

Sudska analiza

KVALIFIKACIJA ZA MEĐUNARODNU ZAŠTITU (DIREKTIVA 2011/95/EU)

*EASO Professional Development Series
for members of courts and tribunals*

Izrada
Međunarodna asocijacija sudija u izbegličkom
pravu Evropsko poglavlje (IARLJ-Europe)
prema ugovoru sa EASO-om

Decembar 2016.

Sudska analiza

KVALIFIKACIJA ZA MEĐUNARODNU ZAŠTITU (DIREKTIVA 2011/95/EU)

*Izrada
Međunarodna asocijacija sudija
u izbegličkom pravu Evropsko poglavlje
(IARLJ-Europe)
prema ugovoru sa EASO-om*

Decembar 2016.

This Project is funded by the European Union

Ovaj dokument objavljen je uz pomoć Evropske unije kroz projekat „Regionalna podrška upravljanju migracijama uz zaštitu prava migranata na Zapadnom Balkanu i Turskoj - faza II”. Za njegovu sadržinu isključivo je odgovoran EASO, i ta sadržina nužno ne predstavlja stavove Evropske unije.

Više informacija o Evropskoj uniji dostupno je na internetu (<http://europa.eu>).

Štampa
PDF

ISBN 978-92-9485-471-1
ISBN 978-92-9485-473-5

doi:10.2847/551112
doi:10.2847/869876

BZ-04-16-991-SR-C
BZ-04-16-991-SR-N

© Evropska kancelarija za podršku azilu 2016.

Ni Evropska kancelarija za podršku azilu (EASO) ni bilo koje lice koje postupa u njeno ime ne može se smatrati odgovornim za upotrebu informacija koje su sadržane u ovom dokumentu.

Evropska kancelarija za podršku azilu

EASO je agencija Evropske unije koja igra ključnu ulogu u konkretnom razvoju Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS). Osnovana je s ciljem jačanja praktične saradnje u vezi s pitanjima azila i pomoći državama članicama da ispune svoje evropske i međunarodne obaveze u pružanju zaštite licima kojima je ona potrebna.

U članu 6. Uredbe o osnivanju Evropske kancelarije za podršku azilu (EASO)* (u daljem tekstu Uredba) navodi se da će Agencija uspostaviti i razviti obuku koja će biti dostupna članovima sudova i tribunala u državama članicama Evropske unije. U tu svrhu će EASO koristiti stručnost akademskih institucija i drugih relevantnih organizacija, a uzeće u obzir i postojeću saradnju u Uniji u toj oblasti uz puno poštovanje nezavisnosti nacionalnih sudova i tribunala.

Međunarodna asocijacija sudija u izbegličkom pravu

Međunarodna asocijacija sudija u izbegličkom pravu (IARLJ) je transnacionalno, neprofitno udruženje koje nastoji da podstakne priznavanje da je zaštita od progona na rasnoj, verskoj, nacionalnoj osnovi, zbog političkih stavova ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi individualno pravo utvrđeno međunarodnim pravom i da utvrđivanje statusa izbeglice ili njegovog prestanka treba da bude predmet vladavine prava. Udruženje je od svog osnivanja 1997. godine u velikoj meri uključeno u obuku sudija iz celog sveta koji se bave slučajevima azila. Evropsko poglavlje IARLJ (IARLJ-Europe) je regionalno predstavničko telo za sudije iz Evrope. Jedan od specifičnih ciljeva IARLJ-a prema njegovom pravilniku je „unapređenje znanja i veština i razmena mišljenja i iskustava sudija o svim pitanjima u vezi sa primenom i funkcionisanjem Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS)“.

Saradnici

Ova analiza je razrađena uz pomoć postupka od dva sastavna dela: urednički tim (UT) sudija sa ukupnom odgovornošću za krajnji proizvod i tim stručnjaka za izradu nacрта.

Kako bi se obezbedio integritet principa nezavisnosti sudstva, kao i razrada i predaja EASO-ve serije za profesionalni razvoj članova sudova i tribunala prema preporukama pravosuđa, pod pokroviteljstvom Zajedničke grupe za monitoring (ZGM) izabran je urednički tim sastavljen od sudija u službi, sa opsežnim iskustvom i stručnim znanjem na polju zakona o azilu. ZGM je sastavljena od predstavnika ugovornih strana, EASO i IARLJ-Europe. Urednički tim je pregledao nacрте, dao detaljna uputstva timu za izradu nacрта, sastavio nacrt izmena i dopuna i bio je konačni organ odlučivanja u vezi sa obimom, strukturom, sadržajem i modelom rada. Rad uredničkog tima je realizovan putem kombinacije direktnih sastanaka u Valeti u decembru 2015. godine i Londonu u septembru 2016. godine, kao i redovne elektronske/telefonske komunikacije.

(*) Uredba (EU) br. 439/2010 Evropskog parlamenta i Saveta od 19. maja 2010, kojom se uspostavlja Evropska kancelarija za podršku azilu [2010] SL L 132/11.

Urednički tim sudija

Članovi uredničkog tima bili su sudije **Hugo Stori (Hugo Storey)**, Ujedinjeno Kraljevstvo, predsjedavajući; **Jakub Camrda**, Republika Češka; **Jacek Člebni (Jacek Chlebny)**, Poljska; **Kateljne Deklerk (Katelijne Declerck)**, Belgija; **Harald Durig (Harald Dörig)**, Nemačka; **Lizbet Stendijk (Liesbeth Steendijk)**, Holandija; **Florens Malvasio (Florence Malvasio)**, Francuska; **Boštjan Zalar**, Slovenija, i (zamenik sudije) **Klaudiu Dragusin (Claudiu Dragusin)**, Rumunija. UT je dobio podršku i pomoć od **Klare Odofin (Clara Odofin)**, koordinatora projekta.

Tim stručnjaka za izradu nacрта

Tim za izradu nacрта sastojao se od vodećeg stručnjaka **profesora Kaj Hailbronera (Kay Hailbronner)**, Univerzitet u Konstancu, Nemačka; **dr Seline Bauloz (Céline Bauloz)**, Globalni centar za migracije, Institut za međunarodne i razvojne studije, Ženeva, Švajcarska; **profesorke Lire Jakuleviciene (Lyra Jakuleviciene)**, Institut za međunarodno i evropsko pravo, Univerzitet Mikolas Romeris, Vilnius, Litvanija; **dr Davida Kosaža (David Kosař)**, Univerzitet Masarik, Brno, Češka Republika; **Elize Rušer (Elise Russcher)**, Državni savet, Hag, Holandija; i **Marka Sajmsa (Mark Symes)**, Sudske komore, London, Ujedinjeno Kraljevstvo.

Zahvale

Komentare na nacrt uputili su u svoje lično ime sudija **Lars Bej Larsen (Lars Bay Larsen)** iz Suda pravde Evropske unije (CJEU) i sudija **Ledi Bianku** iz Evropskog suda za ljudska prava (ECtHR).

Karol Simon Dahan (Carole Simone Dahan), viši pravni savetnik, Sudski angažman; i **Kornelis (Kis) Vauters (Cornelis (Kees) Wouters)**, viši savetnik za izbegličko pravo Odeljenja za međunarodnu zaštitu Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR); i **Pol Mekdonou (Paul McDonough)**, stručnjak za vezu za pitanja azila, Kancelarija UNHCR-a za vezu sa EASO-om, takođe su izrazili svoje stavove o nacrtu teksta.

Komentare su uputili i sledeći učesnici EASO-ove mreže članova sudova i tribunala i sa EASO-vog savetodavnog foruma: ACCEM, Španija; Upravni sud grada Sofije, Bugarska; Vrhovni upravni sud Austrije; Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, Belgija; Evropsko udruženje za odbranu ljudskih prava (AEDH); Prvostepeni sud (Imigracija i azil), UK; Savezni upravni sud Nemačke; Hana Lupačova iz kancelarije češkog javnog pravobranioca i sa Pravnog fakulteta Univerziteta Masarik, Češka Republika; Visoki upravni sud Republike Hrvatske; Žalbeno veće za izbeglice, Irska; i Tribunal u Torinu, Italija.

Urednički tim je uzeo sve ove komentare u obzir prilikom dovršavanja teksta za objavljivanje. Urednički tim i EASO se zahvaljuju svima koji su svojim komentarima pomogli da se uobličí konačna verzija ove sudske analize.

Metodologija koja je usvojena za pripremu ove analize navedena je u [Prilogu C](#), str. 147-148.

EASO će po potrebi ažurirati ovu sudska analizu, u skladu sa metodologijom za EASO-ovu seriju za profesionalni razvoj članova sudova i tribunala.

Sadržaj

Spisak skraćenica	8
Predgovor	9
Ključna pitanja	10
Opšti uvod	11
Struktura i oblast primene	14
Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (prerađene)	16
Prvi deo: Zaštita izbeglica	22
1.1 Uvod	22
1.2 Ko je izbeglica?	22
1.3 Lični i teritorijalni opseg	23
1.3.1 Državljanin treće zemlje	23
1.3.2 Lice bez državljanstva	25
1.3.3 Izvan zemlje državljanstva ili prethodnog uobičajenog boravišta	26
1.4 Činovi progona (član 9. st. 1. i 2)	26
1.4.1 Definicija činova progona (član 9. stav 1)	27
1.4.1.1 Upućivanje na član 1.A Konvencije o izbeglicama	27
1.4.1.2. Zajednički imenitelj člana 9. stav 1. tač. (a) i (b): dovoljna ozbiljnost čina progona	27
1.4.1.3. Čin po svojoj prirodi ili ponavljanju dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava (član 9. stav 1. tačka (a))	30
1.4.1.4. Zbir mera (član 9. stav 1. tačka (b))	36
1.4.2 Spisak mogućih činova progona (član 9. stav 2)	37
1.4.2.1 Činovi fizičkog ili mentalnog nasilja (član 9. stav 2. tačka (a))	37
1.4.2.2 Pravne, administrativne, policijske i/ili sudske mere (član 9. stav 2. tačka (b))	38
1.4.2.3 Nesrazmerno ili diskriminišuće sudsko gonjenje ili kažnjavanje (član 9. stav 2. tačka (c)) ...	39
1.4.2.4 Uskraćivanje sudske zaštite (član 9. stav 2. tačka (d))	40
1.4.2.5 Sudsko gonjenje ili kažnjavanje zbog odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba (član 9. stav 2. tačka (e))	40
1.4.2.6 Činovi određeni rodnom pripadnošću ili usmereni prema deci (član 9. stav 2. tačka (f))	42
1.5 Razlozi za progon (čl. 9. stav 3. i 10)	44
1.5.1 Povezanost između razloga za progon i činova progona ili odsustva zaštite (član 9. stav 3)	45
1.5.1.1 Povezanost sa činovima progona	45
1.5.1.2 Povezanost sa odsustvom zaštite	46
1.5.2 Različiti razlozi za progon (čl. 10)	47
1.5.2.1 Rasa (član 10. stav 1. tačka (a))	48
1.5.2.2 Vera (član 10. stav 1. tačka (b))	48
1.5.2.3 Nacionalnost (član 10. stav 1. tačka (c))	49
1.5.2.4 Pripadnosti određenoj društvenoj grupi (član 10. stav 1. tačka (d))	49
1.5.2.5 Politički stavovi (član 10. stav 1. tačka (e))	54
1.6 Počinioci progona ili ozbiljne nepravde (član 6)	56
1.6.1 Država (član 6. tačka (a))	57
1.6.2 Strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije (član 6. tačka (b))	59
1.6.3 Nedržavni subjekti (član 6. tačka (c))	60
1.7 Davaoci zaštite (član 7)	61
1.7.1 Davaoci zaštite koji žele i mogu da pruže zaštitu (član 7. st. 1. i 3)	62
1.7.1.1 Država (član 7. stav 1. tačka (a))	63
1.7.1.2. Strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije (član 7. st. 1. tačka (b) i 3.) .	65
1.7.2 Kvalitet zaštite (član 7. stav 2)	67
1.7.2.1 Efikasnost	68
1.7.2.2 Trajnost	71
1.7.2.3 Dostupnost	72

1.8 Zaštita unutar zemlje (član 8)	73
1.8.1 Kvalitet zaštite unutar zemlje (član 8. stav 1)	74
1.8.1.1 Bezbednost u delu zemlje porekla	75
1.8.1.2 Pristup delu zemlje porekla	77
1.8.1.3 Opravdanost da se podnositelj zahteva naseli u nekom delu zemlje porekla	78
1.8.2 Uslovi za ispitivanje (član 8. stav 2)	79
1.8.2.1 Faza ispitivanja	79
1.8.2.2 Ocena okrenuta ka budućnosti	80
1.8.2.3 Opšte okolnosti u delu zemlje porekla i lične okolnosti podnosioca zahteva	80
1.9 Osnovan strah	81
1.9.1 Osnovan strah (član 2. tačka (d))	81
1.9.1.1 Dvodelni test prema objektivnom testu	82
1.9.1.2 Standard dokazivanja	83
1.9.2 Trenutni rizik i značaj prethodnog progona (član 4. stav 4)	84
1.9.3 Dokaz o riziku kod lica u sličnoj situaciji	85
1.9.4 Diskreciono pravo	86
1.9.5 Procena osnovanog straha u kontekstu opšteg nasilja	87
1.9.6 Potrebe pružanja međunarodne zaštite koje se javljaju na licu mesta (član 5)	87
1.9.6.1 Zahtevi zasnovani na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla (član 5. stav 1)	89
1.9.6.2 Zahtevi zasnovani na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega (član 5. tačka 2)	90
1.9.6.3 Naknadni zahtevi (član 5. stav 3)	92
1.10 Status izbeglice	94
1.10.1 Status izbeglice (član 13)	94
1.10.1.1 Definicija statusa izbeglice	94
1.10.1.2 Deklarativna priroda statusa izbeglice	95
1.10.1.3 Status izbeglice, boravišna dozvola i međunarodna zaštita	96
1.10.1.4 Veza statusa izbeglice sa statusom supsidijarne zaštite i azila	97
1.10.2 Članovi porodica izbeglica koji sami po sebi ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu (član 23)	97
1.10.2.1 Izvedeni status	97
1.10.2.2 Koncept jedinstva porodice (član 2. tačka (j))	98
Drugi deo: Supsidijarna zaštita	100
2.1 Uvod	100
2.2 Ko ima pravo na supsidijarnu zaštitu?	101
2.3 Lični i teritorijalni opseg (član 2. tačka (f))	102
2.3.1 Državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva	102
2.3.2 Teritorijalni opseg	103
2.4 Ozbiljna nepravda (član 15)	103
2.4.1 Cilj, svrha i struktura	103
2.4.1.1 Klauzula o povoljnijim standardima	104
2.4.1.2 Usklađenost odnosa između člana 15. tač. (a), (b) i (c)	105
2.4.1.3 Nehijerarhijski karakter i preklapanja između člana 15. tač. (a), (b) i (c)	105
2.4.2 Smrtna kazna ili pogubljenje (član 15(a))	106
2.4.2.1 Smrtna kazna	106
2.4.2.2 Pogubljenje	106
2.4.3 Mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla (član 15. tačka (b))	107
2.4.3.1 Mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje	108
2.4.3.2 Zabranjena proterivanja ili prisilnog vraćanja u skladu s članom 3. ECHR i supsidijarna zaštita prema članu 15. tačka (b) u slučajevima nenamernog zlostavljanja	110
2.4.3.3 Nečovečno ili ponižavajuće postupanje, ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla	111
2.4.4 Ozbiljna i individualna pretnja životu ili telesnom integritetu zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba (član 15 tačka (c))	111
2.5 Počinioci ozbiljne nepravde (član 6)	112

2.5.1 Država (član 6. tačka (a))	112
2.5.2 Strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije (član 6. tačka (b))	112
2.5.3 Nedržavni subjekti (član 6. tačka (c))	112
2.6 Davaoci zaštite (član 7)	112
2.6.1 Davaoci zaštite koji žele i mogu da pruže zaštitu (član 7. st. 1. i 3)	112
2.6.1.1 Država (član 7. stav 1. tačka (a))	112
2.6.1.2 Strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije (član 7. st. 1. tačka (b) i 3.)	113
2.6.2 Kvalitet zaštite (član 7. stav 2)	113
2.7 Zaštita unutar zemlje (član 8)	113
2.7.1 Kvalitet zaštite unutar zemlje (član 8. stav 1)	113
2.7.2 Uslov za ispitivanje (član 8. stav 2)	114
2.8 Osnovani razlozi verovanja u stvarni rizik	115
2.8.1 Stvarni rizik (član 2. tačka (f))	115
2.8.2 Uslov trenutnog rizika (član 2. tačka (f)) i značaj prethodne ozbiljne nepravde (član 4. stav 4)	116
2.8.3 Dokaz o riziku kod lica u sličnoj situaciji	117
2.8.4 Diskreciono pravo	118
2.8.5 Procena ozbiljne nepravde u kontekstu opšteg nasilja	118
2.8.6 Potrebe pružanja supsidijarne zaštite koje se javljaju na licu mesta (član 5)	119
2.8.6.1 Zahtevi zasnovani na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla (član 5. stav 1)	120
2.8.6.2 Zahtevi zasnovani na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega iz zemlje porekla (član 5. tačka 2)	120
2.8.6.3 Naknadni zahtevi (član 5. stav 3)	120
2.9 Status supsidijarne zaštite	120
2.9.1 Status supsidijarne zaštite (član 18)	120
2.9.1.1 Definicija statusa supsidijarne zaštite	120
2.9.1.2 Status supsidijarne zaštite i pristup pomoći (zapošljavanje, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita i pomoć za integraciju)	121
2.9.2 Članovi porodice korisnika supsidijarne zaštite koji sami po sebi ne ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu (čl. 23. i 2. tačka (j))	122
Prilog A: Stabla odlučivanja	123
Prilog B: Primarni izvori	130
Prilog C: Metodologija	147
Prilog D: Izabrana bibliografija	149
Prilog E: Zbirka sudske prakse	158

Spisak skraćenica

CEAS	Zajednički evropski sistem azila
CJEU	Sud pravde Evropske unije
Direktiva o vraćanju	Direktiva 2008/115/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 16. decembra 2008. o opštim standardima i postupcima država članica Evropske unije za povratak državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom
DK	Direktiva Saveta 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, kao i za sadržaj odobrene zaštite
DK (prerađena)	Direktiva 2011/95/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 13. decembra 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva za dobijanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite (prerađena)
DPA (prerađena)	Direktiva 2013/32/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013. o zajedničkim postupcima za odobravanje i oduzimanje međunarodne zaštite (prerađena)
EASO	Evropska kancelarija za podršku azilu
ECHR	Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
ECTHR	Evropski sud za ljudska prava
EDAL	Evropska baza podataka o azilu
EU	Evropska unija
EWCA	Apelacioni sud Engleske i Velsa (UK)
IARLJ	Međunarodna asocijacija sudija u izbegličkom pravu
ICCPR	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
Konvencija o statusu izbeglica	Konvencija o statusu izbeglica (1951), koja je izmenjena Protokolom (1967) [na koju se upućuje u EU zakonodavstvu o azilu kao na „Ženevsku konvenciju”]
NVO	Nevladina organizacija
SAD	Sjedinjene Američke Države
UEU	Ugovor o Evropskoj uniji
UFEU	Ugovor o funkcionisanju Evropske unije
UK	Ujedinjeno Kraljevstvo
UKIAT	Tribunal za azil i imigraciju Ujedinjenog Kraljevstva
UKUT	Visoki sud Ujedinjenog kraljevstva
UN	Ujedinjene nacije
UNHCR	Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice
UNRWA	Agencija Ujedinjenih nacija za pomoć palestinskim izbeglicama na Bliskom istoku
Uredba Dublin II	Uredba Saveta (EZ) br. 343/2003 od 18. februara 2003, kojom se uspostavljaju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države članice Evropske unije odgovorne za razmatranje zahteva za azil koji je u jednoj od država članica Evropske unije podneo državljanin treće zemlje
Ženevska konvencija	Videti Konvenciju o statusu izbeglica

Predgovor

U bliskoj saradnji sa sudovima i tribunalima država članica, kao i drugim ključnim akterima, Evropska kancelarija za podršku azilu (EASO) priprema seriju za profesionalni razvoj s ciljem da sudovima i tribunalima pruži potpuni pregled Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) korak po korak. Nakon konsultacija sa EASO-ovom mrežom članova sudova i tribunala, uključujući IARLJ-Europe, postalo je očigledno da postoji neodložna potreba da se sudovima i tribunalima stavi na raspolaganje materijal za stručni razvoj pravosuđa o određenim glavnim temama kojima se bave u svom svakodnevnom odlučivanju. Prepoznato je da proces razvijanja takvih osnovnih materijala zahteva uključivanje sudskih i drugih stručnjaka na način koji u potpunosti poštuje princip nezavisnosti pravosuđa, kao i ubrzavanje razvoja celokupne serije za profesionalni razvoj.

Ova sudska analiza je proizvod projekta između EASO-a i IARLJ-Europe i predstavlja deo EASO-ove serije za profesionalni razvoj za članove sudova i tribunala.

Analiza je prvenstveno namenjena članovima sudova i tribunala država članica EU nadležnim za razmatranje žalbi ili sprovođenje revizije odluka o zahtevima za međunarodnu zaštitu. Cilj joj je da obezbedi Sudsku analizu o kvalifikaciji za međunarodnu zaštitu prema Direktivi 2011/95/EU (prerađena Direktiva o kvalifikaciji). Njena namena je da bude od koristi i onima sa malim iskustvom ili bez prethodnog iskustva u donošenju presuda u oblasti međunarodne zaštite u okviru CEAS-a, kao i onima koji su iskusne ili specijalizovane sudije u toj oblasti. Kao takva, ima za cilj da bude korisna referentna tačka za sve članove sudova i tribunala koji se bave ispunjavanjem uslova za međunarodnu zaštitu. Stoga su struktura, format i sadržaj razvijeni imajući na umu ovu široku publiku. Ova sudska analiza pruža:

- opšti uvod kojim se utvrđuju ciljevi i struktura analize, pregled pravila tumačenja Direktive o kvalifikaciji (prerađene), kao i predstavljanje zahteva za dobijanje međunarodne zaštite i ograničenog opsega primene za povoljnije standarde;
- detaljnu analizu kvalifikacije za status izbeglice i elemenata za definiciju, utvrđenih u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj);
- detaljnu analizu kvalifikacije za supsidijarnu zaštitu i elemenata za definiciju, utvrđenih u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj).

Analiza je potkrepljena zbirkom sudske prakse i dodataka koji navode ne samo relevantno primarno i sekundarno zakonodavstvo Evropske unije i relevantne međunarodne ugovore univerzalnog i regionalnog obima, već i suštinsku sudsku praksu Suda pravde Evropske unije (CJEU), Evropskog suda za ljudska prava (ECTHR) i izabranu sudsku praksu sudova i tribunala država članica Evropske unije. Predočena su i stabla odlučivanja u kojima se navode pitanja koja sudovi i tribunali država članica moraju da postave prilikom ispitivanja zahteva za dobijanje međunarodne zaštite. Da bi se osiguralo da relevantni zakoni i sudska praksa budu lako i brzo dostupni čitaocima koji koriste digitalnu verziju, korišteni su hiperlinkovi. Druge sudske analize, koje su razvijene ili se razvijaju kao deo serije za profesionalni razvoj, istražuju druge specifične oblasti CEAS-a, kao dopuna sudske analizi koja pruža opšti uvod u CEAS 1.

Cilj je da se jasno i u obliku prilagođenom korisniku iznese trenutno stanje u ovoj pravnoj oblasti. Ova publikacija analizira zakon kakav je bio 30. septembra 2016. godine. Međutim, čitalac će biti svestan da se ova pravna oblast i praksa brzo razvijaju. U vreme pisanja, između maja 2015. i septembra 2016. godine, sistemi za azil u nekoliko zemalja članica Evropske unije su bili pod izuzetnim pritiskom zbog dolaska nezapamćenog broja lica koja traže međunarodnu zaštitu. U ovom kontekstu treba naglasiti da će se, zajedno sa drugim sudskim analizama u seriji za profesionalni razvoj, ova sudska analiza po potrebi periodično ažurirati. Međutim, na čitaocima je da provere da li je došlo do promena u zakonu. Analiza sadrži niz upućivanja na izvore koji će pomoći čitaocu da to učini. 1 Videti: EASO, *Primena člana 15(c) Direktive Evropske unije o kvalifikaciji u državama članicama EU*, jul 2015; EASO, *Izuzeće: članovi 12. i 17. Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, januar 2016; EASO, *Kraj međunarodne zaštite – Sudska analiza*, predstojeća; EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, avgust 2016; EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, predstojeća; i EASO, *Pristup postupcima koji uređuju međunarodnu zaštitu i načelo zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja – Sudska analiza*, predstojeća.

Ključna pitanja

Cilj ove sudske analize je da obezbedi analizu o kvalifikaciji za međunarodnu zaštitu prema Direktivi 2011/95/EU (prerađena Direktiva o kvalifikaciji) za sudove i tribunale država članica. Nastoji da odgovori na sledeća glavna pitanja:

1. **Ko je izbeglica ili korisnik supsidijarne zaštite** (odeljak 1.2 i odeljak 2.2) i koji je **lični i teritorijalni opseg** Direktive o kvalifikaciji (prerađene) kada je u pitanju kvalifikacija za zaštitu u statusu izbeglice (odeljak 1.3) i supsidijarnu zaštitu (odeljak 2.3)?
2. Šta znači **progon** na osnovu člana 9. st. 1. i 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.4)? Koje su **ozbiljne nepravde** koje uključuje kvalifikacija za supsidijarnu zaštitu prema članu 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 2.4)?
3. Kako **čin progona** treba da bude povezan s jednim ili više razloga za progon ili s odsustvom zaštite od takvih činova prema uslovima člana 9. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.5.1)?
4. Koji su **razlozi za progon** utvrđeni članom 10. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.5.2)?
5. Koji su **počinioci progona ili nanošenja teške nepravde** prepoznati u članu 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.6 i odeljak 2.5)?
6. Šta se podrazumeva pod **efikasnom zaštitom** od počinilaca progona ili teške nepravde i koji davaoci mogu da pruže takvu zaštitu u smislu člana 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.7 i odeljak 2.6)?
7. Šta znači **zaštita unutar zemlje** i šta podrazumeva za države članice koje primenjuju član 8. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.8 i odeljak 2.7)?
8. Šta se misli pod „**osnovanim strahom**” od progona za potrebe kvalifikacije za zaštitu u statusu izbeglice prema uslovima čl. 2. tačka (d), 4. st. 4. i 5. st. 1. i 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.9)? Šta znači fraza „**opravdano se veruje da bi lice bilo izloženo stvarnom riziku**” od ozbiljne nepravde za potrebe kvalifikacije za supsidijarnu zaštitu prema uslovima čl. 2. tačka (f), 4. stav 4. i 5. st. 1. i 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 2.8)?
9. Šta se podrazumeva pod davanjem **statusa izbeglice** ili **statusa lica pod supsidijarnom zaštitom** (videti odeljak 1.10.1 za status izbeglice, i odeljak 2.9.1 za status lica pod supsidijarnom zaštitom)?
10. Kakva je situacija **članova porodica** izbeglica ili korisnika supsidijarne zaštite koji ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu prema članu 23. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (videti odeljak 1.10.2 za status izbeglice i odeljak 2.9.2 za status lica pod supsidijarnom zaštitom)?

Opšti uvod

Cilj

Ova sudska analiza se bavi kvalifikacijom za međunarodnu zaštitu u smislu [Direktive o kvalifikaciji 2011/95/EU](#) (prerađena Direktiva o kvalifikaciji) ⁽¹⁾. Prerađena Direktiva o kvalifikaciji je suštinski deo pravnih tekovina Evropske unije (EU) o azilu i njena pravna osnova potiče iz primarnog zakonodavstva u članu 78. stav 2. tač. (a) i (b) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU) ⁽²⁾, kojim se predviđa usvajanje mera za Zajednički evropski sistem azila (CEAS), uključujući jedinstveni status azila i jedinstveni status supsidijarne zaštite. Značaj činjenice da je Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) u obliku direktive detaljnije se analizira u *Uvodu u Zajednički evropski sistem (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza* ⁽³⁾, ali s obzirom na činjenicu da tumačenje svake direktive zahteva uvažavanje njenih specifičnih ciljeva i svrhe, određena prethodna zapažanja o njoj su sasvim primerena.

EU radi na stvaranju CEAS-a ⁽⁴⁾ od 1999. godine, koji mora da bude u skladu sa [Konvencijom o statusu izbeglica \(1951\), izmenjena Protokolom \(1967\)](#) (Konvencija o izbeglicama) ⁽⁵⁾ i drugim relevantnim ugovorima (član 78. stav 1. UFEU-a). Kao pravni instrument za prvu fazu CEAS-a, [Direktiva o kvalifikaciji 2004/83/EZ](#) (DK), koja je stupila na snagu 20. oktobra 2004. godine, utvrdila je minimalne standarde za kvalifikaciju i status državljan trećih zemalja ili lica bez državljanstva kojima je potrebna međunarodna zaštita ⁽⁶⁾. Međutim, takvi minimalni standardi omogućili su državama članicama izvestan stepen fleksibilnosti za primenu dodatnih mera ⁽⁷⁾.

Zbog toga je već 1999. godine postignut dogovor da bi u drugoj fazi stvaranja CEAS-a ⁽⁸⁾ zakonodavstvo Evropske unije trebalo da dovede do „zajedničkih postupaka azila” i „jedinstvenog statusa” za lica kojima je odobrena međunarodna zaštita ⁽⁹⁾.

Kao rezultat toga, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) kao pravni instrument iz druge faze CEAS-a, koja je stupila na snagu 21. decembra 2013. godine, učvršćuje usaglašenost zakona o azilu u okviru Unije ⁽¹⁰⁾. Ovaj cilj je ispoljen izborom zakonodavca da izbegava izraz „minimalni standardi”, što je očigledno iz formulacije člana 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene):

Svrha ove direktive je da postavi **standarde** za kvalifikaciju državljan trećih zemalja ili lica bez državljanstva za dobijanje međunarodne zaštite, za **jedinstveni status** izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite ⁽¹¹⁾.

U uvodnoj izjavi ⁽⁸⁾ Direktive o kvalifikaciji (prerađene) objašnjava se da među državama članicama i dalje postoje značajna odstupanja u pogledu pružanja zaštite i sadržaja takve zaštite nakon usvajanja Direktive o kvalifikaciji. Stoga je svrha Direktive o kvalifikaciji (prerađene) viši stepen usaglašavanja propisa o priznavanju i sadržaju međunarodne zaštite na osnovu viših standarda (uvodna izjava) ⁽¹⁰⁾ Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). Prema uvodnoj izjavi ⁽¹³⁾, postizanje ovog cilja trebalo bi da pomogne u ograničavanju sekundarnih kretanja tražilaca međunarodne zaštite između država članica, ako je takvo kretanje prouzrokovano isključivo razlikama u pravnim okvirima.

⁽¹⁾ Direktiva 2011/95/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 13. decembra 2011. o standardima za kvalifikaciju državljan trećih zemalja ili lica bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite (prerađena) [2011] SL L 337/9.

⁽²⁾ Prečišćena verzija Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU) [2012] SL C 326/47.

⁽³⁾ EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, avgust 2016, str. 66 i 67.

⁽⁴⁾ Evropski savet, *Zaključci predsedništva*, Evropski savet u Tampereu 15. i 16. oktobra 1999, SN 200/99, Brisel, stav 13. (*Zaključci iz Tamperea*). Pravni osnov CEAS-a se detaljnije razmatra u EASO-u, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, prvi deo, str. 13-23. Principi tumačenja zakonskih odredaba CEAS-a obrađuju se i u trećem delu Uvoda.

⁽⁵⁾ Konvencija o statusu izbeglica, 189 UNTS 150, 28. jul 1951. (stupila na snagu: 22. aprila 1954) i Protokol o statusu izbeglica, 606 UNTS 267 (stupio na snagu: 4. oktobra 1967).

⁽⁶⁾ Direktiva Saveta 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljan trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, kao i za sadržaj odobrene zaštite [2004] SL L 304/12.

⁽⁷⁾ UNHCR, *Komentari UNHCR-a o predlogu Evropske komisije Direktive Evropskog parlamenta i Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljan trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao primalaca međunarodne zaštite, kao i za sadržaj odobrene zaštite (COM(2009)551, 21. oktobar 2009)*, jul 2010, str. 2.

⁽⁸⁾ Videti EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 1.4, str. 15 i 16.

⁽⁹⁾ Evropski savet, *Zaključci iz Tamperea*, op. cit., fn. 4, stav 15.

⁽¹⁰⁾ CJEU, presuda od 7. juna 2016. godine, Veliko veće, predmet C-63/15, *Mehrdad Ghezalbash protiv Državnog sekretara za bezbednost i pravdu (Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie)*, EU:C:2016:409, stav 60.

⁽¹¹⁾ Dodata podebljanja.

Iako je svrha Direktive o kvalifikaciji (prerađene) postavljanje standarda za jedinstveni status, ona i dalje omogućava državama članicama da uvedu ili zadrže povoljnije standarde. Međutim, kao i ranije, postoje rezerve u vezi s tim da li su ovi standardi usaglašeni s Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom) (videti sledeći odeljak o članu 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), str. 19).

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) je obavezujuća za sve države članice Evropske unije, osim Danske, Ujedinjenog Kraljevstva (UK) i Irske, što je ilustrovano u tabeli 1 u daljem tekstu. Danska ne učestvuje u usvajanju mera na osnovu člana 78. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije i zbog toga Direktiva o kvalifikaciji i prerađena Direktiva o kvalifikaciji za nju nisu obavezujuće ⁽¹²⁾. Velika Britanija i Irska takođe ne učestvuju u usvajanju Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽¹³⁾, ali pošto su se opredelile za Direktivu o kvalifikaciji, ona je i dalje obavezujuća za ove države članice ⁽¹⁴⁾.

Tabela 1: Usvajanje Direktive o kvalifikaciji i prerađene verzije od strane Danske, Irske i Ujedinjenog Kraljevstva

	QD	DK (prerađena)
Danska	✘	✘
Irska	✔	✘
UK	✔	✘

Mora se imati na umu da je CEAS sistem u razvoju. Kada je reč o mogućem razvoju u budućnosti, treba napomenuti da je 6. aprila 2016. godine Evropska komisija postavila prioritete za dalju sveobuhvatnu strukturnu reformu CEAS-a ⁽¹⁵⁾. Uzimajući u obzir da je ostvaren značajan napredak u razvoju CEAS-a, Komisija je primetila strukturne slabosti i nedostatke u projektovanju i implementaciji CEAS-a. Komisija je, između ostalog, naglasila, da među državama članicama još uvek postoje značajne razlike u vrstama primenjenih postupaka, uslovima za prijem koji se pružaju tražiocima, stopama priznavanja i statusu koji se odobrava korisnicima međunarodne zaštite. Prema njenom mišljenju, ova odstupanja doprinose sekundarnim kretanjima i „kupovini azila”, stvaraju faktore povlačenja i na kraju dovode do neujednačene raspodele odgovornosti između država članica za pružanje zaštite onima kojima je potrebna ⁽¹⁶⁾. Komisija je 4. maja i 13. jula 2016. godine objavila predloge za reformu šest zakonodavnih instrumenata, uključujući i Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu) ⁽¹⁷⁾.

U jednom od predloga Komisije od 13. jula 2016. traži se zamena Direktive o kvalifikaciji (prerađene) uredbom ⁽¹⁸⁾, jer, za razliku o direktiva, uredbe su direktno primenljive te bi tako sama ova promena verovatno doprinela boljoj usaglašenosti u primeni odredaba ⁽¹⁹⁾. Sam predlog objašnjava zašto Komisija smatra da je to neophodno. Napominje da, iako je Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) doprinela određenom nivou usklađivanja nacionalnih propisa, stope priznavanja i dalje se razlikuju među državama članicama i postoji nedostatak usaglašenosti u pogledu odluka o vrsti statusa zaštite koju je odobrila svaka država članica. Takođe postoje značajne varijacije između politika država članica u pogledu trajanja boravišnih dozvola za korisnike međunarodne zaštite, kao i njihovog pristupa pravima. Štaviše, smatra da se postojeće odredbe o prestanku statusa u praksi ne koriste sistematski. Na kraju navodi da su neka od pravila u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj), koja obezbeđuju zajedničke kriterijume za kvalifikaciju za međunarodnu zaštitu, neobavezna (na primer, član 4. stav 1. koji se odnosi na dužnost podnosioca zahteva da potkrepi zahtev; član 5. stav 3. u vezi sa potrebama međunarodne zaštite koje se javljaju na licu mesta i član 8. koji se odnosi na zaštitu unutar zemlje) i omogućavaju državama članicama visok stepen slobode odlučivanja. Kao rezultat toga, Komisija smatra da je potrebna veća usaglašenost kako bi se obezbedio jednak tretman podnosilaca zahteva širom Evropske unije i time onemogućilo kretanje podnosilaca zahteva u države članice za koje se smatra da pružaju više standarde međunarodne zaštite. Pored toga, mnoge od predloženih izmena reaguju na odluke Suda

⁽¹²⁾ Protokol br. 22 o stavu Danske, priložen uz UFEU [2012] SL C 326/299.

⁽¹³⁾ Protokol br. 21 o stavu Ujedinjenog Kraljevstva i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, priložen uz UFEU [2012] SL C 326/295

⁽¹⁴⁾ Uvodne izjave (38) i (39) Direktive o kvalifikaciji. Videti i S. Peers, „Revidirana direktiva o statusu izbeglice i lica pod supsidijarnom zaštitom”, Statewatch, 2011, str. 2-3.

⁽¹⁵⁾ Evropska komisija, Saopštenje Evropske komisije Evropskom parlamentu i Savetu, Prema reformi Zajedničkog evropskog sistema azila i jačanju zakonskih mogućnosti za dolazak u Evropu, 6. april 2016, COM(2016) 197 konačni tekst.

⁽¹⁶⁾ Evropska komisija, Predlog uredbe Evropskog parlamenta i Saveta o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva za dobijanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite i o izmeni Direktive Saveta 2003/109/EZ od 25. novembra 2003. u pogledu statusa državljana treće zemlje koji imaju stalni boravak, 13. jul 2016, COM(2016) 466 konačni tekst (Predlog uredbe o kvalifikaciji).

⁽¹⁷⁾ Videti http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2433_en.htm.

⁽¹⁸⁾ Evropska komisija, Predlog uredbe o kvalifikaciji, op. cit., fn. 16.

⁽¹⁹⁾ Videti EASO, Uvod u zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza, op. cit., fn. 3, str. 66 i 67.

pravde Evropske unije ⁽²⁰⁾. Predloženi član 10. stav 3. razjašnjava da nadležni organ ne može opravdano očekivati da se podnosilac zahteva oprezno ponaša ili da se uzdrži od određenih postupaka, ako su takvo ponašanje ili praksa svojstveni njegovom identitetu, kako bi izbegao rizik od progona u svojoj zemlji porekla.

Predlog za zamenu Direktive o kvalifikaciji (prerađena) uredbom i predloženi amandmani sadržani u tom dokumentu će sada biti predmet kritičkog razmatranja i pregovora u okviru Saveta i Evropskog parlamenta. Učešće Ujedinjenog Kraljevstva, Irske i Danske u aranžmanima iznesenim u predlogu Komisije kojim se ukida Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) biće utvrđeno tokom pregovora u skladu sa prethodno navedenim protokolima ⁽²¹⁾; a posebno u vezi s Velikom Britanijom, u svetlu pregovora o njenom istupanju iz Evropske unije. U vreme pisanja ne mogu biti poznati precizni uslovi nove uredbe. Zato bi čitalac jednostavno trebalo da bude svestan činjenice da u nekom trenutku u budućnosti postoji mogućnost da će se Direktiva o kvalifikaciji (prerađena), koja je predmet ove sudske analize, možda ukinuti i zameniti uredbom sa nekim izmenjenim odredbama.

⁽²⁰⁾ Na primer, predloženi član 10. stav 3. razjašnjava da nadležni organ ne može opravdano očekivati da se podnosilac zahteva oprezno ponaša ili da se uzdrži od određenih postupaka, ako su takvo ponašanje ili praksa svojstveni njegovom identitetu, kako bi izbegao rizik od progona u svojoj zemlji porekla; videti presudu Suda pravde Evropske unije od 7. novembra 2013, spojeni predmeti C199/12 do C201/12, *Ministar za imigraciju i azil (Minister voor Immigratie en Asiel) protiv X i Y, i Z protiv Ministra za imigraciju i azil*, EU:C:2013:720.

⁽²¹⁾ Pogledajte prethodne fusnote 12 i 13.

Struktura i oblast primene

Definicija „međunarodne zaštite” koja je utvrđena u članu 2. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) obuhvata status izbeglice i status supsidijarne zaštite. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) sastoji se od **dve komponente**: odredaba u vezi sa **kvalifikacijom za međunarodnu zaštitu** iz poglavlja II do VI i odredaba u vezi sa **sadržajem međunarodne zaštite** u poglavlju VII (uvodna izjava (12) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)) (videti tabelu 2 u daljem tekstu).

Ova sudska analiza isključivo razmatra kvalifikaciju za međunarodnu zaštitu. Posebno analizira uslove za kvalifikaciju za status izbeglice i status supsidijarne zaštite. Zbog toga se sastoji iz dva dela:

- **prvi deo**: Zaštita u statusu izbeglice (str. 22-99), koji obuhvata kriterijume za status izbeglice i
- **drugi deo**: Supsidijarna zaštita (str. 100-122), koji analizira kriterijume za status supsidijarne zaštite, ukoliko se oni razlikuju od kriterijuma za status izbeglice.

Ova sudska analiza se ne bavi temama dokazivanja i procenom verodostojnosti, uključujući i pitanja koja se odnose na dužnost podnosioca zahteva da potkrepi zahtev za međunarodnu zaštitu, jer će se one razrađivati u drugoj sudskoj analizi u ovoj seriji ⁽²²⁾. Pored toga, ova sudska analiza obuhvata samo elemente Direktive o kvalifikaciji (prerađene) relevantne za uključivanje. Ne obuhvata klauzule koje se odnose na okončanje međunarodne zaštite. Njima se bave posebne sudske analize u sklopu EASO-ove serije za profesionalni razvoj ⁽²³⁾. Niti pokriva sadržaj međunarodne zaštite u poglavlju VII Direktive o kvalifikaciji (prerađene), koja uglavnom navodi prava i prednosti koje uživaju korisnici međunarodne zaštite. Navedene teme će se razmatrati u ovoj sudskoj analizi samo ako je upućivanje na njih neophodno za analizu odredaba koje se odnose na uključenost. Tabela 2 u daljem tekstu sumira strukturu Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i ističe **podebljanim slovima** elemente o kojima će se govoriti u ovoj sudskoj analizi.

Važno je napomenuti da, iako struktura usvojena za potrebe ove analize služi kao ilustracija samo jednog mogućeg redosleda kojim se mogu analizirati elementi definicija „izbeglice” i „lica koja ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu”, ona potpuno odražava ono što je usvojio Sud pravde Evropske unije (CJEU). Što se tiče potrebe za rešavanjem kvalifikacije za zaštitu u statusu izbeglice pre razmatranja kvalifikacije za supsidijarnu zaštitu, CJEU je već jasno stavio do znanja da je to neophodno, ali još nije detaljnije odlučio o redosledu analize ⁽²⁴⁾. Iz tog razloga pohvaljeno je približavanje procene kvalifikacije na način koji je usvojen u ovoj sudskoj analizi, ali (osim ako je CJEU donio odluku o tom pitanju) stvarni primenjeni pristup može u mnogim aspektima zavisi od pojedinačnih činjenica svakog slučaja. Predložena struktura je malo drugačija u stablu odlučivanja u **Prilogu A** (str. 123-129), u kom se razmatraju izvršioци progona ili nedostatak zaštite od progona pre povezanosti između činova progona ili odsustva zaštite i jednog ili više razloga za progon.

⁽²²⁾ Videti EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, predstojeća.

⁽²³⁾ Videti EASO, *Izuzeće: članovi 12. i 17. Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, 2016; i EASO, *Okončanje međunarodne zaštite – Sudska analiza*, predstojeća.

⁽²⁴⁾ Videti CJEU, presuda od 8. maja 2014. po predmetu C-604/12, *HN protiv Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General (Ministra pravde, ravnopravnosti i reforme pravosuđa, Irska, javni pravobranilac)*, EU:C:2014:302, st. 29-35. CJEU je obrazložio da se „zahtev za supsidijarnu zaštitu načelno ne bi smeo razmatrati pre nego što nadležni organ dođe do zaključka da lice koje traži međunarodnu zaštitu ne ispunjava uslove za status izbeglice”.

Tabela 2: Struktura Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i oblast primene ove sudske analize

Ova sudska analiza bavi se članovima koji su istaknuti podebljanim slovima.

Poglavlje I: Opšte odredbe	Član 1: Svrha Član 2: Definicije Član 3: Povoljniji standardi
Poglavlje II: Ocena zahteva za međunarodnu zaštitu	Član 4: Ocena činjenica i okolnosti Član 4. stav 4: Prethodni progon ili ozbiljna nepravda Član 5: Potrebe pružanja međunarodne zaštite na licu mesta Član 6: Počinioci progona ili ozbiljne nepravde Član 7: Davaoci zaštite Član 8: Zaštita unutar zemlje
Poglavlje III: Kvalifikacija za status izbeglice	Član 9: Činovi progona Član 10: Razlozi za progon Član 11: Prestanak Član 12: Izuzeće
Poglavlje IV: Status izbeglice	Član 13: Davanje statusa izbeglice Član 14: Poništenje, okončanje ili odbijanje obnove statusa izbeglice
Poglavlje V: Kvalifikacija za supsidijarnu zaštitu	Član 15: Ozbiljna nepravda Član 16: Prestanak Član 17: Izuzeće
Poglavlje VI: Status supsidijarne zaštite	Član 18: Davanje statusa supsidijarne zaštite Član 19: Poništenje, okončanje ili odbijanje obnove statusa supsidijarne zaštite
Poglavlje VII: Sadržaj međunarodne zaštite	Član 20: Opšta pravila Član 21: Zaštita od prisilnog vraćanja Član 22: Informisanje Član 23: Očuvanje porodične zajednice Član 24: Dozvole za boravak Član 25: Putna isprava Član 26: Pristup zaposlenju Član 27: Pristup obrazovanju Član 28: Pristup postupcima za priznavanje kvalifikacija Član 29: Socijalna zaštita Član 30: Zdravstvena zaštita Član 31: Maloletnici bez pratnje Član 32: Pristup smeštaju Član 33: Sloboda kretanja u državi članici Član 34: Pristup službi za integraciju Član 35: Repatrijacija
Poglavlje VIII: Administrativna saradnja	Član 36: Saradnja Član 37: Osoblje
Poglavlje IX: Završne odredbe	Član 38: Izveštaji Član 39: Prenošnje Član 40: Ukidanje Član 41: Stupanje na snagu

Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

S obzirom da je instrument uspostavljen primarnim zakonodavstvom Evropske unije (član 78. stav 1, UFEU), pitanje pravilnog tumačenja Direktive o kvalifikaciji (prerađene) prvenstveno je namenjeno Sudu pravde Evropske unije (CJEU) i presude CJEU-a imaju obavezujuće dejstvo u svim državama članicama. U svojoj sudskoj praksi, CJEU je jasno stavio do znanja da se Direktiva o kvalifikaciji – i dodatna Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) – „mora tumačiti u svetlu njene opšte strukture i svrhe i na način koji je u skladu sa [Konvencijom o izbeglicama] i drugim relevantnim sporazumima navedenim u članu 78. stav 1. UFEU-a”⁽²⁵⁾. Što se tiče relevantnosti Konvencije o izbeglicama za tumačenje Direktive o kvalifikaciji (prerađene), CJEU je u nedavnoj presudi *Alo i Osso*⁽²⁶⁾ smatrao da je iz uvodnih izjava (4), (23) i (24) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) jasno da Konvencija o izbeglicama predstavlja kamen temeljac međunarodnog pravnog sistema za zaštitu izbeglica. Podvukao je da su odredbe Direktive za utvrđivanje ko ispunjava uslove za status izbeglice i sadržaj tog statusa usvojene kako bi usmeravale nadležne organe država članica u primeni te konvencije na osnovu zajedničkih koncepata i kriterijuma⁽²⁷⁾. Osim toga, CJEU je smatrao da:

U principu, [razmatranja u vezi s relevantnošću Konvencije o izbeglicama za tumačenje Direktive o kvalifikaciji (prerađene)] značajna su samo u vezi sa uslovima za određivanje ko se kvalifikuje za status izbeglice i sadržaj tog statusa, pošto se sistem postavljen Konvencijom primenjuje samo na izbeglice, a ne na korisnike statusa lica pod supsidijarnom zaštitom, što je predviđeno, kao što je to očigledno iz uvodnih izjava 6. i 33. Direktive 2011/95, kao dopuna i dodatak zaštiti izbeglica sadržanoj u konvenciji [...]. Uprkos tome, u uvodnim izjavama 8, 9. i 39. Direktive 2011/95 navodi se da je zakonodavac Evropske unije nameravao da, odgovarajući na poziv Programa iz Stokholma, uspostavi jedinstveni status svih korisnika međunarodne zaštite i da je zbog toga korisnicima statusa supsidijarne zaštite odobrio ista prava i pogodnosti koje uživaju izbeglice, osim nužnih i objektivno opravdanih odstupanja. Prema tome, poglavlje VII Direktive 2011/95, koje se odnosi na sadržaj međunarodne zaštite, primenjuje se, u skladu sa članom 20. stav 2. Direktive, kako na izbeglice, tako i na korisnike supsidijarne zaštite, osim ako nije drugačije naznačeno⁽²⁸⁾.

Shodno tome, može se razmatrati Konvencija o izbeglicama u pogledu odredaba o međunarodnoj zaštiti, kako izbeglica, tako i lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu. To je takođe pokazano primenom ovih razmatranja od strane CJEU na postojeće slučajeve koji se odnose na uslove prebivališta u vezi s boravišnim dozvolama dva sirijska državljana kojima je odobren status supsidijarne zaštite, s obzirom da je CJEU izjavio:

Dok određeni članovi u poglavlju VII sadrže naznake koje upućuju na suprotno, to nije slučaj sa članom 33. Direktive 2011/95. Umesto toga, taj član jasno stavlja do znanja da je, „sloboda kretanja” njime propisana zagarantovana za „korisnike međunarodne zaštite”, što znači da se na izbeglice i korisnike supsidijarne zaštite u tom smislu primenjuju ista pravila. Članom 26. Ženevske konvencije, prema kom se izbeglicama garantuje pravo na slobodu kretanja, izričito se predviđa da ta sloboda uključuje ne samo pravo slobodnog kretanja na teritoriji države koja je odobrila status izbeglice, nego i prava izbeglica da biraju svoje prebivalište na toj teritoriji. Ne postoji ništa što bi sugerisalo da su evropski zakonodavci izabrali da uključe samo prvo od tih prava u Direktivu 2011/95, ali ne i drugo⁽²⁹⁾.

Prilikom tumačenja Direktive o kvalifikaciji (prerađene), „evropski sudija”⁽³⁰⁾ mora uzeti u obzir primarni zakon EU-a, uključujući Povelju Evropske unije o osnovnim pravima (Povelja EU)⁽³¹⁾, i „druge odgovarajuće međunarodne ugovore” navedene u članu 78. stav 1. UFEU-a. Ta tema se detaljnije obrađuje u *Uvodu u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i sudska veća – Sudska analiza*⁽³²⁾, ali prema CJEU, tumačenje Direktive o kvalifikaciji mora biti

⁽²⁵⁾ Videti, na primer, CJEU, presuda *X, Y and Z*, op. cit., fn. 20, stav 40; CJEU, presuda od 19. decembra 2012, predmet C-364/11, *El Kott i drugi protiv Ureda za imigraciju i nacionalnost (Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal)*, EU:C:2012:826, stav 43; i CJEU, presuda od 1. marta 2016, spojeni predmeti C-443/14 i C-444/14, *Kreis Warendorf protiv Ibrahim Alo i Amira Osso protiv Region Hannover*, EU:C:2016:127, stav 29. Relevantnosti Konvencije o izbeglicama se detaljnije razmatra u EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.1, str. 61-63.

⁽²⁶⁾ CJEU, presuda *Alo i Osso*, op. cit., fn. 25.

⁽²⁷⁾ *Ibid.*, stav 28.

⁽²⁸⁾ *Ibid.*, st. 31-33.

⁽²⁹⁾ *Ibid.*, st. 34. i 35.

⁽³⁰⁾ Kad se od nacionalnih sudova ili tribunala zahteva da tumače odredbe evropskog zakonodavstva, državni sudija treba da postupa kao „evropski sudija”, kao što je objašnjeno u EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, str. 61.

⁽³¹⁾ Povelja Evropske unije o osnovnim pravima od 18. decembra 2000, usvojena 2007. [2012] SL C 326/391 (stupila na snagu: 1. decembra 2009).

⁽³²⁾ Videti EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 2.1.3, str. 28-32.

u skladu s pravima priznatim Poveljom EU ⁽³³⁾. U uvodnoj izjavi (16) ističe se da Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) „poštuje osnovna prava i principe koji su posebno priznati u [Povelji EU]” ⁽³⁴⁾. Prema svojoj preambuli, Povelja EU potvrđuje [...] prava koja, naročito, proističu iz ustavnih tradicija i međunarodnih obaveza zajedničkih državama članicama, Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, socijalnih povelja koje su usvojili [Unija] i Savet Evrope i sudske prakse [CJEU-a] i Evropskog suda za ljudska prava [ECtHR]”.

Član 78. stav 1. UFEU-a ne definiše „druge odgovarajuće međunarodne ugovore” i CJEU tek treba da razjasni njegove delove. Možda će obuhvatiti međunarodne ugovore navedene u članu 9. i uvodnim izjavama (17), (18), (31) i (34), kao i druge međunarodne ugovore koji se smatraju bitnim za tumačenje Konvencije o izbeglicama. Tabela 3 u daljem tekstu pruža moguću listu (ne konačnu); oni na koje se upućuje u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) su istaknuti plavom bojom.

Tabela 3: „Drugi odgovarajući međunarodni ugovori” bitni za tumačenje Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

1	Povelja Ujedinjenih nacija, 1945. ⁽³⁵⁾
2	Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (ECHR), 1950. ⁽³⁶⁾
3	Konvencija o statusu lica bez državljanstva, 1954. ⁽³⁷⁾
4	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR), 1966. ⁽³⁸⁾
5	Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, 1966. ⁽³⁹⁾
6	Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, 1979. ⁽⁴⁰⁾
7	Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka (Konvencije protiv mučenja), 1984. ⁽⁴¹⁾
8	Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta, 1989. ⁽⁴²⁾
9	Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda, 1998. ⁽⁴³⁾
10	Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, 2006. ⁽⁴⁴⁾

Međusobna veza između zakonodavstva Evropske unije i sudske prakse ECtHR-a ⁽⁴⁵⁾ detaljnije se obrađuje u *Uvodu u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza* ⁽⁴⁶⁾, ali ovde je neophodno da se istaknu tri glavne tačke.

Prvo, CJEU je naveo da tekstovi koji čine CEAS znače da je zamišljen u kontekstu koji podržava pretpostavku da sve države članice poštuju osnovna prava. Time su obuhvaćena prava zasnovana na Konvenciji o izbeglicama i njenom Protokolu, kao i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (ECHR) ⁽⁴⁷⁾. Što se tiče osnovnih prava utvrđenih Poveljom EU, ona čine deo primarnog zakonodavstva EU. Međutim, član 52. stav 3. Povelje EU sprečava institucije i organe Evropske unije i država članica da umanjuju zaštitu koju pruža ECHR u slučaju da se odredbe Povelje EU i ECHR podudaraju, iako to „ne sme sprečiti zakonodavstvo EU da pruži opsežniju zaštitu”.

⁽³³⁾ Videti CJEU, presuda od 5. septembra 2012, Veliko veće, spojeni predmeti C-71/11 i C-99/11, *Savezna republika Nemačka protiv Y i Z*, EU:C:2012:518, st. 48; CJEU, presuda *El Kott i drugi*, op. cit., fn. 25, stav 43; i CJEU, presuda *Alo i Osso*, op. cit., fn. 25, stav 29.

⁽³⁴⁾ Uvodna izjava (16) takođe napominje da Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) „[n]aročito [...] nastoji da obezbedi potpuno poštovanje ljudskog dostojanstva i prava na azil tražilaca azila i članova njihovih porodica u pratnji i da podstiče primenu čl. 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34. i 35. te Povelje”, pa je, stoga, treba sprovesti na odgovarajući način.

⁽³⁵⁾ 1 UNTS 16, 26. jun 1945. (stupila na snagu: 24. oktobra 1945).

⁽³⁶⁾ 213 UNTS 222, ETS br. 005 od 4. novembra 1950. (stupila na snagu: 3. septembra 1953).

⁽³⁷⁾ 360 UNTS 117, 28. septembar 1954. (stupila na snagu: 6. juna 1960).

⁽³⁸⁾ 999 UNTS 171, 16. decembar 1966. (stupio na snagu: 23. marta 1976).

⁽³⁹⁾ 660 UNTS 195, 7. mart 1966. (stupila na snagu: 4. januara 1969).

⁽⁴⁰⁾ 1249 UNTS 13, 18. decembar 1979. (stupila na snagu: 3. septembra 1981).

⁽⁴¹⁾ 1465 UNTS 85, 10. decembar 1984. (stupila na snagu: 26. juna 1987).

⁽⁴²⁾ 155 UNTS 3, 20. novembar 1989. (stupila na snagu: 2. septembra 1990).

⁽⁴³⁾ 2187 UNTS 3, 17. jul 1998. (stupio na snagu: 1. jula 2002). EASO, Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza (op. cit., fn. 3, odeljak 3.4 str. 70-80) objašnjava obaveze koje proističu iz međunarodnog prava o ljudskim pravima i važnost međunarodnih ugovora o ljudskim pravima u smislu tumačenja podzakonskih akata sadržanih u CEAS-u.

⁽⁴⁴⁾ 2187 UNTS 3, 17. jul 1998. (stupila na snagu: 1. jula 2002).

⁽⁴⁵⁾ Videti na primer CJEU, presuda od 17. februara 2009, predmet C-465/07, *Meki Elgafaji i Noor Elgafaji protiv Državnog sekretara za pravdu (Staatssecretaris van Justitie)*, EU:C:2009:94, st. 28; i CJEU, presuda od 18. decembra 2014, Veliko veće, predmet C-542/13, *Mohamed M'Boj protiv Etat belge*, EU:C:2014:2452, stav 40.

⁽⁴⁶⁾ 46 EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.4.1, str. 71-75.

⁽⁴⁷⁾ 47 CJEU, presuda od 21. decembra 2011, Veliko veće, spojeni predmeti C-411/10 i C-493/10, *NS protiv Secretary of State for the Home Department i ME i drugi protiv Poverenika za izbeglice i Ministra pravde, ravnopravnosti i pravne reforme (Refugee Applications Commissioner, Minister for Justice, Equality and Law Reform)*, EU:C:2011:865, stav 78.

Drugo, kao što je napomenuto u *Uvodu u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza* ⁽⁴⁸⁾, ECHR ima izvesnu interpretacijsku relevantnost u kontekstu definisanja progona. Član 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) obuhvata direktno upućivanje na član 15. stav 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima u vezi sa pravima od kojih ne postoji odstupanje (videti odeljak 1.4.1.3 u daljem tekstu, str. 30-35), a definicija data u članu 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) za jednu vrstu ozbiljne nepravde koja predstavlja „mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla” najbliže odgovara formulaciji člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (videti odeljak 2.4.3 u daljem tekstu, str. 107-111).

Treće, sporovi pred CJEU koji se odnose na kvalifikaciju za supsidijarnu zaštitu mogu pokrenuti pitanja u vezi s kojima postoji relevantna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava u vezi s čl. 2, 3, 4. st. 1. i 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ⁽⁴⁹⁾.

Osim direktnih upućivanja na ECHR ili prava koja odgovaraju pravima u ECHR u članovima 9. i 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), značaj principa ECHR verovatno potiče iz njihove važnosti za tumačenje osnovnih prava navedenih u Povelji EU, kao izvora inspiracije za osnovna prava priznata zakonodavstvom Evropske unije.

Pored ECHR i sudske prakse ECtHR-a kao izvora tumačenja u prethodno navedenim specifičnim aspektima, veliki značaj „horizontalnog sudskog dijaloga” prilikom tumačenja zakonodavstva Evropske unije istaknut je u *Uvodu u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza* ⁽⁵⁰⁾. Za članove sudova i tribunala zaduženih da deluju kao „evropske sudije” i tumače odredbe Direktive o kvalifikaciji (prerađene), nacionalna sudska praksa drugih država članica može biti značajna, naročito ako CJEU još uvek nije dao pojašnjenje tumačenja određene odredbe. Zaista u tom kontekstu ima značaj koji ECtHR nema jer, dok nacionalni sudovi i tribunali tumače zakonodavstvo Evropske unije, ECtHR tumači samo zakonodavstvo Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Nacionalna sudska praksa drugih država članica takođe može biti primer prenošenja određene presude CJEU-a na specifičan slučaj. Međutim, kada se postavlja pitanje tumačenja Direktive o kvalifikaciji (prerađene) pred bilo kojim sudom ili tribunalom države članice, taj sud ili tribunal može, ako smatra da je neophodna odluka o tom pitanju kako bi mu se pomoglo da donese presudu, zatražiti od CJEU-a da donese odluku po tom pitanju. Ako prema nacionalnom zakonodavstvu ne postoji pravni lek protiv odluke tog suda ili tribunala, on mora predati taj predmet CJEU-u ⁽⁵¹⁾.

Tumačenje zakonskih odredaba CEAS-a, kao i uloga CJEU-a i nacionalnih sudova i tribunala detaljnije se razmatraju u *Uvodu u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza* ⁽⁵²⁾.

Najbolji interesi deteta

Princip najboljih interesa deteta je opšti princip (međunarodnog i) evropskog prava (član 24. stav 2. Povelje EU), koji je unesen u Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu): uvodna izjava (18), poslednja rečenica i uvodna izjava (27), uvodna izjava (28), član 20. stav 5. i član 31. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Ne bi trebalo da bude nikakve sumnje da se u slučaju podnosioca zahteva koji je dete princip najboljih interesa deteta mora prvenstveno uzeti u obzir prilikom ocenjivanja kriterijuma o kvalifikaciji za međunarodnu zaštitu. Princip je takođe važan za tumačenje i primenu proceduralnih pravila i standarda. Radi detaljnijih podataka o ovom principu videti odeljak 1.4.2.6.2 (str. 43) i 1.5.2.4.2 (str. 51).

⁽⁴⁸⁾ EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.4.1, str. 71-75.

⁽⁴⁹⁾ Videti, na primer, CJEU, presuda *NS i ME*, op. cit., fn. 47, st. 88 i 112; i CJEU, presuda *Elgafaji*, op. cit., fn. 45, st. 28 i 44. ECtHR će možda zauzvrat morati da proceni stepen do kog se supsidijarna zaštita može uporediti sa zaštitom prema članu 3. ECHR; videti na primer ECtHR, presuda od 28. juna 2011, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 8319/07 i 11449/07, st. 225 i 226.

⁽⁵⁰⁾ EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.6, str. 84-89.

⁽⁵¹⁾ Čl. 267. UFEU.

⁽⁵²⁾ EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3, str. 61-89.

Zahtev za dobijanje međunarodne zaštite

Član 2. tačka (h) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) definiše „zahtev za dobijanje međunarodne zaštite” kao:

zahtev koji državi članici podnosi državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva, a može se shvatiti kao traženje statusa izbeglice ili supsidijarne zaštite, pri čemu podnosilac zahteva izričito ne traži drugu vrstu zaštite izvan područja primene ove Direktive, a koja se može posebno tražiti.

Ova definicija, zajedno sa definicijom „podnosioca zahteva” u članu 2 tačka (i), **jasno pokazuje da podnosilac zahteva označava državljanina treće zemlje ili lice bez državljanstva**. To je razrađeno u odeljku 1.3 u daljem tekstu (str. 23).

Prema članu 2. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), **međunarodna zaštita može značiti samo status izbeglice i status supsidijarne zaštite koji su definisani u čl. 2 tač. (e) i (g) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)**. Zahtev za bilo koji od ova dva statusa predstavlja zahtev za međunarodnu zaštitu, kao što je predviđeno članom 2. tačka (h) Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Što se tiče supsidijarne zaštite, upotreba izraza „supsidijarna” i formulacija člana 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (u kom se navodi da lice koje ima pravo na supsidijarnu zaštitu znači lice „koje ne se kvalifikuje kao izbeglica”) ukazuju na to da je status supsidijarne zaštite namenjen državljanima trećih zemalja ili licima bez državljanstva koja se ne kvalifikuju za dobijanje statusa izbeglice⁽⁵³⁾. U presudi *HN* CJEU je obrazložio da se „zahtev za supsidijarnu zaštitu načelno ne bi smeo razmatrati pre nego što nadležni organ dođe do zaključka da lice koje traži međunarodnu zaštitu ne ispunjava uslove za status izbeglice”⁽⁵⁴⁾. Pored toga, CJEU je naglasio da, s obzirom da podnosioci zahteva za međunarodnu zaštitu možda nisu „u mogućnosti da utvrde vrstu zaštite koja se primenjuje na njihov zahtev”⁽⁵⁵⁾, nadležni organi država članica treba da „odrede status koji je najpogodniji za situaciju podnosioca zahteva”⁽⁵⁶⁾. Obaveza podnosioca zahteva je da podnese zahtev, ali tada je na nadležnom organu države članice da odluči da li on/ona ispunjava uslove za status izbeglice ili, ako ne za status izbeglice, onda za status supsidijarne zaštite.

Član 3. stav 1. prerađene Direktive o postupcima azila 2013/32/EU⁽⁵⁷⁾ (DPA (prerađena)) definiše **teritorijalni opseg**⁽⁵⁸⁾ zahteva za dobijanje međunarodne zaštite: zahtev se mora podneti na „teritoriji, uključujući i granicu, u teritorijalnim vodama ili u tranzitnim zonama država članica”⁽⁵⁹⁾. DPA (prerađena) se ne odnosi na zahteve za diplomatski ili teritorijalni azil podnete predstavništvima država članica (član 3. stav 2. DPA (prerađene)). CJEU tek treba da odluči o ovom pitanju, ali može se desiti da će se ova definicija teritorijalnog opsega primeniti i u svrhe Direktive o kvalifikaciji (prerađene)⁽⁶⁰⁾.

Povoljniji standardi (član 3)

Članom 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđeno je da:

Države članice mogu uvesti ili zadržati povoljnije standarde prema za utvrđivanje lica koje se kvalifikuju za dobijanje statusa izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i prema kojima se utvrđuje sadržaj međunarodne zaštite, pod uslovom da su ti standardi u skladu s ovom Direktivom.

⁽⁵³⁾ CJEU, presuda *HN*, op. cit., fn. 24, st. 29 i 30. Videti i uvodnu izjavu (33).

⁽⁵⁴⁾ CJEU, presuda *HN*, op. cit., fn. 24, stav 35.

⁽⁵⁵⁾ *Ibid*, stav 34.

⁽⁵⁶⁾ *Ibid*.

⁽⁵⁷⁾ Direktiva 2013/32/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013. o zajedničkim postupcima za odobravanje i oduzimanje međunarodne zaštite (prerađena) [2013] SL L 180/60.

⁽⁵⁸⁾ Detaljna razmatranja o teritorijalnom opsegu zahteva za međunarodnu zaštitu predviđena su u EASO-ovom *Pristupu postupcima koji uređuju međunarodnu zaštitu i načelo zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja – Sudska analiza*, predstojeća.

⁽⁵⁹⁾ Treba napomenuti da je Evropski sud za ljudska prava smatrao u *Hirsi Jamaa* da vraćanje migranata u Libiju nakon što su ih italijanske vlasti presrele na otvorenom moru, a da im nisu obezbedile pristup postupku za razmatranje njihovog zahteva za zabranu proterivanja ili prisilnog vraćanja, predstavlja kršenje, između ostalog, čl. 3. i 13. ECHR. Prema Evropskom sudu za ljudska prava, migranti su „u periodu između ukrcajanja na brodove italijanskih oružanih snaga i predaje libijskim vlastima, [...] pod kontinuiranom i isključivom dejure i defakto kontrolom italijanskih vlasti i, prema tome, ECtHR je ustanovio da je Italija izvršavala vanteritorijalnu nadležnost u smislu čl. 1. ECHR (presuda od 23. februara 2012, *Hirsi Jamaa i drugi protiv Italije*, br. zahteva 27765/09, stav 81). Radi detaljnijih informacija vidi i ECtHR, presuda od 21. oktobra 2014, *Sharifi i drugi protiv Italije i Grčke*, br. zahteva 16643/09, st. 210-212, u kojoj je Evropski sud za ljudska prava takođe utvrdio da se presretanjem migranata na otvorenom moru krše, između ostalog, čl. 3. i 13. ECHR.

⁽⁶⁰⁾ Osim člana 3, čl. 2. tačka (b) i 6. DPA (prerađena) takođe sadrži odredbe koje se odnose na zahteve za međunarodnu zaštitu.

Ova odredba se primenjuje samo na situacije kada podnositelj zahteva međunarodnu zaštitu na osnovu toga da je izbeglica u smislu člana 2. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ili da ima pravo na supsidijarnu zaštitu (uvodna izjava (14) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). Tražioc azila kojima se odobrava zaštita **iz diskrecionih razloga** lične ili humanitarne prirode nisu obuhvaćeni ovom Direktivom o kvalifikaciji (uvodna izjava (9)) i Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom) (uvodna izjava (15)), kako je CJEU odlučio u svojim presudama *B i D* ⁽⁶¹⁾ i *M'Boj* ⁽⁶²⁾.

U presudama *B i D*, CJEU je odlučio o preliminarnom pitanju da li se član 3. Direktive o kvalifikaciji mora tumačiti kao ograničavanje države članice (u tom slučaju Nemačke) da prizna da, prema njenom ustavnom zakonu lice koje je izuzeto od statusa izbeglice u skladu s klauzulom o izuzeću u Direktivi o kvalifikaciji, ima pravo na azil. CJEU je objasnio da „s obzirom na svrhu osnove za izuzeće [u DK], a to je da se održi verodostojnost sistema zaštite obezbeđenog [Direktivom o kvalifikaciji] u skladu s [Konvencijom o izbeglicama]”, odredba kojom se takvom licu odobrava status izbeglice ne bi bila usaglašena s Direktivom o kvalifikaciji ⁽⁶³⁾. Međutim, CJEU je potvrdio da Direktiva o kvalifikaciji ne isključuje pružanje „druge vrste zaštite”, izvan područja primene ove Direktive, licu kom nije odobren status izbeglice, pod uslovom da se ova **zaštita može razlikovati** od statusa izbeglice ili statusa supsidijarne zaštite ⁽⁶⁴⁾.

Predmet *M'Boj* ⁽⁶⁵⁾ se odnosio na državljanina treće zemlje čiji je zahtev za međunarodnu zaštitu odbijen, ali mu je data dozvola boravka na teritoriji države članice u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, jer je bolovao od bolesti koja je davala povoda za stvarni rizik po njegov život ili fizički integritet, a nije postojao odgovarajući medicinski tretman u njegovoj zemlji porekla. Pitanje pred Sudom pravde Evropske unije je bilo da li je imao pravo na socijalnu pomoć i zdravstvenu zaštitu prema Direktivi o kvalifikaciji. Sud pravde Evropske unije je izjavio da ozbiljna nepravda, definisana u članu 15. Direktive o kvalifikaciji, ne obuhvata situaciju u kojoj je nečovečno ili ponižavajuće postupanje, kao što je ono navedeno u pomenutom nacionalnom zakonodavstvu, a kojem podnositelj zahteva koji pati od teške bolesti može biti podvrgnut ako se vrati u svoju zemlju porekla, rezultat činjenice da odgovarajući tretman nije dostupan u toj zemlji, osim ako je takav podnositelj zahteva namerno lišen zdravstvene zaštite ⁽⁶⁶⁾. Sud pravde Evropske unije je objasnio da izraz „pod uslovom da su ti standardi u skladu [s ovom Direktivom o kvalifikaciji] u članu 3. Direktiva o kvalifikaciji ne dozvoljava da države članice uvedu ili zadrže odredbu kojom se odobrava supsidijarna zaštita u ovoj situaciji ⁽⁶⁷⁾. Prema Sudu pravde Evropske unije, bila bi u suprotnosti sa opštom strukturom i ciljevima Direktive o kvalifikaciji za davanje statusa izbeglice i statusa supsidijarne zaštite državljanima trećih zemalja u situacijama koje nisu uopšte povezane s obrazloženjem međunarodne zaštite ⁽⁶⁸⁾. Stoga, odredba kojom se daje dozvola boravka u ovoj situaciji ne može se smatrati, u smislu člana 3, uvođenjem povoljnijeg standarda prema kom se utvrđuje ko ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu ⁽⁶⁹⁾. Pored toga, Sud pravde Evropske unije je ponovio da lica koja su dobila dozvolu boravka u ovoj situaciji iz diskrecionih razloga lične ili humanitarne prirode nisu obuhvaćena ovom Direktivom o kvalifikaciji ⁽⁷⁰⁾.

Sud pravde Evropske unije je imao priliku da potvrdi svoju odluku da zahtevi za drugu vrstu zaštite nisu obuhvaćeni Direktivom o kvalifikaciji u slučaju *Abdida*; iako se njegova presuda po ovom predmetu zapravo odnosila na Direktivu o vraćanju 2008/115/EZ ⁽⁷¹⁾. Predmet *Abdida* se odnosio na državljanina treće zemlje koji je uložio žalbu na odluku da se odbije njegov zahtev za dozvolu boravka iz medicinskih razloga. Iako nije podneo zahtev za međunarodnu zaštitu, jedno od pitanja pred Sudom pravde Evropske unije je bilo da li je država članica bila dužna prema Direktivi o kvalifikaciji, Direktivi o postupcima azila 2005/85/EZ ⁽⁷²⁾ i Direktivi o uslovima prijema 2003/9/EZ ⁽⁷³⁾ da predvidi pravni lek koji bi obustavio sprovođenje odluke o odbijanju dozvole boravka i da li mora da predvidi preuzimanje brige o osnovnim potrebama državljanina treće zemlje do donošenja rešenja o žalbi protiv te odluke. Sud pravde Evropske unije je napomenuo da zahtevi podneseni u skladu s nacionalnim zakonodavstvom nisu zahtevi za

⁽⁶¹⁾ CJEU, presuda od 9. novembra 2010, Veliko veće, spojeni predmeti C-57/09 i C-101/09, *Savezna republika Nemačka protiv B i D*, EU:C:2010:661, st. 118.

⁽⁶²⁾ CJEU, presuda *M'Boj*, op. cit., fn. 45, stav 46.

⁽⁶³⁾ CJEU, presuda *B i D*, op. cit., fn. 61, stav 115.

⁽⁶⁴⁾ *Ibid.*, st. 113-121.

⁽⁶⁵⁾ CJEU, presuda *M'Boj*, op. cit., fn. 45.

⁽⁶⁶⁾ *Ibid.*, stav 41.

⁽⁶⁷⁾ *Ibid.*, stav 43.

⁽⁶⁸⁾ *Ibid.*, stav 44.

⁽⁶⁹⁾ *Ibid.*, stav 45.

⁽⁷⁰⁾ *Ibid.*, stav 46.

⁽⁷¹⁾ Direktiva 2008/115/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 16. decembra 2008. o opštim standardima i postupcima država članica Evropske unije za povratak državljanina trećih zemalja s nezakonitim boravkom [2008] SL L 348/98.

⁽⁷²⁾ Direktiva Saveta 2005/85/EZ od 1. decembra 2005. o minimalnim standardima u postupcima u državama članicama za davanje i povlačenje statusa izbeglice [2005] SL L 326/13.

⁽⁷³⁾ Direktiva Saveta 2003/9/EZ od 27. januara 2003. o uspostavljanju minimalnih standarda za prijem tražilaca azila [2003] SL L 31/18.

međunarodnu zaštitu u okviru Direktive o kvalifikaciji. U odnosu na svoju presudu po predmetu *M'Bodj*, Sud pravde Evropske unije je ponovio:

[čl. 2. tač. (c) i (e), 3. i 15. Direktive o kvalifikaciji (sada čl. 2. tač. (d) i (f), 3. i 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene))] treba tumačiti u smislu da zahtevi podneseni prema tom nacionalnom zakonodavstvu ne predstavljaju zahteve za međunarodnu zaštitu u smislu člana 2. tačka (g) te Direktive [sada član 2. tačka (h) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)]. Proizlazi da situacija državljanina treće zemlje koji je podneo takav zahtev nije obuhvaćena tom direktivom, kao što je definisano njenim članom 1. ⁽⁷⁴⁾

Principi ilustrovani u presudama *M'Bodj* i *Abdida* mogu se iskoristiti kako bi se napravio model o vrstama nacionalne zaštite koje nisu obuhvaćene Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom). Uopšteno govoreći, za međunarodnu zaštitu obuhvaćenu Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom) potreban je **počinilac progona** ili **ozbiljne nepravde** (član 6) (videti odjeljke 1.6 i 2.5 u daljem tekstu, na str. 56 i str. 112). Time se podrazumeva da slučajevi u kojima **počinilac progona** ili **ozbiljne nepravde** nije prisutan obično nisu povezani s osnovnim principom međunarodne zaštite. Stoga, lišavanje osnovnih ljudskih prava izazvano krajnjim siromaštvom, kao, na primer, nakon katastrofalnog događaja, ne zadovoljava zahteve Direktive o kvalifikaciji (prerađene) za međunarodnu zaštitu. Takođe, davanje statusa nacionalne zaštite državljaninu treće zemlje koji je imao traumatično iskustvo ili incident u zemlji porekla, a koji nisu u potpunosti povezani s trenutnim strahom od progona ili trenutnim stvarnim rizikom od trpljenja ozbiljne nepravde, verovatno će predstavljati drugu vrstu zaštite. Za takav status nacionalne zaštite moglo bi se smatrati da je iz diskrecionih razloga lične ili humanitarne prirode, ali nije obuhvaćen Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom). Kao rezultat toga, direktiva se ne primjenjuje na takve situacije iz diskrecionih razloga lične ili humanitarne prirode koje nisu obuhvaćene Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom). Stoga se Direktiva ne primjenjuje na te situacije.

Ove presude Suda pravde Evropske unije samo navode primere situacija koje nisu obuhvaćene Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom). I dalje nije jasno šta su povoljniji standardi obuhvaćeni Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom), posebno kada se radi o povoljnijim propisima koji opisuju zahteve za kvalifikaciju i koji određuju ispunjenost uslova za status izbeglice ili supsidijarnu zaštitu ⁽⁷⁵⁾. U tom smislu, takođe treba uzeti u obzir svrhu Direktive o kvalifikaciji (prerađene), tj. uvođenje zajedničkih standarda i viši stepen usaglašavanja propisa o priznavanju i sadržaju međunarodne zaštite. Slovenačko *Upravno sodišče* (Upravni sud) je smatralo da ne može uvesti više standarde za zaštitu od onih koji su utvrđeni članom 9. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) o činovima progona, jer član 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koristi izraz „moraju biti”. Osim toga, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) više se ne zasniva na minimalnim standardima, već na zajedničkim standardima ⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷⁴⁾ CJEU, presuda od 18. decembra 2014, Veliko veće, predmet C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve protiv Moussa Abdida*, EU:C:2014:2453, st. 32-33.

⁽⁷⁵⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), *Zakon EU o imigraciji i azilu: komentari* (2. izd., C.H. Beck, Hart & Nomos, 2016), str. 1128 (para. 4).

⁽⁷⁶⁾ Upravni sud (Republika Slovenija), presuda od 8. januara 2014, , ECLI:SI:UPRS:2014:1.U.766.2013, stav 42. Ovu presudu je potvrdio Vrhovni sud u žalbenom postupku.

Prvi deo: Zaštita izbeglica

1.1 Uvod

Kao što je ranije rečeno, prvi deo se odnosi na koncept statusa izbeglice. Odredbe u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) koje se odnose na ispunjenost uslova za status izbeglice i davanje tog statusa u znatnoj meri odražavaju Konvenciju o izbeglicama. U vezi s Konvencijom o izbeglicama, Sud pravde Evropske unije je često navodio da „[Konvencija o izbeglicama] predstavlja kamen temeljac međunarodnog pravnog sistema za zaštitu izbeglica” i da je cilj Direktive o kvalifikaciji usmeravanje nadležnih organa država članica u primeni Konvencije o izbeglicama „na osnovu zajedničkih koncepata i kriterijuma”⁽⁷⁷⁾. Slično tome, uvodne izjave (24) i (25) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) napominju da se moraju uvesti „zajednički kriterijumi” u pogledu priznavanja izbegličkog statusa tražiocima azila u smislu člana 1.A stava 2. Konvencije o izbeglicama. Ovo se posebno odnosi na „potrebe za zaštitu koje se javljaju na licu mesta, uzroke nepravde i izvore zaštite, zaštitu unutar zemlje i progon, uključujući i razloge za progon”. Uvodna izjava (22) ukazuje na to da Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) može „pružiti vredne smernice” u smislu utvrđivanja statusa izbeglice u skladu s članom 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama⁽⁷⁸⁾. Uloga UNHCR-a se detaljnije objašnjava u *Uvodu u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*⁽⁷⁹⁾.

Zahtevi za status izbeglice u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) razmatraju se u sledećim odeljcima:

- odeljak 1.2 (str. 22): ko je izbeglica?
- odeljak 1.3 (str. 23-26): lični i teritorijalni opseg definicije izbeglice (član 2. (d));
- odeljak 1.4 (str. 26-44): činovi progona (član 9);
- odeljak 1.5 (str. 44-56): razlozi za progon (član 10);
- odeljak 1.6 (str. 56-61): počinioci progona ili ozbiljne nepravde (član 6);
- odeljak 1.7 (str. 61-72): davaoci zaštite od progona ili ozbiljne nepravde (član 7);
- odeljak 1.8 (str. 73-81): zaštita unutar zemlje u drugom delu zemlje porekla (član 8);
- odeljak 1.9 (str. 81-93): zahtev za postojanjem osnovanih razloga za strah od proganjanja (čl. 2(d), 4(4) i 5) i
- odeljak 1.10 (str. 94-99): davanje statusa izbeglice (član 13).

1.2 Ko je izbeglica?

Član 2. tačka (d) Direktive o klasifikaciji (prerađene) definiše termin „izbeglica” na sledeći način:

[...] državljanin treće zemlje koji je, zbog osnovanih razloga za strah od proganjanja zbog svoje rase, vere, nacionalnosti, političkih stavova ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi, izvan zemlje državljanstva i nije u mogućnosti ili, zbog takvog straha, ne želi da se stavi pod zaštitu te zemlje, kao i lice bez državljanstva koje se nalazi izvan zemlje prethodnog uobičajenog boravišta, a koje zbog istih prethodno navedenih razloga, ili zbog takvog straha, ne želi da se vrati u tu zemlju, i na koje se ne primenjuje član 12.

Ova definicija se u velikoj meri podudara sa definicijom izraza „izbeglica” u članu 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama⁽⁸⁰⁾.

⁽⁷⁷⁾ Npr. CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 39; i CJEU, presuda *Alo i Osso*, op. cit., fn. 25, stav 28. Videti uvodnu izjavu (23) Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

⁽⁷⁸⁾ Videti i CJEU, presuda od 30. maja 2013, predmet C-528/11, *Zuheyra Freyeh Halaf protiv Državne agencije za izbeglice pri Savetu ministara (Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerski savet)*, EU:C:2013:342, stav 44, u kojoj je CJEU smatrao u vezi s publikacijama UNHCR-a da „treba napomenuti da su dokumenti UNHCR-a jedan od instrumenata koji će verovatno omogućiti državam članicama da procene funkcionisanje sistema azila u državi članici koja je navedena kao odgovorna [Uredba Dablin II]” i da su ti dokumenti „naročito značajni u toj proceni u svetlu uloge koja je UNHCR-u dodeljena [Konvencijom o izbeglicama]”.

⁽⁷⁹⁾ EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.1, str. 62 i 63.

⁽⁸⁰⁾ Prema čl. 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama i njenom Protokolu iz 1967. godine, izraz „izbeglica” se odnosi na lice koje se, bojeći se opravdano da će biti progonojeno zbog rase, vere, nacionalnosti, pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili političkih stavova, nađe izvan zemlje čije državljanstvo ono ima i koje ne želi ili, zbog tog straha, neće da traži zaštitu te zemlje; ili koje, ako nema državljanstvo, a nalazi se izvan zemlje u kojoj je imalo svoje stalno mesto boravka, usled takvih događaja, ne može ili, zbog straha, ne želi da se u nju vrati.

1.3 Lični i teritorijalni opseg

Definicija izraza „izbeglica“ u članu 2. (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) objašnjava da je lični opseg Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ograničen na **državljanke treće zemlje ili lica bez državljanstva** koja su podnela zahtev za međunarodnu zaštitu, što je prvi uslov za status izbeglice. O ovim ograničenjima se govori u odeljcima 1.3.1 (str. 23) i 1.3.2 (str. 25).

U vezi sa teritorijalnim opsegom, Direktiva o klasifikaciji (prerađena) primenjuje se na podnosioca zahteva koji su **izvan zemlje državljanstva** u slučaju državljanke treće zemlje ili **izvan zemlje prethodnog uobičajenog boravišta** u slučaju lica bez državljanstva. Ovo je drugi uslov za status izbeglice i o njemu se govori u odeljku 1.3.3 (str. 26).

1.3.1 Državljanin treće zemlje

Definisanje izbeglice upućivanjem na državljanina treće zemlje znači da državljani država članica Evropske unije, tj. državljani Unije (EU), nisu obuhvaćeni definicijom izbeglice prema Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj). Izuzimanje državljanke država članica EU proističe iz Protokola br. 24 o azilu za državljane država članica Evropske unije (poznatog i pod nazivom Aznarov protokol), koji predviđa da se „države članice smatraju zaštićenim zemljama porekla u odnosu jedne prema drugoj za sve pravne i praktične svrhe u vezi sa pitanjima azila“ (jedini član). Međutim, ne može se isključiti zahtev državljanina države članice prema Konvenciji o izbeglicama, izvan CEAS-a. Državljanin EU koji se plaši progona u svojoj zemlji državljanstva državi članici EU i traži zaštitu od povratka u tu državu članicu može podneti zahtev za priznavanje statusa izbeglice prema Konvenciji o izbeglicama u drugoj državi članici. Iako se vrlo retko javlja kao bitno pitanje u predmetima, Protokol predviđa da se svaki takav zahtev može „uzeti u obzir ili proglasiti prihvatljivim za obradu od strane druge države članice“ samo u sledeća četiri slučaja ⁽⁸¹⁾:

- (a) ako država članica u kojoj podnosilac zahteva ima državljanstvo preduzme mere na njenoj teritoriji koje odstupaju od obaveza preuzetih prema Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- (b) ako je Savet pokrenuo postupak ukidanja prema članu 7. stav 1. Ugovora o Evropskoj uniji (UEU) ⁽⁸²⁾;
- (c) ako je Savet doneo odluku prema članu 7. stav 1. ili članu 7. stav 2. (ozbiljno i uporno kršenje vrednosti iz člana 2. UEU-a od strane date države članice);
- (d) ako država članica kojoj je zahtev podnet treba jednostrano da odluči da prihvati zahtev za obradu, Savet se mora obavestiti i zahtev se mora razmatrati na osnovu toga što je očigledno neosnovan ⁽⁸³⁾.

Kao što je teritorijalni uslov jasno stavio do znanja da lice mora biti „izvan zemlje“ državljanstva ili (ukoliko je bez državljanstva) uobičajenog boravišta (videti u daljem tekstu odeljak 1.3.3, str. 26), podnosilac zahteva za međunarodnu zaštitu mora da dokaže postojanje osnovanih razloga za strah od progona u zemlji državljanstva ili (ukoliko je bez državljanstva) u prethodnom uobičajenom boravištu.

U mnogim zahtevima za međunarodnu zaštitu koje podnose državljani trećih zemalja, državljanstvo podnosioca zahteva nije sporno, ali postoje slučajevi kada je ono u velikoj meri aktuelno pitanje. Od Suda pravde Evropske unije još uvek nije zatraženo da odgovori na pitanje o tome kako odrediti slučaj u kom je državljanstvo podnosioca zahteva sporno, neodređeno ili u kom je podnosilac zahteva promenio svoje državljanstvo. Član nacionalnog suda ili tribunala mora doneti odluku da li se navedeno državljanstvo lica može prihvatiti u svrhu ocenjivanja kvalifikacije za međunarodnu zaštitu u skladu s članom 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) o oceni činjenica i okolnosti ⁽⁸⁴⁾. U vezi s tim, članovi sudova ili tribunala mogu uzeti u obzir smernice navedene u tabeli 4 u daljem tekstu.

⁽⁸¹⁾ Videti na primer Državni savet (Francuska), presuda od 30. decembra 2009, *OFPRA c MC*, zahtev br. 305226; i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 30. marta 2011, *ML*, zahtev br. 10013804, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011, 2012*, str. 17 i 18.

⁽⁸²⁾ Ugovor o Evropskoj uniji (prečišćena verzija izmenjena Lisabonskim sporazumom (stupio na snagu: 1. decembra 2009)) [2012] SL C 326/13. Ovo je složen i ekstremno proces za koji je potreban obrazloženi predlog koji je podržala jedna trećina država članica i četvoropetinska većina članova Saveta, uz saglasnost Evropskog parlamenta, u slučajevima jasnog rizika od ozbiljnog kršenja područja slobode, sigurnosti i pravde u skladu s čl. 2. UEU. U praksi nikad nije aktiviran.

⁽⁸³⁾ Jedini član Protokola br. 24. Radi detaljnijeg razmatranja o Protokolu, videti EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 2.1.4, str. 33.

⁽⁸⁴⁾ Za više detalja videti EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

Tabela 4: Smernice za utvrđivanje državljanstva nekog lica

1	Nacionalno zakonodavstvo države o formalnom dodeljivanju državljanstva	<p>Priznato je načelo međunarodnog prava da svaka država određuje ko su njeni državljani u skladu sa svojim zakonodavstvom ⁽⁸⁵⁾. Države ga moraju prihvatiti u onoj meri u kojoj je ono u skladu s važećim međunarodnim konvencijama, međunarodnim običajnim pravom i principima prava koji su opštepriznati u pogledu državljanstva.</p> <p>Preovlađujući načini sticanja državljanstva su po poreklu od državljanina ili po rođenju na teritoriji određene države, pored naturalizacije koja se obično zasniva na uobičajenom boravištu i ispunjavanju uslova za integraciju ili drugim stvarnim vezama sa državom.</p> <p>Činjenica da bi jedno lice možda moglo imati pravo na državljanstvo u smislu uslova za naturalizaciju na osnovu diskrecionih kriterijuma obično se smatra nebitnom za potrebe Konvencije o izbeglicama ⁽⁸⁶⁾. Umesto toga, središte pažnje mora biti usmereno na automatsko sticanje državljanstva prema nacionalnom zakonodavstvu i praksi.</p>
2	Praksa država	<p>Međutim, utvrđivanje državljanstva nije jednostavno pitanje „čitanja” iz nacionalnog zakonodavstva odgovarajuće zemlje porekla. Kada se pokušava utvrditi da li se pojedinac smatra ili ne državljaninom u skladu sa zakonom određene države, pojam „zakon” treba široko tumačiti tako da obuhvata i druge oblike kvazipravnog postupka, kao što su ministarski dekreti i „uobičajena praksa” ⁽⁸⁷⁾. Istovremeno, od podnosioca zahteva koji ima očigledno automatsko pravo na državljanstvo, ali ga negira, može se zahtevati da preduzme razumne korake kako bi pribavio priznavanje i dokaze o svom državljanstvu ⁽⁸⁸⁾.</p>
3	U slučaju sumnje	<p>Ako je pravo na državljanstvo neizvesno, mogu se uzeti u obzir kriterijumi slični onima koje je koristio Međunarodni sud pravde u presudi <i>Nottebohm</i> ⁽⁸⁹⁾. Prema mišljenju Suda, da bi se steklo pravo na ostvarivanje prava na diplomatsku zaštitu, država mora pokazati postojanje „stvarne povezanosti”. Da bi se utvrdilo da li je državljanstvo „stvarnog i postojećeg” karaktera, prihvatljivo je oslaniti se na faktore kao što su uobičajeno boravište, središte interesa i porodične veze. Međutim, Sud nije odlučio o ograničenjima države da odobri naturalizaciju, već o tome da li državljanstvo dodeljeno pojedincu putem naturalizacije daje državi pravo na ostvarivanje zaštite. U kontekstu zahteva za međunarodnu zaštitu, ovi kriterijumi se mogu analogno koristiti ako, na primer, postoji jasno nepostojanje bilo kakve stvarne povezanosti s državom za koju podnosilac zahteva tvrdi da je njen državljanin.</p>

Pitanja u vezi sa vrstom dokaza koje sudovi i tribunali odlučujući o predmetima azila mogu imati u vidu prilikom odlučivanja o tome da li je lice državljanin ili ima dvojno ili višestruko državljanstvo, ili je bez državljanstva, ili ima neodređeno državljanstvo obrađuju se u *Proceni dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza* ⁽⁹⁰⁾.

Kao što potvrđuje član 2.(n) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), koji definiše „zemlju porekla” kao „zemlju ili zemlje državljanstva”, podnosilac zahteva može imati **više od jedne zemlje državljanstva**. U tom slučaju, podnosilac zahteva ima pravo na status izbeglice samo ako nije u mogućnosti ili, zbog osnovanih razloga za strah od progona, ne želi da se stavi pod zaštitu obeju ili svih predmetnih zemalja ⁽⁹¹⁾. Kako bi se utvrdila ispunjenost uslova za zaštitu

⁽⁸⁵⁾ Videti čl. 1. Konvencija o određenim pitanjima vezanim za sukob zakona o državljanstvu, 179 LNTS 89, 13. april 1930. (stupila na snagu: 1. jula 1937); videti i Stalni sud međunarodne pravde, savetodavno mišljenje od 7. februara 1923, Dekreti o državljanstvu Tunisa i Maroka, *PCIJ serija B, br. 4*.

⁽⁸⁶⁾ Visoki sud (UKUT), presuda od 21. februara 2011, *KK i drugi (Državljanstvo: Severna Koreja) Koreja CG* [2011] UKUT 92 (IAC), st. 79. i 80.

⁽⁸⁷⁾ Vrhovni sud (UK), presuda od 25. marta 2015, *Pham protiv Secretary of State for the Home Department (Državnog sekretara Ministarstva unutrašnjih poslova)* [2015] UKSC 19, stav 25.

⁽⁸⁸⁾ Apelacioni sud Engleske i Velsa (EWCA), presuda od 2. aprila 2009, *MA (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2009] EWCA Civ 289. Videti i UKUT, presuda od 30. juna 2011, *ST (Etnički Eritrejac – nacionalnost – povratak) Etiopija CG* [2011] UKUT 252 (IAC).

⁽⁸⁹⁾ Međunarodni sud pravde, presuda od 6. aprila 1955, *Slučaj Nottebohm (Lihtenštajn protiv Gvatemale); druga faza*, ICJ izveštaji 1955, str. 8.

⁽⁹⁰⁾ EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

⁽⁹¹⁾ Čl. 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama. Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 26. aprila 2016, br. 166.543, stav 3.8: „[iz člana 1.A stav 2. Direktive o izbeglicama] proizlazi da se zahtev za azil mora ispitati u odnosu na svaku zemlju državljanstva podnosioca zahteva. Ako podnosilac zahteva nema osnovane razloge za strah od proganjanja niti je suočen sa stvarnom opasnošću od trpljenja ozbiljne nepravde u jednoj od ovih zemalja [...], onda je to dovoljno da se odbije njegov zahtev za azil” (autorov prevod).

u tom slučaju, biće neophodno da sud ili tribunal utvrdi da li je podnosilac zahteva dokazao da ispunjava uslove za međunarodnu zaštitu u obema ili u svim predmetnim zemljama ⁽⁹²⁾.

Druga mogućnost je da podnosilac zahteva ima državljanstvo određene zemlje i, pored toga, imao je **uobičajeno boravište u drugoj zemlji**. Na primer, češki *Nejvyšší správní soud* (Vrhovni upravni sud) morao je da odluči o takvom slučaju i smatrao je da pitanje o tome da li podnosilac zahteva ima opravdan strah od progona treba ispitati u odnosu na zemlju državljanstva ⁽⁹³⁾. To je u skladu s tekстом člana 2. tač. (d), (f) i (n) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) da je jedino zemlja prethodnog uobičajenog boravišta bitna kao referentna država za lica bez državljanstva.

Država prethodnog boravišta državljanina treće zemlje može, međutim, biti od važnosti u vezi s primenom koncepta sigurne treće zemlje ⁽⁹⁴⁾. Ako podnosilac zahteva poseduje državljanstvo određene zemlje, ali ima uobičajeno boravište u nekoj trećoj zemlji (videti član 38. stav 2. tačka (a) DPA (prerađene)), treba oceniti da li ima pravo da ponovo uđe i trajno boravi u zemlji uobičajenog boravišta ⁽⁹⁵⁾. Tek kad se to proceni, moguće je oceniti da li je zemlja uobičajenog boravišta sigurna treća zemlja. Na primer, belgijsko *Conseil du contentieux des étrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima) smatralo je u predmetu u vezi s podnosiocem zahteva koji je tvrdio da ima državljanstvo Somalije, ali je rođen i živeo u Džibutiju da, ako se državljanstvo podnosioca zahteva ne može utvrditi, treba uzeti u obzir zemlju uobičajenog boravišta. Prema mišljenju Veća, donosilac odluke je propustio da ispita da li je podnosilac zahteva imao pristup zaštiti od nadležnih organa Džibutija ⁽⁹⁶⁾. Štaviše, švedski *Migrationsdomstolen* (Sud za migracije) je smatrao da, u vezi s tri podnosioca zahteva koji su tvrdili da su Eritrejci, ali su takođe imali prethodno boravište u Saudijskoj Arabiji, Saudijska Arabija se nije mogla smatrati bezbednom trećom zemljom za podnosioca zahteva jer, kad bi mogli da uđu u Saudijsku Arabiju, postojao bi rizik da budu vraćeni u Eritreju ⁽⁹⁷⁾.

1.3.2 Lice bez državljanstva

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne sadrži definiciju lica bez državljanstva, ali u članu 1. stav 1. **Konvencije o statusu lica bez državljanstva** ⁽⁹⁸⁾, lice bez državljanstva se definiše kao „lice koje se ne smatra državljaninom bilo koje zemlje u skladu sa zakonom”. Prema članu 67. stav 2. UFEU, lica bez državljanstva će se tretirati kao državljani trećih zemalja u okviru područja slobode, sigurnosti i pravde. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) predviđa ravnopravnu zaštitu lica bez državljanstva, jer oni mogu ispunjavati uslove za izbeglički status i supsidijarnu zaštitu. Međutim, u nekim slučajevima nadležni organi države članice u kojoj traži zaštitu lica bez državljanstva osporavaju proglašeni status podnosioca zahteva.

Sud pravde Evropske unije ni do danas nije razjasnio kako ispitati slučaj u kom se status lica bez državljanstva podnosioca zahteva dovodi u sumnju. Principe utvrđivanja statusa lica bez državljanstva treba izvući iz međunarodnog prava i iz prethodne definicije „lica bez državljanstva”. Slično državljanstvu, član nacionalnog suda ili tribunala mora doneti odluku da li se navedeni status lica bez državljanstva može prihvatiti u svrhu ocenjivanja ispunjenosti uslova za međunarodnu zaštitu u skladu s članom 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) o oceni činjenica i okolnosti. Prema Vrhovnom sudu Velike Britanije, kada se pokušava utvrditi da li se pojedinac ne smatra državljaninom u skladu sa zakonom svoje zemlje državljanstva, pojam „zakon” treba široko tumačiti tako da obuhvata i druge oblike kvazipravnog postupka, kao što su ministarski dekreti i „uobičajena praksa” ⁽⁹⁹⁾.

Iz člana 4. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) sledi da zemlje članice Evropske unije mogu smatrati da su podnosioci zahteva dužni da potkrepe status lica bez državljanstva. Međutim, imajući u vidu prirodu statusa lica bez državljanstva, podnosioci zahteva često neće biti u mogućnosti da podnesu dokumente koji idu u prilog

⁽⁹²⁾ Videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 21. septembra 2010, br. 48.327, stav 4.2.

⁽⁹³⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 25. novembra 2010, *VS protiv Ministry of Interior (Ministarstva unutrašnjih poslova)*, predmet br. 6 Azs 29/2010-85 (videti [Rezime na engleskom](#) Evropske baza podataka o azilu (EDAL)).

⁽⁹⁴⁾ Videti čl. 38. DPA (prerađene).

⁽⁹⁵⁾ Videti uvodnu izjavu (44) DPA (prerađene). „Ne bi trebalo da države članice imaju obavezu da sadržajno ocenjuju zahtev za međunarodnu zaštitu ako je opravdano očekivanje da će podnosilac zahteva zbog dovoljne povezanosti s trećom zemljom, kao što je definisano nacionalnim pravom, potražiti zaštitu u toj trećoj zemlji i ako postoje razlozi da se smatra da će podnosilac zahteva biti prihvaćen ili ponovo prihvaćen u tu zemlju. Države članice postupaju po tom osnovu samo ako bi taj konkretni podnosilac zahteva bio siguran u predmetnoj trećoj zemlji.

⁽⁹⁶⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 19. maja 2011, br. 61.832 (videti EDAL, [rezime na engleskom](#)).

⁽⁹⁷⁾ Sud za migracije (Upravni sud Malmea; Švedska), presuda od 10. novembra 2011, UM 1796-11 (videti EDAL, [rezime na engleskom](#)).

⁽⁹⁸⁾ Konvencija o statusu lica bez državljanstva, 360 UNTS 117, 28. septembar 1954. (stupila na snagu: 6. juna 1960). Kipar, Estonija, Malta i Poljska nisu ugovorne strane ove Konvencije.

⁽⁹⁹⁾ Vrhovni sud (UK), *Pham protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 87, stav 25.

njihovom zahtevu ⁽¹⁰⁰⁾. Kada se utvrdi da je podnosilac zahteva za međunarodnu zaštitu lice bez državljanstva, mora se odrediti zemlja prethodnog boravišta ⁽¹⁰¹⁾. Prema nemačkom *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud), uobičajeno boravište lica bez državljanstva ne mora da bude zakonito ⁽¹⁰²⁾. Umesto toga, uobičajeno boravište može biti dovoljno kada lice bez državljanstva nije samo provodilo kratko vreme u nekoj zemlji, već je njegov život bio usredsređen u toj zemlji ⁽¹⁰³⁾. Prema mišljenu istog Suda, takođe se traži da u takvom slučaju organi te zemlje nisu preduzeli mere za prestanak boravišta ⁽¹⁰⁴⁾. Samo zato što je za podnosioca zahteva prihvaćeno da je lice bez državljanstva ne znači da je oslobođen od ispunjavanja istih uslova koji se odnose na državljane u vezi sa utvrđivanjem osnovanog straha od progona u skladu sa Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom) ⁽¹⁰⁵⁾.

1.3.3 Izvan zemlje državljanstva ili prethodnog uobičajenog boravišta

Uslov da podnosilac zahteva mora biti izvan zemlje državljanstva ili prethodnog uobičajenog boravišta je drugi element za određivanje statusa izbeglice. Kada je identifikovana zemlja državljanstva ili prethodnog boravišta, pitanje da li je podnosilac zahteva izvan ove zemlje je samo činjenično stanje. „Izvan” označava čisto fizički kriterijum odsustva. Ovaj uslov podrazumeva da podnosilac zahteva koji traži azil u stranoj ambasadi dok je još uvek u svojoj zemlji porekla ne potpada pod teritorijalni opseg Direktive (pogledajte prethodni odeljak o zahtevu za međunarodnu zaštitu, str. 19) ⁽¹⁰⁶⁾.

1.4 Činovi progona (član 9. st. 1. i 2)

Prema članu 2.(d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), izbeglica označava državljanina treće zemlje koji, između ostalog, ima osnovan strah od **progona**. Član 9. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) o činovima progona ima **trodelnu strukturu** koja je prikazana u sledećoj tabeli 5.

Tabela 5: Struktura člana 9. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

1	Član 9. stav 1.	definicija činova progona
2	Član 9. stav 2.	neiscrpnna lista činova koji se mogu smatrati progonom
3	Član 9. stav 3.	povezanost između činova progona i razloga za progon ili odsustvo zaštite od takvih činova

Središte pažnje ovog odeljka su prva dva elementa, odnosno definicija činova progona navedenih u članu 9. stav 1. (odeljak 1.4.1, str. 27) i ilustrativni spisak činova progona predviđenih članom 9. stav 2. (odeljak 1.4.2, str. 37). Kao što se jasno vidi u stablima odlučivanja (videti *Prilog A*, str. 123-129), određivanje bilo kakve povezanost između činova progona i razloga za progon ili odsustva zaštite treba da se izvrši u kasnijoj fazi, kada se analiziraju razlozi za progon. Ta povezanost se stoga objašnjava u daljem tekstu u odeljku 1.5.1 (str. 45).

⁽¹⁰⁰⁾ To pitanje će se obrađivati u EASO-ovoj *Proceni dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22. Videti i UNHCR, *Priručnik o zaštiti lica bez državljanstva u skladu sa Konvencijom iz 1954. godine o statusu lica bez državljanstva*, 2014.

⁽¹⁰¹⁾ Videti na primer: Tribunal za azil i imigraciju (UK) (UKIAT), presuda od 28. januara 2005, *SG (Lice bez državljanstva Nepalac: izbeglica? pravci vraćanja) Butan* [2005] UKIAT 00025, st. 8-11, i Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 26. februara 2009, BVerwG 10 C 50.07, BVerw- G:2009:260209U10C50.07.0, st. 29-30, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽¹⁰²⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 50.07, op. cit., fn. 101, st. 31-33, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti i Državni savet (Francuska), presuda od 18. juna 2014, zahtev br. 362703, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année2014*, 2015, str. 61 i 62.

⁽¹⁰³⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 50.07, op. cit., fn. 101. Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 24. juna 2010, br. 45.396 (videti EDAL, Rezime na engleskom) u kom je utvrđeno da se Kosovo može smatrati zemljom bivšeg boravišta, pošto je podnosilac zahteva izjavio da je romske nacionalnosti, da je njegovo mesto rođenja bilo na Kosovu i da je tamo proživio i veliki deo svog života.

⁽¹⁰⁴⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 50.07, op. cit., fn. 101, stav 34, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 24. juna 2014, br. 126.144, stav 2.8.

⁽¹⁰⁵⁾ EWCA (UK), presuda od 31. jula 2000, *Revenko protiv Secretary of State for the Home Department* [2000] EWCA Civ 500.

⁽¹⁰⁶⁾ Na primer, država članica koja u svom nacionalnom zakonodavstvu propisuje da podnosioci zahteva podnesu zahtev za međunarodnu zaštitu iz svojih ambasada i konzulata u trećim zemljama, pod uslovom da podnosilac zahteva nije državljanin zemlje u kojoj se nalazi diplomatsko predstavništvo, videti čl. 38 španskog zakonodavstva (Zakon 12/2009 o pravu na azil i supsidijarnu zaštitu).

1.4.1 Definicija činova progona (član 9. stav 1)

Konvencija o izbeglicama ne daje definiciju pojma „proganjanja”, ali se ona daje u zakonodavstvu Evropske unije u članu 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koji predviđa:

1. Da bi se smatrao činom progona u smislu člana 1(A) Ženevske konvencije [o izbeglicama], čin mora biti:
 - (a) po svojoj prirodi ili ponavljanju dovoljno ozbiljan, toliko da predstavlja teško kršenje ljudskih prava, a naročito prava od kojih nije dozvoljeno bilo kakvo odstupanje prema članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; ili
 - (b) zbir različitih mera, uključujući i kršenja ljudskih prava, koje su dovoljno teške i pogađaju pojedinca na način opisan u tački (a).

Ova odredba tako izričito upućuje na član 1.A Konvencije o izbeglicama (odjeljak 1.4.1.1, str. 27), pre nego što se navedu dva uslova kojima se zahteva da čin bude dovoljno ozbiljan da bi se mogao smatrati progonom 1.4.1.2, str. 27) i koji se moraju ispuniti (odjeljak 1.4.1.3, str. 30, i 1.4.1.4, str. 36).

1.4.1.1 Upućivanje na član 1.A Konvencije o izbeglicama

Direktiva o kvalifikaciji je, u stvari, prvi međunarodni instrument koji detaljno objašnjava **koncept „proganjanja” u kontekstu člana 1.A Konvencije o izbeglicama**. Član 1.A ne navodi koji činovi mogu predstavljati progon. Pokušaji definisanja progona bili su neuspešni (kako je rečeno) jer je bilo nemoguće prethodno nabrojati sve oblike zlostavljanja na osnovu kojih bi lica imala legitimno pravo da uživaju zaštitu strane države ⁽¹⁰⁷⁾. Shodno tome, državama potpisnicama je bilo prepušteno da protumače ovaj osnovni pojam, što je ponekad dovelo do različite sudske prakse ⁽¹⁰⁸⁾. Direktiva ima za cilj da to popravi tako što će usmeriti nadležne organe država članica u primeni Konvencije o izbeglicama na osnovu zajedničkih koncepata i kriterijuma ⁽¹⁰⁹⁾.

Kriterijumi iz člana 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) u velikoj meri odražavaju zajedničke pokušaje da se precizira pojam „proganjanja” iz člana 1.A Konvencije o izbeglicama u državnoj praksi i akademskim pisanjima. Da li kršenja ljudskih prava, ili drugi činovi ili zbir činova definisani članom 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predstavljaju progon mora se pojedinačno proceniti prema članu 4. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) uzimajući u obzir sve relevantne činjenice koje se odnose na zemlju državljanstva ili prethodnog uobičajenog boravišta u vreme donošenja odluke o zahtevu, relevantnih izjava i dokumentacije koju je podnosilac priložio, kao i individualnog položaja i ličnih okolnosti podnosioca zahteva ⁽¹¹⁰⁾.

1.4.1.2. Zajednički imenitelj člana 9. stav 1. tač. (a) i (b): dovoljna ozbiljnost čina progona

Iz upućivanja na član 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama jasno se vidi da je ono što se pokušava u članu 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) definisanje značenja progona (ili tačnije, „proganjanja”) u smislu člana 1.A stav 2. U tom kontekstu ova odredba postavlja dva alternativna uslova da bi se neki čin mogao smatrati progonom. Zajedničko za ove dve mogućnosti je zahtev da **čin bude dovoljno ozbiljan ili težak** da bi se smatrao činom progona. Granica dovoljne ozbiljnosti može se preći zbog prirode jednog jedinog čina kao ozbiljnog kršenja osnovnih ljudskih prava ili takođe ponavljanjem takvih činova koji se, ako su počinjeni jednom, možda ipak ne mogu okarakterisati kao teško kršenje. Razlika između druge alternative iz člana 9. stav 1. tačka (a) (ponovljeni činovi) i člana 9. stav 1. tačka (b) (zbir različitih mera) jeste da ova druga ima širi opseg primene. Mere prema članu 9. stav 1. tačka (b) ne moraju biti „kršenja osnovnih ljudskih prava” pod uslovom da su kršenja ljudskih prava dovoljno teška da utiču na pojedinca na sličan način.

⁽¹⁰⁷⁾ UNHCR, *Priručnik i smernice o postupcima i kriterijumima za određivanje statusa izbeglice prema Konvenciji iz 1951. i Protokolu o statusu izbeglica iz 1967. godine*, 1979, ponovno izdanje decembar 2011, str. 14 (UNHCR priručnik).

⁽¹⁰⁸⁾ Videti G.S. Goodwin-Gill, *Izbeglica u međunarodnom pravu* (2. izd, OUP, 1996) str. 62; H. Storey, „Progon: U susret radnoj definiciji”, u V.Chetail i C.Bauloz (ur.), *Priručnik o istraživanju međunarodnog prava i migracija* (Edward Elgar, 2014), str. 462-463.

⁽¹⁰⁹⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, st. 39. i 51.

⁽¹¹⁰⁾ Videti CJEU, presuda od 26. februara 2015, predmet C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd protiv Savezne republike Nemačke (Bundesrepublik Deutschland)*, EU:C:2015:117, stav 25.

Da bi se primenio član 9. u praksi, ne treba praviti jasnu razliku između člana 9. stav 1. tačka (a) i člana 9. stav 1. tačka (b), posebno ako nije sigurno da li povreda pojedinačnih prava predstavlja kršenje „osnovnih” ljudskih prava. Odlučujući element progona je **ozbiljan uticaj čina na prava pojedinca**, a ne određivanje formalne klasifikacije povrede prava ⁽¹¹¹⁾. U skladu s tim tumačenjem, Sud pravde Evropske unije ne pravi jasnu razliku između različitih oblika činova progona opisanih u članu 9. stav 1. tačka (a) i članu 9. stav 1. tačka (b). Sud se poziva na svrhu direktive da usmeri nadležne organe država članica u primeni Konvencije o izbeglicama ⁽¹¹²⁾ i tumači odredbe člana 9. kao definiciju elemenata koji podržavaju zaključak da činovi predstavljaju progon u smislu člana 1.A Konvencije o izbeglicama ⁽¹¹³⁾.

Oba alternativna uslova zahtevaju posebnu ocenu od strane sudova ili tribunala država članica, kao što je detaljno opisano u ovom odjeljku i šematizovano u tabeli 6 u daljem tekstu. Iz metodoloških razloga ova tabela pruža šematski prikaz pitanja, proistekla iz ispitivanja dovoljne ozbiljnosti da bi se neki čin okarakterisao kao progon prema članu 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). U praksi će se pokazati da ne postoje tako oštre razlike između različitih pitanja i njihovih odgovora koji se često međusobno preklapaju.

⁽¹¹¹⁾ Videti CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 66.

⁽¹¹²⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 39.

⁽¹¹³⁾ U presudi *X, Y i Z*, Sud je naveo: „Iz tih odredaba je jasno da bi kršenje osnovnih prava predstavljalo progon u smislu člana 1(A) Ženevske konvencije [o izbeglicama], ono mora biti dovoljno ozbiljno” (*ibid.*, stav 52).

Tabela 6: Ispitivanje dovoljne ozbiljnosti da bi se neki čin okarakterisao kao progon (član 9. stav 1.) ⁽¹¹⁴⁾

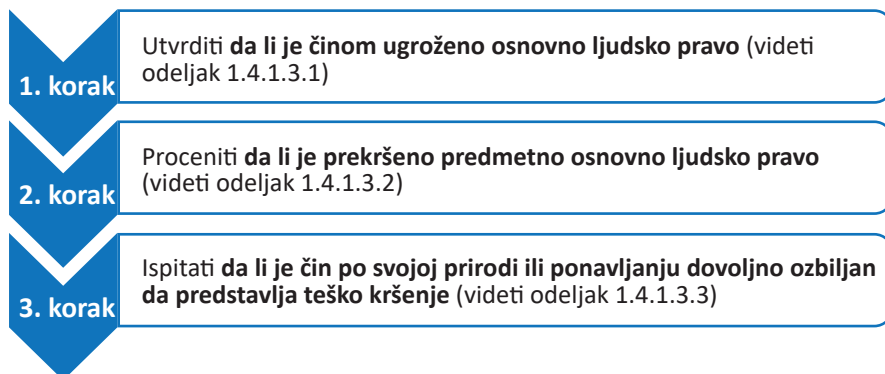
<p>1. Da li je čin po svojoj prirodi ili ponavljanju dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava (član 9. stav 1. tačka (a))?</p>	<p>i) Da li postoji rizik da neko osnovno ljudsko pravo bude prekršeno ili je već prekršeno?</p>	<p>a) Da li je ugroženo neotuđivo pravo? Ako je pravo jedno od onih navedenih kao neotuđivo prema članu 15. stav 2. ECHR, automatski se mora smatrati osnovnim ljudskim pravom. Pokazalo bi se da se druga neotuđiva prava navedena u ECHR takođe mogu okarakterisati kao osnovna ljudska prava.</p>
		<p>b) Ako pravo nije neotuđivo pravo, da li je po svojoj prirodi osnovno te se tako može uporediti sa neotuđivim pravom? Dok za neotuđiva prava nikada ne mogu biti legitimna nikakva ograničenja (član 15. stav 2. ECHR), otuđiva prava se moraju proceniti u smislu da li bi navodno kršenje po zakonu bilo proglašeno kao odstupanje ili kao ograničenje.</p>
	<p>ii) Da li kršenje predstavlja rizik da bude ili zaista jeste teško? Mora se proceniti uzimajući u obzir lične okolnosti podnosioca zahteva (član 4. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene))</p>	<p>a) Da li je čin po svojoj prirodi dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje? Dok se kršenje neotuđivih prava može smatrati teškim, kršenje otuđivih prava mora biti jednake težine kao kršenje neotuđivih prava.</p>
		<p>b) Ako čin po svojoj prirodi nije dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje, da li je čin dovoljno ozbiljan po svom ponavljanju?</p>
<p>Ako čin ispunjava ova dva kumulativna uslova (uslovi i) i ii)), mora se smatrati činom progona u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) i u smislu člana 1.A Konvencije o izbeglicama. Ako čin ne ispunjava ova dva kumulativna uslova, i dalje može predstavljati čin progona pod uslovom da ispunjava uslove navedene u drugom koraku u daljem tekstu (član 9. stav 1. tačka (b)).</p>		
<p>2. Da li je čin zbir različitih mera, uključujući i kršenja ljudskih prava, koje su dovoljno teške i koje pogađaju pojedinca na način opisan u članu 9. stav 1. tačka (a) (članu 9. stav 1. tačka (b))?</p>	<p>Mere u obliku njihovog zajedničkog učinka moraju se proceniti u svetlu ličnih okolnosti podnosioca zahteva, uzimajući u obzir sve činove kojima je podnosilac zahteva bio ili postoji rizik da bude izložen (član 4. stav 3). Izraz „mere“ obuhvata u širem smislu sve mere koje mogu uticati na pojedinca na isti način kao i teško kršenje osnovnih ljudskih prava. Zbir različitih mera predstavlja progon samo ako utiče na podnosioca zahteva na sličan način kao i kršenje u smislu člana 9. stav 1. tačka (a). Odlučujući element je težina kršenja prava pojedinca.</p>	

⁽¹¹⁴⁾ Tabela se čita sleva nadesno.

1.4.1.3. Čin po svojoj prirodi ili ponavljanju dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava (član 9. stav 1. tačka (a))

Da bi se primenio član 9. stav 1. tačka (a), potrebno je izvršiti trostruku procenu prikazanu na sledećoj slici 1.

Slika 1: Trostruka procena za utvrđivanje da li je čin po svojoj prirodi ili ponavljanju dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava (član 9. stav 1. tačka (a))

1.4.1.3.1. Osnovno obeležje ljudskog prava

Članom 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) zahteva se kršenje „osnovnih“ ljudskih prava. Iz ove formulacije jasno je da se samo kršenje određene kategorije ljudskih prava može kvalifikovati kao progon. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne definiše koncept „osnovnih“ ljudskih prava, ali njene odredbe ga donekle rasvetljavaju.

Član 9. stav 1. tačka (a) posebno upućuje na **neotuđiva prava prema članu 15. stav 2. ECHR**. To su pravo na život, zabrana mučenja, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, zabrana ropstva i prinudnog rada i retroaktivne krivične odgovornosti (čl. 2, 3, 4. stav 1. i čl. 7. ECHR). Prema tome, kršenje neotuđivog prava u skladu sa članom 15. stav 2. ECHR može se smatrati ozbiljnim kršenjem osnovnih ljudskih prava ⁽¹¹⁵⁾.

Međutim, upućivanje na član 15. stav 2. ECHR **nije isključivo** jer se u formulaciji odredbe navodi „posebno“. Zbog toga prava koja nisu neotuđiva prava mogu predstavljati „osnovna ljudska prava“ u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) ⁽¹¹⁶⁾. Pored toga, spisak potencijalnih činova progona iz člana 9. stav 2. uključuje čino ve kao što su pravne, administrativne, policijske i sudske mere koje same po sebi ne podrazumevaju neotuđiva prava. Prema tome, stav 1. tačka (a) nije ograničen na prava navedena u članu 15. stav 2. ECHR ⁽¹¹⁷⁾. Upućivanje na neotuđiva prava naizgled saopštava da su kršenja tih prava sama po sebi dovoljno ozbiljna i zbog toga uvek predstavljaju progon, ali ne ograničavaju „osnovna ljudska prava“ na neotuđiva prava ⁽¹¹⁸⁾. Odnosno, bilo koji širi sadržaj podleže uporednom ispitivanju.

Osim što upućuje na neotuđiva prava prema ECHR, član 9. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ne predviđa kriterijume ili određeni metod u skladu s kojim se ljudsko pravo, navedeno u instrumentu za ljudska prava ili priznato u običajnom međunarodnom pravu, može odrediti kao „osnovno“ u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) kako bi se pripremio zahtev za dobijanje međunarodne zaštite. Ukoliko se predmetno ljudsko pravo navedeno u članu 9. stav 1. tačka (a) ne pominje kao neotuđivo ljudsko pravo prema članu 15. stav 2. ECHR, neophodna je procena u smislu **uporedivosti predmetnog ljudskog prava sa neotuđivim pravima** prema članu 15. stav 2. ECHR.

⁽¹¹⁵⁾ A. Klug, „Usaglašavanje azila u Evropskoj uniji – pojava EU izbegličkog sistema?“, Nemački godišnjak međunarodnog prava (2004) str. 594 i 602. Videti Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 24. marta 2015, *Mlle EF*, zahtev br. 10012810 (videti EDAL, rezime na engleskom), koji se odnosi na ženu iz Nigerije, iz države Edo (grad Bening), u kojoj je Sud kvalifikovao seksualnu trgovinu ljudima kao progon. Presuda se poziva na Konvenciju Ujedinjenih nacija o transnacionalnom organizovanom kriminalu (2225 UNTS 209, 15. novembar 2000. (stupila na snagu: 29. septembra 2003)), njen Protokol o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i decom (2237 UNTS 319, 15. novembar 2000. (stupio na snagu: 25. decembra 2003)), i njen Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom (2241 UNTS 507, 15. novembar 2000 (stupio na snagu: 28. januara 2004)).

⁽¹¹⁶⁾ Videti Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 5. marta 2009, BVerwG 10 C 51.07, BVerwG:2009:050309U10C51.07.0, u Novom časopisu o upravnom pravu (Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht) 2009, 1167, str. 1168, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽¹¹⁷⁾ H. Battjes, *Evropski zakon o azilu i međunarodno pravo* (Martinus Nijhoff Publishers, 2006), str. 234, stav 291.

⁽¹¹⁸⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner i Thym (ur.), op. cit., fn. 75, D III, čl. 9, 168, str. 1194; R. Marx, *Handbuch zum Flüchtlingschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie* (2. izd., Wolters/Kluwer Law International, 2012) str. 30, stav 27.

U svojoj presudi *Y i Z* iz 2012. godine, Sud pravde Evropske unije je presudio da, iako je podložna odstupanjima u skladu sa ECHR, sloboda veroispovesti je „jedan od temelja demokratskog društva i osnovno ljudsko pravo“. Za Sud to znači da:

[k]ršenje slobode veroispovesti može biti tako ozbiljno da se posmatra na isti način kao i slučajevi navedeni u članu 15. stav 2. ECHR, na koje upućuje član 9. stav 1. Direktive, u informativne svrhe, u cilju utvrđivanja koji činovi se posebno moraju smatrati progonom ⁽¹¹⁹⁾.

Slično obrazloženje je usvojio nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) u vezi s pravom na državljanstvo i zabranom samovoljnog lišavanja lica njegovog državljanstva prema članu 15. **Opšte deklaracije o ljudskim pravima** ⁽¹²⁰⁾. Iako pravo na državljanstvo nije neograničeno i država može lišiti lice njegove nacionalnosti zbog razloga kao što je prevara, čak i ako lice ostane bez državljanstva ⁽¹²¹⁾, proizvoljno poništavanje lišava lice njegovog osnovnog statusa kao državljanina i prava na boravište i zaštitu. Stoga se može smatrati dovoljno teškim da predstavlja progon ⁽¹²²⁾. To ne znači da je lišavanje državljanstva automatski jednako progonu; da li jeste, to je činjenično pitanje i pitanje stepena u svakom konkretnom slučaju ⁽¹²³⁾.

Obrazloženje Suda pravde vEvropske unije u predmetu *Y i Z* ukazuje na moguće preklapanje u definisanju *činova* progona i *razloga* za progon ⁽¹²⁴⁾. Progon na verskoj osnovi u krajnjoj liniji uvek predstavlja kršenje slobode veroispovesti, ali sam čin progona može biti zlostavljanje ili druga teška kazna naneta kao odgovor na ostvarivanje verske slobode. U većini slučajeva, progon leži u kršenju osnovnog ljudskog prava, kao što je pravo na život, pravo na zabranu zlostavljanja, pravo na ličnu slobodu i sigurnost itd. Međutim, u praktičnom smislu, konflikt obično neće nastati jer ispitivanje dovoljne ozbiljnosti kršenja ljudskih prava, kao što je pravo na veroispovest ili izražavanje, biće ispunjeno samo ako se zabrana ili ograničenje nameće sankcijama koje predstavljaju ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava.

U presudi *X, Y i Z* Suda pravde Evropske unije iz 2013. godine, Sud je utvrdio da pravo da svako živi u skladu sa svojom ličnom seksualnom orijentacijom kao na izražavanje prava na poštovanje privatnog i porodičnog života (član 7. Povelje EU, koji odgovara članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda) spada u osnovno, ali ne u osnovna prava od kojih nije moguće odstupati. Iako Sud nije eksplicitno tumačio član 7. Povelje EU, njegovo obrazloženje pokazuje da kriterijum pri proceni da li kršenja prava mogu biti tako ozbiljna zadovoljava prag za primenu člana 9. stav 1. tačka (a). Suštinsko pitanje je da li se kršenje može smatrati „dovoljno ozbiljnim“ ⁽¹²⁵⁾. Neće svi prekršaji osnovnih prava nužno dosegnuti taj prag ⁽¹²⁶⁾. Pod tim okolnostima, Sud smatra da se samo postojanje zakona koji kriminalizuju homoseksualne činove „ne može smatrati činom koji toliko značajno utiče na podnosioca zahteva da dostiže nivo ozbiljnosti potreban za donošenje zaključka da on predstavlja progon“ u smislu člana 9. stav 1. ⁽¹²⁷⁾ Međutim, kazna zatvora koja prati takvu zakonsku odredbu i koja se zaista primenjuje u zemlji porekla može biti nesrazmerna ili diskriminišuća i time predstavlja progon ⁽¹²⁸⁾. Ukoliko se krivično zakonodavstvo koje predviđa pritvor zapravo ne primenjuje u praksi, kršenje se ne može smatrati dovoljno teškim za utvrđivanje čina progona. Iz obrazloženja Suda proističe da kršenje otuđivih ljudskih prava, kao što su prava zaštićena članom 7. Povelje EU / članom 8. ECHR, moraju preći viši prag ozbiljnosti, dok kršenje neotuđivih prava može predstavljati progon na osnovu same prirode tog čina.

⁽¹¹⁹⁾ 190 CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 57. U istom smislu, videti preporuku Saveznog upravnog suda (Nemačka), presuda od 10. decembra 2010, BVerwG 10 C 19.09, BVerwG:2010:091210B10C19.09.0, stav 20, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽¹²⁰⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 50.07, op. cit., fn. 101, stav 18, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti, na primer i EWCA (UK), presuda od 7. novembra 2007, *JV (Tanzanija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 1532, st. 6. i 10; EWCA (UK), presuda od 13. februara 1997, *Boban Lazarević protiv Secretary of State for the Home Department* [1997] EWCA Civ 1007; i EWCA (UK), presuda od 31. jula 2007, *EB (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 809, st. 54. i 75. Pogledati i H. Dörig, „Nemački sudovi i njihovo shvatanje Zajedničkog evropskog sistema azila“, IJRL (2013) str. 770.

⁽¹²¹⁾ Čl. 7. stav 3. Evropske konvencije o državljanstvu, ETS br. 166, 6. novembar 1997. (stupila na snagu: 1. marta 2000). Videti K. Hailbronner, u K. Hailbronner, G. Renner i H.-G. Maaßen (ur.), Nacionalni zakon (*Staatsangehörigkeitsrecht*) (3. izd., C.H. Beck, 2010) str. 96 i 210; R. de Groot, 'Istraživanje o pravilima o gubitku državljanstva u međunarodnim ugovorima i sudskoj praksi', CEPS br. dokumenta 57, 2013, str. 20 i ff.

⁽¹²²⁾ Nemački savezni upravni sud je ostavio otvoreno pitanje da li se kršenje može smatrati dovoljno teškim ako lice poseduje drugo državljanstvo: BVerwG 10 C 50.07, op. cit., fn. 101, stav 66, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti takođe Nacionalni sud za pravo azila Francuske u vezi sa manjinom iz Lhotšampa iz Butana, koju su vlasti lišile državljanstva: presuda od 27. novembra 2009. godine, MP, zahtev br. 643384/09002208, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee, god.2010*, str. 90 i 91.

⁽¹²³⁾ Videti EWCA (UK), *MA (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 88, stav 59.

⁽¹²⁴⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33.

⁽¹²⁵⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 53.

⁽¹²⁶⁾ *Ibid.*

⁽¹²⁷⁾ *Ibid.*, stav 55.

⁽¹²⁸⁾ *Ibid.*, st. 54-56.

Da bi se **druga ljudska prava odredila kao osnovna prava**, mogu se primeniti pripremni radovi i opšta struktura i svrha direktive, koja se mora tumačiti na način dosledan Povelji EU, Konvenciji o izbeglicama i drugim odgovarajućim međunarodnim ugovorima navedenim u članu 78. stav 1. UFEU ⁽¹²⁹⁾.

Mogući izvor tumačenja „osnovnih ljudskih prava” predviđen je u **zakonodavnoj istoriji člana 9**. Prvobitna verzija člana odnosila se na **život, slobodu i fizički integritet** kao primere osnovnih ljudskih prava ⁽¹³⁰⁾, tekst koji je uzet iz poglavlja 4 Zajednički stav iz 1996. ⁽¹³¹⁾ Pojam „život i sloboda” odgovara članu 33. stav 1. Konvencije o izbeglicama. Sledeća verzija sadržala je „pravo na život, pravo da ne bude podvrgnut mučenju ili pravo na slobodu i sigurnost lica” ⁽¹³²⁾. Potom, nacrt člana 11. stav 1. tačka (a) je promenjen i posebno se pominju „prava od kojih nije dozvoljeno bilo kakvo odstupanje prema članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda” ⁽¹³³⁾. Pravo na život je i dalje sadržano u ovoj verziji, dok je „sloboda” obuhvaćena samo zabranom ropstva i prinudnog rada (član 4. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda). Iz formulacije člana 33. stav 1. Konvencije o izbeglicama proizlazi da pretnja po život ili slobodu ⁽¹³⁴⁾, bar ako je dovoljno ozbiljna, uvek predstavlja progon ⁽¹³⁵⁾.

Drugi mogući izvor utvrđivanja osnovnog karaktera ljudskog prava, osim onih navedenih kao neotuđiva prava u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, može se izvući iz **bliskosti ljudskog prava sa ljudskim dostojanstvom**. Čovekovo dostojanstvo, garantovano članom 1. Povelje EU, mora se samo po sebi shvatiti kao osnovno ljudsko pravo, a istovremeno i kao glavna osnova fundamentalnih prava ⁽¹³⁶⁾, kao što su prava navedena u naslovu I Povelje EU.

Štaviše, član 78. UFEU dozvoljava upućivanje na „**druge odgovarajuće međunarodne ugovore**” i oni možda rasvetljavaju pojam osnovnih ljudskih prava iz člana 9. stav 1. tačka (a). U tom kontekstu, može se smatrati da osnovna ljudska prava, čije kršenje, ukoliko je dovoljno teško, može predstavljati progon, uključuju prava koja su navedena u Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima (ICCPR), od kojih nije moguće odstupati, čak i u vreme prisilne nacionalne vanredne situacije (sve države članice EU su strane potpisnice ICCPR-a) ⁽¹³⁷⁾. Osim prava koja su navedena u članu 15. stav 2. ECHR, član 4. stav 2. ICCPR-a pominje kao neotuđivo: pravo na priznanje pravne ličnosti pred zakonom ⁽¹³⁸⁾, slobodu mišljenja, savesti i veroispovesti ⁽¹³⁹⁾ i zabranu zatvaranja samo iz razloga što neko nije u stanju da izvrši neku ugovornu obavezu. Stoga se i činovi koji prete ovim pravima mogu razmatrati u smislu da li zadovoljavaju prag dovoljne ozbiljnosti kako bi se smatrali činovima progona ⁽¹⁴⁰⁾.

Pored toga, ne može se isključiti činjenica da se činovi koji ugrožavaju otuđiva prava zagwarantovana ICCPR-om mogu razmatrati da li predstavljaju činove progona ako nisu ispunjeni uslovi za odstupanje od takvih prava, a lišavanje prevazilazi ono što je strogo potrebno kao odgovor na hitne slučajeve ili nesrazmerno utiče na određene podgrupe stanovništva ⁽¹⁴¹⁾.

⁽¹²⁹⁾ Videti *ibid.*, stav 40; i CJEU, presuda *Shepherd*, op. cit., fn. 110, stav 22. Videti još EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, treći deo, str. 61-89.

⁽¹³⁰⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil, Evropska komisija, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 9. septembar 2002., EU Doc 11356/02 ASILE 40, str. 13.

⁽¹³¹⁾ Zajednički stav od 4. marta 1996. godine koji je definisao Savet na osnovu člana K.3 Ugovora o Evropskoj uniji o usaglašenoj primeni definicije izraza „izbeglica” u članu 1. Ženevske konvencije od 28. jula 1951. o statusu izbeglica (96/196/JHA) [1996] SL L 63/2.

⁽¹³²⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil, Evropska komisija, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 23. oktobar 2002., EU Doc 12620/02 ASILE 54, str. 13.

⁽¹³³⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil/SCIFA/Corperer, Evropska komisija, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 8. novembar 2002., EU Doc 13648/02 ASILE 61, str. 13.

⁽¹³⁴⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 51.

⁽¹³⁵⁾ Up. H. Storey, „Progon”, op. cit., fn. 108, str. 492 i ff.

⁽¹³⁶⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, čl. 9 Direktive 2011/95, st. 2 koji upućuje na Objašnjenja koja se odnose na Povelju EU o osnovnim pravima ([2007] SL C 303/17).

⁽¹³⁷⁾ J.C. Hathaway i M. Foster, *Zakon o statusu izbeglice* (2. izd., CUP, 2014) str. 109; *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* (ICCPR), 999 UNTS 171, 16. decembar 1966. (stupio na snagu: 23. marta 1976), čl. 4: „1. U doba kada opstanak nacije ugrozi vanredna javna opasnost, koja je proglašena zvaničnim putem, države ugovornice ovog pakta mogu preduzeti, u obimu strogo određenom zahtevima situacije, mere kojima se ukidaju obaveze predviđene ovim paktom, s tim da te mere ne budu nespojive s drugim obavezama međunarodnog prava i da sa sobom ne povlače diskriminaciju zasnovanu isključivo na rasi, boji, polu, jeziku, veroispovesti ili društvenom poretku. 2. Prethodna odredba ne daje ovlašćenje ni na kakvo odstupanje od članova 6, 7, 8. (stav 1. i 2), 11, 15, 16. i 18.”

⁽¹³⁸⁾ Čl. 16. ICCPR-a.

⁽¹³⁹⁾ Čl. 18. ICCPR-a.

⁽¹⁴⁰⁾ J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 109.

⁽¹⁴¹⁾ *Ibid.*, str. 110. Videti i G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, *Izbeglica u međunarodnom pravu* (3. izd., OUP, 2007) str. 93 koja se odnose na pravo na slobodu i sigurnost lica, uključujući slobodu od proizvoljnog hapšenja i pritvora i pravo na slobodu od proizvoljnog mešanja u privatni život, dom i porodični život s obzirom na često blisku vezu između progona i lične slobode.

Ostala osnovna ljudska prava mogla bi se izvesti iz **međunarodnog običajnog prava i međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima**. Videti sledeću tabelu 7:

Tabela 7: Međunarodni pravni akti o ljudskim pravima iz kojih se mogu izvesti ostala osnovna ljudska prava

1	Opšta deklaracija o ljudskim pravima, 1948. ⁽¹⁴²⁾
2	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, 1966. ⁽¹⁴³⁾
3	Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, 1966. ⁽¹⁴⁴⁾
4	Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, 1979. ⁽¹⁴⁵⁾
5	Konvencija o pravima deteta, 1989.
6	Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, 2006. ⁽¹⁴⁶⁾

Da li se za ljudska prava navedena u ovim konvencijama može smatrati da ispunjavaju uslove da se okarakterišu kao „osnovna” biće predmet analize, ali uopšteno gledano to će se desiti samo ako zadovolje proveru presudnog značaja.

Da li se **socijalna i ekonomska prava**, zagarantovana **Evropskom socijalnom poveljom** iz 1961. ⁽¹⁴⁷⁾ ili **Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima** iz 1966. ⁽¹⁴⁸⁾, mogu smatrati „osnovnim” ljudskim pravima zavisi od moguće težine ometanja osnovnih uslova života pojedinca. U principu, ekonomska i socijalna prava ne zadovoljavaju proveru moguće ozbiljnosti koja se može uporediti s povredom neotuđivih prava. U vezi sa socijalnim i ekonomskim pravima zagarantovanim u drugom delu Evropske socijalne povelje i, uzimajući u obzir zahtev dodatne deklaracije država ugovornica prema kom se smatra da je najmanje pet prava iz članova 1, 5, 6, 12, 13, 16. i 19. obavezujuće za njih, ograničen opseg primenljivosti u celoj EU mora se takođe uzeti u obzir prilikom određivanja osnovnog karaktera takvih prava.

Zbirom različitih mera, kršenja ekonomskih i socijalnih prava, navedenih u međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, mogu pod izuzetnim okolnostima predstavljati progon pod uslovom da su mere dovoljno teške. Ne podržavaju sva nezakonita ili nepravedna postupanja, koja se odnose na nabrojana prava, zaključak o progonu ⁽¹⁴⁹⁾. Zbir mera mora dovesti do dovoljno teškog lišavanja uslova života ekvivalentnog kršenju takvih osnovnih ljudskih prava od kojih nije moguće odstupanje. Pored toga, da bi se opšta ozbiljna kršenja ekonomskih i socijalnih prava okarakterisala kao progon, moraju se pripisati počiniocu (videti odeljak 1.6, str. 56, u daljem tekstu o počiniocima progona ili teške nepravde prema članu 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)).

1.4.1.3.2. Kršenje

Morao je postojati ili postoji stvarni rizik da se utvrđeno pravo prekrši. Čak i u vezi s osnovnim ljudskim pravom, mogu postojati **opravdanja za ograničenje**, osim ako se pravo ne proglašuje neotuđivim. Sud pravde Evropske unije je ocenio da se činovi koji predstavljaju ograničenja ostvarivanja osnovnog ljudskog prava, a koja su dozvoljena članom 52. stav 1. Povelje ne mogu smatrati progonom ⁽¹⁵⁰⁾. Ipak, važnost činova neobuhvaćenih ovim članom Povelje, ali koji bi mogli biti odobreni prema klauzulama o odstupanju u vreme rata ili u vanrednim situacijama (član 15. stav 1. ECHR), ili prema klauzuli o ograničenju predviđenoj ECHR-om ili drugim međunarodnim pravnim aktima o ljudskim pravima, i dalje je povod za raspravu. CJEU tek treba da odluči o tumačenju koje će se primeniti u tom slučaju. Visoki sud Ujedinjenog Kraljevstva (UKUT) je smatrao da „[u]koliko član 15. [ECHR] funkcioniše, od države se ne može očekivati zaštita od negarantovanja otuđivih prava jer takvo negarantovanje ne znači progon” ⁽¹⁵¹⁾.

⁽¹⁴²⁾ Generalna skupština UN-a, Rezolucija 217 (III), 10. decembar 1948.

⁽¹⁴³⁾ 999 UNTS 171, 16. decembar 1966. (stupio na snagu: 23. marta 1976).

⁽¹⁴⁴⁾ 660 UNTS 195, 7. mart 1966. (stupila na snagu: 4. januara 1969).

⁽¹⁴⁵⁾ 1249 UNTS 13, 18. decembar 1979. (stupila na snagu: 3. septembra 1981).

⁽¹⁴⁶⁾ 2515 UNTS 3, 13. decembar 2006. (stupila na snagu: 3. maja 2008).

⁽¹⁴⁷⁾ Videti Evropsku socijalnu povelju, ETS br. 35, 18. oktobra 1961. (stupila na snagu: 26. februara 1965); i Revidiranu evropsku socijalnu povelju, ETS br. 163, 3. maja 1996. (stupila na snagu: 1. jula 1999).

⁽¹⁴⁸⁾ 993 UNTS 3, 16. decembar 1966. (stupila na snagu: 3. januara 1976).

⁽¹⁴⁹⁾ J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 120.

⁽¹⁵⁰⁾ Videti CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 60. Sud je utvrdio da je pravo na versku slobodu sadržano u članu 10. stav 1. Povelje u skladu s pravom zagaran-tovanim članom 9. ECHR i izjavio: Dela koja predstavljaju ograničenja korišćenja osnovnog prava na slobodu veroispovesti u smislu člana 10. stav 1. Povelje, a koja su predviđena zakonom i ne dovode do kršenja tog prava, automatski su izuzeta pošto su obuhvaćena članom 52. stav 1. Povelje.

⁽¹⁵¹⁾ UKUT, presuda od 3. decembra 2013, *MS (Kopti hrišćani) Egipat CG* [2013] UKUT 00611 (IAC), stav 120.

U slučaju ograničenja zasnovanih na javnom redu i bezbednosti, karakter kršenja kao povrede osnovnog ljudskog prava mora se ispitati uzimajući u obzir opštu situaciju u zemlji porekla i lične okolnosti podnosioca zahteva za međunarodnu zaštitu.

Na primer, francuski *Cour nationale du droit d'asile* (Nacionalni sud za pravo azila) nije odobrio zaštitu aktivistima afričkog pokreta otpora koji su promovisali interese bele manjine u Namibiji, a koji su po zakonu bili zatvoreni nekoliko puta radi zaštite javnih interesa i sprečavanja podsticanja rasne mržnje⁽¹⁵²⁾. U vezi sa slobodom veroispovesti, u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, ograničenja za nošenje vela preko celog lica ili verskih simbola u javnosti smatraju se opravdanim u smislu javnih interesa radi očuvanja uslova „zajedničkog života”⁽¹⁵³⁾. Činovi koji ograničavaju ostvarivanje osnovnog prava na slobodu veroispovesti predviđenog zakonom i koji ne krše to pravo stoga se automatski isključuju iz područja primene člana 9.⁽¹⁵⁴⁾

1.4.1.3.3. Težina kršenja

Čin po svojoj prirodi ili ponavljanju mora biti dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava. Da bi se utvrdilo da li je taj nivo dostignut, zahtev se mora proceniti u skladu s članom 4. stav 3, uzimajući u obzir individualni položaj i lične okolnosti podnosioca zahteva. Pojam ličnog integriteta i ljudskog dostojanstva, kao i način i stepen bilo kakve nepravde ili opasnosti od nepravde, jer utiče na ličnu situaciju podnosioca zahteva, uključujući faktore, posebno one koji se odnose na ranjivost, kao što su poreklo, rod i starost, čine relevantne elemente ove procene⁽¹⁵⁵⁾. Kršenje osnovnog ljudskog prava može se okarakterisati kao teško zbog njegovog posebnog uticaja na određenog podnosioca zahteva. Moraju se uzeti u obzir svi činovi kojima je lice bilo ili postoji rizik da bude izloženo (videti član 4. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). Za više detalja videti *Procenu dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*⁽¹⁵⁶⁾.

Težina se određuje na osnovu **prirode** ili **ponavljanja** odgovarajućeg čina progona. Dok je „priroda” kvalitativni kriterijum, „ponavljanje” sadrži kvantitativnu dimenziju. Jedan jedini čin koji po svojoj prirodi ne može biti dovoljno težak da predstavlja ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava može svojim ponavljanjem predstavljati teško kršenje osnovnih ljudskih prava ako ima slično ozbiljno dejstvo na pojedinca⁽¹⁵⁷⁾.

U svakom pojedinačnom slučaju mora se ispitati da li je kršenje ljudskih prava prema vrsti čina i njegovom uticaju na određenog podnosioca zahteva dovoljno teško da predstavlja progon u smislu člana 9. stav 1. tačka (a). Za kršenja osnovnih prava, kao što su pravo na život ili slobodu, zbog rase, vere, nacionalnosti, političkih stavova ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi⁽¹⁵⁸⁾ ili na ljudsko dostojanstvo, često se smatra da automatski zadovoljavaju kriterijume ispitivanja težine⁽¹⁵⁹⁾. Nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) potvrdio je da „se progon automatski podrazumeva u slučaju povrede fizičkog integriteta ili fizičke slobode, pod uslovom da je povreda obuhvaćena članom 3. ECHR”⁽¹⁶⁰⁾. Prema analogiji, isti zaključak se može izvesti u vezi s ozbiljnim kršenjima međunarodnog krivičnog prava, kao što su genocid ili zločini protiv čovečnosti⁽¹⁶¹⁾. Isto tako, kršenje neotuđivog prava u skladu s ECHR ukazuje na takvo teško kršenje osnovnih ljudskih prava.

Međutim, uglavnom se uslov dovoljne težine mora pojedinačno ispitati. Sitna lišavanja slobode, kao što je jedno kratko nezakonito hapšenje, možda neće biti dovoljna da se kvalifikuju kao teško kršenje⁽¹⁶²⁾, dok ponavljanje takvih mera može predstavljati progon. Sud pravde Evropske unije je priznao u svojoj presudi *X, Y i Z* da je primena odobrenja kazne zatvora koja je nesrazmerna ili diskriminatorna u praksi takođe relevantna za procenu progona⁽¹⁶³⁾.

⁽¹⁵²⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 12. maja 2012, zahtev br. 8919247.

⁽¹⁵³⁾ ECtHR, presuda od 1. jula 2014, Veliko veće, *SAS protiv Francuske*, zahtev br. 43835/11.

⁽¹⁵⁴⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 60.

⁽¹⁵⁵⁾ Videti *ibid.*, stav 68; H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, čl. 9. Direktive 2011/95, stav 27.

⁽¹⁵⁶⁾ EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

⁽¹⁵⁷⁾ Videti presudu Apelacionog suda za imigraciju (UK), presuda od 19. jula 2000, *Mustafa Doymus protiv Secretary of State for the Home Department* [2000] HX-80112-99; i primedbe Kirby J. u Vrhovnom sudu (Australija), presuda od 16. novembra 2000, *Minister for Immigration and Multicultural Affairs (Ministar za imigraciju i multikulturalna pitanja) protiv Haji Ibrahim* [2000] HCA 55.

⁽¹⁵⁸⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 51.

⁽¹⁵⁹⁾ R. Bank, „Prenošenje Direktive o kvalifikaciji u nacionalno zakonodavstvo Nemačke”, u K. Zwaan (ur.), *Direktiva o kvalifikaciji: Centralne teme, problemi i sprovođenje u izabranim državama članicama* (Wolf Legal Publishers, 2007) str. 124.

⁽¹⁶⁰⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 51.07, op. cit., fn. 94, stav 116, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽¹⁶¹⁾ G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 94.

⁽¹⁶²⁾ Videti, na primer, Sudsko odeljenje državnog saveta (Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State; Holandija), odluka od 30. jula 2002, 200203043/1, u kojoj je navedeno da: „Državni sekretar za bezbednost i pravosuđe bio je u pravu kada je zauzeo stav da diskriminacija podnosiocelje zahteva nije bila toliko teška da je njena situacija postala nepodnošljiva ili bi takva postala u razumnom roku.”

⁽¹⁶³⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 56.

Sledi da kršenje ljudskog prava, čak i ako se ono smatra osnovnim, mora proći ispitivanje težine na osnovu posebnog uticaja koji ima na podnosioca zahteva ⁽¹⁶⁴⁾.

S obzirom na kršenja prava iz člana 10. Povelje EU i člana 9. ECHR (sloboda mišljenja, savesti i veroispovesti), Sud pravde Evropske unije je odlučio da, bez obzira na osnovni karakter ovog prava, činovi koji nesumnjivo krše to pravo, ali čija težina nije ekvivalentna kršenju osnovnih ljudskih prava od kojih se ne može odstupiti na osnovu člana 15. stav 2. ECHR, ne mogu se smatrati progonom u smislu člana 9. stav 1. Direktive ⁽¹⁶⁵⁾. Iz toga proizlazi da sva kršenja prava na slobodu veroispovesti ne predstavljaju progon u smislu člana 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

Da bi se utvrdila uporedivost, ne može se napraviti razlika između ometanja verskih aktivnosti u privatnom životu (*forum internum*) i verskih aktivnosti u javnosti (*forum externum*). Ograničenje slobode veroispovesti može predstavljati tešku povredu ako utiče na pravo podnosioca zahteva da ispoveda svoju veru u privatnim krugovima ili javno, bilo sam ili u zajednici sa drugima. Stoga, u skladu sa presudom *Y i Z* Suda pravde Evropske unije iz 2012. godine, upravo težina mera i kazni koje treba primeniti ili će se verovatno primeniti, s obzirom na suštinski karakter čina, kao i težinu njihovih posledica za predmetno lice, utvrđuje da li kršenje prava na slobodu mišljenja, savesti i veroispovesti zagarantovanog članom 10. stav 1. Povelje predstavlja progon ⁽¹⁶⁶⁾.

Stvarni rizik da će učešće lica u formalnom bogoslužjenju u javnosti, između ostalog, biti sudskim putem gonjeno ili podvrgnuto nečovečnoj ili ponižavajućoj kazni od strane jednog od izvršilaca navedenih u članu 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) postavlja stepen ozbiljnosti potreban da bi predstavljalo progon ⁽¹⁶⁷⁾.

Sud pravde Evropske unije je odbacio potrebu da uzme u obzir da je podnosilac zahteva imao mogućnost da izbegne rizik od progona tako što bi se uzdržavao od verskih obreda i, stoga, odriče zaštitu u statusu izbeglice čije se davanje podnosiocu zahteva predviđa na osnovu Direktive (videti odeljak 1.9.4. str. 86, o diskrecionom pravu) ⁽¹⁶⁸⁾. Osnovni značaj verskih obreda za pojedinca je značajan faktor u određivanju da li kazne mogu predstavljati stvarni rizik od progona:

Prilikom procene takvog rizika, nadležni organi moraju uzeti u obzir niz faktora, i objektivnih i subjektivnih. Subjektivna okolnost da je pridržavanje određenih verskih obreda u javnosti, koji su predmet spornih ograničenja, **od posebnog značaja za predmetno lice** radi očuvanja njegovog verskog identiteta predstavlja bitan faktor koji treba uzeti u obzir prilikom određivanja nivoa rizika kojem će podnosilac zahteva biti izložen u svojoj zemlji porekla zbog svoje veroispovesti, čak i ako pridržavanje takvih verskih obreda ne predstavlja ključni element vere za datu versku zajednicu ⁽¹⁶⁹⁾.

Sprovodeći presudu Suda pravde Evropske unije, referentni sud, nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud), odlučio je da predmete vrati nižim sudovima na ponovno odlučivanje kako bi saznao stepen objektivne i subjektivne ozbiljnosti. Uočio je da činove usmerene protiv takvih pokazivanja vere treba smatrati dovoljno ozbiljnim ako vrše intenzivan pritisak na odluku lica o ispovedanju njegove vere na način koji se smatra obaveznim da bi zadržao verski identitet ⁽¹⁷⁰⁾.

⁽¹⁶⁴⁾ Upravni sud Republike Slovenije u presudi od 19. septembra 2014, I U 1627/2013-17, stav 87, koju je Vrhovni sud potvrdio u žalbenom postupku, naveo je da je izraz „teško“ kršenje osnovnih ljudskih prava iz čl. 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) „pravno sporan“ s obzirom da se odredba prvenstveno odnosi na neograničena ljudska prava. Stoga se, nastavlja Sud, izraz „teško“ ne može tumačiti pomoću gramatičkog metoda, koji nije najvažniji način tumačenja prema evropskom pravu, nego teleološkim metodom uzimajući u obzir svrhu međunarodne zaštite prema evropskom zakonodavstvu u celini zajedno s posebnim okolnostima podnosioca zahteva i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa neograničenom zaštitom prema čl. 3. ECHR (član 6. stav 3. UEU i član 52. stav 3. Povelje EU).

⁽¹⁶⁵⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 61.

⁽¹⁶⁶⁾ *Ibid.*, st. 65. i 66.

⁽¹⁶⁷⁾ *Ibid.*, stav 67.

⁽¹⁶⁸⁾ *Ibid.*, stav 78.

⁽¹⁶⁹⁾ *Ibid.*, stav 70. (dodata podebljanja).

⁽¹⁷⁰⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 20. februara 2013, BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0, st. 70, dostupna na engleskom na www.bverw.de, stav 39. Videti H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, čl. 9. Direktive 2011/95, stav 26.

1.4.1.4. Zbir mera (član 9. stav 1. tačka (b))

1.4.1.4.1. Postupak u dva koraka

Obično je za ispitivanje člana 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) potreban postupak u dva koraka. Ako čin, ili po svojoj prirodi ili po ponavljanju, ne ispunjava uslove teškog kršenja osnovnog ljudskog prava, mora se ispitati da li **različiti činovi ili mere u svom kumulativnom učinku predstavljaju progon** u smislu člana 9. stav 1. tačka (b). Na primer, smatra se da oduzimanje ili isključivanje iz društvenog/lokalnog članstva u zajednici bez prava na zaposlenje i mogućnost za ostvarivanje prava pred sudovima može predstavljati progon⁽¹⁷¹⁾. Iako se članom 9. stav 1. tačka (a) zahteva teško kršenje osnovnog ljudskog prava, druga kršenja ljudskih prava i/ili „mere“ koje nanose nepravdu ili vrše represivni uticaj na pojedinca mogu predstavljati progon prema članu 9. stav 1. tačka (b). Odlučujući element progona je težina kršenja prava pojedinca. Mere u obliku njihovog zajedničkog učinka moraju se proceniti u svetlu ličnih okolnosti podnosioca zahteva, uzimajući u obzir sve činove kojima je podnosilac zahteva bio ili postoji rizik da bude izložen⁽¹⁷²⁾. Ne mora se napraviti jasna razlika između progona u obliku (a) ili (b) ako činovi ili mere u svom kumulativnom učinku predstavljaju progon. Međutim, neophodna je uporedna procena da je podnosilac zahteva pogođen na sličan način kao u slučaju teškog kršenja osnovnog ljudskog prava⁽¹⁷³⁾.

1.4.1.4.2. Široko tumačenje izraza „mere“

Izraz „mere“ u članu 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) obuhvata u širem smislu **sve mere koje mogu uticati na pojedinca na isti način kao i teško kršenje osnovnih ljudskih prava**. Mogu biti obuhvaćena kršenja ljudskih prava koja ne ispunjavaju uslove da se okarakterišu kao osnovna. Da li diskriminatorne mere u vezi s opštom atmosferom nesigurnosti, kao što je predložila UNHCR⁽¹⁷⁴⁾, ispunjavaju uslove da se smatraju progonom može se odlučiti samo na osnovu ispitivanja dovoljne ozbiljnosti da utiču na pojedinca na način opisan u članu 9. stav 1. tačka (a). Međutim, nije moguće odrediti opšte pravilo u vezi s tim koji kumulativni razlozi mogu dovesti do validnog zahteva za status izbeglice. Da li se kombinacija mera može kvalifikovati kao progon zavisi od svih okolnosti, uključujući određeni geografski, istorijski i etnološki kontekst⁽¹⁷⁵⁾.

1.4.1.4.3. Podnosioci zahteva koji bi bili pogođeni na sličan način kao u slučaju teškog kršenja osnovnog ljudskog prava

Zbir različitih mera predstavlja progon samo ako **utiče na podnosioca zahteva na sličan način kao i kršenje u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)**. „Sličan“ ne znači da se postiže isto dejstvo. Izraz „sličan“ treba tumačiti na osnovu potreba zaštite u skladu sa članom 1.A Konvencije o izbeglicama. Nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) poziva se na kumulativni pristup iz Priručnika UNHCR-a kada navodi da se, s obzirom na težinu kršenja prava na versku slobodu, moraju uzeti u obzir različiti činovi ili mere sa diskriminatornim dejstvom, kao što su ograničenja pristupa obrazovnim ili zdravstvenim uslugama, ili značajna ograničenja profesionalnih ili ekonomskih mogućnosti zarađivanja za život⁽¹⁷⁶⁾. Austrijski *Verwaltungsgerichtshof* (Vrhovni upravni sud) takođe je smatrao da razne diskriminatorne mere protiv žena u Avganistanu, koje sprečavaju pristup lečenju, pogađaju žene na sličan način kao teško kršenje ljudskih prava prema članu 9. stav 1. tačka (a)⁽¹⁷⁷⁾.

Diskriminacija može predstavljati progon ako mere diskriminacije dovedu do posledica čija je priroda takva da bi nanele znatnu štetu predmetnom licu; na primer, lišavanje prava na prihode za život, prava na upražnjavanje verskih obreda ili uskraćivanje bilo kakvog pristupa inače dostupnim obrazovnim uslugama⁽¹⁷⁸⁾. S tim u vezi, pitanje da li je uključen kumulativni element može biti izuzetno važno⁽¹⁷⁹⁾.

⁽¹⁷¹⁾ Videti u vezi sa bivšom prostitutkom iz Nigerije, Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), *Mlle EF*, op. cit., fn. 115 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽¹⁷²⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 68.

⁽¹⁷³⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 23.12, op. cit., fn. 170, stav 37, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), *Mlle EF*, op. cit., fn. 115, u vezi sa žrtvom mreže za prostituciju iz Nigerije i gde je Sud razmatrao različite odmazde, pretnje, stigme i ozloglašenost s kojima bi se suočila ako se vrati u svoju zemlju kao zbir činova koji u celini predstavljaju progon.

⁽¹⁷⁴⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 55.

⁽¹⁷⁵⁾ *Ibid.*

⁽¹⁷⁶⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 23.12, op. cit., fn. 170, stav 36, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽¹⁷⁷⁾ Vrhovni upravni sud (Austrija), presuda od 16. aprila 2002, zahtev br. 99/20/0483, stav 5. Videti i UKUT, presuda od 18. maja 2012, *AK (član 15(c)) Avganistan CG* [2012] UKUT 00163 (IAC).

⁽¹⁷⁸⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 54.

⁽¹⁷⁹⁾ *Ibid.*, stav 55.

1.4.2 Spisak mogućih činova progona (član 9. stav 2)

Svrha člana 9. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je da odredi, mada ne konačno, takve činove ili mere koji se mogu, između ostalog, potencijalno kvalifikovati kao progon. Lista obuhvata od opštih do konkretnih ⁽¹⁸⁰⁾ i prikazana je u tabeli 8 u daljem tekstu:

Tabela 8: Neiscrpnna lista činova progona iz člana 9. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

(a)	činovi fizičkog ili mentalnog nasilja, uključujući činove seksualnog nasilja;	videti odeljak 1.4.2.1, str. 37
(b)	pravne, administrativne, policijske i/ili sudske mere same po sebi diskriminišuće ili koje se primenjuju na diskriminišući način;	videti odeljak 1.4.2.2, str. 38
(c)	sudsko gonjenje ili kažnjavanje koje je nesrazmerno ili diskriminišuće;	videti odeljak 1.4.2.3, str. 39
(d)	uskraćivanje sudske zaštite koje dovodi do nesrazmerne ili diskriminišuće kazne;	videti odeljak 1.4.2.4, str. 40
(e)	sudsko gonjenje ili kažnjavanje zbog odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba, kada bi vršenje vojne službe uključivalo zločine ili dela obuhvaćena klauzulama o isključenju navedenim u članu 12. stav 2;	videti odeljak 1.4.2.5, str. 40
(f)	činovi koji su određeni rodnom pripadnošću ili usmereni prema deci.	videti odeljak 1.4.2.6, str. 42

Formulacija „između ostalog” označava da spisak činova progona nije konačan. Stoga, druge vrste činova takođe mogu predstavljati činove progona ⁽¹⁸¹⁾. Mogući primer bi bilo proizvoljno lišavanje državljanstva. Na primer, sudovi u Ujedinjenom Kraljevstvu su odavno priznali da u nekim okolnostima lišavanje državljanstva može predstavljati progon, ako se činom lišavanja ili ukidanja može smatrati namerno uskraćivanje državljanstva zbog „nepouzdanog ili diskriminišućeg razloga”, a uskraćivanje je zbog razloga navedenog u Konvenciji o izbeglicama ⁽¹⁸²⁾.

Osnovna svrha člana 9. stav 2. je da pomogne pri određivanju koje vrste činova su potencijalno obuhvaćene područjem primene člana 9. Pojavljivanje na listi navedenoj u članu 9. stav 2. oslobađa donosioca odluke zadatka ispitivanja da li određena vrsta čina može potencijalno biti progon. Lista činova ne negira potrebu da se u bilo kom konkretnom slučaju ispita da li jedan od činova navedenih u članu 9. stav 2. zaista ispunjava uslove člana 9. stav 1. tačke (a) ili (b).

1.4.2.1 Činovi fizičkog ili mentalnog nasilja (član 9. stav 2. tačka (a))

1.4.2.1.1 Povrede fizičkog ili mentalnog integriteta

Povrede fizičkog ili mentalnog integriteta mogu se često smatrati **maltretiranjem prema članu 3. ECHR**. Činovi fizičkog ili mentalnog nasilja ispunjavaju uslove progona u smislu člana 9. stav 1. ako su takvog intenziteta da znatno narušavaju fizički integritet ili mentalnu sposobnost nezavisnog odlučivanja pojedinca. Radi više pojedinosti pogledajte odeljak 2.4.3 u daljem tekstu (str. 107).

⁽¹⁸⁰⁾ G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 91.

⁽¹⁸¹⁾ Na primer, Nacionalni sud za pravo azila Francuske je smatrao da je sprovođenje sudskog postupka protiv državljanina Bangladeša hinduističke veroispovesti, koje je rezultiralo oduzimanjem imovine u dobro poznatom kontekstu korupcije u zemlji, predstavljalo progon: presuda od 14. novembra 2013, *M C*, zahtev br. 12024083 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année, god 2013*, 2014, str. 53 i 54.

⁽¹⁸²⁾ Radi primera videti: EWCA (UK), *JV (Tanzanija) protiv MA (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 120, st. 6 i 10; i EWCA (UK), *Boban Lazarević protiv MA (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 120. Videti i: Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 50.07, op. cit., fn. 101; i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 23. decembra 2010, *M D*, zahtev br. 09002572, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année, god. 2010*, 2011, str. 33-36 u vezi s crncima Mauritancima iz Mauritanije koji su lišeni svojih prava i državljanstva 1988. godine, a francuski Nacionalni sud za pravo azila na osnovu činjenica nije prihvatio da je lišavanje dokazano. Videti i sledeći didaktični dokument: H. Lambert, „Status izbeglice, proizvoljno lišavanje državljanstva i status lica bez državljanstva u kontekstu člana 1.A stav 2. Konvencije iz 1951. i njenog Protokola iz 1967. o statusu izbeglica”, UNHCR, Serija za istraživanje pravne i zakonske politike zaštite (Legal and Protection Policy Research Series), 2014.

1.4.2.1.2 Činovi seksualnog nasilja

Činovi seksualnog nasilja su eksplicitno obuhvaćeni kako bi se otklonila svaka sumnja da li se takva dela mogu smatrati činovima progona. Njihova uključenost odražava činjenicu da je **silovanje** sada prepoznato kao tipičan oblik seksualnog nasilja koji se smatra progonom⁽¹⁸³⁾, pod uslovom da se može povezati s razlogom za progon⁽¹⁸⁴⁾. Na primer, činovi silovanja su priznati kao progon od belgijskog *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veća za parnične postupke po Zakonu o strancima) zbog prirode, intenziteta i ponovljenog karaktera seksualnih zlostavljanja podnosioca zahteva u Avganistanu⁽¹⁸⁵⁾ i ukupno uzevši sa drugim činovima kao uobičajeni metod koji se koristio u Sudanu protiv žena⁽¹⁸⁶⁾. **Drugi manje teški oblici seksualnog nasilja** takođe mogu predstavljati progon ako prođu ispitivanje dovoljne ozbiljnosti ili imaju sličan ozbiljan uticaj kao deo različitih mera iz člana 9. stav 1. tačka (b). Bilo koji čin nasilja, pokušaj ili pretnja seksualne prirode koji dovode ili će verovatno dovesti do dovoljno ozbiljne fizičke, psihološke ili emotivne povrede kvalifikuju se kao čin progona⁽¹⁸⁷⁾. **Porodično seksualno nasilje** koje prođe ispitivanje dovoljne ozbiljnosti može predstavljati progon ako su ispunjeni dodatni uslovi iz člana 9. stav 3.⁽¹⁸⁸⁾

Seksualno nasilje predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava i teško kršenje međunarodnog humanitarnog prava ako je počinjeno u oružanom sukobu⁽¹⁸⁹⁾. Prema članu 8. **Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda**, iz 1998. godine, silovanje, seksualno ropstvo, prisilna prostitucija, prisilna trudnoća, prisilna sterilizacija ili bilo koji drugi oblik seksualnog nasilja uporedive težine klasifikuju se kao ratni zločini u međunarodnim ili nemeđunarodnim oružanim sukobima⁽¹⁹⁰⁾. Raznovrsni međunarodni pravni akti razmatraju sistematičnu ili široko rasprostranjenu upotrebu oblika seksualnog nasilja protiv civilnog stanovništva u oružanom sukobu kao zločin protiv čovečnosti⁽¹⁹¹⁾.

1.4.2.2 Pravne, administrativne, policijske i/ili sudske mere (član 9. stav 2. tačka (b))

Mora se napraviti razlika između progona i sudskog gonjenja ili kazne za krivično delo. Lica koja izbegavaju sudsko gonjenje ili kažnjavanje za krivično delo po pravilu nisu izbeglice⁽¹⁹²⁾. Međutim, progon se može dogoditi ako lice koje je krivo za krivično delo bude podvrgnuto prekomernoj ili diskriminirajućoj kazni, što može predstavljati progon u smislu definicije (člana 9. stav 2. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). Štaviše, krivično gonjenje iz razloga pomenutog u definiciji može samo po sebi predstavljati progon⁽¹⁹³⁾.

⁽¹⁸³⁾ Na osnovu pozivanja na UNHCR-ove *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 9 (Zahtevi za status izbeglice na osnovu seksualne orijentacije i/ili rodno identiteta u kontekstu člana 1.A stav 2. Konvencije iz 1951. i njenog Protokola o statusu izbeglice iz 1967)*, 23. oktobar 2012, UN Doc HCR/ GIP/12/09, str. 7) i na presudu *X, Y i Z CJEU-a* (op. cit., fn. 20, stav 53), Upravni sud Republike Slovenije u presudi od 24. aprila 2015, I U 411/2015-57, stav 70, koju je Vrhovni sud potvrdio u žalbenom postupku, odlučio je da silovanje pod tim okolnostima, kako ih je podnosilac zahteva predstavio u datom predmetu, predstavlja seksualno nasilje u smislu čl. 9 st. 2. tač. (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i kao takav se može kvalifikovati kao čin progona. U ranijoj presudi od 16. marta 2005. godine, U 153/2005-6, Upravni sud Republike Slovenije u pravosnažnoj presudi koristio je klasifikaciju tipova seksualnog nasilja iz UNHCR-ovih *Smernice za prevenciju i reagovanje: polno i rodno zasnovano nasilje nad izbeglicama, povratnicima i interno raseljenim licima* (maj 2003) kao potencijalni čin progona prema Direktivi o kvalifikaciji. U istom predmetu i sa pozivanjem na presudu ECtHR-a u predmetu *Aydin protiv Turske* (presuda od 25. septembra 1997. godine, Veliko veće, zahtev br. 23178/94) Upravni sud Republike Slovenije odlučio je da se silovanje, koje je izvršeno u prostorijama lokalne vlasti, ne može smatrati ličnim činom nedržavnog subjekta.

⁽¹⁸⁴⁾ U nedostatku postojanja takve veze, silovanje se ipak kvalifikuje kao nanošenje ozbiljne nepravde prema uslovima iz čl. 15. st. (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), te se time opravdava davanje statusa supsidijarne zaštite. Videti na primer: Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 17. januara 2012, br. 73.344 kojom se seksualna agresija nije kvalifikovala kao čin progona, jer nije bila povezana sa jednim od razloga za progon, ali je prepoznata kao ozbiljna nepravda u skladu sa uslovima člana 15. tačka (b). Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 19. februara 2010, br. 38.977.

⁽¹⁸⁵⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 4. februara 2013, br. 96.572.

⁽¹⁸⁶⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 11. decembra 2012, br. 93.324. Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 24. novembra 2015, br. 156.927 u kojoj je silovanje smatrano činom progona na političkoj osnovi.

⁽¹⁸⁷⁾ Videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 8. decembra 2015, br. 157.905. Videti i UNHCR, *Smernice za prevenciju i reagovanje*, op. cit., fn. 183, poglavlje 1, str. 10.

⁽¹⁸⁸⁾ Videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 30. juna 2010, br. 45.742 u kojoj se porodična seksualna nasilja, koja je izvršio muž podnosioca zahteva, smatraju činovima progona zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi definisanoj na osnovu rodne pripadnosti. A. Zimmermann i C. Mahler, „član 1.A, stav 2. (Definicija pojma „izbeglica“/Définition du terme “réfugiés””, u A. Zimmermann (ur.), *Konvencija o statusu izbeglice iz 1951. i njen Protokol iz 1967: komentari* (OUP, 2011), str. 413. Videti Vrhovni upravni sud (Poljska), presuda od 8. maja 2008, br. II OSK 237/07 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽¹⁸⁹⁾ Izvršni komitet UNHCR-a, *Zaštita izbeglica i seksualno nasilje*, ExCom zaključak br. 73 (XLIV), 8. oktobar 1993.

⁽¹⁹⁰⁾ Čl. 7. st. 1. tač. (g) Rimskog statuta.

⁽¹⁹¹⁾ Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija, *Rezolucija 1820(2008)* (19. juna 2008) UN Doc S/Res/1820(2008), stav 1; čl. 27. *Ženevske konvencije (IV) u vezi sa zaštitom civila u ratnom periodu*, 75 UNTS 287, 12. avgust 1949. (stupila na snagu: 21. oktobra 1950).

⁽¹⁹²⁾ UKUT, presuda od 13. novembra 2012, *MN i drugi (Ahmadis – uslovi u zemlji– rizik) Pakistan CG* [2012] UKUT 00389 (IAC). Videti i Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 56.

⁽¹⁹³⁾ Videti UKIAT, presuda od 28. juna 2002, *Muzafar Iqbal (Pravično suđenje – uslovi pre suđenja) Pakistan CG* [2002] UKIAT 02239. Videti i Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 57.

Član 9. stav 2. tačka (b) odnosi se **na mere koje su po svojoj prirodi progon ili izgledaju kao zakonske ali se zloupotrebljavaju u svrhe progona, ili se sprovode u suprotnosti sa zakonom** ⁽¹⁹⁴⁾. Da li zakonodavstvo predstavlja progon zavisi od toga da li se ono primenjuje u praksi ⁽¹⁹⁵⁾. Opšte mere za zaštitu javnog reda, državne bezbednosti ili zdravlja ne predstavljaju progon sve dok ispunjavaju uslove za opravdano ograničenje ili odstupanje od obaveza koje se odnose na ljudska prava utvrđena međunarodnim pravom ⁽¹⁹⁶⁾. Član 9. stav 2. tačka (b), kao i član 9. stav 2. tačka (c) odnose se na mere čija je nesrazmerna ili diskriminišuća priroda dovoljno ozbiljna da se smatraju kršenjem osnovnih prava koje predstavlja progon u smislu člana 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama ⁽¹⁹⁷⁾.

Nepovoljniji tretman kao rezultat razlika u tretmanu raznih grupa sam po sebi ne predstavlja progon ⁽¹⁹⁸⁾. Diskriminišuće zakonodavstvo ili primena zakona mogu ispunjavati uslove čina progona ako postoje veoma teške otežavajuće okolnosti, kao što su posledice suštinski štetne prirode za podnosioca zahteva. Ozbiljna ograničenja prava osobe na ostvarivanje prihoda za život, pravo na upražnjavanje verskih obreda ili pristup obrazovnim ustanovama ⁽¹⁹⁹⁾ mogu svojim kumulativnim učinkom sa drugim ograničenjima predstavljati progon ako utiču na pojedinca na sličan način kao teška kršenja osnovnog ljudskog prava prema članu 9. stav 1. tačka (a). U tom kontekstu moraju se uzeti u obzir sve lične okolnosti, a posebno učinak akumulacije diskriminišućih mera na uslove života pojedinca.

1.4.2.3 Nesrazmerno ili diskriminišuće sudsko gonjenje ili kažnjavanje (član 9. stav 2. tačka (c))

Krivično gonjenje ili kažnjavanje zbog kršenja opštih zakonskih propisa ne ispunjava uslove progona ⁽²⁰⁰⁾. Lica koja izbegavaju sudsko gonjenje ili kažnjavanje za takvo krivično delo po pravilu nisu izbeglice, ali to može biti drugačije u slučaju **prekomerne kazne ili ako krivično gonjenje samo po sebi može predstavljati progon** ⁽²⁰¹⁾. Prema tome, te mere mogu predstavljati progon ako zemlja porekla učestvuje u **nesrazmernom ili diskriminišućem sudskom gonjenju ili kažnjavanju** ⁽²⁰²⁾. Progon se takođe može dogoditi ako se kažnjava ostvarivanje osnovnog međunarodnog ljudskog prava ili je pojedinac prisiljen da izvrši dela koja krše osnovne standarde međunarodnog prava ⁽²⁰³⁾.

Izraz „nesrazmerno“ može pokrenuti teška pitanja u vezi s važećim standardima za procenu srazmernosti u različitim pravnim sistemima i kulturama. Član 9. – zapravo sve odredbe o izbeglicama iz Direktive o kvalifikaciji (prerađene)-treba tumačiti u skladu sa Konvencijom o izbeglicama kao „kamenom temeljcem međunarodnog pravnog sistema za zaštitu izbeglica“, čije su potpisnice sve članice EU (videti uvodnu izjavu (4)). Pozivanja na Povelju EU, opštepriznate međunarodne ugovore o ljudskim pravima i opšte principe međunarodnog javnog prava mogu se koristiti kao dodatne smernica za procenu srazmernosti kaznenih sankcija.

U vez s tim **da li je/su sudsko gonjenje i/ili kazne za odbijanje vršenja vojne službe nesrazmerno/e**, Sud pravde Evropske unije je izjavio da je neophodno razmotriti da li takvi činovi prevazilaze ono što je potrebno za predmetnu državu kako bi ostvarila svoje legitimno pravo na održavanje oružanih snaga ⁽²⁰⁴⁾. To može podrazumevati uzimanje u obzir različitih faktora političke i strateške prirode, na kojima se zasnivaju legitimnost tog prava i uslovi za njegovo ostvarivanje. Uvođenje kazne zatvora u trajanju do pet godina i nečovečno otpuštanje iz vojske ne prelaze ono što je neophodno za predmetnu državu kako bi ostvarila svoja legitimna prava. Ipak, Sud pravde Evropske unije dodeljuje zadatak nacionalnim organima država članica da ispituju sve relevantne činjenice u zemlji porekla ⁽²⁰⁵⁾.

⁽¹⁹⁴⁾ Videti Evropska komisija, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 12. septembar 2001, COM(2001) 510, konačni tekst. str. 20 (Predlog Direktive o kvalifikaciji).

⁽¹⁹⁵⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 55, up. H. Storey, „Progon“, op. cit., fn. 108, str. 500.

⁽¹⁹⁶⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 60.

⁽¹⁹⁷⁾ CJEU, presuda *Shepherd*, op. cit., fn. 110, stav 49.

⁽¹⁹⁸⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 54.

⁽¹⁹⁹⁾ *Ibid.*, st. 54 i 55.

⁽²⁰⁰⁾ *Ibid.*, stav 56.

⁽²⁰¹⁾ *Ibid.*

⁽²⁰²⁾ Videti Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji, op. cit., fn. 194, str. 20.

⁽²⁰³⁾ Videti *ibid.* Videti i UKIAT, *Muzafar Iqbal (Pravično suđenje – uslovi pre suđenja) Pakistan CG*, op. cit., fn. 193.

⁽²⁰⁴⁾ CJEU, presuda *Shepherd*, op. cit., fn. 110, stav 52.

⁽²⁰⁵⁾ *Ibid.*, stav 53.

U mnogim predmetima neće se pojaviti pitanje da li je sudsko gonjenje ili kažnjavanje diskriminišuće. Na osnovu člana 9. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), činjenica da mora postojati veza sa razlozima navedenim u članu 10. ukazuje na to da sudsko gonjenje mora biti diskriminišuće. Stoga sudsko gonjenje političkih protivnika po osnovu remećenja javnog reda za činjenje zaštićena međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, a koje ima potencijalno teške posledice, može se smatrati diskriminacijom i okarakterisati kao progon.

1.4.2.4 Uskraćivanje sudske zaštite (član 9. stav 2. tačka (d))

Uskraćivanje sudske pomoći može predstavljati **kršenje prava na nepristrasno suđenje**, a to je pravo zagarantovano članom 47. Povelje EU i članom 6. ECHR. U sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava utvrđeno je da bi se pitanje izuzetno moglo pokrenuti u skladu s članom 6. ECHR zbog odluke o proterivanju ili izručenju u okolnostima u kojima je begunac pretrpeo ili rizikuje da pretrpi flagrantno uskraćivanje pravne zaštite u određenoj državi⁽²⁰⁶⁾. Međutim, Sud je primenio strogo ispitivanje nepravičnosti, navodeći da je „[n]eophodno kršenje načela pravičnog suđenja zagarantovanog članom 6, koje je toliko osnovno da predstavlja poništenje ili uništavanje same suštine prava zagarantovanog ovim članom”⁽²⁰⁷⁾. Član 9. stav 2. tačka (d) donekle odstupa od ovog standarda time što zahteva (samo) uskraćivanje sudske zaštite. Razlika u praksi je možda mala jer uskraćivanje sudske zaštite može predstavljati progon samo ako dovodi do nesrazmerne ili diskriminišuće kazne⁽²⁰⁸⁾.

1.4.2.5 Sudsko gonjenje ili kažnjavanje zbog odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba (član 9. stav 2. tačka (e))

Član 9. stav 2. tačka (e) je rezultat kompromisa između različitih pristupa važnosti odbijanja vršenja vojne službe i priznavanja prava na prigovor savesti. Prvobitni predlog Komisije podudara se sa Priručnikom UNHCR-a i njegovim Smernicama za pružanje međunarodne zaštite br. 10 o zahtevima za status izbeglice u vezi sa vojnom službom, prema kojima sudsko gonjenje predstavlja progon ako se dezertar ili lice koja izbegava vojni poziv suočava sa nesrazmerno teškom ili diskriminišućom kaznom⁽²⁰⁹⁾, ili ako bi vojna služba zahtevala učešće u vojnoj akciji koja je u suprotnosti sa istinskim političkim, verskim, moralnim preprekama ili prigovorom savesti podnosioca zahteva⁽²¹⁰⁾. Ova odredba je bila veoma sporna tokom pregovora u Savetu. Mnoge države članice su se usprotivile priznavanju odbijanja vršenja vojne službe na osnovu subjektivnih stavova ili političkih ubeđenja podnosioca zahteva o zakonitosti ili legitimnosti vojne akcije⁽²¹¹⁾. One su predložile da se uspostave objektivni kriterijumi pozivanjem, na primer, na međunarodno humanitarno pravo⁽²¹²⁾.

Odredba je zatim izmenjena tako da glasi:

Sudsko gonjenje ili kažnjavanje zbog odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba, koje su osudili nadležni organi Ujedinjenih nacija (UN) ili kada bi vršenje vojne službe uključivalo dela koja su obuhvaćena klauzulama o izuzeću iz ove Direktive⁽²¹³⁾.

⁽²⁰⁶⁾ Evropski sud za ljudska prava, presuda od 7. jula 1989, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 14038/88, stav 113; ECtHR, presuda od 17. januara 2012, *Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 8139/09, stav 258.

⁽²⁰⁷⁾ ECtHR, *Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 206, stav 260.

⁽²⁰⁸⁾ ECtHR je ostavio otvoreno pitanje da li flagrantno uskraćivanje sudske zaštite nastaje samo kada bi predmetno suđenje imalo ozbiljne posledice po podnosioca zahteva (*Ibid.*, stav 262), jer u ovom predmetu nije sporno da bi posledice bile teške.

⁽²⁰⁹⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 169; i UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 10: Zahtevi za dobijanje statusa izbeglice u vezi sa vojnom službom u kontekstu člana 1.A (2) Konvencije iz 1951. i/ili Protokola o statusu izbeglice iz 1967*, 12. novembar 2014, HCR/GIP/13/10/Corr. 1.

⁽²¹⁰⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 170; i UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 10.*, op. cit., fn. 209, st. 17. i ff.

⁽²¹¹⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil, Evropska komisija, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 24. april 2002. godine, EU Doc 7882/02 ASILE 20, str. 15; Evropski savet, Radna grupa za azil, Evropska komisija, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 17. jun 2002. godine, dokument EU Doc 9038/02 ASILE 25, str. 15; i Evropski savet, Radna grupa za azil, Evropska komisija, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 9. jula 2002., EU Doc 10596/02 ASILE 36, str. 17.

⁽²¹²⁾ Videti dokumente na koje upućuje fn. 209.

⁽²¹³⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil, Evropska komisija, Ishod postupka (EU Doc 11356/02), op. cit., fn. 130, str. 14; Evropski savet, Radna grupa za azil, Ishod postupka (EU Doc 12620/02), op. cit., fn. 132, str. 14.

Međutim, pozivanje na osudu od strane nadležnih organa UN-a kasnije je izbrisano ⁽²¹⁴⁾; i u članu 9. stav 2. tačka (e) sada se navodi da se činovi progona određeni kao takvi u članu 9. stav 1, između ostalog, pojavljuju u obliku „sudskog gonjenja ili kažnjavanja zbog odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba, kada bi vršenje vojne službe uključivalo zločine ili dela obuhvaćena klauzulama o izuzeću navedenim u članu 12. stav 2.” ⁽²¹⁵⁾ Prema tome, član 9. stav 2. tačka (e) je uži od pristupa prigovora savesti obuhvaćenog Priručnikom UNHCR-a, njegovim Smernicama za pružanje međunarodne zaštite br. 10, kao i praksom nekih država članica, jer se odnosi samo na situacije u kojima bi vršenje vojne službe uključivalo dela obuhvaćena članom 12. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i, još više, članom 1.F Konvencije o izbeglicama ⁽²¹⁶⁾.

Tumačenje ovog čina progona razjasnio je Sud pravde Evropske unije u svojoj presudi *Shepherd* iz 2015. godine u vezi s državljaninom SAD-a koji je podneo zahtev za azil zbog sudskog gonjenja zbog nevršenja vojne službe ⁽²¹⁷⁾. Kao što je Sud istakao, treba uzeti u obzir **četiri elementa** prilikom tumačenja ovog određenog čina progona (videti tabelu 9 u daljem tekstu):

Tabela 9: Četiri elementa za definiciju sudskog gonjenja ili kažnjavanja zbog odbijanja vršenja vojne službe prilikom sukoba kao čina progona

1	postojanje sukoba;
2	uključiv lični opseg koji obuhvata sve vojno osoblje;
3	rizik da podnosilac zahteva bude zaista umešan u ratne zločine i
4	dostupne alternative odbijanju vojne službe.

1.4.2.5.1 Postojanje sukoba

Sud pravde Evropske unije je prvo smatrao da se član 9. stav 2. tačka (e) odnosi samo na **situacije sukoba**. Stoga, van takvih sukoba, svako odbijanje vršenja vojne službe, bez obzira na motive, ne spada u područje primene ovog stava ⁽²¹⁸⁾. Time se ne isključuje pozivanje na bilo koju drugu odredbu člana 9. stav 2. tač. (a) do (f) ako na podnosioca zahteva utiče čin izvan područja sukoba koji može ispunjavati uslove progona prema drugim odredbama člana 9. stav 2. ili direktno prema članu 9. stav 1.

1.4.2.5.2 Obuhvaćeno sve vojno osoblje

Jedno od glavnih pitanja upućenih Sudu bio je položaj vojnog osoblja koje, kao i podnosilac zahteva, nisu deo borbenih trupa, već služe u jedinici koja pruža logističku ili tehničku podršku. S tim u vezi, Sud pravde Evropske unije je presudio da član 9. stav 2. tačka (e) obuhvata **sve vojno osoblje, uključujući logističko ili pomoćno osoblje** ⁽²¹⁹⁾. Njime se ne zahteva da to lice bude član borbenih trupa. Ovaj zaključak je izveden iz analize formulacije i svrhe odredbe. Sud pravde Evropske unije je smatrao da je evropsko zakonodavstvo nameravalo da se objektivno uzme u obzir opšti kontekst u kom se vrši vojna služba. Shodno tome, činjenica da podnosilac zahteva, zbog samo posredne prirode svog učešća u izvršenju ratnih zločina, ne može biti krivično gonjen zbog ratnih zločina, ne može isključiti zaštitu koja proizlazi iz člana 9. stav 2. tačka (e) ⁽²²⁰⁾.

⁽²¹⁴⁾ Na osnovu prigovora Holandije. Videti Evropski savet, Napomena predsedništva Odboru stalnih predstavnika, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 15. novembar 2002, EU Doc 14308/02 ASILE 65, str. 13.

⁽²¹⁵⁾ CJEU tek treba direktno da razmotri da li je potrebno zauzeti drugačiji pristup prigovoru savesti u skladu sa ECtHR, presuda od 7. jula 2011, Veliko veće, *Bayatyan protiv Armenije*, zahtev br. 23459/03.

⁽²¹⁶⁾ H. Battjes, op. cit., fn. 117, str. 234, stav 292; UNHCR, *Dodatni komentari UNHCR-a o Direktivi Saveta 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, kao i za sadržaj takve zaštite (SL L 304/12 od 30.9.2004)*, januar 2005, str. 21; A. Klug, op. cit., fn. 115, str. 604. Osim sukoba, Nacionalni sud za pravo azila Francuske redovno odobrava status izbeglice državljanima Eritreje koji su pobeegli iz svoje zemlje kako bi izbegli vojnu službu ili koji su pobeegli iz vojnog logora (videti, na primer, Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 6. marta 2012, *M DS*, zahtev br. 11023420). Na sličan način može se dodeliti status izbeglice Kurdima iz Turske koji su odbili da vrše vojnu službu, tvrdeći da će biti poslani u regione u kojima traje sukob i da ne žele da se bore protiv pripadnika svoje zajednice (Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 13. marta 2014. godine, *M FG*, zahtev br. 13016100). Videti i Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 23. marta 2003, *Sepet i drugi, R (na zahtev) protiv Secretary of State for the Home Department* [2003] UKHL 15.

⁽²¹⁷⁾ CJEU, presuda *Shepherd*, op. cit., fn. 110, stav 21.

⁽²¹⁸⁾ *Ibid.*, stav 35.

⁽²¹⁹⁾ *Ibid.*, st. 33. i 46.

⁽²²⁰⁾ *Ibid.*, stav 37.

1.4.2.5.3 Rizik da podnositelj zahteva bude zaista umešan u ratne zločine

Bez obzira na to, podnosioci zahteva mogu se pozvati na verovatnoću da će činovi navedeni u članu 12. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) biti počinjeni samo ako bi ih njihov zadatak „mogao dovoljno direktno i razumno dovesti do toga da učestvuju u takvim činovima”.⁽²²¹⁾ Nije neophodno da su postupcima jedinice sa kojom je podnositelj zahteva povezan već počinjeni ratni zločini ili da su postupci te jedinice kažnjeni od strane Međunarodnog krivičnog suda, čak i ako je potonji bio nadležan za to⁽²²²⁾.

Da li postoji **dovoljan stepen verovatnoće koji bi doveo do stvarnog rizika da bude zaista umešan u izvršenje ili učešće u izvršenju ratnog zločina** u smislu člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) biće predmet utvrđivanja od strane sudova ili tribunala država članica. Cilj procene činjenica, koju treba da izvrše nadležni državni organi pod nadzorom sudova i tribunala, mora biti da se utvrde okolnosti predmetne vojne službe i mora se zasnivati na dokazima. Dokazi moraju biti u stanju da potvrde, s obzirom na sve okolnosti slučaja, da je zbog predmetne okolnosti počinjavanje navodnih ratnih zločina verovatno. Moraju se uzeti u obzir sve relevantne činjenice koje se odnose na zemlju porekla u trenutku odlučivanja o zahtevu i na individualni položaj i lične okolnosti podnosioca zahteva⁽²²³⁾.

Iako je procena činjenica u nadležnosti nacionalnih sudova ili tribunala, Sud pravde Evropske unije primećuje da određeni događaji, kao što su, između ostalog, prethodni postupci jedinice podnosioca zahteva ili kaznene presude izrečene protiv pripadnika te jedinice, mogu predstavljati indicije da će jedinica verovatno ponovo počiniti ratne zločine. Međutim, takvi događaji ne mogu sami po sebi automatski utvrditi verovatnoću da će se takvi zločini počiniti. Sud je primetio da okolnosti da je oružana intervencija izvršena u skladu sa rezolucijom Saveta bezbednosti UN-a, ili na osnovu konsenzusa međunarodne zajednice, ili da država ili države koje vode operacije kažnjavaju ratne zločine „predstavljaju okolnosti koje se moraju uzeti u obzir prilikom procene nadležnih državnih organa”⁽²²⁴⁾.

1.4.2.5.4 Dostupna alternativa odbijanju vojne službe

Na kraju, odbijanje vojne službe mora predstavljati **jedino sredstvo koje podnosiocu zahteva omogućava da izbegne učešće u navodnim ratnim zločinima**. U tom pogledu mora se uzeti u obzir da li se podnositelj zahteva dobrovoljno angažovao u oružanim snagama u trenutku kada su već bili uključeni u sukob i da li je podnositelj zahteva mogao da podnese zahtev za status lica s prigovorom savesti, osim ako se ne dokaže da takav postupak nije bio dostupan podnosiocu zahteva u njegovoj konkretnoj situaciji⁽²²⁵⁾.

1.4.2.6 Činovi određeni rodnom pripadnošću ili usmereni prema deci (član 9. stav 2. tačka (f))

1.4.2.6.1 Činovi progona određeni rodnom pripadnošću

Član 9. stav 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) odražava zahteve člana 4. stav 3. tačka (c) koji se odnosi na dužnost država članica da uzmu u obzir:

individualni položaj i lične okolnosti podnosioca zahteva, uključujući faktore kao što su poreklo, rod i uzrast, kako bi bila izvršena ocena toga da li se, s obzirom na lične okolnosti podnosioca zahteva, postupci kojima je on bio ili mogao biti izložen mogu smatrati progonom ili ozbiljnom nepravdom.

Činovi progona određeni rodnom pripadnošću su oblici progona koji su specifični za rod. Da bi se razumela njihova priroda, neophodno je definisati i razlikovati pojmove „rod” i „pol”. Rod se odnosi na odnose između žena i muškaraca zasnovane na društveno ili kulturno izgrađenim i definisanim identitetima, statusu, ulogama i odgovornostima dodeljenim jednom ili drugom polu; dok je pol biološka odrednica. Rod nije statičan ili urođen,

⁽²²¹⁾ *Ibid.*, st. 38. i 39.

⁽²²²⁾ *Ibid.*, stav 39.

⁽²²³⁾ *Ibid.*, stav 40.

⁽²²⁴⁾ *Ibid.*, st. 41, 42. i 46. Videti, na primer, Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 9. novembra 2015, *M MS*, zahtev 14014878, u kojoj je Sud odobrio status izbeglice podnosiocu zahteva Palestincu sa uobičajenim boravištem u Siriji i pobegao jer je odbio da bude upisan u spisak vojnih obveznika pod sirijskim vlastima zbog njihovih zločinačkih poduhvata. Sud se pozvao na rezolucije UN-a koje su osudile zloupotrebe, počinjene od strane Sirije u trenutnom sukobu.

⁽²²⁵⁾ CJEU, presuda *Shepherd*, op. cit., fn. 110, st. 44 i 45.

nego stiže socijalno i kulturno izgrađeno značenje tokom vremena. To se vidi iz formulacije uvodne izjave (30) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) kojom se postavlja „pitanje roda podnosioca zahteva, uključujući pitanje rodnog identiteta i seksualne orijentacije, [...] koje može biti povezano s određenim pravnim tradicijama i običajima”. Rodni identitet je zapravo jedan aspekt roda, dok je seksualna orijentacija tesno povezana s rodom. Ova dva pojma su definisana prema Džogdžakarta principima iz 2007. godine na sledeći način:

- 1) podrazumeva se da se seksualna orijentacija odnosi na sposobnost svake osobe za duboku emocionalnu, afektivnu i seksualnu privlačnost prema pojedincima drugog pola, istog pola ili više od jednog pola;
- 2) podrazumeva se da se rodni identitet odnosi na duboko doživljeno unutrašnje i individualno iskustvo roda, koje se može ili ne može poistovetiti s polom koji im je određen rođenjem, uključujući lični osećaj tela (koji može obuhvatati, ako je slobodno izabrana, izmenu telesnog izgleda ili funkcije medicinskim, hirurškim ili drugim sredstvima) i druga izražavanja roda, uključujući odeću, govor i manire ⁽²²⁶⁾.

Iako donekle razjašnjava pojam roda, uvodna izjava (30) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) citirana u prethodnom tekstu se, međutim, ne bavi činovima određenim rodnom pripadnošću, već progonom zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi definisanoj na osnovu rodne pripadnosti (videti odjeljak 1.5.2.4.2 u daljem tekstu, str. 51). Činovi progona određeni rodnom pripadnošću i rodno zasnovan progon se moraju međusobno razlikovati. Zaista, iako se činovi progona određeni rodnom pripadnošću mogu nanositi zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi definisanoj na osnovu roda, ove dve vrste nisu nužno međusobno povezane. Prema tome, činovi progona određeni rodnom pripadnošću mogu takođe predstavljati činove progona zbog rase, vere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi, pri čemu je društvena grupa definisana na osnovu drugih kriterijuma osim roda. Nasuprot tome, rodno zasnovan progon može biti rezultat činova koji nisu karakteristični za određeni rod. To može, na primer, biti slučaj transrodne žene koja je tako ozbiljno diskriminisana u svojoj društvenoj, ekonomskoj ili religijskoj sferi da za nju postaje nepodnošljivo da ostane u svojoj zemlji porekla ⁽²²⁷⁾.

Razlika između činova određenih rodnom pripadnošću i rodno zasnovanog progona ipak ostaje neznatna. Zapravo, činovima za koje se može smatrati da su određeni rodnom pripadnošću često se pristupalo kao rodno zasnovanom progону u sudskoj praksi sudova ili tribunala država članica. Sakaćenje ženskih genitalija, koje verovatno predstavlja čin određen rodnom pripadnošću, često je bilo odlučujući faktor vodeći ka prihvatanju postojanja određene društvene grupe definisane na osnovu rodne pripadnosti ⁽²²⁸⁾. U mnogim slučajevima, činovi progona određeni rodnom pripadnošću su počinjeni iz rodno zasnovanih razloga za progon. Ipak, ne može se isključiti da se činovi progona određeni rodnom pripadnošću, kao što su seksualno nasilje ili prisilan pobačaj, mogu izvršiti iz drugih diskriminirajućih razloga, kao što su rasa, vera, nacionalnost ili političko mišljenje.

Štaviše, treba imati na umu da, iako se velika većina zahteva koji obuhvataju činove progona određene rodnom pripadnošću odnosi na žene, činovi progona određeni rodnom pripadnošću mogu biti počinjeni i protiv muškaraca. Na primer, činovi progona određeni rodnom pripadnošću mogu obuhvatati sakaćenje genitalija, prinudnu sterilizaciju i prisilan pobačaj (kao što je navedeno u uvodnoj izjavi (30) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). Seksualno nasilje, prinudna prostitucija i prisilan brak takođe se mogu okarakterisati kao činovi progona određeni rodnom pripadnošću.

1.4.2.6.2. Činovi progona usmereni prema deci

Prilikom procene zahteva za međunarodnu zaštitu maloletnika, države članice treba da imaju u vidu oblike progona posebno usmerene prema deci (uvodna izjava (28) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). Deca mogu biti podvrgnuta **specifičnim oblicima progona na koje utiču njihov uzrast, nedostatak zrelosti ili ranjivost** ⁽²²⁹⁾. Činjenica da je dete podnosilac zahteva može biti glavni faktor u nanetoj nepravdi ili strahu od nepravde ⁽²³⁰⁾. Razlog može biti to što se navodni progon odnosi samo na decu, ili nesrazmerno utiče na decu, ili zbog toga što mogu biti ugrožena posebna

⁽²²⁶⁾ Džogdžakarta principi, Principi o primeni međunarodnog prava o ljudskim pravima u vezi sa seksualnom orijentacijom i rodnom identitetom, 2007, str. 6.

⁽²²⁷⁾ Kao što je naložio Sud za azilante (Austrija), presuda od 29. januara 2013, E1 432053-1/2013 (videti EDAL prevod na engleski).

⁽²²⁸⁾ Videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 17. oktobra 2012, br. 89.927 (videti EDAL, rezime na engleskom); Apelacioni sud za migracije (Švedska), presuda od 12. oktobra 2012, UM 1173-12 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽²²⁹⁾ A. Zimmermann i C. Mahler, op. cit., fn. 188, str. 407 i ff.

⁽²³⁰⁾ Videti, na primer, Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 29. juna 2016, br. 170.819. Videti i UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 8: Dečiji zahtevi za azil prema čl. 1(A) stav 2. i 1(F) Konvencije iz 1951. i/ili Protokola o statusu izbeglica iz 1967*, 22. decembar 2009, UN Doc HCR/GIP/09/08, str. 9.

prava deteta ⁽²³¹⁾. Činovi progona mogu uključivati regrutovanje maloletnika, trgovinu decom i tešku diskriminaciju dece rođene van strogih pravila planiranja porodice ⁽²³²⁾.

Konvencija o pravima deteta, koja se konkretno spominje u uvodnoj izjavi (18) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), sadrži niz specifičnih ljudskih prava. Kršenje nekih od ovih prava može po svojoj prirodi ili ponavljanju predstavljati kršenje osnovnog ljudskog prava u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) ili se zbog gomilanja različitih mera smatrati kršenjem osnovnih prava koje predstavlja progon u smislu člana 9. stav 1. tačka (b). Njihov karakter kao „osnovnog ljudskog prava” može se izvesti iz fundamentalne važnosti specifičnog prava za životne uslove deteta i njegove bliskosti pravima iz člana 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, od kojih nije dozvoljeno odstupanje. Dva opciona protokola uz Konvenciju o zabrani prinudnog regrutovanja dece u oružanim snagama tokom oružanog sukoba i o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji podržavaju pretpostavku da prava dece utvrđena u ovim protokolima po njihovoj prirodi treba smatrati osnovnim ljudskim pravima ⁽²³³⁾. Kršenje drugih ljudskih prava može se kvalifikovati kao progon prema članu 9. stav 1. tačka (b).

U svakom slučaju, ograničenja individualnih prava deteta koja podležu ograničenjima, kao što su sloboda izražavanja veroispovesti ili uverenja (član 14), ili sloboda udruživanja, ili mirnog okupljanja (član 15), predstavljaju progone samo ako je kršenje prava dovoljno teško. Ispitivanje o tome da li zbir činova ili mera utiču na dete na sličan način kao kršenje neotuđivog osnovnog ljudskog prava primjenjuje se u vezi sa povredom pojedinačnih ljudska prava, kao i prava deteta na ostvarivanje adekvatne zaštite od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije (član 19).

CJEU tek treba da razjasni preciznu prirodu i opseg učinka člana 24. stav 2. Povelje EU (u kom se navodi da „[u] svakom delovanju koje se odnosi na decu, [...], primarni cilj mora biti zaštita interesa deteta”) na procenu činova progona usmerenih prema deci i procenu njihove dovoljne ozbiljnosti u smislu člana 9. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Radi eventualnog poređenja sa uticajem ovog prava na činove progona usmerene prema deci, videti, na primer, tumačenje CJEU u slučaju *MA, BT i DA* koje se odnosi na premeštaj maloletnika bez pratnje iz jedne države članice u drugu prema Uredbi Dablin II ⁽²³⁴⁾. U ovom slučaju CJEU navodi da se član 6. stav 2. Uredbe Dablin II ne može tumačiti tako da se njime zanemaruje osnovno pravo iz člana 24. stav 2. Povelje ⁽²³⁵⁾. Sud je dodao:

Shodno tome, iako se najbolji interes maloletnika izričito pominje samo u prvom stavu člana 6. [Uredbe Dablin II], učinak člana 24. stav 2. Povelje, zajedno sa njenim članom 51. stav 1, jeste da primarni cilj mora biti zaštita interesa deteta u svim odlukama koje su države članice usvojile na osnovu drugog stava člana 6. ⁽²³⁶⁾

1.5 Razlozi za progon (čl. 9. stav 3. i 10)

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena), kao i Konvencija o izbeglicama na kojoj se zasniva, pruža zaštitu u statusu izbeglice samo onima čiji strah od progona nastaje „zbog rase, vere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi” (član 2. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)). ⁽²³⁷⁾ Kao što je navedeno u uvodnoj izjavi (29) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), ovi razlozi za progon treba da budu povezani s činovima progona ili s odsustvom zaštite od takvih činova u skladu s Konvencijom o izbeglicama. Uvodna izjava (29) navodi:

⁽²³¹⁾ *Ibid.*

⁽²³²⁾ *Ibid.*

⁽²³³⁾ Videti Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o učešću dece u oružanom sukobu, 2173 UNTS 222, 25. maj 2000 (stupio na snagu: 12. februara 2002. i Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji, 2171 UNTS 227, 25. maj 2000 (stupio na snagu: 18. januara 2002).

⁽²³⁴⁾ Uredba Saveta (EZ) br. 343/2003 od 18. februara 2003, kojom se uspostavljaju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države članice Evropske unije odgovorne za razmatranje zahteva za azil, koji je u jednoj od država članica Evropske unije podneo državljanin treće zemlje [2003] SL L 50/1; sada zamenjena Uredbom Dablin III (Uredba (EU) br. 604/2013 Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013, kojom se uspostavljaju kriterijumi i mehanizmi za određivanje države članice Evropske unije odgovorne za razmatranje zahteva za dobijanje međunarodne zaštite, koji je u jednoj od država članica Evropske unije podneo državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva (prerađena) [2013] SL L 180/31).

⁽²³⁵⁾ CJEU, presuda od 6. juna 2013, predmet C-648/11, *MA, BT i DA protiv Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2013:367, stav 58.

⁽²³⁶⁾ *Ibid.*, stav 59.

⁽²³⁷⁾ Videti i čl. 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama. Ista formulacija se koristi i u čl. 2. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji.

Jedan od uslova za kvalifikaciju za status izbeglice u smislu člana 1. tačka (A) Ženevske konvencije je postojanje uzročne veze između razloga za progon, odnosno rase, vere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi, i činova progona ili odsustva zaštite od takvih činova.

Ovaj odeljak se prvo usredsređuje na ovaj zahtev za postojanje veze (odeljak 1.5.1, str. 45-46) pre nego što pređe na pet razloga za progon definisanih u članu 10. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (odeljak 1.5.2, str. 47-56).

1.5.1 Povezanost između razloga za progon i činova progona ili odsustva zaštite (član 9. stav 3)

Član 9. stav 3. propisuje:

U skladu s tačkom (d) člana 2. mora postojati povezanost između razloga navedenih u članu 10. i činova progona koji su određeni kao takvi u stavu 1. ovog člana ili odsustva zaštite od takvih činova.

Drugim rečima, mogu postojati dve vrste neophodne povezanosti, jer razlozi za progon moraju biti povezani sa:

- **činovima progona** (odeljak 1.5.1.1, str. 45); ili
- **odsustvom zaštite od takvih činova** (odeljak 1.5.1.2, str. 46).

1.5.1.1 Povezanost sa činovima progona

Povezanost jasno pokazuje da činovi progona kao takvi ne kvalifikuju lice za status izbeglice, osim ako su počinjeni **zbog jednog od razloga za progon**. Postoji opšta saglasnost da radi utvrđivanja potrebne uzročne veze činovi ne moraju biti motivisani isključivo jednim od pet razloga. Mogu postojati i drugi razlozi zbog kojih je izvršen čin progona pored motiva rase, vere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja.

Zahtevana veza prema članu 9. stav 3, kao i prema Konvenciji o izbeglicama, dokazana je ako jedan od razloga predstavlja **značajan doprinoseći faktor** ⁽²³⁸⁾. Stoga, ako je jedan od razloga za progon značajan doprinoseći faktor, on ne mora biti jedini ili primarni. Slično tome, iako je upotrebio jezik odlučivanja, češki *Nejvyšší správní soud* (Vrhovni upravni sud) je izjavio:

Mnoštvo motiva nadležnih organa ne znači da podnosilac zahteva ne ispunjava razloge za progon i da mu ne treba dodeliti status izbeglice. Nema potrebe da rasa, veroispovest, nacionalnost, pripadnost određenoj društvenoj grupi, politički stavovi ili rod budu jedini i isključivi osnov po kom je podnosilac zahteva progona. Dovoljno je da jedan od njih bude odlučujući razlog za nanošenje ozbiljne nepravde ili odbijanje pružanja zaštite ⁽²³⁹⁾.

Kako treba odrediti postojanje razloga za progon? Podnosilac zahteva možda neće biti u mogućnosti da dokaže subjektivne namere progona od strane počinioaca, naročito tamo gde se progon pojavljuje kao element opšte politike diskriminacije, što jasno potpada pod područje primene člana 9. stav 3. Uzročna veza sa progoniteljskim posledicama čina ili mera može se dokazati ili **subjektivnom motivacijom progonioaca ili objektivnim uticajem date mere** ⁽²⁴⁰⁾. Prema rečima Gornjeg doma Parlamenta u UK: „Motiv za postupak progona ne mora biti neprijateljstvo, zloba ili zlonamernost od strane progonioaca, čiji tobožnji ili očigledni motivi možda jesu ili

⁽²³⁸⁾ Videti Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 25. marta 1999, *Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah* [1999] UKHL 20. Videti i J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Kagan et al., *‘Mičigenske smernice o vezi na osnovu Konvencije’* Michigan Journal of International Law, (2002) 211-221, stav 13.

⁽²³⁹⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 30. septembra 2008, *SN protiv Ministarstva unutrašnjih poslova*, 5 Azs 66/2008-70 (videti EDAL, rezime na engleskom). Videti još „*Mičigenske smernice o vezi na osnovu Konvencije*“, op. cit., fn. 238, stav 13.

⁽²⁴⁰⁾ Savezni ustavni sud (Nemačka), presuda od 10. jula 1989, 2 BvR 502/86, tom 80, 315, 335. Videti H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, čl. 9. Direktive 2011/95, stav 57.

možda nisu pravi razlog za progon. Ono što je važno jeste pravi razlog”⁽²⁴¹⁾. Prilikom procenjivanja raspoloživih dokaza, možda će biti nerealno očekivati da se progonojci jasno identifikuju ili da preuzmu odgovornost za svoje postupke: odgovarajući zaključak može se izvući iz dokaza u celini⁽²⁴²⁾.

1.5.1.2 Povezanost sa odsustvom zaštite

Da bi se rešili potencijalni nedostaci u zaštiti, Predlog Komisije za izmenu Direktive navodi da bi trebalo da postoji izričita odredba o ispunjavanju uslova za povezanost između činova progona i razloga za progon ako postoji povezanost između činova progona i odsustva zaštite od takvih činova⁽²⁴³⁾. Predlog je usvojen, a uvodna izjava (29) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je u skladu s njim izmenjena kako bi se predvidela uzročna veza između razloga za progon i činova progona ili odsustva zaštite od takvih činova. Stoga, dok se član 9. stav 3. Direktive o kvalifikaciji odnosi samo na povezanost s činovima progona, član 9. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđa drugu mogućnost: razlozi za progon mogu biti **povezani i sa odsustvom zaštite od činova progona**.

Ovim dodatkom, novounesenim u Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu), član 9. stav 3. se bavi pitanjem uzročne veze u pogledu toga da li su samo nedržavni subjekti počinioci progona ili se radi o kombinaciji nedržavnih i državnih subjekata. Evropska komisija je primetila da u mnogim slučajevima u kojima progon potiče od nedržavnih subjekata, poput milicije, klanova, kriminalnih mreža, lokalnih zajednica ili porodica, čin progona možda nije bio počinjen iz razloga koji su u vezi s Konvencijom o izbeglicama, nego, na primer, zbog kriminalnih pobuda ili lične osvete. Međutim, u takvim slučajevima se često dešava da **država nije u mogućnosti ili ne želi da pruži zaštitu predmetnoj osobi iz razloga koji je u stvari u vezi s Konvencijom o izbeglicama**. Ako država, na primer, ne odobri policijsku zaštitu za etničke ili rasne grupe od kriminalnih aktivnosti neslužbenih grupa ili pojedinaca, nespremnost za pružanje zaštite može predstavljati progon⁽²⁴⁴⁾. To je na odgovarajući način rastumačio britanski Gornji dom Parlamenta u slučaju *Shah i Islam*, kada je lord Hofman napomenuo:

Jevrejina vlasnika prodavnice napala je banda koju je organizovao jedan Arijac konkurent. Ona mu je polupala prodavnicu, pretukla ga i pretela da će to ponovo učiniti ako nastavi da posluje. Konkurent i njegova banda su motivisani poslovnim suparništvom i željom da reše lične razmirice, ali ne bi uradili to što su uradili da nisu znali da će im vlasti dozvoliti da prođu nekažnjeno. A razlog na osnovu kog su izbegli kaznu bio je to što je žrtva bila Jevrejin. Da li je on proganjan na rasnoj osnovi? Ponavljam, po mom mišljenju jeste. Ključni element tog proganjanja, neobezbeđivanje zaštite od strane vlasti, zasnovan je na rasi. Istina je da bi jedan odgovor na pitanje „Zašto je bio napadnut?” bio „zato što je konkurent želeo da ga izbac iz posla”. Ali drugi odgovor, a po mom mišljenju, tačan odgovor u kontekstu Konvencije bi bio „napao ga je konkurent koji je znao da on neće dobiti nikakvu zaštitu jer je Jevrejin”⁽²⁴⁵⁾.

Kao što je detaljnije navedeno u odjeljku 1.7 (str. 61), pod odsustvom državne zaštite od progona podrazumeva se da država nije spremna i/ili nije u mogućnosti da pruži zaštitu koja je efikasna, trajna i dostupna podnosiocu zahteva.

⁽²⁴¹⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 18. oktobra 2006, *Secretary of State for the Home Department protiv K; Fornah protiv Secretary of State for the Home Department*, [2006] UKHL 46, stav 17. Videti još „*Mičigenske smernice o vezi na osnovu Konvencije*”, op. cit., fn. 238, stav 9. i Vrhovni sud (Australija), *Chen Shi Hai protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs*, [2000] 170 ALR 553, stav 73.

⁽²⁴²⁾ Videti „*Mičigenske smernice o vezi na osnovu Konvencije*”, op. cit., fn. 238, st. 12. i 13.

⁽²⁴³⁾ Evropska komisija, Predlog Direktive Evropskog parlamenta i Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanstva trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao primalaca međunarodne zaštite, kao i za sadržaj odobrene zaštite, 21. oktobar 2009, COM(2009) 551, konačni tekst, str. 7-8 (Predlog direktive o kvalifikaciji (prerađene))

⁽²⁴⁴⁾ Videti Verwaltungsgericht München (Upravni sud u Minhenu, Nemačka), presuda od 19. aprila 2016, M 12 K 16.30473, stav 28; Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 11. septembra 2013, br. 109.598; Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 29. septembra 2009, br. 32.222; Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 12. oktobra 2010, br. 49.339; i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 17. decembra 2015, br. 158.868.

⁽²⁴⁵⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah*, op. cit., fn. 238, prema rečima lorda Hofmana.

1.5.2 Različiti razlozi za progon (čl. 10)

Različiti razlozi za progon navedeni u čl. 2. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) prikazani su u tabeli 10 u daljem tekstu:

Tabela 10: Različiti razlozi za progon u čl. 2. tačka (d) i 10 Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

1	rasa;	videti odeljak 1.5.2.1, str. 48
2	vera;	videti odeljak 1.5.2.2, str. 48
3	nacionalnost;	videti odeljak 1.5.2.3, str. 49
4	pripadnost određenoj društvenoj grupi i/ili	videti odeljak 1.5.2.4, str. 49
5	političko mišljenje.	videti odeljak 1.5.2.5, str. 54

Ni Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ni Konvencija o izbeglicama ne pridaju nikakav značaj redosledu kojim su navedeni; ne postoji hijerarhija. Štaviše, razlozi se mogu preklapati, na primer kada politički protivnik pripada verskoj ili nacionalnoj grupi koja takođe izaziva neprijateljstvo.

U nemogućnosti da dokaže bar jedan razlog za progon, podnosilac zahteva ne ispunjava uslove za dobijanje statusa izbeglice. Na primer, žrtve gladi ili prirodne katastrofe neće imati održiv zahtev za međunarodnu zaštitu ako ne postoji neki dodatni faktor, jer neće biti prisutna potrebna povezanost s jednim od razloga navedenih u Direktivi (i, osim toga, njihov zahtev verovatno ne proističe iz pretnje progona); isto tako, civili u opasnosti od realnog neselektivnog nasilja u okolnostima u kojima ne postoji razlog za progon kao povod za njihov strah od nanošenja nepravde neće imati održiv zahtev.

Kao što je definisano u članu 10. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), kritički fokus mora biti na **postupcima progonioca**:

Prilikom procene da li podnosilac zahteva ima osnovan strah od progona, nije bitno da li podnosilac zahteva zapravo ima rasnu, versku, nacionalnu, socijalnu ili političku osobinu koja izaziva progon, pod uslovom da tu osobinu podnosiocu zahteva pripisuje izvršilac progona.

Tekst člana 10. odražava centralnu aksiomu zakona o izbeglicama da, u krajnjoj liniji, ono što je važno kada se procenjuje rizik od „progona” na osnovu relevantnih razloga, **nije ko su ili šta su ta lica, već kako ih doživljavaju počinioци progona**. Zaista postoje čak i okolnosti u kojima samo traženje azila (npr. ako se takva aktivnost posmatra kao izazivanje neprijateljskog stava prema vladi zemlje porekla, te time predstavlja formiranje mišljenja, namera ili ubeđenja u vezi sa pitanjem potencijalnih počinilaca progona) dovodi do pripisivanja negativnog političkog mišljenja. Iskustvo nam govori da će se to retko desiti u praksi, ali isto tako da se ne može isključiti ⁽²⁴⁶⁾. Progonioci i žrtve mogu čak posedovati isto obeležje koje predstavlja razlog za progon, čime se ne sprečava zlostavljanje jednog lica od strane drugog iz razloga za progon (kao u slučajevima kada su glavni pokretači sakaćenja ženskih genitalija i sami pretrpeli taj postupak): „Od onih koji su već bili progonejeni često se očekuju da će izvršiti progon narednih generacija [...]” ⁽²⁴⁷⁾.

Član 10. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi niz elemenata koji se moraju uzeti u obzir kada se procenjuju razlozi za progon. Oni nastoje da pruže detaljniju definiciju u vezi sa razlozima iz Konvencije navedenim u članu 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama (koju Konvencija ne daje). Oni su suštinski sastavni deo definicije izbeglice, tako da zahtev neće biti prihvaćen, bez obzira na postojanje progona protiv kog nije dostupna ni zaštita države ni zaštita unutar zemlje (za one države članice koje primenjuju član 8), ako se ne može primeniti nijedan razlog. Kao što je prethodno navedeno, postoji uslov i u pogledu razloga za progon i u pogledu **povezanosti** između razloga i progona. Svaki element je označen pojmom „naročito”, što ukazuje na to da su u pitanju relevantni faktori, ali ne i konačni ⁽²⁴⁸⁾.

⁽²⁴⁶⁾ Videti, na primer, Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 83.

⁽²⁴⁷⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Secretary of State for the Home Department protiv K; Fornah protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 241, stav 110.

⁽²⁴⁸⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil, Ishod postupka, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 25. septembar 2002, EU Doc 12199/02 ASILE 45, i Evropski savet, Radna grupa za azil, Ishod postupka (EU Doc 12620/02), op. cit., fn. 132, oba dokumenta su naveli K. Hailbronner i S. Alt, „Direktiva Saveta 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, kao i za sadržaj odobrene zaštite, članovi 1-10”, u K. Hailbronner (ur.), *Zakon EU o imigraciji i azilu: komentari* (Hart, 2010), str. 1080.

1.5.2.1 Rasa (član 10. stav 1. tačka (a))

Član 10. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi da „pojam rase naročito obuhvata razmatranje boje kože, porekla ili pripadnosti određenoj etničkoj grupi. Širina rase prikazana je u [Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije](#) kojom se određuje diskriminacija na osnovu rase, boje kože, porekla ili nacionalnog ili etničkog porekla”⁽²⁴⁹⁾.

Antidiskriminacijski ciljevi su centralni za evropski sistem ljudskih prava. U članu 2. samog UEU-a naglašava se vodeći značaj nediskriminacije prema zajedničkim vrednostima država članica. Član 21. Povelje EU zabranjuje diskriminaciju zasnovanu na razlozima koji uključuju rasu, a takva diskriminacija može, kada se tužba uzima u obzir u skladu s Evropskom poveljom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, biti faktor koji dovodi do zaključka o ponižavajućem postupanju⁽²⁵⁰⁾. Na primer, slučaj koji se odnosi na rasu pojavio se u praksi u odluci grčkog *Συμβούλιο της Επικρατείας* (Državnog saveta), u kom je utvrđeno da nadležni organ odlučivanja nije uzeo u obzir etničku pripadnost jednog Avganistanca Hazarima pre odbijanja njegovog zahteva za azil⁽²⁵¹⁾.

1.5.2.2 Vera (član 10. stav 1. tačka (b))

Članom 10. stav 1. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđeno je da:

[p]ojam religije posebno obuhvata zauzimanje verskih, neverskih i ateističkih uverenja, učestvovanje ili neučestvovanje u formalnim verskim obredima privatno ili u javnosti, samostalno ili u zajednici s drugima, druge religiozne činove ili izražavanja vere, ili oblike ličnog ili zajedničkog ponašanja koji se zasnivaju na verovanju ili ih tako nalaže religiozno verovanje.

Prema rečima CJEU-a, religija prema Direktivi „obuhvata sve njene sastavne delove, bilo da su javni ili privatni, kolektivni ili individualni”⁽²⁵²⁾. Koncept se proširuje na ateizam. Nezavisni advokat Bot je u svom mišljenju u *Y i Z*, napomenuo da se sloboda veroispovesti „odnosi na slobodu da se veruje, da se ne veruje, ili da se promeni vera”⁽²⁵³⁾. Ipak, postupci pojedinca moraju istinski izražavati predmetno verovanje, bez obzira da li su motivisani njime ili ne⁽²⁵⁴⁾.

Na primer, odluka austrijskog *Asilgerichtshof* (Suda za azilante) prepoznao je da se progon može dogoditi na verskoj osnovi i da bi se Avganistanka mogla suočiti s ozbiljnom nepravdom zbog odbijanja da se podvrgne obredima i običajima povezanim s religijom⁽²⁵⁵⁾.

Kao što je ranije pomenuto u članu 1.4.1 (str. 27), ova široka zaštita verskih prava uz obraćanje pažnje na oba, verovanje i na pravo izražavanja tog verovanja (različiti pravni interesi ponekad su označeni kao *forum internum* i *forum externum*, a oba su priznata kao zaštićena⁽²⁵⁶⁾), odražava različite međunarodne pravne akte u ovoj oblasti, uključujući naročito član 10. Povelje EU. Nezavisni advokat Bot u *Y i Z* izneo je svoje mišljenje da bi bilo besmisleno definisati suštinsko zaštićeno područje kao jedinu slobodu lične savesti bez slične zaštite spoljne manifestacije te slobode⁽²⁵⁷⁾. U svojoj presudi Sud se složio da član 10. stav 1. tačka (b) obuhvata zaštitu od ozbiljnih činova koji narušavaju slobodu podnosioca zahteva ne samo da ispoveda svoju veru u privatnim krugovima, nego i da javno živi u skladu s tom verom⁽²⁵⁸⁾.

⁽²⁴⁹⁾ Čl. 1. stav 1. Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI) definisala je direktnu rasnu diskriminaciju kao bilo koji različit tretman „zasnovan na razlozima kao što su rasa, boja kože, jezik, vera, nacionalnost ili nacionalno ili etničko poreklo”, videti: *Preporuka br. 7 Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) u vezi sa opštom politikom o nacionalnom zakonodavstvu za borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije*, 13. decembar 2002, citat ECtHR, presuda od 13. novembra 2007, Veliko veće, *DH i drugi protiv Češke Republike*, zahtev br. 57325/00, stav 60. Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji (op. cit., fn. 194, str. 21) je naveo da rasu „treba tumačiti u najširem smislu tako da obuhvati sve vrste etničkih grupa i čitav niz socioloških shvatanja tog pojma”.

⁽²⁵⁰⁾ Evropska komisija za ljudska prava, izveštaj od 14. decembra 1973, *Istočnoafrički Azijci protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 4403/70-4419/70, 4422/70, 4423/70, 4434/70, 4443/70, 4476/70-4478/70, 4486/70, 4501/70 i 4526/70-4530/70; ECtHR, presuda od 10. maja 2001, Veliko veće, *Kipar protiv Turske*, zahtev br. 25781/94, stav 306; Evropski sud za ljudska prava, presuda od 15. juna 2010, *SH protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 19956/06.

⁽²⁵¹⁾ Državni savet (Grčka), odluka od 31. decembra 2008, 4056/2008.

⁽²⁵²⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 63. Videti i Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 71.

⁽²⁵³⁾ Mišljenje državnog pravobranioca Bota od 19. aprila 2012, spojeni predmeti C-71/11 i C-99/11, *Savezna republika Nemačka protiv Y i Z*, EU:C:2012:224, stav 34.

⁽²⁵⁴⁾ Evropska komisija za ljudska prava, izveštaj od 12. oktobra 1978, *Arrowsmith protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 7050/75, stav 71.

⁽²⁵⁵⁾ Sud za azilante (Austrija), presuda od 6. decembra 2012, C16 427465-1/2012 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽²⁵⁶⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 62.

⁽²⁵⁷⁾ Mišljenje državnog pravobranioca Bota u *Y i Z*, op. cit., fn. 252, stav 46.

⁽²⁵⁸⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 63.

1.5.2.3 Nacionalnost (član 10. stav 1. tačka (c))

Član 10. stav 1. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi:

[p]ojam nacionalnosti ne ograničava se na posjedovanje ili neposjedovanje državljanstva, već posebno uključuje članstvo u grupi koju određuje njen kulturni, etnički ili jezički identitet, zajedničko geografsko ili političko poreklo ili njen odnos sa stanovništvom druge države.

Izgleda da je ovaj razlog za progon vrlo malo istraživan u odlukama sudova ili tribunala država članica ⁽²⁵⁹⁾ i ova tema je netaknuta na nivou Suda pravde Evropske unije. U ovim posebnim okolnostima prikladno je pogledati tumačenja koja su predložena u sekundarnim neobavezujućim izvorima. Široko izlaganje o sadržaju nacionalnosti utvrđenog u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) odražava ono što je pre mnogo godina izneseno u Priručniku UNHCR-a:

Pojam „nacionalnost” u ovom kontekstu ne treba shvatiti samo kao „državljanstvo”. Odnosi se i na pripadnost etničkoj ili jezičkoj grupi i povremeno se preklapa s pojmom „rase”. Progon zbog nacionalnosti može se sastojati od negativnih stavova i mera usmerenih protiv nacionalne (etničke, jezičke) manjine i, u izvesnim okolnostima, sama činjenica o pripadnosti takvoj manjini može dovesti do osnovanog straha od progona ⁽²⁶⁰⁾.

Ovaj razlog bi tek trebalo da da svoj doprinos u smislu popunjavanja praznina koje bi inače mogle da postoje u sistemu zaštite. Nacionalni sudovi izvan Evropske unije i akademski pisci su sugerisali da se on može baviti progonom vršenim nad izbeglicama ili licima bez državljanstva zbog njihovog statusa „stranaca” ⁽²⁶¹⁾. Takođe može rešiti mnoge probleme povezane s licima koja su dobila samo „drugorazredno državljanstvo” ili podređene oblike „narodnosti”, kao i situaciju u kojoj su nove teritorije odsečene od prethodno postojećih, gde oni koji izražavaju lojalnost prethodnim vladarima trpe progon ⁽²⁶²⁾.

1.5.2.4 Pripadnosti određenoj društvenoj grupi (član 10. stav 1. tačka (d))

Član 10. stav 1. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi:

[g]rupa se smatra određenom društvenom grupom naročito ako:

- članovi te grupe dele urođene osobine ili zajedničko poreklo, koje se ne može izmeniti, ili imaju zajedničku osobinu ili uverenje, koje je toliko bitno za identitet ili svest da lice ne bi trebalo prisiljavati da ga se odrekne i
- ta grupa ima osoben identitet u predmetnoj zemlji, jer se smatra drugačijom od društva koje je okružuje.

Zavisno od okolnosti u zemlji porekla, određena društvena grupa može obuhvatati grupu zasnovanu na zajedničkoj osobini seksualne orijentacije. Ne može se smatrati da seksualna orijentacija uključuje dela koja se smatraju krivičnim u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom država članica. Rodni aspekti, uključujući i rodni identitet, moraju se uzeti u obzir u svrhu određivanja pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili identifikacije osobine takve grupe.

⁽²⁵⁹⁾ UKUT, *ST ((Etnički Eritrejac - državljanstvo - povratak) Etiopija CG*, op. cit., fn. 88, razmatra pitanje proizvoljnog lišavanja državljanstva i, iako je slučaj zanimljiv primer okolnosti u kojima takvo lišavanje predstavlja *progon*, ne raspravlja o dimenziji razloga iz Konvencije.

⁽²⁶⁰⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 74.

⁽²⁶¹⁾ Organ za žalbe u vezi sa statusom izbeglice (Refugee Status Appeals Authority, Novi Zeland), odluka od 30. aprila 1992, *Žalba za status izbeglice 1/92 Re SA*, posebno videti diskusije pod naslovom status lica bez državljanstva.

⁽²⁶²⁾ J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 398.

1.5.2.4.1 Definicija određene društvene grupe

Kao što se vidi iz formulacije člana 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji, određena društvena grupa se definiše pomoću dva elementa koji su prikazana u tabeli 11 u daljem tekstu:

Tabela 11: Dva elementa za definiciju određene društvene grupe (član 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene))

1	urođene zajedničke osobine ili zajedničko poreklo, koje se ne može izmeniti, ili zajednička osobina ili uverenje, koje je toliko bitno za identitet ili svest da lice ne bi trebalo prisiljavati da ga se odrekne i
2	osoben identitet na osnovu shvatanja da je drugačija od društva koje je okružuje.

Ilustracija ova dva elementa data je u odluci češkog *Nejvyšší správní soud* (Vrhovnog upravnog suda) u vezi sa bivšim pripadnicima oružanih snaga u Iraku, u kojoj se napominje da:

[Grupa se mogla] vrlo lako definisati, jer su to lica koja su, pre pada režima Sadama Huseina, bila pripadnici iračke vojske i drugih naoružanih grupa, ili učestvovala u vršenju vlasti. Zbog toga ih ostatak stanovništva smatra pristalicama ili predstavnicima bivšeg režima, naročito ako su i pripadnici sunitske vere. To je grupa lica koja se mogu prilično precizno identifikovati, jer imaju isti ili sličan status i ta lica bi mogla biti izložena, prema pomenutoj preporuci UNHCR-a, riziku od progona i napada od strane naoružanih grupa, a to je nešto što iračka vlada trenutno ne može da spreči ⁽²⁶³⁾.

U članu 10. stav 1. tačka (d) koristi se veznik „i” koji ukazuje na to da su u zakonodavstvu EU potrebna oba uslova. Godine 2006. Gornji dom Parlamenta u Velikoj Britaniji je ukazao na zabrinutost da zahtev za oba uslova „postavlja pitanje da li je ispitivanje strože nego što to nalažu međunarodni organi” ⁽²⁶⁴⁾. Međutim, 2013. godine, CJEU je izjavio da se oba ova uslova moraju ispuniti, iako do sada nije postojala preporuka za prethodno odlučivanje koja se zapravo osvrće na ovaj argument ⁽²⁶⁵⁾. Iako je stav UNHCR-a neobavezujući, UNHCR je dugo tvrdio da se na osnovu analize sudska praksa zemalja običajnog prava raščlanjuje na dva pristupa: „zaštićene osobine” i „socijalna percepcija”, te da je prikladno pomiriti oba da bi se obezbedilo da Konvencija o izbeglicama pruži sveobuhvatnu i principijelnu zaštitu ⁽²⁶⁶⁾. Sinteza koju predlože UNHCR-a je da:

[O]dređena društvena grupa je grupa lica koja imaju zajedničku osobinu, pored rizika od proganjanja, ili koju društvo posmatra kao grupu. Ta osobina će često biti urođena, nepromenljiva ili osobina inače od suštinskog značaja za identitet, savest ili ostvarivanje ljudskih prava pojedinca ⁽²⁶⁷⁾.

„Osoben identitet” može se dokazati **diskriminacijom**. Prema rečima britanskog Gorneg doma Parlamenta:

[P]ojam diskriminacije u pitanjima koja utiču na osnovna prava i slobode je od centralnog značaja za razumevanje Konvencije. Ona se ne bavi svim slučajevima proganjanja, čak i ako uključuju uskraćivanje ljudskih prava, već proganjanjem zasnovanom na diskriminaciji. A u kontekstu međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima, diskriminacija znači pravljenje razlika koje principi osnovnih ljudskih prava smatraju nespojivim sa pravom svakog čoveka na jednako postupanje i poštovanje. [...] Pri izboru opšteg pojma „određena društvena grupa” za upotrebu umesto nabiranja određenih društvenih grupa, kreatori Konvencije su, po mom mišljenju, imali nameru da uključe sve grupe za koje bi se moglo smatrati da potpadaju pod okvir antidiskriminacijskih ciljeva Konvencije ⁽²⁶⁸⁾.

U poređenju sa urođenom/zajedničkom osobinom, ili uverenjem ili zajedničkim poreklom, osoben identitet društvene grupe odnosi se na to na koji se način **takva grupa smatra drugačijom od društva koje je okružuje**. Na

⁽²⁶³⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 2. avgust 2012, *HR protiv Ministarstva unutrašnjih poslova*, 5 Azs 2/2012-49 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽²⁶⁴⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Secretary of State for the Home Department protiv K; Farnah protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 241, stav 16.

⁽²⁶⁵⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 45.

⁽²⁶⁶⁾ UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 2: „Pripadnosti određenoj društvenoj grupi” u kontekstu člana 1.A stav 2. Konvencije iz 1951. i/ili Protokola o statusu izbeglice iz 1967*, 7. maj 2002, HCR/GIP/02/02. Druga značajna studija je M. Foster, „Najnejasniji razlog”: uporedna studija o razvoju sudske prakse u vezi sa „pripadnošću određenoj društvenoj grupi”, UNHCR, Legal and Protection Policy Research Series, 2012.

⁽²⁶⁷⁾ UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 2*, op. cit., fn. 266, stav 11.

⁽²⁶⁸⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi ex parte Shah*, op. cit., fn. 238, prema rečima lorda Hofmana (Lord Hoffmann).

primer, to može biti slučaj sa žrtvama trgovine ljudima, jer, prema francuskom *Conseil d'Etat* (Državnom savetu), „izvan mreže podvođenja kojom su bili ugroženi, društvo koje ih okružuje ili institucije [mogu] smatrati [...] da imaju određeni identitet koji bi predstavljao društvenu grupu u smislu Konvencije o izbeglicama“⁽²⁶⁹⁾.

Međutim, ono što je važno, kako je navedeno u jednom britanskom predmetu, sama činjenica progona ne može biti jedini element koji određuje opseg pripadnika grupe, jer bi taj razlog bio lišen svakog svrsishodnog područja primene:

Ako grupa može postojati isključivo na osnovu straha da će biti progonjena, onda svako lice koje može utvrditi da će biti progonjeno zbog nekog drugog razloga osim rase, vere, nacionalnosti ili političkih stavova, može automatski tvrditi da je deo društvene grupe i da ispunjava uslove iz člana 1. Da je ovo tumačenje bilo predviđeno, reči „ili zbog nekog drugog razloga“ mogle su se zameniti rečima „pripadnosti određenoj društvenoj grupi“⁽²⁷⁰⁾.

Bez obzira na to, kako je presudio CJEU, postojanje zakona koji stigmatizuju određenu kategoriju pojedinaca može dokazati da ih određeno društvo prepoznaje i bira kao metu: „[P]ostojanje krivičnih zakona [...] koji su konkretno usmereni na homoseksualce, podupire zaključak da ta lica čine posebnu grupu koju okružavajuće društvo smatra drugačijom“⁽²⁷¹⁾.

1.5.2.4.2 Ilustracija određenih društvenih grupa

Poslednji stav člana 10. stav 1. tačka (d) konkretno upućuje na seksualnu orijentaciju i rod kao zajedničke osobine koje mogu definisati određenu društvenu grupu. Sudovi i tribunali su identifikovali i druge društvene grupe, kao što su porodica, deca ili žrtve trgovine ljudima.

U vezi sa seksualnom orijentacijom i rodnim identitetom, uvodna izjava (30) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) objašnjava aspekt definicije određene društvene grupe na osnovu sledećeg:

U svrhu definisanja određene društvene grupe treba posvetiti dužnu pažnju pitanjima koja proističu iz roda podnosioca zahteva, uključujući rodni identitet i seksualnu orijentaciju, koja se mogu odnositi na određene zakonske tradicije i običaje, koji dovode, na primer, do sakaćenja genitalija, prinudne sterilizacije ili prisilnog pobačaja, pod uslovom da su povezana sa osnovanim strahom podnosioca zahteva od progona⁽²⁷²⁾.

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) izričito potvrđuje da seksualna orijentacija može biti zajednička osobina⁽²⁷³⁾. CJEU je prihvatio da:

[S]eksualna orijentacija lica predstavlja osobinu toliko bitnu za identitet tog lica da ga ne bi trebalo prisiljavati da je se odrekne. [...] važno je navesti da je zahtevanje od pripadnika društvene grupe koji dele istu seksualnu orijentaciju da sakrivaju tu orijentaciju, suprotno samom priznanju osobine, koja je do te mere bitna za identitet da se od predmetnih lica ne bi smelo zahtevati da je se odreknu.⁽²⁷⁴⁾

Do progona može doći u slučajevima kada identitet ili ponašanje izazivaju progon: od pojedinaca se ne očekuje da prihvate bilo kakvo ograničenje u vezi sa svojim ponašanjem (videti još diskusiju o diskreciji u daljem tekstu u odeljku 1.9.4, str. 86) u skladu sa zahtevima podstaknutim seksualnim ponašanjem koje bi izazvalo kaznene mere među državama članicama. Sud pravde Evropske unije je istakao da, kao što član 10. stav 1. tačka (b) štiti javnu i privatnu sferu u vezi sa verom, „ništa u tekstu člana 10. stav 1. tačka (d) ne navodi na zaključak da je zakonodavstvo Evropske unije nameravalo da izuzme određene druge vrste činova ili izražavanja povezanih sa seksualnom orijentaciju iz područja primene te odredbe“⁽²⁷⁵⁾.

⁽²⁶⁹⁾ Državni savet (Francuska), presuda od 25. jula 2013, zahtev br. 350661, stav 5. (videti EDAL, rezime na engleskom). Predmet je vraćen Nacionalnom sudu za pravo azila Francuske nakon što je presuda ukinuta. Sud je sledio pristup francuskog Državnog saveta i identifikovao društvenu percepciju kako bi odlučio da postoji određena društvena grupa (videti Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), *Mlle EF*, op.cit., fn. 115. (videti EDAL, rezime na engleskom)).

⁽²⁷⁰⁾ EWCA (UK), presuda od 30. juna 1995, *Savchenkov protiv Secretary of State for the Home Department* [1995] EWCA Civ 47, stav 28.

⁽²⁷¹⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, st. 48. i 49.

⁽²⁷²⁾ Čl. 10. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) zaista obuhvata grupu „zasnovanu na zajedničkoj osobini seksualne orijentacije“.

⁽²⁷³⁾ Čl. 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji: „Zavisno od okolnosti u zemlji porekla, određena društvena grupa može obuhvatati grupu zasnovanu na zajedničkoj osobini seksualne orijentacije.“

⁽²⁷⁴⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, st. 46. i 70.

⁽²⁷⁵⁾ *Ibid.*, stav 67. Videti još Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španija), presuda od 21. septembra 2012, 65/2012, ECLI:ES:TS:2012:5907; i Vrhovni sud (Španija), presuda od 21. septembra 2012, 75/2012, ECLI:ES:TS:2012:5908.

Vrlo precizno je protumačena zabrana zahteva za status izbeglice u slučajevima kada se seksualna orijentacija zasniva na ponašanju koje bi bilo kriminalno među državama članicama. Međutim, kako je navedeno u predmetu *X, Y i Z*, ovu odredbu ne treba tumačiti tako da se ograničavaju druge vrste činova ili izražavanja povezanih sa seksualnom orijentacijom iz opsega zaštite ⁽²⁷⁶⁾.

U Francuskoj je priznato postojanje određenih društvenih grupa na osnovu seksualne orijentacije podnosiocima zahteva iz određenih zemalja u kojima se homoseksualnost krivično kažnjava, kao što su Kamerun ⁽²⁷⁷⁾, Jamajka ⁽²⁷⁸⁾ i Pakistan ⁽²⁷⁹⁾.

Potvrđeno je da **žene** mogu da trpe progone zbog njihove pripadnosti određenoj društvenoj grupi, i to samo zbog svog pola, a naročito u slučaju kada čine podgrupe kao što su žene optužene za kršenje društvenih običaja (naročito preljuba i neposlušnost prema muževima), i koje su nezaštićene od strane muževa ili drugih muških srodnika ⁽²⁸⁰⁾. U predmetu koji se bavi ovom drugom podgrupom, Gornji dom Parlamenta u Velikoj Britaniji je istakao:

Neosporni dokazi u ovom predmetu pokazuju da su žene u Pakistanu diskriminirane. Mislim da su priroda i razmere te diskriminacije takve da se s pravom može reći da žene u Pakistanu diskriminiše društvo u kom žive. Razlog zbog kog se žalioци plaše proganjanja nije samo taj što su žene. Razlog je to što su žene u društvu koje diskriminiše žene ⁽²⁸¹⁾.

Kao što se u tom predmetu naglašava, utvrđivanje određene društvene grupe zavisi od dokaza koji se odnose na funkcionisanje predmetnog društva. Stoga žene neće predstavljati određenu društvenu grupu u onim društvima koja ih ne diskriminišu.

Zahtevi za status izbeglice koji su uključivali sakaćenje ženskih genitalija prihvaćeni su jer su zasnovani na pripadnosti određenoj društvenoj grupi. Na primer, francuski *Conseil d'Etat* (Državni savet) presudio je da:

[...] u populaciji u kojoj se seksualno sakaćenje žena praktikuje u tolikoj meri da predstavlja društveni standard, deca i adolescenti koji nisu osakaćeni predstavljaju društvenu grupu. Međutim, kako bi se utvrdila suština zahteva za dobijanje zaštite, Državni savet je zatražio od predmetne strane da dostavi detaljne informacije, posebno u vezi s porodicom, geografijom i sociologijom, u odnosu na rizike sa kojima se ona lično suočila ⁽²⁸²⁾.

Slično tome, britanski Gornji dom Parlamenta (opet, u vezi s određenim društvenim kontekstom, u kojem su žene pretrpele diskriminaciju i u kom se nepokoravanje jasno prepoznaje unutar tog društva) smatra:

[...] FGM [sakaćenje ženskih genitalija] predstavlja ekstremni izraz diskriminacije kojoj su sve žene u Sijera Leoneu podvrgnute, i one koje su već prošle kroz taj proces i one koje nisu. Nije teško prepoznati žene u Sijera Leoneu kao određenu društvenu grupu u smislu člana 1.A stav 2. [...] Međutim, ako bi se smatralo da je ta šira društvena grupa izvan utvrđene sudske prakse, stav s kojim se ne slažem, prihvatio bih alternativnu i nepovoljniju definiciju koju je izneo drugi žalilac i UNHCR o određenoj društvenoj grupi kojoj je drugi žalilac pripadao: netaknute žene u Sijera Leoneu. [...] Postoji zajednička karakteristika netaknutosti. Društvo te žene

⁽²⁷⁶⁾ *Ibid.*, stav 66.

⁽²⁷⁷⁾ Videti, na primer, Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 10. januara 2011, *M Noumbo*, zahtev 09012710 C+, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee 2011, 2012*, str. 80; presuda od 21. novembra 2011, *Mlle Megne Mbobda*, zahtev br. 11010494 C, u *ibid.*, str. 81 i 82; presuda od 18. oktobra 2012, *M Biyack Nyemeck*, zahtev br. 12013647 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee 2012, 2013*, str. 62 i 63; i presuda od 3. juna 2014, *M Noutemwou Mouaffo*, zahtev br. 14000522 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee 2014, 2015*, str. 48 i 49.

⁽²⁷⁸⁾ Videti, na primer, Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 29. jula 2011, *M Watson*, zahtev 08015548 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee 2011, 2012*, str. 86 i 87; i presuda od 26. juna 2014, *Mme Douglas*, zahtev br. 13023823 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee 2014, 2015*, str. 46 i 47.

⁽²⁷⁹⁾ Videti Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 4. jula 2011, *M Khurshid*, zahtev br. 11002234 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Annee 2012, 2012*, str. 90 i 91; i presuda od 16. marta 2015, *M Ashfaq*, zahtev br. 14032693.

⁽²⁸⁰⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah*, op. cit., fn. 238. Specijalno žalbeno veće Grčke (Special Appeal Committee of Greece) (odluka od 26. juna 2011, zahtev br. 95/126761 (videti EDAL, rezime na engleskom)) utvrdilo je da je ponašanje žene bez pokoravanja tradicionalnim ili kulturnim običajima i obredima islama pokazalo njenu pripadnost određenoj društvenoj grupi. U Nemačkoj Upravni sud u Ausburgu (presuda od 16. juna 2011, Au 6 K 30092, videti EDAL, rezime na engleskom) zaključio je da: „progon koji preti podnosiocu zahteva povezan je sa progonom na osnovu rodne pripadnosti i pripadnosti određenoj društvenoj grupi – neudatih žena iz porodica čija tradicionalna samosvest zahteva i prisilan brak. Videti još Vrhovni sud (Španija), presuda od 6. jula 2012, 6426/2011, ECLI:ES:TS:2012:4824; i Vrhovni sud (Španija), presuda od 15. juna 2011, 1789/2009, ECLI:ES:TS:2011:4013.

⁽²⁸¹⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah*, op. cit., fn. 238, prema rečima Lorda Kregjheda.

⁽²⁸²⁾ Državni savet (Francuska), presuda od 21. decembra 2012, *Ms DF*, zahtev br. 332491 (videti EDAL, rezime na engleskom).

doživljava kao posebnu grupu. A to nije grupa koju definiše proganjanje: one bi bile prepoznatljiva grupa čak i da je sakaćenje ženskih genitalija potpuno dobrovoljno, da se ne vrši na silu ili zbog pritiska društva ⁽²⁸³⁾.

U vezi sa porodicom, podnosioci zahteva mogu svoj zahtev za status izbeglice zasnovati na činjenici da su bili meta progona zbog pripadnosti određenoj porodici. Takozvane ‚krvne osvete‘ mogu biti primer progona zasnovanog na porodičnoj pripadnosti. Mogu se javiti bez obzira da li je prvobitni izvor neprijateljstva nastao zbog jednog od razloga za progon.

U tom pogledu britanski Gornji dom Parlamenta je objasnio:

Veze koje povezuju članove porodice, bilo da su krvne ili bračne, određuju grupu. Upravo te veze je izdvajaju od ostatka društva. Proganjanje nekog lica jednostavno zato što je član iste porodice kao i neko drugi, jeste proizvoljan i nepouzdan, i u istoj meri poguban, razlog kao što je i progon zbog rase ili vere. Kao društvena grupa porodica prirodno pripada kategoriji slučajeva u kojima Konvencija o izbeglicama pruža zaštitu ⁽²⁸⁴⁾.

Praktična primena ovog pristupa vidi se u odluci poljskog *Naczelny Sąd Administracyjny* (Vrhovnog upravnog suda):

[Sud] je smatrao da se proganjanje ne odnosi direktno na podnosioca zahteva. Treba napomenuti da Ženevska konvencija priznavanje izbegličkog statusa povezuje sa opravdanim strahom od proganjanja iz razloga navedenih u njoj. Jedan od tih razloga je pripadnost određenoj društvenoj grupi. Priznati da je podnosilac zahteva pripadnik grupe u opasnosti od proganjanja znači, dakle, da proganjanje ima individualni karakter. Ako, dakle, postoji osnov da se veruje da je time što je neko član porodice lica kome je priznat status izbeglice ispunjen uslov pripadnosti određenoj društvenoj grupi, onda se odbijanje zahteva može opravdati samo ako se dokaže da zbog toga ne postoji opravdani strah od proganjanja ⁽²⁸⁵⁾.

U vezi sa decom, njihovi najbolji interesi predstavljaju centralno pitanje prilikom utvrđivanja statusa, s obzirom da su oni u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) glavna briga ⁽²⁸⁶⁾ i da treba posvetiti naročitu pažnju oblicima progona usmerenim prema deci (videti u prethodnom tekstu odeljak o najboljim interesima deteta, str. 19, i odeljak 1.4.2.6.2 o činovima progona usmerenim prema deci, str. 43) ⁽²⁸⁷⁾. Biti dete je urođena osobina, a tamo gde deca imaju poseban identitet u određenom društvu i razlog za njihov zahtev za status izbeglice može se javiti zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi ⁽²⁸⁸⁾ (videti uopšteno, odeljak o najboljim interesima deteta, str. 18).

U vezi sa žrtvama trgovine ljudima, moguće je da će njihove osobine, koje mogu obuhvatati činjenicu da potiču iz grupe koja je pretrpela diskriminaciju, združenost zbog zajedničkog iskustva trgovine ljudima („zajedničko poreklo koje se ne može izmeniti”), a potom situacija žigosanja i otuđenosti (zbog čega se „smatraju drugačijima”) od strane društva, zadovoljiti oba dela člana 10. stav 1. tačka (d).

Ovo je, na primer, mišljenje Visokog suda Ujedinjenog Kraljevstva:

Smatramo, međutim, da žalilac spada u užu društvenu grupu, a to su „mlade žene koje su žrtve trgovine ljudima s ciljem seksualnog iskorištavanja”. Ne želimo da definišemo konkretnu uzrasnu grupu, ali žaliteljka koja je bila u ranim dvadesetim kada je postala žrtva trgovine ljudima, očigledno se može opisati kao mlada. [...] smatramo da žene koje su u prošlosti bile žrtve seksualnog nasilja povezuje nepromenljiva karakteristika, istovremeno i nezavisna u odnosu na trenutno zlostavljanje i njegov uzrok [...] zasigurno mogu predstavljati određenu društvenu grupu u smislu Konvencije ⁽²⁸⁹⁾.

⁽²⁸³⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Secretary of State for the Home Department protiv K; Fornah protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 241, stav 31.

⁽²⁸⁴⁾ *Ibid.*, stav 45.

⁽²⁸⁵⁾ Vrhovni upravni sud (Poljska), presuda od 12. marta 2013, II OSK 126/07, videti EDAL, rezime na engleskom u kom se sud označava u trećem licu

⁽²⁸⁶⁾ Uvodna izjava (18) Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

⁽²⁸⁷⁾ Čl. 9. stav 2. tačka (f) i uvodna izjava (28) Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

⁽²⁸⁸⁾ Videti, na primer, UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 8*; op. cit., fn. 230, st. 49-51.

⁽²⁸⁹⁾ UKUT, presuda od 8. aprila 2010, *AZ (Žene žrtve trgovine ljudima) Tajland CG* [2010] UKUT 118 (IAC), stav 140. u kom se citira Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 10. marta 2005, *In re B Regina protiv Specijalnog sudije (Special Adjudicator), ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19, stav 37, prema rečima baronese Hejl od Ričmonda (Baroness Hale of Richmond).

Francuski *Cour nationale du droit d'asile* (Nacionalni sud za pravo azila) ponovio je ovaj pristup poništavajući upravnu odluku i dodeljujući status izbeglice u predmetu Nigerijke koja je bila izložena trgovini ljudima. Smatrao je da žrtve trgovine ljudima iz države Edo dele zajedničko poreklo i imaju poseban identitet. Sud je naveo ritual „juju”, koji se koristi da bi se osigurala lojalnost mreži trgovine ljudima, godine iskorištavanja, pretnje upućivane ako bi žrtve pokušale da napuste mrežu i moguće društveno otuđenje nakon povratka u Nigeriju prilikom utvrđivanja ispunjenosti uslova prema definiciji određene društvene grupe ⁽²⁹⁰⁾.

1.5.2.5 Politički stavovi (član 10. stav 1. tačka (e))

Član 10. stav 1. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi:

[p]ojam političkih stavova posebno uključuje mišljenje, shvatanje ili uverenje o stvarima povezanim s potencijalnim počiniocima progona navedenim u članu 6. i s njihovim politikama ili metodama, bez obzira na to da li je to svoje mišljenje, shvatanje ili uverenje podnosilac zahteva sproveo u delo.

1.5.2.5.1 Široka priroda političkih stavova

Odavno je priznato da političke stavove treba **velikodušno tumačiti** kako bi se u potpunosti ostvario cilj Konvencije o izbeglicama da se zaštite određeni interesi: na primer, rečeno je, mada iz sekundarnih izvora, da može predstavljati „bilo koje mišljenje o bilo kom pitanju u kom mogu učestvovati država, vlada i politika” ⁽²⁹¹⁾. Konvencija o izbeglicama čini deo šireg međunarodnog sistema ljudskih prava i zato političke stavove treba tumačiti u skladu s tim:

Potreba da se termin, politički stavovi’ tumači široko proizlazi delom iz uloge Konvencije o statusu izbeglica u zaštiti osnovnih ljudskih prava, u koja jasno spadaju prava na slobodu misli i savesti, mišljenja i izražavanja, kao i okupljanja i udruživanja ⁽²⁹²⁾.

Primeri relevantnih predmeta u kojima se priznaju politički stavovi obuhvataju predmete iz francuskih sudova u vezi s ovim uverenjima:

- biti deo udruženja koje se bori protiv ropstva, rasizma, ugnjetavanja i diskriminacije prema crncima;
- biti žena advokat iz Alžira koja podržava cilj tamošnjih žena;
- biti sudija koji odbija da izvrši činove protivne pravilima svoje struke ⁽²⁹³⁾.

S obzirom na to da je središte pažnje Direktive o kvalifikaciji (prerađene) pripisivanje političkih stavova pojedincima (član 10. stav 2), delovanja se mogu smatrati političkim u predmetnoj zemlji porekla, bez obzira na to što su na niskom nivou ili čak nisu otvoreno političkog karaktera. Delovanja koja nisu otvoreno političkog karaktera mogu obuhvatati negu bolesnih pobunjeničkih vojnika ili ponašanje koje vlasti u zemlji porekla smatraju osporavanjem nadležnosti, čak iako njegova politička dimenzija nije obavezno očigledna ⁽²⁹⁴⁾.

Nedržavni subjekti mogu **pripisati političke stavove** predstavnicima države, kada „državna institucija [...] uslovljava pristup zapošljavanju u njoj prema poštovanju takvih stavova, ili postupa samo na osnovu tih razloga, ili se bori isključivo protiv svih lica koja se protive ovim stavovima” ⁽²⁹⁵⁾. Tribunal za azil i imigraciju Ujedinjenog Kraljevstva (UKIAT) je izrazio slično mišljenje:

⁽²⁹⁰⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), *Mlle EF*, op. cit., fn. 115 (videti EDAL, rezime na engleskom). Videti još: Žalbeno veće u Vironasu (Grčka), odluka od 23. aprila 2013, zahtev br. 4/1188365 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽²⁹¹⁾ J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 406 citiraju Vrhovni sud (Kanada), *Attorney General protiv Ward* [1993] 2 SCR. 689, koji takođe citira G.S. Goodwin-Gill, *Izbeglica u međunarodnom pravu* (OUP, 1983).

⁽²⁹²⁾ UKIAT, presuda od 24. novembra 2000, *Gomez (Neslaganje u vezi sa Nedržavni subjekti: Acero-Garces) (Kolumbija)* [2000] UKIAT 00007, stav 30, načelno odobrio Vrhovni sud Ujedinjenog Kraljevstva u *RT (Zimbabve) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* [2012] UKSC 38.

⁽²⁹³⁾ Ova tri predmeta su iz: Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 12. decembra 2014, *M B*, zahtev br. 14007634, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, str. 30-32; Komisija za izbeglice/Refugee Appeals Board (Francuska), odluka od 17. februara 1995, *Ms M*, zahtev br. 94006878; i Komisija za izbeglice (Francuska), odluka od 17. februara 1995, *MA*, zahtev br. 94010533.

⁽²⁹⁴⁾ Videti, na primer, UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 1: Progon po osnovu rodne pripadnosti u kontekstu člana 1.A stav 2. Konvencije iz 1951. i/ili Protokola o statusu izbeglice iz 1967*, 7. maj 2002, UN Doc HCR/GIP/02/01, stav 33; Organ za žalbe u vezi sa statusom izbeglice (Novi Zeland), odluka od 11. septembra 2008, Žalba za status izbeglice br. 76044; Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji, op. cit., fn. 194: „Delovanje može biti ili ga prgonilac može smatrati izražavanjem političkih stavova.”

⁽²⁹⁵⁾ Državni savet (Francuska), presuda od 14. juna 2010, *OFPPA c MA*, zahtev br. 323669 (videti EDAL, rezime na engleskom).

[...] lice koje je i samo državni subjekat, npr. državni službenik ili policajac, može biti u opasnosti od proganjanja po osnovu političkih stavova ako su okolnosti takve da im nedržavni subjekti pripisuju političke stavove u suprotnosti s njihovim. Odluku o tome da li je neki državni službenik u opasnosti od proganjanja po osnovu političkih stavova nikad ne treba donositi na osnovu apriori argumenta zasnovanog na nepromenljivom konceptu da sve što se nekom licu na takvom položaju može pripisati jeste da radi svoj posao. Uvek će biti neophodno ispitati da li su uobičajene granice između političke i administrativne odgovornosti postale narušene zbog istorije i događaja koji su se u toj zemlji odigrali ⁽²⁹⁶⁾.

Kada se stavovi pripisuju, postojanje stvarne političke aktivnosti nije neophodno: ključno pitanje je **percepcija progionioca** u odnosu na progonjenog i aktivnosti koje progonilac definiše i smatra ‚političkim aktivnostima‘ ⁽²⁹⁷⁾. S obzirom na fokus na stavove progionioca, ne bi trebalo obraćati previše pažnje da li je podnosilac zahteva u stvari bio član stranke ili aktivni političar:

Pripadnost političkoj stranci je jedna, ali ne i jedina mogućnost za učešće u javnom životu i izražavanje političkih stavova. Sama činjenica da podnosilac zahteva nije bio član, već samo simpatizer opozicione stranke, ne navodi na zaključak da nije u dovoljnoj meri iskazivao svoje političke stavove. Tim više ako u njegovoj zemlji samo učešće u demonstracijama organizovanim od strane opozicionih stranaka obično dovodi do proganjanja od strane predstavnika državne vlasti. Dakle, jedan od uslova je da podnosilac zahteva ima nekakav politički stav, da je sposoban da ga na odgovarajući način iznese i uverljivo opiše time izazvanu nepravdu ⁽²⁹⁸⁾.

Na primer, bivša deca vojnici mogu se suočiti sa pripisivanjem političkih stavova zbog aktivnosti sa kojima su povezani tokom vojne službe ⁽²⁹⁹⁾.

1.5.2.5.2 Sudsko gonjenje i razlog za progon: slučaj izbegavanja vojne službe

Izražavanje mišljenja o politikama vlade u vidu protivljenja vojnoj službi može imati političku dimenziju. U presudi Apelacioni sud Engleske i Velsa (EWCA) u predmetu *Sepet i Bulbul*, napomenuto je sledeće:

[...] Konvenciju bi trebalo tumačiti dovoljno široko kako bi sekularni i verski pacifizam bili izjednačeni za potrebe čl. 1.A. stav 2; a način na koji se to može uraditi bio bi pripisivanje sekularnom pacifizmu politički karakter ⁽³⁰⁰⁾.

Odredbe Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koje se bave sudskim gonjenjem i progonom (videti odeljak 1.4.2 u prethodnom tekstu, str. 37) potvrđuju da diskriminacija ili nametanje nesrazmernih kazni u okviru krivičnog postupka mogu dovesti do toga da pravne, administrativne, policijske i/ili pravosudne mere postanu progon (član 9. stav 2. tač. (b) i (c)). Ako je predmetni motiv nastao zbog rase, vere, nacionalnosti, društvene grupe ili političkih stavova, onda to pak može dokazati da je povod iz Konvencije prisutan. Na primer, u predmetu *Shepherd* ⁽³⁰¹⁾, CJEU je bio nadležan za predmet u vezi sa podnosiocem zahteva koji se protivio služenju u američkim oružanim snagama u Iraku na osnovu toga što je smatrao da bi na taj način podržavao sistematsku, neselektivnu i nesrazmernu upotrebu oružja bez brige za civilno stanovništvo ⁽³⁰²⁾. Nezavisni advokat je u svom mišljenju konstatovala da je protivljenje vojnoj službi zbog zabrinutosti za učešća u ratnim zločinima predstavljalo relevantno političko mišljenje, shvatanje ili uverenje o pitanju koje se odnosi na državu i njene politike ili metode ⁽³⁰³⁾. Ona je dalje naglasila da bi ono moglo predstavljati i nečiju pripadnost određenoj društvenoj grupi, ukoliko bi dokazi pokazali da je postojao ozbiljan i nepremostiv konflikt između onoga što je podnosilac zahteva opravdano očekivao da bi ta obaveza

⁽²⁹⁶⁾ UKIAT, *Gomez (Neslaganje u vezi sa Nedržavni subjekti: Acero-Garces) (Kolumbija)*, op. cit., fn. 292, stav 46.

⁽²⁹⁷⁾ Vrhovni sud (Španija), presuda od 24. februara 2010, 429/2007 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽²⁹⁸⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), *SN protiv Ministry of Interior*, op. cit., fn. 239 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽²⁹⁹⁾ Videti Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 20. decembra 2010, *M N*, zahtev br. 10004872 u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010, 2011*, str. 48.

⁽³⁰⁰⁾ EWCA (UK), presuda od 11. maja 2001, *Sepet i Bulbul protiv Secretary of State for the Home Department* [2001] EWCA Civ 681, stav 82. Sličan stav je zauzeo Upravni sud Republike Slovenije u presudi od 23. januara 2015, (*Hussein*, I U 923/2014-34, stav 101), koju je Vrhovni sud potvrdio u žalbenom postupku, u kom je tražilac azila bio član kurdske zajednice u Siriji i izbegavao je vojnu službu delimično zato što nije želeo da se bori protiv Kurda. Direktiva jasno podržava uspešnost zahteva u vezi sa vojnom službom u određenim okolnostima, videti čl. 9. stav 2. tačka (e) i odeljak 1.4.2 u prethodnom tekstu, str. 36.

⁽³⁰¹⁾ CJEU, presuda *Shepherd*, op. cit, fn. 110.

⁽³⁰²⁾ *Ibid.*

⁽³⁰³⁾ Mišljenje državnog pravobranioca Šarpstona (Sharpston) od 11. novembra 2014, predmet C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd protiv Bundesrepublik Deutschland (Savezne republike Nemačke)*, EU:C:2014:2360, stav 48.

služenja imala i njegove savesti, te da je opravdano pretpostaviti da se lica koja imaju takva uverenja posmatraju drugačije i uopšteno su podložna posebnom tretmanu od strane društva ⁽³⁰⁴⁾.

1.6 Počinioci progona ili ozbiljne nepravde (član 6)

Istom formulacijom kao Direktiva o kvalifikaciji, član 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđa:

Počinioci progona ili ozbiljne nepravde obuhvataju:

- (a) državu;
- (b) strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države;
- (c) nedržavne subjekte, ako se može dokazati da subjekti navedeni u tačkama (a) i (b), uključujući međunarodne organizacije, ne mogu ili ne žele da pruže zaštitu od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde kao što je definisano u članu 7.

Kao što je CJEU istakao u svojoj presudi *M'Bodj*, progon ili ozbiljna nepravda „mora biti u vidu ponašanja treće strane” ⁽³⁰⁵⁾, odnosno ljudskim posredovanjem. Tako isključuje progon ili ozbiljnu nepravdu koji nastaju zbog teških društveno-ekonomskih ili zdravstvenih uslova u zemlji porekla bez nekog prepoznatljivog počinioca progona ili teške nepravde ⁽³⁰⁶⁾. Na osnovu toga, belgijsko *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima) je, na primer, odbilo zahteve za međunarodnu zaštitu po osnovu izbijanju virusa ebola u Gvineji i Liberiji ⁽³⁰⁷⁾.

Ova potreba za počiniocem progona ili ozbiljne nepravde eksplicitno je potvrđena listom navedenom u članu 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (videti tabelu 12 u daljem tekstu):

Tabela 12: Počinioci progona ili ozbiljne nepravde iz člana 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

(a)	država;
(b)	strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države;
(c)	nedržavni subjekti, ako se može dokazati da subjekti navedeni u tačkama (a) i (b), uključujući međunarodne organizacije, ne mogu ili ne žele da pruže zaštitu od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde kao što je definisano u članu 7.

Član 6. ima svoje poreklo u činjenici da izvori progona nisu definisani u Konvenciji o izbeglicama, koja jednostavno govori o izbeglicama kao o licima koja, zbog opravdanog straha od proganjanja iz određenog razloga, nisu spremna ili nisu u mogućnosti da se stave pod zaštitu svoje zemlje porekla (član 1.A stav 2). Ova nedorečenost ostavila je nejasnim pitanje da li bi počinioci progona mogli biti i neki drugi osim države. Tumačenje država članica je različito ⁽³⁰⁸⁾. Uvođenjem člana 6. evropsko zakonodavstvo je odlučilo da sistematizuje stavove većine u delu koji propisuje da se međunarodna zaštita može odobriti u slučajevima državnog i nedržavnog progona pod uslovom da

⁽³⁰⁴⁾ *Ibid.*, st. 49-60.

⁽³⁰⁵⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 35.

⁽³⁰⁶⁾ *Ibid.* Sud je naveo da ozbiljna nepravda „stoga ne može jednostavno biti rezultat opštih nedostataka u zdravstvenom sistemu zemlje porekla”. Iako se presuda odnosila na subsidijarnu zaštitu, čl. 6. se odnosi na oba tipa međunarodne zaštite. Stoga je zaključak CJEU podjednako punovažan kada je u pitanju status izbeglice. Preispitivanjem presude *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* Evropskog suda za ljudska prava, tumačenjem čl. 3 ECHR, ljudsko posredovanje se može dokazati sve dok predstavlja „pretežni uzrok” zlostavljanja. Prema tome, zlostavljanje pretrpljeno kao rezultat suše može ispunjavati uslove za kvalifikaciju ako se može dokazati da su pretežni uzroci suše bili postupci uticajnih subjekata, npr. ratnih diktatora. Videti ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, stav 282: „Ako su teški humanitarni uslovi u Somaliji bili isključivo ili čak prevashodno posledica siromaštva ili nedostatka resursa države da se suoči sa nekom prirodnom pojavom, kao što je suša, ispitivanje u *N. protiv Ujedinjenog Kraljevstva* smatra se odgovarajućim.”

⁽³⁰⁷⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 14. aprila 2015, br. 143.271; i odluka od 19. marta 2015, br. 141.258.

⁽³⁰⁸⁾ Sve u svemu, pre usvajanja Direktive o kvalifikaciji postojala su dva glavna pristupa: odgovornosti, koji ograničava pogodnosti izbegličkog statusa na one koji trpe rizik od progona od strane dejure ili defakto državnih subjekata, i zaštite, koji je usredsređen na postojanje efikasne zaštite od progona u zemlji porekla, a ne na počinioca progona (videti, na primer, Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 6. jula 2000, *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department* [2001] AC 489 [2000] UKHL 37, prema rečima Lorda Krejgheda/ Lord Hope of Craighead). Radi detaljnog prikaza ova dva pristupa videti naročito: C. Phuong, „Progon od strane nedržavnih subjekata: komparativna sudska tumačenja Konvencije o izbeglicama iz 1951. godine”, EJML (2003) 531; V. Türk, „Nedržavni subjekti progona”, u V. Chetail i V. Gowlland-Debbas (ur.), *Švajcarska i međunarodna zaštita izbeglica / La Suisse et la protection internationale des réfugiés* (Kluwer Law International, 2002) 95; i W. Kälin, „Nedržavni subjekti progona i nemogućnost države da pruži zaštitu”, *Georgetown Immigration Law Journal* (2000-2001) 415.

se zaštita ne može pružiti u zemlji porekla ⁽³⁰⁹⁾. Stoga se član 6. dopunjuje članom 7. o zaštiti od progona i ozbiljne nepravde, u kom se navode davaoci zaštite i definiše potreban stepen zaštite (pogledati u daljem tekstu odjeljak 1.7, str. 61) ⁽³¹⁰⁾. Ova dva člana su blisko povezana: da bi se procenilo da li postoji efikasna zaštita od progona ili ozbiljne nepravde u zemlji porekla i, ako postoji, ko je može pružiti, zavisi od identifikacije izvora takvog progona ili ozbiljne nepravde.

Sud pravde Evropske unije tek treba da razmotri ovo pitanje, ali s obzirom da član 6. koristi **neiscrpan – tj. indikativan – jezik da opiše spisak počinilaca progona ili ozbiljne nepravde** ⁽³¹¹⁾, njegova trodelna struktura bi možda mogla da obuhvati sve vrste počinilaca progona ili ozbiljne nepravde. Na taj način se pokazuje činjenica da bi trebalo da se široko tumači ⁽³¹²⁾.

Ovaj odeljak se odnosi na tri subjekta navedena u članu 6. koje države članice mogu prepoznati kao počinioc progona ili ozbiljne nepravde: država (član 1.6.1, str. 57), strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije (odjeljak 1.6.2, str. 59) i nedržavni subjekti (odjeljak 1.6.3, str. 60). Kao što će biti evidentno, razlika između ovih počinilaca progona ili ozbiljne nepravde ponekad nije jasna. Može se dogoditi da će u istom slučaju neki počinioci progona ili ozbiljne nepravde spadati u više podgrupa (a)-(c) člana 6. ⁽³¹³⁾

1.6.1 Država (član 6. tačka (a))

Član 6. tačka (a) prvo uključuje državu među potencijalnim počiniocima progona ili ozbiljne nepravde. To odražava činjenicu da je država, uprkos nastanku nedržavnih subjekata u kontekstu zahteva za međunarodnu zaštitu, i dalje **tradicionalni i glavni počinilac progona**, jer su joj i dalje poverene neograničene funkcije vlasti, uključujući i upotrebu sile.

Nikakva definicija ‚države‘ nije navedena u članu 6. tačka (a) niti u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj). Uobičajeno značenje ovog izraza u smislu strukture i svrhe Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ipak podržava široko shvatanje. U stvari, ukoliko je svrha člana 6. da pruži neiscrpan spisak počinilaca progona ili ozbiljne nepravde, pojam države se ne može ograničiti na određena ispoljavanja državnih aktivnosti.

Tabela 13: Država kao počinilac progona ili ozbiljne nepravde

Dejure organi	1	Svaki državni organ koji vrši zakonodavne, izvršne, sudske ili bilo koje druge funkcije i deluje na bilo kom nivou.
Defakto organi	2	Lica ili subjekti ovlašćeni da sprovode nadležnosti vlade.
	3	Fizička lica ili grupe koje deluju pod kontrolom ili vođstvom države.
	4	Organi koji su na raspolaganju državi od strane druge države i sprovode nadležnosti vlade.

⁽³⁰⁹⁾ Videti Evropska komisija, *Predlog direktive o kvalifikaciji*, op. cit., fn. 194, str. 17. Ovaj pristup sledi i ECtHR koji potvrđuje rizike potekle od nedržavnih subjekata iznošenjem pitanja iz čl. 3. ECHR u slučaju *zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja*. Videti naročito ECtHR, presuda od 29. aprila 1997, *Veliko veće, HLR protiv Francuske*, zahtev br. 24573/94, stav 40. Radi novije sudske prakse ECtHR-a koja potvrđuje ovaj stav videti, na primer: ECtHR, presuda od 4. juna 2015, *JK i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 59166/12, stav 50; ECtHR, presuda od 14. aprila 2015, *Tatar protiv Švajcarske*, zahtev br. 65692/12, stav 41; ECtHR, presuda od 24. jula 2014, *AA i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 34098/11, stav 50; ECtHR, presuda od 8. jula 2014, *ME protiv Danske*, zahtev br. 58363/10, stav 50; ECtHR, presuda od 3. aprila 2014, *AAM protiv Švedske*, zahtev br. 68519/10, stav 59; ECtHR, presuda od 27. marta 2014, *WH protiv Švedske*, zahtev br. 49341/10, stav 57; ECtHR, presuda od 19. decembra 2013, *BKA protiv Švedske*, zahtev br. 11161/11, stav 34; ECtHR, presuda od 19. decembra 2013, *TA protiv Švedske*, zahtev br. 48866/10, stav 34; ECtHR, presuda od 19. decembra 2013, *TKH protiv Švedske*, zahtev br. 1231/11, stav 41; ECtHR, presuda od 5. septembra 2013, *KAB protiv Švedske*, zahtev br. 886/11, stav 69; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *SA protiv Švedske*, zahtev br. 66523/10, stav 42; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *MYH i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 50859/10, stav 53; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *NANS protiv Švedske*, zahtev br. 68411/10, stav 24; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *DNM protiv Švedske*, zahtev br. 28379/11, stav 44; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *NMY i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 72686/10, stav 24; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *MKN protiv Švedske*, zahtev br. 72413/10, stav 26; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *NMB protiv Švedske*, zahtev br. 68335/10, stav 28; ECtHR, presuda od 27. juna 2013, *AGAM protiv Švedske*, zahtev br. 71680/10, stav 30.

⁽³¹⁰⁾ Videti Visoki sud (Irska), presuda od 25. juna 2012, [2012] IEHC 251, stav 36.

⁽³¹¹⁾ Evropska komisija, „Detaljno obrazloženje predloga”, str. 3 (kao prilog uz *Predlog Direktive o kvalifikaciji (prerađene)*, op. cit., fn. 243), u kom Komisija izdvaja detaljan spisak davalaca zaštite prema čl. 7. sa otvorenog spiska počinilaca progona iz čl. 6.

⁽³¹²⁾ U tom smislu videti Visoki sud (Irska), presuda od 1. marta 2012, [2012] IEHC 99, st. 32-34. i 46:

⁽³¹³⁾ Videti EWCA (UK), presuda od 31. januara 2002, *Rolands protiv Secretary of State for the Home Department* [2002] EWCA Civ 74.

Kao što je prikazano u prethodnoj tabeli 13, ono što se podrazumeva pod državom kao počiniocem progona ili ozbiljne nepravde je **svaki čin progona ili ozbiljne nepravde koji potiče od dejure ili defakto državnih organa**. Oni obuhvataju sve službenike koji vrše upravne funkcije⁽³¹⁴⁾, bez obzira na to da li se odnose na sudske, izvršne ili zakonodavne ogranke vlasti, i rade na bilo kom nivou, čime uključuju i lokalne vlasti⁽³¹⁵⁾. Činovi koji se mogu pripisati državi takođe se mogu proširiti i na određene okolnosti koje obuhvataju: (i) činove lica ili subjekata koji su ovlašćeni da vrše nadležnosti vlade⁽³¹⁶⁾ i (ii) činove koje vrše fizička lica ili grupe koje deluju pod kontrolom ili vođstvom organa ili subjekata ovlašćenih da sprovedu nadležnosti vlade⁽³¹⁷⁾. Takođe je vredno pažnje da nadležnosti vlade mogu vršiti organi druge države koji su na raspolaganju državi⁽³¹⁸⁾.

Celovito razumevanje države rastumačeno je u presudi Suda pravde Evropske unije u predmetu *Y i Z* kada je Sud presudio da zabrana učešća u javnom bogoslužju može predstavljati progon kada „izaziva stvarni rizik da će podnosilac zahteva, između ostalog, biti sudskim putem gonjen, ili podvrgnut nečovečnom ili ponižavajućem postupanju, ili kazni od strane jednog od počinitelaca navedenih u članu 6. Direktive”⁽³¹⁹⁾. Sud je rekao da dok samo kriminalizacija homoseksualnih činova sama po sebi ne predstavlja progon, ako je praćena kaznom zatvora kojom se sankcionišu takva dela i koja se primenjuje u praksi, ona predstavlja čin progona. To znači da se zakonodavni ogranak vlasti može smatrati izvorom čina progona⁽³²⁰⁾, kao što to doduše može biti i pravosuđe, kada donosi zakone kojima se zabranjuje učešće u javnom bogoslužju, što dovodi do nesrazmerne ili diskriminišuće kazne kao što to smatra CJEU u svojoj presudi *X, Y i Z*⁽³²¹⁾.

Proganjanje ili ozbiljnu nepravdu često nanose počinioci koji imaju pravo upotrebe sile, odnosno službenici za sprovođenje zakona i vojno osoblje⁽³²²⁾. Mađarski *Fővárosi Törvényszék* (Sud u Budimpešti), na primer, dodelio je status izbeglice podnosiocu zahteva, farmaceutu, koji je rizikovao progon od sirijskih snaga bezbednosti, koji su ga sumnjičili za pružanje pomoći pobunjenicima na način da im je prodavao lekove⁽³²³⁾. Kao što se vidi iz presude češkog *Nejvyšší správní soud* iz 2009. godine (Vrhovni upravni sud), progon države može se ostvariti čak i kada državni subjekti deluju izvan sfere svojih nadležnosti⁽³²⁴⁾. Slično propisima o odgovornosti države prema međunarodnom pravu prema kojima se postupci izvršeni *ultra vires* automatski mogu pripisati državi⁽³²⁵⁾, bilo koji državni subjekti, bez obzira da li postupaju izvan svoje nadležnosti (kao ‚lažni državni subjekti‘⁽³²⁶⁾) ili ne, smatraće se delom države prema članu 6. u svrhu ispunjavanja uslova za međunarodnu zaštitu. Tada se postavlja pitanje da li država interveniše ‚brzo i efikasno‘ da spreči takve nepravde u smislu člana 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (videti odeljak 1.7, str. 61, u daljem tekstu o davaocima zaštite)⁽³²⁷⁾.

⁽³¹⁴⁾ Videti Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 18. oktobra 2012, *Mlle K*, zahtev br. 12015618 (videti EDAL, rezime na engleskom) i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 14. aprila 2010, *M K*, zahtev br. 09004366 (videti EDAL, rezime na engleskom), a obe se odnose na političke nadležnosti.

⁽³¹⁵⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, Tumačenje člana 6. stav 8. Videti isto tako Ministarstvo unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva, *Uputstvo za politiku azila, procenu verodostojnosti i status izbeglice*, 6. januar 2015, str. 25, koje definiše državu kao „mehanizam upravljanja ili sredstvo pomoću kog vlada sprovodi svoju volju. Obuhvata centralnu vlast (izvršnu, zakonodavnu i sudsku), mehanizam centralne vlasti (na primer, javne službe, oružane snage, bezbednosne i policijske snage) i organizacije pod kontrolom države.” U drugačijem kontekstu odgovornosti države prema međunarodnom pravu, državni organ se definiše kao „bilo koje lice ili subjekat koji ima taj status u skladu sa unutrašnjim zakonodavstvom države” i koji „vrši zakonodavne, sudske ili bilo koje druge funkcije, bez obzira na položaj koji zauzima u organizaciji države, i bez obzira na njegov karakter kao organa centralne vlasti ili teritorijalne jedinice države”. Videti čl. 4. st. 1. i 2. izveštaja Komisije za međunarodno pravo (ILC) o *Odgovornosti država za međunarodne protivpravne činove*, Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 56/83, 12. decembar 2001.

⁽³¹⁶⁾ ILC, *Odgovornosti država za međunarodne protivpravne činove*, op. cit., fn. 315, čl. 5.

⁽³¹⁷⁾ *Ibid.*, čl. 8.

⁽³¹⁸⁾ *Ibid.*, čl. 6.

⁽³¹⁹⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 69.

⁽³²⁰⁾ Videti i Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 20. februara 2013, *BVerwG 10 C 23.12*, op. cit., fn. 170 (dostupna na engleskom na www.bverw.de).

⁽³²¹⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 61. Videti i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 4. novembra 2013, *M F*, zahtev br. 13007332 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 54 i 55; i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 23. maja 2013, *M U*, zahtev br. 11010862 C+, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 71.

⁽³²²⁾ Videti, na primer, Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 21. aprila 2009, *SH protiv Ministry of Interior*, 2 Azs 13/2009-60 (videti EDAL, rezime na engleskom), u kojoj je Sud prepoznao Albansku narodnu armiju na Kosovu kao mogućeg počinioca progona.

⁽³²³⁾ Sud u Budimpešti (Mađarska), presuda od 11. jula 2013, *MAA protiv Office of Immigration and Nationality*, 6.K.31830/2013/6 (videti EDAL, rezime na engleskom)

⁽³²⁴⁾ U tom smislu videti Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 22. maja 2009, *AR protiv Ministry of the Interior*, 5 Azs 7/2009-98 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽³²⁵⁾ ILC, *Odgovornosti država za međunarodne protivpravne činove*, op. cit., fn. 315. Videti i *Estate of Jean-Baptiste Caire (Francuska) protiv Ujedinjenih Država Meksika*, 5 RIAA 516, str. 530.

⁽³²⁶⁾ Ministarstvo unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva, *Uputstvo za politiku azila, procenu verodostojnosti i status izbeglice*, op. cit., fn. 315, str. 26.

⁽³²⁷⁾ EWCA (UK), *Rolandas Svazas protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 313, stav 16. Videti isto tako J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 301. U *PS (Šri Lanka) protiv Secretary of State for the Home Department* (presuda od 6. novembra 2008 [2008] EWCA Civ 1213, stav 8), sudija Sedli (Sedley) je primetio da je podnositeljku zahteva više puta seksualno zlostavljalo državno vojno osoblje u Jafni, „nije postojala razumna mogućnost zaštite države od ponašanja sa jasnim obeležjima tolerancije i nekažnjivosti, zato je pobjegla”.

1.6.2 Strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije (član 6. tačka (b))

Član 6. tačka (b) se, s druge strane, odnosi na strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije. Mogu se razlikovati dva slučaja, kao što je navedeno u tabeli 14 u daljem tekstu:

Tabela 14: Strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije kao izvršioci progona ili počinioci ozbiljne nepravde

1	strane ili organizacije koje predstavljaju defakto državne subjekte jer vrše elemente nadležnosti vlade; ili
2	strane ili organizacije koje kontrolišu značajan deo teritorije države u kontekstu oružanog sukoba.

Prvi scenario defakto državnih subjekata odnosi se na slučajeve u kojima strane ili organizacije čine defakto državne subjekte vršenjem elemenata nadležnosti vlade nad državnim teritorijom ili njenim delom u odsustvu dejure državne nadležnosti. Verovatno se može smatrati da je to slučaj za regione Puntlanda i Somalilanda koji su postavili svoje sopstvene uprave, različite i autonomne od onih iz Somalije ⁽³²⁸⁾. Sličan zaključak se verovatno može izvesti u vezi sa Kurdsom autonomnom zonom (KAA) u severnom Iraku tokom trajanja režima Sadama Huseina i nakon njegovog pada, jer iračka država više nije u praksi vršila vlast nad teritorijom koju je zauzela KAA.

Drugi scenario se odnosi na **strane ili organizacije koje kontrolišu značajan deo teritorije države u kontekstu oružanog sukoba**. Prema francuskom *Commission des recours des réfugiés* (Komisija za izbeglice) i *Cour nationale du droit d'asile* (Nacionalni sud za pravo azila), to je, na primer, bio slučaj za klan Darod iz Somalije iz 2005. godine ⁽³²⁹⁾ i za pobunjenike u provinciji Kunduz u severnom Avganistanu 2013. godine ⁽³³⁰⁾. Revolucione oružane snage Kolumbije (FARC) takođe su prepoznate kao strana ili organizacija koja kontroliše državu ili značajan deo teritorije Kolumbije ⁽³³¹⁾. Ovo bi mogao biti slučaj sa Oslobođilačkim tigrovima Tamilskog Elama (LTTE) tokom sukoba s vlastima Šri Lanke i, u novije vreme, s Al-Šababom u Somaliji, mada bi trebalo posebno razmotriti stepen kontrole koji ostvaraju s obzirom da je potonji promenljiv ⁽³³²⁾. U periodu od 2014. do početka 2016. godine, tzv. Islamska država Iraka i Sirije (ISIS) bi se mogla verovatno smatrati stranom ili organizacijom u smislu člana 6. tačka (b), s obzirom na znatnu kontrolu koju je ostvarila nad delovima iračkih i sirijskih teritorija ⁽³³³⁾.

Treba napomenuti da linija razdvajanja između strana ili organizacija koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije i nedržavnih subjekata nije uvek oštra. Iako ta razlika nije centralna za identifikaciju počinitelja progona ili ozbiljne nepravde, ipak ostaje važna za utvrđivanje postojanja efikasne zaštite u zemlji porekla (videti odeljak 1.7 u daljem tekstu, str. 61) i zaštite unutar države (videti odeljak 1.8 u daljem tekstu, str. 73). Stoga glavni kriterijum za razlikovanje između takvih strana ili organizacija i nedržavnih subjekata leži u kontroli koju one ostvaruju nad državom ili značajnim delom njene teritorije. Bez takve kontrole, subjekat ne potpada pod član 6. tačka (b), nego je u skladu s uslovima iz člana 6. tačka (c) kao nedržavni subjekat.

⁽³²⁸⁾ U tom smislu videti UKIAT, presuda od 31. marta 2005, *NM i drugi (Usamljene žene – Ašraf) Somalija CG* [2005] UKIAT 00076, st. 84. i 101. koja, iako zabrinuta za mogućnost unutrašnje zaštite u Somalilandu i Puntlandu, poučno govori o stepenu autonomije i nadležnosti koju ostvaruju ova dva regiona. Ta presuda je ostala neizmenjena od strane kasnijih državnih uprava što se tiče situacije u Puntlandu i Somalilandu. Videti, na primer, UKUT, presuda od 25. novembra 2011, *AMM i drugi (sukob; humanitarna kriza; povratnici; FGM) Somalija CG* [2011] UKUT 445 (IAC); i UKUT, presuda od 3. oktobra 2014, *MOJ i drugi (Povratak u Mogadiš) Somalija CG* [2014] UKUT 00442 (IAC). Videti i EASO, *Informativni izveštaj o zemlji porekla, južna i centralna Somalija: pregled zemalja*, avgust 2014, str. 27.

⁽³²⁹⁾ Komisija za izbeglice (Francuska), odluka od 29. jula 2005, *Mlle A*, zahtev br. 487336, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2005*, 2006, str. 65 i 66.

⁽³³⁰⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 12. marta 2013, *M YK*, zahtev br. 12025577 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 83 i 84.

⁽³³¹⁾ Videti nedvosmisleno, Vrhovni sud (Španija), presuda od 16. februara 2009, 6894/2005, str. 10.

⁽³³²⁾ U vezi sa Al-Šabab u Mogadišu, uporediti, na primer, UKUT, *MOJ i drugi (Povratak u Mogadiš) Somalija CG*, op. cit., fn. 328, stav 368, u kom se navodi da se oružana grupa povukla iz Mogadiša, sa UKUT, *AMM i drugi (sukob; humanitarna kriza; povratnici; FGM) Somalija CG*, op. cit., fn. 328, uključujući naročito st. 75. i 90-91. koji navode pojedinosti o stepenu kontrole koju je Al-Šabab tada vršio. Videti i EASO, *Informativni izveštaj o zemlji porekla, južna i centralna Somalija*, op. cit., fn. 328, naročito str. 83-95.

⁽³³³⁾ U vezi sa obimom takve kontrole videti, na primer, Ministarstvo unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva, *Informacije i smernice o zemlji, Irak: bezbednosna situacija*, novembar 2015, naročito mapu prikazanu na str. 10; i Ministarstvo unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva, *Informacije i smernice o zemlji, Sirija: bezbednosna i humanitarna situacija*, decembar 2014, st. 2.13.19-2.3.21.

1.6.3 Nedržavni subjekti (član 6. tačka (c))

Član 6. tačka (c) obuhvata nedržavne subjekte na spisku počinitelaca progona ili ozbiljne nepravde. U skladu s ovom odredbom, nedržavni subjekti se ne mogu jednostavno prepoznati kao počinioci progona ili ozbiljne nepravde, već **samo kao subjekti protiv kojih ne postoji efikasna zaštita** u zemlji porekla. Članom 6. tačka (c) kao počinioci progona ili ozbiljne nepravde označeni su:

nedržavni subjekti, **ako** se može dokazati da subjekti navedeni u tačkama (a) i (b) [tj. država, ili strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije], uključujući međunarodne organizacije, koje ne mogu ili ne žele da pruže zaštitu od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde, kao što je definisano u članu 7. ⁽³³⁴⁾

U slučaju proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde od strane nedržavnih subjekata, sudovi ili tribunali država članica moraju utvrditi da li postoji zaštita od progona ili ozbiljne nepravde prema odredbama člana 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽³³⁵⁾. Kao što je Sud pravde Evropske unije odlučio u presudi *Abdulla*, sposobnost davalaca zaštite kako bi se osigurala zaštita od progona ili ozbiljne nepravde „čini ključni element procene” utvrđivanja statusa ⁽³³⁶⁾. Tim više u slučaju progona ili ozbiljne nepravde od strane nedržavnih subjekata jer, suprotno državnom progonu ili nanošenju ozbiljne nepravde (videti uvodnu izjavu (27) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i odeljak 1.7.1.1 u daljem tekstu, str. 63), ne postoji pretpostavka da zaštita nije dostupna. Prema tome, kao što je primetio Visoki sud Irske, a sličan napredak je ostvario poljski *Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie* (Regionalni upravni sud u Varšavi) ⁽³³⁷⁾, „nedržavni subjekti’ mogu postati ,počinioci [progona ili] ozbiljne nepravde’ samo u slučaju da se dokaže da zemlja državljanstva nije u mogućnosti ili nije spremna da spreči nepravdu nanetu od strane nedržavnih subjekata” ⁽³³⁸⁾. Kao što je dalje analizirano u odeljku 1.7.1.2 u daljem tekstu (str. 65), to je slučaj i ako strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, ne mogu ili ne žele da pruže zaštitu od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde (član 7. stav 1. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)).

Kao što pojam ,država’ nije definisan u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj), tako nije ni pojam nedržavnog subjekta. S obzirom na formulaciju, strukturu i svrhu člana 6, ipak bi ga trebalo **široko tumačiti**, jer cilj člana 6. zaista nije da ograničava status izbeglica, nego da osigura da se odobrava onima koji su istinski progongjeni. Kao što je istakao nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud), ovaj pojam obuhvata sve nedržavne subjekte bez ikakvih ograničenja, uključujući i pojedince, pod uslovom da vrše činove progona ⁽³³⁹⁾. Ovu široku definiciju dele sudovi ili tribunala drugih država članica, što se ogleda u nizu nedržavnih subjekata priznatih kao nedržavni počinioci progona ili ozbiljne nepravde, prikazanih u sledećoj tabeli 15.

⁽³³⁴⁾ Dodata podebljanja. U tom smislu videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 20. oktobra 2010, br. 49.821, stav 4.8.1; Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 18. decembra 2008, *SCh protiv Ministry of Interior*, 1 Azs 86/2008-101 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽³³⁵⁾ Videti Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 15. maja 2013, *AS protiv Ministry of the Interior*, 3 Azs 56/2012-81 (videti EDAL, rezime na engleskom). ⁽³³⁶⁾ CJEU, presuda od 2. marta 2010, Veliko veće, spojeni predmeti C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla i drugi protiv Savezne republike Nemačke (Bundesrepublik Deutschland)*, EU:C:2010:105, stav 68.

⁽³³⁷⁾ Regionalni upravni sud u Varšavi (Poljska), presuda od 30. septembra 2015, IV SA/Wa 961/15.

⁽³³⁸⁾ Višoki sud (Irska), op. cit., fn. 310, stav 40.

⁽³³⁹⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 18. jula 2006, BVerwG 1 C 15.05, stav 23. Videti isto tako Priručnik UNHCR-a , op. cit., fn. 107, stav 65. koji navodi da nedržavni subjekti obuhvataju i delove stanovništva ili lokalne populacije.

Tabela 15: Prikaz nedržavnih subjekata priznatih kao nedržavni počinioci progona ili ozbiljne nepravde

1	klanovi i plemena ⁽³⁴⁰⁾
2	gerilske i paravojne formacije ⁽³⁴¹⁾
3	ratni diktatori, ekstremističke verske grupe ili teroristi ⁽³⁴²⁾
4	kriminalci, bande i mafija ⁽³⁴³⁾
5	političke partije ⁽³⁴⁴⁾
6	porodica i članovi šire porodice ⁽³⁴⁵⁾

1.7 Davaoci zaštite (član 7)

Kao što je navedeno u odeljku 1.6 u prethodnom tekstu (str. 56), Direktiva o kvalifikaciji i Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) potvrdile su pristup zaštite radi tumačenja definicije izbeglice. Stoga se fokus stavlja na **postojanje efikasne i trajne zaštite od počinilaca progona i ozbiljne nepravde** u zemlji porekla. To je u skladu sa formulacijom člana 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama koja propisuje da, iz opravdanog straha da će biti progone, izbeglice nisu spremne ili nisu u mogućnosti da se stave pod zaštitu svoje zemlje porekla (ili prethodnog uobičajenog boravišta). To je takođe u skladu sa svrhom Konvencije o izbeglicama da međunarodna zajednica pruži zamensku zaštitu „[...] licu koje više ne koristi zaštitu od progona u svojoj zemlji iz razloga obuhvaćenog Konvencijom [...]” ⁽³⁴⁶⁾.

Član 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) identifikuje pružaoce zaštite i oblik koji takva zaštita mora imati:

1. Zaštitu od proganjanja ili ozbiljne nepravde mogu pružiti samo:
 - (a) država ili
 - (b) strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države;

pod uslovom da žele i da su u mogućnosti da pruže zaštitu u skladu sa stavom 2.

2. Zaštita od ozbiljne nepravde mora biti efikasna i trajna. Takva zaštita se uopšteno uzevši pruža kada davaoci zaštite spomenuti u tačkama (a) i (b) stava 1. preduzimaju razumne mere u cilju sprečavanja proganjanja i trpljenja ozbiljne nepravde, između ostalog i tako što imaju efikasan pravni sistem za sprečavanje, otkrivanje, gonjenje i kažnjavanje dela koja se smatraju proganjanjem ili nanošenjem ozbiljne nepravde, kao i kad podnosilac zahteva ima pristup takvoj zaštiti.

⁽³⁴⁰⁾ Videti, na primer, Sud u Kaljariju (Italija), presuda od 3. aprila 2013, br. RG 8191/12, str. 7 i 8 (videti EDAL, rezime na engleskom) u vezi sa sakaćenjem ženskih genitalija kao trenutne prakse plemena kojem podnositeljka zahteva pripada.

⁽³⁴¹⁾ Videti, na primer, Vrhovni sud (Španija), presuda od 19. februara 2010, 5051/2006 kojom je odobren status izbeglice zbog progona od strane FARC-a u Kolumbiji. U vezi sa sudskom praksom ECtHR videti, na primer: ECtHR, presuda od 17. decembra 1996, *Ahmed protiv Austrije*, zahtev br. 25964/94, stav 22; i ECtHR, *DNM protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 54.

⁽³⁴²⁾ Videti, na primer, Sud za upravne i radne sporove u Budimpešti/Administrative and Labour Court of Budapest (Mađarska), presuda od 18. juna 2013, *RY (Avganistan) protiv Office of Immigration and Nationality 17.K.31893/2013/3-IV* (videti EDAL, rezime na engleskom) koja se odnosi na progona od strane Talibana u Avganistanu; Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), *M C*, op. cit., fn. 181. o progona od strane muslimanskih fundamentalista; i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 29. novembra 2013, *M M*, zahtev br. 13018952 C+, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013, 2014*, str. 63 i 64, koja podrazumeva stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde, između ostalog, od strane verskih ekstremista. U vezi sa sudskom praksom ECtHR videti, na primer, ECtHR, *AAM protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 66.

⁽³⁴³⁾ Videti, na primer, Odbor za izbeglice/ Refugee Board (Poljska), odluka od 8. septembra 2010, *RdU-439-1/S/10* (videti EDAL, rezime na engleskom) i UKUT, presuda od 18. februara 2010, [2010] UKUT 80 (IAC), st. 165. i 167-170. U vezi sa mrežom trgovine ljudima; i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), presuda od 6. novembra 2008, br. 18.419 u kontekstu krvne osvete.

⁽³⁴⁴⁾ Videti, na primer, Upravni sud u Berlinu (Nemačka), presuda od 7. jula 2011, 33 K 79.10 A.

⁽³⁴⁵⁾ Videti, na primer, Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka 89.927, op. cit., fn. 228, stav 4.9; *Nacionalni sud za pravo azila (Francuska)*, presuda od 12. marta 2013, *Mme HK épouse G*, zahtev br. 12017176 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013, 2014*, str. 72 i 73; Upravni sud u Ausburgu (Nemačka), *Au 6 K 30092*, op. cit., fn. 280 (videti EDAL, rezime na engleskom); Visoki sud (Irska), op. cit., fn. 312; Odbor za izbeglice (Poljska), presuda od 23. avgusta 2012, *RdU-82/8/S/10* (videti EDAL, rezime na engleskom); Apelacioni sud za migracije (Švedska), presuda od 21. aprila 2011, *UM 7851-10* (videti EDAL, rezime na engleskom); Apelacioni sud za migracije (Švedska), presuda od 9. marta 2011, *UM 3363-10 i 3367-10* (videti EDAL, rezime na engleskom); UKUT, op. cit., fn. 343, stav 171. U vezi sa sudskom praksom ECtHR videti, na primer: ECtHR, *BKA protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 42; ECtHR, *SA protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 49.

⁽³⁴⁶⁾ Videti Gornji dom Parlamenta (UK), *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 308, 495. prema rečima lorda Houpa od Krejheda (Lord Hope of Craighead). Videti i Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 16. decembra 1987, *R protiv Secretary of State for the Home Department; Ex parte Sivakumaran* [1988] 1 AC 958, 992-993 prema rečima lorda Kita od Kinkela (Lord Keith of Kinkeli), novija, Vrhovni sud (UK), presuda od 7. jula 2010, *HJ (Iran) i HT (Kamerun) protiv Secretary of State for the Home Department* [2010] UKSC 31, st. 13-15. prema rečima lorda Houpa (Lord Hope).

3. Kada ocenjuju da li neka međunarodna organizacija kontroliše državu ili značajan deo njene teritorije i da li pruža zaštitu kako je opisano u stavu 2, države članice Evropske unije uzimaju u obzir svaku smernicu koja se može naći u odgovarajućim aktima Unije ⁽³⁴⁷⁾.

Ovo je **odredba je obavezujuća** za države članice i centralna za ispunjavanje uslova za dobijanje međunarodne zaštite. Kao što je Sud pravde Evropske unije odlučio u presudi *Abdulla* iz 2010. godine,

[...]okolnosti koje pokazuju nemogućnost ili, naprotiv, mogućnost zemlje porekla da obezbedi zaštitu od činova proganjanja, čine ključni element procene koja dovodi do odobravanja ili, u zavisnosti od slučaja, a na osnovu suprotnog zaključka, do prestanka [ili odbijanja] statusa izbeglice ⁽³⁴⁸⁾.

Iako se predmet *Abdulla* odnosi na prestanak izbegličkog statusa prema članu 11. Direktive o kvalifikaciji (sada članu 11. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)), čini se da se obrazloženje Suda u pogledu značenja zaštite može primeniti *pari passu* na član 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

Član 7. takođe odražava naglasak koji je ECtHR u svojoj sudskoj praksi stavio na postojanje efikasne zaštite ⁽³⁴⁹⁾. Prema Evropskom sudu za ljudska prava, klanovi, plemena i porodice mogu vršiti zaštitne funkcije, a, pored toga, mogu postojati veoma važni lični faktori koji utiču na zaštitu, kao što su zdravlje, starost, pol, poznavanje stranog jezika i sposobnosti tražilaca azila ⁽³⁵⁰⁾. Međutim, CJEU tek treba da razmotri u kojoj meri pristup Evropskog suda za ljudska prava može dati tumačenje u vezi s tim ko ispunjava uslove za davanje zaštite prema članu 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). ⁽³⁵¹⁾ Iz formulacije člana 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) jasno je da su davaoci zaštite ograničeni na državu, ili strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo države.

Osvrćući se na strukturu člana 7, ovaj odeljak ispituje pitanje zaštite počevši od davalaca zaštite (član 1.7.1, str. 62), a zatim se prelazi na zahtevani kvalitet zaštite (član 1.7.2, str. 67). Kao što će biti evidentno, član 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) pretrpeo je značajne izmene u poređenju sa Direktivom o kvalifikaciji kako bi se omogućilo ograničeno tumačenje davalaca zaštite i efikasne zaštite. Ove izmene su predstavljene u daljem tekstu kad god je to potrebno.

1.7.1 Davaoci zaštite koji žele i mogu da pruže zaštitu (član 7. st. 1. i 3)

Kao što je Evropska komisija podsetila ⁽³⁵²⁾, član 7. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) utvrđuje **detaljan spisak davalaca zaštite**. Tako, države članice mogu smatrati davaocima zaštite samo državu, ili strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije.

Pored ovog iscrpnog spiska, član 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) naglašava da se ovi subjekti mogu priznati kao važeći davaoci zaštite samo **ako žele i mogu da pruže zaštitu**. Ovaj dodatni uslov je uveden u Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu), jer je utvrđeno da član 7. Direktive o kvalifikaciji nije dovoljno jasan. Zbog toga je bio podložan preterano širokim tumačenjima davalaca zaštite „koja nisu u skladu sa standardima utvrđenim Ženevskom konvencijom o tome šta predstavlja adekvatnu zaštitu” ⁽³⁵³⁾.

⁽³⁴⁷⁾ Videti i uvodnu izjavu (26) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koja predviđa: „Zaštitu mogu pružiti, ako žele i mogu da pruže zaštitu, ili država ili strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje ispunjavaju uslove ove Direktive i koje kontrolišu jednu oblast ili veće područje u okviru teritorije države. Ta zaštita mora biti efikasna i trajna.”

⁽³⁴⁸⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 68. Videti isto tako Gornji dom Parlamenta (UK), *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 308, str. 3. prema rečima lorda Houpa od Krejgheda.

⁽³⁴⁹⁾ Videti naročito ECtHR, presuda od 11. januara 2007, *Salah Sheekh protiv Holandije*, zahtev br. 1948/04, stav 147, u kojoj je Sud smatrao: „[...] postojanje zabrane deportovanja ne zavisi od toga da li opasnost od postupanja proizlazi iz faktora u koje spadaju odgovornost, direktna ili indirektna, vlasti zemlje primaoca, pa član 3. stoga može važiti i u situacijama u kojima opasnost dolazi od lica ili grupa lica koja nisu državni službenici [...]. Ono što je u ovom kontekstu relevantno jeste to da li je podnositelj zahteva bio u mogućnosti da dobije zaštitu od dela počinjenih protiv njega i traži obeštećenje za njih.” Videti i: ECtHR, *SA protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 51; i ECtHR, *DNM protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 53.

⁽³⁵⁰⁾ Videti ECtHR, *Salah Sheekh protiv Holandije*, op. cit., fn. 349, st. 139. i 140: „[...] postoji značajna razlika između položaja pojedinaca koji potiču iz tih područja i tamo imaju porodične i/ili veze s klanom s jedne strane, i onih pojedinaca koji dolaze iz drugih delova Somalije i nemaju takve veze u Somalilandu i Puntlandu s druge strane. Sud je spreman da na osnovu raspoloživih informacija prihvati da deportacija u Somaliland ili Puntland neuspešnog tražioca azila koji pripada prvoj grupi ne bi dato lice, uopšteno uzevši, izložila stvarnom riziku od izloženosti postupanju kojim se krši član 3. [...] Sud smatra da je skoro neverovatno da će podnositelj zahteva, koji je pripadnik ašrafke manjine, jedne od grupa koje čine manjinsku grupu Benadir (ili Reer Hamar) [...] i koji je živio na jugu Somalije, moći da dobije zaštitu od klana u „relativno bezbednim” područjima.” Videti i: ECtHR, presuda od 7. juna 2016, *RBAB i drugi protiv Holandije*, zahtev br. 7211/06, stav 57. (porodica kao davalac zaštite); ECtHR, presuda od 10. septembra 2015, *RH protiv Švedske*, zahtev br. 4601/14, stav 73 (muška zaštitnička mreža); ECtHR, *KAB protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, st. 82-85 (povezanost s klanom / porodične veze); i ECtHR, *AA i drugi protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, st. 57-59 (povezanost s klanom).

⁽³⁵¹⁾ Videti Upravni sud (Republika Slovenija) u presudi od 19. novembra 2014, *Rahimi*, I U 424/2014-11, stav 107. i 109.

⁽³⁵²⁾ Evropska komisija, „Detaljno obrazloženje predloga”, str. 3, kao prilog uz *Predlog direktive o kvalifikaciji (prerađene)*, op. cit., fn. 243.

⁽³⁵³⁾ *Ibid.*

Da bi se izbeglo preširoko shvatanje davalaca zaštite, njihov identitet je sada izričito ograničen u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) na državu (član 1.7.1.1, str. 63), ili strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države (odjeljak 1.7.1.2, str. 65), pod uslovom da žele *i* da su u mogućnosti da pruže zaštitu. Iako je spisak iscrpan, nije uzajamno isključiv. Kao što je ukazao CJEU u presudi *Abdulla*, kada se govori o „davaocu ili davaocima zaštite“⁽³⁵⁴⁾ u istom slučaju može biti više davalaca zaštite od progona ili ozbiljne nepravde. U praksi, dok su sudovi i tribunalni država članica smatrali državu glavnim davaocem zaštite, oni time nisu isključili dopunsku zaštitnu ulogu koju imaju drugi davaoci iz člana 7. stav 1. tačka (b).

1.7.1.1 Država (član 7. stav 1. tačka (a))

Pojam ‚države‘ kao davaoca zaštite nije definisan u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj). Moglo bi se reći da se osvrće na definiciju razrađenu u odeljku 1.6.1 u prethodnom tekstu (str. 57), koja je prikazana u sledećoj tabeli 16.

Tabela 16: Država kao davalac zaštite

Dejure organi	1	Svaki državni organ koji vrši zakonodavne, izvršne, sudske ili bilo koje druge funkcije i deluje na bilo kom nivou.
Defakto organi	2	Lica ili subjekti ovlašćeni da sprovode nadležnosti vlade.
	3	Fizička lica ili grupe koje deluju pod kontrolom ili vođstvom države.
	4	Organi koji su na raspolaganju državi od strane druge države a koji sprovode nadležnosti vlade.

Pre svega, država obuhvata **dejure organe i službenike, bez obzira da li su deo sudskog, izvršnog ili zakonodavnog ogranka** vlasti. Država svojim zakonima i politikama može zaista da reguliše različite aktivnosti koje mogu doprineti postojanju efikasne zaštite od progona (pogledati dalje odjeljak 1.7.2, str. 67 u vezi sa kvalitetom zaštite koju treba pružiti). Štaviše, takvo vršenje upravnih funkcija odvija se na svim nivoima, bilo da je nacionalni, savezni ili lokalni⁽³⁵⁵⁾.

Po analogiji sa teorijom o državnoj odgovornosti, država se može proširiti tako da uključi **defakto organe kojima je povereno da vrše nadležnosti vlade**⁽³⁵⁶⁾. Prema tome, u određenim okolnostima, država može obuhvatiti i (i) činove lica ili subjekata koji su ovlašćeni da vrše nadležnosti vlade⁽³⁵⁷⁾ i (ii) činove fizičkih lica ili grupa, koje deluju pod kontrolom ili vođstvom organa ili subjekata ovlašćenih da sprovode nadležnosti vlade⁽³⁵⁸⁾. Takođe je vredno pažnje da nadležnosti vlade mogu vršiti organi druge države koji su na raspolaganju državi⁽³⁵⁹⁾.

Kao garant zakona i reda, država je zamišljena kao **glavni subjekat koji može pružiti zaštitu od progona ili ozbiljne nepravde**⁽³⁶⁰⁾. Po definiciji, obično ima i sposobnost i dužnost da zaštiti pojedince pod svojom pravnom nadležnošću. Međutim, član 7. stav 1. priznaje da to možda nije uvek slučaj i stoga zahteva da država bude spremna i sposobna da obezbedi zaštitu od progona ili ozbiljne nepravde da bi bila priznata kao davalac zaštite⁽³⁶¹⁾.

Razlika između (ne)spremnosti i (ne)mogućnosti države da pruži zaštitu nije uvek oštra u odlukama sudova ili tribunala država članica. Kao što je naveo UKUT, „nije neophodno da odlučimo u kojoj meri ovaj neuspeh proizlazi iz nespremnosti da zaštiti ili nemogućnosti da zaštiti, da li nam se čini da je jedno ili drugo ili oboje zavisi od određenog vremena i mesta, kao i od konkretnih uključenih subjekata“⁽³⁶²⁾. Za svrhu ove sudske analize, ipak su šematski predstavljena četiri scenarija u tabeli 17 i objašnjena u smislu relevantne sudske prakse:

⁽³⁵⁴⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 70.

⁽³⁵⁵⁾ Videti, na primer, Upravni sud u Štutgartu (Nemačka), presuda od 30. decembra 2011, A 11 K 2066/11, str. 10 koja se odnosi na opštinsku kancelariju, iako se u ovom predmetu ne smatra da pruža efikasnu zaštitu.

⁽³⁵⁶⁾ Videti J. Crawford, A. Pellet i S. Olleson (ur.), *Zakon o međunarodnoj odgovornosti* (OUP, 2010).

⁽³⁵⁷⁾ ILC, *Odgovornosti država za međunarodne protivpravne činove*, op. cit., fn. 315, čl. 5.

⁽³⁵⁸⁾ *Ibid.*, čl. 8.

⁽³⁵⁹⁾ *Ibid.*, čl. 6.

⁽³⁶⁰⁾ Videti Gornji dom Parlamenta (UK), *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 308, str. 8; i Vrhovni sud (Irska), op. cit., fn. 310, stav 34. Videti i ECRE, Podrška azilu, Fluchtelingen Werk Nederland i Mađarski helsinški komitet, *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, 2014, str. 53.

⁽³⁶¹⁾ To je priznao i ECtHR. Videti naročito ECtHR, presuda od 26. jula 2005, *N protiv Finske*, zahtev br. 38885/02, stav 164.

⁽³⁶²⁾ UKUT, *MS (Kopti hrišćani) Egipat CG*, op. cit., fn. 151, stav 123.

Tabela 17: (Ne)spremnost i (ne)mogućnost države da pruži zaštitu: različiti scenariji

	Može	Ne može
Spremna	Scenario 1 Odbijanje međunarodne zaštite	Scenario 3 Odobranje međunarodne zaštite
Nespremna	Scenario 2 Odobranje međunarodne zaštite	Scenario 4 Odobranje međunarodne zaštite

Scenario 1 odnosi se na slučajeve u kojima je država **i spremna i može da ponudi zaštitu** od progona ili ozbiljne nepravde. U takvim slučajevima i pod uslovom da je zaštita efikasna, trajna i dostupna podnosiocu zahteva, status izbeglice i supsidijarna zaštita moraju biti uskraćeni jer se ne može smatrati da je podnosiocu zahteva potrebna međunarodna zaštita ⁽³⁶³⁾.

Scenario 2 odnosi se na slučajeve kada, iako može, država **nije spremna da pruži zaštitu**, posebno kada je ona sama počinilac progona ili ozbiljne nepravde ili toleriše činove progona ili ozbiljne nepravde ⁽³⁶⁴⁾. U tom pogledu u uvodnoj izjavi (27) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) razjašnjava se da „u slučajevima kada su država ili zastupnici države počinio progona ili ozbiljne nepravde treba smatrati da efikasna zaštita podnosiocu zahteva nije dostupna”. U Belgiji, na primer, *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima) je presudilo da član 7. nije primenljiv u slučaju državnog progona i da, kao rezultat toga, organi nadležni za azil treba da dokažu suprotno ⁽³⁶⁵⁾.

Scenario 3 se odnosi na situacije u kojima je država spremna ili može biti spremna da pruži zaštitu, ali **ne može da to učini efikasno** zbog, na primer, nedostatka finansijskih ili ljudskih resursa, ili nedostatka kontrole nad delom svoje teritorije usled oružanog sukoba, ili vanredne situacije u državi, ili pogoršane bezbednosne situacije ⁽³⁶⁶⁾. Kao što je Evropska komisija istakla, „sama ‚spremnost da zaštititi‘ ne može se smatrati dovoljnom u odsustvu ‚sposobnosti da zaštititi‘” ⁽³⁶⁷⁾. To je priznala francuska *Commission des recours des réfugiés* (Komisija za izbeglice) u presudi iz 2005. godine o progonu u Somaliji. Ne može se podrazumevati sposobnost pružanja efikasne zaštite od uspostavljanja prelazne federalne vlade, jer se ona bori da efikasno ponovo uspostavi vlast nad svojom teritorijom ⁽³⁶⁸⁾. Francuski *Cour nationale du droit d’asile* (Nacionalni sud za pravo azila) takođe je zaključio da je postojala nesposobnost Alžira da zaštititi podnosioca zahteva iz Alžira koji se preobratio u hrišćanstvo i kog su progonili muslimanski ekstremisti ⁽³⁶⁹⁾. U slučajevima kada postoji problem sposobnosti za zaštitu od strane države u vanrednom stanju, UKUT je smatrao (u to vreme u vezi sa Egiptom) da, kada se procenjuje adekvatnost zaštite u zemlji u kojoj je na snazi vanredno stanje, bar u pogledu preduzetih mera striktno potrebnih zbog hitnosti situacije, od države se ne može očekivati da garantuje neutuđiva prava svojih građana ⁽³⁷⁰⁾. Nesposobnost države da pruži zaštitu takođe se može pojaviti,

⁽³⁶³⁾ Videti Gornji dom Parlamenta (UK), *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 308, 495. prema rečima lorda Houpa od Kreigheda (Lord Hope of Craighead).

⁽³⁶⁴⁾ U vezi sa progonom koji država toleriše ili odobrava, videti, na primer: Državni savet (Francuska), presuda od 27. jula 2012, *M B*; zahtev br. 349824, stav 3; EWCA (UK), *PS (Šri Lanka) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 327, stav 8; i Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 30. septembra 2013, *IJ protiv Ministry of the Interior*, 4 Azs 24/2013-34 (videti EDAL, rezime na engleskom). Videti i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 29. novembra 2013, *M A*, zahtev br. 13018825 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d’Etat et de la Cour nationale du droit d’asile, Année, 2013, 2014*, str. 59 i 60.

⁽³⁶⁵⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), presuda od 28. januara 2009, br. 22.175, stav 3.3. O državnom progonu i zaštiti države, videti i Specijalni odbor za žalbe (Grčka), odluka od 20. juna 2012. godine, *HK protiv the General Secretary of the (former) Ministry of Public Order*, zahtev br. 95/48882 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽³⁶⁶⁾ Videti, na primer, Upravni sud u Berlinu (Nemačka), presuda 33 K 79.10 A, op. cit., fn. 344, koja se odnosi na nesposobnost Avganistana da pruži zaštitu od progona usled nedostatka kontrole i sankcija zbog kršenja ljudskih prava; Vrhovni sud (Španija), presuda 6894/2005, op. cit., fn. 331, str. 10, koja se odnosi na nedostatak kontrole kolumbijske vlade nad FARC-om; Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 6. februara 2012, *M i Mme M*, zahtevi br. 09002796 i 09002797 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d’Etat et de la Cour nationale du droit d’asile, Année, 2012, 2013*, str. 55 i 56; Odbor za žalbe izbeglica (Francuska), odluka od 25. juna 2004, plenarno zasedanje, *M B*, zahtev br. 446177 (videti EDAL, rezime na engleskom). U tom smislu videti UNHCR, *Smer-nice za pružanje međunarodne zaštite br. 4: „Alternativa unutrašnjeg bega ili preseljenja” u kontekstu člana 1.A stav 2. Konvencije iz 1951. i/ili Protokola o statusu izbeglica iz 1967*, 23. jul 2003, UN Doc HCR/GIP/03/04, stav 15.

⁽³⁶⁷⁾ Evropska komisija, Detaljno obrazloženje predloga, str. 3, kao prilog uz Predlog Direktive o kvalifikaciji (prerađene), op. cit., fn. 243

⁽³⁶⁸⁾ Odbor za žalbe izbeglica (Francuska), *Mlle A*, op. cit., fn. 329.

⁽³⁶⁹⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 9. marta 2016, zahtev br. 15024258.

⁽³⁷⁰⁾ UKUT, *MS (Kopti hrišćani) Egipat CG*, op. cit., fn. 151, st. 119. i 120.

između ostalog, u situacijama nasilja u porodici ⁽³⁷¹⁾, prinudnog braka podnosioca zahteva od strane njihovih porodica ⁽³⁷²⁾ ili sakaćenja ženskih genitalija u privatnom krugu plemena ili porodica ⁽³⁷³⁾.

Najzad, **scenario 4** odnosi se na slučajeve kada država **nije ili možda neće biti spremna, niti je u mogućnosti da pruži zaštitu** od progona ⁽³⁷⁴⁾. To je, na primer, bio slučaj u presudi nemačkih upravnih sudova koji su utvrdili da avganistanske i iranske vlasti nisu spremne i nisu u mogućnosti da ponude zaštitu od prisilnog braka ⁽³⁷⁵⁾. Slično tome, nemački *Verwaltungsgericht Köln* (Upravni sud u Kelnu) presudio je da Gvineja neće biti u mogućnosti niti će biti spremna da zaštiti podnosioca zahteva od progona na osnovu seksualne orijentacije zbog gvinejske islamske kulture i zakona ⁽³⁷⁶⁾. Međutim, treba napomenuti da su neki od ovih primera o opštoj nesposobnosti i nespemnosti države da zaštiti određene grupe ili u određenim vrstama situacija; dok se neke odnose na specifičnu nesposobnost i nespemnost države u određenom slučaju.

U praksi su sudovi ili tribunali država članica ocenjivali uslove spremnosti i sposobnosti uzimajući u obzir faktore kao što su široko rasprostranjena korupcija ⁽³⁷⁷⁾, ravnodušnost državnih organa i efektivna nesposobnost ⁽³⁷⁸⁾. Štaviše, efektivna (ne)sposobnost države da pruži zaštitu je tesno povezana sa vrstom zaštite koja se mora pružiti na osnovu člana 7. stava 2. U svakom trenutku zaštita mora biti efikasna, trajna i pristupačna (videti odeljak 1.7.2 u daljem tekstu (str. 67)).

1.7.1.2. Strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije (član 7. st. 1. tačka (b) i 3.)

Strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države, predstavljaju drugu vrstu subjekata priznatih u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) kao potencijalni davaoci zaštite. Uključivanjem ovih davalaca zaštite u član 7. stav 1. tačka (b) autori direktive pokazali su da nisu prihvatili argument UNHCR-a i nekoliko drugih komentatora da, prema Konvenciji o izbeglicama, samo države mogu pružiti zaštitu, a ne strane ili organizacije koje su definisane članom 7. stav 1. tačka (b) ⁽³⁷⁹⁾.

Izrazi 'strane i organizacije' nisu definisani u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj), osim jednostavnog pominjanja **'međunarodnih organizacija'**. Činjenicu da strane ili organizacije uključuju međunarodne organizacije je prvenstveno potvrdio CJEU u svojoj presudi u predmetu *Abdulla* iz 2010. godine kada je presudio: „član 7. stav 1. Direktive ne isključuje mogućnost da zaštitu garantuju međunarodne organizacije, uključujući zaštitu obezbeđenu prisustvom multinacionalnih snaga na teritoriji treće zemlje” ⁽³⁸⁰⁾. To znači da strane ili organizacije kao davaoci zaštite nisu ograničene na međunarodne organizacije pod uslovom da ispunjavaju uslove razmotrene u nastavku.

Uprkos nedostatku opšte definicije, članom 7. propisana su dva kumulativna uslova da strane ili organizacije budu priznate kao davaoci zaštite (videti tabelu 18 u daljem tekstu).

⁽³⁷¹⁾ Videti, na primer, Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 24. jula 2013, *DB protiv Ministry of the Interior*, 4 Azs 13/2013-34 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽³⁷²⁾ Videti Upravni sud u Gelzenkirhenu (Nemačka), presuda od 18. jula 2013, 5a K 4418/11.A, str. 10.

⁽³⁷³⁾ Sud u Kaljariju (Italija), presuda RG 8191/12, op. cit., fn. 340, str. 7 i 8; Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 2. aprila 2008, *Mlle N*, zahtev br. 574495 u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2008*, april 2009, str. 59 i 60.

⁽³⁷⁴⁾ Videti, na primer, Upravni sud u Berlinu (Nemačka), presuda 33 K 79.10.A, op. cit., fn. 344, str. 13.

⁽³⁷⁵⁾ Upravni sud u Ausburgu (Nemačka), Au 6 K 30092, op. cit., fn. 280. (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽³⁷⁶⁾ Upravni sud u Kelnu (Nemačka), presuda od 12. oktobra 2011, 15 K 6103/10.A. Videti i Sud u Rimu, presuda od 20. decembra 2013, br. RG 4627/2010 i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 6. aprila 2009, *M K*, zahtev br. 616907.

⁽³⁷⁷⁾ Videti, na primer, Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka 49.821, op. cit., fn. 334, st. 4.8.3 i 4.9 koja se odnosi na vezu između mreže prostitucije i makedonskih vlasti; UKUT, op. cit., fn. 343, naročito st. 182. i 216. koji se odnose na korupciju u Albaniji i stoga nesposobnost države da pruži zaštitu od progona. Ali videti Žalbeni građanski sud/ Court of Session (Škotska), *SAC i MRM protiv Secretary of State for the Home Department* [2014] CSOH 8, stav 5., u kojoj je Sud potvrdio stav ministra unutrašnjih poslova ističući da, uprkos primerima korupcije u policiji i sudstvu Bangladeša, „ne prihvata se da to ukazuje na nesposobnost i nespemnost bangladeških vlasti da pomognu [podnosiocu zahteva]. Smatra se da Bangladeš ima efikasan pravni sistem za pritrvaranje, sudska gonjenje i kažnjavanje činova koji predstavljaju proganjanje ili ozbiljne nepravde zbog kojih bi [podnosilac zahteva] imao pristup sistemu.”

⁽³⁷⁸⁾ ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 49.

⁽³⁷⁹⁾ Videti, na primer, UNHCR, *Komentari UNHCR-a o predlogu Evropske komisije Direktive Evropskog parlamenta i Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao primalaca međunarodne zaštite, kao i za sadržaj odobrene zaštite (COM(2009)551, 21. oktobar 2009)*, jul 2010, str. 5; J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 289-292; M. O'Sullivan, „Izvršavanje uloge: Mogu li nedržavni subjekti pružiti zaštitu prema međunarodnom izbegličkom pravu?”, URL (2012) 85-110.

⁽³⁸⁰⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 75.

Tabela 18: Dva kumulativna uslova za strane ili organizacije kao davaoce zaštite

1	moraju kontrolisati državu ili značajan deo njene teritorije i
2	moraju biti spremne i sposobne da ponude efikasnu, trajnu i pristupačnu zaštitu od progona u skladu sa odredbama člana 7. stav 2.

Prvo, u vezi sa uslovima potrebnim da takve strane ili organizacije **kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije**, vrsta kontrole koju treba vršiti nije definisana u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj). Njena uvodna izjava (26) odnosi se samo na „kontrolu [nad] jednom oblašću ili većim područjem teritorije države”. S obzirom na to da strane ili organizacije, pored toga što moraju biti u mogućnosti, a ne samo spremne, da pruže efikasnu, trajnu i pristupačnu zaštitu, može se pretpostaviti da moraju vršiti efikasnu kontrolu. Zaista, bez takve efikasne kontrole, strana ili organizacija možda neće biti u mogućnosti da ponudi zaštitu kako je definisano u članu 7. stav 2. (videti odeljak 1.7.2 u daljem tekstu, str. 67).

U vezi sa međunarodnim organizacijama, član 7. stav 3. dalje navodi, da bi se utvrdilo da li kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije i obezbeđuju zaštitu, „države članice Evropske unije uzimaju u obzir svaku smernicu koja se može naći u relevantnim aktima Unije”. Pošto član 7. stav 3. Direktive o kvalifikaciji pominje „relevantne akte Saveta”, primenjuje se ista logika. Prilikom izrade nacrtu Direktive o kvalifikaciji objašnjeno je da:

[EU] će nastojati da pruži smernice o pitanju da li međunarodna organizacija zaista kontrolise državu ili značajan deo njene teritorije, i da li ova međunarodna organizacija pruža zaštitu od progona ili trpljenja teške nepravde, na osnovu procene situacije u predmetnoj državi ili na predmetnoj teritoriji ⁽³⁸¹⁾.

Kada god je to moguće, države članice imaju obavezu da potraže smernice u takvim aktima Evropske unije. Ako takvih smernica nema, a nema ni smernica Suda pravde Evropske unije, sudovi i tribunali će morati sami da ocene to pitanje ili ga upute Sudu pravde Evropske unije radi prethodnog odlučivanja.

Drugo, uslov da strane ili organizacije moraju biti **spremnne i sposobne da pruže zaštitu od progona**, kako je definisano članom 7. stav 2, znatno ograničava obim takvih subjekata. Shodno tome, opseg strana ili organizacija kao davalaca zaštite je ograničeniji od opsega strana ili organizacija kao počinitelaca progona ili ozbiljne nepravde prema članu 6. tačka (b), jer davaoci zaštite dodatno moraju biti spremni i sposobni da ponude efikasnu i trajnu zaštitu. Ovo ograničenje tumačenje nije samo u skladu sa uobičajenim značenjem tumačenja i strukture Direktive, već i sa svrhom člana 7. i Direktive o kvalifikaciji (prerađene), a to je, između ostalog, da se dodeli međunarodna zaštita licima progonjenim ili izloženim riziku od trpljenja ozbiljne nepravde, a koja ne koriste bilo kakvu efikasnu zaštitu u svojoj zemlji državljanstva ili prethodnom uobičajenom boravištu.

U odnosu na ova dva uslova prema definiciji, do sada se raspravljalo o **tri glavne vrste strana ili organizacija** u praksi sudova ili tribunala država članica u smislu člana 7.

Prvo, s obzirom na presudu Suda pravde Evropske unije u predmetu *Abdulla* iz 2010. godine, **međunarodne organizacije** mogu ispunjavati uslove za davaoce zaštite ako kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države. U praksi, međunarodne organizacije nisu se same po sebi smatrale jednim davaocima zaštite, već u svetlu njihovog stvarnog zaštitnog zadatka u podršci zadatka države. Na primer, prilikom procene dovoljnosti zaštite od pretnji Al Šababa u Somaliji, UKUT nije uzeo u obzir samo oružane operacije koje je izvršila Narodna armija Somalije, nego i operacije Misije Afričke unije za Somaliju ⁽³⁸²⁾.

Drugo, nevladine organizacije (NVO) se ne smatraju važećim davaocima zaštite u smislu člana 7, jer je praktično nemoguće da ispune zahteve iz člana 7. stav 1, prema kojem moraju da kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države i budu spremne i sposobne da pruže zaštitu. To je potvrdio i češki *Nejvyšší správní soud* (Vrhovni upravni sud) ⁽³⁸³⁾ i belgijski *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima) koji su odbacili nevladinu organizaciju za ljudska prava koja se borila protiv ropstva kao davaoca zaštite ⁽³⁸⁴⁾. Ovo shvatanje odražava i stav Evropske komisije koja isključuje iz područja davalaca zaštite „subjekte (kao što su političke partije

⁽³⁸¹⁾ Evropski savet, Napomena predsedništva Odboru stalnih predstavnika (EU Doc 14308/02), op. cit., fn. 214, str. 11, fn. 1. U originalom navodu upućuje se na odgovarajuće akte Saveta u skladu sa formulacijom čl. 7. stav 3 Direktive o kvalifikaciji.

⁽³⁸²⁾ UKUT, *MOJ i drugi (Povratak u Mogadiš) Somalija CG*, op. cit., fn. 328, stav 358.

⁽³⁸³⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 27. oktobra 2011, *DK protiv Ministry of Interior*, 6 Azs 22/2011 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽³⁸⁴⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 9. juna 2011, br. 62.867, stav 4.8.2. Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka 49.821, op. cit., fn. 334, koja se odnosi na udruženja za borbu protiv prinudne prostitucije u Makedoniji.

ili nevladine organizacije) koji možda žele i pokušavaju da pruže zaštitu, ali nemaju (vojnu, pravnu itd.) moć da to efikasno učine”⁽³⁸⁵⁾.

Treće, iako su u velikoj meri značajni prilikom procene samo zaštite unutar države (vidjeti još odjeljak 1.8. u daljem tekstu, str. 73), neki sudovi i tribunali zemalja članica priznali su **klanove i plemena** kao davaoce zaštite, posebno kada takvi klanovi imaju defakto vlast nad oblastima kao što su Puntland i Somaliland. U tom smislu, sudska praksa Velike Britanije u periodu 2009-2010. godine smatra da su klanovi i plemena u Somaliji „primarni subjekti kojima se pojedinci obraćaju radi zaštite”⁽³⁸⁶⁾. Da bi došli do zaključka da klanovi mogu pružiti zaštitu, sudovi ipak vode računa o vrstama klanova, tj. da li su manjinski ili većinski klanovi, kao i o ličnim okolnostima podnosioca zahteva. Na primer, u predmetu *HH*, britanski Apelacioni sud Engleske i Velsa zaključio je da podnosilac zahteva ne bi dobio zaštitu nakon povratka u Mogadiš jer „je bio iz klana koji je bio u manjini u Mogadiš [... i] nije bio tamo nekih 15 godina [...]”⁽³⁸⁷⁾. Stoga je (stalna) pripadnost podnosioca zahteva određenom klanu važan faktor koji treba uzeti u obzir da bi se procenilo da li će uživati takvu zaštitu po povratku. S druge strane, izgleda da je zaštita odobrena podnosiocu zahteva zavisila od vrste klana i vrste kontrole koju ostvaruje; razlog je što bi većinski klanovi bili u boljem položaju da pruže zaštitu od manjinskih klanova. Sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava o zabrani proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. ECHR smatra zaštitu klana, naročito većinskih klanova, efikasnom zaštitom, na primer, u vezi s unutrašnjim preseljenjem u „relativno sigurne” oblasti Puntlanda i Somalilanda⁽³⁸⁸⁾.

Što se tiče člana 7. stav 1. tačka (b), u navedenoj sudskoj praksi u nekim državama članicama, klanovi će, međutim, ispunjavati uslove za davaoce zaštite ako kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države i ako su spremni i mogu da pruže zaštitu. Ako to nije slučaj, oni neće biti priznati kao davaoci zaštite, mada zaštitne funkcije koje ponekad obavljaju možda neće biti beznačajne u proceni činjenice da li država pruža efikasnu zaštitu prema članu 7. stav 1. tačka (a)⁽³⁸⁹⁾.

1.7.2 Kvalitet zaštite (član 7. stav 2)

U poređenju sa Direktivom o kvalifikaciji⁽³⁹⁰⁾, član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) izričito definiše zaštitu u zemlji državljanstva ili prethodnog uobičajenog boravišta na osnovu tri uslova (videti sledeću tabelu 19):

Tabela 19: Tri kumulativna uslova u vezi sa kvalitetom zaštite koju treba pružiti

1	Zaštita mora biti efikasna	videti odeljak 1.7.2.1, str. 68-71
2	Zaštita mora biti trajna	videti odeljak 1.7.2.2, str. 71-72
3	Zaštita mora biti dostupna podnosiocu zahteva	videti odeljak 1.7.2.3, str. 72-72

Stoga će se smatrati da zaštita u smislu člana 7. postoji kada su ispunjena sva tri kumulativna uslova⁽³⁹¹⁾.

⁽³⁸⁵⁾ Evropska komisija, „Detaljno obrazloženje predloga”, str. 3, kao prilog uz *Predlog direktive o kvalifikaciji (prerađene)*, op. cit., fn. 243. U vezi sa sudskom praksom država članica o nevladinim organizacijama kao potencijalnim davaocima zaštite videti: Vrhovni upravni sud (Češka Republika), *DK protiv Ministry of Interior*, op. cit., fn. 383 (videti EDAL, rezime na engleskom); Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka 62.867, op. cit., fn. 384, stav 4.8.2; Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka 49.821, op. cit., fn. 334, stav 4.8.2; Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka 45.742, op. cit., fn. 188, stav 5.8.1. U vezi sa praksom država članica videti još: ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 52.

⁽³⁸⁶⁾ UKIAT, presuda od 27. januara 2009, *AM i AM (Oružani sukob: rizične kategorije) Somalija CG* [2008] UKIAT 00091, stav 164. Videti i EWCA (UK), presuda od 23. aprila 2010, *HH (Somalija) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* [2010] EWCA Civ 426, st. 113.

⁽³⁸⁷⁾ EWCA (UK), *HH (Somalija) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 386, stav 119.

⁽³⁸⁸⁾ ECtHR, *Salah Sheekh protiv Holandije*, op. cit., fn. 349, stav 139, u kojoj se „[p]ripadnost klanu [...] opisuje kao najvažniji zajednički element lične sigurnosti u celoj Somaliji [...]”. Pored toga, Sud je naveo da „postoji značajna razlika između položaja pojedinaca koji potiču iz tih područja i tamo imaju porodične i/ili veze s klanom s jedne strane, i onih pojedinaca koji dolaze iz drugih delova Somalije i nemaju takve veze u Somalilandu i Puntlandu s druge strane”. U ovom posebnom slučaju, Sud je smatrao da podnosilac zahteva spada u drugu kategoriju pojedinaca te je stoga skoro neverovatno da će moći da dobije zaštitu od klana u „relativno bezbednim” područjima”. *Ibid*, stav 140. U vezi sa ostalim sličnim presudama ECtHR videti: ECtHR, *AA i drugi protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, st. 57-59; ECtHR, *KAB protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, st. 80-85; ECtHR, presuda od 16. oktobra 2012, *MS protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 56090/08, stav 26; ECtHR, presuda od 18. septembra 2012, *Hassan Ahmed Abdi Ibrahim protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 14535/10, st. 34. i 35; i ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, st. 272-277. i 295-304.

⁽³⁸⁹⁾ Videti, na primer, UKUT, presuda od 29. maja 2015, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija* [2015] UKUT 00432 (IAC), stav 14. analizirana u sledećem odeljku 1.7.2.1, str. 67.

⁽³⁹⁰⁾ Članom 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđeno je da: „Zaštita se uopšteno uzevši pruža kada davaoci zaštite spomenuti u stavu 1. preduzimaju razumne mere u cilju sprečavanja proganjanja i trpljenja ozbiljne nepravde, između ostalog i tako što imaju efikasan pravni sistem za sprečavanje, otkrivanje, gonjenje i kažnjavanje dela koja se smatraju proganjanjem ili nanošenjem ozbiljne nepravde, a podnosilac zahteva ima pristup takvoj zaštiti.”

⁽³⁹¹⁾ Videti CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 70.

1.7.2.1 Efikasnost

Efikasnost zaštite se definiše u članu 7. stav 2. kao ona koja se:

uopšteno uzevši pruža kada davaoci zaštite spomenuti u tačkama (a) i (b) stava 1. preduzimaju razumne mere u cilju sprečavanja proganjanja i trpljenja ozbiljne nepravde, između ostalog i tako što imaju efikasan pravni sistem za sprečavanje, otkrivanje, gonjenje i kažnjavanje dela koja se smatraju proganjanjem ili ozbiljnom nepravdom, kao i kad podnosilac zahteva ima pristup takvoj zaštiti.

Preduzimanje razumnih mera od strane davalaca zaštite u cilju sprečavanja proganjanja i ozbiljne nepravde je tako centralni element prilikom utvrđivanja da li je zaštita, koja se uopšteno uzevši pruža u zemlji državljanstva ili prethodnom boravištu, efikasna. Procena koju treba da izvrše sudovi ili tribunali država članica detaljno je opisana u presudi *Abdulla* Suda pravde Evropske unije iz 2010. godine. Prema rečima Suda:

Ta potvrda znači da nadležni organi moraju proceniti naročito uslove rada, s jedne strane institucija, vlasti i bezbednosnih snaga, a s druge strane svih grupa organa treće zemlje, koji bi svojim delovanjem ili nedelovanjem, mogli biti odgovorni za činove proganjanja primaoca statusa izbeglice ako se vrati u tu zemlju⁽³⁹²⁾.

Iako opravdanost takvih mera nije definisana u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj), presuda *Horvath* britanskog Gornjeg doma Parlamenta iz 2000. godine je poučna, tim više što „formulacija člana 7. stav 2. precizno odsljikava” zaključke iz presude *Horvath*⁽³⁹³⁾. Opravdanost se u njoj definiše kao „praktičan standard” koji priznaje da se potpuna zaštita od progona ili ozbiljne nepravde ne može očekivati od davalaca zaštite⁽³⁹⁴⁾. Stoga se „određeni stepeni zlostavljanja mogu ipak javiti čak i ako država, od koje očekujemo zaštitu, preduzme sve korake da ga spreči”⁽³⁹⁵⁾.

Kao što je predviđeno članom 7. stav 2, te razumne mere mogu biti u vidu „efikasnog pravnog sistema za sprečavanje, otkrivanje, gonjenje i kažnjavanje dela koja se smatraju proganjanjem [...]”. Na primer, u slučaju podnositeljke zahteva koja je žrtva silovanja, slovenačko *Upravno Sodišče* (Upravni sud) je smatralo činjenicu da nijedan od izvršilaca koji su je progonili nije bio kažnjen i da su oba još uvek zaposlena kao lokalni policajci u njenom rodnom gradu, kao veoma bitnu za određivanje postojanja efikasnog pravnog sistema⁽³⁹⁶⁾. UKUT je naglasio „širok dijapazon mera” koje se ovde mogu svrstati, kao što su:

efikasan model zaštite svedoka; kućni sigurnosni sistem, pojačana policijska zaštita; jednostavna upozorenja i sigurnosne preporuke licu o kom je reč; davanje dozvole za nošenje oružja; ili, *in extremis*, [...] promena identiteta praćena odgovarajućom finansijskom i logističkom podrškom⁽³⁹⁷⁾.

Kao što je naznačeno izrazom „između ostalog”, efikasna zaštita nije ograničena na takav efikasan pravni sistem. S jedne strane, zavisno od davaoca zaštite i pod uslovima prethodno navedenim u odeljku 1.7.1.2 (str. 65), može se ostvariti u sistemu zasnovanom na običajima, kao što je to slučaj kada klanovi ili plemena kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije⁽³⁹⁸⁾. S druge strane, kao što je navelo holandsko *Raad van State* (Državni savet), funkcionisanje takvog efikasnog pravnog sistema ne predstavlja nezavisni kriterijum za procenu efikasnosti zaštite⁽³⁹⁹⁾. Stoga, odsustvo ovakvog sistema nije automatsko poistovećivanje sa nedostatkom efikasne zaštite⁽⁴⁰⁰⁾.

⁽³⁹²⁾ *Ibid*, stav 71.

⁽³⁹³⁾ UKIAT, presuda od 31. jula 2007, *IM (Dovoljna zaštita) Malavi* [2007] UKIAT 00071, stav 50; UKUT, presuda od 11. novembra 2010, *AW (Dovoljna zaštita) Pakistan* [2011] UKUT 31 (IAC), st. 22.

⁽³⁹⁴⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 308, prema rečima lorda Houpa od Krejgheda (Lord Hope of Craighead). Videti i UKIAT, *IM (Dovoljna zaštita) Malavi*, op. cit., fn. 393, stav 45. Videti i Ministarstvo unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva, *Uputstvo za politiku azila, procenu verodostojnosti i status izbeglice*, op. cit., fn. 315, str. 36 u kom se napominje da: „Standard koji treba primeniti nije standard koji eliminiše sve rizike za svoje građane. [...] Nijedna zemlja ne može pružiti 100% zaštitu i određeni stepeni zlostavljanja mogu se ipak javiti čak i ako država preduzme sve korake da ga spreči.” ECtHR takođe potvrđuje praktični standard kako bi se procenilo da li države preduzimaju razumne mere. Videti, na primer, ECtHR, presuda od 28. oktobra 1998. *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 23452/94, st. 115-116.

⁽³⁹⁵⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 308, prema rečima lorda Houpa od Krejgheda (Lord Hope of Craighead).

⁽³⁹⁶⁾ Upravni sud (Republika Slovenija), I U 411/2015-57, op. cit., fn. 183.

⁽³⁹⁷⁾ UKUT, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija*, op. cit., fn. 389, stav 17. (originalna naglašavanja).

⁽³⁹⁸⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75.

⁽³⁹⁹⁾ Državni savet (Holandija), presuda od 5. avgusta 2008, *AJDCoS*, 200708107/1 (videti EDAL, rezime na engleskom). Videti i Državni savet (Holandija), odluka od 29. maja 2012, *ABRvS*, 201108872/1/V1 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴⁰⁰⁾ Videti Državni savet (Holandija), *ABRvS*, op. cit., fn. 399 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Štaviše, s obzirom na formulaciju, odredba ostavlja otvoren put za pristupanje pitanju da li država pruža zaštitu na sveobuhvatniji način, odnosno, kao zbir svih primera zaštite koji su efektivno na raspolaganju pojedincima, bez obzira da li ih država direktno obezbeđuje ili samo dozvoljava. Iz te perspektive, takođe se mogu uzeti u obzir i određeni vidovi pružanja zaštite, na primer, od strane subjekata civilnog društva ako je rezultat takvih vidova da se za državu uopšteno može reći da pruža efikasnu zaštitu ⁽⁴⁰¹⁾. Iako izgleda da nije bilo mnogo sudske prakse u tom smislu, UKUT je zaključio da će, iako drugi subjekti osim države verovatno neće biti priznati kao davaoci zaštite, oni mogu doprineti efikasnoj zaštiti od progona putem „mehanizma zaštite“ ⁽⁴⁰²⁾. Ovakav mehanizam, tada u kontekstu Somalije, može se sastojati od „oružanih snaga, policijskih snaga, okružne policije sastavljene pretežno od pripadnika dominantnih klanova, „uže porodice“, naoružanih privatnih čuvara i funkcionalne centralne vlade“ ⁽⁴⁰³⁾. Davanjem dodatne ilustracije, tribunal je izjavio da „dostupnost skloništa za žene u Pakistanu čuvana naoružanim telohraniteljima treba uzeti u obzir prilikom ocenjivanja ukupnog sistema zaštite“ ⁽⁴⁰⁴⁾.

Ova procena ne mora se izvršiti samo uzimajući u obzir uslove u zemlji državljanstva ili ranijeg uobičajnog boravišta, nego i **individualnih okolnosti podnosioca zahteva** ⁽⁴⁰⁵⁾. Ovakvu procenu od slučaja do slučaja podržava formulacija člana 7. stav 2. koja propisuje da se „zaštita **uopšteno uzevši** pruža“ ako se preduzmu razumne mere ⁽⁴⁰⁶⁾. Kao što to smatra UKIAT, „ne navodi se da će preduzimanje ‚razumnih mera u cilju sprečavanja proganjanja [...]‘ tako što imaju efikasan pravni sistem [...] predstavljati pružanje odgovarajuće zaštite u svakom slučaju, iako se kaže da će tako biti u većini slučajeva“ ⁽⁴⁰⁷⁾. Specifičan slučaj podnosioca zahteva može ukazati na potrebu za dodatnom zaštitom kako bi bila efikasna ⁽⁴⁰⁸⁾.

Prema mišljenju UKUT-a, kombinacija izraza ‚između ostalog‘ i ‚uopšteno uzevši‘ ima ‚određene druge efekte‘ ⁽⁴⁰⁹⁾. Tribunal ih je opisao na sledeći način:

Prvo, jasno je da omogućavaju izbor ili diskreciju državi o kojoj je reč. Član 7. stav 2. ne *obavezuje* državu da osmisli bilo kakve posebne mere zaštite. Drugo, član 7. stav 2. ne propisuje ni minimum ni maksimum. Prema tome, nije isključeno da u određenim državama, praktična i efikasna zaštita može biti obezbeđena primenom mera i rešenja koja, posmatrana sa stanovišta napredne zemlje prvog sveta, ne predstavljaju efikasan pravni sistem za otkrivanje, sudsko gonjenje i kažnjavanje dela smatrana proganjanjem ili ozbiljnom nepravdom, kojem pojedinac ima pristup. Na primer, mera prostog odvrćanja ili prevencije, zasnovana na strahu od odmazde od strane klana ili porodice, mora biti uzeta u obzir u datom kontekstu. To je u skladu sa suštinski individualnom prirodom svakog slučaja i kontekstom u zavisnosti od činjenica, a prema kojem će sudska istraga biti usmerena ⁽⁴¹⁰⁾.

Kako je Visoki sud Ujedinjenog Kraljevstva dalje koncipirao, i na osnovu odluke britanskog Apelacionog suda Engleske i Velsa u predmetima *Atkinson* i *Bagdanavicius* ⁽⁴¹¹⁾, utvrđivanje postojanja efikasne zaštite od progona, ili, naprotiv, u ovom slučaju nepostojanja, jeste postupak u dva koraka, kao što je prikazano na sledećoj slici 2.

⁽⁴⁰¹⁾ Interesantno je primetiti da je u presudi *RH protiv Švedske* (op. cit., fn. 350, stav 70), ECtHR primetio „[ž]ene ne mogu da dobiju zaštitu od policije i počinjeni zločini često prođu nekažnjeno, jer vlasti ne mogu ili nisu spremne da ispituju i sudski gone prijavljene počinioc. Takođe je jasno da su žene uglavnom diskriminisane u somalijskom društvu i da imaju podređen položaj u odnosu na muškarce“. Ipak, Sud je zaključio da se u predmetu *RH* ona ne bi suočila sa stvarnim rizikom od postupanja koje je u suprotnosti sa članom 3, jer je dokazano da je imala pristup podršci porodice i muškoj zaštitničkoj mreži“ (*ibid.*, st. 73).

⁽⁴⁰²⁾ UKUT, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija*, op. cit., fn. 389, stav 15, citira UKUT, *MOJ i drugi (Povratak u Mogadiš) Somalija CG*, op. cit., fn. 328, st. 358-363.

⁽⁴⁰³⁾ UKUT, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija*, op. cit., fn. 389, stav 15, citira UKUT, *MOJ i drugi (Povratak u Mogadiš) Somalija CG*, op. cit., fn. 328, st. 358-363.

⁽⁴⁰⁴⁾ UKUT, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija*, op. cit., fn. 389, stav 15.

⁽⁴⁰⁵⁾ *Ibid.*, st. 70. i 71. Videti i EWCA (UK), presuda od 11. novembra 2003, *Bagdanavicius i drugi, R (na zahtev) protiv Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1605, stav 55, podstav 6; UKUT, *AW (Dovoljna zaštita) Pakistan*, op. cit., fn. 393, st. 24-33; Apelacioni sud za migracije (Švedska), UM 3363-10 i 3367-10, op. cit., fn. 345 (videti EDAL, rezime na engleskom); i UKUT, , op. cit., fn. 343, stav 182.

⁽⁴⁰⁶⁾ Dodata podebljanja. Videti UKUT, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija*, op. cit., fn. 389, stav 13.

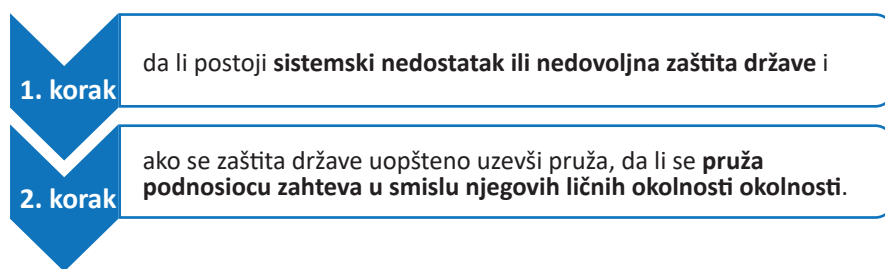
⁽⁴⁰⁷⁾ UKUT, *IM (Dovoljna zaštita) Malavi*, op. cit., fn. 393, stav 50

⁽⁴⁰⁸⁾ *Ibid.*, stav 45.

⁽⁴⁰⁹⁾ UKUT, *NA i VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija*, op. cit., fn. 389, stav 14.

⁽⁴¹⁰⁾ *Ibid.* (originalna naglašavanja).

⁽⁴¹¹⁾ EWCA (UK), presuda od 1. jula 2004, *Michael Atkinson protiv Secretary of State for the Home Department*, [2004] EWCA Civ 846, stav 21; iEWCA (UK), *Bagdanavicius i Anor, R (na zahtev) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 405, stav 55.

Slika 2: Procena u dva koraka radi utvrđivanja (ne)postojanja efikasne zaštite ⁽⁴¹²⁾

Iako je ovde smeštena u kontekst državne zaštite, ova procena u dva koraka je verovatno jednako punovažna u slučaju zaštite koju pružaju strane ili organizacije u skladu s članom 7. stav 1. tačka (b).

Prvi korak se odnosi na **uslove u zemlji porekla**. S tim u vezi, Sud pravde Evropske unije je u svojoj presudi u predmetu *Abdulla* podsetio da „[u] skladu sa članom 4. stav 3. Direktive, a u vezi s procenom činjenica i okolnosti, [...] mogu se uzeti u obzir, između ostalog, zakoni i propisi zemlje porekla i način njihove primene, kao i stepen do kog su u toj zemlji ljudska prava zagarantovana” ⁽⁴¹³⁾. Prema mišljenju Visokog suda Irske, samo postojanje postupka za upućivanje žalbi na rad policije nije dovoljno ako nije praćeno efikasnim sistemom za otkrivanje, istragu, sudsko gonjenje i izricanje presuda za krivična dela ⁽⁴¹⁴⁾. Kažnjavanje određenih krivičnih dela u nacionalnom zakonodavstvu takođe se ne smatra zaštitom u smislu člana 7. stav 2. kada se ne sprovodi efikasno i dovoljno putem sudskog gonjenja ⁽⁴¹⁵⁾. Naglasak se stavlja i na preventivnu stranu sistema, tako da se samo kažnjavanje smatra nedovoljnom zaštitom ukoliko nisu na snazi mehanizmi kako bi se sprečila krivična dela pre svega ⁽⁴¹⁶⁾. Štaviše, pored sistema krivičnog prava, treba uzeti u obzir i civilne zakone „(npr. zabrana uznemiravanja) [koji] mogu igrati ulogu u opštem sistemu zaštite” ⁽⁴¹⁷⁾. Ako postoji systemski neuspeh države da pruži zaštitu, tada će podnosilac zahteva suočen s proganjanjem ili ozbiljnom nepravdom moći da dokaže osnovan strah od proganjanja ili stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde. Međutim, ako postoji uopšteno uzevši dovoljna zaštita države, onda će biti neophodno da se pređe na drugi korak.

Drugi korak koji se odnosi na **lične okolnosti podnosioca zahteva** je neophodan zato što, bez obzira na uopšteno uzevši dovoljnu zaštitu države, podnosilac zahteva i dalje može biti u stanju da dokaže osnovan strah od proganjanja ili stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde. Ovaj drugi korak se u određenoj meri preklapa sa utvrđivanjem osnovanog straha od proganjanja ili stvarnog rizika od trpljenja ozbiljne nepravde (videti odeljak 1.9, str. 81, i odeljak 2.8, str. 115), mada ova dva koraka ostaju „dva odvojena analitička koraka” ⁽⁴¹⁸⁾. Na primer, činjenica da je podnosilac zahteva možda bio podvrgnut prethodnom progonu ili ozbiljnoj nepravdi protiv koje nije primio efikasnu zaštitu posebno je važna kako bi se utvrdilo da li će mu se pružiti takva zaštita u vreme saslušanja ⁽⁴¹⁹⁾. Pored toga, kao što se razmatra u odeljku 1.7.2.3 u daljem tekstu (str. 72), razmatranje ličnih okolnosti podnosioca zahteva takođe zahteva utvrđivanje da li on ima efektivan pristup zaštiti koja se uopšteno uzevši pruža. Kao što je presudio švedski *Migrationsoverdomstolen* (Apelacioni sud za migracije), to možda, na primer, neće biti slučaj sa maloletnicima koji ostaju zavisni od svojih roditelja i na taj način budu možda sprečeni da uživaju zaštitu od progona ili ozbiljne nepravde ⁽⁴²⁰⁾.

⁽⁴¹²⁾ UKUT, *AW (Dovoljna zaštita) Pakistan*, op. cit., fn. 393, naročito st. 34. i 35.

⁽⁴¹³⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 71.

⁽⁴¹⁴⁾ Visoki sud (Irska), presuda od 9. decembra 2009, *ASO protiv Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform*, [2009] IEHC 607, stav 12.

⁽⁴¹⁵⁾ Sud u Kaljariju (Italija), presuda od 3. aprila 2013, br. RG 8192/2012 (videti EDAL, rezime na engleskom); i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka 62.867, op. cit., fn. 384, stav 4.8.4.

⁽⁴¹⁶⁾ EWCA (UK), *Bogdanovicius i drugi, R (na zahtev) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 405, stav 55, podstav 5. Videti i Sud u Budimpešti (Mađarska), presuda od 5. oktobra 2011, *KH protiv Office of Immigration and Nationality*, 6.K. 34.440/2010/20 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴¹⁷⁾ UKIAT, presuda od 22. februara 2007, *AB (Zaštita – zločinačke bande – unutrašnje preseljenje) Jamajka CG* [2007] UKIAT 00018, stav 143.

⁽⁴¹⁸⁾ *Ibid.*, stav 141.

⁽⁴¹⁹⁾ UKUT, *AW (Dovoljna zaštita) Pakistan*, op. cit., fn. 393, st. 37-40. O značaju prethodnog progona prema čl. 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), videti odeljak 1.9.2 u daljem tekstu, str. 83.

⁽⁴²⁰⁾ Vrhovni sud za migracije (Švedska), UM 3363-10 i 3367-10, op. cit., fn. 345 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Evropska komisija pruža ilustrativni spisak faktora koje bi sudovi ili tribunali država članica trebalo da razmotre kako bi utvrdili da li se pruža efikasna zaštita. Ti faktori su prikazani u sledećoj tabeli 20:

Tabela 20: Ilustrativni spisak faktora za procenu efikasnosti zaštite ⁽⁴²¹⁾

(a)	opšti uslovi u zemlji porekla;
(b)	saučesništvo države u pogledu nanošenja predmetne nepravde;
(c)	priroda državnih politika u pogledu predmetne nepravde, uključujući i da li je na snazi krivični zakon koji kažnjava nasilne napade od strane progonioca kaznama srazmernim težini njihovih zločina;
(d)	uticaj koji navodni progonioci imaju kod državnih zvaničnika;
(e)	da li je bilo kakva zvanična aktivnost svrsishodna ili samo površna, uključujući i procenu spremnosti agencija za sprovođenje zakona da otkriju, krivično gone i kazne počiniocima;
(f)	da li postoji obrazac državne neodgovornosti;
(g)	poricanje državnih službi;
(h)	da li je država preduzela mere da spreči nanošenje nepravde.

Navedena lista je ograničena na razmatranje državne aktivnosti ili neaktivnosti, ali na efektivnost zaštite može uticati, na primer, i uloga subjekata civilnog društva. Iako subjekti civilnog društva ne mogu biti davaoci zaštite, oni mogu svojim zaštitnim funkcijama u određenim slučajevima smanjiti ili sprečiti potrebu za zaštitom države. Kao i u slučaju procene da li postoji progon, mora postojati celovit pristup za procenu da li država efikasno štiti. Zbog toga bi dodatni faktori uključivali obim i stepen zaštitnih funkcija koje obavljaju subjekti civilnog društva.

1.7.2.2 Trajnost

Iako član 7. tačka (b) izričito zahteva da zaštita pružena podnosiocu zahteva bude trajna da bi se otklonio stvarni rizik od progona ili ozbiljne nepravde, odredba ne daje nikakvu definiciju ovog kriterijuma trajnosti. S obzirom da član 11. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koristi isti izraz za kvalifikaciju izmenjenih okolnosti koje su povod za prestanak statusa izbeglice, može se uzeti u obzir presuda Suda pravde Evropske unije u predmetu *Abdulla* iz 2010. godine po ovom pitanju. Sud pravde Evropske unije je presudio:

Izmenjene okolnosti će biti ‚značajne i stalne‘ prirode u smislu člana 11. stav 2. Direktive onda kada faktori, koji su predstavljali osnovu straha izbeglog lica od proganjanja, budu mogli da se smatraju iskorenjenim. Procena značajne i stalne prirode izmenjenih okolnosti dakle podrazumeva da nema osnovanog straha od izloženosti činovima proganjanja koji dostižu grubo kršenje osnovnih ljudskih prava u smislu člana 9. stav 1. Direktive ⁽⁴²²⁾.

Nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) je razmotrio, opet u kontekstu prestanka, da li je rizik održivo prestao. Sud je zaključio da je specifičan rizik od progona koji je postojao pod Sadamom Huseinom trajno „prestao da postoji“, jer je **pad diktatora sa vlasti** i kraj njegovog režima bio „nepovratan“ ⁽⁴²³⁾. Međutim, primenjuju se stroži kriterijumi kada nema potpune promene u državi progona, nego se radi o **liberalizaciji u okviru bivšeg sistema progona**. Prema mišljenju istog suda u presudi iz 2011. godine koja se tiče podnosioca zahteva iz Alžira, takav slučaj zahteva **viši standard**:

Što je veći rizik od progona, čak i ako ostane ispod praga značajne verovatnoće, mora postojati trajnija stabilnost izmenjenih okolnosti i pristupačnija za predviđanje kao takva. Ako se promene za koje se smatra da dovode do prestanka statusa izbeglice, kao što je to slučaj u ovom predmetu, moraju proceniti u okviru režima koji još uvek ostaje na vlasti, isto tako se mora zahtevati i viši standard za njihovu trajnost. [...]

⁽⁴²¹⁾ Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji, op. cit., fn. 194, str. 17 i 18.

⁽⁴²²⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 73.

⁽⁴²³⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 24. februara 2011, BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0, st. 20, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti isto tako Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 25. novembra 2011, *M K*, zahtev br. 10008275 (videti EDAL, rezime na engleskom) u vezi sa situacijom na Kosovu od 1986. godine.

[...] Ipak, ne može se tražiti garancija da će se izmenjene političke prilike nastaviti na neodređeno vreme u budućnosti ⁽⁴²⁴⁾.

Ako prenesemo ovo obrazloženje na član 7. stav 2, zaštita od progona ili ozbiljne nepravde je **trajna**. U vezi s tim, belgijsko *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima) utvrdilo je da zaštita Tibanaca u Indiji nije privremena uprkos činjenici da Tibetanci nemaju pravo na stalno boravište u Indiji, nego moraju posedovati obnovljive sertifikate s privremenim rokom važenja ⁽⁴²⁵⁾.

1.7.2.3 Dostupnost

Dostupnost zaštite se eksplicitno zahteva formulacijom člana 7. stav 2. i Sud pravde Evropske unije ju je identifikovao u presudi *Abdulla* kao element definicije zaštite ⁽⁴²⁶⁾. Ovaj treći uslov nije bio predmet rasprave u odlukama sudova ili tribunala država članica ⁽⁴²⁷⁾. Prema belgijskom *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veću za parnične postupke po Zakonu o strancima), dostupnost se mora proceniti u smislu **zakonskih i praktičnih prepreka za zaštitu** ⁽⁴²⁸⁾, iako se nedostatak finansijskih sredstava za pokretanje slučaja pred sudom smatra „nedovoljnim da se donese zaključak o nemogućnosti podnosioca zahteva da ima pristup zaštiti od nadležnih organa” ⁽⁴²⁹⁾. Nasuprot tome, dostupnost zaštite od progona ili ozbiljne nepravde ne može se uslovljavati iscrpljivanjem domaćih pravnih lekova u zemlji porekla. Međutim, u slučajevima koji se odnose na pretnje opšteg kriminalnog karaktera (npr. pretnja nasilnim napadima kao odmazda za navodne dugove podnosioca zahteva, reketiranje itd.) od strane nedržavnih subjekata (kao što je lokalna mafija) u državama koje uopšteno poseduju prima facie efikasan pravni sistem za kažnjavanje takvih kriminalnih aktivnosti, sudska praksa češkog *Nejvyšší správní soud* (Vrhovnog upravnog suda) zahteva da podnosilac zahteva dokaže da je prvo bezuspešno tražio zaštitu od policije ili drugih nadležnih organa u zemlju porekla ili da da verodostojno objašnjenje zašto to nije učinio ⁽⁴³⁰⁾. Međutim, ovaj pristup se uopšte ne može generalizovati ni za sve slučajeve nedržavnih subjekata ni za sve zemlje porekla ⁽⁴³¹⁾. Kao što je naglasio poljski *Naczelny Sąd Administracyjny* (Vrhovni upravni sud), ono što je bitno jeste „da li bi u datim okolnostima [podnosilac zahteva] dobio pomoć od države da je tražio”, odnosno „da li postoji stvarna prilika da se ona traži” ⁽⁴³²⁾.

Evropska komisija daje ilustrativni spisak faktora koje bi sudovi ili tribunali država članica trebalo da uzmu u obzir prilikom ocene dostupnosti zaštite. Ti faktori su prikazani u sledećoj tabeli 21:

Tabela 21: Ilustrativni spisak faktora za procenu dostupnosti zaštite ⁽⁴³³⁾

(i)	dokaz podnosioca zahteva da navodni progonioci nisu pod kontrolom države;
(j)	kvalitativna priroda pristupa koji podnosilac zahteva ima bilo kojoj dostupnoj zaštiti, imajući u vidu da podnosioci zahteva kao kategorija ne smeju biti zakonom izuzeti od zaštite;
(k)	koraci, ako postoje, koje je podnosilac zahteva preduzeo da dobije zaštitu od državnih zvaničnika i odgovor države na ove pokušaje.

⁽⁴²⁴⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 1. juna 2011, BVerwG 10 C 25.10, BVerwG:2011:010611U10C25.10.0, st. 24, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽⁴²⁵⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 17. marta 2015, br. 141.198.

⁽⁴²⁶⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 70.

⁽⁴²⁷⁾ U vezi s tim videti izveštaj o praksi država članica, koji je pripremio ECRE et al, u kom se navodi da u svojim odlukama Austrija, Belgija, Nemačka, Švedska i Velika Britanija ocenjuju ovaj uslov *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 45. Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 25. januara 2011, *RS protiv Ministry of Interior*, 6 Azs 36/2010-274 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴²⁸⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 14. marta 2012, br. 77.179. Pogledati prevod bitnih delova odluke na engleskom u ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje, Nacionalni izveštaj, Belgija*, op. cit., fn. 360, str. 9, fn. 20: „Ocena ovog pitanja pretpostavlja da se ne uzimaju u obzir samo pravne ili sudske prepreke, nego i praktične prepreke koje mogu sprečiti neko lice da ostvari pristup efikasnoj zaštiti [...]. Priroda progona i način na koji ga okolno društvo posmatra, a naročito njegove vlasti, mogu u određenim slučajevima predstavljati praktičnu prepreku. Lična situacija podnosioca zahteva, a naročito njegova ranjivost, takođe može, u praksi, doprineti sprečavanju pristupa [...] zaštiti od strane nadležnih organa”.

⁽⁴²⁹⁾ Videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 6. marta 2012, br. 76.642, stav 5.3.3 (autorov prevod).

⁽⁴³⁰⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 31. oktobra 2008, *IG protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 50/2008-62.

⁽⁴³¹⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), *SCh protiv Ministry of Interior*, op. cit., fn. 331 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴³²⁾ Vrhovni upravni sud (Poljska), OSK 237/07, op. cit., fn. 188. (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴³³⁾ Evropska komisija, *Predlog direktive o kvalifikaciji*, op. cit., fn. 194, str. 18.

1.8 Zaštita unutar zemlje (član 8)

Član 8. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je **neobavezna odredba** koju države članice mogu primeniti i koja predviđa:

1. Kao deo postupka ocenjivanja zahteva za dobijanje međunarodne zaštite, države članice Evropske unije mogu utvrditi da nekom podnosiocu zahteva nije potrebna međunarodna zaštita ako on ili ona u određenom delu zemlje porekla:
 - (a) nemaju osnovani strah od proganjanja ili nisu izloženi stvarnom riziku od trpljenja ozbiljne nepravde; ili
 - (b) imaju pristup zaštiti od progona ili ozbiljne nepravde kako je definisano članom 7;

i ako on ili ona mogu bezbedno i legalno da putuju do tog dela zemlje, dobiju pristup i ako se može opravdano očekivati da se tamo nastane.

2. Prilikom ispitivanja toga da li podnosilac zahteva ima osnovan strah od proganjanja ili je pod velikim rizikom od trpljenja ozbiljne nepravde, ili da li ima pristup zaštiti od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde u delu zemlje porekla u skladu sa stavom 1, države članice Evropske unije dok donose odluke u vezi sa datim zahtevom moraju uzeti u obzir opšte okolnosti koje prevladavaju u tom delu zemlje, kao i lične okolnosti podnosioca zahteva u skladu sa članom 4. U tu svrhu, države članice Evropske unije moraju obezbediti dobijanje preciznih i aktuelnih informacija iz relevantnih izvora, poput Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice i Evropske kancelarije za podršku azilu.

Ipak, ukoliko država članica odluči da primeni koncept zaštite unutar države, onda su st. 1. i 2. člana 8. primenljivi i moraju se poštovati u celini. Kao što je istakao nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud):

U slučaju da oblast porekla [...] ne dolazi u obzir kao destinacija zbog opasnosti koja strancu tamo pretila, on može biti proteran u drugu oblast te zemlje [...] samo u skladu s ograničavajućim uslovima iz člana 8. ⁽⁴³⁴⁾

Direktiva o kvalifikaciji je obuhvatila pojam zaštite unutar države u članu 8. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) je uvela detaljne preduslove za održivost zaštite unutar države (koji uglavnom potiču iz presude ECtHR-a u predmetu *Salah Sheekh* ⁽⁴³⁵⁾) i izbacila član 8. stav 3, koji je dozvoljavao primenu koncepta uprkos tehničkim preprekama za povratak u zemlju porekla. Upotrebom reči „naseli” u prerađenoj Direktivi o kvalifikaciji, za razliku od „boravi” u Direktivi o kvalifikaciji postoji mogućnost da je predviđeno stanje veće stabilnosti ⁽⁴³⁶⁾. Pojam zaštite unutar zemlje u članu 8. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) sada koristi i pozivanje na pristup zaštiti kao alternativni preduslov za oslanjanje na ovaj koncept. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) takođe je uvela i pozivanje na obavezu nadležnih organa da dobiju precizne i najnovije informacije o opštoj situaciji u zemlji porekla (član 8. stav 2).

Član 8. se odnosi na ocenu zahteva za međunarodnu zaštitu, stoga predviđa zajedničke kriterijume koji se primenjuju na oba tipa međunarodne zaštite, tj. za status izbeglice i supsidijarnu zaštitu.

Sud pravde Evropske unije još nije imao priliku da se direktno bavi pitanjima iz člana 8, osim posrednih upućivanja na zaštitu unutar zemlje u predmetu *Elgafadzi*, u kom je navedeno:

prilikom ocenjivanja pojedinačnog zahteva za dobijanje supsidijarne zaštite [...] u obzir treba uzeti sledeće stavke [...] geografski opseg situacije neselektivnog nasilja i stvarno odredište podnosioca zahteva u slučaju da bude vraćen ⁽⁴³⁷⁾.

⁽⁴³⁴⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 31. januara 2013, BVerwG 10 C 15.12, BVerwG:2013:300713U1C5.12.0, st. 14, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽⁴³⁵⁾ ECtHR, *Salah Sheekh protiv Holandije*, op. cit., fn. 349.

⁽⁴³⁶⁾ EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, decembar 2014, str. 35.

⁽⁴³⁷⁾ CJEU, *Elgafadzi* presuda, op. cit., fn. 45, para. 40.

Prilikom primene člana 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u predmetima deportacije, ECtHR je takođe potvrdio:

[...] Član 3. sam po sebi ne sprečava države ugovornice da se pozovu na postojanje mogućnosti unutrašnjeg bega prilikom ocenjivanja tvrdnje pojedinca da bi ga povratak u njegovu zemlju porekla izložio stvarnom riziku od izloženosti postupanju koje je tom odredbom zabranjeno [...] ⁽⁴³⁸⁾.

Dalja analiza člana 8. prvo će se odnositi na kvalitet zaštite unutar zemlje (odjeljak 1.8.1, str. 74). Zatim će se usredsrediti na uslove za ispitivanje, uključujući fazu ispitivanja (odjeljak 1.8.2, str. 79).

1.8.1 Kvalitet zaštite unutar zemlje (član 8. stav 1)

Pojam zaštite unutar zemlje, kao što je navedeno u članu 8, u suštini predviđa da podnosilac zahteva ne ispunjava uslove za status izbeglice ili korisnika supsidijarne zaštite **kada može biti zaštićen u delu zemlje porekla**. Pojam „zaštita” podrazumeva da se na taj pojam može osloniti samo kada se, pre svega, utvrdi ili pretpostavlja da podnosilac zahteva ima osnovan strah od proganjanja ili je pod velikim rizikom od trpljenja ozbiljne nepravde u svojoj oblasti porekla (matičnoj regiji). Ako se tada utvrdi da ostanak u „delu zemlje porekla” ispunjava kriterijume predviđene članom 8, država članica ima pravo da zaključi da podnosiocu zahteva nije potrebna međunarodna zaštita.

U tom smislu, ključni preduslov za primenu koncepta je potreba da se **jasno utvrdi određena oblast ili oblasti zemlje porekla** u kojima je dostupna unutrašnja zaštita ⁽⁴³⁹⁾.

Prema austrijskom *Verfassungsgerichtshof* (Ustavni sud), procena rizika mora biti izvršena na osnovu stvarnog određišta podnosioca zahteva ⁽⁴⁴⁰⁾. Isto tako, prema švedskoj sudskoj praksi, neophodno je pronaći oblast u kojoj počinilac progona ne može ugroziti to lice ⁽⁴⁴¹⁾.

UNHCR takođe sugeriše da formulacija člana 8. Direktive o kvalifikaciji podrazumeva da se, prvo, utvrdi osnovan strah i, drugo, ispita mogućnost unutrašnje zaštite u određenoj oblasti. Kada se ispituje zaštita unutar zemlje, mora se identifikovati određena oblast ili određene oblasti ⁽⁴⁴²⁾. Ukoliko se podnosilac zahteva vrati u drugu oblast svoje matične zemlje nego što je oblast u kojoj je ranije živio, ova nova oblast mora se oceniti prema kriterijumima za zaštitu unutar zemlje ⁽⁴⁴³⁾.

Međutim, čini se da sud ili tribunal može slobodno zaključiti da je zaštita unutar zemlje dostupna u određenoj oblasti, a da ne mora da zaključi da je to jedina sigurna oblast u zemlji. To je zato što, u skladu s članom 8. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), podnosiocu zahteva nije potrebna međunarodna zaštita kada „deo zemlje porekla” ispunjava relevantne suštinske kriterijume.

S tim u vezi, član 8. stav 1. propisuje **tri kriterijuma** za utvrđivanje da li se zaštita unutar zemlje može pronaći u delu zemlje porekla podnosioca zahteva (videti tabelu 22 u daljem tekstu):

Tabela 22: Tri kumulativna kriterijuma zaštite unutar zemlje

1	Deo zemlje porekla mora biti bezbedan za podnosioca zahteva ;	videti odeljak 1.8.1.1, str. 75-77
2	podnosilac zahteva ima pristup tom delu zemlje porekla i	videti odeljak 1.8.1.2, str. 77-78
3	od podnosioca zahteva se može razumno očekivati da se tamo nastani .	videti odeljak 1.8.1.3, str. 78-79

⁽⁴³⁸⁾ ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, para. 266.

⁽⁴³⁹⁾ Ustavni sud (Francuska), odluka od 4. decembra 2003, odluka br. 2003-485-DC, st. 17, u *Oficijalnom časopisu*, 11. decembra 2003, 21085; Državni savet (Francuska), presuda od 11. februara 2015, *Ms S*, zahtev br. 374167; i Apelacioni sud za migracije (Švedska), presuda od 14. januara 2009, UM 4118-07, MIG:2009:4 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴⁴⁰⁾ Ustavni sud (Austrija), presuda od 12. marta 2013, U1674/12, para. 2.1 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴⁴¹⁾ Apelacioni sud za migracije (Švedska), UM 4118-07, op. cit., fn. 439 (videti EDAL, rezime na engleskom) koji se navodi u ECRE et al., Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje, op. cit., fn. 360, str. 59.

⁽⁴⁴²⁾ UNHCR, Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 4, op. cit., fn. 366, st. 34. i 35.

⁽⁴⁴³⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75.

1.8.1.1 Bezbednost u delu zemlje porekla

Postojanje bezbedne oblasti u zemlji porekla je centralni element pojma zaštite unutar zemlje, kao što je navedeno u članu 8. Prvi kriterijum bezbednosti predviđen članom 8. stav 1. tačka (a) odnosi se na uslov da podnosilac zahteva „nema osnovani strah od proganjanja ili nije izložen stvarnom riziku od trpljenja ozbiljne nepravde” u tom delu zemlje porekla (član 1.8.1.1.1, str. 75). Takođe, države članice mogu utvrditi da podnosiocu zahteva nije potrebna međunarodna zaštita ako u delu zemlje porekla ima pristup zaštiti od progona ili ozbiljne nepravde, kako je definisano članom 7. u skladu sa članom 8. stav 1. tačka (b) (odeljak 1.8.1.1.2, str. 76).

Važno je naglasiti da se koncept zaštite unutar države zasniva na pravljenju razlike između rodnog područja podnosioca zahteva i drugog dela ili delova zemlje. Prilikom identifikacije rodnog područja, mora se proceniti jačina veze podnosioca zahteva sa tim područjem, a bitni faktori u toj oceni će obuhvatiti činjenicu da li je podnosilac zahteva kasnije živeo i naselio se u drugom delu ili delovima zemlje pre odlaska. U slučajevima kada su uspostavljene bliske veze sa novim područjem, ono će se obično smatrati matičnim područjem tog lica, umesto njegovog područja rođenja i vaspitanja.

1.8.1.1.1 Nepostojanje progona ili ozbiljne nepravde (član 8. stav 1. tačka (a))

Član 8. stav 1. tačka (a) zahteva da podnosilac zahteva nema osnovan strah od proganjanja ili nije izložen stvarnom riziku od trpljenja ozbiljne nepravde u tom delu zemlje porekla predloženom za zaštitu unutar zemlje. Prvobitni ili bilo koji novi oblik proganjanja ili ozbiljne nepravde u nekom delu zemlje sprečiće primenu koncepta zaštite unutar zemlje (osim ako je dostupan pristup zaštiti u skladu s članom 8. stav 1. tačka (b)). Ovo tumačenje može se potkrepiti *mutatis mutandis* zaključcima Suda pravde Evropske unije u predmetu *Abdulla* koji se odnose na tumačenje koje treba dati članu 11. stav 1. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (takođe i članu 11. stav 1. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)) o prestanku statusa. Sud je zaključio da ne samo da ne postoje prvobitne okolnosti koje opravdavaju strah tog lica od progona, nego da to lice ne bi trebalo „imati nikakav drugi razlog za strah od proganjanja”⁽⁴⁴⁴⁾.

Sličan pristup može se naći i u sudskoj praksi sudova i tribunala država članica. Prema sudskoj praksi švedskog *Migrationsdomstolen* (Apelacionog suda za migracije), od suštinskog je značaja biti uveren da se podnosilac zahteva u predloženoj oblasti zaštite unutar države neće suočiti s drugim vrstama pretnji ili drugim oblicima progona⁽⁴⁴⁵⁾. Slično tome, francuski *Cour nationale du droit d'asile* (Nacionalni sud za pravo azila) je u dva slučaja zaključio da zaštita unutar države nije bila dostupna za predmetne podnositeljke zahteva iz Somalije, pošto žene koje pobegnu od nasilja u južnom i centralnom području zemlje trpe zloupotrebe ili otmice kada pronađu utočište u kampovima za interno raseljena lica⁽⁴⁴⁶⁾. UNHCR takođe predlaže da procena da li je podnosilac zahteva izložen riziku od progona ili druge ozbiljne nepravde nakon preseljenja obuhvati prvobitni ili bilo koji novi oblik progona ili druge ozbiljne nepravde u području preseljenja⁽⁴⁴⁷⁾.

Pretpostavlja se da država ima operativne kapacitete da deluje na državnoj teritoriji. Shodno tome, u slučajevima koji uključuju državu kao počinioца progona ili ozbiljne nepravde kriterijumi bezbednosti, kao što je navedeno u članu 8. stav 1. tačka (a), obično se ne bi ispunili. Ipak, situacija može biti drugačija u slučaju da država nije u stanju da izvrši činove koji predstavljaju progon ili ozbiljnu nepravdu u određenim oblastima zemlje, na primer, u slučaju labave savezne države⁽⁴⁴⁸⁾.

Kada je **počinilac progona ili ozbiljne nepravde nedržavni subjekat** (videti odeljak 1.6.3, str. 60), prvo treba proceniti teritorijalni opseg rizika od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde. Pored toga, treba odgovoriti na pitanje da li će progonilac verovatno pratiti podnosioca zahteva do oblasti zaštite unutar države. U skladu sa sudskom praksom švedskog *Migrationsdomstolen* (Apelacionog suda za migracije), zaštita unutar države može se razmatrati samo u oblasti u kojoj počinilac progona ne može ugroziti to lice. Ako postoji stvarni rizik da počinilac

⁽⁴⁴⁴⁾ CJEU, presuda *Abdulla* i drugi, op. cit., fn. 336, st. 76.

⁽⁴⁴⁵⁾ Apelacioni sud za migracije (Švedska), UM 4118-07, op. cit., fn. 439 (videti EDAL, rezime na engleskom) koji se navodi u ECRE et al., Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje, op. cit., fn. 360, str. 59.

⁽⁴⁴⁶⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 24. jula 2012, zahtev br. SOM08FSPVUL i Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 8. decembra 2011, zahtev br. SOM09FSPVUL, koje se navode u ECRE et al., Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje, op. cit., fn. 360, str. 15.

⁽⁴⁴⁷⁾ UNHCR, Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 4, op. cit., fn. 366, stav 7.

⁽⁴⁴⁸⁾ Radi primera predmeta u kom se smatralo da državni subjekti ne dopiru do cele zemlje, videti Vrhovni sud (Irska), presuda od 16. jula 2015, KMA (Alžir) protiv Refugee Appeals Tribunal i drugi [2015] IEHC 472.

progona može doći do tog lica, neophodno je utvrditi da je zaštita države dostupna u toj oblasti ⁽⁴⁴⁹⁾. Kada je ispitivalo sposobnost počinioca progona da dođe do podnosioca zahteva, holandsko *Raad van State* (Državni savet) uzelo je u obzir činjenicu da se uticaj poslodavca nad podnosiocem zahteva nije proširio na celu zemlju ⁽⁴⁵⁰⁾. U Nemačkoj, u predmetu koji uključuje podnositeljku zahteva koja je tvrdila da je u opasnosti od prisilnog braka, *Verwaltungsgericht Augsburg* (Upravni sud u Ausburgu) je, između ostalog, istakao da bi otac podnositeljke zahteva uskoro saznao za povratak njegove kćerke u Kabul, pošto bi do te činjenice došao pre ili kasnije putem plemenskih veza ⁽⁴⁵¹⁾.

Slično tome, u predmetima *DNM protiv Švedske* i *SA protiv Švedske*, Evropski sud za ljudska prava je, u smislu člana 3. ECHR-a, ispitao teritorijalni opseg rizika od zlostavljanja od strane članova porodice u Iraku koji su želeli da osvete čast porodice. Evropski sud za ljudska prava je naveo da jedan faktor, koji bi mogao imati određenu težinu u odnosu na opravdanost unutrašnjeg preseljenja, jeste taj da lice bude proganjano od strane moćnog klana ili plemena koje ima veze na nivou vlade. Međutim, ukoliko predmetni klan ili pleme nije naročito uticajno, zaštita unutar zemlje bi u mnogim slučajevima mogla biti opravdana. ECtHR je primetio nedostatak dokaza za potkrepljenje tvrdnje podnositeljke zahteva da su predmetne porodice bile posebno uticajne, ili moćne ili imale veze sa vlastima u Iraku, i na taj način imale sredstva i veze da pronađu podnositeljku zahteva u oblasti zaštite unutar države ⁽⁴⁵²⁾. U predmetu *AAM*, ECtHR je prihvatio da preseljenje u Region Kurdistan u Iraku početkom 2014. godine predstavlja valjanu alternativu za podnosioca zahteva koji se plaši zlostavljanja od strane Al Kaide u Mosulu i drugim delovima Iraka, gde je ta organizacija bila vrlo prisutna ⁽⁴⁵³⁾.

Prema UNHCR-u:

[n]ije dovoljno samo zaključiti da prvobitni počinitelj progona još uvek nije realizovao prisustvo u predloženoj oblasti. Umesto toga, mora postojati razlog da se veruje da će domaći počinioca progona verovatno ostati lokalizovan i izvan određenog mesta unutrašnjeg preseljenja ⁽⁴⁵⁴⁾.

1.8.1.1.2 Dostupna je zaštita od progona ili ozbiljne nepravde (član 8. stav 1. tačka (b))

Kao dodatak zahtevu navedenom u članu 8. stav 1. tačka (a) da podnosilac zahteva nema osnovan strah od progiranja ili nije izložen stvarnom riziku od trpljenja ozbiljne nepravde, član 8. stav 1. tačka (b) zahteva da podnosilac zahteva ima pristup zaštiti od progona ili ozbiljne nepravde kako je definisano članom 7. u predloženoj oblasti zaštite unutar države. Shodno tome, unutrašnja zaštita od progona ili ozbiljne nepravde mora poticati od **davalaca zaštite predviđenih članom 7. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i biti efikasna i trajna u skladu s članom 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)**. Stoga se analiza prethodnog odeljka 1.7 (str. 61) podjednako primenjuje prilikom procene zaštite od progona ili ozbiljne nepravde u svrhu zaštite unutar države.

Efikasna zaštita treba da bude **dostupna** podnosiocu zahteva u oblasti zaštite unutar države, tako da njemu ili njoj omogući da živi bez, na primer, sakrivanja svoje seksualne orijentacije, političkih ili verskih uverenja ili uzdržavanja od drugih važnih aspekata svog privatnog života, slobode izražavanja, udruživanja, veroispovesti itd. ⁽⁴⁵⁵⁾

Pored toga, u skladu s uvodnom izjavom (27) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) „u slučajevima u kojima su država ili zastupnici države počinioci progona ili ozbiljne nepravde, treba smatrati da efikasna zaštita podnosiocu zahteva nije dostupna” (videti prethodni odeljak 1.6, str. 56). Kao što je navelo belgijsko *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima), kada je država ipočinitelj progona, postoji pretpostavka da ne postoji efikasna zaštita, s obzirom da se za državu pretpostavlja da ima izvršnu vlast na celoj teritoriji ⁽⁴⁵⁶⁾.

⁽⁴⁴⁹⁾ U vezi s odlukom Apelacionog suda za migracije (Švedska), UM 4118-07, op. cit., fn. 439 (videti EDAL, rezime na engleskom) koji se navodi u ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 59.

⁽⁴⁵⁰⁾ Državni savet (Holandija), odluka od 21. marta 2013. br. 201105922/1 (Kazahstan), koja se navodi u ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 59.

⁽⁴⁵¹⁾ Upravni sud u Ausburgu, Au 6 K 30092, op. cit., fn. 280. (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴⁵²⁾ ECtHR, *DNM protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 57; ECtHR, *SA protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 56.

⁽⁴⁵³⁾ ECtHR, *AAM protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, st. 66-74.

⁽⁴⁵⁴⁾ UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite* br. 4, op. cit., fn. 366, stav 18.

⁽⁴⁵⁵⁾ UKUT, presuda od 26. januara 2011, *SA* (politički aktivista – unutrašnje preseljenje) *Pakistan CG* [2011] UKUT 30 (IAC), stav 15; Visoki sud (Irska), presuda od 1. oktobra 2014, *MCA* protiv Žalbenog suda za izbeglice i drugi [2014] IEHC 504, para. 14.

⁽⁴⁵⁶⁾ U vezi sa odlukom belgijskog Veća za parnične postupke po Zakonu o strancima od 31. avgusta 2013, zahtev br. DRC37FNSNO, koja se navodi u ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 66.

Kada Evropski sud za ljudska prava ispituje celishodnost (onoga što naziva) alternative unutrašnjeg bega u predmetima deportacije iz člana 3. ECHR-a, on sledi sličan pristup. Prema tome, u predmetu *Chahal*, Evropski sud za ljudska prava je tvrdio da je podnosilac zahteva, poreklom Sik, bio u posebnoj opasnosti od zlostavljanja u provinciji Pendžab, ali se nije moglo smatrati ni da je bezbedan u drugim delovima Indije pošto je policija i u drugim oblastima prema izveštajima bila umešana u ozbiljna kršenja ljudskih prava. Dakle, Sud nije bio ubeđen, da opcija „unutrašnjeg bega” nudi pouzdanu garanciju od rizika od zlostavljanja, ako kršenje ljudskih prava od strane određenih pripadnika bezbednosnih snaga u Pendžabu i drugim delovima Indije predstavlja stalan i dugotrajan problem⁽⁴⁵⁷⁾. U presudi *Hilal*, ECtHR je na sličan način napomenuo da zbog institucionalnih veza između policije u kontinentalnom delu Tanzanije i policije u Zanzibaru kao delu Ujedinjene Republike Tanzanije, na nju se ne može računati kao na zaštitu od samovoljnog delovanja⁽⁴⁵⁸⁾.

UNHCR takođe smatra da, u slučaju da strah od progona potiče od državnih subjekata ili ga oni odobravaju ili tolerišu, uključujući i zvaničnu partiju u jednopartijskim državama, pošto se pretpostavlja da oni sprovode nadležnosti u svim delovima zemlje, zaštita unutar zemlje obično ne postoji. Lokalna ili regionalna tela, organi ili uprave u okviru države dobijaju svoje nadležnosti od države. Stoga smatra da:

Mogućnost internog preseljenja može biti relevantna samo ako postoje jasni dokazi da organ proganjanja nema nikakav domet van svoje oblasti i da postoje posebne okolnosti koje bi objasnile propust nacionalne vlade da se suprotstavi lokalnoj nepravdi⁽⁴⁵⁹⁾.

1.8.1.2 Pristup delu zemlje porekla

Čak i ako je deo zemlje porekla bezbedan za podnosioca zahteva u smislu člana 8. stav 1. tač. (a) ili (b), član 8. stav 1. takođe nameće obavezu državama članicama da utvrde da li podnosilac zahteva može „bezbedno i legalno da putuje do tog dela zemlje, dobije pristup tom području i ako se može opravdano očekivati da se tamo nastani”. Tekst člana 8. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) na taj način eksplicitno pominje **tri uslova** za procenu pristupa internoj zaštiti u jednom delu zemlje koji su prikazani u sledećoj tabeli 23:

Tabela 23: Tri kumulativna uslova za procenu pristupa internoj zaštiti u delu zemlje porekla prema članu 8. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

Pojedinac može da:	1)	bezbedno putuje do tog dela zemlje;
	2)	legalno putuje tamo i
	3)	dobije pristup tom području.

S obzirom na tri zahteva, Predlog Komisije upućuje na potrebu da se obezbedi usaglašenost koncepta zaštite unutar države s članom 3. ECHR, kako je to protumačio ECtHR u presudi *Salah Sheekh*⁽⁴⁶⁰⁾. ECtHR je pažljivo sledio tri uslova za procenu pristupa zaštiti unutar države u *Salah Sheekh*, *Sufi i Elmi*, *MIH*, *KAB*, *AAM* i drugim predmetima obuhvaćenim članom 3. ECHR⁽⁴⁶¹⁾. U predmetu *Salah Sheekh*, ECtHR je primetio da vlasti u tri relativno bezbedna područja Somalije ne dozvoljavaju pristup državljanima koji ne potiču iz tih oblasti ili ne pripadaju klanovima na toj teritoriji⁽⁴⁶²⁾. U predmetu *Sufi i Elmi*, ECtHR je zaključio da povratnik ne može bezbedno da putuje u svoju oblast u okviru Somalije, ukoliko mora da prođe kroz područje pod kontrolom Al Šababa⁽⁴⁶³⁾. U predmetu Kurdske zone u severnom Iraku, ECtHR je presudio da postoje direktni letovi iz Švedske za tu oblast i svi Iračani, bez obzira na etničko poreklo ili verska uverenja, mogu slobodno da uđu u tri kurdske pokrajine⁽⁴⁶⁴⁾.

Nacionalni sudovi takođe primenjuju ovaj uslov. Prema francuskom *Conseil d’Etat* (Državnom savetu), moguće je uskratiti zaštitu osobi koja je izložena riziku od sakaćenja ženskih genitalija ako ima alternativnu zaštitu u svojoj

⁽⁴⁵⁷⁾ ECtHR, presuda od 15. novembra 1996, Veliko veće, *Chahal* protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtev br. 22414/93, st. 104. i 105.

⁽⁴⁵⁸⁾ ECtHR, presuda od 6. marta 2001, *Hilal* protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtev br. 45276/99, st. 67. i 68.

⁽⁴⁵⁹⁾ UNHCR, Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 4, op. cit., fn. 366, st. 13. i 14.

⁽⁴⁶⁰⁾ Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji (prerađene), op. cit., fn. 243, str. 7.

⁽⁴⁶¹⁾ ECtHR, *Salah Sheekh* protiv Holandije, op. cit., fn. 349, st. 143. i 144; ECtHR, *Sufi i Elmi* protiv Ujedinjenog Kraljevstva, op. cit., fn. 49, stav 267; ECtHR, *MYH* i drugi protiv Švedske, op. cit., fn. 309, st. 64-66; ECtHR, *KAB* protiv Švedske, op. cit., fn. 309, st. 80-85; ECtHR, *AAM* protiv Švedske, op. cit., fn. 309, st. 70-73.

⁽⁴⁶²⁾ ECtHR, *Salah Sheekh* protiv Holandije, op. cit., fn. 349, stav 142.

⁽⁴⁶³⁾ ECtHR, *Sufi i Elmi* protiv Ujedinjenog Kraljevstva, op. cit., fn. 49, stav 277.

⁽⁴⁶⁴⁾ ECtHR, *AAM* protiv Švedske, op. cit., fn. 309, st. 70. i 72.

zemlji, koja mora zadovoljiti kriterijume bezbednog pristupa, smeštaja i normalnog porodičnog života ⁽⁴⁶⁵⁾. U vezi sa prvobitnom Direktivom o kvalifikaciji, nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) podvukao je da podnosilac zahteva mora biti u mogućnosti da pristupi oblasti zaštite unutar države na razuman način. Sud je tražio pouzdano predviđanje stvarne dostupnosti zasnovane na činjenicama. Treba razmotriti ne samo postojeće mogućnosti deportacije, nego i varijante plana puta za dobrovoljni odlazak u zemlju porekla. S obzirom na humanitarni cilj izbegličkog prava, mora se pokazati da postoji bezbedna ruta koja mora biti razumna za predmetno lice, tako da može pristupiti predmetnom odredištu bez ozbiljnih opasnosti ⁽⁴⁶⁶⁾. Ali od pojedinca se može zahtevati da sarađuje prilikom dobijanja tranzitnih viza ⁽⁴⁶⁷⁾. Na primer, privremena nedostupnost bezbednih oblasti kao rezultat isprekidanih transportnih veza ili obično savladljive teškoće u dobijanju putnih dokumenata i tranzitnih viza su beznačajne ⁽⁴⁶⁸⁾. Britanski Gornji dom Parlamenta zahteva da podnosilac zahteva mora biti u mogućnosti da dođe do oblasti zaštite unutar države „bez prekomernih teškoća ili nepotrebnih nevolja” ⁽⁴⁶⁹⁾. Prema finskom *Korkein hallinto-oikeus* (Vrhovnom upravnom sudu), mora se ispitati da li potencijalno nasilje i napadi u susjednim područjima mogu sprečiti ili znatno komplikovati mogućnost povratka u područje zaštite unutar države ⁽⁴⁷⁰⁾.

1.8.1.3 Opravdanost da se podnosilac zahteva naseli u nekom delu zemlje porekla

Uslov opravdanosti proističe iz člana 8. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koji državama članicama dozvoljava da primenjuju pojam zaštite unutar države prilikom procene zahteva samo ako se od podnosioca zahteva „može opravdano očekivati da se naseli” u predloženoj oblasti zaštite unutar države. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena), međutim, ne nudi nikakve bitne kriterijume na koje se može osloniti prilikom utvrđivanja da li bi zaista bilo opravdano da se podnosilac zahteva naseli u delu zemlje porekla, koji inače ispunjava uslove proistekle iz pojma zaštite unutar države. U nedostatku relevantne sudske prakse CJEU-a, izvestan uvid može se izvući iz pristupa sudova i tribunala država članica; zvaničnih izjava ECtHR-a, koje su primenjivale vrlo slične kriterijume; pristupa unapređenih na nacionalnom nivou; i smernica UNHCR-a. U načelu, svi ovi izvori imaju tendenciju da se oslanjaju na **pristup zasnovan na pravima** prilikom vršenja ispitivanja opravdanosti, ali nivo do kog se osnovna ljudska prava moraju zaštititi nije jasno definisan i ostaje otvoren za raspravu ⁽⁴⁷¹⁾.

Predmet *Salah Sheekh* očigledno ukazuje na to da je za ECtHR ključni kriterijum da li se postavlja pitanje iz člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zato što bi podnosilac zahteva bio izložen postupanju koje je u suprotnosti s članom 3. ECHR-a u oblasti zaštite unutar države ⁽⁴⁷²⁾. Ovaj pristup se detaljnije razmatra u predmetu *Sufi i Elmi*, u kom Evropski sud za ljudska prava nije priznao predloženu oblast zaštite unutar države, jer su tamošnji uslovi predstavljali nečovečno postupanje zabranjeno članom 3. ECHR-a:

[Interno raseljena lica] u koridoru Afgoje imaju veoma ograničen pristup hrani i vodi, a očigledno se pojavljuje problem skloništa jer vlasnici pokušavaju da iskoriste priliku za zaradu. Iako je humanitarna pomoć dostupna u kampovima Dadab, zbog krajnje prenatrpanosti pristup skloništu, vodi i sanitarnom čvoru je izuzetno ograničen. Stanovnici oba kampa su podložni nasilnim zločinima, eksploataciji, zlostavljanju i prisilnom regrutovanju. [...] Izbeglicama u kampovima Dadab nije dozvoljeno da odu i stoga se čini da su zarobljeni u kampovima dok se ne završi sukob u Somaliji. U međuvremenu, kampovi postaju sve više prenatrpani, jer izbeglice i dalje beže zbog situacije u Somaliji ⁽⁴⁷³⁾.

Međutim, u predmetu *AAM*, Evropski sud za ljudska prava je napomenuo da interno preseljenje neminovno podrazumeva određene teškoće i nije utvrdio nikakve indikacije na osnovu okolnosti slučaja da bi opšti uslovi života u oblasti preseljenja za podnosioca zahteva bili nerazumni ili na bilo koji način predstavljali postupanje

⁽⁴⁶⁵⁾ Državni savet (Francuska), Ms DF, op. cit., fn. 282. (videti EDAL, rezime na engleskom)

⁽⁴⁶⁶⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 29. maja 2008, BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508U10C11.07.0, str. 186, st. 19.

⁽⁴⁶⁷⁾ U vezi s tim videti EWCA (UK), presuda od 23. oktobra 2013, *HF (Irak) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* [2013] EWCA Civ 1276, st. 99-104. prema mišljenju sudije Elijasa (Elias).

⁽⁴⁶⁸⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 11.07, op. cit., fn. 466, st. 19. i 20.

⁽⁴⁶⁹⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 15. februara 2006, *Januzi protiv Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 5, stav 47.

⁽⁴⁷⁰⁾ Vrhovni upravni sud (Finska), presuda od 18. marta 2011, KHO:2011:25.

⁽⁴⁷¹⁾ Kao što komentator primećuje, „izgleda da postoji široka saglasnost da ukoliko bi život nekog podnosioca zahteva [u okviru zaštite unutar države] uključivao ekonomsko uništenje, krajnju bedu ili egzistenciju ispod nivoa golog preživljavanja (Existenzminimum) ili ga lišio „pristojnih sredstava za preživljavanje”, to bi bilo neopravdano. S druge strane, jednostavno smanjivanje životnog standarda ili pogoršanje ekonomskog statusa ne bi bilo”: H. Storey, ‘Ispitivanje alternative unutrašnjeg bega: preispitivanje sudske prakse, IJRL (1998), str. 516 i 527, citirano u Gornjem domu Parlamenta (UK), *Januzi protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 469, stav 20.

⁽⁴⁷²⁾ ECtHR, *Salah Sheekh protiv Holandije*, op. cit., fn. 349.

⁽⁴⁷³⁾ ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, stav 291.

zabranjeno članom 3”⁽⁴⁷⁴⁾. Istovremeno, bilo bi prestrogo smatrati da je zaštita unutar zemlje isključena samo ako se podnositelj zahteva suočava sa kršenjem neotuđivog prava u skladu s članom 3. ECHR-a⁽⁴⁷⁵⁾. Ovo logično proizlazi iz činjenice da čak i ako se podnositelj zahteva neće suočiti sa novim ili skorašnjim (stvarnim) rizikom od progona u drugom delu zemlje, i dalje može dokazati da nema održivu zaštitu unutar zemlje ako može da dokaže da bi bilo neopravdano da se tamo nastani.

U skladu sa sudskom praksom Velike Britanije⁽⁴⁷⁶⁾, opravdano znači da ne bi trebalo bezrazložno oštro očekivati od podnosioca zahteva da se preseli. Britanski Gornji dom Parlamenta proverio je različite vrste ispitivanja ‚opravdanosti’. U predmetu *Januzi*, lord Bingam je opisao pristup na sledeći način:

Pretpostavimo da neko lice doživljava proganjanje iz razloga obuhvaćenih Konvencijom u zemlji čiji je državljanin. Ta zemlja je siromašna. Standardi socijalne zaštite su niski. Postoji visok stepen nemaštine i oskudice. Poštovanje ljudskih prava je nedovoljno. [...] Moglo bi bez straha od proganjanja živeti u nekom drugom delu svoje zemlje, ali bi tamo trpelo sve nedostatke života u siromašnoj i nazadnoj zemlji. Bilo bi čudno ako bi mu čin proganjanja dao pravo da pobegne ne samo od tog proganjanja, već i od nemaštine koja vlada u njegovoj rodnoj zemlji. Bilo bi, naravno, drugačije da nedostatak poštovanja ljudskih prava predstavlja pretnju po njegov život ili ga izlaže opasnosti od nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja⁽⁴⁷⁷⁾.

Nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) doneo je odluku u nekoliko presuda da se od podnosioca zahteva može opravdano očekivati da ostane u oblasti zaštite unutar države samo ako je dovoljno obezbeđena osnova za preživljavanje⁽⁴⁷⁸⁾. Ovaj standard za ekonomski opstanak prevazilazi odsustvo egzistencijalnih neprilika. Od žalioća se ne može razumno očekivati da vodi život na marginama minimalnog nivoa egzistencije. Od njega se ne može očekivati da obezbedi nivo ekonomskog preživljavanja uz pomoć kriminalnih aktivnosti⁽⁴⁷⁹⁾. Međutim, Sud je ostavio otvoreno pitanje koji se dodatni ekonomski i socijalni standardi moraju ispuniti⁽⁴⁸⁰⁾.

1.8.2 Uslovi za ispitivanje (član 8. stav 2)

Član 8. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) objašnjava uslove za države članice (i samim tim i sve organe odlučivanja u državama članicama) primenom člana 8. kako bi se utvrdilo da li je zaštita unutar zemlje dostupna podnosiocu zahteva u delu zemlje porekla. Oni se odnose na buduću prirodu procene koja treba da se izvrši (odjeljak 1.8.2.2, str. 80); i faktore koje treba uzeti u obzir, odnosno opšte okolnosti u delu zemlje porekla i lične okolnosti podnosioca zahteva (odjeljak 1.8.2.3, str. 80). Pre njihovog uzastopnog ispitivanja, prvo treba razmotriti u kojoj fazi utvrđivanja statusa se mora odigrati ispitivanje zaštite unutar zemlje (tačka 1.8.2.1, str. 79).

1.8.2.1 Faza ispitivanja

Pošto se, kako je objašnjeno u prethodnom tekstu, primena pojma zaštite unutar zemlje može uzeti u obzir samo u slučaju da se prvo utvrdi da podnositelj zahteva ima osnovan strah od proganjanja ili je pod rizikom od trpljenja ozbiljne nepravde u svojoj oblasti porekla, postojanje lokalizovanog straha (rizika) mora se utvrditi **pre** nego što se ispita postojanje zaštite unutar države na drugom određenom području. Ovaj pristup je neophodan za adekvatnu procenu dostupnosti zaštite unutar države, naročito u pogledu procene sposobnosti počinitelja progona ili ozbiljne nepravde da pronađu podnosioca zahteva u drugom delu zemlje i izvodljivosti bezbednog i legalnog putovanja na to područje. Ovakav pristup podrazumeva i da, ukoliko podnositelj zahteva ne potvrdi osnovan strah od progona ili ozbiljne nepravde u svom matičnom području, nema potrebe da nacionalni sud ili tribunal nastavi da razmatra pitanje zaštite unutar države.

⁽⁴⁷⁴⁾ ECtHR, *AAM protiv Švedske*, op. cit., fn. 309, stav 73.

⁽⁴⁷⁵⁾ Videti Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 14. novembra 2007, *Secretary of State for the Home Department protiv AH (Sudan) i drugi* [2007] UKHL 49.

⁽⁴⁷⁶⁾ Videti Gornji dom Parlamenta (UK), *Januzi protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 469; i Gornji dom Parlamenta (UK), *Secretary of State for the Home Department protiv AH (Sudan) i drugi*, op. cit., fn. 475.

⁽⁴⁷⁷⁾ Gornji dom Parlamenta (UK), *Januzi protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 469, prema mišljenju lorda Bingama (Lord Bingham).

⁽⁴⁷⁸⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 15.12, op. cit., fn. 434, stav 20, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽⁴⁷⁹⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 1. februara 2007, BVerwG 1 C 24.06, BVerwG:2007:010207U1C24.06.0, st. 11.

⁽⁴⁸⁰⁾ Videti Dörig u: Hailbronner/Thym, op. cit., fn. 75, čl. 8, stav 16.

1.8.2.2 Ocena okrenuta ka budućnosti

Član 8. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) zahteva da države članice prvenstveno ocene dostupnost zaštite unutar države „u trenutku donošenja odluke o zahtevu“⁽⁴⁸¹⁾.

Na drugom mestu, iz potrebe da se utvrdi da li postoji osnovan strah ili stvarni rizik od ozbiljne nepravde, i iz uslova da zaštita bude neprivremena i trajna, sledi da postoji ocena okrenuta ka budućnosti. Kao što je primetio mađarski sud:

[n]adležni organ se mora pobrinuti da podnosilac zahteva ne bude [...] u opasnosti od progona ili ozbiljne nepravde u predloženoj oblasti [...] ne samo u trenutku donošenja odluke, već i u budućnosti. Zemlje koje se suočavaju sa oružanim sukobima obično ne mogu ponuditi bezbednu alternativu zaštite unutar države, jer pomeranje linija fronta može dovesti do toga da ranije bezbedne oblasti postanu nebezbedne zbog promene situacije⁽⁴⁸²⁾.

1.8.2.3 Opšte okolnosti u delu zemlje porekla i lične okolnosti podnosioca zahteva

Član 8. stav 2. zahteva da države članice Evropske unije kada primenjuju član 8. stav 1. „uzimaju u obzir **opšte okolnosti koje preovladavaju u tom delu zemlje i lične okolnosti podnosioca zahteva** u skladu sa članom 4.“⁽⁴⁸³⁾ Ta procena mora obezbediti dobijanje preciznih i aktuelnih informacija iz relevantnih izvora, poput Visokog komesarijata Ujedinjenih nacija za izbeglice i Evropske kancelarije za podršku azilu.

Iako se Sud pravde Evropske unije još uvek nije izjašnjavao o ovom pitanju, zahtev da se ispituju lične okolnosti pored informacija o zemlji porekla ogleda se i u sudskoj praksi sudova i tribunala država članica koje primenjuju Direktivu o kvalifikaciji.⁽⁴⁸⁴⁾ Prema češkom *Nejvyšší správní soud* (Vrhovnom upravnom sudu), kada se razmatra zaštita unutar države, treba ispitati da li je zaštita dostupna u pravnom i činjeničnom smislu s obzirom na konkretnu situaciju podnosioca zahteva⁽⁴⁸⁵⁾. Kao što je prikazano u nekoliko presuda u različitim državama članicama, područja koja se uopšteno mogu smatrati mogućim područjima zaštite unutar države, možda neće biti održiva oblast zaštite unutar države za konkretnog podnosioca zahteva zbog njegovih ličnih okolnosti. Na primer, u Belgiji, zaštita unutar države nije priznata kao održiva opcija za podnosioca zahteva iz Gruzije sa značajnom istorijom psihopatoloških i psiholoških problema⁽⁴⁸⁶⁾. U Češkoj Republici, Sud je naveo da je podnosilac zahteva iz Konga bila žena bez pratnje i supruga istaknutog političkog lidera koji zastupa interese njihovih etničkih grupa⁽⁴⁸⁷⁾. U Finskoj, od podnosioca zahteva, koji je u prvom delu svog života živio u selu Hazara u Avganistanu, a u drugom delu svog života u Iranu, nije se moglo opravdano očekivati da ostane u drugim delovima Avganistana⁽⁴⁸⁸⁾. U Norveškoj, smatralo se da se od podnosioca zahteva iz Somalije ne može opravdano očekivati da ostane u Puntlandu ili Somalilandu, jer nije pripadao većinskom klanu i stoga se ne bi mogao tamo sam izdržavati⁽⁴⁸⁹⁾. U Velikoj Britaniji, za podnositeljku zahteva koja je bila istraumirana i patila od anksioznosti i depresije, smatralo se da inače ima još ranjivije lične okolnosti od drugih žena u Kampali u Ugandi⁽⁴⁹⁰⁾.

Evropski sud za ljudska prava je primenio slične kriterijume u predmetima deportacije obuhvaćene članom 3. ECHR-a. Na primer, u predmetu *DNM*, ECtHR je, pored opšte situacije i nasilja u Iraku, takođe ispitao lične okolnosti podnosioca zahteva, koji je bio Kurd i sunitiski musliman, i zaključio da podnosilac zahteva nije bio

⁽⁴⁸¹⁾ Na osnovu člana 46. stav 3. DPA (prerađene), za efikasan pravni lek protiv negativne odluke potrebno je potpuno i ex nunc razmatranje činjeničnih i pravnih pitanja, uključujući, ako je potrebno, razmatranje potreba za međunarodnom zaštitom u skladu s [Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom)], barem u postupcima žalbi pred prvostupenim sudom“.

⁽⁴⁸²⁾ Sud za upravne i radne sporove u Budimpešti (Mađarska), presuda od 11. oktobra 2011, 6.k.34.830/2010/19, koja se navodi u ECRE et al., *Davaoci zaštite i primena alternativne zaštite unutar zemlje*, op. cit., fn. 360, str. 59. Izbor trenutka procene alternative zaštite unutar države razmatra se u UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite* br. 4, op. cit., fn. 366, stav 8: „utvrđivanje da li predložena oblast unutrašnjeg bega ili preseljenja predstavlja odgovarajuću alternativu u konkretnom slučaju zahteva procenu tokom vremena, uzimajući u obzir ne samo okolnosti koje su izazvale strah od progona, a koje su podstakle beg iz prvobitne oblasti, nego i da li predložena oblast pruža svrsishodnu alternativu u budućnosti.“

⁽⁴⁸³⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁴⁸⁴⁾ Videti, na primer, UKUT (IAC), presuda od 31. januara 2013, *CM (EM smernice o zemlji; otkrivanje) Zimbabwe CG* [2013] UKUT 00059 (IAC).

⁽⁴⁸⁵⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), *IJ protiv Minister of the Interior*, op. cit., fn. 364. (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴⁸⁶⁾ Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 30. juna 2011, br. 64.233, stav 5.4.2.

⁽⁴⁸⁷⁾ Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 24. januara 2008, *EM protiv Minister of Interior*, 4 Azs 99/2007-93 (videti EDAL, rezime na engleskom).

⁽⁴⁸⁸⁾ Vrhovni upravni sud (Finska), KHO:2011:25, op. cit., fn. 470.

⁽⁴⁸⁹⁾ Apelacioni sud Borgarting (Norveška), presuda od 23. septembra 2011, *Abid Hassan Jama protiv Odbora za imigraciju (Utlendingsnemnda)*, 10-142363ASD-BORG/01 (videti prevod predmeta UNHCR-a).

⁽⁴⁹⁰⁾ EWCA (UK), presuda od 22. maja 2008, *AA (Uganda) protiv Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 579, st. 22-33.

izložen stvarnom riziku od zlostavljanja zbog opšte situacije, niti zbog svojih ličnih okolnosti u oblasti zaštite unutar države⁽⁴⁹¹⁾. U predmetu *MYH*, ECtHR je uzeo u obzir takve lične okolnosti podnosioca zahteva kao što je njihova hrišćanska veroispovest, starost, loše zdravlje, ženski pol i loše ekonomske i društvene veze sa Regionom Kurdistan, ali je zaključio da ni opšta situacija u toj oblasti ni bilo kakve lične okolnosti podnosioca zahteva ne ukazuju na postojanje stvarnog rizika od zlostavljanja⁽⁴⁹²⁾.

Prema mišljenju UNHCR-a, „uvek treba pridati odgovarajuću važnost ličnim okolnostima pojedinca prilikom procene da li bi bilo bezrazložno oštro i stoga neopravdano da se lice preseli u predloženu oblast”⁽⁴⁹³⁾.

Kada je podnosilac zahteva **maloletno lice bez pratnje**, dostupnost odgovarajuće brige i organizovanog staranja o tom licu, a koji su u najboljem interesu maloletnog lica bez pratnje, treba da budu deo postupka kojim se istražuje da li je efikasna zaštita dostupna (uvodna izjava (27) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)).

1.9 Osnovan strah

1.9.1 Osnovan strah (član 2. tačka (d))

Izraz ‚osnovan strah’ znači da mora postojati valjana objektivna osnova za strah podnosioca zahteva od proganjanja. Ovaj element definicije izbeglice bavi se **rizikom ili mogućnošću pojavljivanja progona**. Strah se smatra osnovanim ako se utvrdi da u budućnosti postoji ‚opravdana’ verovatnoća za njegovu realizaciju⁽⁴⁹⁴⁾. Da bi se donela ova odluka, neophodno je proceniti izjave podnosioca zahteva u smislu svih relevantnih okolnosti slučaja (član 4. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)), kao i razmotriti okolnosti koje postoje u njegovoj zemlji porekla i ponašanje počinitelja progona⁽⁴⁹⁵⁾. Stoga je utvrđivanje osnovanog straha tesno povezano sa zadatkom procene dokaza i verodostojnosti regulisanog prvenstveno u skladu s članom 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Ocena dokaza, uključujući ocenu verodostojnosti je prvi korak. Ako se dokazi podnosioca zahteva prihvate kao verodostojni, organ odlučivanja potom prelazi na drugi korak, odnosno da li prihvaćene činjenice i okolnosti predstavljaju osnovani strah. Sud pravde Evropske unije je odobrio ovaj pristup iz dva koraka:

U stvari, ta ‚procena’ se odvija u dve odvojene faze. Prva faza se odnosi na utvrđivanje činjeničnih okolnosti koje mogu predstavljati dokaze potkrepljuće zahtev, dok se druga faza odnosi na pravnu procenu tih dokaza, koja podrazumeva donošenje odluke o ispunjenosti suštinskih uslova predviđenih čl. 9. i 10. ili članom 15. Direktive 2004/83 za odobravanje međunarodne zaštite s obzirom na specifične činjenice datog slučaja⁽⁴⁹⁶⁾.

Međutim, pitanja dokazivanja i verodostojnosti prvenstveno će se obrađivati u posebnoj sudskoj analizi: *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*⁽⁴⁹⁷⁾.

Poput Konvencije o izbeglicama, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne sadrži definiciju izraza ‚osnovani strah’. Niti propisuje važeći standard dokazivanja. Definicija ‚izbeglice’ u članu 2. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) pažljivo prati definiciju Konvencije o izbeglicama⁽⁴⁹⁸⁾, a posebno se odnosi na državljanina treće zemlje koji se nađe izvan zemlje svoje državnosti „bojeći se opravdano da će biti proganjeno” zbog svoje rase, svoje vere, svoje

⁽⁴⁹¹⁾ ECtHR, DNM protiv Švedske, op. cit., fn. 309, st. 50. i 58.

⁽⁴⁹²⁾ ECtHR, MYH i drugi protiv Švedske, op. cit., fn. 309, st. 68-73.

⁽⁴⁹³⁾ Stav UNHCR-a je da, „u zavisnosti od ličnih okolnosti, faktori koji mogu obezbediti materijalnu i psihološku dobrobit lica, kao što su prisustvo članova porodice ili druge bliske društvene veze u predloženoj oblasti, mogu biti značajniji od drugih. [...] Psihološka trauma koja proističe iz prethodnog progona može biti bitna prilikom određivanja da li se od podnosioca zahteva može opravdano očekivati da se preseli u predloženu oblast”. UNHCR, *Smernice za pružanje međunarodne zaštite br. 4*, op. cit., fn. 366, st. 25. i 26.

⁽⁴⁹⁴⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 51; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 43.

⁽⁴⁹⁵⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 51; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 43. Videti i ranije izlaganje CJEU-a u CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 57 (koja ne obuhvata eksplicitno upućivanje na počinioca progona).

⁽⁴⁹⁶⁾ CJEU, presuda od 22. novembra 2012, predmet C-277/11, *MM protiv MM v Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2012:744, st. 64. Ovaj pristup u dva koraka ima važne posledice, jer se za svaki korak može primeniti različit standard dokazivanja. Iako je sada široko prihvaćeno da je odgovarajući standard za drugi korak ‚opravdan strah’ od budućeg progona (videti odjeljak 1.9.1.2 o standardu dokazivanja, str. 82), ne postoji prihvaćeni standard za prvi korak i čini se da svaka zemlja primenjuje svoj sopstveni standard dokazivanja.

⁽⁴⁹⁷⁾ EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

⁽⁴⁹⁸⁾ Videti čl. 1.A stav 2. Konvencije o izbeglicama.

nacionalnosti, svojih političkih stavova ili svoje pripadnosti nekoj socijalnoj grupi, i koje nije u mogućnosti ili, „zbog tog straha”, ne želi da se stavi pod „zaštitu” te zemlje ⁽⁴⁹⁹⁾.

Prema mišljenju Suda pravde Evropske unije da bi se zadovoljila navedena definicija:

[Podnosilac zahteva] zbog okolnosti koje postoje u njegovoj zemlji porekla i ponašanja počinitelaca progona, ima osnovan strah da će lično biti podvrgnut progonu zbog najmanje jednog od pet razloga navedenih u Direktivi [o kvalifikaciji] i Konvenciji [o izbeglicama] ⁽⁵⁰⁰⁾.

Dokazivanje navedenih okolnosti „će pokazati da treća zemlja ne štiti svog državljanina od činova progona” ⁽⁵⁰¹⁾ i da:

Ove okolnosti predstavljaju razlog zašto je za to lice nemoguće, ili zašto opravdano odbija, da se stavi pod „zaštitu” svoje zemlje porekla u smislu [člana 2. tačka (d) prerađen], to jest, u smislu sposobnosti te zemlje da spreči ili kazni činove progona ⁽⁵⁰²⁾.

Pored definicije ‚izbeglice’ predviđene članom 2. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), dve odredbe Direktive o kvalifikaciji (prerađene) su posebno važne za razumevanje koncepta ‚osnovanog straha’: uvodna izjava (36) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) se bavi osnovanim strahom od članova porodice izbeglice, a član 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) objašnjava značaj prethodnog progona. U tom kontekstu, važno je naglasiti da se član 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) odnosi na status izbeglice i supsidijarnu zaštitu, dok se član 2. tačka (d) i uvodna izjava (36) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) primenjuju samo na podnosioca zahteva za status izbeglice. Dalja uputstva o konceptu osnovanog straha pružio je Sud pravde Evropske unije, naročito u presudama *Y i Z* ⁽⁵⁰³⁾, *Abdulla* ⁽⁵⁰⁴⁾ i *X, Y i Z* ⁽⁵⁰⁵⁾.

1.9.1.1 Dvodelni test prema objektivnom testu

Tradicionalno se tvrdi da ‚osnovan strah’ podrazumeva dva elementa:

- 1) **subjektivni element;** postojanje straha u svesti podnosioca zahteva u smislu uznemirenosti i
- 2) **objektivni element;** valjanu osnovu za taj strah zasnovan na situaciji u zemlji porekla i drugim faktorima.

Na primer, u Priručniku UNHCR-a se smatra da:

Elementu straha – stanju uma i subjektivnom stanju – dodaje se bliže određenje ‚osnovan’. Time se podrazumeva da ne određuje samo raspoloženje predmetnog lica njegov status izbeglice, već da to raspoloženje mora biti potkrepljeno objektivnom situacijom. Izraz ‚osnovan strah’ stoga sadrži subjektivni i objektivni element, a pri utvrđivanju da li postoji osnovan strah, **oba elementa** se moraju uzeti u obzir ⁽⁵⁰⁶⁾.

Ovo dvostruko vrednovanje osnovanog straha često se naziva dvostranim ili subjektivnim/objektivnim testom. Ovaj dvodelni test usvojilo je nekoliko nacionalnih vrhovnih sudova bez dalje analize ili izmena ⁽⁵⁰⁷⁾.

⁽⁴⁹⁹⁾ Videti i CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 50; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 42. Videti i ranije izlaganje CJEU-a u CJEU, *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 56.

⁽⁵⁰⁰⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 51; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 43. Videti i ranije izlaganje CJEU-a u CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 57.

⁽⁵⁰¹⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 58.

⁽⁵⁰²⁾ *Ibid.*, st. 59.

⁽⁵⁰³⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33.

⁽⁵⁰⁴⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336.

⁽⁵⁰⁵⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20.

⁽⁵⁰⁶⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 38. (dodata podebljanja).

⁽⁵⁰⁷⁾ Videti npr. Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 23.12, op. cit., fn. 170, stav 19, dostupna na engleskom na www.bverwg.de; Visoki sud (Irska), presuda od 29. marta 2001, *Zgnat'ev protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform*, [2001] IHHC 70, st. 6; i Vrhovni sud (UK), *HJ (Iran) i HT (Kamerun) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 346, stav 17.

Međutim, nacionalni sudovi i tribunali su ispitivali subjektivni element na nekoliko osnova⁽⁵⁰⁸⁾. Prvo, postoji svojstvena opasnost od izjednačavanja nedostatka verodostojnosti sa nepostojanjem subjektivnog straha. U stvari, čak i kada postoji zaključak da svedočenje podnosioca zahteva nije verodostojno, u celini ili delimično, nadležni organ odlučivanja mora bez obzira na to da proceni stvarni rizik s kojim se suočava podnosilac zahteva na osnovu drugih materijalnih dokaza. Drugo, posmatrajući samo objektivni element izbegavaju se ogromni praktični rizici svojstveni pokušaju objektivnog ocenjivanja osećanja i emocija podnosioca zahteva. Treće, nepostojanje subjektivnog straha ne bi bilo samo po sebi odlučujuće jer neki podnosioci zahteva, kao što su mala deca i oni sa mentalnom poremećajem, možda uopšte ne mogu da primete ili izraze strah.

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne zauzima stav da li ‚osnovani strah‘ podrazumeva subjektivni i objektivni element. Ni Sud pravde Evropske unije nije eksplicitno razmatrao to pitanje. Međutim, činjenica da relevantne presude CJEU-a koje govore o pojmu ‚osnovanog straha‘ ne pominju subjektivni element, verovatno ukazuju na to da, prema oceni CJEU-a, procena osnovanog straha ne zahteva procenu stanja svesti podnosioca zahteva, a samim tim objektivni test je dovoljan⁽⁵⁰⁹⁾. Drugim rečima, čini se da CJEU ne zahteva da se ispuni subjektivni element **pored** objektivnog elementa.

Međutim, primena objektivnog testa zahteva pažljivo razmatranje pitanja koja mogu biti jedinstvena za datog pojedinca, uključujući i njegova shvatanja i obaveze, prilikom procene da li će dela podnosioca zahteva u njegovoj zemlji porekla „dovesti do **stvarnog rizika** da bude [...] progonjen“⁽⁵¹⁰⁾. Drugim rečima, treba uzeti u obzir lične karakteristike i okolnosti podnosioca zahteva prilikom određivanja nivoa rizika kom će podnosilac zahteva biti izložen u zemlji porekla. U presudi *Y i Z* Sud pravde Evropske unije je odlučio da:

Subjektivna okolnost da je pridržavanje određenih verskih obreda u javnosti [...] **od posebnog značaja za predmetno lice** radi očuvanja njegovog verskog identiteta, predstavlja bitan faktor koji treba uzeti u obzir prilikom **određivanja nivoa rizika** kojem će podnosilac zahteva biti izložen u svojoj zemlji porekla zbog svoje veroispovesti, čak i ako pridržavanje takvih verskih obreda ne predstavlja ključni element vere za predmetnu versku zajednicu⁽⁵¹¹⁾.

Pitanje objektivnog standarda za ocenjivanje osnovanog straha detaljnije se obrađuje u *Proceni dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*⁽⁵¹²⁾.

1.9.1.2 Standard dokazivanja

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne propisuje standard dokazivanja koji je potreban da bi se strah smatrao ‚osnovanim‘. Međutim, CJEU je u svojoj presudi *Y i Z* pojasnio da prilikom procenjivanja da li neki podnosilac zahteva ima osnovan strah od proganjanja, nadležni organi imaju obavezu da:

u sistemu koji se predviđa u [DK] [...] utvrde da li utvrđene okolnosti predstavljaju ili ne predstavljaju pretnju zbog koje dato lice ima *osnovan* strah da će zapravo biti izloženo činovima proganjanja zbog individualne situacije u kojoj se nalazi⁽⁵¹³⁾.

CJEU-ovo **ispitivanje ‚opravdanog straha‘** je u skladu sa ispitivanjima za procenu osnovanog straha koje su razvili nacionalni sudovi i tribunali država članica. Za nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) strah od progona je osnovan ako je, s obzirom na svoju ličnu situaciju, državljanin treće zemlje zapravo u opasnosti, odnosno sa izuzetnom **verovatnoćom ili stvarnim rizikom** od proganjanja, u smislu člana 2. tačka (d), zbog okolnosti koje preovladavaju u njegovoj zemlji porekla⁽⁵¹⁴⁾. S obzirom na to da, uprkos ovom obrazloženju, isti Sud razjašnjava da je ovo ispitivanje manje od onog koje zahteva više od 50 posto, čini se da je to isti standard koji koriste britanski

⁽⁵⁰⁸⁾ Videti npr. Gornji dom Parlamenta (UK), *R protiv Secretary of State for the Home Department ex parte Sivakumaran i drugi*, op. cit., fn. 346, 998. ff; Komisija za izbeglice (Francuska), odluka od 20. oktobra 1999, *Straracexka*, zahtev br. 140222; i Visoki sud (Australija), presuda od 12. septembra 1989, *Chan protiv Minister for Immigration and Ethnic Affairs*, [1989] HCA 62. Za više detalja videti A. Zimmermann i C. Mahler, op. cit., fn. 188, str. 338-341; J.C. Hathaway i M. Foster, fn. 137, str. 95-105; J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Foster, K. Hailbronner et al., „*Mičigenske smernice o osnovanom strahu*“, Michigan Journal of International Law (2005) 492-502, st. 3-6; G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 63 i 64.

⁽⁵⁰⁹⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20; i CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336.

⁽⁵¹⁰⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 69. (dodata podebljanja).

⁽⁵¹¹⁾ *Ibid.*, stav 70. (dodata podebljanja).

⁽⁵¹²⁾ Videti EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

⁽⁵¹³⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 76. (dodata podebljanja). Videti i CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 89; i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 72.

⁽⁵¹⁴⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), *BVerwG 10 C 23.12*, op. cit., fn. 170, stav 19, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

sudovi i tribunali. Za Vrhovni sud u Velikoj Britaniji strah je osnovan ako postoji **stvaran i opravdan rizik** od progona ili **opravdan stepen verovatnoće** progona iz razloga obuhvaćenog Konvencijom ⁽⁵¹⁵⁾.

Što je najvažnije, sva ova ispitivanja smatraju da je strah osnovan, bez obzira na to što postoji manje od 50 posto mogućnosti pojavljivanja progona. Slično tome, Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Saadi protiv Italije* u smislu člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda smatrao je da podnosilac zahteva nema obavezu „[da dokaže] da je izloženost zlostavljanju ‚verovatnija‘ ⁽⁵¹⁶⁾. Stoga **ispitivanje ‚opravdanog straha‘** znači da, iako je puka mogućnost ili mala verovatnoća progona nedovoljan rizik za utvrđivanje osnovanog straha, podnosilac zahteva ne mora da dokaže da postoji verovatnoća veća od 50 posto da će biti progonjen ⁽⁵¹⁷⁾. Pitanje objektivnog standarda za ocenjivanje osnovanog straha detaljnije se obrađuje u *Proceni dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza* ⁽⁵¹⁸⁾.

1.9.2 Trenutni rizik i značaj prethodnog progona (član 4. stav 4)

Reč ‚strah‘ odražava dalekovid značaj definicije izbeglice iz Konvencije o izbeglicama i Direktive o kvalifikaciji. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) proširuje zaštitu ne samo na lica koja su stvarno progona, nego i na ona koja su izložena riziku od ‚progona‘ ⁽⁵¹⁹⁾. Ona takođe odražava odobravanje da pretnja od progona može biti dovoljna da bi predstavljala progon. Zbog toga, lice ne mora da čeka da bude progona pre podnošenja zahteva za međunarodnu zaštitu, već možda pre da se ‚plaši‘ budućeg progona.

CJEU je naglasio **dalekovidu prirodu osnovanog straha** u presudi *Y i Z*, u kojoj je smatrao da:

prilikom procenjivanja toga da li neki podnosilac zahteva prema članu 2. tačka (c) Direktive ima osnovani strah od progona, nadležni organi imaju obavezu da utvrde da li utvrđene okolnosti predstavljaju ili ne predstavljaju pretnju zbog koje dato lice ima osnovan strah da **će zapravo** biti izloženo činovima progona zbog individualne situacije u kojoj se nalazi ⁽⁵²⁰⁾.

Takođe je naglasio da se „procena obima rizika, u svim slučajevima, mora izvršiti **oprezno i pažljivo**“ ⁽⁵²¹⁾ i mora se zasnovati isključivo na „posebnoj proceni činjenica i okolnosti u skladu s pravilima utvrđenim naročito članom 4. [DK]“ ⁽⁵²²⁾. Iako ne koristi izraze oprezno i pažljivo, ECtHR slično tome tvrdi da postojanje stvarnog rizika u pogledu kršenja člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda mora obavezno biti ozbiljno ⁽⁵²³⁾.

Važan element u oceni trenutnog rizika od progona je **prethodni progon** podnosioca zahteva. Značaj prethodnog progona obrađen je u članu 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), koji propisuje da:

Činjenica da je podnosilac zahteva već bio izložen progona, ozbiljnoj nepravdi ili direktnim pretnjama takvim progona ili ozbiljnom nepravdom predstavlja **ozbiljnu indikaciju** da on ima osnovan strah od progona ili trpljenja ozbiljne nepravde, osim u slučaju da postoje valjani razlozi da se veruje da se takav progon ili ozbiljna nepravda neće ponoviti ⁽⁵²⁴⁾.

Važno je da prethodni progon, kao što je definisano članom 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), obuhvata ne samo čine progona, već i pretnje progona ⁽⁵²⁵⁾. Prema tome, i raniji čini i pretnje progona su „**indikator opravdanosti** straha [podnosioca zahteva] da će se dato progona ponoviti ako se vrati u zemlju

⁽⁵¹⁵⁾ Vrhovni sud (UK), *RT (Zimbabwe) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 292, stav 55.

⁽⁵¹⁶⁾ ECtHR, presuda od 28. februara 2008, Veliko veće, *Saadi protiv Italije*, zahtev br. 37201/06, st. 140.

⁽⁵¹⁷⁾ Videti predmete navedene u prethodnih pet fusnota. Videti i J.C. Hathaway, R.P.G. Haines, M. Foster, K. Hailbronner et al., *‚Mičigenske smernice o osnovanom strahu‘*, op. cit., fn. 508, stav 6.

⁽⁵¹⁸⁾ Videti EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

⁽⁵¹⁹⁾ Videti CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 74 i 75; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 63. i 64. Videti i Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 45.

⁽⁵²⁰⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 76. (dodata podebljanja). Videti i CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 89; i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 72.

⁽⁵²¹⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 77. (dodata podebljanja). Videti i CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 90; i CJEU, presuda *X, Y i Z* op. cit., fn. 20, stav 73.

⁽⁵²²⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 77

⁽⁵²³⁾ Videti ECtHR, *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 457, stav 96; i ECtHR, *Saadi protiv Italije*, op. cit., fn. 516, stav 129.

⁽⁵²⁴⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁵²⁵⁾ Videti CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, st. 94, 96. i 97.

porekla”⁽⁵²⁶⁾. Ako je podnositelj zahteva **već** bio izložen progonu ili direktnim pretnjama progonom, onda bi to, u skladu s članom 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji, samo po sebi bilo „ozbiljna indikacija opravdanog straha”⁽⁵²⁷⁾.

To znači da ne postoji **uslov za prethodni progon**, ali **dokazi o prethodnom progonu predstavljaju ozbiljnu indikaciju** osnovanog straha podnosioca zahteva od progona, osim u slučaju da postoje valjani razlozi da se veruje da se takav progon neće ponoviti.

Međutim, **ova ozbiljna indikacija se može pobijati**. Što je najvažnije, strah više ne može biti opravdan ako su se okolnosti u zemlji porekla promenile od pojave prethodnog progona. Na primer, promena režima može pružiti valjane razloge da se veruje da se takav progon neće ponoviti⁽⁵²⁸⁾. U tom smislu, kriterijumi u klauzuli o prestanku statusa predviđeni članom 11. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) imaju sličnu važnost. Prema mišljenju Suda pravde Evropske unije u predmetu *Abdulla*, ova **promena okolnosti** „mora biti ,toliko značajna i stalna’ da se strah izbeglog lica od progona više ne može smatrati osnovanim”⁽⁵²⁹⁾. Izmenjene okolnosti će biti ,značajne i stalne’ prirode u smislu člana 11. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) „onda kada faktori koji su predstavljali osnovu straha izbeglog lica od progona budu mogli da se smatraju **iskorenjenim**”⁽⁵³⁰⁾. Drugim rečima, procena značajne i stalne prirode izmenjenih okolnosti dakle „podrazumeva da nema osnovanog straha od izloženosti činovima progona koji dostižu grubo kršenje osnovnih ljudskih prava u smislu člana 9. stav 1. Direktive [o kvalifikaciji]”⁽⁵³¹⁾. Tako reči ,ozbiljna indikacija’ u članu 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) razjašnjavaju da nacionalni nadležni organi odlučivanja uvek moraju smatrati prethodni progon (i prethodnu nepravdu) ozbiljnom indikacijom osnovanog straha (i stvarnog rizika).

U predmetu *Abdulla*, Sud pravde Evropske unije je takođe izjavio da, u slučajevima kada se, u skladu sa članom 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (sada član 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)), podnosioci zahteva oslanjaju na prethodne činove ili prijetnje progonom radi dokazivanja osnovanog straha od progona, takođe moraju dokazati da su ti činovi ili pretnje povezani s istim razlogom kao i budući strah od progona⁽⁵³²⁾ (videti prethodni odeljak 1.5, str. 44, o razlozima za progon).

Međutim, podnositelj zahteva koji, pre odlaska iz svoje zemlje porekla, nije bio izložen progonu ili direktnim pretnjama progonom, može uz pomoć drugih dokaza utvrditi postojanje osnovanog straha od progona u doglednoj budućnosti, kao što se to logično podrazumeva članom 5. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), koji se bavi zahtevima za međunarodnu zaštitu na licu mesta. Prihvatanje zahteva za međunarodnu zaštitu na licu mesta jasno pokazuje da je prilikom procene značaja prethodnog progona neophodno razlikovati podnosioca zahteva koji su izbegli progon i još uvijek imaju trenutni osnovani strah, od onih koji su napustili svoju zemlju porekla i tek nakon toga stekli osnovan strah od progona⁽⁵³³⁾. Pored toga, mora se imati na umu da je podnositelj zahteva u prošlosti možda trpeo nepravdu, koja nije predstavljala progon, ali koja je ipak bitan dokaz u proceni osnovanog straha od progona u budućnosti.

1.9.3 Dokaz o riziku kod lica u sličnoj situaciji

Iako se zahteva da podnositelj zahteva ima „osnovan strah da će lično biti podvrgnut progonu”⁽⁵³⁴⁾, **razmatranja osnovanosti ne moraju se obavezno zasnivati na sopstvenom iskustvu podnosioca zahteva**⁽⁵³⁵⁾. Na primer, ono što se dogodilo sa porodicom, prijateljima i drugim članovima rasne ili društvene grupe čiji je pripadnik i podnositelj zahteva, može ukazati na to da je njegov strah osnovan, ali može biti potrebna dodatna činjenična osnova⁽⁵³⁶⁾.

⁽⁵²⁶⁾ *Ibid.*, stav 94. (dodata podebljanja). Videti i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 64; i Upravni sud (Republika Slovenija), I U 411/2015-57, op. cit., fn. 183, stav 74. (naglašava važnost izraza ,ozbiljna indikacija’). Radi detaljnije analize ovog pitanja videti i Upravni sud (Republika Slovenija), presuda od 18. aprila 2014, *Essomba*, I U 1982/2013-45; Upravni sud (Republika Slovenija), presuda od 24. aprila 2014, *Mustafa*, I U 1474/2013-26 (obe se odnose na presudu ECtHR u predmetu *Koktysh protiv Ukrajine* (presuda od 10. decembra 2009, zahtev br. 43707/07, stav 90).

⁽⁵²⁷⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 75; i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 64.

⁽⁵²⁸⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 7. februara 2008, BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208B10C33.07.0, st. 40. i 41.

⁽⁵²⁹⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 72.

⁽⁵³⁰⁾ *Ibid.*, stav 73. (dodata podebljanja).

⁽⁵³¹⁾ *Ibid.* (dodata podebljanja).

⁽⁵³²⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 94.

⁽⁵³³⁾ Videti odeljak 1.9.6 koji obrađuje koncept izbeglice na licu mesta, str. 86.

⁽⁵³⁴⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 51; CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 43. Videti i ranije izlaganje CJEU-a u CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 57.

⁽⁵³⁵⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 43.

⁽⁵³⁶⁾ U vezi s tim pogledajte uvodnu izjavu (36) DK (prerađene) kojom se navodi da će pripadnici porodice, samo zbog njihove veze sa izbeglicom, obično biti podložniji činovima progona na takav način koji bi mogao biti osnova za status izbeglice. Videti i odeljak 1.5.2.4, str. 48, koja se bavi razlozima za progon određenih društvenih grupa.

1.9.4 Diskreciono pravo

Diskreciono pitanje nije rešeno ni u tekstu Konvencije o izbeglicama ni u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj), ali je postalo značajno u podnošenju zahteva za status izbeglice zasnovanog na strahu od verskog progona ili progona na osnovu seksualne orijentacije. Izraz se koristi za upućivanje na pogrešno shvatanje da se od podnosioca zahteva može očekivati da prikriju aktivnosti koje mogu dovesti do njihovog proganjanja te time do uskraćivanja statusa izbeglice. Drugim rečima, ovim pogrešnim poimanjem nagoveštava se da ako podnosioci zahteva mogu sprečiti svoje proganjanje prikrivanjem svojih aktivnosti, njihov strah više nije osnovan.

Sud pravde Evropske unije odbacio je postojanje takvog zahteva za ostvarivanje diskrecionog prava u presudama *Y i Z i X, Y i Z*. U *Y i Z*, Sudu pravde Evropske unije je postavljeno pitanje da li je strah od progona opravdan ako, bez potrebe da se u potpunosti odrekne verske prakse, to lice može „izbeći izlaganje progonu [...] tako što bi se uzdržavalo od verskih obreda”⁽⁵³⁷⁾. Sudu pravde Evropske unije je kasnije postavljeno slično pitanje u spojenim predmetima *X, Y i Z*, odnosno da li se od podnosioca zahteva može očekivati da izbegne proganjanje „prikriva[njem] svoje homoseksualnosti [od svih u svojoj zemlji porekla] [...] ili suzdržavanjem od njenog izražavanja”⁽⁵³⁸⁾.

U predmetu *Y i Z*, CJEU se zatim oslonio na pravila iz člana 4. Direktive o kvalifikaciji u celini kako bi utvrdio da li se od podnosioca zahteva može opravdano očekivati da se suzdrži od verskih obreda koji bi ga izložili riziku od progona. Utvrđeno je da:

Nijedno [od pravila iz člana 4. Direktive o kvalifikaciji] ne ukazuje na to da je, prilikom procene ozbiljnosti rizika od stvarnog trpljenja činova proganjanja u određenoj situaciji, neophodno uzeti u obzir mogućnost podnosioca zahteva da izbegava rizik od proganjanja suzdržavanjem od predmetne verske prakse i stoga odbiti pružanje zaštite koju Direktiva treba da obezbedi podnosiocu zahteva odobravanjem statusa izbeglice. Sledi da, ukoliko se utvrdi da će dato lice po povratku u zemlju porekla nastaviti da vrši versku praksu koja će ga izložiti stvarnom riziku od progona, treba mu priznati status izbeglice [...] **Činjenica da bi mogao da izbegava taj rizik suzdržavanjem od određene verske prakse je u načelu irelevantna.** [...] Prilikom procenjivanja zahteva za dobijanje statusa izbeglice na individualnoj osnovi, [nadležni] organi ne mogu opravdano očekivati od podnosioca zahteva da se suzdrži od te verske prakse⁽⁵³⁹⁾.

Međutim, relevantno je uzeti u obzir važnost određenih obreda za podnosioca zahteva prilikom određivanja nivoa rizika kojem će biti izložen u zemlji porekla, kako navodi Sud pravde Evropske unije:

Subjektivna okolnost da je pridržavanje određenih verskih obreda u javnosti, koji su predmet spornih ograničenja, od posebnog značaja za predmetno lice radi očuvanja njegovog verskog identiteta predstavlja bitan faktor koji treba uzeti u obzir prilikom određivanja nivoa rizika kojem će podnosilac zahteva biti izložen u svojoj zemlji porekla zbog svoje veroispovesti, čak i ako pridržavanje takvih verskih obreda ne predstavlja ključni element vere za predmetnu versku zajednicu⁽⁵⁴⁰⁾.

Osim toga, prilikom procenjivanja toga da li neki podnosilac zahteva ima osnovani strah od progona, „nadležni organi imaju obavezu da ispituju da li utvrđene okolnosti predstavljaju ili ne predstavljaju pretnju zbog koje dato lice ima osnovan strah, s obzirom na njegovu individualnu situaciju, da će on zapravo biti predmet progona”⁽⁵⁴¹⁾ a ta procena obima rizika „će se zasnivati isključivo na posebnoj proceni činjenica i okolnosti”⁽⁵⁴²⁾.

U predmetu *X, Y i Z*, CJEU je primenio analogan pristup i zaključio da se od homoseksualaca **podnosioca zahteva ne može opravdano očekivati da se suzdrže od izražavanja svoje seksualne orijentacije kako bi izbegli rizik od**

⁽⁵³⁷⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 73.

⁽⁵³⁸⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 65.

⁽⁵³⁹⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, st. 78-80. (dodata podebljanja). Videti i odeljak 1.5.2.2, str. 47, o veri kao osnovi za progon.

⁽⁵⁴⁰⁾ CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 70.

⁽⁵⁴¹⁾ *Ibid.*, stav 76.

⁽⁵⁴²⁾ *Ibid.*, stav 77. Češki Vrhovni upravni sud je sledio pristup koji je CJEU primenio u predmetu *Y i Z*, a odnosi se na Iranca koji se preobratio u hrišćanstvo (presuda od 29. maja 2014. godine, *XY protiv Ministry of Interior*, Azs 2/2013-26, Rezime na engleskom je predstavljen i o njemu se diskutovalo na radionici IARL-a u Berlinu 1. juna 2015. „Priznavanje statusa izbeglice i diskretno ponašanje”). U kontekstu informacija o zemlji porekla koje ukazuju, između ostalog, na to da uprkos nastavljenim ozbiljnim represijama protiv preobraćenika u Iranu (smrtna kazna predviđena zakonom, mučenje, zatvor), iranski sudovi ih ne osude na smrtnu kaznu ako se odreknu preobraćenosti tokom suđenja, i da iranske vlasti obično tolerišu ako se neislamska veroispovest upražnjava u privatnom krugu i ne promovise na javnim mestima, Vrhovni upravni sud se pozvao na presudu CJEU-a u predmetu *Y i Z* i ponovio da se od podnosioca zahteva za međunarodnu zaštitu ne može tražiti da spreči svoje proganjanje u zemlji porekla suzdržavanjem od javnog izražavanja svoje vere.

proganjanja ⁽⁵⁴³⁾, **izuzimajući činove koji se smatraju krivičnim** u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom država članica Evropske unije ⁽⁵⁴⁴⁾. U suprotnom, u svrhu utvrđivanja razloga za progon, ne postoji ograničenje u vezi sa „stavom koji pripadnici određene društvene grupe mogu usvojiti u odnosu na svoj identitet, ili ponašanje koje može ili ne mora potpadati pod definiciju seksualne orijentacije” ⁽⁵⁴⁵⁾. Zahtevati od pripadnika društvene grupe koji dele istu seksualnu orijentaciju da tu orijentaciju skrivaju protivno je „samom priznanju osobine koja je do te mere važna za njihov identitet da se od predmetnih lica ne bi trebalo zahtevati da je se odreknu” ⁽⁵⁴⁶⁾. Niti se može očekivati da podnosioci zahteva sakrivaju svoju seksualnu orijentaciju kako bi izbegli rizik od progona ⁽⁵⁴⁷⁾. U tom pogledu ne treba uzeti u obzir činjenicu da bi podnosilac zahteva mogao izbeći rizik većim suzdržavanjem nego heteroseksualno lice od izražavanja svoje seksualne orijentacije ⁽⁵⁴⁸⁾.

Nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) je sledio taj pristup kada je primenio presudu CJEU-a u predmetu *Y i Z* u postupku pred domaćim sudom da se ne može očekivati nikakvo suzdržavanje niti diskrecija ⁽⁵⁴⁹⁾. Po analogiji, navedeni zaključci iz presuda *Y i Z i X*, *Y i Z* mogu se primeniti i na političke stavove.

1.9.5 Procena osnovanog straha u kontekstu opšteg nasilja

Procena osnovanog straha u kontekstu opšteg nasilja koje obuhvata, na primer, građanski rat, oružani sukob, ili plemenski sukob, dovodi do kompleksnih i specifičnih pitanja tesno povezanih sa supsidijarnom zaštitom na osnovu člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽⁵⁵⁰⁾. Međutim, važno je naglasiti da činjenica da je podnosilac zahteva pobegao iz situacije opšteg nasilja ne znači da on ispunjava uslove samo za status supsidijarne zaštite u skladu s članom 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji (prerađene). U svim slučajevima neophodno je prvo proceniti da li se podnosilac zahteva suočava sa osnovanim strahom od progona zbog jednog ili više od pet razloga predviđenih Konvencijom o izbeglicama i Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom) ⁽⁵⁵¹⁾. Na primer, iako je situacija u Mogadišu uglavnom bila teška u 2000-im i za mnoge je postojao stvaran rizik od progona i ozbiljne nepravde, mnogo je zavisilo od specifičnih okolnosti ⁽⁵⁵²⁾ pojedinačnih pripadnika klanova. Pripadnici određenih etničkih manjina u Somaliji, kao što su Shekhal Gandhershe i Shekhal Jasira, predstavljali su posebne mete i time su ispunjavali uslove za status izbeglice ⁽⁵⁵³⁾.

1.9.6 Potrebe pružanja međunarodne zaštite koje se javljaju na licu mesta (član 5)

Lice koje nije bilo izbeglica ili korisnik supsidijarne zaštite kada je napustilo svoju zemlju porekla, ali koje **kasnije** postane izbeglica ili korisnik supsidijarne zaštite naziva se izbeglica ili korisnik supsidijarne zaštite na licu mesta. Lice postaje **izbeglica na licu mesta**, ili korisnik supsidijarne zaštite na licu mesta, zbog značajnih promena u svojoj zemlji porekla (na primer, zbog državnog udara) ili zbog aktivnosti koje je podnosilac zahteva preduzeo, ili su na njega uticale, izvan zemlje porekla (na primer, zbog njegovog disidentskog političkog ponašanja u državi azila).

Pojam izbeglice na licu mesta ili korisnika supsidijarne zaštite na licu mesta definisan je članom 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Kao što se može videti u sledećoj tabeli 24, svaki stav ima određeno područje primene *ratione personae*:

⁽⁵⁴³⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, st. 74-76.

⁽⁵⁴⁴⁾ *Ibid.*, st. 66. i 67.

⁽⁵⁴⁵⁾ *Ibid.*, st. 67. i 68.

⁽⁵⁴⁶⁾ *Ibid.*, stav 70.

⁽⁵⁴⁷⁾ *Ibid.*, stav 71.

⁽⁵⁴⁸⁾ *Ibid.*, stav 75.

⁽⁵⁴⁹⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 23.12, op. cit., fn. 170, stav 27, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽⁵⁵⁰⁾ Za više detalja videti EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436.

⁽⁵⁵¹⁾ Videti npr. UKIAT, *AM i AM (oružani sukob: rizične kategorije) Somalija CG*, op. cit., fn. 386. Videti i J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 174-181.

⁽⁵⁵²⁾ Za neiscrpan spisak tih faktora videti UKIAT, *AM i AM (oružani sukob: rizične kategorije) Somalija CG*, op. cit., fn. 386, stav 160.

⁽⁵⁵³⁾ *Ibid.*, stav 168.

Tabela 24: Član 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) – Lično područje primene

Član 5.	Karakter odredbe	Lično područje primene
'1. „Osnovan strah od proganjanja ili stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde može se zasnivati na događajima koji su se odigrali nakon što je podnosilac zahteva napustio zemlju porekla.”	Obavezna	Podnosioci zahteva za: – status izbeglice; – i supsidijarnu zaštitu.
'2. „Osnovan strah od proganjanja ili stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde može se zasnivati na aktivnostima u kojima se podnosilac zahteva angažovao nakon što je napustio zemlju porekla, posebno ako se utvrdi da aktivnosti na koje se poziva predstavljaju izraz i nastavak uverenja ili sklonosti koje je imao u zemlji porekla.”	Obavezna	Podnosioci zahteva za: – status izbeglice; – i supsidijarnu zaštitu.
'3. „Ne dovodeći u pitanje Ženevsku konvenciju, države članice mogu odrediti da se podnosiocu zahteva koji naknadno podnese zahtev po pravilu neće priznati status izbeglice, ako se opasnost od proganjanja zasniva na okolnostima koje je podnosilac zahteva stvorio svojom sopstvenom odlukom nakon što je napustio zemlju porekla.”	Neobavezna	Podnosioci zahteva za: – status izbeglice.

Kao što je prethodno navedeno i podrazumeva se u uvodnoj izjavi (25) ⁽⁵⁵⁴⁾, jasno je da su čl. 5. st. 1 i 2. obavezni ⁽⁵⁵⁵⁾, dok je član 5. stav 3. neobavezan. Stoga, država članica koja u potpunosti odbija zahteve za status izbeglice na licu mesta na osnovu člana 5. stav 1. ili na osnovu člana 5. stav 2. ili oba, krši Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu). Kao što se razmatra u daljem tekstu, takođe je važno naglasiti da se član 5. mora tumačiti u vezi s članom 4. stav 3. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), kojim se zahteva da svaka procena uzme u obzir:

da li je cilj aktivnosti podnosioca zahteva nakon napuštanja zemlje porekla u kojima se angažovao bio isključivo ili uglavnom stvaranje neophodnih uslova za podnošenje zahteva za međunarodnu zaštitu, kako bi se procenilo da li bi te aktivnosti izložile podnosioca zahteva progonu ili ozbiljnoj nepravdi ako se vrati u tu zemlju.

Sud pravde Evropske unije do sada nije imao priliku da razjasni tumačenje zahteva ‚na licu mesta‘ predviđenih članom 5. Međutim, bilo je razmatranja njegovog opsega primene u odlukama nacionalnih sudova i tribunala. Na primer, britanski Apelacioni sud Engleske i Velsa, imajući u vidu čl. 4. i 5. Direktive o kvalifikaciji, utvrdio je da postoji razlika između aktivnosti na licu mesta, koje u toj zemlji u kojoj traži azil, legitimno vrši neki politički disident protiv svoje vlade, i zbog kojih može biti izložen riziku od zlostavljanja ili proganjanja, i aktivnosti čije je vršenje motivisano isključivo stvaranjem takvog rizika ⁽⁵⁵⁶⁾. Međutim, smatrao je da Direktivu o kvalifikaciji ne treba tumačiti u smislu da apriorno predupređuje zahtev zasnovan na oportunističkom. Umesto toga, Direktiva o kvalifikaciji zahteva procenu da li će vlasti u zemlji porekla verovatno pratiti i dokumentovati aktivnosti podnosioca zahteva i uočava da ti organi mogu shvatiti ili biti uvereni da je ta aktivnost neiskrena, a strah od kasnijeg zlostavljanja neosnovan ⁽⁵⁵⁷⁾.

ECtHR se takođe bavio pojmom ‚na licu mesta‘ u kontekstu tumačenja člana 3. ECHR-a. U predmetima *SF protiv Švedske* ⁽⁵⁵⁸⁾, *AA protiv Švajcarske* ⁽⁵⁵⁹⁾, *HS i drugi protiv Kipra* ⁽⁵⁶⁰⁾ i *FG protiv Švedske* ⁽⁵⁶¹⁾, ECtHR se osvrnuo na ‚nastavak‘, kao i na ‚potpuno nove‘ aktivnosti na licu mesta u smislu člana 3. ECHR-a. Štaviše, naglasio je da:

⁽⁵⁵⁴⁾ Ova uvodna izjava predviđa: „Posebno je potrebno uvesti **zajedničke koncepte** za potrebe pružanja zaštite koje se javljaju na licu mesta [...] (dodata podebljanja).

⁽⁵⁵⁵⁾ Iako se i u stavu 1. i u stavu 2. člana 5. koristi reč „može“, oni ne predstavljaju dopuštenje, već jednostavno treba da prikažu oblike osnovanog straha od progona i stvarnog rizika od trpljenja teške nepravde, koji su obavezni konceptualni elementi za aktiviranje odgovarajućeg oblika statusa međunarodne zaštite. Videti i IARLJ, *Priručnik za sudije koji se bave izbegličkim pravom u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, 2007, str. 51; i H. Battjes, op. cit., fn. 117, str. 544; nasuprot K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1040.

⁽⁵⁵⁶⁾ EWCA (UK), presuda od 15. aprila 2008, *YB (Eritreja) protiv the Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 360, stav 13.

⁽⁵⁵⁷⁾ *Ibid.*, st. 14 i 15.

⁽⁵⁵⁸⁾ ECtHR, presuda od 15. maja 2012, *SF protiv Švedske*, zahtev br. 52077/10, stav 62-71.

⁽⁵⁵⁹⁾ ECtHR, presuda od 7. januara 2014, *AA protiv Švajcarske*, zahtev br. 58802/12, st. 38-43.

⁽⁵⁶⁰⁾ ECtHR, presuda od 21. jula 2015, *HS i drugi protiv Kipra*, zahtev br. 41753/10 i 13 drugih zahteva, stav 277.

⁽⁵⁶¹⁾ ECtHR, presuda od 29. marta 2016, *Veliko veće, FG protiv Švedske*, zahtev br. 43611/11, st. 123. i 144-158.

U vezi s aktivnostima na licu mesta [...], uglavnom je veoma teško oceniti da li je lice iskreno zainteresovano za datu aktivnost, bilo da ima politički ili verski cilj, ili da li se uključilo samo zato da bi sebi obezbedilo opravdanje za period nakon bekstva ⁽⁵⁶²⁾.

Četiri navedene presude Evropskog suda za ljudska prava deluju kao uverljivi argumenti u tumačenju pojmova izbeglice na licu mesta i korisnika supsidijarne zaštite na licu mesta. Međutim, treba oprezno pristupiti korišćenju ove sudske prakse iz Strazbura u smislu Direktive o kvalifikaciji, jer ECtHR niti tumači Konvenciju o izbeglicama niti Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu), nego preispituje da li fabrikovane aktivnosti mogu izložiti podnosioca zahteva zlostavljanju koje je u suprotnosti s članom 3. ECHR-a ⁽⁵⁶³⁾. Pored toga, zbog apsolutnog karaktera člana 3. ECHR-a, razlika između „dobre namere” i „loše namere” nikada nije odlučujuća za ECtHR ⁽⁵⁶⁴⁾. Pored toga, presude *SF*, *AA* i *FG* se bave zaštitom od proterivanja ili prisilnog vraćanja, dok član 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predstavlja osnov za uskraćivanja statusa izbeglice (što su dve različite stvari) ⁽⁵⁶⁵⁾.

1.9.6.1 Zahtevi zasnovani na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla (član 5. stav 1)

Član 5. stav 1. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je obavezan: države članice moraju priznati nekom licu status izbeglice ili korisnika supsidijarne zaštite na osnovu događaja koji su se odigrali nakon što je podnosilac zahteva napustio zemlju porekla ako ti događaji dovode do osnovanog straha od proganjanja ili stvarnog rizika od trpljenja ozbiljne nepravde. Sistemski kontekst ove odredbe ukazuje na to da član 5. stav 1. obuhvata događaje koji se javljaju nezavisno od svih naknadnih aktivnosti preduzetih od strane podnosioca zahteva ⁽⁵⁶⁶⁾. Ti događaji uključuju situacije **značajne promene okolnosti u zemlji porekla** (kao što je državni udar) u trenutku kada je podnosilac zahteva u inostranstvu iz razloga u potpunosti nepovezanih sa potrebom zaštite, kao što su odmori, studije ili poslovni razlozi ⁽⁵⁶⁷⁾, kao i **situacije koje obuhvataju dramatično intenziviranje već postojećih faktora** od odlaska podnosioca zahteva iz zemlje porekla ⁽⁵⁶⁸⁾. U ovom drugom scenariju, podnosilac zahteva je mogao biti svestan uznemirujućih događaja u svojoj zemlji porekla u trenutku njegovog odlaska ili čak motivisan njima da ode, ali stvarna mogućnost da bude proganjen ili trpi ozbiljnu nepravdu nakon povratka postoji samo zbog eskalacije događaja nakon odlaska.

Reči „događaji koji su se odigrali” u članu 5. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ne moraju obavezno podrazumevati da se događaji odigravaju u zemlji porekla ⁽⁵⁶⁹⁾. Na primer, ubistvo ministra iz vlade u trećoj zemlji ili značajna promena okolnosti u zemljama u okruženju zemlje porekla (npr. građanski rat) takođe mogu biti relevantni za zahteve za status izbeglice na licu mesta.

Ne postoji jasna razlika između zahteva zasnovanih na događajima koji su se odigrali nakon što je podnosilac zahteva napustio zemlju porekla (član 5. stav 1) i zahteva zasnovanog na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega (član 5. stav 2). Često se uslovi u zemlji porekla pogoršavaju i istovremeno (ili čak zbog tog pogoršanja) podnosilac zahteva se angažuje u aktivnostima nakon bega. Bitno pitanje u takvim slučajevima jeste da li promena okolnosti u zemlji porekla i aktivnosti nakon bega podnosioca zahteva, posmatrane zajedno, dovode do rizika od progona zbog stvarnog ili pripisanog razloga navedenog u članu 2. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ili zbog trpljenja ozbiljne nepravde, kao što je definisano članom 15. ⁽⁵⁷⁰⁾ Na primer, francuski *Cour nationale du droit d'asile* (Nacionalni sud za pravo azila) je odobrio status izbeglice podnosiocu zahteva iz Mauritanije, koji je već bio poznati reper u svojoj zemlji porekla i za čije se aktivnosti na internetu i Facebooku nakon odlaska iz Mauritanije smatralo da su pogoršale njegov položaj u očima mauritanskih vlasti ⁽⁵⁷¹⁾. Međutim, Sud od

⁽⁵⁶²⁾ *Ibid.*, stav 123 (izostavljene interne reference).

⁽⁵⁶³⁾ Štaviše, nije jasno da li ECtHR pridaje važnost pitanju da li su aktivnosti na licu mestu fabrikovane ili ne. Može se tvrditi da ECtHR samo utvrđuje rizik i u tom kontekstu procenjuje iskrenost aktivnosti podnosioca zahteva.

⁽⁵⁶⁴⁾ Videti ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit, fn. 561, stav 156.

⁽⁵⁶⁵⁾ Videti i *ibid.*, stav 125-127.

⁽⁵⁶⁶⁾ K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1040. Drugim rečima, čl. 5. stav 1. DK (prerađene) odnosi se na događaje, a ne na aktivnosti koje preduzima podnosilac zahteva.

⁽⁵⁶⁷⁾ *Ibid.*, str. 1041. Radi pojedinačnih primera videti J.C. Hathaway, *Zakon o statusu izbeglice* (Butterworths, 1991) str. 33 i 34.

⁽⁵⁶⁸⁾ K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1041. Radi pojedinačnih primera videti J.C. Hathaway, *Zakon o statusu izbeglice*, op. cit., fn. 567, str. 34-35.

⁽⁵⁶⁹⁾ K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1040.

⁽⁵⁷⁰⁾ Videti, mutatis mutandis, ECtHR, *SF protiv Švedske*, op. cit, fn. 558, st. 67 i 68; isti stav je zauzeo Vrhovni upravni sud (Poljska), presuda od 14. decembra 2005, II OSK 1081/05.

⁽⁵⁷¹⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 4. februara 2016, *MS*, zahtev br. 15016079.

podnosioca zahteva traži da potkrepi dokazima da vlasti u zemlji porekla imaju ili će steći saznanje o njegovim aktivnostima u Francuskoj da bi se smatralo da to pogoršava rizik od progona ⁽⁵⁷²⁾.

1.9.6.2 Zahtevi zasnovani na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega (član 5. tačka 2)

Član 5. stav 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je obavezan. Razlikuje **dve vrste aktivnosti** podnosioca zahteva **nakon bega** (videti sledeću tabelu 25).

Tabela 25: Dve vrste aktivnosti nakon bega prema članu 5. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

1	„nastavak’	aktivnosti posle bega koje predstavljaju izraz i nastavak uverenja ili sklonosti koje je podnosilac imao u zemlji porekla
2	„potpuno nove’	aktivnosti posle bega koje ne predstavljaju izraz i nastavak uverenja ili sklonosti koje je podnosilac imao u zemlji porekla i koje su nastale tek nakon što je podnosilac zahteva napustio svoju zemlju porekla

Upotreba reči „posebno” u članu 5. stav 2. govori o tome da prva vrsta aktivnosti nakon bega služi za potkrepljivanje zahteva za međunarodnu zaštitu, ali ostavlja otvorenu mogućnost da drugi tip to takođe može učiniti. Ako se pojavi neko pitanje o tome da li je jedina ili glavna svrha iza aktivnosti na licu mesta da podnosilac zahteva stvori uslove za kvalifikaciju za status izbeglice ili supsidijarnu zaštitu, član 5. mora se tumačiti u vezi s članom 4. stav 3. tačka (d) ⁽⁵⁷³⁾.

Prva vrsta **„nastavka’ aktivnosti posle bega** obuhvata situacije kada aktivnost nižeg nivoa podnosioca zahteva u zemlji porekla sama po sebi ne zadovoljava prag rizika od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde, ali ga zadovoljava kada se kombinuje zajedno sa aktivnostima na licu mesta nakon odlaska iz zemlje porekla ⁽⁵⁷⁴⁾. Međutim, izraz „imao’ ne znači da su sklonost ili uverenje morali biti izraženi u zemlji porekla; dovoljno je da je to lice posedovalo unutrašnje ubeđenje ili uverenje, pod uslovom da se takvo ubeđenje ili uverenje može dokazati ⁽⁵⁷⁵⁾. Pored toga, izraz „sklonost’ je manje restriktivan od „uverenja’ ⁽⁵⁷⁶⁾. Podnosioci zahteva koji mogu dokazati da njihove aktivnosti nakon bega predstavljaju izraz i nastavak uverenja ili sklonosti koje su imali u zemlji porekla u boljem su položaju da dokažu svoju verodostojnost i iskrenu prirodu svog zahteva za međunarodnu zaštitu ⁽⁵⁷⁷⁾. Što je više bio izražen stav u zemlji porekla, to će lakše dokazati da su sve aktivnosti nakon bega iskrene ⁽⁵⁷⁸⁾.

Druga vrsta **„potpuno novih’ aktivnosti posle bega** može takođe biti dovoljna da ispuni uslove rizika od proganjanja ili trpljenja ozbiljne nepravde.

Međutim, među državama članicama postoji značajno neslaganje kada je to slučaj. Neke države članice prave razliku između „potpuno novih’ aktivnosti nakon bega s dobrim namerama i onih koje su izvršene s lošim namerama, dok druge države članice to ne čine ⁽⁵⁷⁹⁾. S obzirom na nedostatak uputstava o ovom pitanju od Suda pravde Evropske

⁽⁵⁷²⁾ Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 19. decembra 2013, zahtev br. 13005020. Radi sličnog zaključka videti EWCA (UK), *YB (Eritreja) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 556, st. 15 i 18.

⁽⁵⁷³⁾ U članu 4. stav 3. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) stoji sledeće: „Zahtevi za dobijanje međunarodne zaštite se procenjuju pojedinačno, pri čemu se u obzir uzima sledeće: [...] da li je cilj aktivnosti podnosioca zahteva nakon napuštanja zemlje porekla u kojima se angažovao bio isključivo ili uglavnom stvaranje neophodnih uslova za podnošenje zahteva za međunarodnu zaštitu, kako bi se procenilo da li bi te aktivnosti izložile podnosioca zahteva progonoj ili ozbiljnoj nepravdi ako se vrati u tu zemlju.

⁽⁵⁷⁴⁾ Videti ECtHR, *SF protiv Švedske*, op. cit, fn. 558, st. 67. i 68.

⁽⁵⁷⁵⁾ K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1041.

⁽⁵⁷⁶⁾ *Ibid.*

⁽⁵⁷⁷⁾ *Ibid.* Videti i, mutatis mutandis, ECtHR, *SF protiv Švedske*, op. cit, fn. 558, st. 67. i 68; i ECtHR, *AA protiv Švajcarske*, op. cit, fn. 559, stav 41.

⁽⁵⁷⁸⁾ Videti K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1041.

⁽⁵⁷⁹⁾ Videti J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 88-90; G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 89; i IARLJ, *Priručnik za sudije koji se bave izbegličkim pravom u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 50 i 51.

unije, ne postoji konsenzus da li Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) dopušta ovu dihotomiju dobrih namera / loših namera ⁽⁵⁸⁰⁾.

U onim zemljama koje ne primenjuju uslov „dobrih namera“, pridaje se značaj činjenici da se čini da član 5. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađena), tumačen u vezi s članom 4. stav 3. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji (prerađena), ne namerava da isključi mogućnost takozvanih **„butstrep izbeglica“** ⁽⁵⁸¹⁾, ali se podnosilac zahteva koji se oslanja na takve zahteve suočava sa značajnim teretima dokazivanja u pogledu svoje verodostojnosti ⁽⁵⁸²⁾.

Za razliku od toga, neke države primenjuju dihotomiju ‚dobrih namera / loših namera‘ i odbacuju zahteve na licu mesta sa lošim namerama kao lažne. ‚Potpuno nove‘ aktivnosti nakon bega **s dobrim namerama** obuhvataju naročito decu koja još uvek nisu u mogućnosti da formiraju uverenja zbog svojih godina ⁽⁵⁸³⁾. Odrasli se takođe mogu iskreno preobratiti u drugu veru ili promeniti svoje političko mišljenje ⁽⁵⁸⁴⁾ u inostranstvu. Jedan pokazatelj dobrih namera može biti koliko dugo je to činio pre podnošenja svog zahteva za azil ⁽⁵⁸⁵⁾. ‚Potpuno nove‘ aktivnosti nakon bega **s lošim namerama** se odnose na ‚butstrep izbeglice‘ ⁽⁵⁸⁶⁾. Neke države su odbacile takve lažne zahteve na osnovu argumenta da oni nisu s dobrim namerama, a druge nisu ⁽⁵⁸⁷⁾.

Faktori koje, ako su relevantni, treba razmatrati u zahtevima zasnovanim na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega, prikazani su u sledećoj tabeli 26.

Tabela 26: Faktori koje treba razmotriti u zahtevima zasnovanim na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega ⁽⁵⁸⁸⁾

(i)	vrsta aktivnosti na licu mesta o kojoj je reč ⁽⁵⁸⁹⁾ ;
(ii)	rizik da će biti utvrđeno [od strane zemlje porekla ili, ako je lice bez državljanstva, prethodnog uobičajenog boravišta] da lice učestvuje u njoj ⁽⁵⁹⁰⁾ ;
(iii)	faktori koji su okidači istrage po povratku lica i
(iv)	ako ne postoji opšta provera svih koji ulaze u zemlju, faktori koji bi doveli do identifikacije na aerodromu prilikom povratka ili nakon ulaska u zemlju ⁽⁵⁹¹⁾ .

Glavno pitanje je, dakle, da li su organi vlasti u zemlji porekla ili bi mogli razumno postati svesni aktivnosti podnosioca zahteva na licu mesta, bez obzira da li će prilično verovatno smatrati ove aktivnosti štetnim i da li je tako izazvan rizik dovoljno ozbiljan da predstavlja rizik od progona na osnovu stvarnog ili pripisanog mišljenja ili trpljenje teške

⁽⁵⁸⁰⁾ S jedne strane, britanski sudovi, videti EWCA (UK), *YB (Eritreja) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 556, st. 13-15) su odbacili ovu dihotomiju. S druge strane, nemački sudovi su prihvatili ovu dihotomiju: videti Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 18. decembra 2008, BVerwG, BVerwG:2008:181208U10C27.07.0, st. 14 i ff, dostupna na engleskom na www.bverwg.de; i Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 24. septembra 2009, BVerwG 10 C 25.08, BVerwG:2009:240909U10C25.08.0, st. 22. i ff. Ostali sudovi (videti, na primer, Sudsko odeljenje državnog saveta (Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State; Holandija), presuda od 11. februara 2016, 201410123/1/V2) nisu zauzeli stav o ovom pitanju, jer je nacionalno zakonodavstvo odlučilo da se ne prenese čl. 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađena).

⁽⁵⁸¹⁾ Izraz ‚butstrep izbeglice‘ odnosi se na podnosioca zahteva koji su se angažovali u postupcima u inostranstvu sa jednim jedinim ciljem da stvore rizik od proganjanja ili ozbiljne nepravde ako se vrate u svoju zemlju porekla.

⁽⁵⁸²⁾ Videti npr. Vrhovni upravni sud (Poljska), presuda od 25. novembra 2015, II OSK 769/14, kada je odlučivao o petom zahtevu jednog Rusa iz Čečenije, u kom je podnosilac izneo novi osnov da je postao sledbenik sajentološke crkve nakon napuštanja svoje zemlje porekla, poljski sud je istakao da podnosilac zahteva u prethodnim zahtevima (podnesenim 2008. i 2010) nikada nije obelodanio ovu činjenicu. Videti i EWCA (UK), *YB (Eritreja) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 556, stav 18, koji smatra: Ako će, na primer, sve informacije [u vezi sa podnosiocem žalbe] koje dospeju do ambasade verovatno biti da je podnosilac zahteva identifikovan na fotografiji pristalica bez stvarne posvećenosti opozicionarskom cilju, to će direktno potpadati pod pitanje istaknuto u članu 4. stav 3. tačka (d) Direktive “.

⁽⁵⁸³⁾ Videti K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1041, odnosi se na *Zajednički stav od 4. marta 1996. godine definisan Savetom na osnovu člana K.3 Ugovora o Evropskoj uniji*, op. cit., fn. 131.

⁽⁵⁸⁴⁾ Na primer, zbog pogoršanja situacije u zemlji porekla ili zbog izloženosti novim informacijama koje nisu dostupne u zemlji porekla.

⁽⁵⁸⁵⁾ Videti ECtHR, *AA protiv Švajcarske*, op. cit., fn. 559, stav 41.

⁽⁵⁸⁶⁾ Videti fn. 578. u prethodnom tekstu.

⁽⁵⁸⁷⁾ 587. Videti J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 88-90; G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 89; i IARLJ, *Priručnik za sudije koji se bave izbegličkim pravom u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 50 i 51.

⁽⁵⁸⁸⁾ Videti UKUT, presuda od 1. februara 2011, *BA (Demonstranti u Britaniji – rizik po povratku) Iran CG* [2011] UKUT 36 (IAC), stav 64. na koju se poziva ECtHR u *SF protiv Švedske*, op. cit., fn. 558, st. 46. i 68-70. Videti i ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, st. 141-158.

⁽⁵⁸⁹⁾ Na primer, može biti korisno da se napravi razlika između članova nižeg nivoa ili pristalica opozicije, s jedne strane (jer u nekim zemljama porekla državni organi neće tražiti da se ugroze opozicionari nižeg nivoa ili oni koji samo prisustvuju mitingu) i važnih ličnosti iz opozicije (koje skoro uvek privlače pažnju državnih organa u zemlji porekla), s druge strane. Međutim, takve tvrdnje su vrlo kontekstualne, jer u nekim zemljama porekla državni organi možda žele da strpaju celokupnu zajednicu iseljenika u isti koš. Videti i, mutatis mutandis, ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, st. 137 i 141.

⁽⁵⁹⁰⁾ Videti i, mutatis mutandis, ibid., stav 142.

⁽⁵⁹¹⁾ Videti i, mutatis mutandis, ibid., stav 139.

nepravde⁽⁵⁹²⁾. Druga bitna dimenzija će biti u kojoj meri zastupnici države podnosioca zahteva prate protivnike u zemlji azila i stepen do kog ocenjuju nekog protivnika kao značajnu pretnju.

Zahtevi zasnovani na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega iz zemlje porekla obično se zasnivaju na aktivnostima podnosioca zahteva, ali zahtev može nastati i posredno iz aktivnosti trećih strana. Ovo je, na primer, slučaj kada politička akcija trećih strana dovodi do rizika da se podnosilac zahteva progona pridruživanjem ovim trećim stranama na osnovu pripisanog političkog mišljenja⁽⁵⁹³⁾. Ovaj pojam pridavanja negativnog političkog mišljenja od strane zemlje državljanstva ili prethodnog boravišta je važan i za zahteve na licu mesta u slučaju kada se podnosilac zahteva suočava sa rizikom od progona zbog neodobrenog odlaska ili boravka u inostranstvu (**Republikflucht**)⁽⁵⁹⁴⁾. U skladu s ovim principom, ako je kazna koja se odnosi na nedopušteno putovanje u inostranstvo ozbiljna i zemlja porekla tretira odlazak ili boravak u inostranstvu kao implicitno političko mišljenje o nelojalnosti ili protivljenju, kriterijumi definicije izbeglice su ispunjeni⁽⁵⁹⁵⁾. Slično tome, ako zemlja porekla nameće stroge kazne za traženje azila u inostranstvu (zbog političkog mišljenja koje podrazumeva podnošenje zahteva za azil u inostranstvu), sam zahtev za status izbeglice može u određenim okolnostima dovesti do uspešnog zahteva za status izbeglice na licu mesta⁽⁵⁹⁶⁾.

1.9.6.3 Naknadni zahtevi (član 5. stav 3)

Članom 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđeno je da:

Ne dovodeći u pitanje Ženevsku konvenciju, države članice mogu odrediti da se podnosiocu zahteva koji naknadno podnese zahtev po pravilu neće priznati status izbeglice, ako se opasnost od proganjanja zasniva na okolnostima koje je podnosilac zahteva stvorio svojom sopstvenom odlukom nakon što je napustio zemlju porekla.

To je **neobavezna odredba** koja omogućava državama članicama da ,obično' ne daju status izbeglice podnosiocu zahteva koji podnosi naknadni zahtev i čiji se rizik od proganjanja zasniva na okolnostima koje je stvorio svojom sopstvenom odlukom nakon što je napustio zemlju porekla⁽⁵⁹⁷⁾. Ova **dva uslova** moraju se kumulativno ispuniti.

Prvo, ova odredba odnosi se samo na podnosioca zahteva koji su ranije tražili međunarodnu zaštitu i koja im je odbijena, ili čiji je status međunarodne zaštite kasnije bio poništen⁽⁵⁹⁸⁾.

Drugo, ako je došlo do promene okolnosti u zemlji porekla između prvog i naknadnog zahteva za azil, član 5. stav 3. se ne primenjuje jer ova promena je izvan granica moći uticaja podnosioca zahteva.

Na kraju krajeva, tumačenje člana 5. stav 3. u vezi s članom 5. stav 2. i članom 4. stav 3. tačka (d) preporučuje da, ako aktivnosti podnosioca zahteva između prvog i naknadnog zahteva za azil budu nastavak njegovih aktivnosti pre odlaska iz njegove zemlje porekla (koje se u prvom zahtevu za azil nisu smatrale dovoljnim), njegov zahtev se ne može odbiti na osnovu člana 5. stav 3. U takvom slučaju, rizik od progona podnosioca zahteva zaista nije zasnovan „isključivo ili uglavnom” na okolnostima stvorenim svojom sopstvenom odlukom nakon što je napustio zemlju porekla.

⁽⁵⁹²⁾ J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 90. Videti i G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 89; i IARLJ, *Priručnik za sudije koji se bave izbegličkim pravom u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 50-51. Videti i, mutatis mutandis, ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit, fn. 561, st. 144-158.

⁽⁵⁹³⁾ Videti, na primer, UKIAT, presuda od 19. maja 2008, *HS (asumnjičeni terorista – rizik) Alžir CG* [2008] UKAIT 00048, stav 126. Za više detalja videti A. Zimmermann i C. Mahler, op. cit., fn. 188, str. 325-329; i J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 77. Videti i odeljak 1.5.2, str. 46, koji obrađuje razloge za progona.

⁽⁵⁹⁴⁾ A. Grahl-Madsen, „Međunarodni zakon o izbeglicama danas i sutra”, 20 Archiv des Völkerrechts (1982) 411, str. 421.

⁽⁵⁹⁵⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, str. 77.

⁽⁵⁹⁶⁾ Videti Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 28. januara 2009, br. 22.144; ili EWCA (UK), presuda od 13. aprila 2011, *RM (Zimbabwe) protiv Secretary of State for the Home Department* [2011] EWCA Civ 428. U vezi sa drugačijim stavom, videti, na primer, UKIAT, presuda od 7. oktobra 2005, *AA (Nedobrovoljna vraćanja u Zimbabve) Zimbabve CG* [2005] UKAIT 00144, st. 35. i 36. Radi primera kada se ne smatra da je postojao takav rizik videti UKIAT, presuda od 12. avgusta 2015, *BM i drugi (Povratnici-kriminalni i nekriminalni) DRC CG* [2015] UKUT 293 (IAC). Za više detalja videti i J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 77-80.

⁽⁵⁹⁷⁾ Skrećemo vam pažnju da su izraz ,naknadni zahtev' i postupci podnošenja zahteva utvrđeni čl. 33. st. 2 tač. (d) i 40 APD.

⁽⁵⁹⁸⁾ IARLJ, *Priručnik za sudije u izbegličkom pravu u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 51.

Reči ‚po pravilu‘ mogu se tumačiti na dva načina. Neke države članice EU smatraju da ova odredba uspostavlja pravilo da licima ne treba dodeliti status izbeglice ako su ispunjeni uslovi za primenu člana 5. stav 3. ⁽⁵⁹⁹⁾ i uvele su zakonsku pretpostavku protiv statusa izbeglice u slučaju naknadnih fabrikovanih zahteva na licu mesta ⁽⁶⁰⁰⁾.

Na primer, nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud), oslanjajući se u velikoj meri na Zajednički stav Saveta od 4. marta 1996. godine ⁽⁶⁰¹⁾, smatrao je da bi stvaranje rizika od progona pomoću aktivnosti nakon bega trebalo potpadati pod **sumnju o zloupotrebi** ako je stvoren nakon prvog postupka za azil ⁽⁶⁰²⁾. **Kritičan datum** za primenu ovog pravila je datum (neuspešnog) završetka prvog postupka. Razlozi nakon bega iz zemlje porekla koje je pojedinac sam stvorio nakon tog datuma, po pravilu se smatraju zloupotrebom zahteva za status izbeglice. Međutim, ova zakonska pretpostavka o zloupotrebi se **pobija** ako podnosilac zahteva poriče sumnju da je, nakon odbijanja prvog zahteva, razvio ili pojačao aktivnosti nakon bega isključivo ili prvenstveno u cilju dobijanja statusa izbeglice ⁽⁶⁰³⁾. Posebno pravilo se primenjuje na **mladog podnosioca zahteva**, koji takođe može pobijati zakonsku pretpostavku o zloupotrebi ako može da dokaže da tokom svog prvog postupka za međunarodnu zaštitu još nije bio u mogućnosti, zbog svoje mladosti i nedostatka zrelosti, da razvije čvrsto političko ili drugo uverenje ⁽⁶⁰⁴⁾. Nemački *Bundeverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) smatra da je ovaj stav u skladu s Konvencijom o izbeglicama ⁽⁶⁰⁵⁾.

S druge strane, neki sudovi su tvrdili da je tumačenje člana 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ograničeno napomenom „[n]e dovodeći u pitanje Ženevsku konvenciju [o izbeglicama]” i da Konvencija o izbeglicama ne dozvoljava razlikovanje između potreba koje se javljaju u prvobitnom i naknadnom zahtevu ⁽⁶⁰⁶⁾. Na primer, britanski Apelacioni sud Engleske i Velsa smatrao je da član 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji priznaje da oportunistička aktivnost na licu mesta ne znači automatsku zabranu dobijanja azila, jer:

[Podnosiocu zahteva čije je ponašanje u UK bilo potpuno oportunističko] već [...] se veruje u vezi s njegovom aktivnošću i (verovatno) ne veruje u vezi s njegovim motivom. To da li je njegov strah od proganjanja ili zlostavljanja zbog toga osnovan onda predstavlja objektivno pitanje. A ako *jest* osnovan, ne poverovati mu kad kaže da je to strah koji sada ima, to se onda graniči s pokvarenošću ⁽⁶⁰⁷⁾.

Novije presude ECtHR-a u predmetima *AA protiv Švajcarske* i *FG protiv Švedske* su još neki primeri prihvatanja zahteva na licu mesta isključivo na osnovu aktivnosti sprovedenih između prvog i naknadnog zahteva za azil ⁽⁶⁰⁸⁾. Međutim, važno je oprezno pristupiti presudama *AA* i *FG* jer se odnose na zaštitu od proterivanja ili prisilnog vraćanja, dok član 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predstavlja osnov za uskraćivanja statusa izbeglice (što su dve različite stvari). Pored toga, mnogi podnosioci zahteva mogu opravdano promeniti ili razviti svoje stavove nakon prvog zahteva ⁽⁶⁰⁹⁾. Ovo se, na primer, primenjuje na podnosioc zahteva koji su bili maloletnici u trenutku prvog zahteva za azil ⁽⁶¹⁰⁾. U vezi s ovim tumačenjem, član 5. stav 3. ne pruža državama članicama priliku da uvedu pretpostavku protiv statusa izbeglice u slučaju naknadnih zahteva na licu mesta, već samo ukazuje na dodatnu teškoću ⁽⁶¹¹⁾ s kojom će se takav podnosilac zahteva – neko čiji je raniji zahtev ili zahtevi već bio neuspešan – suočiti u pogledu opšte verodostojnosti ⁽⁶¹²⁾. Moguće je da je to razlika koju će rešiti samo prethodni postupak CJEU-a.

⁽⁵⁹⁹⁾ Videti K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1042. Videti i H. Dörig, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, čl. 5. na kraju 12. do 18.

⁽⁶⁰⁰⁾ Videti Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 27.07, op. cit., fn. 580, stav 14, dostupna na engleskom na www.bverwg.de. Videti i P. Übersax i B. Rudin (ur.), *Ausländerrecht* (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009) str. 542 (u vezi sa Švajcarskom).

⁽⁶⁰¹⁾ Zajednički stav od 4. marta 1996. godine koji je definisao Savet na osnovu člana K.3 Ugovora o Evropskoj uniji, op. cit., fn. 131, st. 59. i ff.

⁽⁶⁰²⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 27.07, op. cit., fn. 580, stav 14, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽⁶⁰³⁾ *Ibid.*

⁽⁶⁰⁴⁾ Videti, na primer, Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 25.08, op. cit., fn. 580, st. 22. i ff.

⁽⁶⁰⁵⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), BVerwG 10 C 27.07, op. cit., fn. 580, st. 17. i ff, dostupna na engleskom na www.bverwg.de.

⁽⁶⁰⁶⁾ Videti EWCA (UK), *YB (Eritreja) protiv the Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 556, stav 14, koja opisuje ovu odredbu kao suvišnu. Videti i J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 84; G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 88 i 89; R. Bank, op. cit., fn. 159, str. 125; IARLJ, *Priručnik za sudije u izbegličkom pravu u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 52; H. Storey, „Direktiva Evropske unije o kvalifikaciji: hrabri novi svet?”, IJRL (2008) str. 27.

⁽⁶⁰⁷⁾ EWCA (UK), *YB (Eritreja) protiv the Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 556, stav 13. Videti i Sudsko odeljenje državnog saveta, Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (Holandija), 201410123/1/V2, op. cit., fn. 580.

⁽⁶⁰⁸⁾ ECtHR, *AA protiv Švajcarske*, op. cit., fn. 559, st. 38-43; i ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, st. 144-158.

⁽⁶⁰⁹⁾ Videti ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, stav 123.

⁽⁶¹⁰⁾ To je prihvatio čak i nemački Savezni upravni sud; videti npr. njegovu presudu BVerwG 10 C 25.08, op. cit., fn. 580, st. 22. i ff.

⁽⁶¹¹⁾ Drugim rečima, na podnosiocima zahteva je teret objašnjavanja promene ili razvoja njihovih stavova. Videti i ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, st. 144-158.

⁽⁶¹²⁾ IARLJ, *Priručnik za sudije u izbegličkom pravu u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 52. Videti i J.C. Hathaway i M. Foster, op. cit., fn. 137, str. 84; G.S. Goodwin-Gill i J. McAdam, op. cit., fn. 141, str. 88 i 89; i H. Storey, „Direktiva Evropske unije o kvalifikaciji”, op. cit., fn. 606, str. 27 i 28. U vezi s drugačijim stavom, videti K. Hailbronner i S. Alt, op. cit., fn. 248, str. 1042.

1.10 Status izbeglice

Nakon analiziranja različitih uslova za priznavanje statusa izbeglice, ovaj odjeljak je usredsređen na pojam statusa izbeglice, uključujući prava i pogodnosti dodeljene izbeglicama (odjeljak 1.10.1, str. 94) i situaciju članova porodica izbeglica koji sami ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu (odjeljak 1.10.2, str. 97).

1.10.1 Status izbeglice (član 13)

1.10.1.1 Definicija statusa izbeglice

Član 13. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) propisuje da „države članice odobravaju status izbeglice državljaninu treće zemlje ili licu bez državljanstva koje ispunjava uslove za dobijanje statusa izbeglice u skladu s poglavljima II i III.” Ovo je **obavezna odredba** Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Predviđa primenljivo pravo lica i sprovodiće se u skladu s poglavljima II (ocenjivanje zahteva za dobijanje međunarodne zaštite) i III (ispunjavanje uslova za status izbeglice). Član 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) definiše ‚status izbeglice’ kao „**priznavanje** državljanina treće zemlje ili lica bez državljanstva kao izbeglice od strane države članice” ⁽⁶¹³⁾. Sud pravde Evropske unije je potvrdio obavezni karakter člana 13. u svojoj presudi *HT* ⁽⁶¹⁴⁾.

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) razlikuje kriterijume za priznavanje kao ‚izbeglice’ i kriterijume za odobravanje ‚statusa izbeglice’ ⁽⁶¹⁵⁾. Kao što ističe UNHCR:

Dok uopšte lica koja se kvalifikuju kao ‚izbeglice’ imaju pravo da dobiju ‚status izbeglice’, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) dozvoljava državama članicama da izuzetno odluče da ne odobre status izbeglice, ili da opozovu, ponište ili odbiju da obnove status izbeglice koji je već bio odobren izbeglicama ⁽⁶¹⁶⁾.

Član 14. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi odredbe o poništenju, okončanju ili odbijanju obnove statusa izbeglice. Države članice će poništiti, okončati ili odbiti da obnove status izbeglice državljanina treće zemlje ili lica bez državljanstva kada mogu pojedinačno da dokažu da su ta lica prestala da budu ili nikad nisu bila izbeglice u skladu s članom 11. (član 14. st. 1. i 2); i ako se utvrdi nakon odobravanja statusa izbeglice da:

- (a) državljanin treće zemlje je trebalo da bude ili jeste izuzet iz statusa izbeglice u skladu s članom 12;
- (b) da je njegovo ili njeno lažno prikazivanje ili izostavljanje činjenica, uključujući korišćenje lažnih dokumenata, bilo odlučujuće za odobravanje statusa izbeglice (član 14. stav 3).

Za razliku od člana 14. st. 1, 2. i 3. koji predstavljaju obavezne odredbe, član 14. st. 4. i 5. su fakultativne odredbe koje dozvoljavaju državama članicama da ponište, okončaju ili odbiju da obnove status odobren izbeglici, ili da odluče da ne odobre status izbeglici ako takva odluka još nije donesena, kada:

- (a) postoje opravdani razlozi zbog kojih se on ili ona smatraju opasnošću po bezbednost te države članice;
- (b) on ili ona, nakon što je pravosnažno osuđen/-a za naročito teško krivično delo, predstavlja opasnost po društvo države članice ⁽⁶¹⁷⁾.

⁽⁶¹³⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁶¹⁴⁾ CJEU, presuda od 24. juna 2015, predmet C-373/13, *HT protiv zemlje Baden-Württemberg (Land Baden-Württemberg)*, EU:C:2015:413, stav 63.

⁽⁶¹⁵⁾ Videti još *Dodatni komentari UNHCR-a o Direktivi Saveta 2004/83/EZ*, op. cit., fn. 216, str. 10 i 11. (dodata podebljanja): ‚[...] izraz ‚status izbeglice’ može, zavisno od konteksta, obuhvatati dva različita pojma. Kao što je pomenuto i u uvodnoj izjavi (14) Direktive o kvalifikaciji i tački 28. UNHCR-ovog Priručnika o postupcima i kriterijumima za određivanje statusa izbeglice, ‚status izbeglice’ označava biti u stanju izbeglice. Nasuprot tome, izgleda da Direktiva o kvalifikaciji koristi izraz ‚status izbeglice’ koji označava niz prava, pogodnosti i obaveza koje proističu iz priznavanja lica kao izbeglice. Ovo drugo značenje je, po mišljenju UNHCR-a, bolje opisano korišćenjem reči ‚azil’ te, shodno tome, preporučuje da se Direktiva tumači u tom smislu.

⁽⁶¹⁶⁾ UNHCR, *Sudska praksa evropskih regionalnih sudova: Sud pravde Evropske unije i Evropski sud za ljudska prava: izbeglice, tražioc azila i lica bez državljanstva*, 2015, str. 45.

⁽⁶¹⁷⁾ Svojom odlukom od 16. juna 2016 br. 5 Azs 189/2015-36 u predmetu *M protiv Ministarstva unutrašnjih poslova*, češki Vrhovni upravni sud podneo je zahtev za prethodno odlučivanje upućujući Sudu pravde Evropske unije sledeće pitanje: Da li su odredbe čl. 14. st. 4. i 6. DK (prerađene) nevažeće zbog njihove nesaglasnosti s čl. 18 Povelje EU, čl. 78. st. 1 UFEU-a i s opštim principima evropskog zakonodavstva u skladu s čl. 6. st. 3 UEU-a? CJEU je evidentirao predmet trenutno pred sudom kao C-391/16 *M*.

Tekst člana 14. stav 4. formulisan je u istom smislu kao i izuzetak od zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja sadržan u članu 33. stav 2. Konvencije o izbeglicama. Član 14. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) odnosi se na ‚status odobren izbeglici‘, a ne na ‚status izbeglice‘. Uvodna izjava (32) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi da ‚status‘ iz člana 14. može takođe obuhvatati status izbeglice. Prema tome, podrazumeva se da ‚status odobren izbeglici‘ može biti izraz koji ima šire značenje od statusa izbeglice. Prema rečima UNHCR-a:

Podrazumeva se da ‚status odobren izbeglici‘ označava (‚status‘) *azila* odobren državom, a ne status izbeglice u smislu člana 1.A stav 2. Konvencije iz 1951. godine. Stoga, države ipak imaju obavezu da dodele prava iz Konvencije o izbeglicama iz 1951. godine za koja nije potrebno zakonito boravište i koja ne predviđaju izuzetke sve dok izbeglica ostane u sudskoj nadležnosti te države ⁽⁶¹⁸⁾.

Sud pravde Evropske unije još uvek se nije izjašnjavao o tumačenju člana 14. st. 4. ili 5. u kontekstu obaveza odobravanja statusa izbeglice u skladu s Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom). Međutim, lica na koja se primenjuje član 14. st. 4. ili 5. ipak imaju pravo na određena prava navedena u Konvenciji o izbeglicama u skladu s članom 14. stav 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽⁶¹⁹⁾.

Proces izrade nacrtu Direktive o kvalifikaciji potvrđuje da se izraz ‚status izbeglice‘ odnosi na status koji je država članica odobrila licu koje je izbeglica i koje se kao takvo prihvata na teritoriji te države članice ⁽⁶²⁰⁾. Istorija izrade člana 13. i poglavlja IV Direktive o kvalifikaciji takođe pokazuje da status izbeglice dodeljuje određena prava i pogodnosti. Drugo, odnosi se na konkretan upravni postupak do konkretne odluke, koja je merodavna za sve državne organe određene države članice i onemogućava kontradiktorne odluke po tom pitanju ⁽⁶²¹⁾.

Dodatne informacije mogu se pronaći u predstojećoj EASO-ovoj sudskoj analizi o prestanku međunarodne zaštite.

1.10.1.2 Deklarativna priroda statusa izbeglice

U skladu s uvodnom izjavom (21) Direktive o kvalifikaciji, priznavanje statusa izbeglice je **deklarativni čin**. Deklarativna priroda statusa izbeglice takođe se podrazumeva u članu 21. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), što ukazuje da se zaštita od proterivanja ili prisilnog vraćanja, u skladu s međunarodnim obavezama, primenjuje zavisno od toga da li je izbeglica formalno priznata ili ne. Kao što je navodi UNHCR:

Neko lice je izbeglica u smislu Konvencije iz 1951. godine čim ispunjava kriterijume sadržane u definiciji. To bi se obavezno desilo pre vremena kada se njegov status izbeglice formalno odredi. Priznavanje njegovog statusa izbeglice ga stoga ne čini izbeglicom, već ga proglašava izbeglicom. On ne postaje izbeglica zbog priznanja statusa, nego se status priznaje jer je izbeglica ⁽⁶²²⁾.

Kao takav, postoje proceduralne garancije za pristup određenim ograničenim pravima pre formalnog priznavanja statusa. Direktiva o postupcima azila (prerađena) predviđa pravo da boravi do odluke nadležnog organa iz člana 9. i uvodne izjave (25). Član 46. stav 5. Direktive o postupcima azila (prerađene) predviđa da države članice dozvoljavaju da podnosioci zahteva ostanu na teritoriji do ishoda pravnog leka ⁽⁶²³⁾. Na kraju, prerađena Direktiva o uslovima prijema 2013/33/EU predviđa socijalna prava za podnosioc zahteva za međunarodnu zaštitu ⁽⁶²⁴⁾. Jedna situacija u kojoj uvodna izjava (21) može imati praktičan značaj jeste kada se ukinu status izbeglice ili boravišna dozvola.

⁽⁶¹⁸⁾ *Dodatni komentari UNHCR-a o Direktivi Saveta 2004/83/EZ*, op. cit., fn. 216, str. 31.

⁽⁶¹⁹⁾ Radi dublje analize člana 14. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), videti EASO, *Prestanak međunarodne zaštite – Sudska analiza, predstojeća*, op. cit., fn. 23.

⁽⁶²⁰⁾ Evropska komisija, *Predlog direktive o kvalifikaciji*, op. cit., fn. 194, čl. 2. tačka (d).

⁽⁶²¹⁾ K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75, str. 7.

⁽⁶²²⁾ Priručnik UNHCR-a, op. cit., fn. 107, stav 28. na sličan način navodi: „Neko lice je izbeglica u smislu Konvencije iz 1951. godine čim ispunjava kriterijume sadržane u definiciji. To bi se obavezno desilo pre vremena kada se njegov status izbeglice formalno odredi. Priznavanje njegovog statusa izbeglice ga stoga ne čini izbeglicom, već ga proglašava izbeglicom. On ne postaje izbeglica zbog priznanja statusa, nego se status priznaje jer je izbeglica.“

⁽⁶²³⁾ Međutim, pravo na obustavu sprovođenja odluke nije apsolutno. Na primer, nije potrebna obustava sprovođenja odluke o žalbi uloženoj protiv odluke da se ne ispituje naknadni zahtev za azil. Videti CJEU, presuda od 17. decembra 2015, predmet C239/14, *Abdoulaye Amadou Tall protiv Centre public d'action sociale de Huy*, EU:C:2015:824.

⁽⁶²⁴⁾ Direktiva 2013/33/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013. o uspostavljanju standarda za prijem podnosilaca zahteva za dobijanje međunarodne zaštite (prerađena) [2013] SL L 180/96.

1.10.1.3 Status izbeglice, boravišna dozvola i međunarodna zaštita

Lica kojima je priznat status izbeglice koriste pogodnosti međunarodne zaštite, kao što je navedeno u poglavlju VII Direktive o kvalifikaciji (prerađene) („Sadržaj međunarodne zaštite”). Prema odredbama člana 14. stav 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), lica koja su prepoznata kao izbeglice, ali kojima nije odobren status izbeglice iz razloga navedenih u članu 14. st. 4. ili 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), ne koriste pogodnosti međunarodne zaštite, ali imaju pravo na „prava navedena ili slična onima iz čl. 3, 4, 16, 22, 31, 32. i 33. [Konvencije o izbeglicama] ukoliko se nalaze u državi članici”. Dakle, u slučaju ukidanja statusa odobrenog izbeglici prema članu 14. st. 4. ili 5, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) dozvoljava uživanje samo određenih prava za izbeglice, kao što je to Sud pravde Evropske unije smatrao u svojoj presudi *HT*:

[U] slučaju da država članica Evropske unije primenom člana 14. stav 4. [DK] opozove, poništi ili odbije da obnovi status izbeglice nekom licu, to lice može, u skladu s članom 14. stav 6. te Direktive, koristiti prava navedena, između ostalog, u članovima 32. i 33. Ženevske konvencije ⁽⁶²⁵⁾.

Član 24. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđa da države članice korisnicima statusa izbeglice izdaju boravišnu dozvolu „što je pre moguće” nakon što se odobri međunarodna zaštita, osim ako ubedljivi razlozi nacionalne bezbednosti ili javnog reda ne zahtevaju drugačije i ne dovodeći u pitanje član 21. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽⁶²⁶⁾. Iako države članice imaju **obavezu da izdaju boravišnu dozvolu** kao posledica dodele statusa izbeglice, status izbeglice i odgovarajuće uživanje međunarodne zaštite ipak ne zavise od postojanja boravišne dozvole, što je pokazano u sudskoj praksi CJEU-a. Vezu između statusa izbeglice, boravišne dozvole i uživanja međunarodne zaštite razjasnio je Sud pravde Evropske unije u predmetu *HT* ⁽⁶²⁷⁾. Izbeglica zadržava status izbeglice čak i ako se ukine boravišna dozvola, i obezbeđuje se međunarodna zaštita. Konkretnije, Sud je naglasio:

[I]zbeglica čija se boravišna dozvola ukine u skladu s članom 24. stav 1. Direktive 2004/83 zadržava status izbeglice bar dok se taj status zaista ne okonča. Zbog toga, **čak i bez boravišne dozvole, dato lice ostaje izbeglica** i kao takvo i dalje ima pravo na pogodnosti iz poglavlja VII te direktive garantovane svakoj izbeglici, uključujući zaštitu od proterivanja i prisilnog vraćanja, održavanje jedinstva porodice, pravo na putne isprave, pristup zapošljavanju, obrazovanju, socijalnoj zaštiti, zdravstvenoj zaštiti i smeštaju, slobodu kretanja unutar države članice i pomoć pri uključivanju u društvo. Drugim rečima, država članica nema diskreciono pravo u smislu da li da nastavi s pružanjem ili da odbije toj izbeglici materijalne pogodnosti koje su joj zagarantovane direktivom ⁽⁶²⁸⁾.

Pored toga, Sud pravde Evropske unije je smatrao da se član 24. stav 1. Direktive o kvalifikaciji odnosi samo na odbijanje izdavanja boravišne dozvole izbeglici i na opoziv te boravišne dozvole, a ne na proterivanje ili prisilno vraćanje te izbeglice ⁽⁶²⁹⁾. Ukidanje boravišne dozvole u skladu s članom 24. stav 1. Direktive o kvalifikaciji ne utiče na ukidanje statusa izbeglice ⁽⁶³⁰⁾.

Iako ne postoji obaveza u skladu s Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom) kojom bi se zahtevala boravišna dozvola radi uživanja međunarodne zaštite, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) dozvoljava državama članicama da mogu da zahtevaju boravišnu dozvolu radi pristupa određenim pogodnostima. Uvodna izjava (40) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) propisuje da:

U okviru ograničenja utvrđenih međunarodnim obavezama, države članice mogu propisati da odobravanje prava u pogledu zapošljavanja, socijalne pomoći, zdravstvene zaštite i pomoći pri uključivanju u društvo zahteva prethodno izdavanje boravišne dozvole ⁽⁶³¹⁾.

⁽⁶²⁵⁾ CJEU, presuda *HT*, op. cit., fn. 614, stav 71.

⁽⁶²⁶⁾ Čl. 21. st. 3. DK (prerađene) navodi da države članice mogu odbiti da izdaju boravišnu dozvolu izbeglici na koju se primenjuje čl. 21 st. 2. DK (prerađene) (opasnost po bezbednost ili osuđujuća pravosnažna presuda posebno teškog zločina, i koji predstavlja opasnost po društvo države članice).

⁽⁶²⁷⁾ CJEU, presuda *HT*, op. cit., fn. 614, st. 71. i 72.

⁽⁶²⁸⁾ *Ibid.*, st. 95. (dodata podebljanja).

⁽⁶²⁹⁾ Čl. 24. stav 1. DK (prerađene) upućuje na čl. 21. st. 3. DK (prerađene), koji navodi da države članice mogu odbiti da izdaju boravišnu dozvolu izbeglici na koju se primenjuje čl. 21 st. 2. DK (prerađene) (opasnost po bezbednost ili osuđujuća pravosnažna presuda posebno teškog zločina, i koji predstavlja opasnost po društvo države članice).

⁽⁶³⁰⁾ CJEU, presuda *HT*, op. cit., fn. 614, st. 73. i 74.

⁽⁶³¹⁾ U svojim komentarima na DK, ECRE izražava zabrinutost u vezi s ovom odredbom. Primećuje da je boravišna dozvola u suštini samo lični dokument kojim se utvrđuje da je pojedinac priznat kao izbeglica ili kao korisnik supsidijarne zaštite, a sva prateća prava treba da proističu iz odluke o davanju statusa, a ne da zavise od izdavanja boravišne dozvole. ECRE, *ECRE, Obaveštenje o Direktivi Saveta 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. o minimalnim standardima za kvalifikaciju državljanima trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, kao i za sadržaj odobrene zaštite*, oktobar 2004, str. 14 i 15.

Neke države članice koriste ovo diskreciono pravo i predviđaju da, bez obzira na njegovu deklarativnu prirodu, priznavanje osobe kao izbeglice nema automatsko dejstvo na ostvarivanje svih prava proizlazećih iz statusa izbeglice ⁽⁶³²⁾.

1.10.1.4 Veza statusa izbeglice sa statusom supsidijarne zaštite i azila

Status izbeglice i status supsidijarne zaštite predviđeni članom 13. i članom 18. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) su odvojeni, ali tesno povezani ⁽⁶³³⁾. Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) uspostavlja primat statusa izbeglice jer se status supsidijarne zaštite može dodeliti samo državljaninu treće zemlje ili osobi bez državljanstva koja ne ispunjava uslove za status izbeglice. Uvođenjem supsidijarnog oblika zaštite, zakonodavstvo Unije nije nameravalo da ponudi mogućnost izbora između jednog ili drugog oblika međunarodne zaštite. Njegov cilj je bio da garantuje primat Konvencije o izbeglicama tako što će se pobrinuti da supsidijarni oblici zaštite utvrđeni u EU ne umanjuju važnost te Konvencije. Ta svrha je očigledna iz *travaux préparatoires* za Direktivu o kvalifikaciji. ⁽⁶³⁴⁾ Komplementarnost statusa supsidijarne zaštite u odnosu na status izbeglice u više navrata je naglašena i u sudskoj praksi Suda pravde Evropske unije, tako da se „zahtev za supsidijarnu zaštitu načelno ne bi smeo razmatrati pre nego što nadležni organ dođe do zaključka da lice koje traži međunarodnu zaštitu ne ispunjava uslove za status izbeglice” ⁽⁶³⁵⁾. Treće, Sud pravde Evropske unije potvrđuje da se obaveza utvrđivanja vrste zaštite koja se primenjuje, u principu, oslanja na nadležne nacionalne organe, koji utvrđuju najpogodniji status za situaciju podnosioca zahteva ⁽⁶³⁶⁾.

U situacijama u kojima podnosilac zahteva očigledno ne ispunjava uslove za izbeglicu i podrazumeva se da traži supsidijarnu zaštitu, država članica može ubrzati ispitivanje ispunjenosti uslova za status izbeglice prema članu 23. stav 4. tačka (b) Direktive o postupcima azila, ali zakonodavstvo Unije je ni u kom slučaju ne oslobađa dužnosti vršenja tog prethodnog ispitivanja ⁽⁶³⁷⁾.

1.10.2 Članovi porodica izbeglica koji sami po sebi ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu (član 23)

1.10.2.1 Izvedeni status

Priznavanje lica kao izbeglice ima posledice za članove porodice. **Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne predviđa automatski izveden status** (isti status kao glavni podnosilac zahteva), kako je Komisija predložila u odnosu na prvobitnu Direktivu o kvalifikaciji. Istorija izrade nacrtu za Direktivu o kvalifikaciji pokazuje da je Predlog Komisije obuhvatao drugačiju odredbu u nacrtu člana 6. Garantovao je proširenje međunarodne zaštite na prateće članove njihove porodice tako što bi im obezbedio pravo na isti status kao i podnosilac zahteva za međunarodnu zaštitu, osim u slučaju onih koji su izuzeti od zaštite. Ova odredba je „jasno stavila do znanja da zavisni članovi porodice imaju pravo na status koji je jednak statusu glavnog podnosioca zahteva za azil, i da je takvo pravo jednostavno izvedeno iz činjenice da su članovi porodice” ⁽⁶³⁸⁾. Sud pravde Evropske unije se još nije izričito izjasnio o izvedenom statusu članova porodice izbeglica. U praksi, nekoliko zemalja članica EU predviđa takav status članova porodica izbeglica ⁽⁶³⁹⁾.

⁽⁶³²⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 13. februara 2014, BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0, st. 15.

⁽⁶³³⁾ Sud pravde Evropske unije, presuda od 30. januara 2014, predmet C-285/12, *Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2014:39, stav 33; CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, st. 78. i 79; i CJEU, presuda *Alo i Osso*, op. cit., fn. 25, st. 32. i 33. Videti i: Mišljenje državnog pravobranioca Mengozzija od 18. jula 2013, C-285/12, *Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, EU:C:2013:500, stav 60. (originalna naglašavanja); Mišljenje državnog pravobranioca Mazáka od 15. septembra 2009, *spojeni predmeti C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08, Aydin Salahadin Abdulla i drugi protiv Savezne republike Nemačke (Bundesrepublik Deutschland)*, EU:C:2009:551, stav 51.

⁽⁶³⁴⁾ Mišljenje državnog pravobranioca Bota od 7. novembra 2013. C-604/12, *HN protiv Minister for Justice and Equality, Ireland and the Attorney General*, EU:C:2013:714, st. 43, videti i st. 41. i 44.

⁽⁶³⁵⁾ CJEU, presuda *Diakité*, op. cit., fn. 633, stav 33; CJEU, presuda *HN*, op. cit., fn. 24, st. 31. i 35, videti i stav 42. Videti i odeljak 2.1 u daljem tekstu, str. 99 koji se odnosi na supsidijarnu zaštitu.

⁽⁶³⁶⁾ CJEU, presuda *HN*, op. cit., fn. 24, stav 34: Mišljenje državnog pravobranioca Bota u *HN*, op. cit., fn. 634, stav 48.

⁽⁶³⁷⁾ Mišljenje državnog pravobranioca Bota u *HN*, op. cit., fn. 634, stav 45

⁽⁶³⁸⁾ Evropska komisija, *Predlog direktive o kvalifikaciji*, op. cit., fn. 194, str. 14. (dodata podebljanja).

⁽⁶³⁹⁾ Na primer, Češka Republika odobrava, azil iz porodičnih razloga članovima porodice izbeglice, iako iz diskrecionih razloga (Zakon 325/1999, član 13), Slovačka pod posebnim uslovima odobrava izvedeni status izbeglice (azil) za članove porodice tih lica kojima je odobren status izbeglice na osnovu Konvencije o izbeglicama, slovački zakon o azilu (Zakon 480/2002, član 10).

Iako Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) obavezuje države članice da obezbede **jedinstvo porodice** (član 23. stav 1), ona dozvoljava dodeljivanje drugačijeg statusa članovima porodice izbeglica koji pojedinačno ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu. Međutim, u skladu s članom 23. st. 2. i 3, oni ipak imaju pravo da traže pogodnosti navedene u članovima od 24. do 35. poglavlja VII Direktive o kvalifikaciji (prerađene) (putne isprave, boravišna dozvola i sloboda kretanja unutar države članice, posebne mere za maloletnike bez pratnje, pristup zapošljavanju, obrazovanju, priznavanje stručnih kvalifikacija, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, pristup smeštaju i uključivanje u društvo), osim ako član porodice jeste ili bi bio izuzet od međunarodne zaštite. Član 23. stav 2. takođe zahteva da zahtev za te pogodnosti:

- 1) bude sačinjen u skladu s nacionalnim postupcima i
- 2) da bude usaglašen s ličnim pravnim statusom člana porodice.

Na primer, belgijsko *Conseil du Contentieux des Etrangers* (Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima) razmatralo je uslov usaglašenosti ličnog pravnog statusa u slučaju proširenja statusa izbeglice na decu. Utvrđeno je da u slučaju deteta čiji roditelji poseduju dva različita oblika statusa i državljanstvo deteta se ne može utvrditi, „detetu treba dati status koji je za njega najkorisniji“⁽⁶⁴⁰⁾. Odlučeno je da je najkorisniji status njihovog oca, pa im je odobren status izbeglice.

Zahtev za sticanje ili uživanje pogodnosti u skladu s članom 23. stav 4. Direktive o kvalifikaciji nije apsolutan. Države članice mogu odbiti, smanjiti ili povući pogodnosti navedene u čl. 24. do 35. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) zbog razloga nacionalne sigurnosti ili javnog reda. Osim toga, neki nacionalni sudovi su presudili da se pravo na održavanje jedinstva porodice prema članu 23. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), koje nije apsolutno zaštićeno, može ograničiti i na osnovu drugih razloga, pod uslovom da je to u skladu s principom proporcionalnosti (član 7. u vezi s članom 52. stav 1. Povelje EU)⁽⁶⁴¹⁾.

1.10.2.2 Koncept jedinstva porodice (član 2. tačka (j))

Član 2. tačka (j) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) određuje koga treba smatrati **članovima porodice izbeglice** (videti sledeću tabelu 27):

Tabela 27: Pojam članova porodice izbeglice u skladu s članom 2. tačka (j) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

1	bračni drug ili nevenčani partner u stalnoj vezi (ako zakon ili praksa date države članice postupa s nevenčanim parovima na sličan način kao i s venčanim parovima u skladu sa svojim zakonom o državljanima trećih zemalja,
2	maloletna deca koja nisu u braku,
3	otac, majka ili drugo odraslo lice odgovorno za maloletnika koji nije u braku (maloletnik je državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva mlađe od 18 godina) ⁽⁶⁴²⁾ .

Prema ovoj definiciji (proširenoj prema Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj)) otac, majka ili drugo odraslo lice odgovorno za maloletnika smatraju se „članovima porodice“. Države članice takođe mogu primeniti član 23. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) o očuvanju jedinstva porodice na **druge bliže rođake**, koji su živeli zajedno kao deo porodice u trenutku napuštanja zemlje porekla, i koji su tada u potpunosti ili uglavnom zavisili od korisnika

⁽⁶⁴⁰⁾ „Član 23. Direktive o kvalifikaciji, koji nema direktan uticaj, ne predstavlja osnovu za pravo da član porodice korisnika statusa izbeglice ili supsidijarne zaštite ima koristi od istog statusa, a podseća države članice na neophodnost da uzmu u obzir lični pravni status člana porodice (npr. različita nacionalnost)“: Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluke od 18. juna 2010, br. 45.095, 45.096, 45.098.

⁽⁶⁴¹⁾ Na primer, u presudi od 15. aprila 2015. godine, *Hassan* (IU 362/2015-7), koju je Vrhovni sud potvrdio u žalbenom postupku, Upravni sud Republike Slovenije odbacio je zahtev koji je razmatran u skladu s Direktivom o spajanju porodice 2003. godine koristeći princip proporcionalnosti i uz poštovanje sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (presuda od 30. jula 2013. godine, *Bersiha protiv Švajcarske*, zahtev br. 848/12, stav 61; presuda od 3. oktobra 2014, *Jeunesse protiv Holandije*, zahtev br. 12738/10, stav 121) i uz pozivanje na standarde „dodatnog elementa zavisnosti“ (*Bersiha protiv Švajcarske*, op. cit., fn. 641, stav 45) i „stvarno postojanje bliskih ličnih veza“ (presuda od 20. decembra 2011, *AH Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 6222/10, stav 150), iz sudske prakse ECtHR-a.

⁽⁶⁴²⁾ Čl. 2. tačka (k) DK (prerađene).

međunarodne zaštite (član 23. stav 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)).⁽⁶⁴³⁾ Postoje **dva ograničenja u vezi s pojmom porodice** u članu 2. tačka (j) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), kao što je prikazano u sledećoj tabeli 28:

Tabela 28: Dva ograničenja u vezi s pojmom porodice u članu 2. tačka (j) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

1	porodica je morala već postojati u zemlji porekla ⁽⁶⁴⁴⁾ i
2	porodica se mora nalaziti u istoj državi članici kao korisnik međunarodne zaštite.

Član 23. stav 2. se tako ne primenjuje na članove porodice koji se ne nalaze u istoj državi članici kao korisnik međunarodne zaštite. Ako su članovi porodice u drugoj državi, **Direktiva o spajanju porodice iz 2003. godine**⁽⁶⁴⁵⁾ može omogućiti članovima porodice izbeglice, ali ne i članovima porodice korisnika supsidijarne zaštite (član 3. stav 2. tačka (c) Direktive o spajanju porodice), koji se nalaze u drugim državama da se pridruže izbeglici u državi članici gde mu je odobren status.

Za članove porodice koji nisu u braku važe dva dodatna uslova:

- 1) njihova veza mora biti stalna i
- 2) zakon ili praksa države članice mora postupati s nevenčanim parovima na sličan način kao i s venčanim parovima u skladu sa svojim zakonom koji se odnosi na državljane trećih zemalja.

Jednako postupanje s venčanim i nevenčanim parovima u stalnoj vezi trenutno je uspostavljeno, između ostalog, u Belgiji, Bugarskoj, Finskoj, Francuskoj, Holandiji, Portugalu, Španiji, Švedskoj i Velikoj Britaniji, ali ne i u Njemačkoj, Italiji ili Austriji⁽⁶⁴⁶⁾.

Sve razlike koje mogu nastati između pojmova porodice prema podzakonskim aktima Evropske unije i Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima mogu se efikasno uskladiti korišćenjem diskrecione klauzule iz člana 23. stav 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Na primer, ECtHR prepoznaje kao porodični život različite vrste odnosa koji su prikazani u sledećoj tabeli 29:

Tabela 29: Ilustrativni spisak odnosa koje ECtHR prepoznaje kao porodični život

1	razvedeni roditelji i njihovo dete, uprkos činjenici da su živeli odvojeno ⁽⁶⁴⁷⁾
2	roditelji i deca rođena vanbračno ⁽⁶⁴⁸⁾
3	istopolni parovi u stalnoj partnerskoj vezi ⁽⁶⁴⁹⁾
4	maloletno dete i njegov negovatelj ⁽⁶⁵⁰⁾

Ovom sudskom analizom nisu obuhvaćeni potrebni dokazi o postojanju porodičnih veza, jer će se obrađivati u *Proceni dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*⁽⁶⁵¹⁾.

⁽⁶⁴³⁾ Videti Upravni sud Republike Slovenije u presudi od 15. maja 2013. (*Musse*, I U 576/2013-7) i u nekoliko drugih sporova o istoj temi korišćeni čl. 23. stav 5. DK (prerađene) radi usklađivanja sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, koja nije zasnovana na određenoj definiciji koji rođaci mogu sačinjavati porodicu (presuda od 13. juna 1979. godine, *Marckx protiv Belgije*, zahtev br. 6833/74; presuda od 27. oktobra 1994, *Kroon i drugi protiv Holandije*, zahtev br. 18535/91; presuda od 1. juna 2004, *Lebbink protiv Holandije*, zahtev br. 45582/99) i čl. 2. tačka (j) DK (prerađene) koji definiše ko može sačinjavati porodicu. Oslanjajući se na princip efikasne i privržene primene prava EU, Upravni sud Republike Slovenije je ignorisao nacionalnu odredbu koja je definisala članove porodice bez prenosa opcije iz čl. 23. stav 5. DK (prerađene) i direktno primenio čl. 23. stav 5. U kasnijim predmetima o istoj temi, Ustavni sud (presuda od 21. novembra 2013. godine, Up-1056/11-15) potvrdio je rešenje Upravnog suda odlučivši da je nacionalna zakonska odredba koja ne dozvoljava objedinjavanje porodice onim rođacima koji nisu izričito pomenuti u Zakonu o međunarodnoj zaštiti u suprotnosti s Ustavnim zakonom i s čl. 8. ECHR.

⁽⁶⁴⁴⁾ Tekst DK (prerađene) razlikuje se od predloga UNHCR-a i nevladinih organizacija, koje su se zalagale za ukidanje ograničenja da je porodica već morala postojati u zemlji porekla. Videti ECRE, *ECRE Obaveštenje o Direktivi 2011/95/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 13. decembra 2011. o standardima za kvalifikaciju državljanima trećih zemalja ili lica bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite (prerađena)*, oktobar 2013, str. 4.

⁽⁶⁴⁵⁾ Direktiva Saveta 2003/86/EZ od 22. septembra 2003. o pravu na spajanje porodice [2003] SL L 251/12.

⁽⁶⁴⁶⁾ H. Dörig, u K. Hailbronner, D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75.

⁽⁶⁴⁷⁾ ECtHR, presuda od 21. juna 1988, *Berrehab protiv Holandije*, zahtev br. 10730/84, st.

⁽⁶⁴⁸⁾ ECtHR, *Marckx protiv Belgije*, op. cit, fn. 643.

⁽⁶⁴⁹⁾ ECtHR, presuda od 22. aprila 1997, *X, Y i Z protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 21830/93; ECtHR, presuda od 24. juna 2010, *Schalk i Kopf protiv Austrije*, zahtev br. 30141/04.

⁽⁶⁵⁰⁾ ECtHR, presuda od 12. jula 2001, *K i T protiv Finske*, zahtev br. 25702/94.

⁽⁶⁵¹⁾ EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

Drugi deo: Supsidijarna zaštita

2.1 Uvod

Pravila u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) u vezi sa statusom izbeglice dopunjena su pravilima o supsidijarnoj zaštiti. Ovaj oblik zaštite ne proističe iz Konvencije o izbeglicama i jedinstven je za zakonodavstvo Evropske unije. Kao što se podrazumeva rečju ‚supsidijaran‘, supsidijarna zaštita treba da posluži kao dodatni oblik međunarodne zaštite koji dopunjuje zaštitu u statusu izbeglice (uvodna izjava (33) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)) ⁽⁶⁵²⁾. Komplementarni karakter supsidijarne zaštite može se na sličan način izvesti iz definicije „lica koje ima pravo na supsidijarnu zaštitu“ u članu 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Ovom definicijom se zahteva da dato lice „ne ispunjava uslove za status izbeglice“ ⁽⁶⁵³⁾. Ovom frazom se ističe da nekom licu treba dodeliti supsidijarnu zaštitu samo ako nisu ispunjeni uslovi za status izbeglice, što se zasniva na ideji da Konvenciju o izbeglicama treba „potpuno i uključivo tumačiti“ ⁽⁶⁵⁴⁾. To je istakao i CJEU u presudi *HN*:

[...] zahtev za supsidijarnu zaštitu načelno se ne bi smeo razmatrati pre nego što nadležni organ dođe do zaključka da lice koje traži međunarodnu zaštitu ne ispunjava uslove za status izbeglice ⁽⁶⁵⁵⁾.

Stabla odlučivanja u Prilogu A (str. 123) odražavaju taj redosled.

U predmetu *Djakite* CJEU je, osim toga, potvrdio da:

minimalni zahtevi za ostvarivanje supsidijarne zaštite moraju služiti kao dopuna i dodatak zaštiti izbeglica [...] putem identifikacije lica kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita i putem davanja odgovarajućeg statusa takvim licima ⁽⁶⁵⁶⁾.

Iako je supsidijarna zaštita komplementarna i dodatna zaštiti izbeglica, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) uglavnom nastoji da primeni iste kriterijume na svoje ključne modalitete, kao što su počinioci progona ili ozbiljne nepravde, zaštita unutar države i zahtevi na licu mesta (osim člana 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)) ⁽⁶⁵⁷⁾.

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) nameće obavezu da države članice dodele prava i pogodnosti utvrđene u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) korisnicima supsidijarne zaštite. Iako su države članice predvidele neku vrstu supsidijarne/komplementarne zaštite pre usvajanja Direktive o kvalifikaciji (pored zaštite na osnovu Konvencije o izbeglicama), primena i karakter te supsidijarne zaštite su se razlikovali u zemljama članicama ⁽⁶⁵⁸⁾. Razvijanjem zajedničkog skupa kriterijuma za podobnost i približavanje pristupa pogodnostima povezanim sa supsidijarnom zaštitom Direktiva o kvalifikaciji je postala prvi nadnacionalni instrument preduzimanja takvih napora ⁽⁶⁵⁹⁾.

Temelji supsidijarne zaštite se odražavaju u uvodnoj izjavi (34) Direktive o kvalifikaciji (prerađene): „[Kriterijumi za supsidijarnu zaštitu] bi trebalo da budu utvrđeni na osnovu **međunarodnih obaveza** iz pravnih akata o ljudskim pravima i na osnovu **postojeće prakse u državama članicama Evropske unije**.” ⁽⁶⁶⁰⁾ S tim u vezi, od posebne važnosti je obaveza zabrane proterivanja i prisilnog vraćanja povezana s članom 3. ECHR-a, tj. obaveza da se lice ne vraća u zemlju u kojoj će se suočiti sa stvarnim rizikom od zlostavljanja ⁽⁶⁶¹⁾. Načelo zabrane proterivanja i prisilnog vraćanja takođe se može izvesti iz člana 3. Konvencije protiv mučenja ⁽⁶⁶²⁾

⁽⁶⁵²⁾ Videti CJEU, presuda *HN*, op. cit., fn. 24, stav 32.

⁽⁶⁵³⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁶⁵⁴⁾ J. McAdam, „Direktiva o kvalifikaciji: pregled“, u K. Zwaan (ur.), *Direktiva o kvalifikaciji: Centralne teme, problemi i sprovođenje u izabranim državama članicama* (Wolf Legal Publishers, 2007) p. 17.

⁽⁶⁵⁵⁾ CJEU, presuda *HN*, op. cit., fn. 24, stav 35.

⁽⁶⁵⁶⁾ Videti CJEU, presuda *Djakite*, op. cit., fn. 633, stav 33. Videti i CJEU, presuda *Alo i Oso*, op. cit., fn. 25, stav 31.

⁽⁶⁵⁷⁾ Videti poglavlje II i uvodnu izjavu (39) Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

⁽⁶⁵⁸⁾ J. McAdam, „Direktiva Evropske unije o kvalifikaciji: stvaranje režima supsidijarne zaštite“, *JURL* (2005), str. 463-464.

⁽⁶⁵⁹⁾ *Ibid.*, str. 462.

⁽⁶⁶⁰⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁶⁶¹⁾ Evropski savet, Napomena predsedništva Radnoj grupi za azil, Dokument za raspravu, 19. novembar 1999, EU Doc 13167/99 ASILE 41, str. 2.

⁽⁶⁶²⁾ *Ibid.*

i člana 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR) ⁽⁶⁶³⁾. Međutim, mora se konstatovati da Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) uspostavlja sopstveni režim supsidijarne zaštite koji se razlikuje od člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i drugih sličnih obaveza prema međunarodnom pravu o ljudskim pravima ⁽⁶⁶⁴⁾. Prema tome, pojedincu se može uskratiti supsidijarna zaštita, ali se i dalje može zaštititi od proterivanja i prisilnog vraćanja ⁽⁶⁶⁵⁾. To se može dogoditi, na primer, kada se podnosiocu zahteva uskraćuje supsidijarna zaštita jer potpada pod klauzule o izuzeću iz člana 17. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽⁶⁶⁶⁾.

Pored toga, kao što se vidi iz uvodne izjave (16), sve odredbe Direktive o kvalifikaciji (prerađene) moraju poštovati posebne garancije i principe ljudskih prava sadržane u Povelji EU. Kao i sve druge, odredbe o supsidijarnoj zaštiti u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) stoga se moraju tumačiti na način koji je u skladu s pravima priznatim Poveljom EU ⁽⁶⁶⁷⁾. Ona ne odgovaraju pravima iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u svakom pogledu ⁽⁶⁶⁸⁾.

U velikoj meri, drugi deo ove sudske analize ima strukturu analognu strukturi prvog dela. To je iz razloga koji je već spomenut, naime iako je supsidijarna zaštita komplementarna i dodatna zaštiti izbeglica, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) nastoji da što je više moguće primeni iste kriterijume na njihove ključne modalitete. Shodno tome, u nekim odeljcima se pominje prvi deo o zaštiti izbeglica kako bi se izbeglo ponavljanje kada su odredbe Direktive o kvalifikaciji (prerađene) iste za obe vrste statusa. Nakon ovog uvoda, ostatak drugog dela je strukturiran na sledeći način:

- odeljak 2.2 (str. 101: ko ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu?);
- odeljak 2.3 (str. 102: lični i teritorijalni opseg supsidijarne zaštite (član 2. tačka (f))
- odeljak 2.4 (str. 103: definicija ‚ozbiljne nepravde‘ (član 15);
- odeljak 2.5 (str. 112: počinioci ozbiljne nepravde (član 6);
- odeljak 2.6 (str. 112: davaoci zaštite (član 7);
- odeljak 2.7 (str. 113: zaštita unutar zemlje (član 8)
- odeljak 2.8, str. 115: opravdano verovanje da bi lice bilo izloženo stvarnom riziku (čl. 2. tač. (f), 4. tač. (4) i (5) i
- odeljak 2.9 (str. 120: status odobren korisnicima supsidijarne zaštite).

2.2 Ko ima pravo na supsidijarnu zaštitu?

Član 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) definiše izraz ‚lice koje ima pravo na supsidijarnu zaštitu‘ na sledeći način:

državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva koje ne ispunjava uslove za dobijanje statusa izbeglice, ali za koje se opravdano veruje da bi, ako bi se vratilo u svoju zemlju porekla ili, ako se radi o licu bez državljanstva, u zemlju prethodnog uobičajenog boravišta, bilo izloženo trpljenju ozbiljne nepravde kako je definisano u članu 15, i na koje se ne primenjuje član 17, stavovi 1. i 2, a koje nije u mogućnosti ili, zbog takve opasnosti, ne želi da se stavi pod zaštitu te zemlje.

Procena da li podnosilac zahteva ispunjava kriterijume iz člana 2. tačka (f), protumačena zajedno s članom 15, mora, prema članu 4, između ostalog, biti sprovedena na individualnoj osnovi i u odnosu na određene bitne činjenice i okolnosti ⁽⁶⁶⁹⁾. Time su obuhvaćene izjave i dokumentacija podneta podnosiocem zahteva i individualni položaj i lične okolnosti podnosioca zahteva. Član 4. primenjuje iste kriterijume za ocenu kvalifikacije za status izbeglice i status supsidijarne zaštite.

⁽⁶⁶³⁾ Videti, na primer: Odbor za ljudska prava, *Opšte tumačenje br. 20: član 7. (Zabrana mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka)*, 10. mart 1992, stav 9; Odbor za ljudska prava, stavovi od 30. jula 1993, *Joseph Kindler protiv Kanade*, saopštenje br. 470/1991, stav 13.1; i Odbor za ljudska prava, *Opšte tumačenje br. 31: Karakter opšte pravne obaveze nametnute zemljama potpisnicama Pakta*, 26. maj 2004, stav 12.

⁽⁶⁶⁴⁾ Videti, na primer, CJEU, presuda *Elgafaji*, op. cit., fn. 45, stav 28; CJEU, presuda *Diakité*, op. cit., fn. 633.

⁽⁶⁶⁵⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 40.

⁽⁶⁶⁶⁾ Videti EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.4.1, str. 71-75.

⁽⁶⁶⁷⁾ CJEU, presuda *El Kott i drugi*, op. cit., fn. 25, stav 43.

⁽⁶⁶⁸⁾ Videti EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 2.1.3, str. 28-32.

⁽⁶⁶⁹⁾ Za više detalja videti EASO, *Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 22.

Ključni pojam oko kog se režim supsidijarne zaštite obrće jeste pojam ozbiljne nepravde. Član 15. deli ozbiljnu nepravdu u **tri različite kategorije** nepravde (videti sledeću tabelu 30).

Tabela 30: Tri vrste ozbiljne nepravde iz člana 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)

(a)	smrtna kazna ili pogubljenje; ili
(b)	mučenje, ili nečovečno ili ponižavajuće postupanjem ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla; ili
(c)	ozbiljna i individualna pretnja životu ili telesnom integritetu zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba.

Prva i druga kategorija ((a) i (b)) razmatraju se u daljem tekstu (videti odeljak 2.4, str. 103). Međutim, ova sudska analiza ne obuhvata član 15. tačka (c) budući predmetom druge sudske analize u okviru EASO-ove serije za profesionalni razvoj za članove sudova i tribunala ⁽⁶⁷⁰⁾.

2.3 Lični i teritorijalni opseg (član 2. tačka (f))

Član 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi primenljivost supsidijarne zaštite na lice koje je:

državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva koje ne ispunjava uslove za dobijanje statusa izbeglice, ali za koje se opravdano veruje da bi, **ako bi se vratilo u svoju zemlju porekla** ili, ako se radi o licu bez državljanstva, **u zemlju prethodnog uobičajenog boravišta**, bilo izloženo trpljenju ozbiljne nepravde kako je definisano u članu 15, i na koje se ne primenjuje član 17, stavovi 1. i 2, a koje nije u mogućnosti ili, zbog takve opasnosti, ne želi da se stavi pod zaštitu te zemlje ⁽⁶⁷¹⁾.

Sledeći odeljak 2.3.1 (str. 102) razmatra prvi uslov za status supsidijarne zaštite, a to je da podnosilac zahteva mora biti državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva, u meri u kojoj je potrebno dodatno objašnjenje onome navedenom u odeljku 1.3.1 (str. 23) i 1.3.2 (str. 25) u vezi sa statusom izbeglice. Sledeći odeljak 2.3.2. (str. 103) razmatra drugi uslov „ako bi se vratilo u svoju zemlju porekla” ili „u zemlju prethodnog uobičajenog boravišta”. Dodatni uslov za status supsidijarne zaštite da to lice „ne ispunjava uslove za dobijanje statusa izbeglice” prethodno je razmatran u odeljku 2.1 (str. 100).

2.3.1 Državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva

Iako je pojam supsidijarne zaštite u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj) inspirisan praksom Evropskog suda za ljudska prava o članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ⁽⁶⁷²⁾, on sadrži dodatni uslov da to lice mora biti državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva. Zaštita od proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. ECHR-a, s druge strane, odnosi se na sva lica koja se suočavaju s povratkom ⁽⁶⁷³⁾ i stoga nije ograničena na državljane trećih zemalja ili lica bez državljanstva. Identifikacija zemlje državljanstva ili statusa lica bez državljanstva u kontekstu statusa supsidijarne zaštite ne razlikuje se od identifikacije u kontekstu ispunjenosti uslova za status izbeglice. Kako odrediti nacionalnost ili status lica bez državljanstva, videti odeljke 1.3.1 (str. 23) i 1.3.2 (str. 25).

⁽⁶⁷⁰⁾ Čl. 15(c) se razmatra u: EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436.

⁽⁶⁷¹⁾ Dodata podebljanja

⁽⁶⁷²⁾ CJEU, presuda *Elgafaji*, op. cit., fn. 45, stav 28.

⁽⁶⁷³⁾ Videti, npr. ECtHR, presuda od 17. jula 2008, *NV protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 25904/07, stav 108, u kojoj je ECtHR razmatrao da li će doći do kršenja čl. 3. ako država potpisnica treba da protera **pojedina** u drugu državu.

2.3.2 Teritorijalni opseg

Za razliku od definicije „izbeglice“, član 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ne navodi eksplicitno da lice koje ima pravo na supsidijarnu zaštitu treba da bude izvan zemlje državljanstva ili, ako je lice bez državljanstva, izvan zemlje prethodnog uobičajenog boravišta. Međutim, s obzirom na formulaciju „ako bi se vratilo u svoju zemlju porekla“ ili „u svoju zemlju prethodnog uobičajenog boravišta“, podnosilac zahteva za supsidijarnu zaštitu je po definiciji neko ko je izvan zemlje državljanstva ili uobičajenog boravišta i suočava se s povratkom. Iz formulacije „ako bi se vratilo u svoju zemlju porekla“ ili „u svoju zemlju prethodnog uobičajenog boravišta“ može se zaključiti da je primena supsidijarne zaštite ograničena na situacije u kojima bi se lice suočilo sa stvarnim rizikom od trpljenja ozbiljne nepravde, definisane u članu 15. Direktive o kvalifikaciji, u zemlji porekla ili prethodnog uobičajenog boravišta.

U vezi s područjem primene člana 15. tačka (b), to je rešeno u presudi Suda pravde Evropske unije u predmetu *M'Bodj*. U predmetu *M'Bodj*, CJEU je podsetio da su tri vrste ozbiljnih nepravdi iz člana 15. Direktive o kvalifikaciji uslovi koji se moraju ispuniti za dobijanje statusa supsidijarne zaštite, ako se, u skladu s članom 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji (sada članom 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)), „opravdano veruje da bi podnosilac zahteva bio izložen trpljenju ozbiljne nepravde **ako bi se vratio u svoju zemlju porekla**“⁽⁶⁷⁴⁾. Prema mišljenju CJEU-a, očigledno je iz teksta člana 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji, koji definiše ozbiljnu nepravdu kao mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje državljanina treće zemlje u njegovoj zemlji porekla, da se primenjuje samo na ovaj oblik postupanja prema podnosiocu zahteva u njegovoj zemlji porekla. „Sledi da je zakonodavac Evropske unije predvideo davanje supsidijarne zaštite samo u slučajevima u kojima se takvo postupanje događa u zemlji porekla podnosioca zahteva.“⁽⁶⁷⁵⁾

Međutim, ne treba zaboraviti da se lice koja ne ispunjava traženi uslov o postojanju stvarnog rizika od zlostavljanja u zemlji porekla radi odobravanja supsidijarne zaštite, uprkos tome, može pozivati na nacionalni zakon, zaštitu ljudskih prava prema ECHR i/ili druge međunarodne akte⁽⁶⁷⁶⁾.

2.4 Ozbiljna nepravda (član 15)

Član 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) iz 2011. godine ostao je neizmenjen od Direktive o kvalifikaciji iz 2004. godine i predviđa:

Ozbiljnom nepravdom smatraju se:

- (a) smrtna kazna ili pogubljenje; ili
- (b) mučenje, ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje, ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla; ili
- (c) ozbiljna i individualna pretnja životu ili telesnom integritetu zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba.

Ovaj odeljak analizira tu odredbu i prvo razmatra njen cilj, svrhu i strukturu (odeljak 2.4.1, str. 103), a zatim ispituje opseg ozbiljne nepravde, naime član 15. tačka (a) (odeljak 2.4.2, str. 106) i član 15. tačka (b) (odeljak 2.4.3, str. 107). Član 15. tačka (c) namerno nije detaljnije obuhvaćen ovom sudskom analizom, jer je tema druge sudske analize (odeljak 2.4.4, str. 111)⁽⁶⁷⁷⁾.

2.4.1 Cilj, svrha i struktura

Član 15. je ključna odredba o supsidijarnoj zaštiti. Iako definiše samo izraz „ozbiljna nepravda“, zajedno sa članom 2. tačka (f), opisuje zajedničke uslove pod kojima lica, koja ne ispunjavaju kriterijume za status izbeglice u okviru Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i Konvencije o izbeglicama, imaju pravo na određenu vrstu međunarodne zaštite. Pre usvajanja Direktive o kvalifikaciji 2004. godine, zemlje članice EU dosta su se razlikovale u odnosu na one kojima su pružale zaštitu izvan Konvencije o izbeglicama. Međutim, postojao je ad hoc sporazum o nekim

⁽⁶⁷⁴⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁶⁷⁵⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45, st. 30-33. O ovom pitanju videti još sledeći odeljak 2.4.3.3, str. 109.

⁽⁶⁷⁶⁾ Videti i EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, odeljak 3.4.1, str. 75.

⁽⁶⁷⁷⁾ EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436.

kategorijama lica za koja je bilo opšteprihvaćeno da imaju potrebu za zaštitom i sticanjem, ako ne svih prava dodeljivana izbeglicama prema Konvenciji o izbeglicama, onda barem nekih prava sličnih izbegličkim (videti odeljak 2.1. u prethodnom tekstu, str. 100). Direktiva o kvalifikaciji sistematizuje sve one kategorije o kojima su države članice mogle da se usaglase u jedan novi status – status supsidijarne zaštite. Stoga član 15. sadrži osnovnu odredbu o kriterijumima za dobijanje supsidijarne zaštite, odnosno o ozbiljnim nepravdama koje opravdavaju supsidijarnu zaštitu ⁽⁶⁷⁸⁾.

Definicija ozbiljne nepravde u članu 15. pokriva **tri različite situacije** koje mogu dovesti do statusa supsidijarne zaštite. S obzirom da je pomoćna u odnosu na status izbeglice (videti odeljak 2.1 u prethodnom tekstu, str. 100), supsidijarna zaštita je različita po zahtevima od zaštite izbeglica. Jedna očigledna razlika je u tome što ‚ozbiljna nepravda‘, za razliku od ‚progona‘, može postojati (i tako uspostaviti status supsidijarne zaštite) nezavisno od bilo kakvih razloga za progon iz člana 10. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), u slučaju da se opravdano veruje da bi podnosilac zahteva bio izložen trpljenju ozbiljne nepravde ako bi se vratio u svoju zemlju porekla ⁽⁶⁷⁹⁾.

Nije jasno da li u praksi postoje dodatne razlike. U širem smislu, ‚progon‘ i ‚ozbiljna nepravda‘ označavaju određeni prag ozbiljnosti. Ipak, važno je sprovesti njihove specifične definicije.

Kao što je već napomenuto, član 15. usvojio je koncept ozbiljne nepravde kao opšti opis vrsta postupanja koje su detaljnije definisane u (a) do (c). Iz jasnog teksta odredbe sledi da **je definicija iscrpna**. Prema tome, ‚ozbiljna nepravda‘ kao takva ne rezultira pravom na supsidijarnu zaštitu, osim ako su ispunjeni uslovi iz člana 15. tač. (a), (b) ili (c). Prema tome, „kršenje ljudskog prava, ukoliko je dovoljno teško da aktivira međunarodne obaveze države članice“, kako je prvobitno navedeno u Predlogu Komisije ⁽⁶⁸⁰⁾, nije dovoljno za dokazivanje ozbiljne nepravde, osim ako se može podvesti pod član 15. tač. (a)-(c).

Štaviše, valja napomenuti da se član 15. tač. (a)-(c) **međusobno ne isključuju**. Podnosilac zahteva može, na primer, biti u stanju da dokaže da potpada pod obe tačke (b) i (c). Tačke (a), (b) i (c) ne označavaju hijerarhiju, ali, ukoliko ne postoji poseban razlog da se postupi drugačije, može biti pogodno za nadležni organ odlučivanja da uzme u obzir (a)-(c) prema datom redosledu.

Svrha člana 15. je da dopuni, pomoću supsidijarne zaštite, zaštitu izbeglica „putem identifikacije lica kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita“ ⁽⁶⁸¹⁾. CJEU se oslanjao na ovu svrhu, izvedenu iz uvodnih izjava Direktive, kako bi naglasio da opseg primene Direktive o kvalifikaciji „ne obuhvata lica kojima je data dozvola za boravak na teritorijama država članica Evropske unije iz drugih razloga, to jest zbog saosećanja ili iz humanitarnih razloga na diskrecionoj osnovi“ ⁽⁶⁸²⁾. Stoga je neophodno ispitati u svakom slučaju da li su ispunjeni uslovi jedne ili više od tri kategorije situacija opisanih u članu 15. tač. (a)-(c).

2.4.1.1 Klauzula o povoljnijim standardima

Na osnovu člana 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), mogućnost država članica da uvedu povoljnije standarde za utvrđivanje, između ostalog, ko ispunjava uslove za dobijanje supsidijarne zaštite, proširuje se samo pod uslovom da su ti standardi usklađeni s tom direktivom (videti odeljak o „Povoljnijim standardima“ u opštem uvodu, str. 19) ⁽⁶⁸³⁾. Prema mišljenju CJEU-a u predmetu *M’Bodj* iz 2014, usaglašenost zahteva situaciju koja nema nikakve **veze s razlozima za davanje međunarodne zaštite** ⁽⁶⁸⁴⁾. Situacija trećeg lica – državljanina treće zemlje koji boluje od teške bolesti, zbog opasnosti od pogoršanja njegovog zdravstvenog stanja usled nepostojanja primerene

⁽⁶⁷⁸⁾ Direktiva o kvalifikaciji ne sprečava države članice Evropske unije da primene oblike zaštite iz nacionalnog prava izvan opsega primene Direktive.

⁽⁶⁷⁹⁾ CJEU, presuda *M’Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 30.

⁽⁶⁸⁰⁾ Videti nacrt čl. 15. tačka (b) u Evropska komisija, *Predlog direktive o kvalifikaciji*, op. cit., fn. 194. Prvobitni Predlog Komisije se odnosio na osnovan strah od kršenja drugih ljudskih prava i uveden je argumentom da države članice moraju imati u vidu svoje obaveze iz pravnih akata o ljudskim pravima. Prema tome, države članice bi morale razmotriti da li će povratak podnosioca zahteva u njihovu zemlju porekla ili uobičajenog boravišta izazvati ozbiljnu neopravdanu nepravdu na osnovu kršenja ljudskog prava i da li imaju ekstrateritorijalnu obavezu zaštite (*Ibid.*, str. 26). Protiv opšteg koncepta kršenja ljudskih prava nekoliko država članica je iznelo prigovore zbog nedostatka detaljnijeg opisa koje bi tačno kršenje ljudskih prava omogućilo pravo na supsidijarnu zaštitu (Evropski savet, Radna grupa za azil, Ishod postupaka (EU Doc 9038/02), op. cit., fn. 211, str. 2) i mogućih posledica proširenog opsega primene odredbe (Evropski savet, *Napomena predsedništva Strateškom odboru za imigraciju, granice i azil, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanina trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita*, 20. septembar 2002, EU Doc 12148/02 ASILE 43, str. 11).

⁽⁶⁸¹⁾ CJEU, presuda *M’Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 37; CJEU, presuda *Diakité*, op. cit., fn. 633, stav 33.

⁽⁶⁸²⁾ CJEU, presuda *M’Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 37.

⁽⁶⁸³⁾ CJEU, presuda *B i D*, op. cit., fn. 60, stav 114; CJEU, presuda *M’Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 42.

⁽⁶⁸⁴⁾ CJEU, presuda *M’Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 44.

terapije u zemlji porekla, obično ne ispunjava uslove povezanosti s razlozima za davanje međunarodne zaštite ⁽⁶⁸⁵⁾ (videti i odeljak 2.4.3 u daljem tekstu, str. 107).

Sledi da se član 15. tač. (a)-(c) mora pažljivo tumačiti u smislu cilja i svrhe Direktive o kvalifikaciji (prerađene), kao što je propisano članom 3. Opseg primene ovih odredaba ne može se proširiti tako da obuhvata situacije u kojima se zaštita odobrava prema nacionalnom zakonu iz humanitarnih razloga ili iz razloga saosećanja, koji nisu obuhvaćeni Direktivom.

2.4.1.2 Usklađenost odnosa između člana 15. tač. (a), (b) i (c)

U svojoj presudi u predmetu *Elgafadži*, CJEU je opisao odnos između člana 15. tač. (a) i (b), s jedne strane, i člana 15. tačke (c), s druge strane ⁽⁶⁸⁶⁾. Sud je naveo da član 15. tač. (a) i (b) obuhvataju situacije u kojima je podnosilac zahteva za ostvarivanje supsidijarne zaštite posebno izložen riziku od trpljenja određene vrste nepravde, dok član 15. tačka (c) obuhvata rizik od trpljenja nepravde opštije prirode ⁽⁶⁸⁷⁾. Štaviše, nepravda definisana članom 15 (a) i (b) zahteva jasan stepen individualizacije, dok kolektivni faktori igraju značajnu ulogu u primeni člana 15. tačka (c). Ipak, član 15. tačka (c) mora se tumačiti dosledno u odnosu na druge dve situacije navedene u članu 15. tač. (a) i (b), i stoga se mora tumačiti oslanjajući se na tu individualizaciju ⁽⁶⁸⁸⁾.

2.4.1.3 Nehijerarhijski karakter i preklapanja između člana 15. tač. (a), (b) i (c)

Kao što je ranije spomenuto, dodeljivanje supsidijarne zaštite može se **zasnivati na više razloga definisanih kao ozbiljna nepravda u članu 15. tač. (a) do (c)**. Dok supsidijarna zaštita po definiciji isključuje da lice ispunjava uslove za status izbeglice, ne postoji hijerarhija između različitih vrsta nepravde opisanih u članu 15. ⁽⁶⁸⁹⁾ Uprkos razlikama prethodno istaknutim u pogledu individualizacije zahteva, moguće je da se zahtevi preklapaju.

Preklapanja se mogu pojaviti s obzirom na član 15. tač. (a) i (b). Iako nije sigurno da li se smrtna kazna kao takva prema sistemu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda može uopšteno okarakterisati kao nečovečno postupanje ⁽⁶⁹⁰⁾, izricanje smrtno kazne može predstavljati nečovečno postupanje. Izricanje smrtno kazne može pokrenuti pitanja nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja kada je, na primer, lice izloženo jakom stresu i strahu zbog dugog vremena provedenog u iščekivanju smrtno kazne u ekstremnim uslovima ⁽⁶⁹¹⁾ ili proizvoljnog karaktera postupka koji vodi do izricanje smrtno kazne ⁽⁶⁹²⁾.

Preklapanja se mogu pojaviti i između čl. 15. tač. (b) i (c). Situacija opšteg nasilja u nekoj određenoj zemlji može biti dovoljno visokog intenziteta pa bi svako udaljavanje u tu zemlju nužno predstavljalo kršenje člana 15. tačka (b), koji u suštini odgovara članu 3. ECHR-a ⁽⁶⁹³⁾. Iako ECtHR u svojoj sudskoj praksi u vezi s članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda smatra da bi takav pristup bio usvojen samo „u najekstremnijim slučajevima opšteg nasilja” ⁽⁶⁹⁴⁾, i uprkos činjenici da je CJEU jasno stavio do znanja da svi slučajevi zabranjenog udaljavanja na osnovu člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ne ispunjavaju automatski uslove za supsidijarnu zaštitu prema članu 15. tačka (b) ⁽⁶⁹⁵⁾, ne može se isključiti da zahtev za supsidijarnu zaštitu može biti valjano zasnovan na oba razloga ⁽⁶⁹⁶⁾.

⁽⁶⁸⁵⁾ *Ibid.*, stav 43.

⁽⁶⁸⁶⁾ CJEU, presuda *Elgafadži*, op. cit., fn. 45, stav 38.

⁽⁶⁸⁷⁾ *Ibid.*, st. 32. i 33.

⁽⁶⁸⁸⁾ *Ibid.*, stav 38. Videti i EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436.

⁽⁶⁸⁹⁾ Videti H. Storey, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 75.

⁽⁶⁹⁰⁾ ECtHR je ispitao smrtnu kaznu prvenstveno u vezi sa pravom na život i uslovima za ograničavanje tog prava i/ili Protokolima br. 6 i 13: ECtHR, presuda od 12. maja 2005, *Veliko veće, Öcalan protiv Turske*, zahtev br. 46221/99, st. 166; ECtHR, presuda od 2. marta 2010, *Al-Saadoon i Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 61498/08, st. 115. i ff. Up. C. Grabenwarter, *Komentari na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima* (Nomos, 2014) čl. 2, st. 7. i ff.

⁽⁶⁹¹⁾ ECtHR, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 206, stav 99.

⁽⁶⁹²⁾ ECtHR, presuda od 8. jula 2004, *Ilaşcu i drugi protiv Moldavije i Rusije*, zahtev br. 48787/99, st. 429-433.

⁽⁶⁹³⁾ ECtHR, *NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 673, stav 115. Videti i ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, stav 218. Up. H. Lambert, „Sledeća granica: Proširena zaštita u Evropi za žrtve oružanog sukoba i neselektivnog nasilja”, *IJRL* 2013, 207-234.

⁽⁶⁹⁴⁾ ECtHR, *NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 673.

⁽⁶⁹⁵⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 37.

⁽⁶⁹⁶⁾ H. Storey tvrdi da je razlika u sadržaju izgubila svoj značaj, H. Storey, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit, fn. 689, čl. 15. Direktive 2011/95, stav 5.

2.4.2 Smrtna kazna ili pogubljenje (član 15(a))

2.4.2.1 Smrtna kazna

Član 15. tačka (a) zasniva se na obavezama država članica izvedenim iz člana 1. Protokola br. 6 i 13 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, prema kojima se pojedinci ne mogu proterati ili prisilno vratiti u zemlju u kojoj će se suočiti sa smrtnom kaznom⁽⁶⁹⁷⁾. **Protokol br. 6**, kojim se ukida smrtna kazna u mirnodopskom periodu, ratifikovale su sve države članice Evropske unije⁽⁶⁹⁸⁾. Njegovo područje primene prošireno je **Protokolom br. 13**, kojim se zabranjuje smrtna kazna u svim okolnostima, izuzimajući bilo kakvo odstupanje čak i u doba rata ili vanrednog stanja u zemlji⁽⁶⁹⁹⁾. Ne mora se odlučivati da li oba Protokola dozvoljavaju zaključak da smrtna kazna više nije dozvoljena prema članu 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima (pravo na život)⁽⁷⁰⁰⁾. Ali u kontekstu člana 15. tačka (a) **smrtna kazna se kao takva i pod bilo kojim okolnostima smatra ozbiljnom nepravdom koja podnosiocu zahteva daje pravo na status supsidijarne zaštite**. Ovo tumačenje je zatim sadržano u **članu 19. tačka (2) Povelje EU**, koji, između ostalog, zabranjuje proterivanje ili prisilno vraćanje u slučaju izloženosti smrtnoj kazni.

Smrtna kazna ne mora biti već izrečena u zemlji porekla. Samo postojanje stvarnog rizika da se po povratku podnosiocu zahteva može izreći smrtna kazna može se smatrati dovoljnim da bi se utvrdila osnovanost zahteva u skladu s članom 15. tačka (a). Međutim, kada nema zakonske mogućnosti za izvršenje smrtne kazne u predmetu podnosioca zahteva zbog obaveznog ublažavanja smrtne kazne u kaznu doživotnog zatvora, onda bi trebalo razmotriti da li će se podnosilac zahteva u stvari suočiti sa stvarnim rizikom od ozbiljne nepravde definisane u članu 15. tačka (a).

Takođe treba napomenuti da ECtHR tvrdi da „kada lice unapred zna da će doživeti smrt od strane države, to neizbežno izaziva snažnu psihičku patnju”⁽⁷⁰¹⁾. Ako se stvarni rizik od pogubljenja ne može isključiti, pretnja od izricanja smrtne kazne verovatno će izazvati strah i zabrinutost, koji se mogu uporediti s ozbiljnom nepravdom opisanom u članu 15. tačka (b).

2.4.2.2 Pogubljenje

Druga alternativa obuhvata **pogubljenje sa formalnom smrtnom kaznom ili bez nje**. Izraz ‚pogubljenje’ znači namerno ubijanje osobe od strane države ili nedržavnih subjekata koji vrše neku vrstu nadležnosti. Pitanje da li su obuhvaćena **vansudska pogubljenja**, koja predstavljaju proizvoljna lišavanja života u suprotnosti s članom 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima, ili da li je član 15. tačka (a) ograničen na smrtnu kaznu i njeno izvršenje, kako to očigledno većina država članica pretpostavlja, još nije postavljeno pred CJEU. Priznanje članom 6. da mogu postojati nedržavni subjekti počinioci ozbiljne nepravde, i činjenica da tekst člana 15. tačka (a) obuhvata smrtnu kaznu ili pogubljenje, izgleda da podržava šire tumačenje⁽⁷⁰²⁾. S druge strane, sistematski kontekst i zakonodavna istorija zahtevaju razliku između zabrane smrtne kazne kao specifične vrste nečovečnog kažnjavanja i opšte zaštite ljudskog života. Stoga, čini se da je neophodno zahtevati barem jedan element namernog formalizovanog kažnjavanja od strane države ili nedržavnih subjekata, a ne samo rizik da će neko lice postati žrtva vansudskog nasilja. Prema tome, član 15. tačka (a) treba razlikovati od rizika koji nastaju iz opšteg nasilja u oružanom sukobu.

Iako Evropski sud za ljudska prava u čuvenom predmetu *Soering* nije smatrao smrtnu kaznu kao nečovečno postupanje, Sud je zaključio da bi način na koji se smrtna kazna primenjuje u Sjedinjenim Državama („fenomen

⁽⁶⁹⁷⁾ Videti ECtHR, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 206.

⁽⁶⁹⁸⁾ ETS br. 114, 28. april 1983. (stupio na snagu: 1. marta 1985).

⁽⁶⁹⁹⁾ ETS br. 187, 3. maj 2002. (stupio na snagu: 1. jula 2003).

⁽⁷⁰⁰⁾ U vezi sa abolicionističkim trendom u praksi država članica Saveta Evrope videti ECtHR, *Öcalan protiv Turske*, op. cit., fn. 690, stav 164; ECtHR, *Al-Saadoon i Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 690, st. 115-120. U vezi sa kritičkom ocenom videti C. Grabenwarter, op. cit., fn. 690, čl. 2, stav 10.

⁽⁷⁰¹⁾ ECtHR, *Al-Saadoon i Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 690, stav 115.

⁽⁷⁰²⁾ U tom smislu videti IARLJ, *Priručnik za sudije izbegličkom pravu u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/83/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 33. Za nekoliko država članica koje priznaju vansudska pogubljenja od strane nedržavnih subjekata, kao ona koja su obuhvaćena čl. 15. tačka (a), videti, na primer, Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 14. marta 2008. godine, br. 8.758, stav 4.4.1.2. kojom je presuđeno da je rizik proizašao iz krvne osvete protiv porodice podnosioca zahteva okarakterisan kao ozbiljna nepravda u skladu s članom 15. st. (a) i (b); Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 28. jula 2009. godine, *LO protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 40/2009-74 (videti EDAL, rezime na engleskom); i Vrhovni upravni sud (Češka Republika), presuda od 11. februara 2009. godine, *AR protiv Ministry of Interior*, 1 Azs 107/2008-78 (videti EDAL, rezime na engleskom).

iščekivanja izvršenja smrtne kazne') predstavljao nečovečno postupanje⁽⁷⁰³⁾. Član 15. tačka (a) ne zahteva da pogubljenje bude praćeno posebnim otežavajućim okolnostima. Prema jasnoj formulaciji, svako pogubljenje je dovoljno da opravda primenu supsidijarne zaštite, čak i ako je smrtna presuda donesena zbog posebno gnusnog zločina. Formulacija odgovara razvoju koji je ECtHR opisao u svojoj novijoj sudskoj praksi⁽⁷⁰⁴⁾.

2.4.3 Mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla (član 15. tačka (b))

Pored upućivanja na zemlju porekla podnosioca zahteva (videti odeljak 2.4.3.3, str. 111), član 15. tačka (b) **po svojoj suštini odgovara članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda**, koja predstavlja deo opštih principa prava EU i koja je navedena u članu 19. stav 2. Povelje EU⁽⁷⁰⁵⁾. Prema ustanovljenoj sudskoj praksi CJEU-a, sudska praksa ECtHR o tumačenju Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda mora se uzeti u obzir prilikom tumačenja područja primene člana 15. tačka (b) u pravnom poretku EU⁽⁷⁰⁶⁾. Prema članu 52. stav 3. Povelje EU, značenje i opseg garancija iz Povelje „su isti kao za one koje su propisane” u ECHR⁽⁷⁰⁷⁾. Sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava pruža smernice za tumačenje pojmova „mučenje” i „nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje”. Ako se utvrdi sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava o tumačenju ovih izraza, može se pretpostaviti da imaju isto značenje u pravnom poretku EU⁽⁷⁰⁸⁾.

S tim u vezi, CJEU je u predmetu *M'Bodj* napravio razliku između svog tumačenja i tumačenja iz člana 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, na osnovu malo drugačije formulacije člana 15. tačka (b) DK (prerađene) i konteksta u kom se nalazi član 15. tačka (b). U izuzetnim slučajevima ECtHR je primenio član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda da zabrani vraćanje državljanina treće zemlje obolelog od teške bolesti u zemlju u kojoj ne postoji odgovarajuće lečenje⁽⁷⁰⁹⁾. CJEU je odbio da tumači član 15. tačka (b) na isti način. CJEU je primetio da se tekst člana 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) razlikuje od člana 3. ECHR u delu koji se odnosi na mučenje ili nehumano ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnosioca zahteva „u zemlji porekla”. Sledi da je zakonodavac Evropske unije predvideo davanje supsidijarne zaštite samo u slučajevima u kojima se takvo postupanje događa u zemlji porekla podnosioca zahteva (videti i odeljak 2.4.3.3 u daljem tekstu, str. 111). Štaviše, Sud je primetio da se određeni faktori, karakteristični za kontekst u kom se nalazi član 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene), na isti način kao i ciljevi Direktive, takođe moraju uzeti u obzir u svrhu tumačenja te odredbe. Prema tome, član 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) sadrži spisak davalaca zaštite, što je u skladu s idejom da takva nepravda mora biti u vidu ponašanja treće strane i da stoga ne može biti samo rezultat opštih nedostataka zdravstvenog sistema u zemlji porekla. Slično, uvodna izjava (26) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) navodi da rizici kojima je uopšteno uzevši izloženo stanovništvo neke zemlje obično ne stvaraju sami po sebi pojedinačnu pretnju koja bi se mogla okvalifikovati kao ozbiljna nepravda. Uzimajući u obzir ovaj različit kontekst, CJEU je zaključio da sledi da opasnost od pogoršanja zdravlja državljanina treće zemlje obolelog od teške bolesti usled nepostojanja odgovarajuće terapije u zemlji porekla nije dovoljna da se toj osobi odobri supsidijarna zaštita na osnovu člana 15. tačka (b), osim ako je državljaninu treće zemlje namerno uskraćeno lečenje⁽⁷¹⁰⁾. Stoga, iako član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda može u izuzetnim okolnostima sprečiti vraćanje osobe u zemlju u kojoj ne postoji odgovarajuće lečenje, to ne znači da lice ispunjava uslove za status supsidijarne zaštite prema članu 15. tačka (b) (videti odjeljak 2.4.3.2 u daljem tekstu, str. 110).

⁽⁷⁰³⁾ ECtHR, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 206.

⁽⁷⁰⁴⁾ ECtHR, *Al-Saadoon i Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 690, stav 115; i ECtHR, *Öcalan protiv Turske*, op. cit., fn. 690, stav 164.

⁽⁷⁰⁵⁾ CJEU, presuda *Elgafaji*, op. cit., fn. 45, stav 28.

⁽⁷⁰⁶⁾ *Ibid.*

⁽⁷⁰⁷⁾ Videti EASO, *Uvod u Zajednički evropski sistem azila (CEAS) za sudove i tribunale – Sudska analiza*, op. cit., fn. 3, str. 72.

⁽⁷⁰⁸⁾ Čl. 52. st. 3. Povelje EU.

⁽⁷⁰⁹⁾ ECtHR, presuda od 27. maja 2008, *Veliko veće, N protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 26565/05, st. 42.

⁽⁷¹⁰⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45, st. 32-36.

2.4.3.1 Mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje

Čin ili mera moraju ispunjavati uslove za mučenje, ili nehumano ili ponižavajuće postupanje, ili kažnjavanje kako bi zahtev bio opravdan u skladu s članom 15. tačka (b). Da bi ispunjavao uslove za zlostavljanje koje je u suprotnosti sa članom 3. ECHR-a, nije bitno da li je čin ili mera jedna ili druga od ovih potkategorija (mučenje, nečovečno ili ponižavajuće postupanje, ili kažnjavanje). Tako, na primer, dovoljno je dokazati samo ponižavajuće postupanje. Međutim, sudska praksa dopušta tri specifična značenja potkategorija koje treba pravilno primeniti. Oblici zabranjenog postupanja mogu se razlikovati prema **intenzitetu i motivaciji nasilja**.

2.4.3.1.1 Mučenje

ECtHR pripisuje „posebnu stigmatu namernom nečovečnom postupanju kojim se prouzrokuje veoma ozbiljna i okrutna patnja”⁽⁷¹¹⁾. ECtHR se takođe pozvao na član 1. stav 1. UN-ove **Konvencije protiv mučenja** kojom se mučenje definiše kao:

[s]vaki čin kojim se nekom licu namerno nanose velike patnje, fizičke ili mentalne, sa ciljem da se od njega ili od nekog trećeg lica dobiju obaveštenja ili priznanja, da se kazni za neko delo koje je ono ili neko treće lice počinilo, ili se sumnja da ga je počinilo, da se uplaši ili da se na njega izvrši pritisak, ili na neko treće lice, ili iz bilo koje druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kad takav bol ili takve patnje nanosi službeno lice ili neko drugo lice koje deluje po službenoj dužnosti, ili na osnovu izričitog naloga ili pristanka službenog lica. Taj izraz ne odnosi se na bol i na patnje koje proizlaze isključivo iz zakonitih kazni, neodvojivi su od njih ili njima izazvani⁽⁷¹²⁾.

Zahteva se **čin kojim se namerno nanose velike fizičke ili mentalne patnje** da bi ispunjavao uslove teškog i namernog oblika surovog, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, ili kažnjavanja kojem se pripisuje posebna stigma mučenja. ECtHR nije definisao tačan stepen potrebnog intenziteta. Uzima se u obzir **uticaj postupanja ili njegovih dugoročnih posledica i postojanje određene namere** kao što je izvlačenje priznanja⁽⁷¹³⁾. Uzimaju se u obzir sve okolnosti slučaja, uključujući i osnovnu svrhu koja se odnosi na nametanje postupanja zabranjenog članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja. U presudi *Gafgen*, ECtHR se bavio pretnjom mučenjem kako bi se pronašla žrtva kidnapera. Iako priznaje da upozorenje o mučenju može predstavljati mučenje, ECtHR je izjavio:

[...] način ispitivanja kom je kidnaper bio podvrgnut u okolnostima ovog slučaja bio je dovoljno ozbiljan da dostigne stepen nečovečnog postupanja zabranjenog članom 3, ali stepen surovosti nije bio dovoljan za dostizanje praga mučenja⁽⁷¹⁴⁾.

Slično tome, u predmetu *Jalloh*, Sud je tvrdio da je upotreba emetika kako bi se osumnjičeni primorao da povrati bila nečovečno postupanje, ali ne može mu se pripisati posebna stigma rezervisana za dela mučenja⁽⁷¹⁵⁾. U predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Evropski sud za ljudska prava na sličan način nije želeo da odredi metode saslušanja Ujedinjenog Kraljevstva protiv osumnjičenih terorista kao mučenje, ali je smatrao da su predstavljale nečovečno postupanje⁽⁷¹⁶⁾. Međutim, samo svesna namerna nanošenja nepravde mogu se okarakterisati kao mučenje, dok nečovečnom ili ponižavajućem postupanju može nedostajati namera.

2.4.3.1.2 Nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje

Zabrana nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, kao što je definisao Evropski sud za ljudska prava, obuhvata širok spektar zlostavljanja koja dostižu **određen stepen ozbiljnosti**. ECtHR smatra postupanje ‚nečovečnim’ zbog toga što je, između ostalog, bilo planirano, vršeno satima bez prekida i izazvalo ili fizičke povrede ili jaku fizičku ili mentalnu patnju⁽⁷¹⁷⁾.

⁽⁷¹¹⁾ ECtHR, presuda od 28. jula 1999, Veliko veće, *Selmouni protiv Francuske*, zahtev br. 25803/94, st. 99; ECtHR, presuda od 18. januara 1978, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 5310/71, stav 167. Videti i Upravni sud (Republika Slovenija), *Mustafa*, op. cit., fn. 526, u kojoj je Sud protumačio činove mučenja u smislu standarda iz presude *Selmouni protiv Francuske*.

⁽⁷¹²⁾ 1465 UNTS 85, 10. decembar 1984. (stupila na snagu: 26. juna 1987).

⁽⁷¹³⁾ ECtHR, presuda od 23. maja 2001, *Denizci i drugi protiv Kipra*, zahtevi br. 25316-25321/94 i 27207/95, stav 383.

⁽⁷¹⁴⁾ ECtHR, presuda od 1. juna 2010, Veliko veće, *Gafgen protiv Nemačke*, zahtev br. 22978/05, st. 108.

⁽⁷¹⁵⁾ ECtHR, presuda od 11. jula 2006, Veliko veće, *Jalloh protiv Nemačke*, zahtev br. 54810/00, st. 103-107.

⁽⁷¹⁶⁾ ECtHR, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 711, stav 167.

⁽⁷¹⁷⁾ ECtHR, presuda od 26. oktobra 2000, *Kudla protiv Poljske*, zahtev br. 30210/96, stav 92; ECtHR, presuda od 15. jula 2002, *Kalashnikov protiv Rusije*, zahtev br. 47095/99, stav 95; ECtHR, presuda od 21. januara 2011, Veliko veće, *MSS v Belgije i Grčke*, zahtev br. 30696/09, st. 220.

ECtHR definiše postupanje ili kažnjavanje kao ‚ponižavajuće‘ zbog toga što je kod žrtve izazivalo osećanja straha, teskobe i inferiornosti, koje ju je moglo poniziti i degradirati ⁽⁷¹⁸⁾, ili zbog toga što je imalo uticaj na njenu ličnost na način koji nije u skladu sa članom 3. ⁽⁷¹⁹⁾ Nepostojanje takvog cilja ne znači da je definitivno isključena mogućnost postojanja povrede člana 3. ⁽⁷²⁰⁾ Možda je dovoljno da žrtva bude ponižena u svojim očima, čak i ako nije u očima drugih ⁽⁷²¹⁾.

Ipak, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava često ne pravi jasnu razliku između mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja. Odlučujući kriterijum da bi se izveo zaključak o povredi člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda je da zlostavljanje dostigne **minimalni stepen ozbiljnosti**. Procena tog minimalnog stepena ozbiljnosti je **relativna**: zavisi od svih okolnosti slučaja, poput trajanja postupanja, njegovih fizičkih i mentalnih posledica i, u nekim slučajevima, pola, uzrasta i zdravstvenog stanja žrtve. U dodatne faktore spadaju svrha s kojom je postupanje vršeno, zajedno s namerom ili motivacijom koja stoji iza njega, kao i kontekstom, poput atmosfere pojačane napetosti i emocija ⁽⁷²²⁾. Ovakvu procenu od slučaja do slučaja nalažu odredbe člana 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). U Nemačkoj je *Bayerischer Verwaltungsgerichtshof* (Visoki upravni sud u Bavarskoj) zaključio da opasnost od prisilnog braka, koji ugovaraju ženini roditelji, može predstavljati ponižavajuće postupanje u smislu člana 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji, posebno ako se mlada žena sunitkinja usprotivila odluci svog porodičnog veća u severnom Iraku tako što je pobjegla u Evropu ⁽⁷²³⁾.

Mere lišavanja lica slobode često mogu biti praćena elementom jake fizičke ili mentalne patnje koja predstavlja nečovečno ili ponižavajuće postupanje. Međutim, izvršenje upravne odluke ili zatvaranje lica u istražni zatvor ili kratkoročni pritvor ne može samo po sebi dovesti do situacije iz člana 3. Niti se član 3. ECHR može tumačiti kao utvrđivanje opšte obaveze oslobađanja zatvorenika na osnovu zdravstvenog stanja ⁽⁷²⁴⁾. Ipak, država mora osigurati to da zadržano lice boravi u uslovima koji poštuju njegovo dostojanstvo, da ga način i metoda izvršavanja mera ne podvrgava mucu ili patnji čiji intenzitet prevazilazi neizbežni stepen patnje svojstven zadržavanju ⁽⁷²⁵⁾. Uzimajući u obzir svoju prethodnu praksu, u presudi *Babar Ahmad i drugi*, ECtHR je predložio ilustrativni spisak faktora odlučujućih za utvrđivanje kršenja člana 3. ECHR koje proizlazi iz zlostavljanja zatvorenika (videti tabelu 31 u daljem tekstu) ⁽⁷²⁶⁾. Sud je, međutim, istakao da su „svi ovi elementi blisko povezani s činjenicama slučaja te da ih neće biti lako odmah eventualno odrediti u kontekstu izručenja ili proterivanja“ ⁽⁷²⁷⁾.

Tabela 31: Ilustrativni spisak faktora ECtHR-a odlučujućih za izvođenje zaključka o zlostavljanju zatvorenika ⁽⁷²⁸⁾

1	postojanje predumišljaja
2	da je mera možda bila pripremljena tako da se slomi otpor ili volja podnosioca zahteva
3	namera da se podnosilac zahteva degradira ili ponizi ili, ukoliko ne postoji takva namera, činjenica da je mera sprovedena na način koji je, pored toga, izazvao osećanja straha, teskobe i inferiornost
4	nepostojanje bilo kakvog konkretnog opravdanja za izrečenu meru
5	proizvoljan kazneni karakter mere
6	vremenski period za koji je mera izrečena
7	činjenica da je došlo do razmera muke ili patnje čiji intenzitet prevazilazi neizbežni stepen patnje svojstven zadržavanju u pritvoru

⁽⁷¹⁸⁾ ECtHR, *Kudla protiv Poljske*, op. cit, fn. 717, stav 92. Videti i ECtHR, presuda od 25. aprila 1978, *Tyrer protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 5856/72, stav 30.

⁽⁷¹⁹⁾ ECtHR, *Kalashnikov protiv Rusije*, op. cit., fn. 717, stav 95.

⁽⁷²⁰⁾ *Ibid.*; ECtHR, presuda od 19. aprila 2001, *Peers protiv Grčke*, zahtev br. 28524/95, stav 74.

⁽⁷²¹⁾ ECtHR, *MSS protiv Belgije i Grčke*, op. cit., fn. 717, stav 220.

⁽⁷²²⁾ ECtHR, presuda od 18. oktobra 2012, *Bureš protiv Češke Republike*, zahtev br. 37679/08, stav 84; ECtHR, *Gäfgen protiv Nemačke*, op. cit, fn. 714, stav 88.

⁽⁷²³⁾ Viši upravni sud u Bavarskoj, presuda od 17. marta 2016, zahtev br. 13a B 15.30241.

⁽⁷²⁴⁾ ECtHR, *Kudla protiv Poljske*, op. cit, fn. 717, stav 93.

⁽⁷²⁵⁾ ECtHR, *Kalashnikov protiv Rusije*, op. cit., fn. 717, stav 95. Ovaj stav podržava i EWCA (UK), presuda od 5. novembra 2003, *Batayav protiv Secretary of State for the Home Department*, [2003] EWCA Civ 1489.

⁽⁷²⁶⁾ ECtHR, presuda od 10. aprila 2012, *Babar Ahmad i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 i 67354/09, stav 178.

⁽⁷²⁷⁾ *Ibid.*

⁽⁷²⁸⁾ *Ibid.* (izostavljene interne reference).

Sudsko gonjenje ili kažnjavanje zbog običnih krivičnih dela ne može se okarakterisati kao nečovečno postupanje, osim ako postoje **posebne otežavajuće okolnosti** podržavajuće pretpostavku da je kažnjavanje izuzetno **nesrazmerno**. U načelu, država treba da odredi odgovarajuću kaznu za krivično delo i izvrši reviziju kazni. ECtHR je okarakterisao doživotnu kaznu bez ikakvih mogućnosti da se izvrši revizija i smanji zatvorska kazna kao izuzetno nesrazmernu i stoga nečovečnu ⁽⁷²⁹⁾.

Međutim, u svim slučajevima mora biti ispunjen uslov ozbiljnosti postupanja. Po analogiji sa sudskom praksom CJEU-a u predmetu *X, Y i Z* ⁽⁷³⁰⁾, čak i kriminalizacija dela ili ponašanja zaštićenih ljudskim pravima ne može dostići stepen teškog zlostavljanja. U zavisnosti od onoga što je navedeno u odeljku 2.4.3.2 (str. 110), čak i strašni ekonomski i humanitarni uslovi obično ne mogu predstavljati nečovečno postupanje i stoga ne ispunjavaju uslove za dobijanje supsidijarne zaštite ⁽⁷³¹⁾.

2.4.3.2 Zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja u skladu s članom 3. ECHR i supsidijarna zaštita prema članu 15. tačka (b) u slučajevima nenamernog zlostavljanja

Za primenu člana 15. tačka (b) potreban je **element namernog zlostavljanja**. Uprkos pozivanju CJEU-a na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava o tumačenju člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i na obavezu primene Direktive o kvalifikaciji (prerađene) na način koji je u skladu s članom 19. stav 2. Povelje EU (zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja u slučaju ozbiljne opasnosti od nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja) ⁽⁷³²⁾, Sud je pridao poseban značaj različitoj formulaciji člana 15. tačka (b). Takođe je napravljena razlika između područja primene člana 3. u smislu zabrane vraćanja lica i osnovanosti zahteva za dobijanje supsidijarne zaštite u određenim situacijama ⁽⁷³³⁾.

Prema ustaljenoj sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, odluka da se strani državljanin koji pati od ozbiljnog mentalnog ili fizičkog oboljenja udalji u zemlju u kojoj su ustanove za lečenje te bolesti inferiorne u odnosu na one dostupne u toj državi može predstavljati povredu člana 3. ECHR u izuzetnim slučajevima, kada su humanitarni razlozi protiv deportacije ubedljivi ⁽⁷³⁴⁾. Veoma izuzetne slučajeve karakterišu ozbiljnost i nepopravljiva priroda nepravde čiji uzrok može biti vraćanje državljanina trećih zemalja u zemlju ⁽⁷³⁵⁾.

Međutim, kao što je CJEU saopštio u svojoj presudi *M'Bodj*:

činjenica da državljanin treće zemlje oboleo od teške bolesti ne može na osnovu člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kako ga tumači Evropski sud za ljudska prava, u izuzetnim slučajevima, biti vraćen u zemlju u kojoj ne postoji odgovarajuće lečenje, ne znači da mu boravak u državi članici Evropske unije mora biti odobren putem supsidijarne zaštite ⁽⁷³⁶⁾.

Praveći razliku između zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja i supsidijarne zaštite, CJEU je napomenuo da član 15. tačka (b) treba tumačiti u smislu da:

[ozbiljna nepravda] ne obuhvata situaciju u kojoj je nečovečno ili ponižavajuće postupanje, [...] kojem podnosilac zahteva oboleo od teške bolesti može biti podvrgnut ako se vrati u svoju zemlju porekla, rezultat nepostojanja primerene terapije u toj zemlji, osim ako se ne radi o tome da se podnosiocu zahteva namerno uskraćuje zdravstvena nega ⁽⁷³⁷⁾.

⁽⁷²⁹⁾ ECtHR, presuda od 9. jula 2013, Veliko veće, *Vinter i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 66069/09, 130/10 i 3896/10, st. 104-121. Videti i ECtHR, presuda od 4. septembra 2014, *Trabelsi protiv Belgije*, zahtev br. 140/10, stav 137-139.

⁽⁷³⁰⁾ CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 53.

⁽⁷³¹⁾ Videti ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, stav 282.

⁽⁷³²⁾ CJEU, presuda *Elgafaji*, op. cit., fn. 45, stav 28; CJEU, presuda *El Kott i drugi*, op. cit., fn. 25, stav 43.

⁽⁷³³⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45.

⁽⁷³⁴⁾ ECtHR, *N protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 709, stav 42; ECtHR, *NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 673; ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, st. 217. i ff.

⁽⁷³⁵⁾ CJEU, presuda *M'Bodj*, op. cit., fn. 45, stav 50.

⁽⁷³⁶⁾ *Ibid.*, stav 40.

⁽⁷³⁷⁾ *Ibid.*, stav 41.

2.4.3.3 Nečovečno ili ponižavajuće postupanje, ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla

U zemlji porekla podnosioca zahteva mora, prema jasnoj formulaciji odredbe, postojati rizik od ozbiljne nepravde, koja je definisana u članu 15. tačka (b), kako bi zahtev za supsidijarnu zaštitu bio opravdan (videti odeljak 2.3, str. 102). Nije dovoljno da podnositelj zahteva bude izložen riziku od ozbiljne nepravde u zemlji prethodnog uobičajenog boravišta. U principu, država porekla se određuje prema državljanstvu podnosioca zahteva (član 2. tačka (n) Direktive o kvalifikaciji (prerađene))⁽⁷³⁸⁾. U slučaju lica bez državljanstva, zemlja prethodnog uobičajenog boravišta može se smatrati zemljom porekla u smislu člana 15. tačka (b) (član 2. tačka (n) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)).

Isključivo oslanjanje na zemlju porekla u članu 15. tačka (b) u prvobitnoj Direktivi o kvalifikaciji iz 2004, koje je zadržano u Direktivi o kvalifikaciji (prerađenoj), mora se posmatrati u kontekstu rasprave o obuhvatnom tumačenju širokog područja primene člana 3. u ECHR. Dansko predsedništvo Saveta je izrazilo zabrinutost da ako član 15. tačka (b) treba u potpunosti da odrazi sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava u vezi s članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, morali bi biti obuhvaćeni predmeti zasnovani isključivo na razlozima saosećanja kao što je predmet *D protiv Ujedinjenog Kraljevstva*⁽⁷³⁹⁾ – poznat i pod nazivom Sveti Kristofor. U predmetu „Sveti Kristofor”, iako nedostatak pristupa razvijenom zdravstvenom sistemu, kao i nedostatak društvene mreže, sami po sebi nisu smatrani mučenjem ili nečovečnim ili ponižavajućim postupanjem, za izloženost toj situaciji kao rezultat proterivanja, u kombinaciji s prekidom lečenja koje je D imao u Ujedinjenom Kraljevstvu, odlučeno je da predstavlja zlostavljanje opasno po život u suprotnosti s članom 3.⁽⁷⁴⁰⁾ Shodno tome, s obzirom da nije bilo predviđeno da Direktiva obuhvati takve slučajeve, dansko predsedništvo je predložilo da predmeti zasnovani na razlozima saosećanja ne budu obuhvaćeni režimom supsidijarne zaštite, ograničavanjem primene člana 15. tačka (b) na stvaran rizik od mučenja, ili nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, ili kažnjavanja **u zemlji porekla**⁽⁷⁴¹⁾. Da bi se prevazišla ova zabrinutost, predsedavajući je predložio unošenje uvodne izjave sa sličnom formulacijom sadržanom u obrazloženju Predloga Komisije (tačka 2, stav 2):

Dok državljani trećih zemalja ili lica bez državljanstva, kojima je dozvoljeno da ostanu na teritorijama država članica ne na osnovu potrebe za dobijanjem međunarodne zaštite, nego iz razloga lične ili humanitarne prirode, nisu obuhvaćeni ovom Direktivom⁽⁷⁴²⁾.

Ovaj predlog je usvojen u neznatno izmenjenoj verziji kao uvodna izjava (9) Direktive o kvalifikaciji (sada uvodna izjava (15) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)) i objašnjava da lica kojima je dozvoljeno da ostanu ne na osnovu potrebe za dobijanjem međunarodne zaštite, nego iz diskrecionih razloga lične ili humanitarne prirode, nisu obuhvaćena ovom Direktivom (videti odeljak o povoljnijim standardima, str. 19)⁽⁷⁴³⁾.

2.4.4 Ozbiljna i individualna pretnja životu ili telesnom integritetu zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba (član 15 tačka (c))

U vezi s članom 15. tačka (c), treba se pozvati na *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*⁽⁷⁴⁴⁾.

⁽⁷³⁸⁾ Radi pravila o određivanju državljanstva ili njegovog nepostojanja videti odeljak 2.3.1 u prethodnom tekstu, str. 101.

⁽⁷³⁹⁾ ECtHR, presuda od 2. maja 1997, *D protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 30240/96. Predmet se odnosio na pacijenta obolelog od side, a Ujedinjeno Kraljevstvo je želelo da ga vrati u Sveti Kristofor (zemlju porekla). U presudi Sud je smatrao da proterivanje kao takvo u odnosu na preovlađujuće stanje u Svetom Kristoforu predstavlja nečovečno postupanje. Obrazloženje je bilo da je pacijent zavisio od lečenja u Ujedinjenom Kraljevstvu. Štaviše, nije mogao imati slično lečenje u Svetom Kristoforu niti je tamo imao društvenu mrežu. Videti obrazloženja danskog predsedništva, u Evropskom savetu, Napomena predsedništva Strateškom odboru za imigraciju, granice i azil, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanstva trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, op. cit., fn. 680, str. 6.

⁽⁷⁴⁰⁾ Evropski savet, Napomena predsedništva Strateškom odboru za imigraciju, granice i azil, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanstva trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, op. cit., fn. 680, str. 4.

⁽⁷⁴¹⁾ *Ibid.*, str. 5.

⁽⁷⁴²⁾ Evropski savet, Napomena predsedništva Odboru stalnih predstavnika, Predlog direktive Saveta o minimalnim standardima za kvalifikaciju i status državljanstva trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao izbeglica ili lica kojima je po nekom drugom osnovu potrebna međunarodna zaštita, 7. oktobar 2002, EU Doc 12534/02 ASILE 49, str. 3.

⁽⁷⁴³⁾ Evropski savet, Radna grupa za azil /SCIFA/Corperer, Ishod postupka (EU Doc 13648/02), op. cit., fn. 133, str. 22.

⁽⁷⁴⁴⁾ EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436.

2.5 Počinioci ozbiljne nepravde (član 6)

Član 6. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) iz 2011. godine pruža spisak počinitelja ozbiljne nepravde koji obuhvata:

- (a) državu;
- (b) strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo teritorije države;
- (c) nedržavne subjekte, ako se može dokazati da subjekti navedeni u tačkama (a) i (b), uključujući međunarodne organizacije, ne mogu ili ne žele da pruže zaštitu od progona ili ozbiljne nepravde kao što je definisano u članu 7.

Ova odredba je zajednička za oba oblika međunarodne zaštite. Stoga se analiza u odeljku 1.6 (str. 56) podjednako primenjuje na počinioce ozbiljne nepravde u svrhu ostvarivanja supsidijarne zaštite. Zato radi detaljne analize člana 6. videti odeljak 1.6 u prvom delu (str. 56).

2.5.1 Država (član 6. tačka (a))

Radi detaljne analize države kao počinioca progona ili ozbiljne nepravde videti odeljak 1.6.1 u prethodnom tekstu (str. 57).

2.5.2 Strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije (član 6. tačka (b))

Radi detaljne analize strana ili organizacija koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije kao počinitelja progona ili ozbiljne nepravde videti odeljak 1.6.2 u prethodnom tekstu (str. 59).

2.5.3 Nedržavni subjekti (član 6. tačka (c))

Radi detaljne analize nedržavnih počinitelja progona ili ozbiljne nepravde videti odeljak 1.6.3 u prethodnom tekstu (str. 60).

2.6 Davaoci zaštite (član 7)

Član 7. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je **odredba sa obavezujućim dejstvom** zajednička i za status izbeglice i za supsidijarnu zaštitu. Tako se analiza razrađena u odeljku 1.7 o davaocima zaštite (str. 61) može primeniti i na zaštitu od teške nepravde. Zato radi detaljne analize člana 7. videti odeljak 1.7 u prvom delu (str. 61).

2.6.1 Davaoci zaštite koji žele i mogu da pruže zaštitu (član 7. st. 1. i 3)

Radi detaljne analize člana 7. st. 1. i 3. videti odeljak 1.7.1 u prethodnom tekstu (str. 62).

2.6.1.1 Država (član 7. stav 1. tačka (a))

Radi detaljne analize države kao davaoca zaštite videti odeljak 1.7.1.1 u prethodnom tekstu (str. 63).

2.6.1.2 Strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije (član 7. st. 1. tačka (b) i 3.)

Radi detaljne analize strana ili organizacija, uključujući međunarodne organizacije, kao davalaca zaštite videti odeljak 1.7.1.2 u prethodnom tekstu (str. 65).

2.6.2 Kvalitet zaštite (član 7. stav 2)

Član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) definiše zaštitu u zemlji državljanstva ili uobičajenog boravišta na osnovu **tri kumulativna uslova**. U skladu s tim, zaštita mora biti:

- 1) **efikasna,**
- 2) **trajna i**
- 3) **dostupna.**

Radi detaljne analize ova tri uslova videti odeljak 1.7.2 u prethodnom tekstu (str. 67).

2.7 Zaštita unutar zemlje (član 8)

Član 8. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je odredba koja se primenjuje prilikom određivanja **statusa izbeglice i supsidijarne zaštite**. Prema tome, države članice takođe imaju mogućnost da utvrde da podnosiocu zahteva nije potrebna supsidijarna zaštita ako postoji unutrašnja zaštita u delu zemlje porekla. Stoga je analiza prethodno navedena u odeljku 1.8 (str. 73) podjednako punovažna kada je u pitanju zaštita unutar zemlje u kontekstu supsidijarne zaštite. Iako ovaj odeljak pruža više saznanja o specifičnom kontekstu supsidijarne zaštite kad god je to relevantno, pogledajte odeljak 1.8 u prvom delu (str. 73) radi sveobuhvatnije analize.

2.7.1 Kvalitet zaštite unutar zemlje (član 8. stav 1)

U svojoj presudi u predmetu *Abdulla*, CJEU je naglasio da Direktiva o kvalifikaciji uspostavlja dva različita sistema zaštite, tj. status izbeglice i status supsidijarne zaštite ⁽⁷⁴⁵⁾. Shodno tome, svaka odredba Direktive o kvalifikaciji (prerađene) koja se odnosi na progon ili ozbiljnu nepravdu mora se razumeti tako da postoje dva skupa zahteva (tj. jedan u vezi sa progonom a drugi u vezi s ozbiljnom nepravdom). Shodno tome, dok se član 8. stav 1. tačka (a) odnosi na osnovan strah od proganjanja ili stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde, prilikom procene supsidijarne zaštite relevantno je samo ovo drugo. Na primer, prilikom ispitivanja kvalifikacije za supsidijarnu zaštitu, UKUT je primenio **iste suštinske uslove bezbednosti, opravdanosti i dostupnosti** zaštite unutar zemlje koristeći tekst definicije supsidijarne zaštite:

Iz strukture člana 8. Direktive o kvalifikaciji je jasno da je unutrašnje preseljenje neophodan element relevantan ne samo za utvrđivanje ispunjenosti uslova za dobijanje statusa izbeglice (prema članovima 2. i 9), već i za utvrđivanje ispunjenosti uslova za dobijanje supsidijarne [...] zaštite prema sva tri dela člana 15. – član 15. tačke (a), (b) i (c). Kad je reč o tome da je za potrebe člana 15. tačka (c) neophodno razmotriti mogućnost unutrašnjeg preseljenja, Sud pravde Evropske unije (CJEU) je u svojoj presudi u predmetu *Elgafadži* potvrdio da se pitanje člana 15. tačka (c) može javiti ne samo u odnosu na celu zemlju, već i samo na neki njen deo/delove (stav 43). Ako u matičnom području ili regionu nekog civila vlada neselektivno nasilje koje prelazi prag postavljen u članu 15. tačka (c), on i dalje neće ispunjavati uslove za dobijanje supsidijarne (humanitarne) zaštite ukoliko ne može da dokaže postojanje ili stalnog rizika od trpljenja ozbiljne nepravde (deo člana 8. stav 1. o bezbednosti), ili okolnosti zbog kojih se od njega ne može opravdano očekivati da se preseli u drugo područje ili region (deo člana 8. stav 1. o opravdanosti) ⁽⁷⁴⁶⁾.

⁽⁷⁴⁵⁾ CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 78.

⁽⁷⁴⁶⁾ UKUT, AK (član 15(c)) *Avganistan CG*, op. cit., fn. 177, stav 228.

Slično tome, nemački *Bundesverwaltungsgericht* (Savezni upravni sud) i mađarski *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Sud za upravne i radne sporove u Budimpešti) su prilikom ispitivanja ispunjenosti uslova za supsidijarnu zaštitu analizirali pojmove ‚lokalizovanog progona‘ i ‚stalnog karaktera zaštite‘ i zaključili da: „ako se oružani sukob nije proširio na celu teritoriju, moguća je procena zaštite unutar države“⁽⁷⁴⁷⁾; ali da „zemlje koje se suočavaju sa oružanim sukobima obično ne mogu ponuditi bezbednu alternativu zaštite unutar države, jer pomeranje linija fronta može dovesti do toga da ranije bezbedne oblasti postanu nebezbedne“⁽⁷⁴⁸⁾. Iz ove analize jasno je da nadležni organi odlučivanja moraju posebno uzeti u obzir (u skladu s članom 8. stav 2) ono što pokazuju aktuelne informacije o zemlji porekla u pogledu geografskog obima nasilja i postojanja stvarnog rizika da se ono prenese ili proširi na područje koje je trenutno bezbedno. Prema slovenačkom *Upravno Sodišče* (Upravnom sudu), kvalitet zaštite unutar države takođe zahteva da se uzme u obzir sposobnost podnosioca zahteva da zadovolji svoje najosnovnije potrebe, kao što su hrana, higijena i sklonište, njegova ranjivost prema zlostavljanju i mogućnost da se njegova situacija poboljša u razumnom roku⁽⁷⁴⁹⁾.

U predmetima *Salah Sheekh* i *Sufi i Elmi* ECtHR je koristio pojam (na koji upućuje kao) alternativa unutrašnjeg bega u kontekstu oružanog sukoba. Oba predmeta se odnose na podnosioca zahteva iz Somalije. ECtHR je potvrdio da član 3. ECHR omogućava državama da se oslone na alternativu unutrašnjeg bega. Međutim, njena primena treba da bude predmet određenih garancija. U presudi u predmetu *Salah Sheekh*, Sud je zaključio da to lice mora biti u mogućnosti da otputuje u dato područje, dobije pristup tom području i tamo se naseli⁽⁷⁵⁰⁾. S obzirom da dostupni bezbedni regioni (Puntland i Somaliland) nisu ispunili navedene kriterijume, a druge oblasti Somalije nisu se smatrale sigurnim za podnosioca zahteva, ECtHR je isključio mogućnost oslanjanja na alternativu unutrašnjeg bega u tom slučaju⁽⁷⁵¹⁾. U predmetu *Sufi i Elmi*, ECtHR je utvrdio da će se podnosioci zahteva suočiti s rizikom od zlostavljanja u područjima pod kontrolom Al Šababa, dok su uslovi u kampovima za interno raseljena lica po mišljenju Suda dostigli prag postavljen u članu 3. i, prema tome, ne mogu se smatrati alternativom za preseljenje⁽⁷⁵²⁾.

2.7.2 Uslov za ispitivanje (član 8. stav 2)

Važna osobenost određivanja supsidijarne zaštite u specifičnom kontekstu člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji je ono što se pominje kao **koncept ‚klizne skale‘**, odnosno: „što je podnosilac zahteva više u mogućnosti da dokaže da je posebno ugrožen zbog faktora karakterističnih za njegove lične okolnosti, to je neophodan niži nivo neselektivnog nasilja da bi ispunio uslove za dobijanje supsidijarne zaštite“⁽⁷⁵³⁾ (videti odeljak 2.8 u daljem tekstu, str. 115). Važi i obrnuto: izuzetno, nivo nasilja može dostići toliko visok intenzitet da bi civilno lice, samo na osnovu svog prisustva na teritoriji date zemlje ili regiona, bilo izloženo stvarnom riziku od trpljenja ozbiljne nepravde⁽⁷⁵⁴⁾.

Kao što je detaljnije analizirano u *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*⁽⁷⁵⁵⁾, primena koncepta ‚klizne skale‘ za procenu zaštite unutar države potiče direktno od mišljenja CJEU-a predmetu *Elgafadži* (iako nije koristio ovaj izraz):

Štaviše, treba dodati da se prilikom pojedinačne procene zahteva za dobijanje supsidijarne zaštite prema članu 4. stav 3. Direktive može uzeti u obzir sledeće:

- geografski opseg situacije neselektivnog nasilja i stvarno odredište podnosioca zahteva u slučaju da bude vraćen u datu zemlju, što je jasno iz člana 8. stav 1. Direktive i
- eventualno postojanje ozbiljnih indikacija stvarnog rizika, poput onih navedenih u članu 4. stav 4. Direktive, indikacija na osnovu kojih stepen neselektivnog nasilja potreban za ispunjavanje uslova za dobijanje supsidijarne zaštite može biti niži⁽⁷⁵⁶⁾.

Ovo obrazloženje se može proširiti na slučajeve opšteg nasilja obuhvaćene članom 15. tačka (b). Prilikom razmatranja proterivanja prema članu 3. ECHR, ECtHR je u predmetima *NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva* i *Sufi i Elmi protiv*

⁽⁷⁴⁷⁾ Savezni upravni sud (Nemačka), presuda od 31. januara 2013, 4AFG03MSB.

⁽⁷⁴⁸⁾ Sud za upravne i radne sporove u Budimpešti (Mađarska), 6.k.34.830/2010/19, op. cit., fn. 482.

⁽⁷⁴⁹⁾ Upravni sud (Republika Slovenija), *Rahimi*, op. cit., fn. 351.

⁽⁷⁵⁰⁾ ECtHR, *Salah Sheekh protiv Holandije*, op. cit., fn. 349, stav 141.

⁽⁷⁵¹⁾ *Ibid.*, stav 148.

⁽⁷⁵²⁾ ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, st. 301-304. i 309-312:

⁽⁷⁵³⁾ CJEU, presuda *Elgafadži*, op. cit., fn. 45, stav 39; CJEU, presuda *Diakité*, op. cit., fn. 633, stav 31.

⁽⁷⁵⁴⁾ EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436, str. 23.

⁽⁷⁵⁵⁾ *Ibid.*

⁽⁷⁵⁶⁾ CJEU, presuda *Elgafadži*, op. cit., fn. 45, stav 40.

Ujedinjenog Kraljevstva naglasio da se procena stvarnog rizika u situacijama opšteg nasilja mora izvesti na osnovu svih relevantnih faktora koji mogu povećati rizik od zlostavljanja. Prema tome, u predmetu *NA* Evropski sud za ljudska prava, između ostalog, smatra:

Stoga, iako se u ovom trenutku mora uzeti u obzir opšta situacija nasilja u Šri Lanki, Sud je uveren da zaštitu ponuđenu članom 3. ne bi učinilo prividnom da zahteva od Tamila, koji odbijaju vraćanje u Šri Lanku, da dokažu postojanje dodatnih posebnih odlika zbog kojih bi bili pod stvarnim rizikom od zlostavljanja u suprotnosti s tim članom [...]. [...] Sud naglašava da se procena da li postoji stvarni rizik mora izvesti na osnovu svih relevantnih faktora koji mogu povećati rizik od zlostavljanja. Po njegovom mišljenju, treba imati u vidu i mogućnost da neki pojedinačni faktori, razmatrani odvojeno, možda neće predstavljati stvarni rizik; ali kumulativno posmatrani i u situaciji opšteg nasilja i pogoršane bezbednosne situacije, isti faktori mogu dovesti do stvarnog rizika ⁽⁷⁵⁷⁾.

U predmetu *Sufi i Elmi*, u vezi s situacijom u Somaliji 2011. godine, ECtHR je smatrao da je „nivo nasilja u Mogadišu dovoljno jakog intenziteta da predstavlja stvarnu pretnju od nepravde, koja dostiže prag postavljen u članu 3, prema svima u glavnom gradu” ⁽⁷⁵⁸⁾. Treba napomenuti da je u skorije vrijeme ECtHR utvrdio da se situacija u Mogadišu sada promenila, tako da ne zadovoljava prag postavljen u članu 3. ⁽⁷⁵⁹⁾

2.8 Osnovani razlozi verovanja u stvarni rizik

2.8.1 Stvarni rizik (član 2. tačka (f))

Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) propisuje definiciju ‚lica koje ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu’ u članu 2. tačka (f). Za razliku od definicije izbeglice iz Direktive o kvalifikaciji (prerađene) u članu 2. tačka (d) koja zahteva postojanje „osnovanog straha” bez dodatnih specifikacija, član 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) sadrži upućivanje na način na koji treba dokazati podobnost. Konkretnije, član 2. tačka (f) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) zahteva da „se opravdanim razlozima dokaže verovanje da bi predmetno lice [...] bilo izloženo **stvarnom riziku** od trpljenja ozbiljne nepravde” ako bi se vratilo ⁽⁷⁶⁰⁾. Ova formulacija pažljivo prati standard dokazivanja koji je razvio ECtHR.

Uslov da lice koje ima pravo na supsidijarnu zaštitu bude pod ‚stvarnim rizikom’ od trpljenja ozbiljne nepravde do sada je bio naveden samo indirektno u predmetu *Elgafadži* u vezi sa tumačenjem ‚ozbiljne nepravde’ u situaciji opšteg nasilja definisane članom 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji ⁽⁷⁶¹⁾. Međutim, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava donekle rasvetljava ovo pitanje. Od predmeta *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, ECtHR je više puta naglasio da je poseban standard dokazivanja u slučajevima zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja, taj da: „se **može opravdano dokazati verovanje** da će se lice o kom je reč, ako bude vraćeno, suočiti u zemlji primaoca sa **stvarnim rizikom** od podvrgavanja **postupanju koje je u suprotnosti sa članom 3.**” ⁽⁷⁶²⁾. Takođe je zaključio da:

[k]ako bi utvrdio da li postoji opasnost od zlostavljanja, [neophodno je] ispitati **predvidljive posledice** slanja podnosioca zahteva u zemlju primaoca, imajući na umu opštu situaciju i njegove lične okolnosti ⁽⁷⁶³⁾.

Ova procena stvarnog rizika okrenuta ka budućnosti znači da ono što je važno, prema Evropskom sudu za ljudska prava, nije da li se za podnosioca zahteva zna da je bio podvrgnut zlostavljanju nakon njegovog

⁽⁷⁵⁷⁾ ECtHR, *NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 673, st. 128. i 130.

⁽⁷⁵⁸⁾ ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, stav 248.

⁽⁷⁵⁹⁾ Videti ECtHR, *RH protiv Švedske*, op. cit, fn. 350, stav 68.

⁽⁷⁶⁰⁾ Dodata podebljanja.

⁽⁷⁶¹⁾ Videti odeljak 2.8.5 u daljem tekstu, str. 117.

⁽⁷⁶²⁾ Videti npr. ECtHR, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 206, stav 91. (dodata podebljanja).

⁽⁷⁶³⁾ ECtHR, *Saadi protiv Italije*, op. cit, fn. 516, stav 130. (dodata podebljanja). Videti i ECtHR, presuda od 11. oktobra 2011, *Avad protiv Bugarske*, zahtev br. 46390/10, stav 99(c).

povratka (što može biti samo post factum analiza), nego da li bi nadležni organ odlučivanja mogao razumno predvideti takav ishod ⁽⁷⁶⁴⁾.

Što se tiče standarda dokazivanja, podnositelj zahteva treba nakon vraćanja da bude izložen samo ‚stvarnom riziku‘ od zlostavljanja da bi došlo do povrede člana 3. ECHR. S jedne strane, ECtHR je u predmetu *Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* zaključio da „puka mogućnost“ zlostavljanja ne dostiže prag „stvarnog rizika“ ⁽⁷⁶⁵⁾. Sa druge strane, u predmetu *Saadi protiv Italije* smatrao je da je **prag niži od „verovatnijeg“** ⁽⁷⁶⁶⁾. ECtHR je takođe smatrao da se isti prag odnosi na sve podnosiocje zahteva, bez obzira na njihov profil. Konkretnije, Evropski sud za ljudska prava smatrao je u predmetu *Saadi* da se **isto ispitivanje „stvarnog rizika“ odnosi na podnosiocje zahteva koji predstavljaju pretnju nacionalnoj bezbednosti**, što znači da takvi podnosioci zahteva ne moraju da zadovolje viši prag rizika od drugih podnosilaca ⁽⁷⁶⁷⁾. Slično tome, isto ispitivanje stvarnog rizika primenjuje se bez obzira na izvor rizičnog zlostavljanja, uključujući, na primer, situaciju oružanog sukoba i/ili opšteg nasilja (videti odeljak 2.8.5 u daljem tekstu, str. 118).

Iako CJEU još uvek nije direktno rešavao to pitanje, čini se da se standard ‚stvarnog rizika‘ od ozbiljne nepravde ne razlikuje od standarda koji se koristi za procenu ‚osnovanog straha‘ od progona u definiciji pojma izbeglica (a to je ‚opravdan strah‘ ⁽⁷⁶⁸⁾), jer koristi izraze ‚stvarni rizik, i ‚osnovan strah‘ u istom značenju ⁽⁷⁶⁹⁾. Izgleda da ovo ukazuje na to da se isti standard dokazivanja primenjuje na procenu ‚stvarnog rizika‘ i ‚osnovanog straha‘. Ovo **ispitivanje ‚opravdanog straha / stvarnog rizika‘** znači da, iako je puka mogućnost ili mala verovatnoća progona ili trpljenja ozbiljne nepravde nedovoljna za utvrđivanje osnovanog straha ili stvarnog rizika, podnositelj zahteva ne mora da dokaže da postoji verovatnoća da će on biti progonen ili trpeti ozbiljnu nepravdu (za više detalja videti odeljak 1.9.1.2 u prethodnom tekstu, str. 83).

2.8.2 Uslov trenutnog rizika (član 2. tačka (f)) i značaj prethodne ozbiljne nepravde (član 4. stav 4)

Reč ‚rizik‘ odražava okrenutost ka budućnosti Direktive o kvalifikaciji (prerađene) u vezi sa definicijom „lica koje ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu“. Prema Evropskom sudu za ljudska prava, da li bi vraćanje bilo u suprotnosti sa članom 3. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda utvrđuje se prema tome da li je stvarni rizik od zlostavljanja predvidljiv u trenutku postupka pred Evropskim sudom za ljudska prava („*ex nunc ocena*“) ⁽⁷⁷⁰⁾. Ovaj *ex nunc* standard znači da je za nacionalni nadležni organ odlučivanja relevantan trenutak za ocenu rizika trenutak sudske odluke. Na primer, u predmetu *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, ECtHR je smatrao da:

Budući da [podnositelj zahteva] još nije deportovan, materijalni trenutak mora biti trenutak u kom Sud razmatra dati slučaj. Iz toga proizlazi da, iako je istorijska tačka gledišta zanimljiva u onoj meri u kojoj može objasniti trenutnu situaciju i njen mogući razvoj, **trenutni uslovi predstavljaju odlučujući faktor** ⁽⁷⁷¹⁾.

Ovaj standard koji se tiče trenutka za ocenu rizika je ponovljen u predmetima *Saadi protiv Italije* ⁽⁷⁷²⁾, *RH protiv Švedske* ⁽⁷⁷³⁾ i nedavno, u *FG protiv Švedske* ⁽⁷⁷⁴⁾. Treba napomenuti da na osnovu odredbi koje DPA (prerađena) uvodi u članu 46. stav 3, sada su države članice dužne da obezbede efikasan domaći pravni lek koji predviđa „potpuno i *ex nunc* razmatranje činjeničnih i pravnih pitanja [...], barem u postupcima žalbi pred prvostepenim sudom“.

⁽⁷⁶⁴⁾ Videti ECtHR, presuda od 30. oktobra 1991, *Babar Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 i 13448/87, stav 112.

⁽⁷⁶⁵⁾ *Ibid.*, stav 111.

⁽⁷⁶⁶⁾ ECtHR, *Saadi protiv Italije*, op. cit., fn. 516, stav 140. (dodata podebljanja).

⁽⁷⁶⁷⁾ *Ibid.*, stav 140.

⁽⁷⁶⁸⁾ Videti CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 76; CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, stav 89; i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 72. Za više detalja videti odeljak 1.9.1.2, str. 82.

⁽⁷⁶⁹⁾ Videti CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, st. 75, 79. i 80. ‚Stvari rizik‘ i ‚opravdana verovatnoća‘ su svakako veoma slični izrazi; videti *IARLJ, Priručnik za sudije u izbegličkom pravu u vezi sa Direktivom Evropskog saveta o kvalifikaciji 2004/84/EZ i Direktivom Evropskog saveta o postupcima 2005/85/EZ*, op. cit., fn. 555, str. 17; i H. Battjes, op. cit., fn. 117, str. 229.

⁽⁷⁷⁰⁾ Videti na primer: ECtHR, *Saadi protiv Italije*, op. cit., fn. 516, stav 133; ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, stav 115.

⁽⁷⁷¹⁾ ECtHR, *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 457, stav 86. (dodata podebljanja).

⁽⁷⁷²⁾ ECtHR, *Saadi protiv Italije*, op. cit., fn. 516, stav 133 *in fine*.

⁽⁷⁷³⁾ ECtHR, *RH protiv Švedske*, op. cit., fn. 350, stav 59.

⁽⁷⁷⁴⁾ ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, naročito st. 115. i 156-158.

Važan element u oceni trenutnog rizika od ozbiljne nepravde u kontekstu člana 15. je da li je podnosilac zahteva već bio izložen ozbiljnoj nepravdi ili direktnim pretnjama takvom nepravdom. U skladu s članom 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), koji je obavezna odredba, činjenica da je podnosilac zahteva već bio izložen ozbiljnoj nepravdi ili direktnim pretnjama ozbiljnom nepravdom predstavlja ozbiljnu indikaciju da on ima osnovan strah od trpljenja ozbiljne nepravde, osim u slučaju da postoje valjani razlozi da se veruje da se takva ozbiljna nepravda neće ponoviti. Kako se član 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) odnosi na progon i na ozbiljnu nepravdu, moguće je naći smernice o ovom pitanju u sudskoj praksi CJEU-a u pogledu značaja prethodnog progona (videti 1.9.2 u prethodnom tekstu, str. 84). Važno je da prethodna ozbiljna nepravda, kao što je definisano članom 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), ne uključuje samo činove ozbiljne nepravde, nego i pretnje ozbiljnom nepravdom⁽⁷⁷⁵⁾, i ako je podnosilac zahteva već bio izložen progону ili direktnim pretnjama ozbiljnom nepravdom, onda bi to, u skladu s članom 4. stav 4, predstavljalo ozbiljnu indikaciju stvarnog rizika⁽⁷⁷⁶⁾. CJEU je potvrdio ovaj stav u kontekstu supsidijarne zaštite u predmetu *Elgafadži* u kom je smatrao da stepen neselektivnog nasilja potrebnog za ispunjavanje uslova za dobijanje supsidijarne zaštite prema članu 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji može biti niži ukoliko se utvrdi da je podnosilac zahteva već bio izložen ozbiljnoj nepravdi, s obzirom da, kao što je navedeno u članu 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji, to može predstavljati ozbiljnu indikaciju stvarnog rizika⁽⁷⁷⁷⁾.

Dok sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava nije sistematizovala pristup prethodnoj ozbiljnoj nepravdi u potpuno istom smislu, jasno je da ECtHR zaista uzima u obzir činjenicu da je podnosilac zahteva već doživeo nečovečno postupanje u zemlji porekla. U nekoliko novijih presuda, ECtHR je pažljivo razmotrio tvrdnje podnosioca zahteva u vezi s prethodnom ozbiljnom nepravdom i pridavao je ovim iskazima, ako su bili dovoljno potkrepljeni, značajnu važnost⁽⁷⁷⁸⁾. Ali, istovremeno, ECtHR je više puta naglasio da, „iako je istorijska tačka gledišta zanimljiva u onoj meri u kojoj može objasniti trenutnu situaciju i njen mogući razvoj, trenutni uslovi predstavljaju odlučujući faktor”⁽⁷⁷⁹⁾.

Ova ozbiljna indikacija se, međutim, može pobijati, posebno ako su se okolnosti u zemlji porekla značajno i trajno izmenile. Za kriterijume koji se odnose na „značajnu i stalnu” promenu okolnosti, pogledajte odeljak 1.9 u prethodnom tekstu str. 81).

2.8.3 Dokaz o riziku kod lica u sličnoj situaciji

Iako se zahteva da podnosiocima zahteva prethodi stvaran rizik da će lično biti podvrgnuti ozbiljnoj nepravdi, **razmatranja istinitosti rizika ne moraju se obavezno zasnivati na sopstvenom iskustvu podnosioca zahteva.** Iako CJEU nije imao priliku da se bavi ovim pitanjem izvan specifičnog konteksta člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)⁽⁷⁸⁰⁾, belgijsko *Conseil d'Etat* (Državni savet) je utvrdilo da u slučaju da dokazi ukazuju na to da je grupa sistematski ciljana meta zlostavljanja, sama pripadnost takvoj grupi može predstavljati opravdan razlog za verovanje da će podnosilac zahteva, u slučaju povratka, biti izložen trpljenju ozbiljne nepravde, kao što je definisano u članu 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene)⁽⁷⁸¹⁾.

Belgijsko *Conseil d'Etat* (Državni savet) je izričito odbacilo stav belgijskih vlasti da podnosilac zahteva mora da potkrepi *dodatne* individualne okolnosti. Naglasilo je da predmet *Elgafadži* izjednačava član 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji s članom 3. ECHR. Zatim je razmatralo da je ECtHR u predmetu *Saadi protiv Italije* zaključio da pripadnost grupi koja je sistematski ciljana meta zlostavljanja može dovesti do zaštite prema članu 3. ECHR⁽⁷⁸²⁾. Stoga je Državni savet zaključio da će zaštita iz člana 15. tačka (b) biti pružena podnosiocima zahteva koji pripadaju grupi koja je sistematski ciljana meta čak i ako ne dokažu dodatne individualne karakteristike⁽⁷⁸³⁾.

⁽⁷⁷⁵⁾ Videti, mutatis mutandis, CJEU, presuda *Abdulla i drugi*, op. cit., fn. 336, st. 94. i 96-97.

⁽⁷⁷⁶⁾ Videti, mutatis mutandis, CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, stav 75; i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, stav 64.

⁽⁷⁷⁷⁾ CJEU, presuda *Elgafadži*, op. cit., fn. 45, stav 40.

⁽⁷⁷⁸⁾ Videti na primer ECtHR, presuda od 17. aprila 2014, *Ismailov protiv Rusije*, zahtev br. 20110/13, st. 77 i 86-89; ECtHR, presuda od 6. juna 2013, *ME protiv Francuske*, zahtev br. 50094/10, st. 51 i 52; i ECtHR, presuda od 18. aprila 2013, *Mo M protiv Francuske*, zahtev br. 18372/10, st. 39-43. Ali videti ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit, fn. 561, st. 131-143.

⁽⁷⁷⁹⁾ Videti i ECtHR, *Salah Sheekh protiv Holandije*, op. cit., fn. 349, stav 136. Videti i ECtHR, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 49, stav 215.

⁽⁷⁸⁰⁾ Videti odeljak 2.8.5, str. 117, koji obrađuje procenu ozbiljne nepravde u kontekstu opšteg nasilja.

⁽⁷⁸¹⁾ Državni savet (Belgija), presuda od 16. februara 2012, br. 218.075. Videti i UKIAT, *AM i AM (oružani sukob: rizične kategorije) Somalija CG*, op. cit., fn. 386; i Apelacioni sud za migracije (Švedska), presuda od 24. februara 2011, UM 10061-09.

⁽⁷⁸²⁾ ECtHR, *Saadi protiv Italije*, op. cit, fn. 516.

⁽⁷⁸³⁾ *Ibid.*

2.8.4 Diskreciono pravo

Kao što je navedeno u odeljku 1.9.4. u prethodnom tekstu (str. 86), ponekad se postavlja pitanje da li podnosioci zahteva imaju „obavezu diskrecije”, tj. može li se od njih očekivati da prikriju aktivnosti koje mogu dovesti do njihovog zlostavljanja. Drugim rečima, ako podnosioci zahteva mogu sprečiti nanošenje ozbiljne nepravde prikrivanjem svojih aktivnosti, postavlja se pitanje da li rizik od nanošenja teške nepravde više nije stvaran.

Iako CJEU još uvek nije imao priliku da razjasni ovo pitanje u kontekstu zahteva za supsidijarnu zaštitu, odbacio je pojam obaveze diskrecije u svojim presudama *Y i Z i X, Y i Z* ⁽⁷⁸⁴⁾ koje su se bavile definicijom izbeglice. Ostali vrhovni nacionalni sudovi su došli do istog zaključka ⁽⁷⁸⁵⁾. Stoga je vrlo malo verovatno da će CJEU odstupiti od ovog stava ukoliko bi se obaveza diskrecije pojavila u kontekstu supsidijarne zaštite.

Praksa Evropskog suda za ljudska prava o ovom pitanju je neodređena ⁽⁷⁸⁶⁾. U odlukama o prihvatljivosti u predmetu *Z i T protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ⁽⁷⁸⁷⁾ (u vezi s hrišćanima koji treba da budu vraćeni u Pakistan) i *F protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ⁽⁷⁸⁸⁾ (u vezi s gej muškarcem koji treba da bude vraćen u Iran), ECtHR (kada ocenjuje zahteve na osnovu člana 2. i člana 3) implicitno sugerise da se od podnosioca zahteva može ili bi trebalo očekivati da prikriju aktivnosti koje mogu dovesti do zlostavljanja a, u vezi sa zahtevima na osnovu članova 5, 6. i 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, da bi bilo neophodno da podnositelj zahteva dokaže barem stvarni rizik od flagrantnog kršenja same suštine tih prava. Međutim, nedavni razvoj događaja dovodi do sumnje u ovakav pristup. Nedavna presuda u predmetu *ME protiv Švedske* ne odnosi se na ispitivanje „flagrantnog uskraćivanja” u kontekstu ocene iz člana 8. ⁽⁷⁸⁹⁾ i zasniva svoje obrazloženje na osnovu člana 3. pre svega na kratkom periodu diskrecije koja se traži od podnosioca zahteva, a ne na samoj obavezi prikrivanja ⁽⁷⁹⁰⁾. Štaviše, presuda *ME protiv Švedske* sadržala je snažno manjinsko mišljenje sudije Power-Forde koje je Veliko veće prihvatilo kao preporuku. Iako je Veliko veće na kraju precrtalo ovaj predmet sa spiska (pošto je Švedska odobrila podnosiocu zahteva boravišnu dozvolu), pozitivno je ocenilo odluku Švedskog odbora za migracije da bi ga „pogoršanje bezbednosne situacije u njegovoj matičnoj državi dovelo do rizika od proganjanja jer je živeo otvoreno kao homoseksualac i moglo se očekivati da će tako i nastaviti nakon svog povratka” ⁽⁷⁹¹⁾.

2.8.5 Procena ozbiljne nepravde u kontekstu opšteg nasilja

Procena ozbiljne nepravde u kontekstu opšteg nasilja pokreće složena i specifična pitanja koja mogu zahtevati razmatranje u skladu sa jednom ili obeim tačkama (b) i (c) člana 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Kao što je navedeno u Sudskoj analizi u vezi sa članom 15. tačka (c), takođe je važno naglasiti da žrtve opšteg nasilja ponekad mogu da ispunjavaju uslove za status izbeglice ⁽⁷⁹²⁾.

CJEU je razmatrao stvarni rizik od ozbiljne nepravde u kontekstu opšteg nasilja u predmetu *Elgafadži* ⁽⁷⁹³⁾. Uopšteno govoreći, smatrao je da „priznavanje postojanja ozbiljne i individualne pretnje životu ili telesnom integritetu nekog podnosioca zahteva za dobijanje supsidijarne zaštite nije uslovljeno time da podnositelj zahteva predoči dokaze da je on cilj meta zbog činilaca specifičnih za njegove lične okolnosti” ⁽⁷⁹⁴⁾. Ipak je dodao i da „što je podnositelj zahteva više u mogućnosti da dokaže da je posebno ugrožen zbog faktora karakterističnih za njegove lične okolnosti, to je niži nivo neselektivnog nasilja neophodan da bi ispunio uslove za dobijanje

⁽⁷⁸⁴⁾ Videti, naročito, CJEU, presuda *Y i Z*, op. cit., fn. 33, st. 78-80; i CJEU, presuda *X, Y i Z*, op. cit., fn. 20, st. 67-71. Za više detalja videti odeljak 1.9.4 u prethodnom tekstu, str. 85.

⁽⁷⁸⁵⁾ Videti, na primer, Vrhovni sud (UK), *HJ (Iran) i HT (Kamerun) protiv Secretary of State for the Home Department*, op. cit., fn. 346, st. 92-98; i Vrhovni sud (UK), presuda od 25. jula 2012, *RT (Zimbabve) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* op. cit., fn. 292.

⁽⁷⁸⁶⁾ Videti, na primer, ECtHR, odluka od 28. februara 2006. *Z i T protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 27034/05; i ECtHR, odluka od 22. juna 2004, *F protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 17341/03; i ECtHR, presuda od 26. juna 2014, *ME protiv Švedske*, zahtev br. 71398/12, st. 86-89. Vidi i L. Bianku, „Diskusija za okruglim stolom sa IARLJ, CJEU i ECtHR o vodećim predmetima azila”, IJRL (2013), str. 393.

⁽⁷⁸⁷⁾ ECtHR, *Z i T protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 786.

⁽⁷⁸⁸⁾ ECtHR, *F protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, op. cit., fn. 786. Videti i ECtHR, odluka od 9. decembra 2004, *IIN protiv Holandije*, zahtev br. 2035/04, koja se bavi sličnim predmetom.

⁽⁷⁸⁹⁾ ECtHR, *ME protiv Švedske*, op. cit., fn. 786, st. 91-102.

⁽⁷⁹⁰⁾ Videti *ibid.*, st. 86-89.

⁽⁷⁹¹⁾ *Ibid.*, stav 37.

⁽⁷⁹²⁾ EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436. Videti i odeljak 1.9.5 u daljem tekstu, str. 86.

⁽⁷⁹³⁾ CJEU, presuda *Elgafadži*, op. cit., fn. 45.

⁽⁷⁹⁴⁾ *Ibid.*, stav 43, prva alineja.

supsidijarne zaštite”⁽⁷⁹⁵⁾ – kao što je ranije objašnjeno, to je ono što je poznato pod nazivom koncept „klizne skale”. Tumačenje člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) detaljnije se razmatra u *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*⁽⁷⁹⁶⁾.

2.8.6 Potrebe pružanja supsidijarne zaštite koje se javljaju na licu mesta (član 5)

Pojedinci koji nisu bili korisnici supsidijarne zaštite kada su napustili zemlju porekla, ali koji kasnije postanu korisnici supsidijarne zaštite, nazivaju se **korisnicima supsidijarne zaštite na licu mesta**. U skladu s konceptom izbeglice na licu mesta, lice postaje korisnik supsidijarne zaštite na licu mesta zbog značajnih promena u svojoj zemlji porekla (na primer, zbog državnog udara) ili zbog aktivnosti koje je podnosilac zahteva preduzeo ili su na njega uticale dok je već bio u inostranstvu (na primer, zbog njegovog disidentskog političkog ponašanja). Radi više pojedinosti o zahtevima na licu mesta pogledajte odeljak 1.9.6 u prethodnom tekstu (str. 87).

Pojam korisnika supsidijarne zaštite na licu mesta propisan je članom 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)⁽⁷⁹⁷⁾. Član 5. odnosi se i na status izbeglice i na supsidijarnu zaštitu. Međutim, postoji jedna značajna razlika. Iako se član 5. st. 1. i 2. primenjuju na lica koja traže status izbeglice, kao i supsidijarnu zaštitu, član 5. stav 3. primenjuje se samo na lica koja traže status izbeglice i stoga je beznačajan za zahteve za supsidijarnu zaštitu.

Oba stava 1. i 2. u članu 5. su obavezna⁽⁷⁹⁸⁾. Stoga, država članica koja u potpunosti odbija zahteve za supsidijarnu zaštitu na licu mesta na osnovu člana 5. stav 1. ili člana 5. stav 2. ili oba krši Direktivu o kvalifikaciji (prerađenu). Konačno, takođe je važno ponovo naglasiti da se član 5. mora tumačiti u vezi s članom 4. stav 3. tačka (d)⁽⁷⁹⁹⁾.

Član 5. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) se odnosi na zahteve zasnovane na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla i koji su van domašaja podnosioca zahteva, a član 5. stav 2. obuhvata zahteve zasnovane na aktivnostima koje je podnosilac zahteva izvršio nakon bega. Sud pravde Evropske unije do sada nije imao priliku da razjasni tumačenje člana 5. stav 1. i 2.

Međutim, ECtHR je pružio određene smernice o aktivnostima na licu mesta u predmetima *SF protiv Švedske*⁽⁸⁰⁰⁾, *AA protiv Švajcarske*⁽⁸⁰¹⁾ i, naročito u *FG protiv Švedske*⁽⁸⁰²⁾. Nedavno je Veliko veće ECtHR-a zaključilo da u slučajevima preobraćanja na licu mesta domaće vlasti moraju „proceniti da li je preobraćanje podnosioca zahteva bilo iskreno i postiglo određeni nivo uverljivosti, ozbiljnosti, kohezije i značaja [...], pre nego što se proceni da li će podnosilac zahteva biti izložen riziku od postupanja koje je u suprotnosti s čl. 2. i 3. Konvencije nakon njegovog povratka u Iran”⁽⁸⁰³⁾ i zaključio da: [a]ko podnosilac zahteva odluči da se ne oslanja na konkretan lični razlog za azil ili da ga ne otkrije tako što će se namerno uzdržavati od spominjanja, bilo da se radi o verskim ili političkim uverenjima, seksualnoj orijentaciji ili drugim razlozima, od date države se ne može očekivati da sama otkrije taj razlog. Međutim, s obzirom na apsolutnu prirodu prava zagaranovanih članovima 2. i 3. Konvencije, i imajući u vidu ranjiv položaj u kom se tražioci azila često nalaze, ukoliko je država ugovornica upoznata sa činjenicama odnosećih se na određeno lice, a koje bi ga mogle izložiti riziku od zlostavljanja kršenjem pomenutih odredaba nakon vraćanja u datu zemlju, obaveze države u skladu s članovima 2. i 3. Konvencije podrazumevaju da nadležni organi po službenoj dužnosti izvrše procenu tog rizika⁽⁸⁰⁴⁾.

⁽⁷⁹⁵⁾ *Ibid.*, stav 39.

⁽⁷⁹⁶⁾ Videti EASO, *Član 15(c) Direktive o kvalifikaciji (2011/95/EU) – Sudska analiza*, op. cit., fn. 436.

⁽⁷⁹⁷⁾ Videti odeljak 1.9.6, str. 86 (koji obrađuje koncept izbeglice na licu mesta) radi formulacije čl. 5. Direktive o kvalifikaciji (prerađene)).

⁽⁷⁹⁸⁾ Za više detalja videti odeljak 1.9.6 str. 86, koji obrađuje koncept izbeglice na licu mesta.

⁽⁷⁹⁹⁾ Za više detalja videti u nastavku.

⁽⁸⁰⁰⁾ ECtHR, *SF protiv Švedske*, op. cit., fn. 558, st. 62-71.

⁽⁸⁰¹⁾ ECtHR, *AA protiv Švajcarske*, op. cit, fn. 559, st. 38-43.

⁽⁸⁰²⁾ ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit., fn. 561, st. 123. i 144.

⁽⁸⁰³⁾ *Ibid.*, stav 144.

⁽⁸⁰⁴⁾ *Ibid.*, stav 127. Videti i stav 156.

2.8.6.1 Zahtevi zasnovani na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla (član 5. stav 1)

Pravila propisana u članu 5. stav 1. koja se primenjuju na zahteve za status izbeglice zasnovane na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla primenjuju se mutatis mutandis na pravila koja se primenjuju na zahteve za supsidijarnu zaštitu zasnovane na događajima koji se odigravaju u zemlji porekla (videti odeljak 1.9.6.1, str. 89).

2.8.6.2 Zahtevi zasnovani na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega iz zemlje porekla (član 5. tačka 2)

Pravila propisana u članu 5. stav 2. koja se primenjuju na zahteve za status izbeglice zasnovane na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega primenjuju se mutatis mutandis na pravila koja se primenjuju na zahteve za supsidijarnu zaštitu zasnovane na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega ⁽⁸⁰⁵⁾ (videti odeljak 1.9.6.2, str. 90). Jedina razlika je u tome što sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava o zahtevima na licu mesta ⁽⁸⁰⁶⁾ – s obzirom na blisku vezu između člana 15. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) i članova 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda – deluje kao posebno ubedljiv presedan u kontekstu supsidijarne zaštite.

2.8.6.3 Naknadni zahtevi (član 5. stav 3)

Kao što je pomenuto u odeljku 1.9.6.3 (str. 92), član 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) – koji omogućava da države članice odrede da se podnosiocu zahteva koji naknadno podnese zahtev po pravilu neće priznati status izbeglice ako se zasniva na okolnostima koje je podnosilac zahteva stvorio svojom sopstvenom odlukom nakon što je napustio zemlju porekla – ne primenjuje se na supsidijarnu zaštitu ⁽⁸⁰⁷⁾.

2.9 Status supsidijarne zaštite

Nakon analiziranja različitih uslova za priznavanje supsidijarne zaštite, ovaj odeljak je usredsređen na pojam statusa supsidijarne zaštite, uključujući boravišnu dozvolu (odeljak 2.9.1, str. 120) i situaciju članova porodica korisnika supsidijarne zaštite koji sami po sebi ne ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu (odeljak 2.9.2, str. 122).

2.9.1 Status supsidijarne zaštite (član 18)

2.9.1.1 Definicija statusa supsidijarne zaštite

Član 18. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) uspostavlja **obavezu da države članice dodele status supsidijarne zaštite državljaninu treće zemlje ili licu bez državljanstva koje ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu** u skladu sa poglavljima II i V. Veliki značaj člana 18. jeste što pretvara različite odredbe o komplementarnoj zaštiti prema nacionalnom zakonodavstvu u zajednički zakonik ⁽⁸⁰⁸⁾.

⁽⁸⁰⁵⁾ Videti, na primer, Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima (Belgija), odluka od 26. juna 2015, br. 148.663, u kojoj se zahtev za azil Iračanke kurdskog porekla iz kurdske oblasti, koja je podnela četvrti zahtev za azil, nije smatrao verodostojnim. Međutim, dok je bila u Belgiji, rodila je ćerku (otac je nepoznat jer je dete rezultat kratkog seksualnog odnosa) i s obzirom na situaciju kurdskih žena s decom rođenom vanbračno, u kombinaciji s masivnim prilivom interno raseljenih lica u kurdskom regionu i činjenicom da se iračkom detetu rođenom izvan Iraka ne daje automatski iračko državljanstvo, odobrena je supsidijarna zaštita prema članu 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene). Videti i Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, (Belgija), odluka od 29. septembra 2015, br. 153.571 kojom starijem Iračaninu, jermenskom hrišćaninu iz kurdske autonomne zone u Iraku nije odobren status izbeglice, jer se sama činjenica da je jermenski hrišćanin iz kurdske autonomne zone nije smatrala dovoljnom. Međutim, čovek je imao moždani udar posle prvostepene odluke, zbog čega više nije mogao normalno da govori i bio je u invalidskim kolicima. S obzirom na društveno-ekonomsku situaciju u kurdskoj autonomnoj zoni, masivni priliv interno raseljenih lica i činjenicu da pripada verskoj manjini u kurdskom regionu, odobrena mu je supsidijarna zaštita prema članu 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

⁽⁸⁰⁶⁾ Videti ECtHR, *SF protiv Švedske*, op. cit, fn. 558; ECtHR, *AA protiv Švajcarske*, op. cit, fn. 559; i ECtHR, *FG protiv Švedske*, op. cit, fn. 561.

⁽⁸⁰⁷⁾ Skrećemo vam pažnju da su izraz „naknadni zahtev” i postupci podnošenja zahteva utvrđeni čl. 33. st. 2 tač. (d) i 40 APD.

⁽⁸⁰⁸⁾ H. Storey, u K. Hailbronner i D. Thym (ur.), op. cit., fn. 689.

2.9.1.2 Status supsidijarne zaštite i pristup pomoći (zapošljavanje, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita i pomoć za integraciju)

Lica kojima je priznat status supsidijarne zaštite koriste pogodnosti međunarodne zaštite, kao što je predviđeno u poglavlju VII Direktive o kvalifikaciji (prerađene) („Sadržaj međunarodne zaštite”). Kao što je primetila Evropska komisija, supsidijarna zaštita se prvobitno smatrala privremenom, tako da je prva Direktiva o kvalifikaciji pravila razliku između pogodnosti za lica koja su dobila status izbeglice i onih kojima je dodeljen status supsidijarne zaštite, i omogućila državama članicama diskreciono pravo da odobre korisnicima supsidijarne zaštite niži stepen prava u određenim aspektima ⁽⁸⁰⁹⁾. Stečena praktična iskustva su pokazala da ova početna pretpostavka nije bila tačna. Zbog toga je bilo neophodno da se uklone neka ograničenja u vezi sa pravima korisnika supsidijarne zaštite, koja se više ne mogu smatrati neophodnim i objektivno opravdanim. Prema Evropskoj komisiji, takvo usklađivanje prava bilo je neophodno kako bi se obezbedilo puno poštovanje načela nediskriminacije, kao što je protumačeno u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava ⁽⁸¹⁰⁾ i *Konvenciji UN-a o pravima deteta* ⁽⁸¹¹⁾. Međutim, države članice još uvek imaju široku slobodu u primeni ograničenja za neke pogodnosti za korisnike supsidijarne zaštite, što je potvrđeno u uvodnoj izjavi (39) i relevantnim članovima Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ⁽⁸¹²⁾.

⁽⁸⁰⁹⁾ Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji (prerađene), op. cit., fn. 243, str. 8.

⁽⁸¹⁰⁾ U predmetu *Niedzwiecki protiv Nemačke* i *Okpisz protiv Nemačke* ECtHR je zaključio da je razlikovanje sredstava socijalne zaštite na osnovu vrste boravišne dozvole diskriminatorsko: ECtHR, presuda od 25. oktobra 2005, *Niedzwiecki protiv Nemačke*, zahtev br. 58453/00, stav 33; ECtHR, presuda od 25. oktobra 2005, *Okpisz protiv Nemačke*, zahtev br. 59140/00, stav 34.

⁽⁸¹¹⁾ Evropska komisija, Predlog direktive o kvalifikaciji (prerađene), op. cit., fn. 243, str. 8.

⁽⁸¹²⁾ Čl. 24. stav 2. (boravišne dozvole), 25. stav 2. (putne isprave) i 29. stav 2. (socijalna pomoć) Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

Uvodnom izjavom (40) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) predviđeno je da:

u okviru ograničenja utvrđenih međunarodnim obavezama, države članice mogu propisati da odobravanje prava u pogledu zapošljavanja, socijalne pomoći, zdravstvene zaštite i pomoći pri uključivanju u društvo zahteva prethodno izdavanje boravišne dozvole.

Iako se CJEU još uvek nije izjasnio o odnosu između statusa supsidijarne zaštite, boravišnih dozvola i prava korisnika, CJEU je u pogledu statusa izbeglice smatrao da izbeglica, čija je boravišna dozvola ukinuta u skladu s članom 24. stav 1. Direktive o kvalifikaciji (prerađene), pošto zadržava status izbeglice (bar dok se taj status ne okonča), i dalje ima pravo na pogodnosti garantovane Direktivom o kvalifikaciji (prerađenom), i države članice nemaju diskreciona ovlašćenja u smislu da li nastaviti s pružanjem ili uskratiti takvoj izbeglici materijalne pogodnosti garantovane Direktivom ⁽⁸¹³⁾.

2.9.2 Članovi porodice korisnika supsidijarne zaštite koji sami po sebi ne ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu (čl. 23. i 2. tačka (j))

Na isti način kao i za izbeglice, Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) ne garantuje isti status članovima porodice korisnika supsidijarne zaštite koji lično ne ispunjavaju uslove za takvu zaštitu. Ali član 23. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) obezbeđuje da članovi porodice u pratnji korisnika supsidijarne zaštite koji lično ne ispunjavaju uslove za međunarodnu zaštitu dobiju pogodnosti navedene u članovima 24. do 35. u poglavlju VII Direktive o kvalifikaciji (prerađene). **Definicija članova porodice** u članu 2. tačka (j) Direktive o kvalifikaciji (prerađene) ne pravi razliku između lica kojima je dodeljen status izbeglice i lica pod supsidijarnom zaštitom (videti odjeljak 1.10.2, str. 97). Slično kao i za izbeglice, pogodnosti se primenjuju na članove porodice koji se ne nalaze u istoj državi članici kao korisnik supsidijarne zaštite. Članovi porodice izvan države članice korisnika supsidijarne zaštite, za razliku od izbeglica, ne uživaju pravo na ponovno spajanje porodice prema Direktivi o spajanju porodice ⁽⁸¹⁴⁾. CJEU se još uvijek nije izričito izjasnio o statusu članova porodice lica kojima je odobrena supsidijarna zaštita u okviru Direktive o kvalifikaciji (prerađene).

Dok Direktiva o kvalifikaciji dozvoljava državama članicama da postave uslove za uživanje pogodnosti ukoliko se radi o članovima porodice korisnika supsidijarne zaštite (takvi uslovi nisu primenjivani za članove porodice lica sa odobrenim statusom izbeglice), Direktiva o kvalifikaciji (prerađena) je uklonila ovo ograničenje ⁽⁸¹⁵⁾. Član 24. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (prerađene) je proširio povoljnost boravišne dozvole na članove porodice korisnika supsidijarne zaštite. Oni sada imaju pravo na boravišnu dozvolu pod istim uslovima kao i član porodice kom je odobren status supsidijarne zaštite ⁽⁸¹⁶⁾.

⁽⁸¹³⁾ CJEU, presuda *HT*, op. cit., fn. 614, stav 95.

⁽⁸¹⁴⁾ Čl. 3. stav 2. tačka (c) Direktive o spajanju porodice.

⁽⁸¹⁵⁾ UNHCR, *Sudska praksa evropskih regionalnih sudova*, op. cit., fn. 616, str. 80.

⁽⁸¹⁶⁾ To je popunilo prazninu iz prvobitne Direktive o kvalifikaciji, koja nije propisivala izdavanje boravišnih dozvola članovima porodice lica pod supsidijarnom zaštitom, za razliku od porodica izbeglica. C. Bauloz i G. Ruiz, „Status izbeglice i supsidijarna zaštita: u pravcu jedinstvenog sadržaja međunarodne zaštite?“ V. Chetail, P. De Bruycker i F. Maiani (ur.), *Reforma Zajedničkog evropskog sistema azila: Novi evropski zakon o izbeglicama* (Brill/Nijhoff, 2016), str. 228-229.

Prilog A: Stabla odlučivanja

Sledeća stabla odlučivanja nadovezuju se na procenu zahteva za međunarodnu zaštitu u dva koraka koju je razradio CJEU u svojoj presudi *MM* ⁽⁸¹⁷⁾. Pošto je kontrolna lista o proceni dokaza i verodostojnosti navedena u drugoj sudskoj analizi ⁽⁸¹⁸⁾, ova stabla odlučivanja su usmerena na ispunjavanje uslova za status izbeglice i status supsidijarne zaštite. Ispunjavanje uslova za ove statuse mora se proceniti prema datom redosledu kako bi se osiguralo da se status supsidijarne zaštite odobrava samo državljanima trećih zemalja koji ne ispunjavaju uslove za status izbeglice ⁽⁸¹⁹⁾. Kao rezultat toga, predviđa se da sudovi ili tribunalni rešavaju pitanje ispunjenosti uslova za status izbeglice i supsidijarnu zaštitu prema sledećem redosledu:

OPŠTI PREGLED STABLA ODLUČIVANJA (čita se odozgo prema dole)	
Prvi korak: Utvrđivanje činjeničnih okolnosti koje mogu predstavljati dokaze potkrepljujuće zahtev	
A. Pribavljanje dokaza	
	→ Videti <i>Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS)</i> – <i>Sudska analiza</i>
B. Procena dokaza i verodostojnosti	
	→ Videti <i>Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS)</i> – <i>Sudska analiza</i>
Drugi korak: Pravna procena ispunjenosti činjeničnih uslova za odobravanje međunarodne zaštite	
A. Da li podnosilac zahteva ispunjava uslove za status izbeglice u skladu sa odredbama člana 2. tačka (d)?	
	A.1 Da li je podnosilac zahteva državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva?
	A.2 Ako je odgovor na A.1 da, da li je podnosilac zahteva izložen stvarnom riziku od proganjanja ako bi se vratio u matično područje u svojoj zemlji porekla ⁽⁸²⁰⁾ ?
	A.2.1 Da li strah od čina/činova ispunjava uslove da bude čin progona u skladu s jednom od dve mogućnosti iz člana 9. stav 1?
	A.2.2 Da li postoji počinilac progona, kao što je definisano u članu 6?
	A.2.3 Da li postoji nedostatak efikasne i trajne zaštite od činova progona u matičnom području njegove/njene zemlje porekla (član 7)?
	A.3 Ako je odgovor na A.2 da, da li postoji povezanost između čina(ova) progona opisanih u članu 9. stav 1. ili odsustva zaštite od takvih činova i jednog ili više razloga za progon utvrđenih članom 10?

⁽⁸¹⁷⁾ CJEU, presuda od 22. novembra 2012, predmet C-277/11, *MM protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland*, EU:C:2012:744, st. 64.

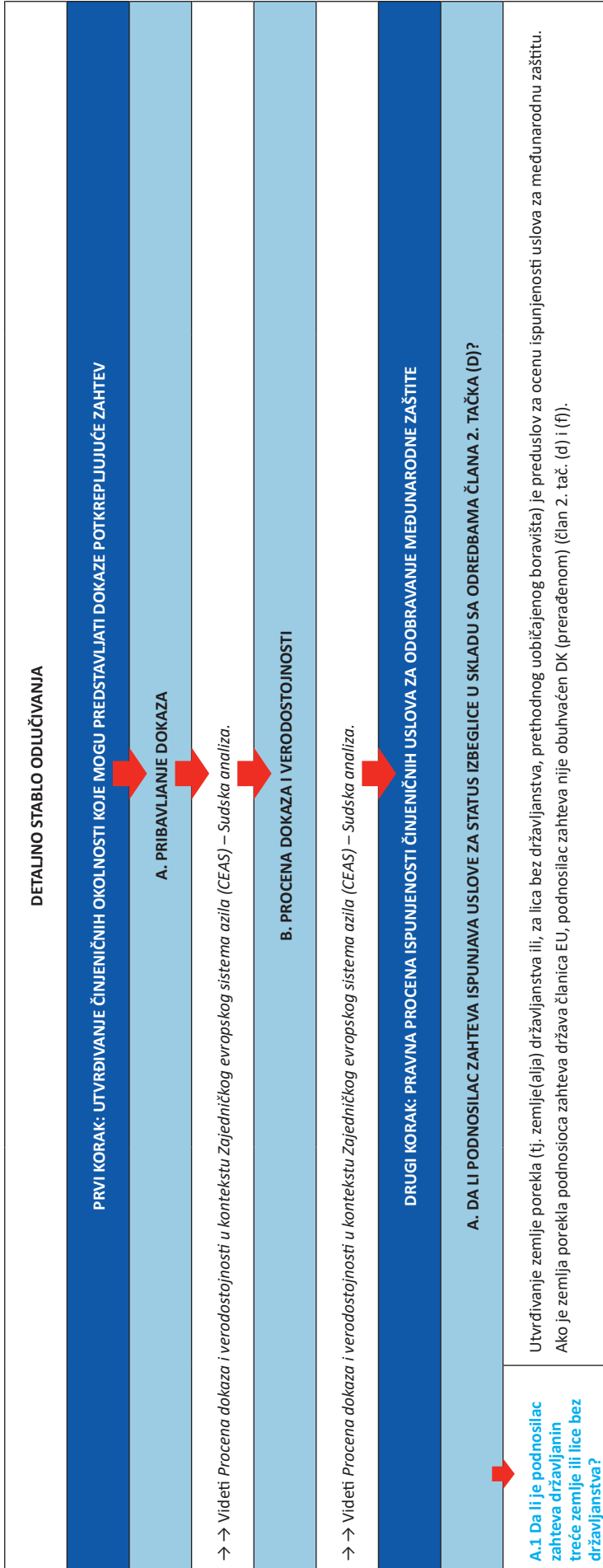
⁽⁸¹⁸⁾ EASO, Procena dokaza i verodostojnosti u kontekstu Zajedničkog evropskog sistema azila (CEAS) – Sudska analiza, predstojeća.

⁽⁸¹⁹⁾ CJEU, presuda od 8. maja 2014, po predmetu C-604/12, *HW protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland*, EU:C:2014:302, st. 35.

⁽⁸²⁰⁾ Za svrhe ovih stabala odlučivanja, zemlja porekla znači zemlja(e) državljanstva ili, za lica bez državljanstva, prethodnog uobičajenog boravišta.

OPŠTI PREGLED STABLA ODLUČIVANJA (čita se odozgo prema dole)	
A.4 Ako je odgovor na A.3 da, i ako država članica primenjuje član 8, da li postoji interna zaštita u delu zemlje porekla u skladu s članom 8?	
A.4.1 Da li je podnosilac zahteva siguran od progona ili ozbiljne nepravde u delu zemlje porekla?	
A.4.2 Ako je odgovor na A.4.1 da, da li podnosilac zahteva može bezbedno i legalno da putuje do tog dela zemlje, dobije pristup i da li se može opravdano očekivati da se tamo naseli?	
	Ako je odgovor na A.4 ne, a klauzule o izuzeću se ne primenjuju, podnosilac zahteva ispunjava uslove za status izbeglice.
B. Ako podnosilac zahteva ne ispunjava uslove za status izbeglice, da li ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu u skladu s odredbama člana 2. tačka (f)?	
B.1 Da li je podnosilac zahteva državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva ⁽⁸²¹⁾ ?	
B.2 Ako je odgovor na B.1 da, da li je podnosilac zahteva izložen stvarnom riziku od ozbiljne nepravde nakon povratka u matično područje zemlje porekla?	
B.2.1 Da li nepravda ispunjava uslove da bude jedna ili više ozbiljnih nepravdi iscrpno navedenih u članu 15?	
B.2.2 Da li postoji počinilac ozbiljne nepravde, kao što je definisano u članu 6?	
B.2.3 Da li postoji nedostatak efikasne i trajne zaštite od ozbiljne nepravde u matičnom području njegove/njene zemlje porekla (član 7)?	
B.3 Ako je odgovor na B.2 da, i ako država članica primenjuje član 8, da li postoji interna zaštita u delu zemlje porekla u skladu s članom 8?	
B.3.1 Da li je podnosilac zahteva siguran od progona ili ozbiljne nepravde u delu zemlje?	
B.3.2 Ako je odgovor na B.3.1 da, da li podnosilac zahteva može bezbedno i legalno da putuje do tog dela zemlje, dobije pristup i da li se može opravdano očekivati da se tamo nastani?	
	Ako je odgovor na B.3 ne, a klauzule o izuzeću se ne primenjuju, podnosilac zahteva ispunjava uslove za supsidijarnu zaštitu.

⁽⁸²¹⁾ Ovo pitanje čini sastavni deo definicije lica koje ima pravo na supsidijarnu zaštitu iz člana 2. tačka (f), ali će na njega, u stvari, biti već odgovoreno prilikom ocenjivanja ispunjenosti uslova za status izbeglice (videti pitanje A.1).

<p style="text-align: center;"></p> <p>A.2. Ako je odgovor na A.1 da, da li je podnosilac zahteva izložen stvarnom riziku od proganjanja ako bi se vratio u matično područje u svojoj zemlji porekla?</p>	<p> A.2.1. Da li strah od čina/činova ispunjava uslove da bude čin progona u skladu s jednom od dve mogućnosti iz člana 9. stav 1?</p> <p> A.2.2. Da li postoji počinilac progona, kao što je definisano u članu 6?</p> <p></p>	<p> A.2.1.1. Da li je čin po svojoj prirodi ili ponavljanju dovoljno ozbiljan da predstavlja teško kršenje osnovnih ljudskih prava (član 9. stav 1. tačka (a))?</p> <p style="text-align: center;">ILI</p> <p> A.2.1.2. Da li je čin zbir različitih mera, uključujući i kršenja ljudskih prava, dovoljno teških da pogađaju pojedinca na način opisan u članu 9. stav 1. tačka (a) (član 9. stav 1. tačka (b))?</p> <p> A.2.2.1. Da li je država počinilac progona?</p> <p style="text-align: center;">ILI</p> <p> A.2.2.2. Da li su strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije počinio progona?</p> <p style="text-align: center;">ILI</p> <p> A.2.2.3. Da li je nedržavni subjekat počinilac progona?</p> <p> A.2.3.1. Da li su država ili strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, spremne i sposobne da pruže zaštitu od progona (član 7. stav 1)?</p> <p>Ovi davaoci zaštite su iscrpno navedeni u članu 7. stav 1. Strane ili organizacije, kao što su međunarodne organizacije (uključujući multinacionalne snage), moraju kontrolisati državu ili značajan deo njene teritorije da bi se smatrale davaocima zaštite (član 7. stav 1. tačka (b)).</p> <p>Subjekt mora biti spreman i sposoban da obezbedi zaštitu. Sama spremnost bez efikasne sposobnosti da se obezbedi zaštita je nedovoljna.</p> <p>Ako ne postoji subjekat spreman i sposoban da obezbedi zaštitu, sudovi i tribunali prelaze na pitanje A.3.</p> <p>Ako postoji subjekat spreman i sposoban da obezbedi zaštitu, sudovi i tribunali prelaze na pitanje A.2.3.2 kako bi procenili vrstu zaštite koja je dostupna podnosiocu zahteva.</p> <p> A.2.3.2. U tom slučaju, da li je zaštita koju pruža taj subjekat efikasna, trajna i dostupna podnosiocu zahteva (član 7. stav 2)?</p> <p>Efikasna zaštita se uopšteno uzeti pruža kada davaoci zaštite preduzimaju razumne mere u cilju sprečavanja proganjanja (član 7. stav 2). Za ovaj praktični standard prvo je potrebna procena da li postoji sistemski nedostatak ili nedovoljna zaštita države. U tom slučaju, ne postoji efikasna zaštita u zemlji. Nasuprot tome, ako ne postoji sistemski nedostatak ili nedovoljna zaštita države, mora se proceniti da li se zaštita pruža podnosiocu zahteva u smislu njegovih ličnih okolnosti.</p> <p>Zaštita mora biti trajna, to jest, sprečiti stvarni rizik od proganjanja u doglednoj budućnosti.</p> <p>Dostupnost zaštite se mora proceniti u smislu zakonskih i praktičnih prepreka za podnosioca zahteva da pristupi zaštiti.</p> <p>Ako je zaštita od progona efikasna, trajna i dostupna podnosiocu zahteva, status izbeglice biva uskraćen.</p> <p>Ako, nasuprot tome, podnosiocu zahteva nije pružena takva zaštita, sudovi i tribunali prelaze na pitanje A.3.</p>	<p>Videti tabelu 6 o progonu str. 28.</p> <p>Ilustrativni spisak činova progona naveden je u članu 9. stav 2. kao smernica za sudove i tribunale država članica.</p> <p>Dok je spisak počinilaca progona ili ozbiljne nepravde u članu 6. ilustrativan, progona mora biti u vidu ponašanja treće strane. Nepravda nastala zbog opštih uslova u zemlji porekla bez nekog prepoznatljivog počinio progona ne može se smatrati progonom.</p>
<p> A.3. Ako je odgovor na A.2 da, da li postoji povezanost između čina(ova) progona opisanih u članu 9. stav 1. ili odsustva zaštite od takvih činova i jednog ili više razloga za progona utvrđenih članom 10?</p>	<p> A.3.1. Da li se podnosilac zahteva suočava sa proganjanjem zbog jednog ili više sledećih razloga: svoje rase, vere, nacionalnosti, političkih stavova ili pripadnosti određenoj društvenoj grupi?</p> <p style="text-align: center;">ILI</p> <p>A.3.2. Da li je u pitanju odsustvo zaštite od takvih činova zbog jednog ili više tih razloga?</p>	<p>Član 10. navodi elemente koje bi sudovi ili tribunali trebalo da uzmu u obzir prilikom ocene razloga za progona.</p>	

<p>→</p> <p>A.4 Ako je odgovor na A.3 da, i država članica primenjuje član 8, da li postoji međunarodna zaštita u delu zemlje porekla u skladu s članom 8?</p>	<p>A.4.1 Da li je podnosilac zahteva siguran od progona ili ozbiljne nepravde u delu zemlje?</p> <p>A.4.2 Ako je odgovor na A.4.1 da, da li podnosilac zahteva može bezbedno i legalno da putuje do tog drugog dela zemlje, dobije pristup i da li se može opravdano očekivati da se tamo naseli?</p>	<p>Da bi alternativni deo zemlje bio bezbedan, neophodno je postaviti pitanje da li je to deo zemlje u kom nema osnovanog straha od proganjanja ili stvarnog rizika od toga da podnosilac zahteva trpi ozbiljnu nepravdu, ili da li podnosilac zahteva ima pristup efikasnoj zaštiti od progona ili ozbiljne nepravde kako je definisano članom 7.</p> <p>Da bi alternativni deo zemlje bio dostupan, podnosilac zahteva mora biti u mogućnosti da tamo otplutuje i dobije pristup tom području pri čemu ga u tome ne sprečavaju nebezbednost ili zakonske ili praktične prepreke (npr. zahtev da ima određenu vrstu identifikacionog dokumenta koji ne može da pribavi; i bezbedna sredstva i rutu kako bi stigao do tog područja).</p> <p>Da bi se od podnosioca zahteva opravdano očekivalo da ostane u alternativnom delu zemlje, neophodno je postaviti pitanje da li će to izazvati prekomerne poteškoće.</p> <p>Da bi podnosilac zahteva mogao tamo da ostane, neophodno je smatrati da postoji mogućnost da on tamo ostane trajno i bezuslovno.</p>	<p>Procena se mora izvršiti na osnovu preciznih i aktuelnih informacija iz relevantnih izvora i uzimajući u obzir lične okolnosti podnosioca zahteva.</p> <p>Ako su ispunjeni uslovi A.4.1 i A.4.2, sudovi i tribunalni mogu odbiti zahtev za status izbeglice.</p> <p>Ako jedan ili oba uslova A.4.1 i A.4.2 nisu ispunjeni, sudovi i tribunalni odobravaju status izbeglice.</p>
<p>→</p> <p>Pod uslovom da podnosilac zahteva nije izuzet iz statusa izbeglice na osnovu člana 12. DK (prerađene) (klauzule o izuzeću):</p> <p>1) U slučaju da država članica ne primenjuje član 8. (neprijemljivost pitanja A.4):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ako se na pitanja A.1-A.3 odgovori pozitivno, podnosiocu zahteva se odobrava status izbeglice. – Ako se na jedno ili više pitanja među pitanjima A.1-A.3 odgovori negativno, podnosiocu zahteva se ne odobrava status izbeglice, ali sudovi ili tribunalni prelaze na korak B kako bi utvrdili da li podnosilac zahteva ima pravo na supsidijarnu zaštitu. <p>2) U slučaju da država članica primenjuje član 8. (primenljivost pitanja A.4):</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ako se na pitanja A.1-A.3 odgovori pozitivno, a na pitanje A.4 negativno (tj. ne postoji interna zaštita u delu zemlje porekla), podnosiocu zahteva se odobrava status izbeglice. → Ako se na pitanja A.1-A.4 odgovori pozitivno (tj. uključujući pitanje A.4, tako da postoji interna zaštita u delu zemlje porekla), podnosiocu zahteva se može uskratiti status izbeglice. → Bez obzira na odgovor na pitanje A.4, ako se na jedno ili više pitanja među pitanjima A.1-A.3 odgovori negativno, podnosiocu zahteva se ne odobrava status izbeglice, ali sudovi ili tribunalni prelaze na korak B kako bi utvrdili da li podnosilac zahteva ima pravo na supsidijarnu zaštitu. <p style="text-align: center;">ZAKLJUČAK O ISPUNJAVANJU USLOVA ZA DOBIJANJE STATUSA IZBEGLICE</p>			

B. AKO SE PODNOSILAC ZAHTEVA NE KVALIFIKUJE ZA STATUS IZBEGLICE, DA LI ISPUNJAVA USLOVE ZA SUPSIDIJARNU ZAŠTITU U SKLADU S ODREDBAMA ČLANA 2. TAČKA (F)?	
B.1 Da li je podnosilac zahteva državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva?	<p>Utvrđivanje zemlje porekla (tj. zemlje (alja) državljanstva ili, za lica bez državljanstva, prethodnog uobičajenog boravišta) je preduslov za ocenu ispunjenosti uslova za međunarodnu zaštitu. Ako je zemlja porekla podnosioca zahteva država članica EU, podnosilac zahteva nije obuhvaćen DK (prerađenom) (član 2. tač. (d) i (f)).</p>
B.2 Da li je podnosilac zahteva izložen stvarnom riziku od ozbiljne nepravde nakon povratka u matično područje u svojoj zemlji porekla?	<p>B.2.1 Da li nepravda ispunjava uslove da bude jedna ili više ozbiljnih nepravdi iscrpno navedenih u članu 15?</p> <p>B.2.1.1 Da li je podnosilac zahteva izložen stvarnom riziku od smrtno kazne ili pogubljenja (član 15. tačka (a))?</p> <p>Samo postojanje rizika od smrtno kazne je nedovoljno ako nije praćeno rizikom od izvršenja smrtno kazne. U nekim državama članicama stvarni rizik od trpljenja vanskodskog pogubljenja od strane nedržavnih subjekata takođe je obuhvaćen članom 15. tačka (b).</p> <p>B.2.1.2 Da li je podnosilac zahteva izložen stvarnom riziku od mučenja, ili nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, ili kažnjavanja u svojoj zemlji porekla (član 15. tačka (b))?</p> <p>Da bi bio obuhvaćen članom 15. tačka (b), rizik od nepravde nakon povratka mora zadovoljiti minimalan prag ozbiljnosti da bi predstavljao barem nečovečno ili ponižavajuće postupanje, ili kažnjavanje ili, a na višem stepenu ozbiljnosti, mučenje.</p> <p>B.2.1.3.1 Da li je situacija u rodnom području podnosioca zahteva takva da postoji oružani sukob?</p> <p>B.2.1.3.2 Ako je odgovor da, da li ga karakteriše neselektivno nasilje tako visokog intenziteta da su lica u tom području izložena stvarnom riziku od trpljenja ozbiljne nepravde samim tim što su civili?</p> <p>To je pitanje opšteg rizika.</p> <p>B.2.1.3.3 Čak i ako je odgovor na pitanje B.2.1.3.2 ne, da li podnosilac zahteva i pored toga može dokazati da je suočen sa stvarnim rizikom od trpljenja ozbiljne nepravde u vidu jedne ili više nepravdi zbog ličnih okolnosti u kombinaciji s neselektivnim nasiljem (manjeg intenziteta)?</p> <p>To je pitanje specifičnog rizika: što neki podnosilac zahteva može bolje da dokaže da je konkretno ugrožen, to je neophodan niži nivo neselektivnog nasilja.</p>
B.2.2 Da li postoji počinilac ozbiljne nepravde, kao što je definisano u članu 6?	<p>B.2.2.1 Da li je država počinilac ozbiljne nepravde?</p> <p>ILI</p> <p>B.2.2.2 Da li su strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije počinilac ozbiljne nepravde?</p> <p>ILI</p> <p>B.2.2.3 Da li je nedržavni subjekat počinilac ozbiljne nepravde?</p>
	<p>Dok je spisak počinilaca progona ili ozbiljne nepravde u članu 6. DK (prerađene) ilustrativan, ozbiljna nepravda mora biti u vidu ponašanja treće strane.</p> <p>Nepravda koja nastaje zbog opštih uslova u zemlji porekla ne može se smatrati ozbiljnom nepravdom koja može dovesti do statusa supsidijarne zaštite.</p>

<p>B.2.3.1 Da li su država ili strane ili organizacije, uključujući međunarodne organizacije, koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, spremne i sposobne da pruže zaštitu od ozbiljne nepravde (član 7. stav 1)?</p> <p>Ovi davaoci zaštite su iscrpno navedeni u članu 7. stav 1. Strane ili organizacije, kao što su međunarodne organizacije (uključujući multinacionalne snage), moraju kontrolisati državu ili značajan deo njene teritorije da bi se smatrale davaoima zaštite (član 7. stav 1. tačka (b)).</p> <p>Subjekt mora biti spreman i sposoban da obezbedi zaštitu. Sama spremnost bez efikasne sposobnosti da se obezbedi zaštita je nedovoljna.</p> <p>Ako ne postoji subjekat spreman i sposoban da obezbedi zaštitu, sudovi i tribunalni prelaze na pitanje B.3, ako je primenljivo, ili pak donose zaključak o ispunjenosti uslova za supsidijarnu zaštitu (videti „Zaključak o ispunjavanju kriterijuma za dobijanje supsidijarne zaštite“ u daljem tekstu).</p> <p>Ako postoji subjekat spreman i sposoban da obezbedi zaštitu, sudovi i tribunalni prelaze na pitanje B.2.3.2 kako bi procenili vrstu zaštite koja je dostupna za podnosioca zahteva.</p>	<p>B.2.3 Da li postoji nedostatak efikasne i trajne zaštite od ozbiljne nepravde u matičnom području njegove/njene zemlje porekla (član 7)?</p>	<p>B.2.3.2 U tom slučaju, da li je zaštita koju pruža taj subjekat efikasna, trajna i dostupna podnosiocu zahteva (član 7. stav 2)?</p> <p>Efikasna zaštita se uopšteno uzeti pruža kada predmetni davalac zaštite preduzima razumne mere u cilju sprečavanja proganjanja (član 7. stav 2). Za ovaj praktični standard prvo je potrebno proceniti da li postoji sistemski nedostatak ili nedovoljna zaštita države. U tom slučaju, ne postoji efikasna zaštita u zemlji. Nasuprot tome, ako ne postoji sistemski nedostatak ili nedovoljna zaštita države, mora se proceniti da li se zaštita pruža podnosiocu zahteva u smislu njegovih ličnih okolnosti.</p> <p>Neprivremena zaštita mora biti trajna, to jest, sprečiti naredni rizik od proganjanja u doglednoj budućnosti.</p> <p>Dostupnost zaštite se mora proceniti u smislu zakonskih i praktičnih prepreka za podnosioca zahteva da pristupi zaštiti.</p> <p>Ako je zaštita od ozbiljne nepravde trajna i dostupna podnosiocu zahteva, supsidijarna zaštita biva uskraćena.</p> <p>Ako, nasuprot tome, podnosiocu zahteva nije pružena takva zaštita, sudovi i tribunalni prelaze na pitanje B.3, ako je primenljivo, ili pak donose zaključak o ispunjenosti uslova za supsidijarnu zaštitu (videti „Zaključak o ispunjavanju kriterijuma za dobijanje supsidijarne zaštite“ u daljem tekstu).</p>	<p>B.3.1. Da li je podnosilac zahteva siguran od progona ili ozbiljne nepravde u delu zemlje?</p> <p>B.3.2. Ako je odgovor na B.3.1 da, da li podnosilac zahteva može bezbedno i legalno da putuje do tog dela zemlje, dobije pristup i da li se može opravdano očekivati da tamo ostane?</p>	<p>Procena se mora izvršiti na osnovu preciznih i aktuelnih informacija iz relevantnih izvora i uzimajući u obzir lične okolnosti podnosioca zahteva.</p> <p>Ako su ispunjeni uslovi B.3.1 i B.3.2, sudovi i tribunalni mogu odbiti supsidijarnu zaštitu.</p> <p>Ako jedan ili oba uslova B.3.1 i B.3.2 nisu ispunjeni, sudovi i tribunalni moraju odobriti supsidijarnu zaštitu.</p>
<p>B.3 Ako je odgovor na B.2 da, i ako država članica primenjuje član 8, da li postoji nedostatak interne zaštite u delu zemlje porekla u skladu s članom 8?</p>	<p>B.3.1. Da li je podnosilac zahteva siguran od progona ili ozbiljne nepravde u delu zemlje?</p> <p>B.3.2. Ako je odgovor na B.3.1 da, da li podnosilac zahteva može bezbedno i legalno da putuje do tog dela zemlje, dobije pristup i da li se može opravdano očekivati da tamo ostane?</p>	<p>Da bi alternativni deo zemlje bio bezbedan, neophodno je postaviti pitanje da li je to deo zemlje u kom nema osnovanog straha od progona ili stvarnog rizika od toga da podnosilac zahteva trpi ozbiljnu nepravdu, ili da li podnosilac zahteva ima pristup efikasnoj zaštiti od progona ili ozbiljne nepravde kako je definisano članom 7.</p> <p>Da bi alternativni deo zemlje bio dostupan, podnosilac zahteva mora biti u mogućnosti da tamo otputuje i dobije pristup tom području, pri čemu ga u tome ne sprečavaju nebezbednost ili zakonske ili praktične prepreke (npr. zahtev da ima određenu vrstu identifikacionog dokumenta koji ne može da pribavi, i bezbedna sredstva i rutu kako bi stigao do tog područja).</p> <p>Da bi se od podnosioca zahteva opravdano očekivalo da ostane u alternativnom delu zemlje, neophodno je postaviti pitanje da li će to izazvati prekomerne poteškoće.</p> <p>Da bi podnosilac zahteva mogao tamo da ostane, neophodno je smatrati da postoji mogućnost da on tamo ostane trajno i bezuslovno.</p>	<p>Pod uslovom da podnosilac zahteva nije izuzet iz supsidijarne zaštite na osnovu člana 17. DK (prerađene) (klauzule o izuzeću):</p> <p>1) U slučaju da država članica ne primenjuje član 8. (neprimenljivost pitanja B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ako se na pitanja B.1 i B.2 odgovori pozitivno, podnosiocu zahteva se odobrava supsidijarna zaštita. → Ako se na jedno ili više pitanja među pitanjima B.1 i B.2 odgovori negativno, podnosiocu zahteva se ne odobrava supsidijarna zaštita. <p>2) U slučaju da država članica primenjuje član 8. (primenljivost pitanja B.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> → Ako se na pitanja B.1 i B.2 odgovori pozitivno, a na pitanje B.3 negativno (tj. ne postoji interna zaštita u delu zemlje porekla), podnosiocu zahteva se odobrava supsidijarna zaštita. → Ako se na pitanja B.1-B.3 odgovori pozitivno (tj. uključujući pitanje B.3, tako da postoji interna zaštita u delu zemlje porekla), podnosiocu zahteva se može uskratiti supsidijarna zaštita. → Bez obzira na odgovor na pitanje B.3, ako se na jedno ili više pitanja među pitanjima B.1 i B.2 odgovori negativno, podnosiocu zahteva se ne odobrava supsidijarna zaštita. 	<p>ZAKLJUČAK O ISPUNJENOSTI USLOVA ZA SUPSIDIJARNU ZAŠTITU</p>

Prilog B: Primarni izvori

1. Zakonodavstvo Evropske unije

1.1 Primarno zakonodavstvo Evropske unije

Ugovor o funkcionisanju Evropske unije (prečišćena verzija izmenjena Lisabonskim sporazumom (stupio na snagu: 1. decembra 2009)) [2012] SL C 326/47.

Ugovor o Evropskoj uniji (prečišćena verzija izmenjena Lisabonskim sporazumom (stupio na snagu: 1. decembra 2009)) [2012] SL C 326/13.

Povelja o osnovnim pravima Evropske unije od 18. decembra 2000. (izmenjena 12. decembra 2007. (stupila na snagu: 1. decembra 2009)) [2007] SL C 303/01.

Protokol br. 21 o stavu Ujedinjenog Kraljevstva i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, priložen uz UFEU [2012] SL C 326/295

Protokol br. 22 o stavu Danske, priložen uz UFEU [2012] SL C 326/299.

Protokol br. 24 o azilu za državljane država članica Evropske unije, [2008] SL C 115/305.

1.2 Sekundarno zakonodavstvo Evropske unije: direktive

Direktiva Saveta 2003/9/EZ od 27. januara 2003. o minimalnim uslovima za prijem azilantata [2003] SL L 31/18.

Direktiva Saveta 2003/86/EZ od 22. septembra 2003. o pravu na spajanje porodice [2003] SL L 251/12.

Direktiva Saveta 2004/83/EZ od 20. aprila 2004. o minimalnim uslovima i položaju državljana trećih država ili lica bez državljanstva za sticanje statusa izbeglice, odnosno statusa lica kojima je potrebna međunarodna zaštita, i sadržaj garantovane zaštite [2004] OJ L 304/12.

Direktiva Saveta 2005/85/EZ od 1. decembra 2005. o minimalnim standardima postupka u državama članicama za dodeljivanje i ukidanje statusa izbeglice [2005] SL L 326/13. [2005] SL L 326/13.

Direktiva 2008/115/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 16. decembra 2008. o zajedničkim standardima i procedurama u državama članicama za vraćanje državljana trećih država sa nelegalnim boravkom (prerađena) [2008] SL L 348/98.

Direktiva 2011/95/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 13. decembra 2011. o standardima za kvalifikovanje državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, za jedinstven status izbeglica ili lica koja ispunjavaju uslove za supsidijarnu zaštitu, kao i za sadržaj odobrene zaštite [2011] SL L 337/9.

Direktiva 2013/32/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013. o zajedničkim procedurama za dodeljivanje i ukidanje međunarodne zaštite (prerađena) [2013] SL L 180/60.

Direktiva 2013/33/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013. o utvrđivanju standarda za prihvatanje podnosilaca zahteva za međunarodnu pomoć [2013] SL L 180/96.

Uredba Saveta (EZ) br. 343/2003 od 18. februara 2003 o utvrđivanju kriterijuma i mehanizama za određivanje nadležne države članice za odlučivanje o zahtevu za azil koji je državljanin treće zemlje podneo u jednoj od država članica [2003] SL L 50/1.

Uredba (EU) br. 604/2013 Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2013, o utvrđivanju kriterijuma i mehanizama za određivanje nadležne države članice za odlučivanje o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite koji je u jednoj od država članica Evropske unije podneo državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva (prerađena) [2013] SL L 180/31.

2. Međunarodni ugovori univerzalnog i regionalnog obima

2.1 Ujedinjene nacije / Liga naroda

Konvencija o određenim pitanjima koja se odnose na sukob zakona o državljanstvu, 179 LNTS 89, 13. april 1930. (stupila na snagu: 1. jula 1937).

Konvencija o statusu izbeglica, 189 UNTS 150, 28. jul 1951. (stupila na snagu: 22. aprila 1954).

Konvencija o statusu lica bez državljanstva, 360 UNTS 117, 28. septembar 1954. (stupila na snagu: 6. juna 1960).

Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, 660 UNTS 195, 7. mart 1966. (stupila na snagu: 4. januara 1969).

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, 999 UNTS 171, 16. decembar 1966. (stupio na snagu: 23. marta 1976).

Protokol o statusu izbeglica, 606 UNTS 267, 31. januar 1967. (stupio na snagu: 4. oktobra 1967).

Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, 1249 UNTS 13, 18. decembar 1979. (stupila na snagu: 3. septembra 1981).

Konvencije protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, 1465 UNTS 85, 10. decembar 1984. (stupila na snagu: 26. juna 1987).

Konvencija o pravima deteta, 1577 UNTS 3, 20. novembar 1989. (stupila na snagu: 2. septembra 1990).

Rimski statut Međunarodnog krivičnog suda, 2187 UNTS 3, 17. jul 1998. (stupila na snagu: 1. jula 2002).

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o učešću dece u oružanom sukobu, 2173 UNTS 222, 25. maj 2000. (stupio na snagu: 12. februara 2002).

Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečijoj prostituciji i dečijoj pornografiji, 2171 UNTS 227, 25. maj 2000. (stupio na snagu: 18. januara 2002).

aKonvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, 2225 UNTS 209, 15. novembar 2000. (stupila na snagu: 29. septembra 2003).

Protokol o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija o transnacionalnom kriminalu, 2237 UNTS 319, 15. novembar 2000. (stupio na snagu: 25. decembra 2003).

Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog kriminala, 2241 UNTS 507, 15. novembar 2000. (stupio na snagu: 28. januara 2004).

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, 2515 UNTS 3, 13. decembar 2006. (stupila na snagu: 3. maja 2008).

2.2 Međunarodni komitet Crvenog krsta

Ženevska konvencija (IV) o zaštiti građanskih lica za vreme rata , 75 UNTS 287, 12. avgust 1949. (stupila na snagu: 21. oktobra 1950).

2.3 Savet Evrope

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, 213 UNTS 222, ETS br. 005, 4. novembar 1950. (stupila na snagu: 3. septembra 1953).

Protokol br. 4. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, pored onih već sadržanih u prvom protokolu Konvencije , ETS br. 046, 16. septembar 1963. (stupio na snagu: 2. maja 1968).

Protokol br. 6 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne, ETS br. 114, 28. april 1983. (stupio na snagu: 1. marta 1985).

Evropska konvencija za sprečavanje mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, ETS br. 126, 26. novembar 1987. (stupila na snagu: 1. februara 1989).

Evropska konvencija o državljanstvu, ETS br. 166, 6. novembar 1997. (stupila na snagu: 1. marta 2000).

Protokol br. 13. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima, ETS br. 187, 3. maj 2002. (stupio na snagu: 1. jula 2003).

3. Sudska praksa

3.1 Sud pravde Evropske unije

3.1.1 Presude

Presuda od 27. juna 2006. godine, Veliko veće, predmet C-540/03, *Evropski parlament protiv Saveta Evropske unije*, EU:C:2006:429.

Presuda od 17. februara 2009, predmet C-465/07, *Meki Elgafaji i Noor Elgafaji protiv Staatssecretaris van Justitie*, EU:C:2009:94.

Presuda od 2. marta 2010, Veliko veće, spojeni predmeti C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla i drugi protiv Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2010:105.

Presuda od 17. juna 2010. godine, Veliko veće, predmet C-31/09, *Nawras Bolbol protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2010:351.

Presuda od 9. novembra 2010, Veliko veće, spojeni predmeti C-57/09 i C-101/09, *Bundesrepublik Deutschland protiv B i D*, EU:C:2010:661.

Presuda od 21. decembra 2011, Veliko veće, spojeni predmeti C-411/10 i C-493/10, *NS protiv Secretary of State for the Home Department i ME i drugi protiv Refugee Applications Commissioner, Minister for Justice, Equality and Law Reform*, EU:C:2011:865.

Presuda od 5. septembra 2012, Veliko veće, spojeni predmeti C-71/11 i C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland protiv Y i Z*, EU:C:2012:518.

Presuda od 6. novembra 2012, predmet C-245/11, *K protiv Bundesasylamt*, EU:C:2012:685.

Presuda od 22. novembra 2012, predmet C-277/11, *MM protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland*, (Ministra pravde, ravnopravnosti i reforme pravosuđa, Irska), EU:C:2012:744.

Presuda od 19. decembra 2012, predmet C-364/11, *El Kott i drugi protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2012:826.

Presuda od 30. maja 2013, predmet C-528/11, *Zuheyr Freyeh Halaf protiv Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerski savet*, EU:C:2013:342.

Presuda od 6. juna 2013, predmet C-648/11, *MA, BT i DA protiv Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2013:367.

Presuda od 7. novembra 2013, spojeni predmeti C199/12 do C201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel protiv X i Y, i Z protiv Minister voor Immigratie en Asiel*, EU:C:2013:720.

Presuda od 30. januara 2014, predmet C-285/12, *Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Generalnog komesarijata za izbeglice i lica bez državljanstva)*, EU:C:2014:39.

Presuda od 8. maja 2014, predmet C-604/12, *HN protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2014:302.

Presuda od 2. decembra 2014, Veliko veće, spojeni predmeti C-148/13 do C-150/13, *A, B, i C protiv Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2014:2406.

Presuda od 18. decembra 2014, Veliko veće, predmet C-542/13, *Mohamed M'Bodj protiv Etat belge*, EU:C:2014:2452.

Presuda od 18. decembra 2014, Veliko veće, predmet C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve protiv Moussa Abdida*, EU:C:2014:2453.

Presuda od 26. februara 2015, predmet C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd protiv Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2015:117.

Presuda od 24. juna 2015, predmet C-373/13, *HT protiv Land Baden-Württemberg*, EU:C:2015:413.

Presuda od 17. decembra 2015, predmet C239/14, *Abdoulaye Amadou Tall protiv Centre public d'action sociale de Huy*, EU:C:2015:824.

Presuda od 1. marta 2016, spojeni predmeti C-443/14 i C-444/14, *Kreis Warendorf protiv Ibrahim Alo i Amira Osso protiv Region Hannover*, EU:C:2016:127.

Presuda od 7. juna 2016. godine, Veliko veće, predmet C-63/15, *Mehrdad Ghezelbash protiv Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2016:409.

3.1.2 Mišljenja državnih pravobranilaca

Mišljenje državnog pravobranioca Maduroa (Maduro) od 9. septembra 2008, predmet C-465/07, *Meki Elgafaji i Noor Elgafaji protiv Staatssecretaris van Justitie*, EU:C:2008:479.

Mišljenje državnog pravobranioca Mazáka (Mazák) od 15. septembra 2009, spojeni predmeti C-175/08-C-179/08, *Aydin Salahadin Abdulla i drugi protiv Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2009:551.

Mišljenje državnog pravobranioca Šarpstona (Sharpston) od 4. marta 2010, predmet C-31/09, *Nawras Bolbol protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2010:119.

Mišljenje državnog pravobranioca Mengozija (Mengozzi) od 1. juna 2010, spojeni predmeti C-57/09 i C-101/09, *Bundesrepublik Deutschland protiv B i D*, EU:C:2010:302.

Mišljenje državnog pravobranioca Trstjenjaka (Trstenjak) od 22. septembra 2011, predmet C-411/10, *NS protiv Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2011:611.

Mišljenje državnog pravobranioca Bota (Bot) od 19. aprila 2012, spojeni predmeti C-71/11 i C-99/11, *Bundesrepublik Deutschland protiv Y i Z*, EU:C:2012:224.

Mišljenje državnog pravobranioca Bota od 26. aprila 2012, predmet C-277/11, *M protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General (Ministra pravde, ravnopravnosti i reforme pravosuđa, Irska, javni pravobranilac)*, EU:C:2012:253.

Mišljenje državnog pravobranioca Šarpstona od 13. septembra 2012, predmet C-364/11, *Mostafa Abed El Karem El Kott i drugi protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2012:569.

Mišljenje državnog pravobranioca Šarpstona od 11. jula 2013, spojeni predmeti C199/12 do C201/12, *Minister voor Immigratie en Asiel protiv X i Y, i Z protiv Minister voor Immigratie en Asiel*, EU:C:2013:474.

Mišljenje državnog pravobranioca Mengozzija od 18. jula 2013, C-285/12, *Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Generalnog komesarijata za izbeglice i lica bez državljanstva)*, EU:C:2013:500.

Mišljenje državnog pravobranioca Bota od 7. novembra 2013, predmet C-604/12, *HN protiv Minister for Justice, Equality and Law (Ministra pravde, ravnopravnosti i reforme pravosuđa)*, EU:C:2013:714.

Mišljenje državnog pravobranioca Šarpstona od 17. jula 2014, spojeni predmeti C-148/13, C-149/13 i C-150/13, *A, B, i C protiv Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2014:2111.

Mišljenje državnog pravobranioca Bota od 4. septembra 2014, predmet C-562/13, *Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve protiv Moussa Abdida*, EU:C:2014:2167.

Mišljenje državnog pravobranioca Šarpstona od 11. novembra 2014, predmet C-472/13, *Andre Lawrence Shepherd protiv Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2014:2360.

Mišljenje državnog pravobranioca Cruz Villalón od 6. oktobra 2015, spojeni predmeti C-443/14 i C-444/14, *Kreis Warendorf protiv Ibrahim Alo i Amiro Osso protiv Region Hannover*, EU:C:2015:665.

3.2 Evropska komisija i Evropski sud za ljudska prava

3.2.1 Odluke o prihvatljivosti Evropskog suda za ljudska prava

Odluka o prihvatljivosti od 22. juna 2004, *F protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 17341/03.

Odluka o prihvatljivosti od 9. decembra 2004, *IIN protiv Holandije*, zahtev br. 2035/04.

Odluka o prihvatljivosti od 28. juna 2006, *Z i T protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 27034/05.

Odluka o prihvatljivosti od 18. septembra 2012, *Hassan Ahmed Abdi Ibrahim protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 14535/10.

Odluka o prihvatljivosti od 16. oktobra 2012, *MS protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 56090/08.

3.2.2 Presude Evropskog suda za ljudska prava

Presuda od 18. januara 1978, *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 5310/71.

Presuda od 25. januara 1978, *Tyrer protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 5856/72.

Presuda od 13. juna 1979, *Marckx protiv Belgije*, zahtev br. 6833/74.

Presuda od 21. juna 1988, *Berrehab protiv Holandije*, zahtev br. 10730/84.

Presuda od 7. jula 1989, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 14308/88.

Presuda od 30. oktobra 1991, *Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 i 13448/87.

Presuda od 27. oktobra 1994, *Kroon i drugi protiv Holandije*, zahtev br. 18535/91.

Presuda od 15. novembra 1996, Veliko veće *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 22414/93.

Presuda od 17. decembra 1996, *Ahmed protiv Austrije*, zahtev br. 25964/94.

Presuda od 22. aprila 1997, Veliko veće *X, Y i Z protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 21830/93.

Presuda od 29. aprila 1997, Veliko veće, *HLR protiv Francuske*, zahtev br. 24573/94.

Presuda od 2. maja 1997, *D protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 30240/96.

Presuda od 25. septembra 1997, Veliko veće, *Aydin protiv Turske*, zahtev br. 23178/94.

Presuda od 28. oktobra 1998, Veliko veće *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 23452/94.

Presuda od 28. jula 1999, Veliko veće, *Selmouni protiv Francuske*, zahtev br. 25803/94.

Presuda od 26. oktobra 2000, *Kudla protiv Poljske*, zahtev br. 30210/96.

Presuda od 6. marta 2001, *Hilal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 45276/99.

Presuda od 19. aprila 2001, *Peers protiv Grčke*, zahtev br. 28524/95.

Presuda od 10. maja 2001, Veliko veće, *Kipar protiv Turske*, zahtev br. 25781/94.

Presuda od 23. maja 2001, *Denizci i drugi protiv Kipra*, zahtevi br. 25316-25321/94 i 27207/95.

Presuda od 12. jula 2001, Veliko veće, *K i T protiv Finske*, zahtev br. 25702/94.

Presuda od 15. jula 2002, *Kalashnikov protiv Rusije*, zahtev br. 47095/99.

Presuda od 1. juna 2004, *Lebbink protiv Holandije*, zahtev br. 45582/99.

Presuda od 8. jula 2004, *Ilaşcu i drugi protiv Moldavije i Rusije*, zahtev br. 48787/99.

Presuda od 30. septembra 2004, *Krastanov protiv Bugarske*, zahtev br. 50222/99.

Presuda od 26. aprila 2005, *Müslim protiv Turske*, zahtev br. 53566/99.

Presuda od 12. maja 2005, Veliko veće, *Öcalan protiv Turske*, zahtev br. 46221/99.

Presuda od 25. oktobra 2005, *Niedzwiecki protiv Nemačke*, zahtev br. 58453/00.

- Presuda od 25. oktobra 2005, *Okpisz protiv Nemačke*, zahtev br. 59140/00.
- Presuda od 11. jula 2006, Veliko veće, *Jalloh protiv Nemačke*, zahtev br. 54810/00.
- Presuda od 12. oktobra 2006, *Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgium*, zahtev br. 13178/03.
- Presuda od 11. januara 2007, *Salah Sheekh protiv Holandije*, zahtev br. 1948/04.
- Presuda od 13. novembra 2007, Veliko veće *KH i drugi protiv Češke Republike*, zahtev br. 57325/00.
- Presuda od 28. februara 2008, Veliko veće, *Saadi protiv Italije*, zahtev br. 37201/06.
- Presuda od 27. maja 2008, Veliko veće, *N protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 26565/05.
- Presuda od 17. jula 2008, *NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 25904/07.
- Presuda od 11. juna 2009, *SD protiv Grčke*, zahtev br. 53541/07.
- Presuda od 10. decembra 2009, *Koktysh protiv Ukrajine*, zahtev br. 43707/07.
- Presuda od 19. januara 2010, *Muskhadzhiyeva i drugi protiv Belgije*, zahtev br. 41442/07.
- Presuda od 2. marta 2010, *Al-Saadoon i Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 61498/08.
- Presuda od 1. juna 2010, Veliko veće, *Gäfgen protiv Nemačke*, zahtev br. 22978/05.
- Presuda od 15. juna 2010, *SH protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 19956/06.
- Presuda od 24. juna 2010, *Schalk i Kopf protiv Austrije*, zahtev br. 30141/04.
- Presuda od 21. januara 2011, *MSS protiv Belgije i Grčke* zahtev br. 30696/09.
- Presuda od 5. aprila 2011, *Rahimi protiv Grčke*, zahtev br. 8687/08.
- Presuda od 28. juna 2011, *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 8319/07 i 11449/07.
- Presuda od 11. oktobra 2011, *Auad protiv Bugarske*, zahtev br. 46390/10.
- Presuda od 13. decembra 2011, *Kanagaratnam protiv Belgije*, zahtev br. 15297/09.
- Presuda od 20. decembra 2011, *AH Khan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 6222/10.
- Presuda od 17. januara 2012, *Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 8139/09.
- Presuda od 19. januara 2012, *Popov protiv Francuske*, zahtevi br. 39472/07 i 39474/07.
- Presuda od 23. februara 2012, *Hirsi Jamaa i drugi protiv Italije*, zahtev br. 27765/09.
- Presuda od 10. aprila 2012, *Babar Ahmad i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 i 67354/09.
- Presuda od 15. maja 2012, *SF protiv Švedske*, zahtev br. 52077/10.
- Presuda od 18. oktobra 2012, *Bureš protiv Češke Republike*, zahtev br. 37679/08.
- Presuda od 18. aprila 2013, *Mo M protiv Francuske*, zahtev br. 18372/10.
- Presuda od 6. juna 2013, *ME protiv Francuske*, zahtev br. 50094/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *MYH i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 50859/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *DNM protiv Švedske*, zahtev br. 28379/11.
- Presuda od 27. juna 2013, *SA protiv Švedske*, zahtev br. 66523/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *NANS protiv Švedske*, zahtev br. 68411/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *NMY i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 72686/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *MKN protiv Švedske*, zahtev br. 72413/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *NMB protiv Švedske*, zahtev br. 68335/10.
- Presuda od 27. juna 2013, *AGAM protiv Švedske*, zahtev br. 71680/10.
- Presuda od 9. jula 2013, Veliko veće, *Vinter i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 66069/09, 130/10 i 3896/10.
- Presuda od 30. jula 2013, *Bersiha protiv Švajcarske*, zahtev br. 848/12.

- Presuda od 5. septembra 2013, *KAB protiv Švedske*, zahtev br. 886/11.
- Presuda od 21. novembra 2013, *Bouyid protiv Belgije*, zahtev br. 23380/09.
- Presuda od 19. decembra 2013, *TA protiv Švedske*, zahtev br. 48866/10.
- Presuda od 19. decembra 2013, *TKH protiv Švedske*, zahtev br. 1231/11.
- Presuda od 19. decembra 2013, *BKA protiv Švedske*, zahtev br. 11161/11.
- Presuda od 7. januara 2014 *AA protiv Švajcarske*, zahtev br. 58802/12.
- Presuda od 16. januara 2014, *FG protiv Švedske*, zahtev br. 43611/11.
- Presuda od 6. februara 2014, *Semikhvostov protiv Rusije*, zahtev br. 2689/12.
- Presuda od 13. februara 2014, *Tali protiv Estonije*, zahtev br. 66393/10.
- Presuda od 27. marta 2014, *WH protiv Švedske*, zahtev br. 49341/10.
- Presuda od 3. aprila 2014, *AAM protiv Švedske*, zahtev br. 68519/10.
- Presuda od 17. aprila 2014, *Ismailov protiv Rusije*, zahtev br. 20110/13.
- Presuda od 26. juna 2014, *ME protiv Švedske*, zahtev br. 71398/12.
- Presuda od 1. jula 2014, Veliko veće, *SAS protiv Francuske*, zahtev br. 43835/11.
- Presuda od 8. jula 2014, *ME protiv Danske*, zahtev br. 58363/10.
- Presuda od 10. jula 2014, *Affaire Mugenzi protiv Francuske*, zahtev br. 52701/09.
- Presuda od 10. jula 2014, *Affaire Tanda-Muzinga protiv Francuske*, zahtev br. 2260/10.
- Presuda od 10. jula 2014, *Affaire Senigo Longue i drugi protiv Francuske*, zahtev br. 19113/09.
- Presuda od 17. jula 2014, Veliko veće, *Svinarenko i Slyadnev protiv Rusije*, zahtevi br. 32541/08 i 43441/08.
- Presuda od 24. jula 2014, *AA i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 34098/11.
- Presuda od 4. septembra 2014, *Trabelsi protiv Belgije*, zahtev br. 140/10.
- Presuda od 3. oktobra 2014, *Jeunesse protiv Holandije*, zahtev br. 12738/10.
- Presuda od 21. oktobra 2014, *Sharifi i drugi protiv Grčke*, zahtev br. 16643/09.
- Presuda od 8. aprila 2015, Veliko veće, *ME protiv Švedske*, zahtev br. 71398/12.
- Presuda od 14. aprila 2015, *Tatar protiv Švajcarske*, zahtev br. 65692/12.
- Presuda od 4. juna 2015, *JK i drugi protiv Švedske*, zahtev br. 59166/12.
- Presuda od 21. jula 2015, *HS i drugi protiv Kipra*, zahtev br. 41753/10 i 13 drugih zahteva.
- Presuda od 10. septembra 2015, *RH protiv Švedske*, zahtev br. 4601/14.
- Presuda od 12. jula 2016, *AB i drugi protiv Francuske*, zahtev br. 11593/12.
- Presuda od 12. jula 2016, *AM i drugi protiv Francuske*, zahtev br. 24587/12.
- Presuda od 12. jula 2016, *RC i VC protiv Francuske*, zahtev br. 76491/14.
- Presuda od 12. jula 2016, *RK i drugi protiv Francuske*, zahtev br. 68264/14.
- Presuda od 12. jula 2016, *RM i drugi protiv Francuske*, zahtev br. 33201/11.

3.2.3 Izveštaji Evropske komisije za ljudska prava

- Izveštaj od 14. decembra 1973, *Istočnoafrički Azijci protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtevi br. 4403/70-4419/70, 4422/70, 4423/70, 4434/70, 4443/70, 4476/70-4478/70, 4486/70, 4501/70 i 4526/70-4530/70.
- Presuda od 12. oktobra 1978, *Arrowsmith protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, zahtev br. 7050/75.

3.3 Međunarodni sud pravde / Stalni sud za međunarodno pravo

Stalni sud za međunarodno pravo, savetodavno mišljenje od 7. februara 1923, *Dekreti o državljanstvu Tunisa i Maroka*, PCIJ serija B, br. 4.

Međunarodni sud pravde, presuda od 6. aprila 1955, *predmet Nottebohm (Lihtenštajn protiv Gvatemale); druga faza*, ICJ izveštaji 1955.

3.4 Stavovi Komiteta Ujedinjenih nacija za ljudska prava

Stavovi od 30. jula 1993, *Joseph Kindler protiv Kanade*, saopštenje br. 470/1991.

3.5 Sudovi i sudska veća država članica Evropske unije

3.5.1 Austrija

Sud za azil, presuda od 6. decembra 2012, C16 427465-1/2012 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Sud za azil, presuda od 29. januara 2013, E1 432053-1/2013 (videti EDAL, prevod na engleski).

Sud za azil, presuda od 12. marta 2013, U1674/12 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 16. aprila 2002, zahtev br. 99/20/0483.

3.5.2 Belgija

Državni savet, presuda od 16. februara 2012, br. 218.075.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 14. marta 2008, br. 8.758.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 6. novembra 2008, br. 18.419.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 28. januara 2009, br. 22.175.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 28. januara 2009, br. 22.144.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 29. septembra 2009, br. 32.222.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 19. februara 2010, br. 38.977.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 18. juna 2010, br. 45.095.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 18. juna 2010, br. 45.096.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 18. juna 2010, br. 45.098.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 24. juna 2010, br. 45.396 (videti EDAL, rezime na engleskom)

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 30. juna 2010, br. 45.742.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 21. septembra 2010, br. 48.327.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 12. oktobra 2010, br. 49.339.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 20. oktobra 2010, br. 49.821.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 19. maja 2011, br. 61.832 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 9. juna 2011, br. 62.867.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 30. juna 2011, br. 64.233.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 17. januara 2012, br. 73.344.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 6. marta 2012, br. 76.642.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 14. marta 2012, br. 77.179.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 17. oktobra 2012, br. 89.927.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 11. decembra 2012, br. 93.324.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 4. februara 2013, br. 96.572.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 11. septembra 2013, br. 109.598.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 24. juna 2014, br. 126.144.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 17. marta 2015, br. 141.198.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 19. marta 2015, br. 141.258.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 14. aprila 2015, br. 143.271.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 26. juna 2015, br. 148.663.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 29. septembra 2015, br. 153.571.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 24. novembra 2015, br. 156.927.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 8. decembra 2015, br. 157.905.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 17. decembra 2015, br. 158.868.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 26. aprila 2016, br. 166.543.

Veće za parnične postupke po Zakonu o strancima, odluka od 29. juna 2016, br. 170.819.

3.5.3 Češka Republika

Vrhovni upravni sud, presuda od 21. decembra 2005, *SN protiv Ministry of Interior*, 6 Azs 235/2004-57 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 28. februara 2007, *TA protiv Ministry of Interior*, 4 Azs 146/2006-100 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 24. januara 2008, *EM protiv Ministry of Interior*, 4 Azs 99/2007-93 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 30. septembra 2008, *SN protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 66/2008-70 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 31. oktobra 2008, *IG protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 50/2008-62.

Vrhovni upravni sud, presuda od 18. decembra 2008, *SiCh protiv Ministry of Interior*, 1 Azs 86/2008-101 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 11. februara 2009, *AR protiv Ministry of Interior*, 1 Azs 107/2008-78 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 21. aprila 2009, *SH protiv Ministry of Interior*, 2 Azs 13/2009-60 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 22. maja 2009, *AR protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 7/2009-98 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 28. jula 2009, *LO protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 40/2009-74 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 25. novembra 2010, *VS protiv Ministry of Interior*, 6 Azs 29/2010-85 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 25. januara 2011, *RS protiv Ministry of Interior*, 6 Azs 36/2010-274 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 27. oktobra 2011, *DK protiv Ministry of Interior*, 6 Azs 22/2011 (videti [EDAL](#), [rezime na engleskom](#)).

Vrhovni upravni sud, presuda od 2. avgust 2012, *HR protiv Ministry of the Interior*, 5 Azs 2/2012-49 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 15. maja 2013, *AS protiv Ministry of the Interior*, 3 Azs 56/2012-81 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 24. jula 2013, *DB protiv Ministry of Interior*, 4 Azs 13/2013-34 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 30. septembra 2013, *IJ protiv Ministry of the Interior*, 4 Azs 24/2013-34 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 29. maja 2014, *XY protiv Ministry of Interior*, 5 Azs 2/2013-26.

3.5.4 Finska

Upravni sud u Helsinkiju, 3. septembar 2013, *Heaho 12/1012/3* (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 18. marta 2011, KHO:2011:25.

3.5.5 Francuska

Ustavni sud, odluka od 4. decembra 2003, odluka br. 2003-485-DC, st. 17, u *journal officiel (službenom listu)*, 11. decembar 2003, 21085.

Državni savet, presuda od 30. decembra 2009, OFPRA protiv M C, zahtev br. 305226.

Državni savet, presuda od 14. juna 2010, *OFPRA protiv M A*, zahtev br. 323669 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Državni savet, presuda od 27. jula 2012, *M B*; zahtev br. 349824, stav

Državni savet, presuda od 21. decembra 2012, *Ms DF*; zahtev br. 33249.

Državni savet, presuda od 25. jula 2013, zahtev br. 350661.

Državni savet, presuda od 18. juna 2014, zahtev br. 362703, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, str. 61-62.

Državni savet, presuda od 11. februara 2015, *Ms S*; zahtev br. 374167.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 2. aprila 2008, *Mlle N*, zahtev br. 574495 u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2008*, april 2009, str. 59-60.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 6. aprila 2009, *M K*, zahtev br. 616907.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 27. novembra 2009, *M P*, zahtev br. 643384/09002208 u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2009*, 2010, str. 90-91.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 14. aprila 2010, *M K*, zahtev br. 09004366 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 20. decembra 2010, *M N*, zahtev br. 10004872 u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011, str. 48.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 23. decembra 2010, *M D*, zahtev br. 09002572 u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2010*, 2011, str. 33-36.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 10. januara 2011, *M Noumbo*, zahtev 09012710 C+, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, str. 80.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 30. marta 2011, *M L*, zahtev br. 10013804, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, str. 17-18.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 4. jula 2011, *M Khurshid*, zahtev br. 11002234 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, str. 90 i 91.

Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 29. jula 2011, *M Watson*, zahtev br. 08015548 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, str. 86-87.

- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 21. novembra 2011, *Mlle Megne Mbobda*, zahtev br. 11010494 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2011*, 2012, str. 81-82.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 25. novembra 2011, *M K*, zahtev br. 10008275 (videti EDAL, rezime na engleskom).
- Nacionalni sud za pravo azila (Francuska), presuda od 6. februara 2012, *M i Mme M*, zahtevi br. 09002796 i 09002797 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013, str. 55-56.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 13. februara 2012, *MD*, zahtev br. 11026661.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 12. maja 2012, zahtev br. 8919247.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 18. oktobra 2012, *Mlle K*, zahtev br. 12015618 (videti EDAL, rezime na engleskom).
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 18. oktobra 2012, *M Biyack Nyemeck*, zahtev br. 12013647 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2012*, 2013, str. 62-63.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 12. marta 2013, *M YK*, zahtev br. 12025577 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 83-84.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 12. marta 2013, *Mme HK épouse G*, zahtev br. 12017176 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 72-73.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 23. maja 2013, *M U*, zahtev br. 11010862 C+, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 71.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 15. jula 2013, *M R*, zahtev br. 13000622 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 55-56.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 4. marta 2013, *M F*, zahtev br. 13007332 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 54-55.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 14. novembra 2013, *M C*, zahtev br. 12024083 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 53-54.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 29. novembra 2013, *M A*, zahtev br. 13018825 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 59-60.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 29. novembra 2013, *M M*, zahtev br. 13018952 C+, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2013*, 2014, str. 63-64.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 19. decembra 2013, zahtev *Ms NG*, br. 13005020.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 3. juna 2014, *M Noutemwou Mouaffo*, zahtev br. 14000522 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, str. 48-49.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 26. juna 2014, *Mme Douglas*, zahtev br. 13023823 C, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, str. 46-47.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 12. decembra 2014, *M B*, zahtev br. 14007634, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale du droit d'asile, Année 2014*, 2015, str. 30-32.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 24. marta 2015, *Mlle FF*, zahtev br. 10012810 (videti EDAL, rezime na engleskom).
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 16. marta 2015, *M Ashfaq*, zahtev br. 14032693.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 25. marta 2015, zahtev *Ms JE/F*, br. 10012810. Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 9. novembra 2015, *M MS*, zahtev br. 14014878.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 4. februara 2016, zahtev *M S*, br. 15016079.
- Nacionalni sud za pravo azila, presuda od 9. marta 2016, zahtev *M NY*, br. 15024258.
- Odbor za žalbe izbeglica, spojeni odeljci, odluka od 17. februara 1995, *Ms M*, zahtev br. 94006878.

Odbor za žalbe izbeglica, spojeni odeljci, odluka od 17. februara 1995, *MA*, zahtev br. 94010533.

Odbor za žalbe izbeglica, odluka od 20. oktobra 1999, *Straracexka*, zahtev br. 140222.

Odbor za žalbe izbeglica, odluka od 25. juna 2004, plenarno zasedanje, *MB*, zahtev br. 446177 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Odbor za žalbe izbeglica, odluka od 28. juna 2005, *MS*, zahtev br. 519680.

Odbor za žalbe izbeglica, odluka od 29. jula 2005, *Mlle A*, zahtev br. 487336, u *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Commission des recours des réfugiés, Année 2005*, 2006, str. 65-66.

Odbor za žalbe izbeglica, odluka od 30. oktobra 2006, *MV*, zahtev br. 580781.

3.5.6 Nemačka

Upravni sud u Minhenu, presuda od 19. aprila 2016, M 12 K 16.30473.

Apelacioni upravni sud Saksonije, presuda od 13. marta 2015, 1 A 349/13.A.

Savezni ustavni sud, presuda od 2. jula 1980, 1 BvR 147, 181.

Savezni ustavni sud, presuda od 10. jula 1989, 2 BvR 502/86, tom 80, 315.

Savezni ustavni sud, presuda od 3. novembra 2009, predmet br. 184/07, Deutsche Verwaltungsblätter 2010, 59.

Savezni upravni sud, presuda od 18. jula 2006, BVerwG 1 C 15.05, BVerwG:2006:180706U1C15.05.0.

Savezni upravni sud, presuda od 1. februara 2007, BVerwG 1 C 24.06, BVerwG:2007:010207U1C24.06.0.

Savezni upravni sud, presuda od 7. februara 2008, BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208B10C33.07.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 29. maja 2008, BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508U10C11.07.0.

Savezni upravni sud, presuda od 28. juna 2008, BVerwG 10 C 43.07, BVerwG:2008:240608U10C43.07.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 18. decembra 2008, BVerwG 10 C 27.07, BVerwG:2008:181208U10C27.07.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 19. januara 2009, BVerwG 10 C 52.07, BVerwG:2009:190109U10C52.07.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 26. februara 2009, BVerwG 10 C 50.07, BVerwG:2009:260209U10C50.07.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 5. marta 2009, BVerwG 10 C 51.07, BVerwG:2009:050309U10C51.07.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 14. jula 2009, BVerwG 10 C 9.08, BVerwG:2009:140709U10C9.08.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 24. septembra 2009, BVerwG 10 C 25.08, BVerwG:2009:240909U10C25.08.0.

Savezni upravni sud, presuda od 27. aprila 2010, BVerwG 10 C 4.09, BVerwG:2010:270410U10C4.09.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 10. decembra 2010, BVerwG 10 C 19.09, BVerwG:2010:091210B10C19.09.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 24. februara 2011, BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 1. juna 2011, BVerwG 10 C 25.10, BVerwG:2011:010611U10C25.10.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 17. novembra 2011, BVerwG 10 C 13.10, BVerwG:2011:171111U10C13.10.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 31. januara 2013, BVerwG 10 C 15.12, BVerwG:2013:300713U1C5.12.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 20. februara 2013, BVerwG10C23.12, BVerwG:2013:200213U10C2312.0, dostupna ne engleskom na www.bverwg.de.

Savezni upravni sud, presuda od 13. februara 2014, BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0.

Savezni upravni sud, presuda od 17. juna 2014, BVerwG 10 C 7.13, BVerwG:2014:170614U10C7.13.0.

3.5.7 Grčka

Žalbeno veće u Vironasu, odluka od 23. aprila 2013, zahtev br. 4/1188365 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Državni savet, presuda od 31. decembra 2008, zahtev br. 4056/2008.

Specijalno žalbeno veće, odluka od 26. juna 2011, zahtev br. 95/126761 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Specijalno žalbeno veće, odluka od 15. novembra 2011, zahtev br. 95/52986 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Specijalno žalbeno veće, odluka od 20. juna 2012. godine, *HK protiv the General Secretary of the (former) Ministry of Public Order*, zahtev br. 95/48882 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Specijalno žalbeno veće, odluka od 22. juna 2012. godine, *AG protiv the General Secretary of the former Ministry of Public Order*, zahtev br. 95/56266 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Specijalno žalbeno veće, odluka od 28. septembra 2012, zahtev br. 95/48884 (videti EDAL, rezime na engleskom).

3.5.8 Mađarska

Sud za upravne i radne sporove u Budimpešti, presuda od 11. oktobra 2011, 6.k.34.830/2010/19. Sud za upravne i radne sporove u Budimpešti (Mađarska), presuda od 18. juna 2013, *RY (Avganistan) protiv Office of Immigration and Nationality*, 17.K.31893/2013/3-IV (videti EDAL, rezime na engleskom).

Sud u Budimpešti, presuda od 5. oktobra 2011, *KH protiv Office of Immigration and Nationality*, 6.K.34.440/2010/20 (videti EDAL, rezime na engleskom)

Sud u Budimpešti, presuda od 11. jula 2013, *MAA protiv Office of Immigration and Nationality*, 6.K.31830/2013/6 (videti EDAL, rezime na engleskom)

3.5.9 Irska

Visoki sud, presuda od 29. marta 2001, *Zgnat'ev protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2001] IHHC 70.

Visoki sud, presuda od 9. decembra 2009, *ASO v Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2009] IEHC 607.

Visoki sud, presuda od 1. marta 2012, [2012] IEHC 99.

Visoki sud, presuda od 25. juna 2012, [2012] IEHC 251.

Visoki sud, presuda od 1. oktobra 2014, *MCA protiv Refugee Appeals Tribunal i drugi* [2014] IEHC 504.

Visoki sud, presuda od 16. jula 2015, *KMA (Alžir) protiv Refugee Appeals Tribunal i dr.* [2015] IEHC 472.

3.5.10 Italija

Sud u Kaljariju, presuda od 3. aprila 2013, RG 8192/2012 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Sud u Rimu, presuda od 20. decembra 2013, RG 4627/2010.

3.5.11 Holandija

Državni svet, Sudsko odeljenje, odloka od 30. jula 2002, 200203043/1.

Državni svet, odloka od 5. avgusta 2008, *AJDCoS*, 200708107/1 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Državno veće, odloka od 29. maja 2012, *ABRvS*, 201108872/1/V1 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Državno veće, odloka od 21. marta 2013, 201105922/1.

Državni svet, Sudsko odeljenje, odloka od 11. februara 2016, 201410123/1/V2.

3.5.12 Poljska

Savet za izbeglice, presuda od 23. avgusta 2012, *RdU-82/8/S/10* (videti EDAL, rezime na engleskom).

Regionalni upravni sud u Varšavi, presuda od 5. februara 2013, *V SA/Wa 2459/11* (videti EDAL, rezime na engleskom).

Savet za izbeglice, odloka od 8. septembra 2010, *RdU-439/-1/S/10* (videti EDAL, rezime na engleskom).

Regionalni upravni sud u Varšavi, presuda od 30. septembra 2015, IV SA/Wa 961/15.

Vrhovni upravni sud, presuda od 14. decembra 2005, II OSK 1081/05. Vrhovni upravni sud, presuda od 8. maja 2008, II OSK 237/07 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 12. marta 2013, II OSK 126/07 (videti EDAL, rezime na engleskom). Vrhovni upravni sud, presuda od 25. novembra 2015, II OSK 769/14. W a 9 6 1 / 1 5 .

Vrhovni upravni sud, presuda od 14. decembra 2005, II OSK 1081/05. Vrhovni upravni sud, presuda od 8. maja 2008, II OSK 237/07 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni upravni sud, presuda od 12. marta 2013, II OSK 126/07 (videti EDAL, rezime na engleskom). Vrhovni upravni sud, presuda od 25. novembra 2015, II OSK 769/14.

3.5.13 Republika Slovenija

Upravni sud, presuda od 16. marta 2005, U 153/2005-6.

Upravni sud, presuda od 13. septembra 2006, *Nimanaj*, U 1731/2006-9.

Upravni sud, presuda od 14. februara 2012, II I U 42/2012 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Upravni sud, presuda od 15. maja 2013, *Musse*, I U 576/2013-7.

Upravni sud, presuda od 8. januara 2014, , ECLI:SI:UPRS:2014:I.U.766.2013.

Upravni sud, presuda od 18. aprila 2014, *Essomba*, I U 1982/2013-45.

Upravni sud, presuda od 24. aprila 2014, *Mustafa*, I U 1474/2013-26.

Upravni sud, presuda od 19. septembra 2014, I U 1627/2013-17.

Upravni sud, presuda od 19. novembra 2014, *Rahimi*, I U 424/2014-11.

Upravni sud, presuda od 23. januara 2015, *Hussein*, I U 923/2014-34.

Upravni sud, presuda od 15. aprila 2015, *Hassan*, I U 362/2015-7.

Upravni sud, presuda od 24. aprila 2015, I U 411/2015-57.

Ustavni sud, presuda od 21. novembra 2013, Up-1056/11-15.

3.5.14 Španija

Vrhovni sud, presuda od 16. februara 2009, 6894/2005.

Vrhovni sud, presuda od 19. februara 2010, 5051/2006.

Vrhovni sud, presuda od 24. februara 2010, 429/2007 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Vrhovni sud, presuda od 15. juna 2011, 1789/2009, ECLI:ES:TS:2011:4013.

Vrhovni sud, presuda od 6. jula 2012, 6426/2011, ECLI:ES:TS:2012:4824.

Vrhovni sud, presuda od 21. septembra 2012, 65/2012, ECLI:ES:TS:2012:5907.

Vrhovni sud, presuda od 21. septembra 2012, 75/2012, ECLI:ES:TS:2012:5908.

3.5.15 Švedska

Migracioni sud, Upravni sud Malmea, presuda od 10. novembra 2011, UM 1796-11 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Apelacioni sud za migracije, presuda od 14. januara 2009, UM 4118-07, MIG:2009:4 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Apelacioni sud za migracije, presuda od 24. februara 2011, UM 10061-09.

Apelacioni sud za migracije, presuda od 9. marta 2011, UM 3363-10 i 3367-10 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Apelacioni sud za migracije, presuda od 21. aprila 2011, UM 7851-10 (videti EDAL, rezime na engleskom).

Apelacioni sud za migracije, presuda od 12. oktobra 2012, UM 1173-12 (videti EDAL, rezime na engleskom).

3.5.16 Ujedinjeno Kraljevstvo

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 30. juna 1995, *Savchenkov protiv Secretary of State for the Home Department* [1995] EWCA Civ 47.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 13. februara 1997, *Boban Lazarevic protiv Secretary of State for the Home Department* [1997] EWCA Civ 1007.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 31. jula 2000, *Revenko protiv Secretary of State for the Home Department* [2000] EWCA Civ 500.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 11. maja 2001, *Sepet i Bulbul protiv Secretary of State for the Home Department* [2001] EWCA Civ 681.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 31. januara 2002, *Rolandas Svazas protiv Secretary of State for the Home Department* [2002] EWCA Civ 74.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 5. novembra 2003, *Batayav protiv Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1489.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 11. novembra 2003, *Bagdanavicius i dr., R (on the application of) protiv Secretary of State for the Home Department* [2003] EWCA Civ 1605.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 1. jula 2004, *Michael Atkinson protiv Secretary of State for the Home Department* [2004] EWCA Civ 846.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 31. jula 2007, *EB (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 809.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 7. novembra 2007, *JV (Tanzanija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2007] EWCA Civ 1532.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 15. aprila 2008, *YB (Eritreja) protiv the Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 360.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 22. maja 2008, *AA (Uganda) protiv Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 579.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 6. novembra 2008, *PS (Šri Lanka) protiv Secretary of State for the Home Department* [2008] EWCA Civ 1213.

Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 2. aprila 2009, *MA (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2009] EWCA Civ 289.

- Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 23. aprila 2010, *HH (Somalija) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* [2010] EWCA Civ 426.
- Apelacioni sud Engleske i Velsa (EWCA), presuda od 13. aprila 2011, *RM (Zimbabve) protiv Secretary of State for the Home Department* [2011] EWCA Civ 428.
- Apelacioni sud Engleske i Velsa, presuda od 23. oktobra 2013, *HF (Irak) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* [2013] EWCA Civ 1276.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 16. decembra 1987, *R protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran i drugi* [1988] 1 AC 958.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 25. marta 1999, *Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah, R v* [1999] UKHL 20.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 6. jula 2000, *Horvath protiv Secretary of State for the Home Department* [2001] AC 489 [2000] UKHL 37.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 20. marta 2003, *R protiv Secretary of State for the Home Department, ex p Sivakumar* [2003] UKHL 14.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 10. marta 2005, *In re B Regina protiv Special Adjudicator, ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19.
- Gornji dom Parlamenta, presuda od 15. februara 2006, *Januzi protiv Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 5.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 18. oktobra 2006, *Secretary of State for the Home Department protiv K; Fornah protiv Secretary of State for the Home Department* [2006] UKHL 46.
- Gornji dom Parlamenta (UK), presuda od 14. novembra 2007, *Secretary of State for the Home Department protiv AH (Sudan) i drugi* [2007] UKHL 49.
- Gornji dom Parlamenta, presuda od 11. oktobra 2010, *Regina protiv Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdanavicius i drugi* [2005] UKHL 38.
- Apelacioni imigracioni sud, presuda od 19. jula 2000, *Mustafa Doymus protiv Secretary of State for the Home Department* [2000] HX-80112-99.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 9. juna 2000, *Agartha Smith protiv Secretary of State for the Home Department* [2000] UKIAT 00TH02130.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 24. novembra 2000, *Gomez (Nedržavni subjekti: neslaganje u vezi sa Acero-Garces) (Kolumbija)* [2000] UKIAT 00007.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 28. juna 2002, *Muzafar Iqbal (Pravedno suđenje – uslovi pre suđenja) Pakistan CG* [2002] UKIAT 02239.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 28. januara 2005, *SG (Lice bez državljanstva Nepalac: izbeglica? pravci vraćanja) Butan* [2005] UKIAT 00025.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 31. marta 2005, *NM i drugi (Usamljene žene – Ashraf) Somalija CG* [2005] UKIAT 00076.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 7. oktobra 2005, *AA (Nedobrovoljna vraćanja u Zimbabve) Zimbabve CG* [2005] UKAIT 00144.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 22. februara 2007, *AB (Zaštita – zločinačke bande – unutrašnje preseljenje) Jamajka CG* [2007] UKIAT 00018.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 31. jula 2007, *IM (Dovoljna zaštita) Malavi* [2007] UKAIT 00071.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 19. maja 2008, *HS (Osumnjičeni terorista – rizik) Alžir CG* [2008] UKAIT 00048.
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 27. januara 2009, *AM i AM (Oružani sukob: rizične kategorije) Somalija CG* [2008] UKIAT 00091
- Tribunal za azil i imigraciju, presuda od 12. avgusta 2015, *BM i drugi (Povratnici-kriminalni i nekriminalni) DRC CG* [2015] UKUT 293 (IAC).
- Vrhovni sud, presuda od 7. jula 2010, *HJ (Iran) i HT (Kamerun) protiv Secretary of State for the Home Department* [2010] UKSC 31, [2011] 1 AC 59.

- Vrhovni sud, presuda od 1. februara 2011, *ZH (Tanzanija) protiv Secretary of State for the Home Department* [2011] UKSC 4.
- Vrhovni sud, presuda od 25. jula 2012, *RT (Zimbabve) i drugi protiv Secretary of State for the Home Department* [2012] UKSC 38.
- Vrhovni sud, presuda od 25. marta 2015, *Pham protiv Secretary of State for the Home Department* [2015] UKSC 19.
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil (UK), presuda od 18. februara 2010, *AM i BM* [2010] UKUT 80 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil (UK), presuda od 8. aprila 2010, *AZ (žene žrtve trgovine ljudima) Tajland CG* [2010] UKUT 118 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil (UK), presuda od 11. novembra 2010, *AW (Dovoljna zaštita) Tajland CG* [2011] UKUT 31 (IAC).
- Viši sud, Odeljenje za imigraciju i azil, presuda od 26. januara 2011, *SA (politički aktivista – unutrašnje preseljenje Pakistan)* [2011] UKUT 30 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil (UK), presuda od 1. februara 2011, *BA (Demonstranti u Britaniji – rizik po povratku) Iran CG* [2011] UKUT 36 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 21. februara 2011, *KK i drugi (Državljanstvo: Severna Koreja) Koreja CG* [2011] UKUT 92 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 30. juna 2011, *ST (Etnički Eritrejac - državljanstvo - povratak) Etiopija CG* [2011] UKUT 252 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 25. novembra 2011, *AMM i drugi (Sukob; humanitarna kriza; povratnici; FGM) Somalija CG* [2011] UKUT 445 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil (UK), presuda od 18. maja 2012, *AK (Član 15(c)) Avganistan CG* [2012] UKUT 00163 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 13. novembra 2012, *MN i drugi (Ahmadis – uslovi u zemlji – rizik) Pakistan CG* [2012] UKUT 00389 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 31. januara 2013, *CM (EM smernice o zemlji; otkrivanje) Zimbabve CG* [2013] UKUT 00059(IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 3. decembra 2013, *MS (Kopti hrišćani: Egipat) CG* [2013] UKUT 00611 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od 3. oktobra 2014, *MOJ i drugi (Povratak u Mogadiš) Somalija CG* [2014] UKUT 00442 (IAC).
- Viši tribunal, Veće za imigraciju i azil, presuda od of 29. maja 2015, *NA i VA (Zaštita: Član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija* [2015] UKUT 00432 (IAC)

3.6 Sudovi i sudska veća država koje nisu članica Evropske unije

- Australija, Savezni sud, presuda od 23. avgusta 2000, *Minister for Immigration & Multicultural Affairs protiv Khawar* [2000] FCA 1130.
- Australija, Visoki sud, presuda od 13. aprila 2000, *Chen Shi Hai protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs* [2000] 170 ALR 553.
- Australija, Visoki sud, presuda od 16. novembra 2000, *Minister for Immigration and Multicultural Affairs protiv Haji Ibrahim* [2000] HCA 55.
- Kanada, Visoki sud, presuda od 30. juna 1993, *Attorney General protiv Ward* [1993] 2 SCR 689.
- Novi Zeland, Organ za žalbe u vezi sa statusom izbeglice, odluka od 30. aprila 1992, *Žalba za status izbeglice br. 1/92 Re SA*. Organ za žalbe u vezi sa statusom izbeglice (Novi Zeland), odluka od 11. septembra 2008, *Žalba za status izbeglice br. 76044*.

Prilog C: Metodologija

Metodologija za razradu ove analize

Iako se tragalo za načinom rada koliko je to moguće u okviru metodologije za EASO-ovu seriju za profesionalni razvoj u celini, razrada ove analize kao jedne od četiri teme koje se obrađuju u skladu s ugovorom između EASO-a i IARLJ-Europe radi pripreme osnovnih materijala za obuku u oblasti pravosuđa, zahtevala je izmenjen pristup. Već je napomenuto u odeljku o saradnicima (str. 3) da je proces izrade nacрта imao dve glavne komponente: izradu nacрта za koju se pobrinuo tim stručnjaka za izradu nacрта; i recenziju, savetovanje i sveukupan nadzor rada tima za izradu nacрта od strane uredničkog tima (UT) sastavljenog isključivo od sudija.

Pripremna faza

Tokom pripremne faze UT je uz konsultacije s timom za izradu nacрта razmotrio i usaglasio obim, strukturu i sadržaj analize. Tim za izradu nacрта je na osnovu toga pripremio:

1. provizornu bibliografiju relevantnih dostupnih izvora i materijala o datoj temi;
2. privremenu zbirku relevantne sudske prakse na datu temu;
3. primer tekućeg rada;
4. pripremni prateći izveštaj koji je obuhvatio privremenu detaljnu strukturu analize i izveštaj o napretku.

Ovi materijali su predstavljeni uredničkom timu, koji je timu za izradu nacрта pružio opšte smernice i konkretnije povratne informacije u vidu uputstava u vezi sa daljom razradom analize i zbirke sudske prakse.

Faza izrade nacрта

Tim za izradu nacрта je razradio nacrt analize i zbirku sudske prakse u skladu sa EASO-ovim stilskim vodičem koristeći interno dokumentarno istraživanje i analizu zakonodavstva, sudske praksu, materijale za obuku i svu drugu relevantnu literaturu, kao što su knjige, izveštaji, komentari, smernice i članci iz pouzdanih izvora. Pod koordinacijom vođe tima, delovi analize i zbirke sudske prakse dodeljeni su članovima tima radi izrade početnog nacрта. Ove početne nacрте su zatim razmatrali drugi članovi tima uz potpunu razmenu mišljenja, nakon čega je nacrt prerađivan u skladu s tim diskusijama.

Prvi nacrt, koji je izradio tim za izradu nacрта, predstavljen je uredničkom timu, koji je bio zadužen za recenziju nacрта s ciljem da pomogne timu za izradu nacрта da poboljša njegov kvalitet. Shodno tome, urednički tim je dao dodatne instrukcije timu za izradu nacрта u pogledu strukture, formata i sadržaja. U skladu s tim uputstvima, tim za izradu nacрта izvršio je dodatne izmene i dopune i dostavio drugi nacrt uredničkom timu. Ovaj nacrt je predstavljen UNHCR-u, koji je izrazio svoje stavove. Urednički tim ih je uzeo u obzir u svojoj recenziji, a izvršio je i neke dodatne izmene u saradnji sa timom za izradu nacрта, kako bi se tekstovi pripremili za spoljne konsultacije. EASO je takođe konsultovan i urednički tim je uzeo njegove komentare u obzir prilikom svake faze izrade.

Spoljne konsultacije

EASO je predstavio nacrt sudske analize i zbirku sudske prakse EASO-voj mreži članova sudova i tribunala, UNHCR-u i članovima EASO-ovog savetodavnog foruma koji su pozvani da pregledaju materijal i pruže povratne informacije kako bi pomogli uredničkom timu u vezi sa daljim poboljšanjem kvaliteta. U okviru ovog procesa traženi su i dobijeni komentari od sudija Suda pravde Evropske unije (CJEU) i Evropskog suda za ljudska prava (ECtHR).

Urednički tim je uzeo u obzir dobijene povratne informacije i došao do zaključaka o proizašlim promenama koje je potrebno izvršiti. Tim stručnjaka je pod vođstvom i nadzorom uredničkog tima izvršio završne revizije.

Prilog D: Izabrana bibliografija

1. Zvanični dokumenti

1.1 Evropska unija

EASO, *Country of Origin Information Report, South and Central Somalia: Country Overview*, August 2014.

EASO, *Article 15(c) Qualification Directive (2011/95/EU) – A Judicial Analysis*, December 2014.

EASO, *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A Judicial Analysis*, 2016.

EASO, *Ending International Protection – A Judicial Analysis*, 2016 (forthcoming).

European Commission, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 12 September 2001, COM(2001) 510 final.

European Commission, Proposal for Directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted, 21 October 2009, COM(2009) 551 final.

European Commission, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted (recast), 23 October 2009, COM(2009) 551 final/2.

European Commission, Communication from the European Commission to the European Parliament and the Council, Towards a Reform of the Common European Asylum System and Enhancing Legal Avenues to Europe, 6 April 2016, COM(2016) 197 final.

European Commission, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection and for the content of the protection granted and amending Council Directive 2003/109/EC of 25 November 2003 concerning the status of third-country nationals who are long-term residents, 13 July 2016, COM(2016) 466 final.

European Council, *Presidency Conclusions*, Tampere European Council 15 and 16 October 1999, SN 200/99, Brussels.

European Council, Note from the Presidency to the Asylum Working Party, Discussion Paper on Subsidiary Protection, 19 November 1999, 13167/99 ASILE 41.

European Council, Note from the General Secretariat of the Council to the Asylum Working Party, Compilation of replies to Questionnaire on Complementary Forms of Protection, 3 May 2001, EU Doc 8378/01 ASILE 27.

European Council, Legal Service, 15 November 2001, EU Doc 14348/02.

European Council, Asylum Working Party, Outcome of Proceedings, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 24 April 2002, EU Doc 7882/02 ASILE 20.

European Council, Outcome of Proceedings from the Asylum Working Party, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 17 June 2002, EU Doc 9038/02 ASILE25.

European Council, Asylum Working Party, Outcome of Proceedings, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 9 July 2002, EU Doc 10596/02 ASILE 36.

European Council, Asylum Working Party, Outcome of Proceedings, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 9 September 2002, EU Doc 11356/02 ASILE 40.

European Council, Presidency Note to the Strategic Committee on Immigration, Frontiers and Asylum, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 20 September 2002, EU Doc 12148/02 ASILE 43.

European Council, Asylum Working Party, Outcome of Proceedings, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 25 September 2002, EU Doc 12199/02 ASILE 45.

European Council, Presidency Note to the Permanent Representative Committee, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 7 October 2002, EU Doc 12534/02 ASILE 49.

European Council, Asylum Working Party, Outcome of Proceedings, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 23 October 2002, EU Doc 12620/02 ASILE 54.

European Council, Asylum Working Party/SCIFA/Corperer, Outcome of Proceedings, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 8 November 2002, EU Doc 13648/02 ASILE 61.

European Council, Presidency Note to the Permanent Representative Committee, Proposal for a Council Directive on minimum standards for the qualification and status of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection, 15 November 2002, EU Doc 14308/02 ASILE 65.

1.2 Savet Evrope

European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *ECRI General Policy Recommendation No. 7 on National Legislation to Combat Racism and Racial Discrimination*, 13 December 2002.

1.3 Ujedinjene nacije

Human Rights Committee, *General Comment No 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)*, 10 March 1992.

Human Rights Committee, *General Comment No 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant*, 26 May 2004.

International Law Commission, *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*, United Nations General Assembly Resolution 56/83, 12 December 2001.

Security Council, *Resolution 1820(2008)*, 19 June 2008, UN Doc S/Res/1820(2008).

1.4 Ujedinjeno Kraljevstvo

Home Office, *Country Information and Guidance, Syria: Security and Humanitarian Situation*, December 2014.

Home Office, *Asylum Policy Instruction, Accessing Credibility and Refugee Status*, 6 January 2015.

Home Office, *Country Information and Guidance, Iraq: Security Situation*, November 2015.

2. Publikacije

2.1 Referentni materijali

- Battjes, H., *European Asylum Law and International Law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2006).
- Foster, M., *International Refugee Law and Socio-Economic Rights. Refuge from Deprivation* (CUP, 2009).
- Goodwin-Gill, G.S., and McAdam, J., *The Refugee in International Law* (3rd edn, OUP, 2007).
- Grahl-Madsen, A., *The Status of Refugees in International Law* (Vols, I & II, A.W. Sitjhoff, 1966 and 1972).
- Hailbronner, K., *Immigration and Asylum Law and Policy in the European Union* (Kluwer Law International, 2000).
- Hailbronner, K., and Thym, D. (eds.), *EU Immigration and Asylum Law, A Commentary* (2nd edn, C.H. Beck, Hart & Nomos, 2016).
- Hathaway, J.C., *The Rights of Refugees under International Law* (CUP, 2005).
- Hathaway, J.C., and Foster, M., *The Law of Refugee Status* (2nd edn, CUP, 2014).
- McAdam, J., *Complementary Protection in International Refugee Law* (OUP, 2007).
- Peers, S., Moreno-Lax, V., Garlick, M., and Guild, E. (eds.), *EU Immigration and Asylum Law (Text and Commentary): Second Revised Edition. Vol. 3: EU Asylum Law* (2nd edn, Brill, 2015).
- Zimmermann, A., *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees – A Commentary* (OUP, 2011).

2.2 Publikacije UNHCR-a

- UNHCR, *Agents of Persecution – UNHCR Position*, 1995.
- UNHCR, *Position Paper on Relocating Internally as a Reasonable Alternative to Seeking Asylum (The So-Called 'Internal Flight Alternative' or 'Relocation Principle')*, February 1999.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 1: Gender-Related Persecution within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 7 May 2002, UN Doc HCR/GIP/02/01.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 2: 'Membership of a Particular Social Group' within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 7 May 2002, UN Doc HCR/GIP/02/02.
- UNHCR, *Sexual and Gender Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons: Guidelines for Prevention and Response*, May 2003.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 4: 'Internal Flight or Relocation Alternative' within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 23 July 2003, UN Doc HCR/GIP/03/04.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugees Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 28 April 2004, UN Doc HCR/GIP/04/06.
- UNHCR, *UNHCR Annotated Comments on the EC Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted (OJ L 304/12 of 20.9.2004)*, January 2005.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 7: The Application of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees to Victims of Trafficking and Persons at Risk of Being Trafficked*, 7 April 2006, UN Doc. HCR/GIP/06/07.
- UNHCR, *Asylum in the European Union. A Study of the Implementation of the Qualification Directive*, November 2007.

- UNHCR, *Statement on Subsidiary Protection under the EC Qualification Directive for People Threatened by Indiscriminate Violence*, January 2008.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 22 December 2009, UN Doc HCR/GIP/09/08.
- UNHCR, *UNHCR Comments on the European Commission's Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards for the qualification and status of third country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted (COM(2009)551, 21 October 2009)*, July 2010.
- UNHCR, *Safe at Last? Law and Practice in Selected EU Member States with Respect to Asylum-Seekers Fleeing Indiscriminate Violence*, July 2011.
- UNHCR, *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, 1979, reissued December 2011.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 9: Claims to Refugee Status Based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 23 October 2012, UN Doc HCR/GIP/12/09.
- UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 10: Claims to Refugee Status related to Military Service within the Context of Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 12 November 2014, UN Doc. HCR/GIP/13/10/Corr.1.
- UNHCR, *Handbook on Protection of Stateless Persons under the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons*, 2014.
- UNHCR, *The Case Law of the European Regional Courts: The Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: Refugees, Asylum-Seekers, and Stateless Persons*, 2015.
- UNHCR Executive Committee, *Refugee Women and International Protection*, ExCom Conclusion No 39 (XXXVI), 1985.
- UNHCR Executive Committee, *Refugee Protection and Sexual Violence*, ExCom Conclusion No 73 (XLIV), 8 October 1993.

2.3 Publikacije IARLJ-a

- IARLJ, *Asylum Law*, 1st International Judicial Conference, 1-2 December 1995, London, United Kingdom, 1996.
- IARLJ, *Refugee and Asylum Law: Assessing the Scope for Judicial Protection*, 2nd World Conference, 9-11 January 1997, Nijmegen, Netherlands, 1997.
- IARLJ, *The Realities of Refugee Determination on the Eve of a New Millennium: The Role of the Judiciary / Les réalités de la détermination du statut de réfugié à l'aube du nouveau millénaire: Rôle du système judiciaire*, 3rd World Conference, October 1998, Ottawa, Canada, 1999.
- IARLJ, *The Changing Nature of Persecution / La nature changeante de la persécution*, 4th World Conference, October 2000, Bern, Switzerland, 2001.
- IARLJ, *Forced Migration and the Advancement of International Protection / Migración forzada y el avance de la protección internacional*, 7th World Conference, 6-9 November 2006, Mexico City, Mexico, 2006.
- IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, 2007.
- IARLJ, *Where to Now: Charting the Future Course of International Protection*, Proceedings of the 8th World Conference of 28-30 January 2009, Cape Town, South Africa, 2009.
- IARLJ, *Assessment of Credibility in Refugee and Subsidiary Protection Claims under the EU Qualification Directive: Judicial Criteria and Standards*, prepared by J. Barnes and A. Mackey, 2013.
- IARLJ/EASO, *An Introduction to the Common European Asylum System (CEAS) for Courts and Tribunals – A Judicial Analysis*, August 2016.

IARLJ/EASO, *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System (CEAS) – A Judicial Analysis*, forthcoming.

IARLJ/EASO, *Access to Procedures governing International Protection and the Non-Refoulement Principle – A Judicial Analysis*, forthcoming.

2.4 Publikacije nevladinih organizacija

ECRE, *ECRE Information Note on the Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on minimum standards for the qualification of third country nationals and stateless persons as refugees or as persons who otherwise need international protection and the content of the protection granted*, October 2004.

ECRE, *ECRE Information Note on the Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection, for a uniform status for refugees or for persons eligible for subsidiary protection, and for the content of the protection granted (recast)*, October 2013.

ECRE, Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland and Hungarian Helsinki Committee, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative*, 2014.

ECRE Asylum Aid, Fluchtelingen Werk Nederland and Hungarian Helsinki Committee, *Actors of Protection and the Application of the Internal Protection Alternative, National Report, Belgium*, 2014.

2.5 Akademska literatura

Baldaccini, A., 'Refugee Protection in Europe: Reconciling Asylum with Human Rights', *Justice Journal* (2004) 117-128.

Bank, R., 'The Transposition of the Qualification Directive in Germany', in K. Zwaan (ed.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007) 109-126.

Battjes, H., 'Subsidiary Protection and Reduced Rights', in K. Zwaan (ed.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007) 49-57.

Battjes, H., 'Subsidiary Protection and Other Alternative Forms of Protection', in V. Chetail and C. Bauloz (eds.), *Research Handbook on International Law and Migration* (Edward Elgar Publishing, 2014) 541-561.

Bauloz, C., and Ruiz, G., 'Refugee Status and Subsidiary Protection: Towards a Uniform Content of International Protection?', in V. Chetail, P. De Bruycker and F. Maiani (eds.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016) 216-245.

Bell, M., 'Protecting LGBT People Seeking Asylum: Guidelines on the Refugee Status Directive', ILGA-Europe, October 2005.

Bianku, L., 'Roundtable Discussion with the IARLJ, the CJEU and the ECtHR on Leading Asylum Cases', *IJRL* (2013) 382-393.

Boeles, P., den Heijer, M., Lodder, G., and Wouters, K., *European Migration Law* (2nd edn, Intersentia, 2014). Carlier, J.-Y., 'Réfugiés: Identification et statut des personnes à protéger. La directive qualification', in F. Julien-La-ferrière, H. Labayle and Ö. Edström (eds.), *La politique européenne d'immigration et d'asile: Bilan critique cinq ans après le Traité d'Amsterdam / The European Immigration and Asylum Policy: Critical Assessment Five Years after the Amsterdam Treaty* (Bruylant, 2005) 289-322.

Carlier, J.-Y., *Droit d'asile et des réfugiés de la protection aux droits* (Martinus Nijhoff Publishers, 2007).

Castel, J. 'Rape, Sexual Assault and the Meaning of Persecution', *IJRL* (1992) 39-56.

Cherubini, F., *Asylum Law in the European Union* (Routledge, 2015).

Chetail, V., 'The Implementation of the Qualification Directive in France: One Step Forward and Two Steps Backward', in K. Zwaan (ed.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publisher, 2007) 87-101.

Chetail, V., 'Are Refugee Rights Human Rights? An Unorthodox Questioning of the Relations between Refugee Law and Human Rights Law', in R. Rubio-Marín (ed.), *Human Rights and Immigration* (Collected Courses of the Academy of European Law, OUP, 2014) 19-72.

- Chetail, V., De Bruycker, P., and Maiani, F. (eds.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016).
- Crawford, J., Pellet, A., and Olleson, S. (eds.), *The Law of International Responsibility* (OUP, 2010).
- de Groot, R., 'Survey on Rules on Loss of Nationality in International Treaties and Case Law', CEPS Paper No 57, 2013.
- Dörig, H., 'German Courts and their Understanding of the Common European Asylum System', IJRL (2013) 768-778.
- Dörig, H., in K. Hailbronner and D. Thym (eds.), *EU Immigration and Asylum Law, A Commentary* (2nd edn, C.H. Beck, 2016).
- Durieux, J.-F., 'Salah Sheekh is a Refugee: New Insights into Primary and Subsidiary Forms of Protection', Refugee Studies Centre, Working Paper Series No 49, 2008.
- Durieux, J.-F., 'Of War, Flows, Laws and Flaws: A Reply to Hugo Storey', RSQ (2012) 161-176.
- Eaton, J., 'The International Protection Alternative under European Union Law: Examining the Recast Qualification Directive', IJRL (2012) 765-792.
- Errera, R., 'La directive européenne du 29 avril 2004 sur le statut de réfugié et la protection internationale et les garanties contenues dans la Convention européenne des droits de l'homme', Revue trimestrielle des droits de l'homme (2008).
- Errera, R., 'The CJEU and Subsidiary Protection: Reflections on Elgafaji – and After', IJRL (2011) 93-110.
- Ferguson Sidorenko, O., *The Common European Asylum System: Background, Current State of Affairs, Future Directions* (TMC Asser Press, 2007).
- Foster, M., 'The "Ground with the Least Clarity": A Comparative Study of Jurisprudential Developments relating to Membership of a Particular Social Group', UNHCR Legal and Protection Policy Research Series, 2012.
- Fripp, E., 'International Humanitarian Law and the Interpretation of "Persecution" in Article 1A(2) CSR51', IJRL (2014) 382-403.
- Fullerton, M., 'A Tale of Two Decades: War Refugees and Asylum Policy in the European Union', Brooklyn Law School Legal Studies, Research Paper No 175, November 2009.
- Garlick, M., 'International Protection in Court: The Asylum Jurisprudence of the Court of Justice of the EU and UNHCR', RSQ (2015) 107-130.
- Gil-Bazo, M.-T., 'Refugee Status, Subsidiary Protection, and the Right to Be Granted Asylum under EC Law', UNHCR New Issues in Refugee Research, Research Paper No 136, November 2006.
- Gil-Bazo, M.-T., 'The Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Right to Be Granted Asylum in the Union's Law', RSQ (2008) 33-52.
- Gil-Bazo, M.-T., 'Refugee Protection under International Human Rights Law: From Non-Refoulement to Residence and Citizenship', RSQ (2015) 11-42.
- Gilbert, G., 'Is Europe Living Up to its Obligations to Refugees?', European Journal of International Law (2004) 963-987.
- Goodwin-Gill, G.S., *The Refugee in International Law* (2nd edn, OUP, 1996).
- Goodwin-Gill, G.S., 'The International Law of Refugee Protection', in E. Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long and N. Sigona (eds.), *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies* (OUP, 2014).
- Goudappel, F.A.N.J., and Raulus, H.S.R. (eds.), *The Future of Asylum in the European Union: Problems, Proposals and Human Rights* (TMC Asser Press, 2011).
- Grabenwarter, C., *European Convention of Human Rights, Commentary* (Nomos, 2014).
- Grahl-Madsen, A., 'International Refugee Law Today and Tomorrow', Archiv des Völkerrechts (1982) 411-467.
- Greenman, K., 'A Castel Built on Sand? Article 3 ECHR and the Source of Risk in Non-Refoulement Obligations in International Law', IJRL (2015) 264-296.
- Guild, E., 'The Europeanisation of Europe's Asylum Policy', IJRL (2006) 630-641.
- Guild, E., Carrera, S., and Eggenschwiler, A. (eds.), *The Area of Freedom, Security and Justice Ten Years On: Successes and Future Challenges under the Stockholm Programme*, CEPS, 2010.

- Guild, E., and Minderhoud, P. (eds.), *The First Decade of EU Migration and Asylum Law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2011).
- Hailbronner, K., 'Principles of International Law Regarding the Concept of Subsidiary Protection', in D. Bouteillet-Paquet (ed.), *Subsidiary Protection of Refugees in the European Union: Complementing the Geneva Convention?* (Bruylant, 2002) 3-18.
- Hailbronner, K., and Alt, S., 'Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004 on Minimum Standards for the Qualification and Status of Third Country Nationals or Stateless Persons as Refugees or as Persons Who Otherwise Need International Protection and the Content of the Protection Granted, Articles 1-10', in K. Hailbronner (ed.), *European Immigration and Asylum Law: A Commentary* (Hart, 2010) 1006.
- Hailbronner, K., Renner, G., and Maaßen, H.-G., (eds.), *Staatsangehörigkeitsrecht* (3rd edn., C.H. Beck, 2010).
- Harvey, C., 'The Right to Seek Asylum in the European Union', *European Human Rights Law Review* (2004) 17-36.
- Harvey, C., 'Time for Reform? Refugees, Asylum-Seekers, and Protection under International Human Rights Law', *RSQ* (2015) 43-60.
- Hathaway, J.C., *The Law of Refugee Status* (Butterworths, 1991). Hathaway, J.C., 'What's in a Label?', *EJML* (2003) 1-21.
- Hathaway, J.C., 'Leveraging Asylum', *Texas International Law Journal* (2010) 503-536.
- Hathaway, J.C., and Foster, M., 'Internal Protection/Relocation/Flight Alternative as an Aspect of Refugee Status Determination', in E. Feller, V. Türk and F. Nicholson (eds.), *Refugee Protection in International Law, UNHCR's Global Consultations on International Protection* (CUP, 2003) 357-417.
- Hathaway, J.C., Haines, R.P.G., Kagan, M., et al., 'The Michigan Guidelines on Nexus to a Convention Ground', *Michigan Journal of International Law* (2002) 211-221.
- Hathaway, J.C., and Hicks, W.S., 'Is There a Subjective Element in the Refugee Convention's Requirement of "Well-Founded Fear"?'', *Michigan Journal of International Law* (2005) 505-562.
- Jakuleviciene, I., 'Is There a Need for an Extension of Subsidiary Protection in the European Union Qualification Directive?', *Jurisprudence* (2010) 215-232.
- Julien-Laferrrière, F., 'La compatibilité de la politique d'asile de l'Union européenne avec la Convention de Genève du 28 juillet 1951 relative au statut de réfugié', in V. Chetail and J. Flauss (eds.), *La Convention de Genève du 18 juillet 1951 relative au statut des réfugiés 50 ans après: Bilan et perspectives* (Bruylant, 2001) 257-286.
- Julien-Laferrrière, F., Labayle, H., and Edström, Ö. (eds.), *The European Immigration and Asylum Policy: Critical Assessment Five Years after the Amsterdam Treaty* (Bruylant, 2005).
- Juss, S., 'Problematizing the Protection of "War Refugees": A Rejoinder to Hugo Storey and Jean-François Durieux', *RSQ* (2013) 122-147.
- Kälin, W., 'Non-State Agents of Persecution and the Inability of the State to Protect', *Georgetown Immigration Law Journal* (2001) 415-431.
- Kälin, W., 'Gender-Related Persecution', in V. Chetail and V. Gowlland-Debbas (eds.), *Switzerland and the International Protection of Refugees* (Kluwer Law International, 2002) 111-128.
- Kelley, N., 'Internal Flight/Relocation/Protection Alternative: Is It Reasonable?', *IJRL* (2002) 4-44-.
- Klug, A., 'Harmonization of Asylum in the European Union – Emergence of an EU Refugee System?', *German Yearbook of International Law* (2004) 594-628.
- Kosar, D., 'Inclusion before Exclusion or Vice Versa: What the Qualification Directive and the Court of Justice Do (Not) Say', *IJRL* (2013) 87-119.
- Lambert, H., 'The EU Asylum Qualification Directive, Its Impact on the Jurisprudence of the United Kingdom and International Law', *International and Comparative Law Quarterly* (2006) 161-192.
- Lambert, H., 'The Next Frontier: Expanding Protection in Europe for Victims of Armed Conflict and Indiscriminate Violence', *IJRL* (2013) 207-234.
- Lambert, H., 'Refugee Status, Arbitrary Deprivation of Nationality, and Statelessness within the Context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees', *UNHCR, Legal and Protection Policy Research Series*, 2014.

- Lauterpacht, E., and Bethlehem, D., 'The Scope and Content of the Principle of *Non-Refoulement*: Opinion', in E. Feller, V. Türk and F. Nicholson (eds.), *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection* (Cambridge University Press, 2003) 87-177.
- Leboeuf, L., and Tsourdi, E., 'Towards a Re-Definition of Persecution? Assessing the Potential Impact of Y and Z', HRLR (2013) 402-415.
- Lehmann, J.M., 'Persecution, Concealment and the Limits of a Human Rights Approach in (European) Asylum Law – The Case of Germany v Y and Z in the Court of Justice of the European Union', IJRL (2014) 65-81.
- Mandal, R., 'Protection Mechanisms Outside of the 1951 Convention ("Complementary Protection")', UNHCR Legal and Protection Policy, Doc PPLA/2005/02, June 2005.
- Mariño Menéndez, F.M., 'Recent Jurisprudence of the United Nations Committee against Torture and the International Protection of Refugees', RSQ (2015) 61-78.
- Marx, R., 'The Criteria of Applying the "Internal Flight Alternative" Test in National Refugee Status Determination Procedures', IJRL (2002) 179-218.
- Marx, R., *Handbuch zum Flüchtlingsschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie* (2nd edn., Wolters/Kluwer Law International, 2012).
- McAdam, J., 'Complementary Protection and Beyond: How States Deal with Human Rights Protection', UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No 118, 2005.
- McAdam, J., 'The European Union Qualification Directive: The Creation of a Subsidiary Protection Regime', IJRL (2005) 461-516.
- McAdam, J., 'The Qualification Directive: An Overview', in K. Zwaan (ed.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues, and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007) 7-30.
- McAdam, J., 'Regionalising International Refugee Law in the European Union: Democratic Revision or Revisionist Democracy?', Victoria University of Wellington Law Review (2007) 255-280.
- McAdam, J., 'The Standard of Proof in Complementary Protection Cases: Comparative Approaches in North America and Europe', University of South Wales Faculty of Law Research Series, Paper No 50, 2008.
- Millibank, J., 'From Discretion to Disbelief: Recent Trends in Refugee Determination on the Basis of Sexual Orientation in Australia and the United Kingdom', IJRL (2009) 391-414.
- Mole, N., and Meredith, C., 'Asylum and the European Convention on Human Rights', Human Rights Files No 9, Council of Europe Publishing, 2010.
- Moreno-Lax, V., 'Of Autonomy, Autarky, Purposiveness and Fragmentation: The Relationship between EU Asylum Law and International Humanitarian Law', in D.J. Cantor and J.-F. Durieux (eds.), *Refuge from Inhumanity? War Refugees and International Humanitarian Law* (Brill/Nijhoff, 2014) 295-341.
- Musalo, K., 'Conscientious Objection as a Basis for Refugee Status: Protection for the Fundamental Rights of Freedom of Thought, Conscience and Religion', RSQ (2007) 69-78.
- Noll, G., *Negotiating Asylum. The EU Acquis, Extraterritorial Protection and the Common Market of Deflection* (Martinus Nijhoff Publishers, 2000).
- Noll, G., 'International Protection Obligations and the Definition of Subsidiary Protection in the EU Qualification Directive', in M.C.D.U. de Sousa, P. De Bruycker and U. Brandl (eds.), *The Emergence of a European Asylum Policy* (Bruylant, 2004) 183-194.
- Noll, G., 'Evidentiary Assessment and the EU Qualification Directive', UNHCR New Issues in Refugee Research, Working Paper No 117, 2005.
- Noll, G., 'Asylum Claims and the Translation of Culture into Politics', Texas International Law Journal (2006) 491-501.
- O'Nions, H., *Asylum – A Right Denied: A Critical Analysis of European Asylum Policy* (Ashgate, 2014).
- O'Sullivan, M., 'Acting the Part: Can Non-State Entities Provide Protection under International Refugee Law?', IJRL (2012) 85-110.
- Pearce, H., 'An Examination of the International Understanding of Political Rape and the Significance of Labeling it Torture', IJRL (2002) 534-560.
- Peers, S., *EU Justice and Home Affairs* (3rd edn., OUP, 2011).

- Peers, S., 'The Revised Directive on Refugee and Subsidiary Protection Status', Statewatch, 2011.
- Peers, S., 'The Second Phase of the Common European Asylum System: A Brave New World – or Lipstick on a Pig?', Statewatch, 2013.
- Peers, S., Guild, E., Acosta, D., Groenendijk, K., and Moreno Lax, V., *EU Immigration and Asylum Law (Text and Commentary): Second Revised Edition. Vol. 2: EU Immigration Law* (2nd edn, Brill, 2012).
- Pellonpää, M., 'ECHR Case-Law on Refugees and Asylum Seekers and Protection under the 1951 Refugee Convention: Similarities and Differences', in IARLJ, *The Changing Nature of Persecution* (IARLJ, 2000) 146-148.
- Phuong, C., 'Persecution by Non-State Agents: Comparative Judicial Interpretations of the 1951 Refugee Convention', EJML (2003) 521-532.
- Piotrowicz, R., and Van Eck, C., 'Subsidiary Protection and Primary Rights', *International and Comparative Law Quarterly* (2004) 107-138.
- Pirjola J., 'European Asylum Policy – Inclusions and Exclusions under the Surface of Universal Human Rights Language', EJML (2009) 347-366.
- Rodrigues Araújo, A.M., 'The Qualification for Being a Refugee under EU Law: Religion as a Reason for Persecution', EJML (2014) 535-558.
- Storey, H., 'The Internal Flight Alternative Test: The Jurisprudence Re-Examined', IJRL (1998) 499-532. Storey, H., 'EU Qualification Directive: A Brave New World?', IJRL (2008) 1-49.
- Storey, H., 'Armed Conflict in Asylum Law: The "War-Flaw"', RSQ (2012) 1-32.
- Storey, H., 'Persecution: Towards a Working Definition', in V. Chetail and C. Bauloz (eds.), *Research Handbook on Migration and International Law* (Edward Elgar Publishing, 2014) 459-518.
- Storey, H., 'Qualification for Subsidiary Protection', in K. Hailbronner and D. Thym (eds.), *EU Immigration and Asylum Law Commentary* (2nd edn, C.H. Beck, 2016).
- Storey, H., 'The Meaning of "Protection" within the Refugee Definition', RSQ (2016) 1-34.
- Türk, V., 'Non-State Agents of Persecution', in V. Chetail and V. Gowlland-Debbas (eds.), *Switzerland and the International Protection of Refugees / La Suisse et la protection internationale des réfugiés* (Kluwer Law International, 2002) 95-109.
- Uebersax, P., and Rudin, B., (eds.), *Ausländerrecht* (Helbing Lichtenhahn Verlag, 2009).
- Vedsted-Hansen, J., 'Common EU Standards on Asylum – Optional Harmonization and Exclusive Procedures?', EJML (2005) 369-376.
- Wouters, K., *International Legal Standards for the Protection from Refoulement* (Intersentia, 2009).
- Zimmermann, A. (ed.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its Protocol: A Commentary* (OUP, 2011).
- Zimmermann, A., and Mahler, C., 'Article 1 A, para. 2 (Definition of the Term "Refugee" / Définition du terme "réfugié")', in A. Zimmermann (ed.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its Protocol: A Commentary* (OUP, 2011) 281-465.
- Zwaan, K. (ed.), *The Qualification Directive: Central Themes, Problem Issues and Implementation in Selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2007).

Prilog E: Zbirka sudske prakse

Sud pravde Evropske unije

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Sud pravde Evropske unije	<p><i>Meki Elagafaji i Noor Elagafaji protiv Staatssecretaris van Justitie</i> predmet C-465/07 EU:C:2009:94 17.2.2009.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Raad van State – Holandija u vezi s odnosom između člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji i člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i tumačenje termina „individualna pretnja“, neselektivno subsidijarna zaštita – član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda – član 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji – odnos između čl. 15. tačka (c) i čl. 15. tačke (a) i (b) Direktive o kvalifikaciji – stvarni rizik od ozbiljne nepravde</p> <p>Član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao pravni osnov člana 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji, stav 28: „U tom pogledu, iako osnovno pravo zagarantovano članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda čini deo opštih principa prava Zajednice, čije poštovanje osigurava Sud, i iako se sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava uzima u obzir prilikom tumačenja opsega tog prava u pravnom poretku Zajednice, član 15. tačka (b) Direktive je zapravo taj koji suštinski odgovara članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. [...]”</p> <p>Odnos između člana 15. tačka (c) i člana 15. tačke (a) i (b) Direktive o kvalifikaciji, stav 32, 33. i 38: „32. U tom pogledu, mora se napomenuti da termini „smrtna kazna“, „pogubljenje“, „mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla“ korišćeni u članu 15. tačke (a) i (b) Direktive obuhvataju situacije u kojima je podnosilac zahteva za ostvarenje subsidiarne zaštite posebno izložen riziku od određene vrste nepravde. 33. Nasuprot tome, nepravdu definisanu u članu 15. tačka (c) Direktive čini „ozbiljna i individualna pretnja životu ili telesnom integritetu [podnosioca zahteva]“, obuhvata opštiji rizik od nepravde. [...] 38. Izuzetnu prirodu te situacije potvrđuje i činjenica da je relevantna zaštita subsidijarna, kao i struktura člana 15. Direktive, budući da nepravda definisana u tačkama (a) i (b) tog člana zahteva jasan stepen individualizacije. Iako je zaista tačno da kolektivni faktori igraju značajnu ulogu u primeni člana 15. tačka (c) Direktive, u tom smislu da lice o kom je reč pripada, kao i drugi ljudi, krugu potencijalnih žrtava neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, ta odredba se ipak mora tumačiti dosledno u odnosu na druge dve situacije navedene u članu 15. Direktive i stoga se mora tumačiti oslanjajući se na tu individualizaciju.”</p> <p>Definicija stvarnog rizika prema članu 15. tačka (c) Direktive, stav 40: „Štaviše, treba dodati da se prilikom pojedinačne procene zahteva za dobijanje subsidijarne zaštite prema članu 4. stav 3. Direktive u obzir može uzeti sledeće: [...] – eventualno postojanje ozbiljnih indikacija stvarnog rizika, poput onih navedenih u članu 4. stav 4. Direktive, indikacija prema kojima stepen neselektivnog nasilja potrebnog za ispunjavanje uslova za dobijanje subsidijarne zaštite može biti niži.”</p>	CIEU – NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 25904/07.

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Sud pravde Evropske unije (Veliko veće)	<p><i>Aydin Salahadin Abdulla i drugi protiv Bundesrepublik Deutschland</i> spojeni predmeti C-175/08, C-176/08, C-179/08 i C-179/08 EU:C:2010:105 2.3.2010.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Bundesverwaltungsgericht – Nemačka o prestanku statusa izbeglice na osnovu člana 11. Direktive o kvalifikaciji.</p> <p>Zaštita od progona – međunarodne organizacije – trajnost zaštite – prethodni progon</p> <p>Mogućnost zemlje porekla da obezbedi zaštitu od činova progona čine ključni elementi procene koja dovodi do odobravanja ili, u zavisnosti od slučaja, a na osnovu suprotnog zaključka, do prestanka statusa izbeglice. [...] 70. Da bi došlo do zaključka da strah nekog izbeglog lica od proganjanja više nije osnovan, nadležni organi prema članu 7. stav 2. Direktive moraju potvrditi, uzimajući u obzir individualnu situaciju u kojoj se izbeglo lice nalazi, da su davalac ili davaoci zaštite treće zemlje o kojoj je reč preduzeli opravdane mere u cilju sprečavanja progona, te da dakle imaju, između ostalog, efikasan pravni sistem za otkrivanje, sudsko gonjenje i kažnjavanje činova koja se smatraju proganjanjem, kao i da državljanin o kom je reč ima pristup takvoj zaštiti ako više ne bude imao status izbeglice. 71. Ta potvrda znači da nadležni organi moraju proceniti naročito uslove rada, s jedne strane institucija, vlasti i bezbednosnih snaga, a s druge strane svih grupa organa treće zemlje koji bi zbog svog činjenja ili nečinjenja mogli biti odgovorni za činove proganjanja primaoca statusa izbeglice ako se vrati u tu zemlju. U skladu sa članom 4. stav 3. Direktive, a u vezi s procenom činjenica i okolnosti, ti organi mogu uzeti u obzir, između ostalog, zakone i propise zemlje porekla, zatim način njihove primene, kao i stepen do kog su u toj zemlji ljudska prava zaštićena.</p> <p>Trajnost zaštite (fundamentalno izmenjene okolnosti), stav 72-73. „72. Pored toga, u članu 11. stav 2. Direktive navodi se da promena okolnosti koju evidentiraju nadležni organi mora biti, toliko značajna i stalna“ da se strah izbeglog lica od progona više ne može smatrati osnovanim. 73. izmenjene okolnosti će biti „značajne i stalne“ prirode u smislu člana 11. stav 2. Direktive onda kada se faktori koji su predstavljali osnovu straha izbeglog lica od proganjanja budu mogli smatrati iskorjenjivim. Procena značajne i stalne prirode promene okolnosti dakle podrazumeva da nema osnovanog straha od izloženosti činovima progona koji dostižu grubo kršenje osnovnih ljudskih prava u smislu člana 9. stav 1. Direktive.”</p> <p>Međunarodne organizacije kao davaoci zaštite prema članu 7. stav 1. Direktive o kvalifikaciji, stav 75: „Kad je reč o potonjoj tački, mora se priznati da član 7. stav 1. Direktive ne isključuje mogućnost da zaštitu garantuju međunarodne organizacije, uključujući zaštitu obezbeđenu putem pristupa multinacionalnih snaga na teritoriji treće zemlje.”</p> <p>Prethodni progon prema članu 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji, stav 94: „To je situacija, pre svega, u fazi obrade prvobitnog zahteva za odobravanje statusa izbeglice, kada se podnosioc zahteva poziva na raniji progon ili pretnje njime kao na indikatore opravdanosti njegovog straha da će se dati progon ponoviti ako se vrati u zemlju porekla. Nadležni organi će uzeti u obzir dokaznu snagu koju član 4. stav 4. Direktive pripisuju takvim ranijim delima ili pretnjama pod uslovom, koji proizlazi iz člana 9. stav 3. Direktive, da su ta dela i pretnje povezani s razlogom progona na koji se lice koje podnosi zahtev za dobijanje zaštite poziva.”</p>	
Sud pravde Evropske unije (Veliko veće)	<p><i>Bundesrepublik Deutschland protiv B I D</i> spojeni predmeti C-57/09 i C-101/09 EU:C:2010:661 9.11.2010.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Bundesverwaltungsgericht – Nemačka o izuzeću iz dobijanja statusa izbeglice na osnovu člana 12. stav 2. tačke (b) i (c) Direktive o kvalifikaciji.</p> <p>povoljniji standardi za ispunjavanje uslova za dobijanje međunarodne zaštite (član 3. Direktive o kvalifikaciji) – izuzeće iz dobijanja statusa izbeglice</p> <p>Da li se ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice može proširiti na podnosioc zahteva koji su izuzeti iz dobijanja tog statusa prema odredbama člana 3. Direktive o kvalifikaciji, stav 115-121: „115. S obzirom na nameru na kojoj se temelje razlozi za izuzeće navedeni u Direktivi 2004/83, a to je održavanje verodostojnosti sistema zaštite obezbeđenog tom direktivom u skladu sa Ženevskom konvencijom iz 1951. godine, ogradržavanje u članu 3. direktive sprečava državu članice Evropske unije da uvedu ili zadrže odredbe kojima se prema Direktivi 2004/83 status izbeglice odobrava licima koja su izuzeta iz dobijanja tog statusa na osnovu člana 12. stav 2. 116. Međutim, iz poslednjih redova člana 2. tačka (g) Direktive 2004/83 jasno je da ta direktiva ne sprečava lice da podnese zahtev za dobijanje „druge vrste zaštite“ izvan opsega primene Direktive 2004/83. 117. Direktiva 2004/83, kao i Ženevska konvencija iz 1951. godine, zasniiva se na principu da države članice domaćini mogu, u skladu sa svojim nacionalnim zakonom, odobriti nacionalnu zaštitu u koju spadaju prava omogućavajuća licima izuzetim iz dobijanja statusa izbeglice prema članu 12. stav 2. Direktive da ostanu na teritoriji date države članice. 118. Davanje nacionalne zaštite ne na osnovu potrebe za dobijanjem međunarodne zaštite u smislu značenja člana 2. tačka (a) Direktive 2004/83, već na osnovu diskreionog prava i dobre volje ili iz humanitarnih razloga, a kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 9, ne spada u opseg primene te Direktive. 119. Ta druga vrsta zaštite koju države članice Evropske unije imaju diskreiono pravo da odobre ne sme se, međutim, poistovećivati sa statusom izbeglice u okviru značenja Direktive 2004/83, kao što je, između ostalih, s pravom izjavila i Komisija. 120. Prema tome, ukoliko nacionalna pravila kojima se omogućava davanje azila licima izuzetim iz dobijanja statusa izbeglice u okviru značenja Direktive 2004/83 dozvoljavaju pravilnije jasne razlike između nacionalne zaštite i zaštite na osnovu Direktive, onda ona ne krše sistem uspostavljen tom direktivom. 121. Na osnovu tih razmatranja, odgovor na peto pitanje jeste da se član 3. Direktive 2004/83 mora tumačiti tako da država članica Evropske unije može svojim nacionalnim zakonom dati pravo na azil licu koje je izuzeto iz dobijanja statusa izbeglice na osnovu člana 12. stav 2. Direktive, pod uslovom da nema opasnosti da se ta druga vrsta zaštite pomeša sa statusom izbeglice u okviru značenja Direktive.”</p>	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Sud pravde Evropske unije (Veliko veće)	<p><i>Bundesrepublik Deutschland protiv Y i Z</i></p> <p>spojeni predmeti C-71/11 i C-99/11 EU:C:2012:518 5.9.2012.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Bundesverwaltungsgericht – Nemačka o pojmu proganjanja na osnovu člana 9. stav 1. i člana 10. stav 1. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji) – kršenje slobode veroispovesti – ozbiljnost – osnovan strah od progona – odsustvo prethodnog čin proganjanja (čl. 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji) – kršenje slobode veroispovesti – ozbiljnost – osnovan strah od progona – odsustvo prethodnog čin proganjanja (čl. 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji) – standard dokazivanja – bez obaveze diskrecije</p> <p>Kršenje slobode veroispovesti kao čin proganjanja i ozbiljnost kršenja prema članu 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji, stav 57-62. i 65-66. i 57. Sloboda veroispovesti je jedan od temelja demokratskog društva i osnovno ljudsko pravo. Povreda prava na slobodu veroispovesti može biti toliko ozbiljna da se može posmatrati na isti način kao i slučajevi navedeni u članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, na koju u informativne svrhe upućuje član 9. stav 1. Direktive, a s ciljem utvrđivanja toga koja se dela naročito moraju smatrati proganjanjem. 58. Međutim, to se ne može tumačiti tako da svaka povreda prava na slobodu veroispovesti koju garantuje član 10. stav 1. Povelje predstavlja čin proganjanja, koji zahteva od nadležnih organa odobravanje statusa izbeglice u smislu člana 2. tačka (d) Direktive svakom licu kom je povređeno to pravo. 59. Naprotiv, iz formulacije člana 9. stav 1. Direktive jasno je da mora postojati „ozbiljno kršenje“ slobode veroispovesti koje značajno utiče na lice o kom je reč kako bi bilo moguće data dela smatrati činovima proganjanja. 60. Dela koja predstavljaju ograničenja korišćenja osnovnog prava na slobodu veroispovesti u smislu člana 10. stav 1. Povelje, a koja su predviđena zakonom i ne dovode do kršenja tog prava, automatski su izuzeta pošto su obuhvaćena članom 52. stav 1. Povelje. 61. Ni dela koja nesumnjivo povređuju pravo iz člana 10. stav 1. Povelje, ali čija težina nije jednaka kršenju osnovnih ljudskih prava od kojih se ne može odstupiti prema članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, ne mogu se smatrati proganjanjem u smislu člana 9. stav 1. Direktive i člana 1. A. Ženevske konvencije. 62. Za potrebe utvrđivanja toga koja se dela konkretno mogu smatrati proganjanjem u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) Direktive nije potrebno razlikovati dela kojima se povređuju „ključna područja“ („forum internum“) osnovnog prava na slobodu veroispovesti, u koja ne spadaju verske aktivnosti na javnim mestima („forum externum“), od dela koja ne utiču na ta pretpostavljena „ključna područja“. [...] 65. Sledi da dela koja se zbog svoje ozbiljne prirode, kao i zbog ozbiljnih posledica po lice o kom je reč mogu smatrati proganjanjem moraju biti utvrđena ne na osnovu određenog aspekta slobode veroispovesti koji se povređuje, već na osnovu prirode represije nad pojedincem i njenih posledica [...]. 66. Iz toga proizlazi da je ozbiljnost mera i sankcija koje su donete ili će verovatno biti donete protiv lica o kom je reč, ono na osnovu čega će biti odlučeno da li kršenje prava zagaranatovanog članom 10. stav 1. Povelje predstavlja proganjanje u okviru člana 9. stav 1. Direktive.”</p> <p>Definicija osnovanog straha od progona, stav 70. „Prilikom procenjivanja takvog rizika, nadležni organi moraju uzeti u obzir niz faktora, kako objektivnih, tako i subjektivnih. Subjektivna okolnost da je vršenje određene verske prakse u javnosti, a na koju se primenjuju ograničenja o kojima je reč, od posebne važnosti datom licu u smislu očuvanja njegovog verskog identiteta, predstavlja relevantan faktor koji treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja stepena rizika kom će podnosioc zahteva biti izložen u svojoj zemlji porekla zbog svoje veroispovesti, čak i ako vršenje takve verske prakse nije ključni element vere za datu versku zajednicu.”</p> <p>Opasnost od budućeg proganjanja bez prethodnog proganjanja i standard dokazivanja prema članu 4. stav 4. Direktive o kvalifikaciji, stav 74-76. i 74. Da bi se dao odgovor na to pitanje, treba istaći da se ono tiče situacije u kojoj, kao što je to slučaj u glavnom postupku, podnosilac zahteva nije ranije bio proganjan ili izložen direktnim pretnjama progonom zbog svoje veroispovesti. 75. Potreba suda koji je uputio zahtev da se utvrdi stepen u kom sud može, u slučaju kada podnosilac zahteva ne može da tvrdi da je njegov strah zasnovan na činjenici da je već bio izložen progonu zbog svoje veroispovesti, zahtevati od njega da po povratku u svoju zemlju porekla nastavi da izbegava stvarni rizik od progona objašnjava se odsustvom takve „ozbiljne indikacije za osnovani strah podnosioca zahteva“ u smislu člana 4. stav 4. Direktive. 76. U vezi s tim treba istaći da u sistemu uspostavljenom Direktivom, prilikom procenjivanja toga da li neki podnosilac zahteva prema članu 2. tačka (c) Direktive ima osnovani strah od progona, nadležni organi imaju obavezu da utvrde da li utvrđene okolnosti predstavljaju ili ne predstavljaju pretnju zbog koje lice ima osnovan strah da će zapravo biti izloženo činovima proganjanja zbog individualne situacije u kojoj se nalazi.</p> <p>Bez obaveze diskrecije, st. 78-80. i 78. Nijedno od ovih pravila ne ukazuje na to da je, prilikom procene ozbiljnosti rizika od stvarnog trpljenja činova proganjanja u određenoj situaciji, neophodno uzeti u obzir mogućnost podnosioca zahteva da izbegava rizik od proganjanja suzdržavanjem od verske prakse o kojoj je reč i stoga odbiti pružanje zaštite koju Direktiva treba da obezbedi podnosiocu zahteva odobravanjem statusa izbeglice. 79. Sledi da, ukoliko se utvrdi da će lice o kom je reč po povratku u zemlju porekla nastaviti da vrši versku praksu koja će ga izložiti stvarnom riziku od progona, takvom licu treba dati status izbeglice u skladu sa članom 13. Direktive. Činjenica da bi mogao da izbegava taj rizik suzdržavanjem od određene verske prakse je u načelu irelevantna. 80. Iz svega prethodno navedenog proizlazi da odgovor na treće pitanje upućeno u oba slučaja jeste da se član 2. tačka (c) Direktive mora tumačiti tako da se strah podnosioca zahteva od progona smatra osnovanim ukoliko, s obzirom na lične okolnosti u kojima se on nalazi, nadležni organi smatraju da se s razlogom može verovati da će po povratku u zemlju porekla nastaviti s vršenjem verske prakse zbog čega će biti izložen stvarnom riziku od progona. Prilikom procenjivanja zahteva za dobijanje statusa izbeglice na individualnoj osnovi, ti organi ne mogu opravdano očekivati od podnosioca zahteva da se suzdrži od te verske prakse.”</p>	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citirani predmeti
Sud pravde Evropske unije	<i>El Kott i drugi protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal</i> predmet C-364/11 EU:C:2012:826 19.12.2012.	Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Fővárosi Bíróság – Mađarska o izučeući u dobijanja statusa izbeglice na osnovu člana 12. Direktive o kvalifikaciji. Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (preinačene) – davalac zaštite – UNRWA Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (preinačene), stav 43: „Direktiva 2004/83 se stoga mora tumačiti uzimajući u obzir njenu opštu strukturu i ciljeve, kao i na način u skladu sa Ženevskom konvencijom i drugim relevantnim sporazumima navedenim u članu 78. stav 1. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Iz uvodne izjave (10) u vodnim napomenama Direktive je jasno da se ona mora tumačiti i na način u skladu s pravima priznatim u Povelji [...]” Izuzec u dobijanja statusa izbeglice zbog zaštite Agencije Ujedinjenih nacija za pomoć palestinskim izbeglicama na Bliskom istoku (UNRWA); prepoznavanje UNRWA kao davaoca zaštite po analogiji, stav 52: „Stoga je neophodno prvu rečenicu člana 12. stav 1. tačka (a) Direktive 2004/83 tumačiti tako da osnov za izuzimanje nekog lica iz davanja statusa izbeglice naveden u toj odredbi obuhvata ne samo lica koja trenutno koriste zaštitu obezbeđenu Agencijom Ujedinjenih nacija za pomoć palestinskim izbeglicama na Bliskom istoku, već i ona poput podnosioca zahteva u glavnom postupku koji su zapravo koristili tu pomoć nedugo pre podnošenja zahteva za dobijanje azila u državi članici Evropske unije, pod uslovom, međutim, da ta pomoć nije prestala prema značenju druge rečenice člana 12. stav 1. tačka (a) Direktive.”	CIEU – C-71/11 i C-90/11 Bundesrepublik Deutschland protiv Y i Z
Sud pravde Evropske unije	<i>Minister voor Immigratie en Asiel protiv X i Y i Z protiv Minister voor Immigratie en Asiel</i> spojeni predmeti C-199/12, C-200/12 i C-201/12 EU:C:2013:720 7.11.2013.	Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Raad van State – Holandija u vezi s pripadnošću određenoj društvenoj grupi po osnovu seksualne orijentacije na osnovu člana 9. stav 1. i člana 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji. Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (preinačene) – određena društvena grupa (čl. 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji) – seksualna orijentacija – bez obaveze diskrecije Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (preinačene), stav 40: „Direktiva se stoga mora tumačiti uzimajući u obzir njenu opštu strukturu i ciljeve, kao i na način u skladu sa Ženevskom konvencijom i drugim relevantnim sporazumima navedenim u članu 78. stav 1. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Iz uvodne izjave (10) u vodnim napomenama Direktive je jasno da se ona mora tumačiti i na način u skladu s pravima priznatim u Povelji [...]” Definicija određene društvene grupe po osnovu seksualne orijentacije prema članu 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji, st. 44-48: „44. U članu 10. stav 1. Direktive navedena je definicija određene društvene grupe, čiji pripadnici mogu biti u stvarnoj opasnosti od progona. 45. Prema toj definiciji, grupom se smatra određena društvena grupa koja, između ostalog, ispunjava dva uslova. Prvo, pripadnici te grupe imaju zajedničku urođenu osobinu ili zajedničko poreklo koje se ne može izmeniti, ili imaju zajedničku osobinu ili uverenje koje je toliko važno za identitet ili savest tog lica da ga ne bi trebalo prisiljavati da ga se odrekne. Drugo, ta grupa mora imati sopstveni identitet u predmetnoj trećoj državi jer je društvo koje je okružuje smatra drugacijom. 46. Što se tiče prvog od navedenih uslova, sigurno je da seksualna orijentacija lica predstavlja osobinu koja je toliko važna za identitet tog lica da ga ne bi trebalo prisiljavati da se odrekne. Takođe tumačenje potvrđuje član 10. stav 1. tačka (d) podtačka (2) Direktive, iz kog proizlazi da se u zavisnosti od okolnosti u zemlji porekla posebnom društvenom grupom može smatrati i grupa čijim pripadnicima je seksualna orijentacija zajednička osobina. 47. Drugi uslov pretpostavlja da grupa, čiji članovi dele istu seksualnu orijentaciju, ima sopstveni identitet u zemlji porekla jer je društvo koje je okružuje smatra drugacijom. 48. U tom pogledu, treba priznati da postojanje kaznenih zakonodavstava, poput onih o kojima je reč u svakom od glavnih postupaka, a koja se odnose posebno na homoseksualna lica, omogućava da se utvrdi da ta lica čine odvojenu grupu koju društvo koje je okružuje smatra drugacijom. 49. Progibanje na osnovu seksualne orijentacije, st. 53-56: „53. Iz navedenih odredaba proizlazi da kršenje osnovnih prava mora biti dovoljno ozbiljno kako bi predstavljalo progibanje u smislu člana 1.A. Ženevske konvencije. Dakle, ne dostižu nižno sva kršenja osnovnih prava homoseksualnog tražioca azila takav stepen ozbiljnosti. 54. U tom pogledu, mora se odmah naglasiti da osnovna prava povezana konkretno sa seksualnom orijentacijom, o čemu je reč u svakom od glavnih postupaka, poput prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, koje je zaštićeno članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i kom odgovara član 7. Povelje, zajedno sa, ukoliko je primenjivo, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, na kom je zasnovan član 21. stav 1. Povelje, nisu deo osnovnih prava čoveka koja ne mogu biti ograničena. 55. U tim okolnostima, samo postojanje zakonodavstva koje kriminalizuje homoseksualna dela ne bi trebalo smatrati činom koji na podnosioca zahteva utiče na toliko značajan način da dostiže stepen ozbiljnosti potreban da se smatra progibanjem u smislu člana 9. stav 1. Direktive. 56. Međutim, kazna zatvora o kojoj postoji zakonska odredba, poput onih o kojima je reč u glavnom postupcima, kojom se kažnjavaju homoseksualna dela može, sama po sebi, predstavljati čin progibanja u smislu člana 9. stav 1. Direktive, pod uslovom da se stvarno primenjuje u zemlji porekla koja je usvojila takvo zakonodavstvo.” Bez obaveze diskrecije, st. 70-71: „70. U vezi s tim je važno navesti da je zahtevanje od pripadnika društvene grupe sa istom seksualnom orijentacijom da tu orijentaciju skrivaju protivno samom priznanju osobine, koja je do te mere važna za njihov identitet da se od predmetnih lica ne bi trebalo zahtevati da je se odreknu. 71. Od podnosioca zahteva za azil se dakle ne može očekivati da sakriva svoju homoseksualnost u zemlji porekla kako bi izbegao progibanje.”	CIEU – C-364/11 Mostafa Abed El Karem El Kott i drugi protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal
Sud pravde Evropske unije	<i>Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i> predmet C-285/12 EU:C:2014:39 30.1.2014.	Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Conseil d'Etat – Belgija o pojmu „unutrašnji oružani sukob” u članu 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji. Komplementarnost i cilj supsidijarne zaštite Komplementarnost i cilj supsidijarne zaštite, stav 33: „Štaviše, iz uvodnih izjava 5. i 6. i 24. u uvodnim napomenama Direktive 2004/83 sledi da minimalni zahtevi za ostvarivanje supsidijarne zaštite moraju služiti kao dopuna i dodatni zaštitni izbeglice sadržanoj u Ženevskoj konvenciji, potpisanoj u Ženevi 28. jula 1951., putem identifikacije lica kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita i putem davanja odgovarajućeg statusa takvim licima.”	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Sud pravde Evropske unije	<p><i>HN protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Irsko, Attorney General</i> predmet C-604/12 EU:C:2014:302 8.5.2014.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Vrhovni sud – Irsko o nacionalnim postupcima rešavanja zahteva za dobijanje međunarodne zaštite prema članovima 2. tačke (e) i (f) i članovima 15, 18, 20, 28, i 29. Direktive o kvalifikaciji i Direktive o postupcima azila (APD). Komplementarnost supsidijarne zaštite</p> <p>2004/83 komplementarna i dodatna zaštiti izbeglica sadržanoj u Ženevske konvenciji. 33. To tumačenje je u skladu i sa ciljevima navedenim u članu 78. stav 2. tačke (a) i (b) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije prema kom Evropski parlament i Savet Evropske unije usvajaju mere za Zajednički evropski sistem azila u koje između ostalog spadaju „jedinствени status supsidijarne zaštite za državljanine trećih zemalja kojima je, bez dobijanja evropskog azila, potrebna međunarodna zaštita“. 34. Pored toga, kao što je državni pravobranilac primetio u tačkama 46. i 49. svog mišljenja, uzimajući u obzir da tražilac međunarodne zaštite nije nužno u mogućnosti da utvrdi na koju vrstu zaštite se njegov zahtev odnosi, kao i da mu status izbeglice nudi veću zaštitu od one koju dobija supsidijarnom zaštitom, na nadležnom je organu da načelno odluči koji status najviše odgovara situaciji tog podnosioca zahteva. 35. Iz prethodno navedenih razmatranja proizlazi da zahtev za dobijanje supsidijarne zaštite u načelu ne treba razmatrati pre nego što nadležni organ donese odluku o tome da tražilac međunarodne zaštite ne ispunjava uslove za dobijanje statusa izbeglice.“</p>	<p>CIEU – C-285/12 Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides CIEU – C-364/11 Mostafa Abed El Karem El Kott i drugi protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal; CIEU – C-465/07 Mekei Elgažaji i Noor Elgažaji protiv Staatssecretaris van Justitie CIEU – C-57/09 I C-101/09 Bundesrepublik Deutschland protiv B i D Evropski sud za ljudska prava – N protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 26565/05</p>
Sud pravde Evropske unije (Veliko veće)	<p><i>Mohamed M'Boji protiv Etat belge</i> predmet C-542/13 EU:C:2014:2452 18.12.2014.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Cour constitutionnelle – Belgija o ispunjavanju uslova za dobijanje supsidijarne zaštite na osnovu člana 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji.</p> <p>Opseg supsidijarne zaštite (čl. 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji – medicinski slučajevi – počinioci progona/ ozbiljne nepravde (čl. 6. Direktive o kvalifikaciji) – povoljniji standardi (čl. 3. Direktive o kvalifikaciji)</p> <p>Opseg supsidijarne zaštite / izuzeće medicinskih slučajeva iz člana 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji. st. 31-33, 37-38, i 40-41. „31. Opasnost od pogoršanja zdravstvenog stanja državljanina treće zemlje koje nije rezultat namernog uskraćivanja lečenja tom licu, a protiv koje nacionalno zakonodavstvo o kom je reč u glavnom postupku pruža zaštitu, nije obuhvaćena članom 15. tačke (a) i (c) Direktive 2004/83, s obzirom na to da u nepravdu definisanu u tim odredbama spadaju, redom, smrtna kazna ili pogubljenje i ozbiljna i individualna pretnja životu ili telesnom integritetu civila zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba. 32. U članu 15. tačka (b) Direktive 2004/83 ozbiljna nepravda se definiše kao mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje državljanina treće zemlje u njegovoj zemlji porekla. 33. Iz te odredbe jasno proizlazi da se ona primenjuje samo na nečovečno ili ponižavajuće postupanje prema podnosiocu zahteva u njegovoj zemlji porekla. Sledi da je zakonodavac Evropske unije predvideo davanje supsidijarne zaštite samo u slučajevima u kojima se takvo postupanje događa u zemlji porekla podnosioca zahteva. [...] 37. To tumačenje potvrđuju i uvodne izjave 5, 6, 9 i 24. u uvodnim napomenama Direktive 2004/83 iz kojih proizlazi da, iako ova direktiva nastoji da kroz supsidijarnu zaštitu pruži dopunu i dodatnu zaštitu izbeglica sadržanoj u Konvenciji o statusu izbeglice, potpisanoj u Ženevi 28. jula 1951. kroz identifikaciju lica kojima je zaista potrebna međunarodna zaštita [...], njen opseg primene ne obuhvata lica kojima je data dozvola za boravak na teritorijama država članica Evropske unije iz drugih razloga, to jest zbog saosećanja ili iz humanitarnih razloga na diskrecionoj osnovi. 38. Obaveza tumačenja člana 15. tačka (b) Direktive 2004/83 uz poštovanje člana 19. stav 2. Povelje [...], prema kom niko ne sme biti vraćen u državu u kojoj postoji ozbiljan rizik da bude podvrgnut nečovečnom ili ponižavajućem postupanju, kao i uzimajući u obzir član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kom član 15. tačka (b) u suštini odgovara [...], ne dovodi u pitanje to tumačenje. [...] 40. Uprkos tome, činjenica da državljanin treće zemlje oboleo od teške bolesti u izuzetnim slučajevima ne može na osnovu člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kako ga tumači Evropski sud za ljudska prava, biti vraćen u zemlju u kojoj ne postoji odgovarajuće lečenje, ne znači da mu boravak u državi članici Evropske unije mora biti odobren putem supsidijarne zaštite prema Direktivi 2004/83.</p> <p>41. Uzimajući u obzir prethodno navedeno, član 15. tačka (b) Direktive 2004/83 treba tumačiti u smislu da u ozbiljnu nepravdu koju direktiva definiše ne spada situacija u kojoj je nečovečno ili ponižavajuće postupanje, poput onog navedenog u zakonodavstvu o kom je reč u glavnom postupku, a koje bi podnosioc zahteva oboleo od teške bolesti mogao trpeti u slučaju povratka u svoju zemlju porekla, rezultat nepostojanja primerene terapije u toj zemlji, osim ako se ne radi o tome da se podnosiocu zahteva namerno uskraćuje zdravstvena nega.“</p> <p>Počinioci progona ili ozbiljne nepravde prema članu 6. Direktive o kvalifikaciji, stav 35: „Prema tome, član 6. Direktive 2004/83 sadrži spisak onih koji se smatraju odgovornim za nanošenje ozbiljne nepravde, što je u skladu s idejom da takva nepravda mora biti u vidu ponašanja treće strane i da stoga ne može biti samo rezultat opštih nedostataka zdravstvenog sistema u zemlji porekla.“</p> <p>Opseg primene člana 3. Direktive o kvalifikaciji u vezi s povoljnijim standardima, st. 42-44: „42. Pa ipak, član 3. Direktive 2004/83 omogućava državama članicama Evropske unije uvođenje ili zadržavanje povoljnijih standarda za utvrđivanje, između ostalog, toga ko ispunjava uslove za dobijanje supsidijarne zaštite, ali pod uslovom da su ti standardi usklađeni s tom direktivom [...]. 43. Ogradiavanje u članu 3. Direktive 2004/83 sprečava države članice Evropske unije da uvedu ili zadrže odredbe kojima se supsidijarna zaštita predviđena tom direktivom odobrava državljaninu treće zemlje obolelom od teške bolesti, zbog opasnosti od pogoršanja njegovog zdravstvenog stanja usled nepostojanja primerene terapije u zemlji porekla, jer takve odredbe nisu u skladu s Direktivom. 44. Uzimajući u obzir razmatranja u tačkama od 35. do 37. u prethodnom tekstu, odobravanje statusa izbeglice i supsidijarne zaštite državljanima treće zemlje u situacijama koje nemaju nikakve veze s razlozima za davanje međunarodne zaštite bilo bi u suprotnosti s opštom strukturom i ciljevima Direktive 2004/83.“</p>	<p>CIEU – C-285/12 Aboubacar Diakité protiv Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides CIEU – C-364/11 Mostafa Abed El Karem El Kott i drugi protiv Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal; CIEU – C-465/07 Mekei Elgažaji i Noor Elgažaji protiv Staatssecretaris van Justitie CIEU – C-57/09 I C-101/09 Bundesrepublik Deutschland protiv B i D Evropski sud za ljudska prava – N protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 26565/05</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Sud pravde Evropske unije (Veliko veće)	<i>Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve protiv Moussa Abdida</i> predmet C-562/13 EU:C:2014:2453 18.12.2014.	Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Cour de travail de Bruxelles – Belgija o suspendivnom dejstvu žalbi i pružanju hitne medicinske pomoći u postupcima vraćanja prema Direktivi o vraćanju. Opseg supsidijarne zaštite (čl. 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji) – medicinski slučajevi. Opseg supsidijarne zaštite / izuzeće medicinskih slučajeva prema članu 15. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji – nacionalnim zakonodavstvom o kom je reč u glavnom postupku odluke proizlazi da su pitanja zasnovana na pretpostavci da za zahtev podneti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom o kom je reč u glavnom postupku zahtevi za dobijanje međunarodne zaštite u smislu Direktive 2004/83 i da stoga ulaze u opseg njene primene. 33. Međutim iz tačka 27, 41, 45. i 46. presude M'Boji (...) da članovi 2. tačke (c) i (e), 3. i 15. Direktive 2004/83 treba tumačiti tako da zahtevi podneti u skladu s nacionalnim zakonodavstvom ne predstavljaju zahteve za dobijanje međunarodne zaštite u smislu člana 2. tačka (g) te direktive. Sledi da situacija u kojoj se nalazi državljanin treće zemlje koji je podneo takav zahtev ne ulazi u opseg primene te direktive, kako je definisano u njenom članu 1."	CIEU – C-542/13 Mohamed M'Boji protiv Etat belge
Sud pravde Evropske unije	<i>Andre Lawrence Shepherd protiv Bundesrepublik Deutschland</i> predmet C-472/13 EU:C:2015:117 26.2.2015.	Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Bayerisches Verwaltungsgericht München – Nemačka o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice i o značenju termina činovi proganjanja na osnovu člana 9. stav 2. tačke (b), (c) i (e) Direktive o kvalifikaciji. Čin proganjanja; odbijanje vršenja vojne službe (čl. 9. stav 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji) – ozbiljnost diskriminišućih ili nesrazmernih mera (čl. 9. stav 2. tačke (b) i (c)) Lični opseg člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji, st. 33-34; „33. U tom kontekstu se mora naglasiti da član 9. stav 2. tačka (e) Direktive 2004/83 u delu u kom se odnosi na odbijanje vršenja vojne službe prilikom sukoba, kada bi vršenje te službe obuhvatalo činjenje ratnih zločina, nije restriktivan u pogledu lica na koje se ta služba odnosi. Stoga se mora priznati da zakonodavac Evropske unije usvajanjem te odredbe nije imao nameru da njen opseg primene ograniči na osoblje u takvoj službi, između ostalog, na osnovu svog ranga u vojnoj hijerarhiji, okolnosti u kojima je regrutovano ili pak prirode zadatka koje izvršava. Kao što je državni pravobranilac navela u tački 32. svog mišljenja, ta odredba obuhvata celokupno vojno osoblje, uključujući dakle i logističko i pomoćno osoblje. 34. Međutim, s obzirom na to da je cilj Direktive 2004/83 [...] identifikacija lica koja, prisiljena okolnostima, stvarno i legitimno imaju potrebu za međunarodnom zaštitom u Evropskoj uniji, status vojno osoblja predstavlja nužan, ali ne i dovoljan uslov za korišćenje zaštite iz člana 9. stav 2. tačka (e) te direktive.“ Nužnost postojanja sukoba prema odredbama člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji, stav 35; „Prvo, kad je reč o pretpostavkama za primenu člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive 2004/83, mora se pre svega naglasiti da se ta odredba odnosi na situaciju sukoba. Iz tog proizlazi da, ako sukoba nema, odbijanje vojne službe, bez obzira na motiv, ne može biti obuhvaćeno opsegom primene te odredbe. Okolnosti, za čiju se ozbiljnost traži ocena Suda kako bi se izvršilo definisane tog opsega primene, moraju stoga biti u direktnoj vezi s konkretnim sukobom.“ Rizik od stvarnog učešća u ratnim zločinima prema članu 9. stav 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji, st. 36-39; „36. Drugo, iz same formulacije člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive 2004/83 proizlazi da bi samo vršenje vojne službe podrazumevalo činjenje ratnih zločina. Ta odredba se ne odnosi samo na situaciju u kojoj bi podnosilac zahteva bio lično naveden da počinj takve zločine. 37. Sledi da je namera zakonodavca Evropske unije da se opšti kontekst u kom se vrši ta služba uzme u obzir na objektivnan način. Prema tome, situacije u kojima podnosilac zahteva samo indirektno učestvuje u činjenju tih zločina jer, između ostalog, nije pripadnik borbenih snaga, već je, na primer, raspoređen u jedinicu za pružanje logističke ili tehničke podrške, u načelu nisu isključene. Dakle, činjenica da se dato lice zbog indirektno prirode tog učešća ne bi moglo krivično goniti konkretno pred Međunarodnim krivičnim sudom, ne može biti prepreka pružanju zaštite iz člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive 2004/83. 38. Međutim, iako uživanje međunarodne zaštite nije ograničeno na one koji bi lično mogli biti navedeni da počinje dela koja predstavljaju ratne zločine, poput borbenih snaga, ta se zaštita može proširiti samo na ona druga lica čiji bi zadaci na dovoljno direktan i opravdano verovatno način mogli navesti ta lica da učestvuju u takvim delima. 39. Treće, namera člana 9. stav 2. tačka (e) Direktive 2004/83 jeste da zaštiti podnosioca zahteva koji se protiv vojno službi jer u budućnosti ne želi biti izložen riziku da počinj dela kao što su ona navedena u članu 12. stav 2. te direktive. Takvo lice se stoga može pozvati i na samu verovatnoću da takva dela budu počinjena. Sledi da se član 9. stav 2. tačka (e) te direktive ne može tumačiti na način da se isključivo odnosi na situacije u kojima je utvrđeno da je jedinica kojoj pripada podnosilac zahteva već počinila ratne zločine. Isto se tako ne može zahtevati da je Međunarodni krivični sud već sankcionisao dela te jedinice, čak i ako bi u tom slučaju imao nadležnost da to učini.“ Dostupne alternative za odbijanje vršenja vojne službe, stav 44; „Treće, budući da činovi progona na koje se poziva podnosilac zahteva za dobijanje statusa izbeglice moraju, u skladu s tim odredbama Direktive 2004/83, proizađi iz njegovog odbijanja da vrši vojnu službu, to odbijanje mora predstavljati jedini način na koji podnosilac zahteva može izbeći učešće u navodnim ratnim zločinima. U tom smislu, prilikom procene koju nacionalni organi moraju izvršiti mora se voditi računa, u skladu s članom 4. stav 3. tačka (c) Direktive 2004/83, ne samo o činjenici da se navedeni podnosilac zahteva u predmetnom slučaju, između ostalog, dobrovoljno pridružio oružanim snagama u trenutku kad su one već bile uključene u sukob u Iraku, već i o tome da je, nakon što je završio jedan ciklus dužnosti u toj zemlji, produžio svoje angažovanje u tim snagama. Dovoljan stepen ozbiljnosti diskriminišućih ili nesrazmernih mera prema članu 9. stav 2. tačke (b) i (c) Direktive o kvalifikaciji, st. 49-50; „49. U tim okolnostima je neophodno istaći da se odredbe člana 9. stav 2. tačke (b) i (c) Direktive 2004/83 odnose na mere preduzete od strane javnih vlasti čiji je cilj diskriminišuću ili nesrazmernu karakter mora, u skladu s pravim stavom tog člana, biti dovoljno ozbiljan [...] kako bi se te mere mogle smatrati povredom osnovnih prava koja predstavlja proganjanje u smislu člana 1-A. Ženevske konvencije. 50. [...] prilikom procenijavanja toga da li su sudske gonjenje i kažnjavanje koje bi podnosilac zahteva iz glavnog postupka mogao pretrpeti u zemlji porekla zbog odbijanja da vrši vojnu službu nesrazmerni, potrebno je proveriti da li ta dela prevazilaze ono što je neophodno pravo na držanje legitimno pravo na držanje obrambenih snaga.“	CIEU – C199/12, C-200/2 i C201/12 Minister voor Immigratie en Asiel protiv X i Y i Z protiv Minister voor Immigratie en Asiel; CIEU – C-57/09 T-101/09 Bundesrepublik Deutschland protiv B i D

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Sud pravde Evropske unije	<p><i>HT protiv Land Baden-Württemberg</i> predmet C-373/13 EU:C:2015:413 24.6.2015.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za donošenje prethodne odluke koji je uputio Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg – Nemačka o opozivu boravišnih dozvola na osnovu člana 24. stav 1. Direktive o kvalifikaciji.</p> <p>Opoziv statusa izbeglice – zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja</p> <p>Odnos između opoziva statusa izbeglice prema članu 14. stav 4. Direktive o kvalifikaciji i izuzetak od zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 21. stav 2. Direktive o kvalifikaciji, st. 71-74: „71. Proterivanje ili prisilno vraćanje izbeglice, iako je u načelu odobreno odredbom o odstupanju u članu 21. stav 2. Direktive 2004/83, predstavlja samo krajnje rešenje koje država članica Evropske unije može koristiti kada nije moguća ili dovoljna nijedna druga mera za suočavanje s pretnjom koju ta izbeglica predstavlja za sigurnost ili društvo te države članice Evropske unije. U slučaju da država članica Evropske unije primenom člana 14. stav 4. te direktive opozove, poništi ili odbije da obnovi status izbeglice nekome licu, to lice može, u skladu sa članom 14. stav 6. te direktive, koristiti prava navedena, između ostalog, u članovima 32. i 33. Ženevske konvencije. 72. Posledice primene odstupanja propisanog u članu 21. stav 2. Direktive 2004/83 mogu biti veoma drastične po datu izbeglicu [...], pošto bi mogla biti vraćena u treću zemlju u kojoj bi bila pod izlikom. To je razlog zbog kog ta odredba nalaže stroge uslove za praksu proterivanja ili prisilnog vraćanja, budući da se samo izbeglica koja je pravosnažno osuđena za „naročito teško krivično delo“ može smatrati licem koje „predstavlja opasnost po društvo države članice Evropske unije“ u smislu te odredbe. Ne samo to, čak i kada su ti uslovi ispunjeni, proterivanje ili prisilno vraćanje date izbeglice predstavlja samo jednu mogućnost koju države članice Evropske unije mogu odlučiti da iskoriste, budući da mogu odabrati i druga, manje stroga rešenja. 73. Nasuprot tome, član 24. stav 1. Direktive 2004/83, čija je formulacija apstraktnija od formulacije člana 21. stav 2. te direktive, odnosi se samo na odbijanje izdavanja boravišne dozvole izbeglici i na opoziv te boravišne dozvole, a ne na proterivanje ili prisilno vraćanje te izbeglice. Ta odredba se, dakle, odnosi samo na situacije u kojima pretnja koju ta izbeglica predstavlja po nacionalnu bezbednost, javni red ili društvo date države članice Evropske unije ne može biti oporavljanje ni za gubitak statusa izbeglice ni za njeno proterivanje ili prisilno vraćanje.</p> <p>Zbog toga primena odstupanja navedenog u članu 24. stav 1. Direktive 2004/83 ne pretpostavlja postojanje naročito teškog krivičnog dela. 74. Posledice statusa izbeglice ni za njeno proterivanje ili prisilno vraćanje.</p> <p>Zbog toga boravišne dozvole na osnovu člana 24. stav 1. Direktive 2004/83 su, dakle, manje teške za izbeglicu kada ta mera ne može dovesti do opoziva njenog statusa izbeglice i još manje do njenog proterivanja ili prisilnog vraćanja u smislu člana 21. stav 2. te direktive.”</p>	<p>CIEU – C-364/11 El Kott i drugi protiv Bevdandoriási és Állampolgársági Hivatal CIEU – C-285/12 Aboubacar Diakité protiv Commissaire general aux réfugiés et aux apatrides CIEU – C-604/12 HN protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</p>
Sud pravde Evropske unije	<p><i>Kreis Warendorf protiv Ibrahim Alo i Amira Osso protiv Region Hannover</i> spojeni predmeti C-443/14 i 444/14 EU:C:2016:127 1.3.2016.</p>	<p>Presuda nakon zahteva za prethodno odlučivanje koji je uputio Bundesverwaltungsgericht – Nemačka o tumačenju članova 33. i 29. Direktive o kvalifikaciji (preinačene).</p> <p>Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (preinačene) – Konvencija o statusu izbeglica – supsidijarna zaštita</p> <p>Tumačenje Direktive o kvalifikaciji (preinačene) u svetlu Konvencije o statusu izbeglica, uključujući tumačenje zajedničkih odredbi koje se tiču statusa izbeglice i supsidijarne zaštite, st. 29-33: „29. S tim u vezi se mora ići da iz uvodnih izjava 4. 23. i 24. Direktive 2011/95 proizilazi da Ženevska konvencija predstavlja temelj međunarodnog pravnog režima za zaštitu izbeglica i da su odredbe direktive u vezi s uslovima za dobijanje statusa izbeglice i njegovim sadržajem usvojene kako bi pomogle nadležnim organima država članica Evropske unije u primeni te konvencije na osnovu zajedničkih pojmova i kriterijuma (videti po analogiji presudu u predmetu Abed El Karem El Kott i drugi, C364/11, EU:C:2012:826, tačka 42). 29. Direktiva 2011/95 se stoga mora tumačiti uzimajući u obzir njenu opštu strukturu i ciljeve, kao i na način koji je u skladu sa Ženevskom konvencijom i drugim relevantnim sporazumima navedenim u članu 78. stav 1. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Kao što proizilazi iz njene uvodne izjave 16, direktiva se mora tumačiti i na način koji je u skladu s pravima priznatim u Povelji Evropske unije o osnovnim pravima (videti po analogiji presudu u predmetu Abed El Karem El Kott i drugi, C364/11, EU:C:2012:826, tačka 43. i citiranu sudsku praksu). 30. Pored toga, iz uvodne izjave 3. Direktive 2011/95 proizilazi da je zakonodavac Evropske unije, koristeći zaključke Evropskog saveta iz Tamperea, nameravao da osigura da evropski sistem azila, čijem definisanju ta direktiva doprinosi, bude zasnovan na punoj i sveobuhvatnoj primeni Ženevske konvencije. 31. Ta razmatranja su, u delu u kom se odnose na Ženevsku konvenciju, načelno važna samo u odnosu na uslove za odobravanje i sadržaj statusa izbeglice jer se sistem uspostavljen tom konvencijom primenjuje samo na izbeglice, a ne na korisnike statusa supsidijarne zaštite čiji je cilj, kao što to proizilazi iz uvodnih izjava 6. i 33. Direktive 2011/95, da pruži dopunu i dodatak zaštiti izbeglica sadržanoj u toj konvenciji (u tom smislu videti presude Diakité, C285/12, EU:C:2014:39, tačka 33. i N., C604/12, EU:C:2014:302, tačka 31.). 32. Uprkos tome, u uvodnim izjavama 8. i 39. Direktive 2011/95 navodi se da je zakonodavac Evropske unije nameravao da, odgovarajući na poziv Programa iz Stokholma, uspostavi jedinstveni status svih korisnika međunarodne zaštite i da je zbog toga korisnicima statusa supsidijarne zaštite odobrio ista prava i pogodnosti koje uživaju izbeglice, osim nužnih i objektivno opravdanih odstupanja. 33. Tako poglavlje VII Direktive 2011/95, koje se odnosi na sadržaj međunarodne zaštite, treba da se primenjuje u skladu sa članom 20. stav 2. Direktive kako na izbeglice, tako i na korisnike statusa supsidijarne zaštite, osim ako nije drugačije navedeno.”</p>	<p>CIEU – C-364/11 El Kott i drugi protiv Bevdandoriási és Állampolgársági Hivatal CIEU – C-285/12 Aboubacar Diakité protiv Commissaire general aux réfugiés et aux apatrides CIEU – C-604/12 HN protiv Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General</p>

Evropski sud za ljudska prava

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 5310/71 18.1.1978.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. mučenje i nečovečno ili ponižavajuće postupanje – razlika Razlika između mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 167: „[...] Kako bi utvrdio da li pet navedenih tehnika takođe treba okvalifikovati kao mučenje, Sud mora uzeti u obzir razliku, sadržanu u članu 3. (čl. 3), između ovog pojma i pojma nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja. Prema mišljenju Suda, ta razlika proizlazi prvenstveno iz razlike u intenzitetu namete patnje. Zapravo, Sud smatra da, iako s jedne strane postoji nasilje koje treba osuditi na moralnoj osnovi, a u većini slučajeva i prema domaćem zakonodavstvu država ugovornica, ali koje ne potpada pod opsegu primene člana 3. (čl. 3) Konvencije, s druge strane se čini da je namera Konvencije da, praveći razliku između „mučenja“ i „nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja“, prvim terminom pripise posebnu stigmam namernom nečovečnom postupanju kojim se prouzrokuje veoma ozbiljna i okrutna patnja. Ne samo to, čini se da je to zamisao iza člana 1. in fine Rezolucije 3452 (XXX) koju je donela Generalna skupština Ujedinjenih nacija 9. decembra 1975. u kojoj se navodi: „Mučenje predstavlja težak i nameran oblik surovo, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja“, iako je kombinovana upotreba pet tehnika nesumnjivo predstavljala nečovečno i ponižavajuće postupanje, iako je njihov cilj bio iznuđivanje priznanja, odavanje imena drugih i/ili informacija i iako su bile korišćene sistematski, nisu izazvale patnju takvog intenziteta i surovosti kakvu podrazumeva pojam mučenja.“	Evropski sud za ljudska prava zahtev br. 5310/71
Evropski sud za ljudska prava	<i>Tyler protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 5856/72 25.4.1978.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje Definicija ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 30: „Sud pre svega ističe da lice može biti poniženo samim tim što je protiv njega doneta osuđujuća presuda. Međutim, ono što je važno kad je reč o članu 3. (čl. 3) jeste da to lice treba da je poniženo ne samo osuđujućom presudom, već i izvršenjem kazne koja mu je izrečena. Zapravo, u većini slučajeva, ako ne i u svim, to može biti jedna od posledica sudske kazne, budući da ona podrazumeva nedobrovoljno izvršavanje zahteva kaznenog sistema. Međutim, kao što je Sud istakao u svojoj presudi od 18. januara 1978. u predmetu <i>Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> [...], zabrana sadržana u članu 3. (čl. 3) Konvencije je apsolutna: nisu predviđeni nikakvi izuzeci a, prema članu 15. stav 2. (čl. 15. stav 2.), ne može biti odstupanja od člana 3. (čl. 3). Bilo bi apsurdno smatrati da je sudska kazna upotre, zbog svog uobičajenog i možda gotovo nezbežnog elementa poniženja, „ponižavajuća“ u smislu člana 3. (čl. 3). Taj tekst se mora tumačiti tako da postoji jedan dodatni kriterijum. Naime, član 3. (čl. 3), time što izričito zabranjuje „nečovečno“ i „ponižavajuće“ kažnjavanje, podrazumeva da postoji razlika između takvog kažnjavanja i kažnjavanja upotre. Prema mišljenju Suda, da bi neko kažnjavanje bilo „ponižavajuće“ i protivno članu 3. (čl. 3), poniženje ili degradiranje mora biti određenog stepena i mora u svakom slučaju biti drugaćije od uobičajenog elementa poniženja navedenog u prethodnom podstavu. Ocena je po prirodi stvari relativna: zavisi od svih okolnosti datog slučaja, a naročito od prirode i konteksta samog kažnjavanja, kao i načina i metode njegovog vršenja.“	Evropski sud za ljudska prava zahtev br. 5310/71
Evropski sud za ljudska prava	<i>Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 14038/88 7.7.1989.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u slučaju izručenja. Standard dokazivanja ili prisilnog vraćanja – standard dokazivanja – pravo na pravično suđenje Zabrana protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 91: „Jednom rečju, odluka države ugovornice da izruči begunca može dovesti do situacije u vezi sa članom 3. (čl. 3) i time aktivirati odgovornost te države po Konvenciji ukoliko se opravdano veruje da će se predmetno lice, ako bude izručeno, suočiti sa stvarnim rizikom od podvrgavanja mučenju ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju u zemlji koja traži njegovo izručenje. Utvrđivanje takve odgovornosti nezbežno podrazumeva procenu uslova u zemlji koja traži izručenje u pogledu standarda propisanih članom 3. (čl. 3) Konvencije. Pa ipak, nema odlučivanja o zemlji koja traži izručenje niti utvrđivanja njene odgovornosti, bilo po opštem međunarodnom pravu, po Konvenciji ili na neki drugi način. Ukoliko postoji ili može postojati bilo kakva odgovornost po Konvenciji, to je odgovornost države ugovornice koja vrši izručavanje i to zbog preduzimanja radnje koja za direktnu posledicu ima izlaganje pojedinca zabranjenom zlostavljanju.“ Zabrana protjerivanja ili prisilnog vraćanja u slučaju opasnosti od kršenja prava na pravično suđenje na osnovu člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 113: „Pravo na pravično suđenje u krivičnim postupcima, sadržano u članu 6. (čl. 6), zauzima istaknuto mesto u demokratskom društvu [...]. Sud ne isključuje mogućnost da odluka o izručenju izuzetno dovede do situacije opisane u članu 6. (čl. 6) i to u slučajevima u kojima je begunac doživio ili postoji opasnost da će doživeti grubo kršenje prava na pravično suđenje u zemlji koja traži izručenje. Međutim, činjenice iz predmetnog slučaja ne ukazuju na takvu opasnost.“	Evropski sud za ljudska prava zahtev br. 14038/88
Evropski sud za ljudska prava	<i>Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtevi br. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 i 13448/87 30.10.1991.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Prag stvarnog rizika za zabranu protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 111: „[...] Budući da je situacija i dalje bila nestabilna, postojala je mogućnost da budu zatočeni i zlostavljani, kao što se izgleda ranije već događalo u slučajevima nekih od podnosioca zahteva [...]. Sama mogućnost zlostavljanja u takvim okolnostima, međutim, nije sama po sebi dovoljna da se postavi pitanje povrede člana 3. (čl. 3).“	Evropski sud za ljudska prava zahtev br. 14038/88

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 22414/93 15.11.1996.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – trenutni rizik – zaštita unutar zemlje Ocena trenutnog rizika u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 86: „Što se tiče žalbe podnosioca zahteva prema članu 3. (čl. 3), iz razmatranja u tački 74. u prethodnom tekstu proizilazi da je ključno pitanje da li je veljano potkrepljeno postojanje stvarnog rizika da će g. Chahal, ukoliko bude deportovan, biti izložen postupanju zabranjenom tim članom (čl. 3). Budući da još nije deportovan, materijalni trenutak mora biti trenutak u kom Sud razmatra dati slučaj. Iz toga proizilazi da, iako je istorijska tačka gledišta zanimljiva u onoj meri u kojoj može objasniti trenutnu situaciju i smer u kom će se najverovatnije razvijati, trenutni uslovi predstavljaju odlučujući faktor.“	ECHR – Cruz Varas i drugi protiv Švedske zahtev br. 15576/89
Evropski sud za ljudska prava	<i>Ahmed protiv Austrije</i> zahtev br. 25964/94 17.12.1996.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – opasnost od nedržavnih subjekata – zaštita od strane države – neuspešna država Prepoznavanje nedržavnih subjekata kao izvora opasnosti u slučaju izostanka zaštite od strane države u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 44: „Kad je reč o trenutnoj situaciji u Somaliji, Sud svoju ocenu bazira na nalazima Komisije, budući da je ona ta kojoj se prema Konvenciji prvenstveno poveravaju zadaci utvrđivanja i potvrđivanja činjenica [...]. U svom izveštaju od 5. jula 1995, Komisija je istakla da se situacija u Somaliji gotovo nimalo nije promenila od 1992. U zemlji je i dalje trajao građanski rat, a između nekoliko klanova su se odvijale borbe za kontrolu nad zemljom. Nije bilo nikakvih naznaka da su opasnosti kojima bi podnosioc zahteva bio izložen 1992. prestale, niti da bi bilo koji organ javne vlasti mogao da ga zaštiti.“	ECHR – Cruz Varas i drugi protiv Švedske zahtev br. 15576/89
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>HLR protiv Francuske</i> zahtev br. 24573/94 29.4.1997.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – opasnost od nedržavnih subjekata – zaštita od strane države Prepoznavanje nedržavnih subjekata kao izvora opasnosti u slučaju izostanka zaštite od strane države u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 40: „Zahvaljujući apsolutnom karakteru garantovanog prava, Sud ne isključuje mogućnost da član 3. Konvencije (čl. 3) bude primenjen i u slučajevima u kojima opasnost dolazi od lica ili grupa lica koja nisu državni službenici. Međutim, mora se dokazati da je rizik stvaran i da vlasti države primaoca ne mogu da otklone rizik pružanjem odgovarajuće zaštite.“	ECHR – Irski protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71 ECHR – Tomasi protiv Francuske zahtev br. 12850/87 ECHR – Ribitsch protiv Austrije zahtev br. 18896/91 ECHR – Tekin protiv Turske zahtev br. 22496/93
Evropski sud za ljudska prava	<i>D protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 30240/96 2.5.1997.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – medicinski slučajevi Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja iz medicinskih razloga u izuzetnim slučajevima prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 54: „U tom kontekstu, Sud naglašava da stranci koji su odslužili svoje zatvorske kazne i mogu biti deportovani u načelu ne mogu da se pozovu na pravo da ostanu na teritoriji države ugovornice kako bi nastavili da koriste zdravstvenu, socijalnu ili drugu vrstu pomoći koju im je država koja ih deportuje pružala tokom njihovog boravka u zatvoru. Međutim, i krajnje izuzetnim okolnostima predmetnog slučaja, kao i uzimajući u obzir važne humanitarne razloge, mora se zaključiti da bi sprovođenje odluke o deportovanju podnosioca zahteva predstavljalo povredu člana 3. (čl. 3).“	ECHR – Irski protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71 ECHR – Tomasi protiv Francuske zahtev br. 12850/87 ECHR – Ribitsch protiv Austrije zahtev br. 18896/91 ECHR – Tekin protiv Turske zahtev br. 22496/93
Evropski sud za ljudska prava	<i>Selmouni protiv Francuske</i> zahtev br. 25803/94 28.7.1999.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zlostavljanju</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu policijskog pritvora. Definicija nečovječnog ili ponižavajućeg postupanje – lišavanje slobode i osnovnih sloboda, stav 59: „Dela koja se stavljaju na teret bila su takva da su kod podnosioca zahteva izazivala osećanja straha, teskobe i inferiornosti s mogućnošću da ga ponize, degradiraju i eventualno slome njegov fizički i moralni otpor. Stoga je Sud mišljenja da tu postoje elementi koji su dovoljno ozbiljne prirode da se takvo postupanje može smatrati nečovječnim i ponižavajućim [...]. U svakom slučaju, Sud ponavlja da primena fizičke sile nad licem lišenim slobode, kada ono svojim postupanjem nije dovelo do toga da je njena primena apsolutno neophodna, narušava ljudsko dostojanstvo i u načelu predstavlja kršenje prava navedenog u članu 3. [...]“	ECHR – Irski protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71 ECHR – Tomasi protiv Francuske zahtev br. 12850/87 ECHR – Ribitsch protiv Austrije zahtev br. 18896/91 ECHR – Tekin protiv Turske zahtev br. 22496/93

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>Kudla protiv Poljske</i> zahtev br. 30210/96 26.10.2000.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zlostavljanju prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu lišavanja slobode. nečovečno ili ponižavajuće postupanje – lišavanje slobode Definicija nečovečnog i ponižavajućeg postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i kontekst boravka u istražnom zatvoru, st. 90-93: „90. Kao što je Sud smatrao u mnogim slučajevima, član 3. Konvencije sadrži jednu od najosnovnijih vrednosti demokratskog društva. On apsolutno zabranjuje mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, bez obzira na okolnosti i ponašanje žrtve [...] 91. Međutim, zlostavljanje mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti da bi bilo obuhvaćeno opsegom primene člana 3. Procena tog minimuma je, prema prirodi stvari, relativna; zavisi od svih okolnosti slučaja, poput prirode i konteksta postupanja, načina i metode njegovog vršenja, trajanja, fizičkih i mentalnih posledica i, u nekim slučajevima, pola, uzrasta i zdravstvenog stanja žrtve [...] 92. Sud smatra postupanje „nečovečnim“ zbog toga što je, između ostalog, bilo planirano, vršeno satima bez prekida i izazvalo ili stvarne fizičke povrede ili jaku fizičku ili mentalnu patnju. To postupanje smatra „ponižavajućim“ zbog toga što je kod žrtava izazivalo osećanja straha, teskobe i inferiornosti koja su ih mogla ponižiti i degradirati. S druge strane, Sud neprekidno naglašava da patnja i poniženje moraju u svakom slučaju biti većeg stepena od neizbežnog elementa patnje i poniženja povezanog s legitimnim vidom postupanja ili kažnjavanja [...] 93. Mere lišavanja lica slobode često mogu biti praćena takvim elementom. Pa ipak, ne može se tvrditi da zatvaranje lica u istražni zatvor samo po sebi dovodi do situacije iz člana 3. Konvencije. Taj član se ne može tumačiti ni tako kao da propisuje opštu obavezu oslobađanja zatvorenika na osnovu zdravstvenog stanja ili njegovog smeštanja u bolnicu kako bi mu bila omogućena određena vrsta lečenja.”	ECtHR – V protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 24888/94 ECtHR – Labita protiv Italije zahtev br. 26772/95 ECtHR – Raninen protiv Finske zahtev br. 20972/92 Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5856/72 ECtHR – Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 14038/88
Evropski sud za ljudska prava	<i>Peers protiv Grčke</i> zahtev br. 28524/95 19.4.2001.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu lišavanja slobode. ponižavajuće postupanje Definicija ponižavajućeg postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 74: „Uzimajući u obzir prethodno navedeno, Sud smatra da u predmetnom slučaju nema dokaza da je postojala namera da podnosioc zahteva bude ponižen ili degradiran. Međutim, Sud napominje da, iako pitanje da li je cilj datog postupanja bio ponižavanje ili degradiranje žrtve predstavlja faktor koji treba uzeti u obzir, nepostojanje takvog cilja ne znači da je definitivno isključena mogućnost postojanja povrede člana 3. [...]”	ECtHR – V protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 24888/94
Evropski sud za ljudska prava	<i>Hilal protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 45276/99 6.3.2001.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja – zaštita unutar zemlje Uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 67-68: „67. Vlada se oslonila na opciju „unutrašnjeg bega“, tvrdeći da je čak i ako se pretpostavi da je podnosilac zahteva u opasnosti u Zanzibaru, situacija u kontinentalnom delu Tanzanije bezbednija. Dokumenti koje su strane predložile ukazuju na to da su kršenja ljudskih prava širenija u Zanzibaru i da pripadnici Ujedinjenog građanskog fronta tamo doživljavaju ozbiljnije proganjanje [...]. Čini se, međutim, da je situacija u kontinentalnom delu Tanzanije daleko od zadovoljavajuće i da ukazuje na dugotrajne, endemske probleme u vezi s kršenjem ljudskih prava. U izveštajima se u opštim crtama navodi da policija u Tanzaniji zlostavlja i premlaćuje zatvorenike [...], a da pripadnici Revolucionarne partije (CCM) Zanzibara odlaze u kontinentalni deo kako bi maltretali pristalice Ujedinjenog građanskog fronta koji su se tamo sklonili [...]. Uslovi u zatvorima u kontinentalnom delu zemlje su opisani kao nehumani i ponižavajući, u kojima neodgovarajuća ishrana i lečenje dovode do situacija u kojima je život zatvorenika ugrožen [...]. Policija u kontinentalnom delu Tanzanije se može smatrati institucionalno povezanim s policijom u Zanzibaru kao delu Unije i na nju se ne može računati kao na zaštitu od samovoljnog delovanja (videti slučaj) Chahal, [...] u kom je podnosilac zahteva, poreklom sik, bio u posebnjoj opasnosti od zlostavljanja u provinciji Pendžab, ali se nije moglo smatrati ni da je bezbedan u drugim delovima Indije pošto je policija i u drugim oblastima prema izveštajima bila umešana u ozbiljna kršenja ljudskih prava). Između Tanzanije i Zanzibara postoji i mogućnost izručenja [...] 68. Sud stoga nije uveren da opcija „unutrašnjeg bega“ nudi pouzdanu garanciju u vezi s opasnošću od zlostavljanja. Zaključuje da bi deportovanje podnosioca zahteva u Tanzaniju povredilo član 3, pošto bi se to lice tamo suočilo s ozbiljnim rizikom od mučenja ili nečovečnog i ponižavajućeg postupanja.”	ECtHR – Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 22414/93
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>Kipar protiv Turske</i> zahtev br. 25781/94 10.5.2001.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o kršenju prava iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu vojnih operacija Turske u severnom Kipru. ponižavajuće postupanje – diskriminacija na rasnoj osnovi Diskriminacija na rasnoj osnovi kao ponižavajuće postupanje prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 306: „Sud dalje podseća na to da je Komisija, u svojoj odluci u pomenutom slučaju Azijaca iz istočne Afrike, a u vezi s navodnom diskriminacijom na rasnoj osnovi, napomenula da diskriminacija na osnovu rase treba pridati posebnu važnost, kao i da bi javno izjavljivanje grupe lica s ciljem drugaćijeg postupanja prema njima zbog rase moglo u određenim okolnostima predstavljati posebno narušavanje ljudskog dostojanstva. Prema mišljenju Komisije, drugaćije postupanje prema grupi lica zbog njihove rase bi stoga moglo predstavljati ponižavajuće postupanje onda kada drugaćije postupanje po nekom drugom osnovu ne bi dovelo do takvog zaključka [...]”	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Denizi i drugi protiv Cipra</i> zahtevi br. 25316- 25321/94 i 27207/95 23.5.2001.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zlostavljanju prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu lišavanja slobode. mučenje i nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje – razlika Razlika između mučenja i nečovečno ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 383: „Sud ponavlja da član 3. Konvencije sadrži jednu od najosnovnijih vrednosti demokratskih društava. Čak u najtežim okolnostima, poput borbe protiv organizovanog kriminala, Konvencija apsolutno zabranjuje mučenje i nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje [...] Zlostavljanje mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti da bi bilo obuhvaćeno opsegom primene člana 3. [...] Međutim, da bi utvrdio da li određeni oblik zlostavljanja treba okarakterisati kao mučenje, Sud mora imati na umu razliku, sadržanu u toj odredbi, između tog pojma i pojma nečovečno ili ponižavajućeg postupanja. Kao što je Sud prethodno utvrdio, čini se da iz praviljenja te razlike stoji namera da se Konvencijom pripiše posebna stigma namernom nečovečnom postupanju kojim se prouzrokuje veoma ozbiljna i krutna patnja [...]”	ECtHR – Selmouni protiv Francuske zahtev br. 25803/94 ECtHR – Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71
Evropski sud za ljudska prava	<i>Kalashnikov protiv Rusije</i> zahtev br. 47095/99 15.7.2002.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu lišavanja slobode. mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje – lišavanje slobode Definicija mučenja ili nečovečno ili ponižavajućeg postupanja i zlostavljanja u kontekstu lišavanja slobode prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 95: „Sud podseka da član 3. Konvencije sadrži jednu od najosnovnijih vrednosti demokratskog društva. On apsolutno zabranjuje mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, bez obzira na okolnosti i ponašanje žrtve [...] Sud dalje podseka da, prema njegovoj sudskoj praksi, zlostavljanje mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti da bi bilo obuhvaćeno opsegom primene člana 3. Procena tog minimuma je relativna; zavisi od svih okolnosti slučaja, poput trajanja postupanja, njegovih fizičkih i mentalnih posledica i, u nekim slučajevima, pola, uzrasta i zdravstvenog stanja žrtve [...] Sud smatra to postupanje „nečovečnim“ zbog toga što je, između ostalog, bilo planirano, vršeno satima bez prekida i izazvalo ili stvarne fizičke povrede ili jaku fizičku i mentalnu patnju. To postupanje smatra „ponižavajućim“ zbog toga što je kod žrtava izazvalo osećanja straha, teskobe i inferiornosti koje ih je moglo ponižiti i degradirati [...] Prilikom razmatranja da li je određeni vid postupanja „ponižavajuć“ u smislu člana 3. Sud će imati na umu da li je cilj bio ponižavanje i degradiranje predmetnog lica i da li je, kad je reč o posledicama, imao negativan uticaj na njegovu ličnost na način koji nije u skladu sa članom 3. [...] Međutim, nepostojanje takvog cilja ne znači da je definitivno isključena mogućnost postojanja povrede člana 3. [...] Patnja i poniženje moraju u svakom slučaju biti veceg stepena od neizbežnog elementa patnje i poniženja povezanog s legitimnim vidom postupanja ili kažnjavanja. Mere lišavanja lica slobode često mogu biti praćene takvim elementom. Pa ipak, ne može se tvrditi da zatvaranje lica u istražni zatvor samo po sebi dovodi do situacije iz člana 3. Konvencije. Taj član se ne može tumačiti ni tako da propisuje opštu obavezu oslobađanja zatvorenika na osnovu zdravstvenog stanja ili njegovog smeštanja u bolnicu kako bi mu bila omogućena određena vrsta lečenja. Uprkos tome, država prema ovoj odredbi mora osigurati da zadržano lice boravi u uslovima koji poštuju njegovo dostojanstvo, da ga način i metoda izvršavanja mera ne podvrgava muci ili patnji čiji intenzitet prevazilazi neizbežni stepen patnje svojstven zadržavanju, kao i da, s obzirom na praktične zahteve zatvaranja, njegovo zdravlje i dobrobit budu na odgovarajući način osigurani [...]. Prilikom ocenjivanja uslova zadržavanja, moraju se uzeti u obzir kumulativni efekti tih uslova, kao i konkretne tvrdnje podnosioca zahteva [...]”	ECtHR – Labita protiv Italije zahtev 26772/95 ECtHR – Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71 ECtHR – Kudla protiv Poljske zahtev br. 30210/96 ECtHR – Raninen protiv Finske zahtev br. 20972/92 ECtHR – Peers protiv Grčke zahtev br. 28524/95 ECtHR – Dougoz protiv Grčke zahtev br. 40907/98
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>Ilascu i drugi protiv Moldavije i Rusije</i> zahtev br. 48787/99 8.7.2004.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. zlostavljanje – smrtna kazna Smrtna kazna kao moguće zlostavljanje prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 429-433: „429. Sud je prethodno smatrao da bi, uzimajući u obzir razvoj kaznene politike država članica Saveta Evrope i opšteprihvaćene standarde u toj oblasti, smrtna kazna mogla dovesti do situacije iz člana 3. Konvencije. Kada se donese presuda o smrtnoj kazni, lične okolnosti osuđenog lica, srazmernost težini počinjenog krivičnog dela i uslovi zadržavanja do izvršenja te kazne predstavljaju primere faktora koji postupanje prema osuđenom licu ili njegovom kažnjavanju mogu dovesti do pitanja zabrane prema članu 3. [...] 430. Za svakog zatvorenika osuđenog na smrtnu kaznu, neizbežan je određen vremenski razmak između izricanja izvršenja presude, kao i doživljavanje jakog stresa u uslovima koji su neophodni u strogom režimu zatvora [...]. Uprkos tome, izricanje takve kazne u određenim okolnostima može podrazumevati postupanje koje prelazi prag postavljen u članu 3, na primer u situaciji u kojoj se na smrtnu kaznu čeka dugo u krajnje teškim uslovima, uz sveprisutnu i rastuću teskobu i očekivanja izvršenja te kazne [...] 431. Ne samo to, uznemirenost i patnja koje proizilaze iz takve presude mogu biti samo pogoršane arbitrarnim karakterom sudskog postupka koji joj je prethodio, tako da, uzimajući u obzir da se radi o ljudskom životu, ta presuda postaje kršenje Konvencije. 432. Zabrana kontakta s drugim zatvorenicima iz bezbednosnih i disciplinskih ili razloga zaštite sama po sebi ne predstavlja nečovečno postupanje ili kažnjavanje. S druge strane, potpuna senzorna izolacija u kombinaciji s potpunom socijalnom izolacijom može uništiti ličnost i predstavlja vid nečovečnog postupanja koji se ne može pravdati bezbednosnim zahtevima niti bilo kojim drugim razlogom [...] 433. Pored toga, prilikom ocenjivanja uslova zadržavanja, moraju se uzeti u obzir kumulativni efekti ovih uslova i konkretne tvrdnje podnosioca zahteva [...]”	ECtHR – Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 14038/88 ECtHR – Poltoratskiy protiv Ukrajine zahtev br. 38812/97 ECtHR – Messina protiv Italije zahtev br. 25498/94 ECtHR – Dougoz protiv Grčke zahtev br. 40907/98

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Krastanov protiv Bugarske</i> zahtev br. 50222/99 30.9.2004.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu lišavanja slobode. Zlostavljanje – lišavanje slobode – mučenje i nečovечно postupanje – razlika Zlostavljanje u kontekstu lišavanja slobode i razlika između mučenja i nečovječnog postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 53. „Sud smatra da povrede koje je podnosilac zahteva zadobio dokazuju postojanje ozbiljnog fizičkog bola i patnje. Štaviše, ostavile su trajne posledice na njegovo zdravlje [...] Dalje, jasno je da su dela nasilja prema podnosiocu zahteva počiniли policijski službenici tokom vršenja svoje dužnosti [...]. Međutim, čini se da bol i patnja nisu naneti podnosiocu zahteva namerno s ciljem, na primer, pribavljanja priznanja za neko krivično delo ili slamanja njegovog fizičkog i moralnog otpora. Isto tako, povrede su nanete tokom kratkog perioda, tokom policijske operacije hapšenja osumnjičenih prestupnika, što je navodno bilo praćeno povećanom napetošću [...]. U ovim okolnostima Sud zaključuje da je prijavljeno zlostavljanje bilo dovoljno ozbiljno da se može smatrati nečovječnim, ali da se ne može okarakterisati kao mučenje.“	ECtHR – Egmez protiv Kipra zahtev br. 30873/96
Evropski sud za ljudska prava	<i>N protiv Finske</i> zahtev br. 38885/02 26.7.2005.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – zaštita od opasnosti – sposobnost i spremnost Sposobnost i spremnost države da pruži zaštitu od opasnosti u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 164. „Slučaj predmetnog podnosioca zahteva se razlikuje od slučaja H.L.R. protiv Francuske po tome što ukupni dokazi izneti pred Sud potkrepljuju njegovu tvrdnju da je radio u Specijalnoj predsedničkoj diviziji (DSP), koja je bila deo užeg kruga oko predsednika Mobutua, kao i da je učestvovao u raznim događajima tokom kojih su disidenti smatrani pretnjom po predsednika bili izdvajani s ciljem maltretiranja, zadržavanja i mogućeg pogubljenja [...]. U ovim okolnostima nema razloga da se veruje da bi situacija podnosioca zahteva mogla biti gora od situacije većine drugih bivših pristalica g. Mobutua, kao i da vlasti ne bi nužno bile sposobne ili spremne da ga zaštite od navedenih pretnji.“	ECtHR – HLR protiv Francuske zahtev br. 24573/94
Evropski sud za ljudska prava	<i>Niedzwiecki protiv Nemačke</i> zahtev br. 58453/00 25.10.2005.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani diskriminacije prema članu 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zajedno sa članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. diskriminacija – socijalna zaštita – boravišne dozvole Diskriminacija prilikom pristupa socijalnoj zaštiti po osnovu vrste boravišne dozvole prema članu 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. „33. Sud nije pozvan da uopšteno odlučuje o tome u kom obimu je u oblasti socijalne zaštite opravdano praviti razlike među imaoциma različitih kategorija boravišnih dozvola. On se umesto toga mora ograničiti na pitanje da li je zakon Nemačke o dečjim dodatku, na način na koji je u predmetnom slučaju primenjen, prekršio prava podnosioca zahteva zagarantovana Konvencijom. Sud u tom pogledu uzima u obzir odluku Saveznog ustavnog suda Nemačke koja je u vezi s istim pitanjem doneta nakon završetka postupka koji čini predmet ovog zahteva [...]. Poput Saveznog ustavnog suda Nemačke, Sud ne nalazi dovoljno razloga koji opravdavaju drugačije postupanje u pogledu davanja dečjeg dodatka strancima koji su imali stabilnu boravišnu dozvolu u odnosu na one koji nisu. Sledi da je povređen član 14. u vezi sa članom 8. Konvencije.“	
Evropski sud za ljudska prava	<i>Okpiz protiv Nemačke</i> zahtev br. 59140/00 25.10.2005.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani diskriminacije prema članu 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zajedno sa članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. diskriminacija – socijalna zaštita – boravišne dozvole Diskriminacija prilikom pristupa socijalnoj zaštiti po osnovu vrste boravišne dozvole prema članu 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. „34. Sud nije pozvan da uopšteno odlučuje o tome u kom obimu je u oblasti socijalne zaštite opravdano praviti razlike među imaoциma različitih kategorija boravišnih dozvola. On se umesto toga mora ograničiti na pitanje da li je zakon Nemačke o dečjem dodatku, na način na koji je u predmetnom slučaju primenjen, prekršio prava podnosioca zahteva zagarantovana Konvencijom. Poput Saveznog ustavnog suda Nemačke koji je u predmetnom slučaju primenjen, prekršio prava podnosioca zahteva zagarantovana Konvencijom. Poput Saveznog ustavnog suda Nemačke u pilot-slučajevima [...]. Sud ne nalazi dovoljno razloga koji opravdavaju drugačije postupanje u pogledu davanja dečjeg dodatka strancima koji su imali trajnu boravišnu dozvolu u odnosu na one koji nisu. Sledi da je povređen član 14. u vezi sa članom 8. Konvencije.“	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava (Velika veće)	<i>Jalloh protiv Nemačke</i> , zahtev br. 54810/00 11.7.2006.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. mučenje i nečovečno postupanje – razlika – posebna stigma mučenja Razlika između mučenja i nečovečnog postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i posebna stigma mučenja, st. 103-107: „103. Prilikom utvrđivanja da li se krivični postupak protiv podnosioca zahteva, uzimajući u obzir ova načela, može smatrati pravičnim, Sud mora odmah naglasiti da dokazi obezbeđeni primenom emetika na podnosioca zahteva nisu pribavljeni „nezakonito“, kršenjem domaćeg zakonodavstva. [...] 104. Sud je gore smatrao da je podnosilac zahteva bio podvrgnut nečovečnom i ponižavajućem postupanju suprotno materijalnim odredbama člana 3. kada su mu emetici dati kako bi bio primoran da povrti drogu koju je progutao. Dokazi korišćeni u krivičnom postupku protiv podnosioca zahteva su, time pribavljeni na način koji direktno krši jedno od osnovnih prava zagarantovanih Konvencijom. 105. Kao što je prethodno napomenuto, korišćenje dokaza pribavljenih kršenjem člana 3. u krivičnom postupku dovodi njegovu pravičnost u ozbiljnu sumnju. Sud u predmetnom slučaju nije zaključio da je podnosilac zahteva bio podvrgnut mučenju. [...] 106. Iako se postupanju kom je podnosilac zahteva bio podvrgnut ne može pripisati posebna stigma rezervisana za dela mučenja, ono ispunjava uslove minimalnog stepena ozbiljnosti u opsegu onoga što se članom 3. zabranjuje. Ne može se isključiti da, uzimajući u obzir činjenice nekog konkretnog slučaja, korišćenje dokaza pribavljenih namernim zlostavljanjem koje ne dostiže nivo mučenja čini suđenje žrtvi nepravičnim, bez obzira na ozbiljnost navodno počinjenog krivičnog dela, na važnost koja se pridaje tim dokazima i na mogućnosti koje je žrtva imala da ospori njihovo priznavanje i korišćenje na sudu. 107. U predmetnom slučaju, opšte pitanje da li korišćenje dokaza dobijenih na način koji je okarakterisan kao nečovečno i ponižavajuće postupanje automatski čini suđenje nepravičnim može ostati otvoreno. Sud napominje da su, čak i ako vlasti nisu imale nameru da nanesu bol i patnju podnosiocu zahteva, dokazi pribavljeni merama koje predstavljaju povredu jednog od osnovnih prava zagarantovanih Konvencijom.[...]”	
Evropski sud za ljudska prava	<i>Mubianzila Mayeka i Kamiki Mitunga protiv Belgije</i> zahtev br. 13178/03 12.10.2006.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje – deca – lišavanje slobode Mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje putem zatvaranja dece stranih državljana, st. 55. i 58: „55. Ono što je bilo obeležje položaja drugog podnosioca zahteva, ženskog pola, jeste njen veoma mlad uzrast, činjenica da je bila ilegalni imigrant u stranoj zemlji i činjenica da nije bila u pratnji svoje porodice jer je došlo do njenog razdvajanja, pa je stoga zapravo bila prepuštena sama sebi. Zbog toga je bila u veoma ranjivom položaju. Uzimajući u obzir apsolutnu prirodu zaštite koju pruža član 3. Konvencije, važno je imati na umu da je to odlučujući faktor i da ima prednost nad razmatranjima koja se tiču statusa drugog podnosioca zahteva kao ilegalnog imigranta. Ona je dakle nesumnjivo spadala u kategoriju izuzetno ranjivih članova društva prema kojima je država Belgija imala obavezu da preduzme odgovarajuće mere kako bi obezbedila njihovo zbrinjavanje i zaštitu kao deo svojih pozitivnih obaveza prema članu 3. Konvencije. [...] 58. Sud smatra da su mere koje su belgijske vlasti preduzele – informisanje prvog podnosioca zahteva o situaciji, davanje telefonskog broja na koji može da stupi u kontakt sa svojom kćerkom, dodela advokata koji će pružiti pomoć drugom podnosiocu zahteva i saradnja s kanadskim vlastima i ambasadam Belgije u Kinšasi – bile daleko od dovoljnih za ispunjavanje obaveza Belgije u smislu zbrinjavanja drugog podnosioca zahteva. Ne samo to, ta država je na raspolaganju imala niz mehanizama. Sud ne sumnja da je zadržavanje drugog podnosioca zahteva u prethodno opisanim uslovima kod njega prouzrokovalo veliku uznemirenost. Isto tako, organi koji su naredili zadržavanje devoyčice zanemarili su ozbiljne psihicke posledice koje će to na nju imati. Po mišljenju suda, zadržavanje drugog podnosioca zahteva u takvim uslovima pokazalo je nedostatak humanosti do te mere da je predstavljalo nečovečno postupanje.”	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Salah Sheekh protiv Holandije</i> zahtev br. 1948/94 11.1.2007.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – zaštita unutar zemlje – opasnost od nedržavnih subjekata – zaštita od nedržavnih subjekata – zaštita klana Uslovi za unutrašnje preseljenje u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 141. i 145. „141. U svom dokumentu o stajalištu iz januara 2004. kao i u svom savetodavnom dokumentu iz novembra 2005, UNHCR iskazuje svoje protivljenje prisilnom vraćanju tražioca azila čiji su zahtevi odbijeni u oblasti Somalije iz kojih ne potiču, naglašavajući da u Somaliji ne postoji alternativa unutrašnjeg bega [...] 145. Stoga treba ispitati pitanje da li bi mogućnost da deportovano lice dospe u deo zemlje porekla u kom može biti izloženo zlostavljanju [...] 145. Stoga treba ispitati pitanje da li bi podnosioc zahteva, ukoliko bi završio u drugim oblastima Somalije, a ne u Somalijandi ili Puntlandu, bio u stvarnoj opasnosti od izloženosti postupanju u suprotnosti sa članom 3. U tom kontekstu, Sud je svestan da vlada oblasti Somalije ne smatra „relativno nebezbednim“ zbog opasnosti da bi pojedinci i integraciju, povratak u te oblasti predstavljao izuzetno oštru meru.”	ECtHR – Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 22414/93 ECtHR – Hiall protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 45276/99 ECtHR – TI protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 43844/98 ECtHR – HLR protiv Francuske zahtev br. 24573/94
		Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – zaštita unutar zemlje – opasnost od nedržavnih subjekata – zaštita od nedržavnih subjekata – zaštita klana Uslovi za unutrašnje preseljenje u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 141. i 145. „141. U svom dokumentu o stajalištu iz januara 2004. kao i u svom savetodavnom dokumentu iz novembra 2005, UNHCR iskazuje svoje protivljenje prisilnom vraćanju tražioca azila čiji su zahtevi odbijeni u oblasti Somalije iz kojih ne potiču, naglašavajući da u Somaliji ne postoji alternativa unutrašnjeg bega [...] 145. Stoga treba ispitati pitanje da li bi mogućnost da deportovano lice dospe u deo zemlje porekla u kom može biti izloženo zlostavljanju [...] 145. Stoga treba ispitati pitanje da li bi podnosioc zahteva, ukoliko bi završio u drugim oblastima Somalije, a ne u Somalijandi ili Puntlandu, bio u stvarnoj opasnosti od izloženosti postupanju u suprotnosti sa članom 3. U tom kontekstu, Sud je svestan da vlada oblasti Somalije ne smatra „relativno nebezbednim“ zbog opasnosti da bi pojedinci i integraciju, povratak u te oblasti predstavljao izuzetno oštru meru.” Rizik koji dolazi od nedržavnih subjekata i postojanje zaštite od takvog rizika u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 137. i 147. „137. Zlostavljanje takode mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti da bi bilo obuhvaćeno opsegom primene člana 3. Ocena toga je relativna, u zavisnosti od svih okolnosti slučaja [...]. Zahvaljujući apsolutnom karakteru garantovanog prava, član 3. Konvencije može važiti i u slučajevima u kojima opasnost dolazi od lica ili grupa lica koja nisu državni službenici. Međutim, mora se dokazati da je rizik stvaran i da vlada države primaoca ne mogu da otklone rizik pružanjem odgovarajuće zaštite [...] 147. Iako su vlasti Holandije bile mišljenja da probleme koje podnosioc zahteva ima treba posmatrati kao posledicu opšte nestabilne situacije u kojoj kriminalne bande često, ali arbitrarno, zastrašuju i prete ljudima [...]. Sud smatra da to nije dovoljno da postupanje prema podnosiocu zahteva bude izuzeto iz opsega primene člana 3. Kao što je prethodno navedeno [...], postojanje zabrane deportovanja ne zavisi od toga da li opasnost od postupanja proizlazi iz faktora u koje spadaju odgovornost, direktna ili indirektna, vlasti zemlje primaoca, pa član 3. stoga može važiti i u situacijama u kojima opasnost dolazi od lica ili grupa lica koja nisu državni službenici [...]. Ono što je u ovom kontekstu relevantno jeste to da li je podnosioc zahteva bio u mogućnosti da dobije zaštitu od dela počinjenih protiv njega i traži obeštećenje za njih. Sud smatra da to nije bio slučaj.” Zaštita klana u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 139. „[...] Sud je dobio i pribavio znatnu količinu informacija u vezi sa situacijom u Somalijandi i Puntlandu, na osnovu kojih se čini da su te teritorije nesumnjivo uglavnom stabilnije i mirnije u odnosu na južnu i centralnu Somaliju. Pa ipak, postoji značajna razlika između položaja pojedinaca koji potiču iz tih područja i tamo imaju porodične i/ili veze s klanom, s jedne strane, i onih pojedinaca koji dolaze iz drugih delova Somalije i nemaju takve veze u Somalijandi i Puntlandu, s druge strane. Sud je spreman da na osnovu raspoloživih informacija prihvati da deportacija u Somalijandi ili Puntland neuspješnog tražioca azila koji pripada prvoj grupi ne bi dala lice, uglavnom, izložila stvarnom riziku od izloženosti postupanju kojim se krši član 3. Kad je, međutim, reč o drugoj grupi, Sud nije uveren da je važnost zaštite klana u „relativno bezbednim“ oblastima opala do te mere do koje vlada tvrdi. U vezi s tim napominje da, što se tiče deportacije državljanina Somalije i deo zemlje iz kog on ili ona ne potiču, UNHCR smatra da su „razmatranja utemeljena na preovladavajućem sistemu klanova od suštinske važnosti“ [...]. Pripadnost klanu se dalje opisuje kao najvažniji zajednički element lične sigurnosti u celoj Somaliji [...], a ne samo u „relativno nebezbednim“ oblastima.”	ECtHR – Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 22414/93 ECtHR – Hiall protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 45276/99 ECtHR – TI protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 43844/98 ECtHR – HLR protiv Francuske zahtev br. 24573/94

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>DH i drugi protiv Češke Republike</i> zahtev br. 57325/00 13.11.2007.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o diskriminaciji po osnovu rasnog ili etničkog porekla prema članu 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zajedno sa članom 2. Protokola br. 1. Definicija rasne diskriminacije, st. 60-61: „2. Preporuka o opštoj politici br. 7 Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) o nacionalnom zakonodavstvu u vezi s borbom protiv rasizma i rasne diskriminacije (koju je doneo ECRI 13. decembra 2002) 60. Za potrebe ove preporuke koriste se sledeće definicije: „9[...] (b), direktna rasna diskriminacija znači svako drugačije postupanje zasnovano na rasi, boji kože, jeziku, veroispovesti, nacionalnosti ili nacionalnom ili etničkom poreklu, a za koje ne postoji objektivno i razumno opravdanje. Drugačije postupanje nema objektivno i razumno opravdanje ako se njime ne teži ispunjavanju legitimnog cilja ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između korišćenih mehanizama i cilja koji se želi postići. (c) indirektna rasna diskriminacija označava situacije u kojima naizgled neutralan faktor, poput neke odredbe, kriterijuma ili prakse, ne mogu tako da ispunje lica koja pripadaju grupi koju karakteriše određena rasa, boja kože, jezik, veroispovest, nacionalnost ili nacionalno ili etničko poreklo, ili ih on stavlja u nepovoljniji položaj, osim u slučaju da takav faktor ima objektivno i razumno opravdanje. Ovo potonje bi bilo slučaj ako se njime teži ispunjavanju legitimnog cilja ili ako postoji razuman odnos proporcionalnosti između korišćenih mehanizama i cilja koji se želi postići.“ 61. U obrazloženju ove Preporuke ističe se (tačka 8) da su definicije indirektno rasne diskriminacije sadržane u stavu 1. (b) i (c) Preporuke inspirisane definicijama sadržanim u Direktivi Saveta 2000/43/EZ o primeni načela jednakog postupanja prema licima bez obzira na njihovo rasno ili etničko poreklo i u Direktivi Saveta 2000/78/EZ o uspostavljanju opšteg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, kao i na sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava.”	ECtHR – Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtevi br. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 i 13448/87 ECtHR – Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 22414/93 ECtHR – Venkadajalasarma protiv Holandije zahtev br. 58510/00 ECtHR – Mamatkulov i Askarov zahtevi br. 46827/99 i 46951/99
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>Saadi protiv Italije</i> zahtev br. 7201/06 28.2.2008.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja – stvaran rizik – ex nunc ocena – prag Pojam stvarnog rizika u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 130: „kako bi utvrdio da li postoji opasnost od zlostavljanja, Sud mora ispitati predviđljive posledice slanja podnosioca zahteva u zemlju primaoca, imajući na umu opštu situaciju i njegove lične okolnosti [...]”. Stvaran rizik koji zahteva ex nunc ocenu u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 133: „U vezi s referentnim datumom, postojanje rizika mora se oceniti pre svega uzimajući u obzir one činjenice koje su bile poznate ili je trebalo da budu poznate državi ugovornici u vreme deportacije. Međutim, ako podnosilac zahteva još uvek nije izručen ili deportovan u trenutku kada Sud ispituje slučaj, relevantno vreme biće vreme postupka pred sudom [...]”. Ovakva situacija obično nastaje onda kada se, kao u predmetnom slučaju, deportacija ili izručenje odlažu zbog dodeljivanja privremene pravne zaštite od strane Suda prema pravilu 39. Poslovnika Suda [...]. Prema tome, iako je tačno da su istorijske činjenice od značaja u onoj meri u kojoj mogu objasniti trenutnu situaciju i smer u kom će se najverovatnije razvijati, trenutni uslovi su odlučujući.” Prag koji sadrži pojam stvarnog rizika u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 140: „Kad je reč o drugom delu argumenata vlade Ujedinjenog Kraljevstva, u vezi s tim da se u slučaju kada podnosilac zahteva predstavlja pretnju po nacionalnu bezbednost moraju predložiti snažniji dokazi da postoji opasnost od zlostavljanja [...]. Sud primećuje da ni takav pristup nije u skladu s apsolutnom prirodnom zaštitu koju pruža član 3. To predstavlja tvrdnju da, u odsustvu dokaza koji ispunjavaju viši standard, zaštita nacionalne bezbednosti opravdava spremnije prihvatanje opasnosti da će dato lice biti zlostavljano. Sud stoga ne vidi nikakav razlog da izmeni relevantni standard dokazivanja, kao što je predložio nezavisni umešak, tako što bi u slučajevima poput predmetnog zahteva da se dokaže da je izloženost zlostavljanju verovatnija. Naprotiv, on potvrđuje sledeće: da bi planirana deportacija predstavljala kršenje Konvencije, neophodno je – i dovoljno – da se opravdano veruje da postoji stvaran rizik da će dato lice u zemlji primaoca biti izloženo postupanju zabranjeno članom 3. [...]”	ECtHR – Vilvarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtevi br. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 i 13448/87 ECtHR – Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 22414/93 ECtHR – Venkadajalasarma protiv Holandije zahtev br. 58510/00 ECtHR – Mamatkulov i Askarov zahtevi br. 46827/99 i 46951/99

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	N protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 26565/05 27.5.2008.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – medicinski slučajevi st. 42-45: „42. Ukratko, Sud primećuje da od predmeta D. protiv Ujedinjenog Kraljevstva dosledno primenjuje sledeća načela. Stranci kojima se primenjuje mera deportacije u načelu ne mogu da se pozovu na pravo da ostanu na teritoriji države ugovornice kako bi nastavili da koriste zdravstvenu, socijalnu ili drugu vrstu pomoći koju im je država deportacije pružala. Činjenica da bi okolnosti podnosioca zahteva, uključujući i njegov očekivani životni vek, bile značajno pogoršane ukoliko bi bio udaljen iz države ugovornice nije sama po sebi dovoljna da predstavlja kršenje člana 3. Odluka da se strani državljanin koji pati od ozbiljnog mentalnog ili fizičkog oboljenja udalji u zemlju, u kojoj su objekti za lečenje te bolesti inferiorni u odnosu na one dostupne u državi ugovornici, mogu dovesti do situacije iz člana 3, ali samo izuzetno, kada su humanitarni razlozi protiv deportacije ubedljivi. U slučaju D. protiv Ujedinjenog Kraljevstva, te izuzetne okolnosti bile su činjenice da je podnosilac zahteva bio teško bolestan i da se činilo da je na samrti, da mu se u zemlji porekla nije mogla garantovati nikakva nega ili lečenje i da tamo nije imao porodičnu spremu, ili sposobnu da se o njemu brine ili mu obezbedi čak i osnovne potrebe u smislu hrane, skloništa ili društvene podrške. 43. Sud ne isključuje postojanje drugih izuzetnih slučajeva u kojima su humanitarni razlozi jednako ubedljivi. Međutim, smatra da visoki prag postavljen u slučaju D. protiv Ujedinjenog Kraljevstva i primenjen u daljoj sudskoj praksi treba zadržati, pošto ga u načelu smatra korektnim, budući da bi u takvim slučajevima buduća šteta nastala ne usled namernog činjenja ili nečinjenja javnih vlasti i nedržavnih organa, već usled bolesti koja je nastupila prirodno i nedovoljnih resursa za njeno lečenje u zemlji primaoca. 44. Iako mnoga prava koje sadrži obuhvataju aspekte socijalne ili ekonomske prirode, konvencija je u suštini usmerena ka zaštiti čoviniog i političkog [...]. Pored toga, ono što je svojstveno celoj konvenciji jeste težnja ka pravičnoj ravnoteži između zahteva opšteg interesa zajednice i zahteva zaštite osnovnih prava pojedinca [...]. Napredak u medicini uz društvene i ekonomske razlike među zemljama, podrazumeva da razlika u kvalitetu lečenja dostupnom u državi ugovornici i zemlji porekla može biti značajna. Iako je neophodno da Sud, s obzirom na izuzetnu važnost člana 3. u sistemu Konvencije, zadrži određeni stepen fleksibilnosti kako bi sprečio deportaciju u izuzetnim slučajevima, član 3. država ugovornicu ne obavezuje da ublažava takve razlike pružanjem besplatne i neograničene zdravstvene nege svim stranim državljanima koji nemaju pravo da ostanu na njenoj teritoriji. Suprotan zaključak bi za države ugovornice predstavljao preveliki teret. 45. Konačno, Sud primećuje da, iako se predmetni zahtev, kao i većina prethodno navedenih, tiče deportacije lica sa stanjem vezanim za HIV i AIDS, ista načela se moraju primenjivati na deportaciju svih lica pogodnih ozbiljnom fizičkom ili mentalnom bolesću koja je nastupila prirodno, a koja može za posledicu imati patnju, bol i skraćeni životni vek, kao i zahtevati specijalnu terapiju koja možda nije tako lako dostupna u zemlji porekla podnosioca zahteva ili koja je možda dostupna po visokoj ceni.”	ECTHR – D protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 30240/96 ECTHR – Airey protiv Irske zahtev br. 6289/73 ECTHR – Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 14038/88
Evropski sud za ljudska prava	NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 25904/07 17.7.2008.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. <i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – opšte nasilje – pripadnici grupe sistematski izloženi Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja u slučaju opasnosti od opšteg nasilja i sistematske izloženosti pripadnika neke grupe u skladu s članom 3. ECHR, st. 115-116: „115. Iz prethodno navedenog ispitivanja njegove sudske prakse sledi da Sud nikada nije isključio mogućnost da opšte nasilje u nekoj određenoj zemlji bude dovoljno visokog intenziteta da bi to značilo da bi svako udaljšavanje u tu zemlju nužno predstavljalo kršenje člana 3. Konvencije. Pa ipak, Sud bi primenio takav pristup samo u najekstremnijim slučajevima opšteg nasilja, kada postoji stvaran rizik od zlostavljanja samo zbog toga što bi pojedinac po povratku bio izložen takvom nasilju. 116. Međutim, u izuzetnim slučajevima, kada podnosilac zahteva tvrdi da je pripadnik ili pripadnica grupe izložene sistematskom zlostavljanju, Sud smatra da zaštita prema članu 3. Konvencije stupa na snagu onda kada podnosilac zahteva dokaže da postoje opravdani razlozi da se veruje u postojanje predmetne prakse i da je pripadnik ili pripadnica grupe na koju se to odnosi (videti Saadi protiv Italije, citirano iznad, tačka 132.). U takvim okolnostima Sud neće insistirati da podnosilac zahteva dokaže postojanje drugih posebnih odlika ako bi to zaštitu ponuđenu članom 3. učinilo prividnom. To će biti utvrđeno na osnovu i skaza podnosioca zahteva i informacija o situaciji u određenoj zemlji u pogledu predmetne grupe (videti Salah Sheekh, citirano iznad, stav 148). Nalazi Suda u vezi s postupanjem prema klanu Ašraf u određenim delovima Somalije i činjenicom da pripadnost podnosioca zahteva klanu Ašraf nije sporna bili su dovoljni da Sud zaključi da bi njegovo deportovanje bilo protivno članu 3.	ECTHR – Saadi protiv Italije zahtev br. 37201/06 ECTHR – Salah Sheekh protiv Holandije zahtev br. 1948/04
Evropski sud za ljudska prava	SD protiv Grčke zahtev br. 53541/07 11.6.2009.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u uslovima lišavanja slobode. <i>Ilustracija ponižavajućeg postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 51-53:</i> „51. Ukoliko čak i pretpostavimo da je podnosilac zahteva delo relativno čistu prostoriju sa toplom vodom tokom svog boravka u Sufliju, kao što to navodi šef grčkog odeljenja Amnesty Internationala prilikom posete 18. maja 2007, on je ipak proveo dva meseca zatvoren u montažnoj kućici, bez mogućnosti da izade napolje ili da poziva telefonom, nije imao ni pokrivač niti čistu posteljenu, a ni dovoljno sredstava za higijenu. Vlada nije osporila ove navode i oni su potvrđeni različitim izveštajima pred Sudom. Isto tako, u zatvoru za strance u oblasti Atika (Petru Rail), podnosilac zahteva je bio zatvoren šest dana u svojoj ćeliji, bez mogućnosti da izade napolje. Uслови pritvora u ovom centru, kako ih je Odbor za prevenciju mučenja (CPT) opisao u svom izveštaju nakon posete u februaru 2007. godine, su, po mišljenju Suda, neprihvatljivi. 52. Što se tiče lične situacije podnosioca zahteva, sud je primetio da je u Turskoj pretrpeo ozbiljno mučenje, što je ostavilo značajne kliničke i psihološke posledice. Činjenica da je ovo stanje formalno potvrđeno Medicinski centar za oporavak žrtava mučenja tek nakon završetka pritvora, ne menja ni u čemu ovu konstataciju. 53. Imajući u vidu prethodno navedeno, Sud smatra da se uslovi pritvora podnosioca zahteva, kao izbeglice i tražioca azila, u kombinaciji sa predužim trajanjem pritvora u takvim uslovima, mogu smatrati ponižavajućim postupanjem.”	SD protiv Grčke zahtev br. 53541/07 11.6.2009.

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	zahtev br. 61498/08 2.3.2010.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> zbog rizika od smrtne kazne prema članovima 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – smrtna kazna</p> <p>Zabrana smrtne kazne u svim okolnostima 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 115. i 120:</p> <p>„115. Sud kao početnu tačku uzima pravo da niko ne bude osuđen na smrt. Pogubljenje predstavlja namerno i planirano uništenje ljudskog bića od strane državnih organa. Bez obzira na način pogubljenja, oduzimanje života podrazumeva određeni fizički bol. Pored toga, kada lice unapred zna da će doživeti smrt od strane države, to neizbežno izaziva snažnu psihičku patnju. Države članice Saveta Evrope su prepoznale da nametanje i korišćenje smrtne kazne negira osnovna ljudska prava. U uvodnim napomenama Protokola br. 13, državne ugovornice sebe opisuju kao, uverenje da je svaki pravo na život osnovna vrednost u demokratskom društvu, i da je ukidanje smrtne kazne neophodno za zaštitu tog prava i za puno priznavanje urođenog dostojanstva svih ljudskih bića. [...] 120. Može se dakle videti da Veliko veće u slučaju Ocalan nije isključilo to da je član 2. već izmenjen tako da uklanja izuzetak koji dozvoljava smrtnu kaznu. Ne samo to, kao što je napomenuto iznad, stav se u odnosu na tad razvio. Sve osim dveju država članica Evropske unije su sada potpisnice Protokola br. 13 i samo tri države koje su ga potpisale ga nisu ratifikovale. Ove brojke, zajedno s doslednom praksom država da primenjuju moratorijum na smrtnu kaznu, predstavljaju snažan pokazatelj da je član 2. izmenjen tako da zabranjuje smrtnu kaznu u svim okolnostima. Sud u tom kontekstu ne smatra da formulacija druge rečenice člana 2, stav 1. i dalje sprečava da se reči „nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje“ u članu 3. tumače tako da obuhvataju i smrtnu kaznu [...]”</p>	<p>ECTHR – Ocalan protiv Turske zahtev br. 64221/99 ECTHR – Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 14038/78</p>
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	Göfgen protiv Nemačke zahtev br. 22978/05 1.6.2010.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani zlostavljanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>zlostavljanje</i> – minimalan stepen ozbiljnosti – pretinja mučenjem – mentalna patnja</p> <p>Minimalan stepen ozbiljnosti zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 88: „Da bi zlostavljanje potpalo pod opseg primene člana 3. mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti. Procena tog minimuma zavisi od svih okolnosti slučaja, poput trajanja postupanja, njegovih fizičkih ili mentalnih posledica i, u nekim slučajevima, pola, uzrasta i zdravstvenog stanja žrtve [...]”</p> <p>U dodatne faktore spadaju svrha s kojom je postupanje vršeno zajedno s namerom ili motivacijom koja stoji iza njega [...], kao i kontekstom, poput atmosfere pojačane napetosti i emocija [...]”</p> <p>Pretinja mučenjem kao mentalna patnja koja bi mogla dostići stepen mučenja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda: „108. Uzimajući u obzir relevantne faktore za utvrđivanje karaktera postupanja koji je podnosilac zahteva bio izložen, Sud je uveren da su stvarne i neposredne pretinje podnosiocu zahteva s ciljem dobijanja informacija od njega dostigle minimalni stepen ozbiljnosti, stavija inkriminišuće postupanje u opseg primene člana 3. Ponovo naglašava da, na osnovu njegove sopstvene sudske prakse [...], koja se takođe odnosi na definiciju mučenja u članu 1. Konvencije Ujedinjenih nacija protiv mučenja [...], kao i na osnovu stavova koje su zauzeli drugi međunarodni organi koji se bave praćenjem poštovanja ljudskih prava [...], pretinja mučenjem može dostići stepen mučenja, budući da priroda mučenja obuhvata i fizički bol i mentalnu patnju. Naročito strah od fizičkog mučenja može sam po sebi predstavljati mentalno mučenje. Međutim, postoji opšta saglasnost, a to smatra i Sud, da klasifikacija toga da li je data pretinja fizičkim nasiljem dostigla stepen psihičkog mučenja ili nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja zavisi od svih okolnosti datog slučaja, uključujući posebno jačinu vršenog pritiska i intenzitet izazvane mentalne patnje. Uopredujući slučaj podnosioca zahteva sa slučajevima u svojoj sudskoj praksi i kojima je mučenje dokazano, Sud smatra da je način ispitivanja koji je bio podvrgnut u okolnostima ovog slučaja bio dovoljno ozbiljan da dostigne stepen nečovečnog postupanja zabranjenog članom 3., ali da stepen surovosti nije bio dovoljan za dostizanje praga mučenja.”</p> <p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članovima 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i zabrana zlostavljanja prema članu 3.</p> <p>Definicija nečovečnog postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 220: „Sud smatra postupanje „nečovečnim“ kad je, između ostalog, bilo „planirano, vršeno satima bez prekida i izazvalo ili izazvalo lošu fizičku povredu ili jaku fizičku ili mentalnu patnju“ [...]”</p> <p>Opseg obaveza prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 249: „Sud je već ponovio opšta načela u sudskoj praksi u vezi sa članom 3. Konvencije koja se mogu primeniti u predmetnom slučaju [...]. Takođe smatra da je neophodno istaći da se član 3. ne može tumačiti tako da obavezuje visoke ugovorne strane na to da obezbede dom svakome u svojoj nadležnosti [...]. Član 3. takođe ne sadrži ni nikakvu opštu obavezu da se i izbeglicama pruži finansijska pomoć kako bi im se omogućilo da održe odgovarajući životni standard [...]”</p>	<p>ECTHR – Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71 ECTHR – Jaliloh protiv Nemačke zahtev br. 54810/00 ECTHR – Aksoy protiv Turske zahtev br. 21987/93 ECTHR – Egmez protiv Kipra zahtev br. 30873/96 ECTHR – Krastanov protiv Bugarske zahtev br. 50222/99 ECTHR – Selmouni protiv Francuske zahtev br. 25803/94</p>
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	MSS protiv Belgije i Grčke zahtev br. 30696/09 21.1.2011.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članovima 2. i 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i zabrana zlostavljanja prema članu 3.</p> <p>Definicija nečovečnog postupanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 220: „Sud smatra postupanje „nečovečnim“ kad je, između ostalog, bilo „planirano, vršeno satima bez prekida i izazvalo ili izazvalo lošu fizičku povredu ili jaku fizičku ili mentalnu patnju“ [...]”</p> <p>Opseg obaveza prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 249: „Sud je već ponovio opšta načela u sudskoj praksi u vezi sa članom 3. Konvencije koja se mogu primeniti u predmetnom slučaju [...]. Takođe smatra da je neophodno istaći da se član 3. ne može tumačiti tako da obavezuje visoke ugovorne strane na to da obezbede dom svakome u svojoj nadležnosti [...]. Član 3. takođe ne sadrži ni nikakvu opštu obavezu da se i izbeglicama pruži finansijska pomoć kako bi im se omogućilo da održe odgovarajući životni standard [...]”</p>	<p>ECTHR – Kudla protiv Poljske zahtev br. 30210/96 ECTHR – Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 27238/95 ECTHR – Müslim protiv Turske zahtev br. 53566/99</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	zahtevi br. 8319/07 i 11449/07 28/06/2011	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članovima 2. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – rizik od opšteg nasilja – bez posebnih karakteristika – intenzitet nasilja – odnos čl. 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i čl. 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji – uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje</p> <p>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja u slučaju opšteg nasilja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; odsustvo potrebe za ispoljavanjem posebnih karakteristika; intenzitet nasilja; odnos sa članom 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji, st. 217-219:</p> <p>„217. U predmetu <i>Vivarajah protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> se čini da Sud ukazuje na to da bi sama situacija opšte nestabilnosti predstavljala povredu člana 3. Konvencije samo ukoliko bi postojali dokazi koji potvrđuju da je lična situacija podnosioca zahteva lošija od opšte situacije drugih pripadnika njegove grupe [...]. Međutim, u predmetu <i>N.A. protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> Sud je izričito razmotrio svoju raniju odluku u slučaju <i>Vivarajah protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> i zaključio da je ne treba tumačiti kao da podnosioc zahteva mora da dokazuje postojanje posebnih karakteristika ako na neki drugi način može da pokaže da je opšte stanje nasilja u određenoj zemlji dovoljno visokog stepena da postoji stvaran rizik da bi njegovo udaljšavanje u tu zemlju predstavljalo kršenje člana 3. Konvencije [...]. Inisistiranje na tome da podnosioc zahteva u takvim slučajevima dokazuje postojanje posebnih karakteristika bi zaštitu koju nudi član 3. učinilo iluzornom [...]. Štaviše, takav zaključak bi doveo u pitanje apsolutnu prirodu člana 3, koji u apsolutnom smislu zabranjuje mučenje i nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje. 218. Dakle, nakon predmeta <i>N.A. protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i>, jedino pitanje koje Sud treba da razmotri u slučaju deportacije jeste da li se, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja pred njim, može opravdano verovati da će se lice o kom je reč, ako bude vraćeno, suočiti sa stvarnim rizikom od podvrgavanja postupanju u suprotnosti sa članom 3. Konvencije. Ako se postojanje takvog rizika dokazuje, udaljšavanje podnosioca zahteva bi nužno bilo u suprotnosti sa članom 3, bez obzira na to da li rizik proističe iz opšteg stanja nasilja, lične karakteristike podnosioca zahteva ili kombinacije ta dva faktora. Javno je, međutim, da neće svako stanje opšteg nasilja dovesti do takvog rizika. Naprotiv, Sud je jasno ukazao na to da će opšte stanje nasilja biti dovoljno jakog intenziteta da dovede do takvog rizika samo „u najekstremnijim slučajevima“ u kojima postoji stvaran rizik od zlostavljanja samo zbog toga što bi pojedinac po povratku bio izložen takvom nasilju [...]. 219. Prema tome, Sud u predmetnom slučaju mora ispitati da li se može opravdano verovati da će se podnosioc zahteva, ako budu deportovani, suočiti sa stvarnim rizikom od podvrgavanja postupanju koje je u suprotnosti sa članom 3. Konvencije. Tom prilikom će Sud pre usmeravanja svoje pažnje na predvidljive posledice deportacije svakog od podnosioca zahteva razmotriti opštu situaciju i u Mogadišu, koji će biti tačka njihovog povratka, i u ostatku južne i centralne Somalije pre nego što se fokusira na predvidljive posledice povratka svakog podnosioca zahteva.</p> <p>Međutim, pre nego što počne s ocenjivanjem rizika po povratku, mora razmotriti dva prethodna pitanja koja su se javila u predmetnom slučaju: prvo, odnos između člana 3. Konvencije i člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji i drugo, važnost koju treba pridati izveštajima o zemlji koji se prvenstveno oslanjaju na informacije dobijene iz anonimnih izvora.”</p> <p>Uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, videti posebno st. 265-267. 265. Sud primenjuje da u predmetnom slučaju vlada namera da vrati oba podnosioca zahteva u Mogadiš. Međutim, svoja razmatranja rizika po povratku ne može ograničiti na ocenu uslova u Mogadišu, budući da je Tribunal za azil i imigraciju utvrdio da bi uprkos postojanju stvarnog rizika od trpljenja ozbiljne nepravde u glavnom gradu, preseljenje podnosioca zahteva u bezbedniji region u južnoj ili centralnoj Somaliji bilo moguće. 266. U Ujedinjenom Kraljevstvu će zahtev za dobijanje azila ili supsidijarne zaštite biti neuspešan ako donosioc odluke smatra da bi bilo opravdano – i ne bezrazložno oštro – očekivati od podnosioca zahteva da se preseli [...]. Sud podseća da član 3 sam po sebi ne sprečava države ugovornice da se pozovu na postojanje mogućnosti unutrašnjeg bega prilikom ocenjivanja tvrdnje pojedinca da biga povratek u njegovu zemlju porekla izloži stvarnom riziku od izloženosti postupanju koje je zabranjeno tom [...]. Međutim, Sud je smatrao da pozivanje na alternativu unutrašnjeg bega ne utiče na odgovornost države ugovornice. Koja deportuje podnosioca zahteva, da osigura to da posledica njene odluke da ga deportuje ne bude njegovo izlaganje postupanju u suprotnosti sa članom 3. Konvencije [...]. Dakle, kao predušlov za oslanjanje na alternativu unutrašnjeg bega moraju postojati određene garancije: lice koje se deportuje mora biti u mogućnosti da otputuje u dato područje, dobije pristup tom području i tamo ostane; ukoliko taj predušlov nije ispunjen, može se javiti pitanje regulisano članom 3, tim više ako bez takvih garancija postoji mogućnost da dato lice dospje u deo zemlje porekla u kom može biti izložen zlostavljanju [...]. 267. Iako je jasno da državljanin Somalije ne bi mogao dobiti pristup Somalijandi ili Puntlandu ukoliko nisu tamo rođeni ili nemaju jaku klansku povezanost s regionom [...]. Sud nema saznanja o postojanju sličnih prepreka koje bi sprečile somalijskog povratnika da dobije pristup drugom delu južne i centralne Somalije.</p> <p>Međutim, s obzirom na humanitarnu krizu i pritisak koji vrši na pojedince i tradicionalnu klansku strukturu, Sud praktično ne smatra da bi povratnik mogao pronaći utočište ili podršku u oblasti u kojoj nema bliške porodične veze [...].</p> <p>Ako povratnik ili nema takve veze ili ako ne može bezbedno da otputuje u oblast u kojoj ima takve veze, Sud smatra da je verovatno da će tražiti utočište u naselju za interno raseljena lica ili izbegičkom kampu. Dakle, prilikom razmatranja alternative unutrašnjeg bega, Sud će prvo razmotriti da li bi povratnik bio izložen opasnosti od zlostavljanja u tranzitu ili po naseljavanju u drugom delu južne ili centralne Somalije, pre nego što razmotri da li bi bio u opasnosti od zlostavljanja u kampu za interno raseljena lica ili izbeglice usled humanitarnih uslova koji tamo vladaju.”</p>	<p>ECTHR – <i>Vivarajah i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtevi br. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 i 13448/87</p> <p>ECTHR – <i>NA protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 25904/07</p> <p>ECTHR – <i>Salah Sheekh protiv Holandije</i> zahtev br. 1948/04</p> <p>ECTHR – <i>Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 22414/93</p> <p>ECTHR – <i>Hilal protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 45276/99</p> <p>ECTHR – <i>TI protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 43844/98</p> <p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – <i>Januzi, Hamid, Gaafar i Mohammed protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2006] UKHL 5</p> <p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – <i>AH (Sudan) protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2007] UKHL 49</p>
Evropski sud za ljudska prava	<i>Awad protiv Bugarske</i> zahtev br. 46390/10 11/10/2011	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – ocena rizika</p> <p>Ocena rizika u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, stav 99(c): „U predmetu <i>Saadi</i> [...] Sud je takođe sumirao, uz dodatne reference, načela kojima je uređen način ocenjivanja opasnosti od izloženosti postupanju koje je u suprotnosti sa članom 3: [...] (c) Kako bi utvrdio da li postoji opasnost od zlostavljanja, Sud mora ispitati predvidljive posledice slanja podnosioca zahteva u zemlju primaoca, imajući na umu opštu situaciju i njegove lične okolnosti [...]”</p>	<p>ECTHR – <i>Saadi protiv Italije</i> zahtev br. 37201/06</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva</i> zahtev br. 8139/09 17.1.2012.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani <i>proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članovima 3. i 16. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja – flagrantno uskraćivanje pravde Flagrantno uskraćivanje pravde kao zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 258. i 1260. : 258. U sudskoj praksi Suda je dokazano da u izuzetnim situacijama odluka o proterivanju ili izručenju može dovesti do situacije iz člana 6. u okolnostima u kojima je begunac doživio ili bio u opasnosti da doživi flagrantno uskraćivanje pravde u zemlji koja traži njegovo izručenje. Sud je to načelo prvi put uspostavio u predmetu Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva [...] i kasnije ga potvrdio u nizu predmeta [...] [...] 260. Valja napomenuti da za dvadeset dve godine od presude u slučaju Soering Sud nijednput nije utvrdio da bi deportacija predstavljala povredu člana 6. Ta činjenica, zajedno s primerima datim u prethodnoj tački, služi da istakne stav Suda da je „flagrantno uskraćivanje pravde“ strogi kriterijum nepravdičnosti. Flagrantno uskraćivanje pravde je više od prostih nepravilnosti ili nedostatka zaštitnih mehanizama u sudskim postupcima koji bi mogli dovesti do povrede člana 6. ukoliko bi do njih došlo u samoj državi ugovornici. Ono što je neophodno jeste kršenje načela pravičnog suđenja zagarantovanog članom 6. do te mere da dolazi do ukidanja ili poništenja same suštine prava zagarantovanog tim članom.	ECTHR – Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 14038/88 ECTHR – Mamatkulov i Askarov protiv Turske zahtevi br. 46827/99 i 46951/99 ECTHR – Al-Saadoon i Mufdhi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 61498/08
Evropski sud za ljudska prava	<i>Popov protiv Francuske</i> zahtevi br. 39472/07 i 39474/07 19.1.2012.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani izostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje – deca – lišavanje slobode Mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje putem zatvaranja dece stranih državljana, čak i ako su u pratnji svojih roditelja, st. 91. i 102-103: 91. Sud primećuje da su u predmetnom slučaju, kao i u slučaju Muskhadzhiyeva i drugi, deca podnosioci zahteva bila u pratnji svojih roditelja tokom perioda lišavanja slobode. Smatra, međutim, da ta činjenica nije dovoljna da oslobodi viasi od njihove obaveze da zaštite decu i preduzmu odgovarajuće mere u okviru svojih pozitivnih obaveza prema članu 3. Konvencije [...], kao i da je važno imati na umu da je izuzetna ranjivost deteta odlučujući faktor i ima prednost u odnosu na razmatranja u vezi sa statusom ilegalnog imigranta [...]. Direktiva Evropske unije o prijemu stranih državljana maleoletna lica, bilo da su u pratnji odraslih ili ne, svrstava u kategoriju ranjivih lica kojima viasi moraju posvetiti posebnu pažnju [...]. Deca uvek imaju specifične potrebe u vezi sa svojim uzrastom i nedostatkom samostalnosti, ali i sa svojim statusom tražilaca azila. Sud, štaviše, smatra da Konvencija o pravima deteta podstiče države da preduzmu odgovarajuće mere kako bi osigurali da dete koje traži status izbeglice uživa zaštitu i humanitarnu pomoć, bez obzira na to da li je samo ili u pratnji svojih roditelja [...]. [...] 102. Iz svega navedenog iznad može se videti da su uslovi u kojima su deca držana petnaest dana, u okruženju odraslih, suočena sa jakim prisustvom policije, bez aktivnosti kojima bi se zabavila, dodatno uznemiravajući roditelje, bili očigledno neprimadbeni njihovom uzrastu. Dvoje dece, devoljica stara tri godine i beba, našlo se u situaciji posebne ranjivosti, dodatno pojačanoj zatočeništvom. Ti životni uslovi su neminovno kod njih izazvali stres i uznemirenost s posebno traumatičnim posledicama. 103. Prema tome, uzimajući u obzir rani uzrast te dece, dužinu njihovog pritvora i uslove u kojima su bila zatvorena u centru za zadržavanje, Sud je mišljenja da viasi nisu uzeli u obzir neminovne štetne posledice po decu. Sud smatra da postupanje viasi prema deci nije bilo u skladu s odredbama Konvencije i da je prešlo prag ozbiljnosti koji aktivira član 3. Konvencije. Dakle, došlo je do kršenja tog člana u vezi s decom.”	ECTHR – Mushadzhyyeva i drugi protiv Belgije zahtev br. 41442/07 ECTHR – Mublanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije zahtev br. 13178/03
Evropski sud za ljudska prava	<i>SF protiv Švedske</i> zahtev br. 52077/10 15.5.2012.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani <i>proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja – aktivnosti na licu mesta Aktivnosti na licu mesta u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 68-69: „68. Nadalje, što se tiče aktivnosti podnosioca na licu mesta i incidentata nakon njihovog dolaska u Švedsku, Sud smatra da su od 2008. neprekidno učestvovali u političkim aktivnostima sve veće važnosti. Pojavljivali su se s fotografijama i imenima na nekoliko mrežnih stranica i u nekoliko televizijskih programa gde su izrazili, između ostalog, svoja mišljenja o problemima u vezi s ljudskim pravima u Iranu i kritikovali režim u Iranu. Preuzeli su zapravo vodeće uloge, a drugi podnosilac zahteva je bio međunarodni glasnogovornik u jednom evropskom komitetu za podršku kurdskim zatvorenicima i poštovanju ljudskih prava u Iranu. Izrazili su svoje lične poglede u mnogim člancima objavljenim na istaknutim kurdskim mrežnim stranicama. Sud zaključuje da su podnosioci zahteva bili uključeni u opsežne i iskrene aktivnosti u vezi s politikom i ljudskim pravima koje su od važnosti za utvrđivanje opasnosti po vraćanje u Iran. 69. Da bi utvrdio da li ove aktivnosti izložile podnosioca zahteva proganjanju ili ozbiljnoj nepravdi ukoliko bi se vratio u Iran, Sud uzima u obzir relevantne informacije o Iranu, kao što je navedeno iznad. Te informacije potvrđuju da iranske vlasti efikasno prate komunikacije putem interneta i kritičare režima i u Iranu i izvan njega. Napominje se da postoji specijalna obaveštajna „Kiberjedinica“ čija meta su kritičari režima na internetu. Dalje, prema informacijama dostupnim Sudu, Iranci koji se vraćaju u Iran bivaju proveravani prilikom dolaska. Postoji niz faktora koji ukazuju na to da se dostupni resursi možda koriste za identifikovanje podnosioca zahteva, pa Sud s tim u vezi smatra i da su aktivnosti podnosioca zahteva, kao i navodni incidenti u Iranu važni. Hapšenje prvog podnosioca zahteva 2003, kao i to što je nekada bio mišičar i istaknuti iranski sportista takođe povećavaju opasnost od toga da bude identifikovan. Pored toga, podnosioci zahteva su navodno ilegalno napustili Iran i nemaju valjanu dokumentaciju o napuštanju zemlje.”	

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	Bureš protiv Češke Republike zahtev br. 37679/08.18.10.2012.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. u slučaju mentalno obolelih lica. zlostavljanje – posebna ranjivost – mentalno obolela lica</p> <p>Posebna ranjivost mentalno obolelih lica kada su lišena slobode i izostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 85-87: „85. Sud je u svojoj sudskoj praksi prepoznao posebnu ranjivost mentalno obolelih lica i, prilikom ocenjivanja toga da li predmetno postupanje ili kažnjavanje nije u skladu sa standardima člana 3. mora posebno voditi računa o toj ranjivosti [...] 86. Primena fizičke sile nad licima lišenim slobode kada ona svojim postupanjem nisu dovela do toga da je njena primena apsolutno neophodna, narušava ljudsko dostojanstvo i u načelu predstavlja kršenje prava navedenog u članu 3. Konvencije [...] U kontekstu zadržavanja u centru za tretiranje, na viadi je da opravda upotrebu sredstava za vezivanje kod zadržane osobe. Kad je reč o upotrebi kaiševa za vezivanje, Sud je prihvatio da agresivno ponašanje pojedinca u alkoholisanom stanju može zahtevati primenu kaiševa za vezivanje, pod uslovom, naravno da se više povremene provere dobroti imobilisanog pojedinca. Primena takvih sredstava za vezivanje mora, međutim, biti neophodna u datim okolnostima, a dužina primene ne sme biti pretjerana [...] 87. Stanje inferiornosti i bespomoćnosti koje je karakteristično za pacijente zatvorene u psihijatrijskim ustanovama zahteva pojačan oprez u vezi s tim da li je postupanje u skladu s Konvencijom. Ipak, na nadležnim zdravstvenim organima je da, na osnovu priznatih pravila medicine, odluče koje će terapijske metode biti korišćene, ako je neophodno i silom, kako bi se sačuvalo fizičko i mentalno zdravlje pacijenata koji su potpuno nesposobni da odlučuju u svoje ime i za koje su stoga oni odgovorni. Uspostavljena načela medicine su zapravo u načelu odlučujuća u takvim slučajevima; opšte pravilo je da se mera koja je terapijski neophodna ne može smatrati nečovječnom ili ponižavajućom. Uprkos tome, Sud mora biti uveren da je postojanje neophodnosti primene te mere iz medicinskih razloga uverljivo dokazano [...]”</p>	<p>ECTHR – Keenan protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 27229/95 ECTHR – Rohde protiv Danske zahtev br. 69332/01 ECTHR – Renolde protiv Francuske zahtev br. 5608/05 ECTHR – Krastanov protiv Bugarske zahtev br. 50222/99 ECTHR – Wiktoro protiv Poljske zahtev br. 14612/02 ECTHR – Herczegfalvy protiv Austrije zahtev br. 10533/83</p>
Evropski sud za ljudska prava	MYH i drugi protiv Švedske zahtev br. 50859/10.17.6.2013.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p>Zabrana protjerivanja ili prisilnog vraćanja – uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje</p> <p>Uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje porekla u slučaju zabrane protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 62-64. i 66-67: „62. Sud ponavlja da član 3. sam po sebi ne sprečava države ugovornice da se pozovu na postojanje mogućnosti unutrašnjeg bega ili preseljenja prilikom ocenjivanja tvrdnje pojedinca da bi ga povratak u zemlju porekla izložio stvarnom riziku od izloženosti postupanju zabranjeno tom odredbom. Međutim, Sud je smatrao da pozivanje na takvu alternativu ne utiče na odgovornost države ugovornice koja deportuje podnosioca zahteva da osigura to da posledica njene odluke da ga deportuje ne bude njegovo izlaganje postupanju u suprotnosti sa članom 3. Dakle, kao predušlov za oslanjanje na alternativu unutrašnjeg bega ili preseljenja moraju postojati određene garancije: lice koje se deportuje mora biti u mogućnosti da otkuče, dobije pristup tom području i tamo se naseli; ukoliko taj predušlov nije ispunjen, može se javiti pitanje regulisano članom 3, tim više ako bez takvih garancija postoji mogućnost da dato lice dospe u deo zemlje porekla u kom postoji stvaran rizik od zlostavljanja [...] 63. Tri severne pokrajine – Dohuk, Erbil i Sulejmanija – koje čine Region Kurdistan u Iraku, skraćeno RKI, prema međunarodnim izvorima predstavljaju relativno bezbednu oblast. Iako je bilo incidenata s nasiljem i pretnjama, smatra se da se prava hrišćana uglavnom poštuju. Kako napominju različiti izvori, veliki broj hrišćana je oputovao u Region Kurdistan i tamo pronašao utočište. 64. Kad je reč o mogućnosti ulaska u Region Kurdistan u Iraku, neki izvori navode da su granične kontrole često nedosledne, kao i da se razlikuju ne samo od jedne provincije do druge, već i od jednog kontrolnog punkta do drugog [...] Međutim, čini se da teškoće s kojima se neki suočavaju na kontrolnim punktovima Regiona Kurdistan nisu relevantne za hrišćane. To je, između ostalih, napomenuo i UNHCR. Pripadnici hrišćanske grupe zapravo imaju povlašteni tretman u poređenju s drugima koji žele da uđu u Region Kurdistan. [...] 66. Unutrašnje preseljenje ne minovno podrazumeva određene teškoće. Različiti izvori su potvrdili da se ljudi koji se presele u Region Kurdistan mogu suočiti s teškoćama, na primer, da tamo nađu odgovarajuće zaposlenje ili smeštaj, naročito ako ne govore kurdski. Uprkos tome, dokazi pred Sudom ukazuju na to da ima slobodnih radnih mesta i da doseljenici imaju pristup zdravstvenoj zaštiti, kao i finansijskoj i drugoj podršci UNHCR-a i lokalnih vlasti. U svakom slučaju, nema znakova koji bi ukazivali na to da bi opšti uslovi života u Regionu Kurdistan za doseljenika hrišćanina bili nerazumni ili na bilo koji način predstavljali postupanje zabranjeno članom 3. Isto tako, nema ni stvarnog rizika da će dato lice završiti u drugim delovima Iraka. 67. Može se zaključiti, dakle, da Sud smatra da preseljenje u Region Kurdistan predstavlja valjanu alternativu za hrišćanina koji se plaši proganjanja ili zlostavljanja u drugim delovima Iraka. Pozivanje države ugovornice na takvu alternativu stoga uglavnom ne bi dovelo do situacije u članu 3.</p>	<p>ECTHR – Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 8319/07 i 11449/07</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	DMM protiv Švedske zahtev br. 28379/11 27.6.2013.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članovima 2. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>zabrana protjerivanja ili prisilnog vraćanja</i> – uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje – klanovi i plemena</p> <p>Uslovi za dobijanje zaštite poredka u slučaju zabrane protjerivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i uticaj klanova ili plemena, st. 54. i 57. – 54. Sud ponavlja da član 3. sam po sebi ne sprečava države ugovornice da se pozovu na postojanje mogućnosti unutrašnjeg bega ili preseljenja prilikom ocenjivanja tvrdnje pojedinca da bi ga povratak u zemlju porekla izložio stvarnom riziku od izloženosti postupanju koje je tom odredbom zabranjeno. Međutim, Sud je smatrao da pozivanje na takvu alternativu ne utiče na odgovornost države ugovornice koja deportuje podnosioca zahteva da osigura to da posledica njene odluke da ga deportuje ne bude njegovog izlaganja postupanju u suprotnosti sa članom 3. Dakle, kao predušlov za oslanjanje na alternativu unutrašnjeg bega ili preseljenja moraju postojati određene garancije: lice koje se deportuje mora biti u mogućnosti da oputuje u dato područje, dobije pristup tom području i tamo se nastani; ukoliko taj predušlov nije ispunjen, može se javiti pitanje regulisano članom 3, tim više ako bez takvih garancija postoji mogućnost da dato lice dođe u deo zemlje poredka u kom postoji stvaran rizik od zlostavljanja [...]. 57. Što je još važnije, Sud nije uveren da materijal koji se nalazi pred njim potkrepljuje tvrdnju podnosioca zahteva da rodbina date žene ima sredstva i veze da ga pronađe bilo gde u Iraku. Sud ovdje prvo smatra da dostupne opšte informacije ukazuju na to da su plemena i klanovi snage podeljene po regionima. Dakle, u mnogim slučajevima lice koje porodica ili klan proganjaju može biti bezbedno u drugom delu zemlje. U vezi s tim je važno napomenuti i to da se uticaj i moć plemena i klanova u Iraku razlikuju. Jedan faktor, koji bi mogao imati određenu težinu u odnosu na opravdanost unutrašnjeg preseljenja, jeste da lice bude proganjano od strane moćnog klanova ili plemena koje ima veze na nivou vlade. Međutim, ukoliko predmetni klan ili pleme nije naročito uticajno, alternativna unutrašnja bega bi u mnogim slučajevima mogla biti opravdana. Što se tiče porodice o kojoj je reč u predmetnom slučaju, nema dokaza da je posebno uticajna ili moćna, kao ni da ima veze s vlastima u Iraku. Pored toga, oni koji su napali podnosioca zahteva i pretili mu bili su ženina braća. Nije predložio dokaze koji ukazuju na to da mu je pretiilo više lica, na primer rodbina koja živi van Kirkuka.</p>	<p>ECTHR – Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 8319/07 i 11449/07</p>
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	Vinter i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtevi br. 66069/09, 130/10 i 3896/10 9.7.2013.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>zabrana protjerivanja ili prisilnog vraćanja</i> – izručenje – doživotna kazna zatvora</p> <p>Doživotna kazna zatvora bez mogućnosti pomilovanja kao moguće kršenje člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 104, 106-107, 109. i 119-121. – 104. Prema ustaljenoj praksi Suda, izbor određenog kaznenopravnog sistema od strane države ugovornice, uključujući tu i mehanizme za reviziju kazne i puštanje na slobodu, u načelu je izvan oblasti nadzora koji Sud sprovodi na nivou Evrope, pod uslovom da dati sistem nije u suprotnosti s načelima navedenim u Konvenciji [...]. 106. Iz istih razloga države ugovornice moraju zadržati slobodu da izriču doživotne kazne zatvora odraslim prestupnicima za naročito ozbiljna krivična dela poput ubistva: izricanje takve kazne odraslim prestupniku nije samo po sebi zabranjeno ili u suprotnosti sa članom 3. ili bilo kojim drugim članom Konvencije [...]. To je posebno slučaj kad takva presuda nije obavezna već ju je oodredio nezavisni sudija nakon što je razmotrio sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti prisutne u datom predmetu. 107. Međutim, kao što je Sud utvrdio i u slučaju Kafkaris, izricanje odrasloj osobi doživotne kazne zatvora bez mogućnosti pomilovanja može dovesti do situacije obuhvaćene članom 3. [...]. To načelo ima dva posebna, ali povezana aspekta, za koje Sud smatra da ih je neophodno istaći i ponoviti. 108. Prvo, doživotna kazna zatvora ne postaje takva da nema mogućnosti pomilovanja samom činjenicom da se može odslužiti u potpunosti. Nema situacije obuhvaćene članom 3. ako je doživotna kazna dejure i defakto takva da može biti skraćena [...]. 109. Drugo, prilikom utvrđivanja toga da li se doživotna kazna u datom slučaju može smatrati takvom da nema mogućnosti pomilovanja, Sud je nastojao da utvrdi da li se za zatvorenika koji služi doživotnu kaznu može reći da ima bilo kakve izgleda da bude pušten na slobodu. Kada nacionalno zakonodavstvo dozvoljava mogućnost revizije doživotne kazne s ciljem ublažavanja kazne, pomilovanja, oslobađanja ili uslovnog otpusta zatvorenika, to je dovoljno da se ispune uslovi iz člana 3. [...]. 119. Iz razloga navedenih iznad Sud smatra da se, kad je reč o doživotnoj kazni, član 3. mora tumačiti tako da zahteva mogućnost skraćivanja kazne, u smislu revizije koja omogućava domaćim organima vlasti da razmotre da li je došlo do toliko značajnih promena u životu zatvorenika, kao i do takvog napretka ka rehabilitaciji tokom služenja kazne, da dalje zadržavanje ne može više biti opravdano legitimnim penološkim razlozima. 120. Međutim, Sud želi da istakne da, s obzirom na određeni stepen diskrecije koji državama ugovornicama mora biti omogućen u pitanjima kaznenog pravosuđa i izricanja kazni [...], nije njegov zadatak da propisuje oblik (izvršni ili pravni) koji ta revizija treba da ima. Iz istog tog razloga nije na Sudu da odlučuje kada ta revizija treba da se izvrši. U tom kontekstu, Sud takođe napominje da materijal iz oblasti uporednog i međunarodnog prava pred njim pokazuju jasnu podršku instituciji namenskoj mehanizmu koji garantuje reviziju najkasnije dvadeset pet godina nakon izricanja doživotne kazne, uz dalje periodične revizije nakon toga [...]. 121. Iz ovog zaključka sledi da, kada domaće zakonodavstvo ne daje mogućnost takve revizije, doživotna kazna ne ispunjava standarde postavljene članom 3. Konvencije.”</p>	<p>ECTHR – Fakfaris ECTHR – T protiv Ujedinjenog Kraljevstva ECTHR – V protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 24888/94 ECTHR – Sawoniuk ECTHR – Matorano i drugi zahtev br. 63716/00 protiv Italije zahtev br. 28634/06 ECTHR – Chorefakis i Chorefakis protiv Grčke zahtev br. 46846/08</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	KAB protiv Švedske zahtev br. 886/11 5.9.2013.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članovima 2. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje</p> <p>Uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje porekla u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 80-85: „80. Što se tiče okolnosti u predmetnom slučaju, Sud prvo napominje da vlasti Švedske ne nameravaju da deportuju podnosioca zahteva u Mogadiš, već u Somaliland, iako se čini da nije uspostavljen kontakt s vlastima Somalilanda kako bi bilo utvrđeno da li bi podnosilac zahteva tamo bio prihvaćen. Kao što je navedeno iznad, prema Radnim smernicama Ujedinjenog Kraljevstva i presudi Migracionog apelacionog suda od 24. februara 2011. [...], situacija u Somalilandu se uglavnom smatra relativno bezbednom [...] 81. Sud ponavlja da član 3. sam po sebi ne sprečava države ugovornice da se pozovu na postojanje alternativne unutrašnjeg bega. Međutim, moraju postojati određene garancije. Lice mora biti u mogućnosti da oputuje u datu područje, dobije pristup tom području i tamo se nasele. U suprotnom može doći do situacije u vezi sa članom 3, tim pre ukoliko u odsustvu takvih garancija postoji mogućnost da deportovano lice završi u delu zemlje porekla u kom može biti izložen zlostavljanju [...] isto važi i za situaciju u predmetnom slučaju u kom podnosilac zahteva neće biti poslan u područje iz kog potiče, već direktno u drugo područje unutar zemlje porekla, u ovom slučaju Somaliland. 82. Pozivajući se konkretno na pomenute Radne smernice, Sud napominje da državljani Somalije ne bi mogli dobiti pristup Somalilandu ako nisu tamo rođeni ili nemaju jaku klansku povezanost s regionom, to jest, u slučaju većine pripadnika Klanova, ako nisu povezani s klanom Isak (Isaaq). Pored toga, prema UNHCR-ovim Smernicama o podobnosti, oni bi bez zaštite klanu bili pod stalnom pretnjom od izbacivanja [...] 83. Podnosilac zahteva pripada klanu Šikal (Sheikal) i u spisu predmeta ne postoji mišta što bi ukazivalo na to da je na bilo koji način povezan sa klanom Isak u Somalilandu. Jedina veza koju podnosilac zahteva izgleda ima s tim područjem jeste da najmanje jedno njegovo dete živi tamo.</p> <p>84. Prema mišljenju Suda, iz kontradiktornih informacija predloženih od strane podnosioca zahteva nije moguće izvesti nikakve zaključke u vezi s tim koji članovi njegove porodice trenutno žive u Somalilandu, ako žive tamo. Štaviše, čak i ako neko od članova porodice podnosioca zahteva živi u Somalilandu, Sud nije uveren da bi bilo dovoljno da dobije pristup tom području i da se tamo može naseliti. [...]</p> <p>Uzimajući u obzir druge dostupne informacije o zemlji pomenute iznad, Sud smatra da je za dobijanje pristupa Somalilandu i ostanak u njemu licu koje nije poreklom odatle potrebna bliža povezanost od one koju ima podnosilac zahteva, na primer jake povezanost s klanom. 85. Iz toga sledi da, čak i ako vlasti Švedske uspeju da deportuju podnosioca zahteva u Somaliland, to ne garantuje da će mu biti dozvoljeno da uđe u njega ili da u njemu oстане. Vlada o tome nije dala nikakve informacije. Dakle, čini se da postoji stvaran rizik da podnosilac zahteva neće imati drugog izbora osim da ode u druge delove Somalije, poput Mogadiša, grada iz kog potiče.“</p>	<p>ECTHR – Salah Sheekh protiv Holandije zahtev br. 1948</p>
Evropski sud za ljudska prava	Bouyid protiv Belgije zahtev br. 23380/09 21.11.2013.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u policijskoj stanici.</p> <p>Minimalan stepen ozbiljnosti pri kom postupanje ulazi u opseg primene člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 47-52: „47. Međutim, da bi zlostavljanje bilo obuhvaćeno opsegom primene člana 3. mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti. Procena tog minimalnog stepena ozbiljnosti je relativna; zavisi od svih okolnosti slučaja, poput trajanja postupanja, njegovih fizičkih i mentalnih posledica i, u nekim slučajevima, pola, uzrasta i zdravstvenog stanja žrtve [...]. U dodatne faktore spadaju cilj takvog postupanja zajedno s namerom ili motivacijom iz njega [...]. 48. Prema tome, neki oblici nasilja, iako mogu biti osuđeni s moralne tačke gledišta, a u većini slučajeva – ali ne uvek [...] – i prema domaćem pravu država ugovornica, neće biti obuhvaćeni opsegom primene člana 3. Konvencije [...]. 49. U predmetnom slučaju, podnosioci zahteva su tvrdili da su bili šamarani dok su bili u policijskoj stanici Saint-Josse-ten-Noode. [...] Sud, međutim, smatra besmislenim da donese odluku o tome da li su navodi podnosioca zahteva istiniti ili ne. On smatra da, čak i ako bi bila dokazana, dela u vezi s kojima su podnosioci zahteva uputili optužbe ne bi u okolnostima datog slučaja predstavljala postupanje u suprotnosti sa članom 3. Konvencije. 50. Sud prvo želi da istakne da policijski službenici koji udaraju pojedince prilikom ispitivanja u najmanju ruku krše moralna načela i postupaju na način koji je izuzetno neprofesionalan. [...] 51. U predmetnom slučaju, međutim, čak i da se šamaranje dogodilo, to je u oba slučaja bio pojedinačni šamar koji je nepromišljeno udario policijski službenik ogorčen uvredljivim ili izazivačkim ponašanjem podnosioca zahteva, bez namere da ih natera na priznanje. Štaviše, čini se da je između članova porodice podnosioca zahteva i policijskih službenika u tom delu grada vladala napeta atmosfera. U takvim okolnostima, iako je jedan od podnosioca zahteva u to vreme imao svega 17 godina i iako je razumljivo da su podnosioci zahteva, ako su se događaji odvijali onako kako su ih opisali, sigurno osećali duboku ozlojeđenost. Sud ne može zanemariti činjenicu da su to bili događaji koji su se odigrali jednom u situaciji nivoaze i napetosti, kao i bez bilo kakvih ozbiljnih ili dugotrajnih posledica. Mišljenje je da se dela ovog tipa, iako neprivatijiva, ne mogu smatrati dovoljno ponizavajućim ili degradirajućim da bi predstavljala kršenje člana 3. Konvencije. Drugim rečima, u svakom slučaju, prethodno navedeni prag ozbiljnosti u predmetnom slučaju nije dostignut, tako da se ne može smatrati da je došlo do kršenja te odredbe, bilo u materijalnom, bilo u proceduralnom smislu. 52. Sud stoga zaključuje da u okolnostima datog slučaja nije došlo do kršenja člana 3. Konvencije.“</p>	<p>ECTHR – Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 5310/71</p> <p>ECTHR – Jalloh protiv Nemačke zahtev br. 54810/00</p> <p>ECTHR – El Masri protiv BiH i Jugoslovenske Republike Makedonije zahtev br. 39630/09</p> <p>ECTHR – Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 7511/76 i 7743/76</p> <p>ECTHR – Costello-Roberts protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 13134/87</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	BKA protiv Švedske zahtev br. 11161/11 19.12.2013.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – opasnost od nedržavnih subjekata – krvna osveta</p> <p>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja u slučaju rizika koji dolazi od nedržavnih subjekata (npr. krvna osveta) prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 34. i 42. Ocenjivanje toga da li se može opravdati da se podnosioc zahteva suočava sa takvim stvarnim rizikom neminovno zahteva od Suda da oceni uslove u zemlji primaocu u smislu ispunjavanja standarda člana 3. Konvencije [...]. Ti standardi podrazumevaju da zlostavljanje na koje se podnosioc zahteva poziva mora dostići određeni minimalni stepen ozbiljnosti da bi bilo obuhvaćeno opsegom primene člana 3. Ocena toga je relativna, u zavisnosti od svih okolnosti slučaja [...]. Zahvaljujući apsolutnom karakteru garantovanog prava, član 3. Konvencije može važiti i u slučajevima u kojima opasnost dolazi od lica ili grupa lica koja nisu državni službenici. Međutim, mora se dokazati da je rizik stvaran i da vlasti države primaoca ne mogu da otklone rizik pružanjem odgovarajuće zaštite [...]. 42. Kad je reč o krvojoj osveti rodbine nad podnosiocem zahteva, Sud napominje da su navodi podnosioca zahteva nepotkrepljeni i, bar što se tiče novih izjava u vezi s događajima iz 2012. u velikoj meri spekulativni. Priznajući, međutim, da može biti veoma teško pribaviti dokaze o takvim pitanjima, Sud prihvata ocenu rizika koju je izvršio Migracioni sud i donosi zaključak da on može doći u opasnost od osвете i postupanja u suprotnosti sa članom 3. od strane tih rođaka po svom povratku u Irak, barem u Bagdadu i Dijali, gde su se dati događaji odigrali.</p>	<p>ECtHR – Mamatkulov i Askarov protiv Turske zahtevi br. 46827/99 i 26951/99</p> <p>ECtHR – Hilal protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 45276/99</p> <p>ECtHR – HLR protiv Francuske zahtev br. 24573/94</p>
Evropski sud za ljudska prava	AA protiv Švajcarske zahtev br. 58802/12 7.1.2014.	<p>Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.</p> <p><i>Zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – aktivnosti na licu mesta</p> <p>Aktivnosti na licu mesta u slučaju zabrane praterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 40-43. „40. Kad je reč o situaciji s političkim protivnicima Vlade Sudana, Sud ipak smatra da je situacija u velikoj meri neizvesna. Iz izveštaja o zemlji i relevantne sudske prakse pomenute iznad [...] očigledno je da one, za koje se sumnja da su pripadnici Sudanskog narodnooslobodilačkog pokreta-Sever (SPLM-N), pripadnici drugih opozicionih partija, vođe civilnog društva i novinari, sudanske vlasti često maltretiraju, hapse, premlaćuju, muče i krivično gone. [...] 41. U slučaju podnosioca zahteva, Sud napominje da je on nekoliko bio član Sudanskog oslobodilačkog pokreta-Jedinstvo (SLM-Unity) u Švajcarskoj. Vlada je, međutim osporila iskrenost njegovih aktivnosti. S tim u vezi Sud priznaje da je u predmetima najčešće veoma teško oceniti aktivnosti na licu mesta u smislu toga da li je lice iskreno zainteresovano za politički cilj ili se uključilo samo zato da bi sebi obezbedilo opravdanje za period nakon bekstva. Sud je stoga u sličnim slučajevima u obzir uzimao faktor e poput toga da li je podnosioc zahteva bio politički aktivista pre bekstva iz svoje zemlje, kao i da li je imao aktivnu ulogu u informisanju javnosti o svom zahtevu za azil u tuženoj državi [...]. U predmetnom slučaju, međutim, Sud takođe uzima u obzir i činjenicu da se podnosioc zahteva pridružio Sudanskom oslobodilačkom pokretu-Jedinstvo u Švajcarskoj nekoliko godina pre nego što je uputio svoj drugi zahtev za azil, u vreme kada još nije mogao predvideti da će po drugi put podnositi zahtev za azil u Švajcarskoj. Uzimajući u obzir važnost koju Sud pridaje članu 3. Konvencije kao što je navedeno iznad [...], kao i trajni karakter štete koja nastaje ako se opasnost od mučenja ili zlostavljanja materijalizuje, Sud radije ocenjuje zahtev podnosioca na osnovu političkih aktivnosti koje je zapravo izvršio. 42. S tim u vezi Sud smatra da su političke aktivnosti podnosioca zahteva vremenom dobile na važnosti, što pokazuje njegovo imenovanje na mesto referenta za ljudska prava u Sudanskom oslobodilačkom pokretu-Jedinstvo u Švajcarskoj i njegovo učesće na međunarodnim susretima u vezi sa stanjem ljudskih prava u Sudanu. Sud se, međutim, slaže s vladom utoliko što politički profili podnosioca zahteva još nije bio istaknut. Nije, na primer, držao nikakve govore na tim konferencijama, a u intervjuu za jedan televizijski kanal u istočnoj Švajcarskoj nije spomenuo svoje političke aktivnosti. Sud stoga smatra da podnosioc zahteva, ako bi bio deportovan u zemlju u kojoj je stanje ljudskih prava političkih protivnika manje zabrinjavajuće nego u Sudanu, ne bi zbog svojih političkih aktivnosti bio izložen riziku od postupanja u suprotnosti sa članom 3. Konvencije. 43. Međutim, [...] nisu samo vođe i lica visokog profila u Sudanu u opasnosti od postupanja koje je u suprotnosti sa članom 3. Konvencije, već i oni za koje se samo sumnja da su pristalice opozicionih pokreta. Pored toga, u slučaju politički aktivnih državljana Sudana u inostranstvu, naročito kad je reč o onima koji su viđeni na međunarodnim susretima u Ženevi, a za koje se smatra da su povezani sa Sudanskim oslobodilačkim pokretom, ustanovljeno je da su ih sudanske vlasti evidentnije [...] Uzimajući u obzir učesće podnosioca zahteva na međunarodnim susretima u vezi s ljudskim pravima kojima su prisustvovali i predstavnici vlade Sudana, a na kojima obično učestvuje samo mali broj građana jedne države tako da ih je lako identifikovati, kao i sukob podnosioca zahteva s bratom trenutnog predsednika Sudana, Sud ne može isključiti mogućnost da je kao pojedinac privukao pažnju vlade Sudana. Budući da je učestvovao i na nekim od tih susreta u ime Sudanskog oslobodilačkog pokreta-Jedinstvo Švajcarska, Sud veruje da bi vlada Sudana podnosioca zahteva u najmanju ruku osumnjčila za povezanost s opozicionim pokretom. Stoga zaključuje da se može opravdati verovati da je poznat vladi Sudana i da bi bio u opasnosti od lišavanja slobode, ispitivanja i mučenja čim bi stigao na aerodrom u Sudanu. Štaviše, ne bi imao priliku da ode na drugo mesto. Prema tome, Sud smatra da bi izvršenje naloga za deportaciju protiv podnosioca zahteva predstavljalo kršenje člana 3. Konvencije.“</p>	<p>ECtHR – SF i drugi protiv Švedske zahtev br. 52077/10</p> <p>ECtHR – N protiv Finske zahtev br. 38885/02</p>

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>Sermikhovost protiv Rusije</i> zahtev br. 2689/12 6.2.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog nečovečno postupanje – uslovi pritvora – lica s invaliditetom Uslovi lišavanja slobode u slučaju lica s invaliditetom kao moguće nečovečno postupanje prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 72, 74, i 86. „72. Štaviše, Sud smatra da u slučajevima kada vlasti odluče da liše slobode i drže u neprestanom pritvoru lice s invaliditetom, moraju da pokazuju posebnu brigu za obezbeđivanje uslova odgovarajućih posebnim potrebama nastalim kao rezultat invaliditeta [...] [...] 74. Sud takođe smatra da je zadržavanje lica s invaliditetom u zatvoru, gde nije moglo da se kreće i naročito gde nije moglo samostalno da napusti ćeliju, predstavlja ponižavajuće postupanje [...] Slično tome, Sud je utvrdio da je stavljanje lica s ozbiljnim invaliditetom u situaciju da mora da se oslanja na pomoć svojih suzatvorenika prilikom korišćenja toaleta, kupanja i oblačenja ili svađenja doprinelo njegovom zaključku da su uslovi pritvora predstavljali ponižavajuće postupanje [...] [...] 86. Uzimajući u obzir prethodno navedena razmatranja i njihovo kumulativno dejstvo, Sud smatra da su uslovi u kojima je podnosioc zahteva bio pritvoren, s obzirom na njegov fizički invaliditet i naročito njegovu nemogućnost da samostalno pristupi različitim objektima u kaznenopopravnoj instituciji, uključujući kantinu i sanitarni blok, kao i nedostatak bilo kakve organizovane pomoći oko njegovog kretanja po objektu ili obavljanja svakodnevnih radnji u toj situaciji, sigurno kod njega izazvali nepotrebnu mentalnu i fizičku patnju koja se mogla izbeći, umanjili njegovo dostojanstvo, te da zbog toga predstavljaju nečovečno i ponižavajuće postupanje. Dakle, došlo je do kršenja člana 3. Konvencije.“	ECtHR – Farbtuhs protiv Letonije zahtev br. 4672/02 ECtHR – Jasinskis protiv Letonije zahtev br. 4544/08 ECtHR – ZH protiv Mađarske zahtev br. 28937/11 ECtHR – Vincent protiv Francuske zahtev br. 6253/03 ECtHR – Engel protiv Mađarske zahtev br. 46857/06
Evropski sud za ljudska prava	<i>Tali protiv Estonije</i> zahtev br. 66393/10 13.2.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani zlostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u kontekstu lišavanja slobode. Primena fizičke sile koja nije apsolutno neophodna kao moguće nečovečno ili ponižavajuće postupanje u slučaju nužde za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (npr. upotreba biber spreja), st. 75-82. „75. Sud odmah naglašava da je svestan teškoća s kojima se države susreću prilikom održavanja reda i discipline u kaznenim institucijama. To važi naročito u slučajevima nedisciplinovanog ponašanja opasnih zatvorenika, što je situacija u kojoj je važno pronaći ravnotežu između prava različitih zatvorenika ili između prava zatvorenika i bezbednosti zatvorskih službenika. 76. Sud je u predmetnom slučaju uzeo u obzir dokaze koje je dostavila vlada u vezi s opasnošću koju podnosioc zahteva predstavlja (osuđivanost za ubistva, pokušaj ubistva, napadi na zatvorske službenike i druge zatvorene, disciplinske sankcije i opis njegovih karakteristika u individualnom planu delovanja, videti tačku 6. iznad). [...] 77. Sud napominje da su zatvorski službenici oslonili na primenu nekoliko tehnika imobilizacije i posebne opreme na podnosiocu zahteva. Dakle, pored fizičke sile i liscica, koristili su i biber sprej i teleskopsku palicu. Sud smatra da povrede nanete podnosiocu zahteva, poput hematoma na telu i krvi u urinu [...], ukazuju na to da je protiv podnosioca zahteva primenjen određen stepen sile. [...] 78. Sto se tiče legitimnosti upotrebe biber spreja protiv podnosioca zahteva, Sud se poziva na zabrinutost koju je izrazio Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovečno ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) u vezi s upotrebom takvih sredstava od strane policije. Prema CPT-om, biber sprej je potencijalno opasna supstanca i ne treba je koristiti u zatvorenim prostorima; ukoliko se u izuzetnim okolnostima mora koristiti na otvorenom, treba da postoje jasno definisane zaštitne mere. Biber sprej se nikada ne treba koristiti protiv zatvorenika koji je već stavljen pod kontrolu [...]. Sud takođe napominje da, iako se biber sprej ne smatra hemijskim oružjem i iako je njegova upotreba dozvoljena za potrebe sprovođenja zakona, on može izazvati posledice poput respiratornih problema, mučnine, povraćanja, iritacije respiratornog sistema, iritacije suznih kanala i oči, grčeva, bola u grudima, dermatitisa i alergija. U velikim dozama može izazvati nekrozno tkivo u respiratornom ili digestivnom traktu, otok pluća ili unutrašnje krvarenje (krvarenje nadbubrežne žlezde) [...]. Uzimajući u obzir ove potencijalno ozbiljne posledice korišćenja biber spreja u zatvorenom prostoru s jedne strane, i alternativne opreme koja je na raspolaganju zatvorskim čuvarima, poput neprobodljivih prsluka, šlemova i štitova s druge strane, Sud smatra da u datim okolnostima upotreba biber spreja nije bila opravdana. [...] 81. [...] Sud u predmetnom slučaju smatra da nije uverljivo dokazano da je nakon završetka sukoba sa zatvorskim službenicima podnosioc zahteva – koji je bio zatvoren u samici – predstavljao pretnju sebi ili drugima i da je primena takve mere bila opravdana. Pored toga, period koji je bio vezan na krevetu za prisilnu imobilizaciju ni u kom slučaju nije zanemarljiv pa je dugotrajna imobilizacija kod podnosioca zahteva zasigurno izazvala uznemirenost i fizičku neugodnost. 82. Uzimajući u obzir sve prethodno navedeno i kumulativno dejstvo mera primenjenih prema podnosiocu zahteva dana 4. jula 2009, Sud smatra da je podnosioc zahteva bio izložen nečovečnom i ponižavajućem postupanju u suprotnosti sa članom 3. Konvencije.“	ECtHR – Izci protiv Turske zahtev br. 42606/05 ECtHR – Ali Günes protiv Turske zahtev br. 9829/07 ECtHR – Oya Ataman protiv Turske zahtev br. 74552/01
Evropski sud za ljudska prava	<i>AAM protiv Švedske</i> zahtev br. 68519/10 3.4.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani <i>proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja – uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje Uslovi za dobijanje zaštite unutar zemlje poretka u slučaju zabrane proterivanja ili prisilnog vraćanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 68. i 73. „68. Sud ponavlja da član 3. sam po sebi ne sprečava države ugovornice da se pozovu na postojanje mogućnosti unutrašnjeg bega ili preseljenja prilikom ocenjivanja trajne paljednice da bi ga povratak u zemlju poretka izložio stvarnom riziku od izloženosti postupanju zabranjenoj deportaciji. Međutim, Sud je smatrao da pozivanje na takvu alternativu ne utiče na odgovornost države ugovornice koja deportuje podnosioca zahteva da osigura to da posledica njene odluke da ga deportuje ne bude njegovo izlaganje postupanju u suprotnosti sa članom 3. Dakle, kao predušlov za oslanjanje na alternativu unutrašnjeg bega ili preseljenja moraju postojati određene garancije: lice koje se deportuje mora biti u mogućnosti da otpluče u datu područje, dobije pristup tom području i tamo se naseli; ukoliko taj predušlov nije ispunjen, može se javiti pitanje regulisano članom 3, tim više ako bez takvih garancija postoji mogućnost da dato lice dospe u deo zemlje poretka u kom postoji stvaran rizik od zlostavljanja [...] [...] 73. Unutrašnje preseljenje neminovno podrazumeva određene teškoće. Različiti izvori su potvrdili da se ljudi koji se presele u Region Kurdistan mogu suočiti s teškoćama, na primer, da tamo nađu odgovarajuće zaposlenje ili smeštaj, naročito ako ne govore kurdski. Uprkos tome, dokaz pred Sudom ukazuje na to da ima slobodnih radnih mesta i da doseljenici imaju pristup zdravstvenoj zaštiti, kao i finansijskoj i drugoj podršci UNHCR-a i lokalnih vlasti. U svakom slučaju, nema znakova koji bi ukazivali na to da bi opšti uslovi života u Regionu Kurdistan za doseljenika koji je Arapin i sunitski musliman bili nerazumni ili na bilo koji način predstavljali postupanje zabranjeno članom 3. Isto tako, nema ni stvarnog rizika da će dato lice završiti u drugim delovima Iraka.“	ECtHR – Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtevi br. 8319/07 i 11449/07

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Evropski sud za ljudska prava	<i>SAS protiv Francuske</i> zahtev br. 43835/11.1.7.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o zabrani nošenja odeće koja prekriva lice u Francuskoj prema članovima 3, 8, 9, 10, i 11. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zajedno sa članom 14. ograničavanje osnovnih ljudskih prava – sloboda veroispovesti Ograničavanje slobode veroispovesti prema članu 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 124-126. i 157-158. (u vezi s ograničenjima nošenja burke): „124. Kao što je sadržano u članu 9. sloboda mišljenja, savesti i veroispovesti je jedan od temelja demokratskog društva u smislu Konvencije. Ta sloboda je, u svojoj verskoj dimenziji, jedan od najznačajnijih elemenata koji čine identitet vernika i njihovog poimanja života, ali je isto tako dragoceni za ateiste, agnostike i nezainteresovane. Od nje zavisi pluralizam neraskidivo povezan s demokratskim društvom, a za koji je vekovima vođena teška borba. Ta sloboda podrazumeva, između ostalog, slobodu da se imaju ili nemaju verska uverenja i da se neka veroispovest praktikuje ili ne [...] član 9. međutim, ne štiti svako delo motivisano ili inspirisano verom ili uverenjem i ne garantuje uvek pravo da se u javnoj sferi ponaša na način koji dikтира religija ili uverenja [...] 126. U demokratskim društvima, u kojima među istim stanovništvom postoji nekoliko religija, može biti neophodno postaviti ograničenja slobode ispoljavanja svoje vere ili uverenja kako bi se uskladili interesi različitih grupa i osiguralo poštovanje svačijih uverenja [...] To proizilazi iz člana 9. stav 2. i iz pozitivnih obaveza države prema članu 1. Konvencije da svima u svojoj nadležnosti obezbedi prava i slobode definisane u tom dokumentu [...] 157. Dakle, uzimajući u obzir naročito širinu diskrecije date tuženoj državi u predmetnom slučaju, Sud zaključuje da se zabrana uvedena zakonom od 11. oktobra 2010. može smatrati srazmernom željenom cilju, a to je očuvanje „zajedničkog života“ kao elementa „zaštite pravi sloboda drugih“. 158. Osporavano ograničenje se stoga može smatrati „neophodnim u demokratskom društvu“. Ovaj zaključak važi i u vezi sa članovima 8. i 9. Konvencije.“	ECTHR – Kokkinakis protiv Grčke zahtev br. 14307/88 ECTHR – Buscarini i drugi protiv San Marina zahtev br. 24645/94 ECTHR – Leyla Şahin protiv Turske zahtev br. 44774/98 ECTHR – Arrowsmith protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 7050/75 ECTHR – Kalač protiv Turske zahtev br. 20704/92
Evropski sud za ljudska prava	<i>Affaire Mugenzi protiv Francuske</i> zahtev br. 52701/09.10.7.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o pravu na spajanje porodice prema članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. izbeglice – spajanje porodice – potrebni dokazi Spajanje porodica izbeglica i potrebni dokazi prema članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 54. i 56. „54. Sud podseća da je, jedinstvo porodice osnovno pravo i izbeglica i da je spajanje porodice osnovni element u omogućavanju osobama koje su pobegele od proganjanja da nastave normalan život [...] Takođe, Sud podseća da je utvrdio da dobijanje takve međunarodne zaštite predstavlja dokaz o ranjivosti tih osoba [...] U tom smislu napominje da je neophodno da izbeglice imaju povoljniju proceduru spajanja porodice od one koje se daje drugim strancima, što i čini predmet konsenzusa na međunarodnom i evropskom nivou, a kao što proističe iz zadatka i aktivnosti UNHCR-a i iz standarda koji se nalaze u Direktivi 2003/86/EZ Evropske unije [...] 56. [...] Sud smatra da je korisno uzeti u obzir standarde proizlažeće iz međunarodnih instrumenata u ovoj oblasti, kao i imati u vidu preporuke nevladinih organizacija (u daljem tekstu „NVO“) specijalizovanih za prava stranaca. Stoga, i pre svega, primenjuje se da Međunarodna konvencija o pravima deteta zagovara da se zahtevi za spajanje porodice ispitaju fleksibilno i humano. Naglašava se važnost činjenice da su Sveti ministari i komesar Saveta Evrope podržali i pojašnjali ovaj cilj [...] Što se tiče dokaza, kako se navodi u Direktivi 2003/86/EZ Evropske unije [...] u raznim tekstovima iz međunarodnih izvora i nevladinih organizacija, nacionalne vlasti se podstiču da uzmu u obzir i „druge dokaze“ o postojanju porodičnih veza ako izbeglica nije u mogućnosti da predочи zvaničnu službenu dokumentaciju. UNHCR, Savet Evrope i nevladine organizacije se slažu u važnosti proširenja ovih dokaza [...], a organizacija La Simad (La Cimade) je tražila da nadležni francuski organi, umesto potvrde o građanskom statusu, uzmu u obzir dokumente koje je izdala OFPRA (Francuska kancelarija za zaštitu izbeglica i lica bez državljanstva), kao i one dokumente koje ova kancelarija već kontroliše [...]. Na kraju, važno je napomenuti da nekoliko izveštaja ukazuje na postupke koji sprečavaju ponovno spajanje porodice zbog predugačkog i složenog viznog procesa; oni insistiraju na potrebi da se skrat vremena postupka i da se pokaže veća fleksibilnost u zahtevima za dokazivanje porodičnih veza [...]“	ECTHR – Hirsi Jamaa i drugi protiv Italije zahtev br. 27765/09
Evropski sud za ljudska prava	<i>Affaire Tanda-Muzinga protiv Francuske</i> zahtev br. 22660/10.10.7.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o pravu na spajanje porodice prema članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. izbeglice – spajanje porodice – potrebni dokazi Spajanje porodica izbeglica i potrebni dokazi prema članu 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 75-76. „75. Sud podseća da je, jedinstvo porodice osnovno pravo i izbeglica i da je spajanje porodice osnovni element u omogućavanju osobama koje su pobegele od progona da nastave normalan život (videti mandat UNHCR-a, gore tačke 44. i 47.). Takođe, Sud podseća da je utvrdio da dobijanje takve međunarodne zaštite predstavlja dokaz o ranjivosti tih osoba [...]. U tom smislu napominje da je neophodno da izbeglice imaju povoljniju proceduru spajanja porodice od one koje se daje drugim strancima što i čini predmet konsenzusa na međunarodnom i evropskom nivou, a kao što proističe iz zadatka i aktivnosti UNHCR-a i iz standarda koji se nalaze u direktivi 2003/86/EZ Evropske unije [...] U tom kontekstu, Sud smatra da je važno da nacionalne vlasti vode računa o ranjivosti i izuzetno teškom ličnom putu podnosioca zahteva, da obrate pažnju na njegove argumente koji se odnose na ishod slučaja, da ga upoznaju sa razlozima protivljenja procesu spajanja porodice, i na kraju, da u kratkom vremenskom roku odgovore na zahteve za vizu. 76. iz te perspektive, Sud smatra da je korisno uzeti u obzir standarde koji proizilaze iz međunarodnih instrumenata u ovoj oblasti, kao i imati u vidu preporuke nevladinih organizacija („NVO“) specijalizovanih za prava stranaca. Stoga, i pre svega, primenjuje se da Međunarodna konvencija o pravima deteta zagovara da se zahtevi za spajanje porodice ispitaju fleksibilno i humano. Naglašava se važnost činjenice da su Sveti ministari i komesar Saveta Evrope podržali i pojašnjali ovaj cilj [...] Što se tiče dokaza, kako se navodi u Direktivi 2003/86/EZ Evropske unije [...] i u raznim tekstovima iz međunarodnih izvora i nevladinih organizacija, nacionalne vlasti se podstiču da uzmu u obzir i „druge dokaze“ o postojanju porodičnih veza ako izbeglica nije u mogućnosti da predочи zvaničnu službenu dokumentaciju. UNHCR, Savet Evrope i nevladine organizacije se slažu u važnosti proširenja ovih dokaza [...], a organizacija La Simad (La Cimade) je tražila da nadležni francuski organi, umesto potvrde o građanskom statusu, uzmu u obzir dokumente koje je izdala OFPRA (Francuska kancelarija za zaštitu izbeglica i lica bez državljanstva), kao i one dokumente koje ova kancelarija već kontroliše [...]. Na kraju, važno je napomenuti da nekoliko izveštaja ukazuje na postupke koji sprečavaju ponovno spajanje porodice zbog predugačkog i složenog viznog procesa; oni insistiraju na potrebi da se skrat vreme postupka i da se pokaže veća fleksibilnost u zahtevima za dokazivanje porodičnih veza [...]“	ECTHR – Hirsi Jamaa i drugi protiv Italije zahtev br. 27765/09

sud	naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Evropski sud za ljudska prava (Veliko veće)	<i>Svinarenko i Slyadnev protiv Rusije</i> zahtevi br. 32541/08 i 43441/08 17.7.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, zabrani izostavljanja prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. ponižavajuće postupanje Stavljanje optuženih u metalne kaveze prilikom pojavljivanja pred sudom u krivičnom postupku dok su bili u pritvoru kao moguće ponižavajuće postupanje u suprotnosti sa članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 119-120: „119. Sud je poslednjih godina ispitao nekoliko slučajeva koji se tiču upotrebe metalnih kaveza u sudnici iz ugla člana 3. Sud je dato postupanje video kao „strogo i „ponižavajuće“ [...]“. Ocenjivao je da li bi takvo postupanje moglo biti opravdano bezbednosnim razlozima u okolnostima određenog slučaja, poput ličnosti podnosioca zahteva [...], prirode krivičnih dela za koje je optužen, iako taj faktor sam po sebi nije bio smatran dovoljnim opravdanjem [...] njegovog krivičnog dosijea [...] njegovog ponašanja [...] ili drugih dokaza o opasnosti po bezbednost u sudnici ili o opasnosti da podnosioc zahteva pobegne [...]“. Takođe je uzео u obzir i dodatne faktore poput prisustva javnosti i izveštavanja medija o tim sudskim procesima [...]. 120. Ono što je Sud navelo da zaključuje da je stavljanje u metalni kavez u sudnici u prethodno navedenim slučajevima predstavljalo ponižavajuće postupanje jeste neopravdana ili „preterana“ primena takve mere ograničavanja u konkretnim okolnostima. Međutim, u jednom slučaju Sud je većinom glasova odlučio da nije bilo kršenja člana 3. [...]“.	ECTHR – Ramishvili i Kokhridze protiv Gruzije zahtev br. 1704/06 ECTHR – Ashot Harutyunyan protiv Jermenije zahtev br. 34334/04 ECTHR – Piruzyan protiv Jermenije zahtev br. 33376/07 ECTHR – Khodorokvsky protiv Rusije zahtev br. 5829/04 ECTHR – Khodorokvsky i Lebedev protiv Rusije zahtevi br. 11082/06 i 13772/05 ECTHR – Sarban protiv Moldavije zahtev br. 3456/05 ECTHR – Titarenko protiv Ukrajine zahtev br. 31720/02
Evropski sud za ljudska prava	<i>Trabelsi protiv Belgije</i> zahtev br. 140/10 4.9.2014.	Presuda Evropskog suda za ljudska prava o, između ostalog, <i>zabrani praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u slučaju izručenja. <i>zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – izručenje – doživotna kazna zatvora Izručenje koje predstavlja rizik od doživotne kazne zatvora bez mogućnosti pomilovanja kao kršenje člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, st. 136-139: „136. Sud sada dolazi do centralnog pitanja u predmetnom slučaju, koje obuhvata utvrđivanje toga da li pored pruženih uveravanja, odredbe zakonodavstva SAD-a kojima se regulišu mogućnosti smanjenja doživotne kazne zatvora i pomilovanja od strane predsednika, ispunjavaju kriterijume koje je Sud postavio za ocenjivanje mogućnosti skraćivanja doživotne kazne zatvora i njene usaglašenosti sa članom 3. Konvencije. 137. Za davanje odgovora na to pitanje nisu potrebne nikakve opširne rasprave: Sud jednostavno treba da istakne da bez obzira na to što date odredbe ukazuju na postojanje „mogućnosti oslobađanja“ u smislu presude u slučaju Kafkaris – iako može biti iskazana sumnja u realnost takve mogućnosti u praksi – nijedan od omogućenih postupaka ne predstavlja mehanizam revizije zahtevajući od nacionalnih organa vlasti da, na osnovu objektivnih, unapred postavljenih kriterijuma s kojima je zatvorenik bio detaljno upoznat u vreme izricanja doživotne kazne, utvrde da li se zatvorenik tokom služenja svoje kazne promenio i napredovao u tolikoj mjeri da dalje zadržavanje ne može više biti opravdano legitimnim penološkim razlozima [...]. 138. Sud je mišljenja da, kad je reč o članu 3. Konvencije, doživotna kazna koja bi podnosiocu zahteva mogla biti izrečena ne može da se smatra kaznom koja se može skratiti u smislu presude u predmetu Vinter i drugi. Izišajući podnosioca zahteva opasnosti od postupanja protivno ovoj odredbi, vlada je aktivirala odgovornost tužene države prema Konvenciji. 139. Sud prema tome zaključuje da je izručenje podnosioca zahteva Sjedinenim Američkim Državama predstavljalo kršenje člana 3. Konvencije.“	ECTHR – Kafkaris protiv Kipra zahtev br. 21906/04 ECTHR – Vinter i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtevi br. 66069/09, 130/10 i 3896/10

Nacionalna sudska praksa

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>	<p><i>R protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran i drugi</i> [1988] 1 AC 958 16.12.1987.</p>	<p>Presuda o tumačenju termina „osnovani strah“ od progona u definiciji pojma izbeglica prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica. Definicija pojma izbeglica – osnovani strah Definicija termina „osnovani strah“ prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema tumačenju g. Kita (Lord Keith of Kinkel): „Po mom mišljenju, uslov da strah podnosioca zahteva od progona mora biti osnovan znači da mora postojati opravdan stepen verovatnoće da će ukoliko bude vraćen u svoju zemlju biti proganjan iz razloga navedenih u Konvenciji. U predmetu R protiv upravnika zatvora Pentonvil, ex parte Fernandez [...] ovaj Dom je morao da protumači član 4. stav 1. tačka (c) Zakona o odbeglim učincima krivičnih dela (Fugitive Offenders Act) iz 1967, koji zahteva da po tom zakonu lice bude vraćeno ako postoji sumnja: „da bi, ako bi bilo vraćeno, moglo imati pristrasno suđenje ili biti kažnjeno, lišeno slobode ili ograničeno u smislu lične slobode na osnovu svoje rase, veroispovesti, nacionalnosti ili političkih stavova.“ G. Diplock (Lord Diplock) je rekao [...]: „Poštovana gospodo, imajući na umu relativnu težinu posledica prevarenih očekivanja suda u bilo kom pogledu, ne mislim da je kriterijum primenljivosti tačke (c) taj da sud mora biti uveren da je veća verovatnoća da će begunac biti lišen slobode ili da će mu ona biti ograničena ako bude vraćen. Manji stepen verovatnoće je, po mom mišljenju, dovoljan i ne bih ulazio u raspravu u vezi s načinom na koji je sudija formulisao taj kriterijum ili s alternativnim načinom na koji ga je izrazio Visoki sud. „Opravdana verovatnoća“, za koji se osnovano može misliti, „ozbiljna mogućnost“. Ne vidim nikakvu značajnu razliku između ovih različitih načina opisivanja stepena verovatnoće da begunac bude lišen slobode ili da mu sloboda bude ograničena po povratku, a što opravdava sprovođenje odredaba člana 4. stav 1. tačka (c) od strane suda.“ Smatram da ovaj odeljak na odgovarajući način izražava stepen verovatnoće koji treba da bude ispunjen kako bi strah od progona bio osnovan. Savetnik Visokog komesara Ujedinjenih nacija je dao pažljiv i promišljen argument koji je u velikoj meri zasnovana na travaux préparatoires Konvencije i Protokola. Relevantni izrazi korišćeni u tim dokumentima u vezi sa strahom od progona, poput „dobar razlog“ ili „osnovan“, predstavljaju pitanja tumačenja slična onima koja se javljaju u vezi sa značenjem termina „osnovan strah“ u samoj Konvenciji.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R protiv upravnika zatvora Pentonvil ex parte Fernandez [1971] 2 SVL izveštaji iz Engleske 691, [1971] 1 WLR 987</p>
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>	<p><i>Islam protiv Secretary of State for the Home Department Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah, R protiv</i> [1999] UKHL 20 25.3.1999.</p>	<p>Presuda o tumačenju termina „pripadnost određenoj društvenoj grupi“ u definiciji pojma izbeglica prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica. definicija pojma izbeglica – veza sa Konvencijom – nepostojanje zaštite od progona – diskriminacija – određena društvena grupa – žene Povezanost razloga za progon s nepostojanjem zaštite od progona prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema mišljenju g. Hofmana (Lord Hoffmann): „Jevrejina vlasnika prodavnice napadne banda koju je organizovao arijevski konkurent i koja mu demolira prodavnicu, pretuče ga i zapreti da će to uraditi ponovo ako nastavi da s poslovanjem. Konkurent i njegova banda su motivisani poslovnim suparništvom i željom da reše stare razmirice, ali ne bi uradili to što su uradili da nisu znali da će im vlasti dozvoliti da prođu nekažnjeno. A razlog na osnovu kog su izbegli kaznu bio je to što je žrtva bila Jevrejkin. Da li je on proganjan na rasnoj osnovi? Ponavljam, po mom mišljenju jeste. Ključni element tog proganjanja, neobezbeđivanje zaštite od strane vlasti, zasnovan je na rasi. Istina je da bi jedan odgovor na pitanje „Zašto je bio napadnut?“ bio „zato što je konkurent želeo da ga izbac iz posla“. Ali drugi odgovor, po mom mišljenju tačan odgovor u kontekstu Konvencije, bio bi „napao ga je konkurent koji je znao da on neće dobiti nikakvu zaštitu jer je Jevrejkin.“ Definicija određene društvene grupe prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica zasnovana na pojmu diskriminacije, prema mišljenju g. Hofmana: „[...] pojam diskriminacije u pitanjima koja se tiču osnovnih prava i sloboda je ključan za razumevanje Konvencije. Ona se ne bavi svim slučajevima progona, čak i ako uključuju uskraćivanje ljudskih prava, već proganjanjem koje je zasnovano na diskriminaciji. A u kontekstu međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima, diskriminacija znači pravljenje razlika koje principi osnovnih ljudskih prava smatraju nespojivim sa pravom svakog čoveka na jednako postupanje i poštovanje. [...] Odbavivši opšti termin „određena društvena grupa“, bez nabiranja specifičnih društvenih grupa, tvori Konvencije su po mom mišljenju nameravali da obuhvate sve grupe za koje bi se moglo smatrati da spadaju one na koje se primenjuju antidiskriminatori ciljevi Konvencije.“ Žene kao određena društvena grupa prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema mišljenju g. Kreggheda (Lord of Craighead): „Nesporni dokazi u ovom slučaju pokazuju da su žene u Pakistanu diskriminisane. Mislim da su prirodni i razmere te diskriminacije takve da se s pravom može reći da žene u Pakistanu diskriminiše društvo u kom žive. Razlog zbog kog se žaliloci plaše progona nije samo taj što su žene. Razlog je to što su žene u društvu koje diskriminiše žene.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Sud za imigraciju i azil</p>	<p><i>Agartha Smith protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2000] UKIAT 00TH02130 9.6.2000.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, pravilnom pristupu dokazivanju državljanstva u kontekstu zahteva za dobijanje statusa izbeglice prema Konvenciji o statusu izbeglica.</p> <p>definicija pojma izbeglica – državljanstvo podnosioca zahteva</p> <p>Utvrđivanje državljanstva podnosioca zahteva za dobijanje statusa izbeglice prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, stav 55. „Sud na sledeći način sumira svoje zaključke o opštim pitanjima postavljenim ovom žalbom: a) u većini slučajeva pred specijalnim sudijama državljanstvo podnosioca zahteva nije sporno, kako je istaknuto u tački 87. UNHCR-ovog Priručnika iz 1979. Ali kad u vezi s njim postoji sumnja, specijalne sudije to moraju ispitati. Kada je očigledno da postoji problem vezan za njega, on se može rešiti kao prethodno pitanje, iako u nekim slučajevima nije moguće doneti odluku o tome, a da se ne razmotre svi dokazi žaloca u celosti. b) Da bi postojala usklađenost sa članom 1.A. stav 2. nije uvek neophodno doneti pozitivnu zaključak o državljanstvu (ili nepostojanju državljanstva), ali je uvek neophodno pokušati to uraditi. Prilikom rešavanja tog pitanja specijalne sudije ne treba saslušanje o zahtevu za azil da posmatraju kao sudski postupak za utvrđivanje državljanstva. Isto tako, ne treba strogo da se oslone ni na kakvu hijerarhiju izvora koja je možda prikladna kad je reč o klasičnim pravilima dokazivanja u pitanjima stranog prava i dokazima stručnjaka. Kao što su naši nalazi u vezi s ovom žalbom pokazali, oni treba da pridaju odgovarajuću važnost i tekstovima zakona o državljanstvu date države koji se tumače zajedno sa prihvaćenim opštim načelima regulišućim zakonodavstvo u vezi s državljanstvom. Pored toga, treba da imaju na umu da je njihova dužnost da ravnomeno razmotre sve dokaze, čak i ako su oskudni i ne bi bili dovoljni za organ zadužen za donošenje odluke u vezi s državljanstvom datog lica na osnovu svih pojedinih dostavljenih od strane podnosioca zahteva u skladu s uobičajenim postupcima građanskog procesnog prava. c) Kada bez obzira na primenu fleksibilnog pristupa utvrđivanju činjenica žalilac ne može da ispuni obavezu dokazivanja svog državljanstva zbog, na primer, nedostatka čak i oskudnih dokaza, tada specijalne sudije mogu doneti odluku o negativnom zaključku u vezi s državljanstvom. Takav zaključak, međutim, ne sme biti izjednačen s priznavanjem bilo kakvog statusa prema međunarodnom pravu: u međunarodnom pravu ne postoji status „državljanstvo nepoznato“. d) Međutim, ka da se negativan zaključak u vezi s državljanstvom ne može izbeći, zadatak specijalnog sudije ne treba uvek tu i da bude završen. Osim u slučajevima potpunog nedostatka verodostojnosti i suštine, on ili ona treba da predu u ocenjivanje zahteva žaloca u odnosu na zemlju u kojoj tvrdi da je proganjan. Takav pristup koji primenjuje „dvostruku sigurnost“, iako nije strogo neophodan prema Konvenciji, najbolje odgovara njegovoj glavnoj svrsi, a to je sprečavanje proterivanja ili prisilnog vraćanja onih lica koja imaju osnovan strah od progona protiv kog ih država ne može zaštititi.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2000] INLR 15</p>
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>	<p><i>Horvath protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2001] AC 489 [2000] UKHL 37 6.7.2000.</p>	<p>Presuda o tumačenju termina zaštita države u slučaju proganjanja od strane nedržavnih subjekata u definiciji pojma izbeglica prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica.</p> <p>definicija pojma izbeglica – zaštita od progona – proganjanje od strane nedržavnih subjekata – koraci za sprečavanje progona</p> <p>Zaštita države u slučaju proganjanja od strane nedržavnih subjekata, prema mišljenju g. Kreggheda: „Ja stoga smatram da, u kontekstu optužbe o proganjanju od strane nedržavnih subjekata, reč „proganjanje“ podrazumeva da država nije u stanju da obezbedi zaštitu od zlostavljanja ili nasilja koje lice trpi od progonoica. U slučaju kada se optužba odnosi na proganjanje od strane države ili njenih subjekata, to pitanje se, naravno, ne postavlja. Postoji jasan slučaj u kom međunarodna zajednica pruža zamensku zaštitu. Međutim, u slučaju optužbe za proganjanje od strane nedržavnih subjekata, nepružanje zaštite od strane države je ipak ključni element. On povezuje proganjanje od strane države i proganjanje od strane nedržavnih subjekata, što je neophodno za postojanje usklađenosti čitave strukture. [...] Dakle, da rezimiram, smatram da se obaveza davanja statusa izbeglice javlja samo ako država, čiji je to lice stanovnik, nije sposobna ili spremna da izvrši svoju obavezu da zaštiti sopstvene državljane. Mislim da iz toga proizlazi da, kako bi se zadovoljio kriterijum straha u slučaju nedržavnog subjekta, podnosilac zahteva za dobijanje statusa izbeglice mora dokazati da se proganjanje kog se plaši sastoji od nasilja ili zlostavljanja od kog država nije sposobna ili spremna da ga zaštiti. Podnosilac zahteva može osećati osnovan strah od toga da mu život bude ugrožen zbog gladi, građanskog rata ili izolovanih dela nasilja ili zlostavljanja iz razloga obuhvaćenog Konvencijom koja mogu biti izvršena nad njim. Međutim, rizik, koliko god da je veliki, kao i strah, koliko god da je osnovan, ne daju mu pravo na dobijanje statusa izbeglice. Konvencija ima ograničen cilj, čija su ograničenja utvrđena u spisku razloga navedenih u Konvenciji i na početku zamenske zaštite.“</p> <p>Razumni koraci za sprečavanje progona, prema mišljenju g. Kreggheda: „Kad je reč o trećem pitanju, odgovor na njega se takođe može pronaći u načelu zamenske zaštite. Glavna dužnost za obezbeđivanje zaštite leži na matičnoj državi. Njena je dužnost da uspostavi i upravlja sistemom zaštite od progona sopstvenih državljanina. Ako tog sistema nema, zaštita međunarodne zajednice je dostupna kao zamena. Međutim, primena načela zamenske zaštite zasnila se na pretpostavci da se, kao što se zamenom ne može postići potpuna zaštita od izolovanih i nasumičnih napada, potpuna zaštita od takvih napada ne može očekivati ni od matične države. Standard koji treba primeniti dakle nije onaj eliminišući sav rizik i time predstavljajući garanciju zaštite u matičnoj državi. To je pre praktičan standard koji u dovoljnoj meri uzima u obzir dužnost koju država duguje svim svojim državljanima. Kao što je Ward L.J. (Ward L.J.) rekao na strani 44G, pozivajući se na opservaciju profesora Hataweja (Hathaway) u njegovoj knjizi na str. 105, očigledno je da živimo u nesavršenom svetu. Određeni stepeni zlostavljanja mogu se ipak javiti čak i ako država od koje očekujemo zaštitu preduzme sve korake da ga spreči. Smatram da je Sud u ovom slučaju prilikom razmatranja dokaza primenio pravi standard.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
UK EWCA	<p><i>Revenka protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2000] EWCA Civ 500 3.1.7.2000.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice koji je podnelo lice bez državljanstva. definicija pojma izbeglica – lice bez državljanstva – ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice</p> <p>O jednakim uslovima za lica bez državljanstva za dobijanje statusa izbeglice, st. 60. i 68. „60. Tekst člana 1.A. stav 2. treba tumačiti tako da se terminima korišćenim u njemu daju obična značenja u datom kontekstu i tako da se uzimaju u obzir cilj i svrha sporazuma. To sudu zadržanom za tumačenje daje pravo da uzme u obzir međunarodne instrumente već citirane, kao i rezoluciju koja se tiče nacrtu protokola o statusu lica bez državljanstva donetu 1951. na poslednjem zasjedanju konferencije opunomoćenika, na kojoj je izrađen nacrt Konvencije iz 1951. iz člana 1.A. stav 2. jasno proizlazi da lica bez državljanstva mogu biti izbeglice. Takođe jasno proizlazi da je sveobuhvatno razmatranje nezabavljive situacije lica bez državljanstva odloženo. [...] 67. Član 1.A. stav 2. treba čitati u celini i on, prema mom mišljenju, navodi jedinstveni kriterijum za dobijanje statusa izbeglice. Kada su reči „ne želi ili, zbog toga straha, neće“ u prvom delu stava ponovljene u drugom delu stava, namera je bila da se u celom stavu radi o tome da postoji potreba da se utvrdi osnovan strah od progona prema toj konvenciji. Namera je bila da postojeće osnovanog straha bude preduslov za dobijanje statusa izbeglice. Značajno je da su obe kategorije, i lica sa državljanstvom i lica bez njega, navedene u okviru istog stava, zapravo u istoj rečenici. Ne mogu da zaključim na osnovu redosleda reči u poslednjem delu stava da je bila namera da se potreba za postojanjem straha izuzme u slučaju kada se radi o kategoriji koja bi mogla obuhvatiti veliki broj lica.”</p>	<p>Australija, Savezni sud – V protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs [1999] FCA 428</p> <p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – <i>Shah /Islam</i> [1999] Imm AR 283</p> <p>Kanada, Savezni apelacioni sud – <i>Jerez-Spring protiv Kanade</i> [1981] 2 FC 527 [FCA]</p> <p>SAD, Apelacioni sud za devedeti okrug – <i>Sanga protiv INS</i>, 103 F.3d 1482 (9. okrug 1997)</p>
		<p>Presuda o tumačenju progiranja po osnovu političkih stavova u kontekstu progiranja od strane nedržavnih subjekata. definicija pojma izbeglica – politički stav – progiranje od strane nedržavnih subjekata</p> <p>Tumačenje pojma progiranja po osnovu političkih stavova u kontekstu progiranja od strane nedržavnih subjekata prema odredbama člana 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, st. 30-46; „30. Potreba da se termin „politički stavovi“ tumači široko proizlazi delom iz uloge Konvencije o statusu izbeglica u zaštiti osnovnih ljudskih prava, u koja jasno spadaju prava na slobodu misli i savesti, mišljenja i izražavanja, kao i okupljanja i udruživanja: A.Grahl-Wiadsen, <i>Status izbeglica u međunarodnom pravu (The Status of Refugees in International Law)</i>, 1966. napomena 5 iznad na str 227. To podrazumeva da čak i u kontekstima u kojima progornilac može jednostavno biti neko drugo fizičko lice, ako su njegove radnje protiv podnosioca zahteva motivisane namerom da se uguše njegova uverenja, pripisani stav koji se može posmatrati kao politički, barem u onim slučajevima u kojima državni organi nisu u mogućnosti da pruže efikasnu zaštitu od takvih radnji. [...] 37. Dakle, kada je progornilac nedržavni subjekt, ono što je važno jeste percepcija koju progornilac ima u vezi s nekim političkim stavom koji žrtva ima. 38. Međutim, činjenica da čak i državni subjekti koji nisu otvoreno političkog karaktera mogu pripisati neki politički stav, po našem mišljenju, ne dovodi do zaključka da svaki stav pripisan od strane nedržavnog subjekta predstavlja politički stav. Kao što je napomenuto Hil, J. (Hil, J.) u već citiranom odlomku iz <i>Protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i>, značenje reči politički je „... uze od upotrebe te reči u vezi s političkom naukom, u kojoj se ona može koristiti za opisivanje gotovo svakog aspekta društva“. Dakle, čak se i u slučaju nedržavnih subjekata ne može lako videti na koji način se razlike, možda postojeće između njih i onoga koga progone, mogu opisati kao političke, osim ako oni sami nemaju ili ne izraze neku političku ideologiju ili skup političkih ciljeva, tj. mišljenja s uticajem na velike transfere moći u vezi s vladom koji se odigravaju u određenom društvu. To jest, Sud sumnja u to da je namera Konvencije o statusu izbeglica bila da se izrazom „državni subjekt sposoban da pripisuje političke stavove oni u kojima taj pojedinac efikasno sprovodi političke stavove ili države ili nekog drugog organa s političkom svrhom i ciljevima. [...] 40. Kao što postoji potreba da se usvoji široka definicija termina „politički“, tako postoji i potreba da se prepozna da je taj termin prilagodljiv. Priroda politike je takva da se granice između političkog i nepolitičkog tokom istorije menjaju u smislu vremena i mesta. G. Hofman je u <i>Shah /Islam</i> ukazao na to da iako žene u savremenom Pakistanu mogu činiti određenu društvenu grupu, to ne znači da isto važi za žene bilo gde i u bilo koje vreme. Čini se da su parametri vremena i istorijskog mesta još prisutniji kad je reč o političkim stavovima. To da definicija priveda „politički“ mora uvek biti donekle prilagodljiva proučite iz činjenice da se priroda odnosa i transfere moći koji čine ono što je političko razlikuje među društvima. Politički stavovi ponekad se mogu pronaći u određenoj vrsti izraza ili aktivnosti, npr. nošenje zapadnjačke odeće u veoma fundamentalistički ustrojenoj muslimanskoj zemlji sa strogim društvenim normama; a ponekad ne. [...] 41. Jedna važna posledica tog prepoznavanja pomeranja granica političkog u različitim društvima jeste ta da je pogrešno oslanjati se na bilo kakve nepromenljive razlike između „političkog“ i „kriminalnog“. Kao što je navedeno u <i>Jerez-Spring protiv Kanade</i> [1981] 2 F.C. 527 [F.C.A.], „politička“ priroda radnji ili stavova podnosioca zahteva mora se oceniti u kontekstu njegove zemlje porekla. [...] 45. Posledica promenljivih granica političkog u različitim društvima i u različitim razdobljima jeste i to da nije moguće utvrditi bilo kakve nepromenljive kategorije lica ili organa koji će biti kvalifikovani kao politički subjekti. Ocena toga da li su u određenom slučaju politički stavovi osnov za progiranje zavisiće umnogome od individualnih okolnosti. 46. Pristupom navedenim iznad objašnjava se i zašto u određenim okolnostima lice koje je i samo državni subjekt, npr. državni službenik ili policajac, može biti u opasnosti od progiranja po osnovu političkih stavova, ako su okolnosti takve da im nedržavni subjekti pripisuju političke stavove u suprotnosti s njihovim. Odluku o tome da li je neki državni službenik u opasnosti od progiranja po osnovu političkih stavova nikad ne treba donositi na osnovu a priori argumenta zasnovanog na nepromenljivom konceptu da sve što se nekom licu na takvom položaju može pripisati jeste da radi svoj posao. Uvek će biti neophodno ispitati da li su uobičajene granice između političke i administrativne odgovornosti postale narušene zbog istorije i događaja koji su se u toj zemlji odigrali. Takvom se percepcijom objašnjava i zašto izbegličko pravo danas prepoznaje da i „neutralnost“ u određenim okolnostima može predstavljati politički stav[...]”</p>	<p>Australija, Savezni sud – V protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs [1999] FCA 428</p> <p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – <i>Shah /Islam</i> [1999] Imm AR 283</p> <p>Kanada, Savezni apelacioni sud – <i>Jerez-Spring protiv Kanade</i> [1981] 2 FC 527 [FCA]</p> <p>SAD, Apelacioni sud za devedeti okrug – <i>Sanga protiv INS</i>, 103 F.3d 1482 (9. okrug 1997)</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa	<i>Sepet i Bulbul protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2001] EWCA Civ 681 11.5.2001.	Presuda o tumačenju progona po osnovu političkih stavova u slučaju prigorovora savesti na vršenje vojne službe prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica. definicija pojma izbeglica – politički stav – prigovor savesti na vršenje vojne službe – lice koje ima delimični prigovor savesti Tumačenje progona po osnovu političkih stavova u slučaju lica koja imaju (delimičan) prigovor savesti u smislu člana 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema mišljenju sudije Loza, st. 82. i 86. „82. Ako sam u pravu u vezi s apsolutnim prigovorom savesti, kakav prostor ostaje za delimičan prigovor savesti kao mogući način dobijanja statusa izbeglice? Ja do sada nisam govorio o pitanju da li se prigovor savesti može reći da predstavlja implicitan politički stav, a za potrebe svrstavanja u neku od kategorija razloga navedenih u članu 1.A. stav 2. Konvencije. Kad je reč o licu koje ima apsolutan prigovor savesti isključivo zbog pacifističkih ubeđenja, imam određeni problem s tom idejom, koju, doduše, podržavaju Hatavaj (Hatthaway) i Guvvin-Gil (Goodwin-Gill). Mislio sam da se pacifistički pogled na svet može prirodije opisati kao stvar ličnog morala nego kao određeno političko stajalište, bilo da je izričito ili podrazumevano. Ali on je zasigurno stvar uverenja; naravno, ponekad je stvar verstog uverenja. Međutim, ako se prema sekularnom pacifisti ne treba postupati kao da on iskazuje podrazumevani politički stav, njegovo stajalište neće spadati ni u jednu od kategorija u čl. 1.A. stav 2. (određena društvena grupa) po mom mišljenju ne bi mnogo obećavalo) za razliku od religioznog pacifiste; i iz tog razloga on ne može biti kandidat za zaštitu putem Konvencije – bez obzira na to kako se shvati sve ono što sam inače rekao o apsolutnom prigovoru savesti. U tim okolnostima, izjednačeni za potrebe čl. 1.A. stav 2; a način na koji se to može uraditi bio bi pripisati sekularnom pacifizmu politički karakter. Takvo stajalište bi, mislim, imalo potporu u uvodnim izjavama Konvencije u kojima se govori o „najširem mogućem uživanju prava čoveka i osnovnih sloboda” i u stavu autoriteta kao što je Zolfagharkhani [1993] 3 CF 540, 550. U ovom sudu ga zasigurno podržava sudija Hečison (Hutchison LJ) u <i>Adan</i> [1997] 1 WLR 1107, 1127E-F; i obrazloženje Saveznog suda Australije u <i>V protiv Minister of Immigration</i> [1999] FCA 428, tačka 33, na koje se u svom odgovoru pozvao g. Makdonald (Mr Macdonald). [...] 86. Ako, suprotno mojim sopstvenim zaključcima, postojeće pravno uređenje zahteva odobravanje statusa izbeglice licu koje ima delimičan prigovor savesti, nisam uopšte siguran da treba praviti razliku između primitivnih i pristojnih političkih stavova. Ne možemo ni razumeti, a kamoli praktkovati, tešku etku pluralističke demokratije, a da pri tom ne prihvatimo kako je iskazana.” da se pravo na slobodu misli odnosi na sve misli: glupe, mudre, odbojne ili dobronamerne. Naravno, postoje odgovarajuće granice njene primene ili sprovođenja. Ako neko lice zbog svojih dela dospje u opseg primene čl. 1.F; tu je kraj bilo kakvom zahtevu za dobijanje azila koji bi mogao da podnese. Ali gljtko odbijanje mobilizacije ne aktivira član 1.F, bez obzira na čovekova uverenja. On možda nije učinio ništa što promovise ta uverenja, osim	Kanada, Apelacioni sud – Zolfagharkhani protiv Kanade [1993] 3 CF 540 Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom parlamenta – R protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte <i>Adan</i> [1997] 1 WLR 1107 Australija, Savezni sud – V protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs [1999] FCA 428
Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom parlamenta	<i>Sepet and Bulbul v Secretary of State for the Home Department</i> [2001] EWCA Civ 681 11/05/2001	Presuda o tumačenju pojma izbeglica prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica. Kombinacija razloga za proganjanje prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema tumačenju g. Rodžera (Lord Rodger of Earlsferry): 40. „Kao što je odavno prepoznato, prognici mogu delovati iz više od jednog razloga. Sudija Dajson (Dyson) je skrenuo pažnju na to kad je u tački 22. svoje presude pred Apelacionim sudom [2001] EWCA Civ 1196; [2002] INLR 310, 317, rekao da, samo zato što je neko proganjan zbog sumnje da je umešan u nasilni terorizam, to ne znači da nije proganjan zbog svojih političkih stavova. Drugim rečima, moguće je da je proganjan iz oba razloga. U sledećoj tački sudija Dajson je utvrdio da je zadatak lica razmatrajućeg zahtev za dobijanje azila da „pažljivo oceni šta je stvarni razlog proganjanja”. Gospodin sudija je želeo da istakne da je u mnogim slučajevima neophodno pogledati ispod površine i utvrditi pravi razlog svakog zlostavljanja. Naravno, može se ispostaviti da postoji više od jednog „pravog razloga”. Dokazi mogu pokazati, na primer, da je podnosilac zahteva bio zlostavljan i zbog toga što pripada određenoj etničkoj grupi i zbog toga što se sumnjalo da je učestvovao u terorističkim činovima koji su bili delo pripadnika te etničke grupe. Često je teško ne samo povući liniju između legitimnih aktivnosti vlade na suzbijanju terorizma i proganjanja na rasnoj i političkoj osnovi [...], ali pripadnici bezbednosnih snaga zaista mogu delovati i iz legitimnih i iz nelegitimnih pobuda. Prikladan zaključak bi u takvom slučaju mogao biti taj da bi podnosilac zahteva, ako bi se vratio u svoju zemlju, bio zlostavljan iz razloga koji predstavljaju kombinaciju razloga obuhvaćenih Konvencijom i onih koji to nisu. U tom slučaju, lice koje razmatra zahtev za dobijanje azila će pravilno zaključiti da podnosilac zahteva ima osnovan strah od progona iz te kombinacije razloga.”	UK, Apelacioni sud Engleske i Velsa – Svakumar protiv Secretary of State for the Home Department [2001] EWCA Civ 1196; [2002] INLR 310 Australija, Sud u punom sastavu – Paramanathan protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs (1998) 160 ALR 24

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa</p>	<p><i>Bagdanavicius i drugi, R (po zahtjevu) protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2003] EWCA Civ 1605 1.11.2003.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, tumačenju pojmova „osnovan strah od proganjanja“ i „dovoljna zaštita države“ prilikom ispunjavanja statusa izbeglice.uslova za dobijanje statusa izbeglica.definicija pojma izbeglica – zaštita od progona – prevencija – individualne okolnosti podnosioca zahteva Zaštita od progona (prevencija) i važnost individualnih okolnosti podnosioca zahteva, stav 55: „[...] Dovoljna zaštita države, bilo od državnih ili nedržavnih subjekata, znači spremnost i sposobnost države primaoca da putem svog pravosudnog sistema obezbedi razuman stepen zaštite od zlostavljanja od kog podnosilac zahteva za azil ima osnovan strah; Osman, Horvath, Dhima. 5) Efikasnost uspostavljenog sistema se obično ocenjuje na osnovu njene sistemske sposobnosti da suzbije i/ili spreči oblik proganjanja od kog postoji rizik, a ne samo da izvrši kažnjavanje nakon događaja; Horvath; Banomova. McPherson i Kinuthia. 6) Bez obzira na dovoljnu sistemsku zaštitu u državi primaocu, podnosilac zahteva može i dalje imati osnovan strah od progona ako može da dokaže da njegovi organi znaju ili trebalo da znaju za okolnosti koje u njegovom slučaju daju razloga za strah, ali da mu verovatno neće pružiti dodatnu zaštitu koja je u tim okolnostima opravdana; Osman.“</p>	<p>ECTHR – Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtjev br. 23452/94 Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489 Ujedinjeno Kraljevstvo, Upravni sud – R(Dhima) protiv IAT [2002] Imm AR 394 Ujedinjeno Kraljevstvo, Apelacioni sud Engleske i Velsa – Banomova protiv Secretary of State for the Home Department [2001] EWCA Civ 807 UK, Apelacioni sud Engleske i Velsa – McPherson protiv Secretary of State for the Home Department [2002] INLR 139 UK, Apelacioni sud Engleske i Velsa – Kinuthia protiv Secretary of State for the Home Department [2002] INLR 133</p>
<p>Francuska Ustavni savet</p>	<p>2003-485-DC 4.12.2003.</p>	<p>Odluka o usklađenosti izmena francuskog zakona o azilu od 25. jula 1952. (loi n° 52-893) sa članovima 1., 2., 4., 5., 6. i 10. Ustava Francuske. Uslovi za pružanje zaštite unutar zemlje, uključujući pristup značajnom delu zemlje porekla, stav 17: „Imajući u vidu da će na kraju, u skladu sa zakonom, Francuska kancelarija za zaštitu izbeglica i lica bez državljanstva (l'Office français de protection des réfugiés et apatrides) razmotriti zahtev uzimajući u obzir opšte uslove koji prevladavaju u relevantnom delu teritorije porekla i ličnoj situaciji podnosioca zahteva; da treba takođe da uzme u obzir i počinoca progona, da li počinilac pripada ili ne državnim organima, da će zasnovanost svakog zahteva biti ispitana pojedinačno, u skladu sa konkretnim elementima, procenjenim na dan kada Kancelarija zaseda; da će Kancelarija, pod nadzorom Komisije za žalbe izbeglih lica (Commission des recours des réfugiés), odbiti zahtev za azil naveden u trećem stavu III novog člana 2. zakona od 25. jula 1952. godine tek pošto se uveri da lice o kom je reč, može sasvim bezbedno da se vrati u veći deo svoje zemlje porekla, da se tamo nastani i vodi normalan život [...]“</p>	
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>	<p><i>U slučaju B Regina protiv Special Adjudicator, ex parte Hoxha</i> [2005] UKHL 19 10.3.2005.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, ubedljivim razlozima protiv povratka u zemlju porekla nakon fundamentalno izmenjenih okolnosti. definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa – žrtve trgovine ljudima Žrtve trgovine ljudima kao određena društvena grupa, prema mišljenju gđe Heji (Baroness Hale of Richmond), stav 37: „Ako ono čega se plaše može dostići stepen proganjanja, da li je to proganjanje obuhvaćeno Konvencijom? Zasiurno ima potencijal da bude. U predmetu <i>R protiv Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah</i> [...], ovaj Dom je smatrao da žene u Pakistanu čine određenu društvenu grupu zato što dele nepromenljivu karakteristiku roda i zato što su kao grupa diskriminisane u pogledu osnovnih ljudskih prava, a država ih ne štiti od toga na adekvatan način. Činjenica da neka grupa trenutno doživljava proganjanje nije sama po sebi dovoljna da se tvrdi da njeni pripadnici čine društvenu grupu; grupa koju ne karakteriše ništa drugo osim toga da su njeni pripadnici trenutno proganjeni ne kvalifikuje se kao društvena grupa. Međutim, žene koje su u prošlosti bile žrtve seksualnog nasilja povezuje nepromenljiva karakteristika koja je istovremeno i nezavisna u odnosu na trenutno zlostavljanje i njegov uzrok. One sigurno mogu predstavljati određenu društvenu grupu u smislu Konvencije.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R protiv Immigration Appeal Tribunal i drugi, ex parte Shah [1999] 2 AC 629</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Francuska Žalbeni odbor za izbeglice	Mlle A, 487336 29.7.2005.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – progon od strane nedržavnih subjekata – nepostojanje zaštite od progona Progon od strane nedržavnih subjekata i nepostojanje zaštite od progona: imajući u vidu da iz strage proizlazi da je podnosilac zahteva bio žrtva progona zbog nacionalne pripadnosti i da može s pravom strahovati da će još trpeti iz tog razloga, da ta delovanja uglavnom sprovode članovi klana Darod, koji danas kontrolišu područje Geda i čine deo klanova, i frakcija koje se i dalje bore za stvaranje ili širenje područja uticaja unutar nacionalne teritorije; s obzirom na to da vlada Somalije, poznata kao Prelazna savezna vlada postavljena u oktobru 2004. godine sa sedištem u Keniji, trenutno nije u stanju da efikasno sprovodi organizovanu vlast na području Somalije i da tako ponudi zaštitu za 66 članova klana Reer Hamar; da nijedna druga vlast definisana prethodno navedenim odredbama člana L 713-2 pravilnika za ulazak i boravak stranaca i prava azila, ne može ponuditi zaštitu članovima ove zajednice; da se tako može smatrati da g-đica Mlle A. ima osnovani strah od progona ako se vrati u svoju zemlju porekla, u smislu odredaba člana 1.A. stav 2. Ženevske konvencije [...]."	
Češka Vrhovni upravni sud	SN protiv Ministry of Interior, 6 Azs 235/2004-57 21.12.2005.	Presuda o tumačenju izraza politički stavovi kao razloga za progon. definicija pojma izbeglica – razlog proganjanja – politički stavovi Tumačenje, izraza „politički stavovi“ prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Pripadnost političkoj stranci je jedna, ali ne i jedina mogućnost za učešće u javnom životu i izražavanje političkih stavova. Sama činjenica da podnosilac zahteva nije bio član, već samo simpatizer opozicione stranke ne navodi na zaključak da nije u dovoljnoj meri iskazivao svoje političke stavove. Tim više ako u njegovoj zemlji samo učešće u demonstracijama organizovanim od strane opozicionih stranaka obično dovodi do proganjanja od strane predstavnik države vlasti. Dakle, jedan od uslova je da podnosilac zahteva ima nekakav politički stav, da je sposoban da ga na odgovarajući način iznese i uverljivo opiše time izazvanu nepravdu.”	
Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta	Januzi protiv Secretary of State for the Home Department [2006] UKHL 5 15.2.2006.	Presuda o razumnoj zaštiti unutar zemlje za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. zaštita unutar zemlje – prekomerne poteškoće Tumačenje odsustva prekomernih teškoća kao uslova za unutrašnje preseljenje; odsustvo uslova da zemlja poštuje međunarodna ljudska prava na mestu preseljenja, prema mišljenju g. Bingham (Lord Bingham of Cornhill), st. 15-21: „15 Postoji, po mom mišljenju, nekoliko razloga zbog kojih se širokom pristupu Apelacionog suda u E mora dati prednost u odnosu na pravilo u predmetu Hatavej/Novi Zeland (Hathaway/New Zealand). Prvo, ni u jednom članu Konvencije ne postoji ništa na osnovu čega bi se to pravilo bilo kakvim tumačenjem moglo izvesti. Konvencija se bavi pravima u zemlji u kojoj su lica prepoznata kao izbeglice zadržala azil. Nije izričito usmerena ka definisanju prava u zemlji državljanstva onih podnosilaca azila koji bi mogli da se presele u neki drugi deo zemlje u kom neće imati osnovan strah od progona. 16. Drugo, prihvatanje tog pravila ne može se na odgovarajući način dovesti u vezu s Konvencijom. Tačno je, naravno, kao što žaloci ističu, da se u uvodnim napomenama Konvencija poziva na Povelju Ujedinjenih nacija i Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima i da želi da obezbedi izbeglicama najšire moguće ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda potvrđenih u tim dokumentima. Ali donet Konvenciji je da osigura pravican i ravnoopravan tretman izbeglica u zemljama azila, kako bi im se pružila efikasna zaštita od progona iz razloga obuhvaćenih Konvencijom. Ona nije usmerena (s izuzetkom progona) ka nivou prava rasprostranjenih u zemlji čiji su državljanima. [...] 17. Treće, ovo pravilo nije iskazano u Direktivi Saveta 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. (OJ L 304.12) o „minimalnim standardima za kvalifikaciju državljanstva trećih zemalja ili lica bez državljanstva za ostvarivanje jedinstvenog statusa izbeglica ili lica koja na drugi način ispunjavaju uslove za dobijanje međunarodne zaštite, kao i sadržaj odobrene zaštite“. Ovo je važan instrument, pošto je obavezujući za države članice Evropske unije koje se, u skladu sa svojim obavezama prema Konvenciji, nisu mogle obavezati da ispunjavaju standard niži od zahtevanog. U članu 8. u stavovima 1. i 2. navodi se: [...] Ovo postavlja standard koji je značajno niži od onog koje bi pravilo zahtevalo. 18. Četvrto, kao što se može videti iz izvora citiranih iznad, to pravilo još uvek nije dobilo jedinstvenu potvrdu u međunarodnoj praksi zasnovanoj na pravnoj obavezi i takav konsenzus mišljenja praktičara i akademskih stručnjaka neophodan za uspostavljanje pravila međunarodnog običajnog prava: predmet <i>Prava Roma (Roma Rights)</i> [...], stav 23. 19. Peto, usvajanje tog pravila bi Konvenciji dao dejstvo za koje ne samo da nije namenjena, već i čije bi posledice bile neprirodne. Pretpostavimo da neko lice doživljava proganjanje iz razloga obuhvaćenih Konvencijom u zemlji čiji je državljanin. Ta zemlja je siromašna. Standardi socijalne zaštite su niski. Postoji visok stepen nemaštine i oskudice. Poštovanje ljudskih prava je nedovoljno. To lice pobegne u bogatu zemlju u kojoj bi, ako bi mu bio priznat status izbeglice, uživao sva prava koja su u toj zemlji izbeglicama zagarantovana. Moglo bi bez straha živeti u nekom drugom delu svoje zemlje, ali bi tamo trpeo sve nedostatke života u siromašnoj i nazadnoj zemlji. Bilo bi čudno ako bi mu čin proganjanja dao pravo da pobegne ne samo od tog proganjanja, već i od nemaštine koja vlada u njegovoj rodnoj zemlji. Bilo bi, naravno, drugačije da nedostatak poštovanja ljudskih prava predstavljaju pretnju po njegov život ili ga izlaže opasnosti od nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. 20. Ja bih prema tome odbacio zahtev žalilaca kojima žele da ospore autoritet E i odbio sve četiri žalbe jer se zasnivaju na tome. Važno je, međutim, uzimajući u obzir ogranan značaj odluka koje treba da donesu, da donosioci odluka imaju određene smernice u tome kako da pristupe pojmovima opravdan i preterano strog u ovom kontekstu. Vredne smernice se nalaze u UNHCR-ovim <i>Smernicama za međunarodnu zaštitu</i> od 23. jula 2003. U tački 71(a) analizi opravdanog se pristupa postavljanjem pitanja: „Da li podnosilac zahteva, u kontekstu zemlje o kojoj je reč, može da živi relativno normalnim životom bez suočavanje s prekomernim teškoćama?“, a komentar je: „Ako ne, ne bi bilo opravdano očekivati od njega da se tamo preseli! [...] 21. [...] Donosilac odluke, uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti u vezi s podnosiocem zahteva i zemljom njegovog porekla, mora doneti odluku o tome da li je opravdano očekivati od podnosioca zahteva da se preseli ili bi bilo preterano strogo očekivati to od njega. [...]”	Uk, Apelacioni sud Engleske i Velja – E i drugi protiv Secretary of State for the Home Department [2003] EWCA Civ 1032, [2004] QB 531 Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R (Evropski centar za prava Roma i drugi) protiv službenika za imigracije na aerodromu u Pragu i drugog (Intervencija Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice) [2004] UKHL 55, [2005] 2 AC 1

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
<p>Nemačka Savezni upravni sud</p>	<p>BVerwG 1 C 15.05 18.7.2006.</p>	<p>Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – proganjanje od strane nedržavnih subjekata Definicija proganjanja od strane nedržavnih subjekata, stav 23: „Zatim, kako je apelacioni sud s pravom prepoznao i istražio, proganjanje hršćana u iraku od strane fundamentalističkih muslimana i drugih privatnih trećih lica takođe treba posmatrati u kontekstu uvek potrebne ukupne slike svih pretnji vezanih za azil. Suprotno mišljenju okrivljenih i glasova u sudskoj praksi i literaturi koju oni navode, odeljak 60. član 1. stav 4. tačka (c) Zakona o boravku stranaca već obuhvata sve nedržavne subjekte bez daljeg ograničavanja, tj. uključujući i pojedinca, pod uslovom da su bili proganjeni u smislu stava 1.“</p>	
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>	<p><i>Secretary of State for the Home Department protiv K; Formah protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2006] UKHL 46 18.10.2006.</p>	<p>Presuda o tumačenju izraza „određena društvena grupa“ prilikom ispunjavanja uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa – rod (čl. 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji) Tumačenje izraza određena društvena grupa kako je definisano u članu 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji, prema mišljenju g. Bingama (Lord Bingham of Cornhill), stav 16: „Direktiva Saveta Evropske unije 2004/83/EZ od 29. aprila 2004, koja je stupila na snagu 10. oktobra 2006, usmerena je ka postavljanju minimalnih standarda u državama članicama Evropske unije za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva za ostvarivanje jedinstvenog statusa izbeglica ili lica koja na drugi način ispunjavaju uslove za dobijanje međunarodne zaštite, kao i sadržaj odobrene zaštite. U uvodnim izjavama prepoznaje se potreba za uvođenjem minimalnih standarda i zajedničkih kriterijuma za prepoznavanje izbeglica, kao i za uvođenjem zajedničkog pojma, pripadnost određenoj društvenoj grupi kao osnov za prgon“. Direktivom se državama članicama Evropske unije izričito dozvoljava da primenjuju standarde koji su povoljniji za podnosioca zahteva od onih minimalnih koji su postavljeni. Član 10. propisuje [...] Ako se ova odredba tumači bukvalno, ona ni na koji način nije u suprotnosti sa načinom na koji postupaju međunarodni organi. Prilikom ocenjivanja zahteva zasnovanog na pripadnosti određenoj društvenoj grupi, nadležni nacionalni organi treba svakako da uzmu u obzir navedene stavke. Ne sumnjam da neku grupu treba smatrati određenom društvenom grupom, naročito u slučajevima u kojima su zadovoljeni i kriterijumi iz tačke (i) i iz tačke (ii). Tačka (iii) mi nije u potpunosti jasna, ali čini se da se delom bavi nekim drugim aspektom. Ako bi, međutim, ovaj član bio tumačen tako da društvenu grupu treba priznati kao određenu društvenu grupu u smislu Konvencije samo ako ispunjava kriterijume 1 i iz tačke (i) i iz tačke (ii), onda to po mom mišljenju znači da međunarodni organi predlažu kriterijum koji je stroži nego što je opravdano. U svojim Komentarima svoje Direktive (januar 2005), UNHCR se drži svog stava da kriterijume u tačkama (i) i (ii) treba posmatrati kao alternativne, priznajući određenu društvenu grupu u slučaju kada je ispunjen bilo koji od kriterijuma, bez obaveze da budu ispunjena oba. [...]“</p> <p>Povezanost činova progona s osnovanim strahom od progona prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema stavu g. Bingama: 17: „Tekst člana 1.A. stav 2. Konvencije jasno kaže da lice ima pravo na priznavanje statusa izbeglice samo ako je prgon od kog ima osnovan strah uzročno povezano s nekim od razloga navedenih u Konvenciji, a na koji se dato lice poziva. Razlog na koji se podnosioc zahteva poziva ne mora biti jedini, pa čak ni glavni razlog progona kog se plaši. Dovoljno je da se pozove na opravdan razlog. Prgon ne mora biti motivisano neprijateljstvom, zlonamernošću ili animozitetom od strane prgonioca, čiji iskazani ili navodni motivi mogu, ali ne moraju biti stvaran razlog progona. Ono što je važno jeste stvaran razlog. Prilikom donošenja odluke o tome da li postoji uzročno-posledična veza, jednostavan kriterijum tipa „uslov bez koga se ne može (Ceditio sine qua non)“ nije prikladan: Konvencija zahteva prefinjeniji pristup odgovarajući kontekstu i uzimajući u obzir sve činjenice i okolnosti relevantne za određeni slučaj.“</p> <p>Žene u Sjeveru Leoneu kao određena društvena grupa u smislu člana 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema mišljenju g. Bingama, stav 31: „Udaljavajući se od izjave date ispod, ali uz podršku UNHCR-a, gospođica Veber (Webber) je za drugog podnosioca zahteva izjavila da je određena društvena grupa kojoj pripada ona koju čine žene u Sjeveru Leoneu“. To je tvrdnja koju treba oceniti u kontekstu društva Sjevera Leonea, a na osnovu nespornih dokaza, kao i bez posezanja za nerelevantnim uopštavanjem. Mislim da je na osnovu tih dokaza jasno da su žene u Sjeveru Leoneu grupa lica sa zajedničkom karakteristikom koja je, bez temeljnih promena društvenih normi, nepromenljiva, a to je naime položaj društvene inferiornosti u odnosu na muškarce. Društvo ih smatra inferiornim. To važi za sve žene, kako za one koje se mire sa svojim inferiornim položajem ili ga svojevajjno prihvataju, tako i za one koje se s njim ne mire ili ga ne prihvataju. Definisane te grupe na ovaj način ne znači da se ona definiše u odnosu na prijavljeno proganjanje: to je karakteristika koja bi postojala čak i da se sakacjenje ženskih genitalija ne praktičuje, iako je sakacjenje ženskih genitalija ekstremno i izuzetno surovo iskazivanje muške dominacije. Nije važno što sakacjenje ženskih genitalija u Sjeveru Leoneu vrše žene: to je obično bio slučaj u Kamerunu (GZ, iznad) i ponekad u Nigeriji (ART 197/19046, iznad), ali to nije dovelo do odbijanja zahteva za azil. [...] Postoji zajednička karakteristika netaknutosti. Društvo te žene doživljava kao posebnu grupu. A to nije grupa definisana proganjanjem: one bi bile prepoznatljiva grupa čak i da je sakacjenje ženskih genitalija potpuno dobrovoljno, da se ne vrši na silu ili zbog pritiska društva.“</p> <p>Tumačenje izraza određena društvena grupa, prema mišljenju gđe Hejil (Baroness Hale of Richmond), stav 110: „Ne može biti važno to što žene to rade drugim ženama i devojkama. Od onih koje je već bile proganjane se očekuje da nastave proganjanje narednih generacija [...]“</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Ujedinjeno Kraljevstvo Tribunal za imigraciju i azil	AB (Zaštita – zločinačke bande – unutrašnje preseljenje) Jamaika CG [2007] UKAT 00018 22.2.2007.	Presuda o dovoljnoj zaštiti od progona za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – zaštita od progona (čl. 7. Direktive o kvalifikaciji) Definicija dovoljne zaštite od progona prema Uredbi Ujedinjenog Kraljevstva SI 2006/2525, a time i prema članu 7. Direktive o kvalifikaciji, stav 143: „Prvo, u zahtevima u vezi s azilom, izjave o dovoljnoj zaštiti nisu izjave o tome da li se može pružiti univerzalna zaštita – tj. svim građanima bez izuzetka. Kao što je navedeno u formuli člana 4. u Uredbi o zaštiti (i članu 7. Direktive o kvalifikaciji), one se tiču sistema zaštite i toga da li se u tom sistemu može obezbediti zaštita „u opštem smislu“. Drugo, kriterijum zaštite je praktičnog karaktera. Da bi postojala efikasna zaštita, nije neophodno da postoji apsolutna garancija zaštite; efikasna zaštita ne znači otklanjanje svog rizika. Treće, taj kriterijum je usmeren ka tome da li je zaštita unutar zemlje faktički dostupna: zaštita može biti pružena uopšteno, bez ikakvih ograničenja u pogledu vrste ili oblika zaštite ili njenih izvora, izuzev zahteva za postojanjem efikasnog pravnog sistema. Iako je, kako je istaknuto u formuli člana 4, da bi postojala sposobnost pružanja zaštite, neophodno postojanje efikasnog pravnog sistema, ne postoji uslov da nivoi ozbiljnih krivičnih dela moraju (sic) biti na određenom nivou. S obzirom na to da su rekordno visoke stope kriminala česta odlika mnogih vodećih demokratskih zemalja, bilo bi iznenađujuće ako bi sposobnost vlasti da pruže zaštitu u takvim državama bila osporena prostim ukazivanjem na rastuću stopu kriminala. Dalje, iako taj kriterijum zahteva odvratanje (otkrivanje, suđenje, kažnjavanje) dela koja predstavljaju prgon ili nanošenje ozbiljne nepravde, on zaštitu koju pruža pravni sistem ne graničava na sistem krivičnog prava: to je važno zbog toga što, kako primećuju sudije Sedley (Sedley) and Arden, građanski zakonici (npr. zabrana uznemiravanja) mogu igrati ulogu u opštem sistemu zaštite. Važno je imati na umu svaku od ovih opservacija u kontekstu Jamačke. Četvrto, kao što je sudija Old (Auld) izjavio u tački 6. predmeta <i>Bagdanavicius</i> : „Bez obzira na dovoljnu sistemsku zaštitu u državi primaocu, podnosilac zahteva i dalje može imati osnovan strah od progona ako može da dokaže da njeni organi znaju ili trebalo da znaju za okolnosti koje u njegovom slučaju daju razloga za strah, ali da mu verovatno neće pružiti dodatnu zaštitu koja je u tim okolnostima opravdana; <i>Osman</i> .“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Regina protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte Bagdanavicius i drugi [2005] UKHL 38 ECtHR – Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 23452/94
Češka Vrhovni upravni sud	TA protiv Ministry of Interior, 4 Azs 146/2006-100 28.2.2007.	Presuda o zaštiti od progona/ozbiljne nepravde u slučaju su nedržavni subjekti počinioci progona/ozbiljne nepravde. zaštita od progona/ozbiljne nepravde U kojoj meri podnosioci zahteva moraju da traže zaštitu od progona/ozbiljne nepravde, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Vrhovni upravni sud je takođe doneo odluku da, kada izveštaji o zemlji porekla dokazuju da je manjina kojoj podnosilac zahteva pripada meta diskriminacije i proganjanja od strane vlasti i policije, činjenica da podnosilac zahteva nije od vlasti u svojoj zemlji porekla tražio zaštitu i da nije iscrpeo sva zakonska sredstva ne može biti razlog da mu se azil ne odobri.“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489 [2000] UKHL 37
Ujedinjeno Kraljevstvo Tribunal za imigraciju i azil	IM (Dovoljna zaštita) Malawi [2007] UKAT 00071 31.7.2007.	Presuda o tumačenju izraza zaštita od progona za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – zaštita od progona/ozbiljne nepravde (čl. 7. Direktive o kvalifikaciji) Tumačenje izraza zaštita od progona prema Uredbi Ujedinjenog Kraljevstva o zaštiti i članu 7. Direktive o kvalifikaciji, st. 49-50. „49. Ova formulacija je u suštini ista kao tekst člana 7. Direktive, izuzev što je u formuli člana 4. stav 2. izostavljen izraz „između ostalog“ neposredno ispred izraza „tako što imaju“ (u članu 7. stav 2. navodi se da se, takva zaštita uopšteno pruža kada subjekti spomenuti u stavu 1. preduzimaju opravdane mere u cilju sprečavanja proganjanja i trpljenja ozbiljne nepravde, između ostalog i tako što imaju efikasan pravni sistem za otkrivanje, suđenje, kažnjavanje i postupanje po našim mišljenju činjenice ovog slučaja ističu jeste da formuli člana 4. stav 2. potvrđuje isto ono što smatramo da potvrđuje i sudska praksa nakon slučaja <i>Horvath</i> . Formulacija ovog podstava je nesumnjivo opoziva; zaštita će se uopšteno smatrati pruženom...“ (isticanje dodato). Ne navodi se da preduzimanje „opravdanih mera u cilju sprečavanja proganjanja ... tako što imaju efikasan pravni sistem ...“ predstavlja pružanje odgovarajuće zaštite u svakom slučaju, iako se kaže da će tako biti u većini slučajeva. Ako postoji bilo kakva sumnja da sudska praksa nakon predmeta <i>Horvath</i> uspostavlja pravilan pravni kriterijum za zaštitu, onda sada možemo reći da tu sumnju otklanja član 4. stav 2, čija formulacija precizno odlikava kriterijum uspostavljen u predmetu <i>Horvath</i> , a kako smo ga mi protumačili. Od 9. oktobra 2006. član 4. je taj, naravno, koji sad sadrži praksu koju moramo da primenjujemo.“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489 [2000] UKHL 37
Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa	EB (Etopija) protiv Secretary of State for the Home Department [2007] EWCA Civ 809 31.7.2007.	Presuda o tumačenju termina prgon prilikom kvalifikacije za status izbeglice. definicija pojma izbeglica – prgon – diskriminatorno uskraćivanje državljanstva Diskriminatorno uskraćivanje državljanstva kao prgon prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema mišljenju sudije Pila (Lord Justice Pili), stav 54. i sudije Dželhaba (Lord Justice Jacob), stav 75: „54. Neophodno je razmotriti okolnosti u kojima je došlo do toga da lice nema državljanstvo. Nisam spreman da tvrdim da uskraćivanje državljanstva, bilo da je <i>de facto</i> ili <i>de jure</i> , samo po sebi predstavlja razlog za davanje statusa izbeglice. Ni dobrovoljan odlazak, nevezan za prgon, nakon kog licu nije dozvoljen ponovni ulazak u zemlju ne predstavlja nužno razlog za davanje statusa izbeglice, iako može predstavljati kršenje međunarodnog prava. Potrebno je izvršiti analizu okolnosti u datom slučaju, uključujući i gubitak prava, kao i uzroke i posledice tog gubitka. Ne donosim preuranjene zaključke u vezi s budućim činjeničnim nalazima u predmetnom slučaju, ali kada se tvrdi da je data vrsta progona dovela do napuštanja države uobičajenog boravišta i da ta država zatim ili ne dozvoljava ponovni ulazak ili ga dozvoljava samo u okolnostima u kojima i dalje važe uslovi od ranije, moguće je dodeliti status izbeglice. U prvoj pretpostavci prgon se sastoji u tome što su građanska prava izgubljena i nastavljaju da se gube, a u drugoj u tome što postoji strah od toga da će se takvo postupanje po povratku nastaviti. [...] 75. Kada podnosilac zahteva za dobijanje statusa izbeglice dokaže da mu je zemlja porekla oduzela državljanstvo na osnovu rase, on je po mom mišljenju time prima facie dokazao da ima pravo na takav status. Tačno je da donosilac odluke mora postaviti pitanje: da li bi imao osnovan strah od progona ako bi bio vraćen danas? Ali u odsustvu dokaza koji bi upućivali na suprotno, neko kome je oduzeto državljanstvo zbog rase bi se, ako bi bio vraćen, našao u gotovo bezizlaznoj situaciji – ne bi imao pravo glasa, ne bi mogao da napusti zemlju, ne bi čak mogao ni da se prema njemu postupa kao prema nekome ko je izopšten iz društva upravo zbog toga što mu je oduzeto državljanstvo. On je izgubio pravo da ima prava.“ (slikovite reči predsednika suda, g. Vorena (Chief Justice Warren)). A već je doveden u situaciju da matična država neće da ga pusti unutra – ne može čak ni da ode kući.“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2001] AC 489 [2000] UKHL 37

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa	<i>JV (Tanzanija) protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2007] EWCA Civ 1532 7.11.2007.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice. status izbeglice – čin proganjanja – oduzimanje državljanstva Pritivanje uskraćivanja državljanstva kao činova proganjanja, stav 10: „Kad je reč o tvrdnji da uskraćivanje državljanstva može predstavljati progona, iz predmeta Lazarević je jasno (a očigledno je i u principu) da je to slučaj samo ako je uskraćivanje izvršeno iz razloga obuhvaćenog Konvencijom: stranačka pripadnost ili naravno neki od drugih razloga navedenih u članu 18, stav 2. Konvencije o statusu izbeglica. Najvažnije pitanje u ovom slučaju, kada bi se posmatralo činjenično stanje, bilo bi: zašto su vlasti Tanzanije odbile zahtev podnosioca zahteva za dobijanje tanzanijskog državljanstva? Tuženi ministar unutrašnjih poslova je u osnovnoj argumentaciji zastupnika naveo ogromnu količinu korespondencije koja je sva predočena Alt. Nije potrebno analizirati svako pojedinačno pismo. Dovoljno je reći da je meni potpuno jasno da je zahtev podnosioca zahteva odbijen zbog načina na koji nadležni organ tumači zakonodavstvo i ni zbog čega drugog, a zasigurno ne zbog nekog hira ili diskriminacije. Posavetovali su podnosioca zahteva da podnese zahtev za dobijanje državljanstva putem naturalizacije. Četvoro njegove braće i sestara obhri su državljanstvo na osnovu porekla. Priznali su oba njegova roditelja kao državljane. Čini se da i Visoka komisija Britanije i Centar za ljudska prava (LHRC) smatraju da bi zahtev za dobijanje državljanstva putem naturalizacije bio prikladniji. U tom kontekstu nije preterano reći da će nezakonitost na koju se pokušava pozvati biti zaista veoma teško dokaziva. I iako mislim da g. Hodžets (Mr Hodgetts) ovo ne prihvata u potpunosti, na osnovu onoga što stoji u dokumentima, zaključak Tribunala za azil i imigracije u tački 37. da je ovde došlo do greške u tumačenju i da nije reč o namernom uskraćivanju državljanstva nije sporan. [...]”	Ujedinjeno Kraljevstvo, Apelacioni sud Engleske i Velsa – Boban Lazarević protiv Secretary of State for the Home Department [1997] EWCA Civ 1007
Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta	<i>Secretary of State for the Home Department protiv AH (Sudan)</i> i drugih [2007] UKHL 49 14.11.2007.	Presuda o riziku od progona i tumačenju izraza zaštita unutar zemlje. zaštita unutar zemlje – prekomerne teškoće Definicija zaštite unutar zemlje i prekomernih teškoća u zemlji porekla, st. 3. i 5. „3. Odluka Doma u predmetu <i>Jaruzi</i> [2006] 2 AC 426 je takođe bila usmerena ka problemu unutrašnjeg preseljenja podnosioca zahteva za dobijanje azila koji su imali osnovan strah od progona u jednom delu svoje matične države ali koji bi, kako je rečeno, mogli opravdano i bez preterane strogosti biti vraćeni u tu državu i preseljeni u neki njen drugi deo. Čest problem u žalbama (videti tačku 1) je bio da li je, prilikom procene opravdanosti i preterane strogosti u ovom kontekstu, trebalo uzeti u obzir razliku između građanskih, političkih i društvenoekonomskih prava koje bi podnosilac zahteva imao prema vodećim međunarodnim konvencijama i sporazumima o ljudskim pravima i onih koje je imao u mestu preseljenja. Jasan zaključak Doma je bio da, izuzev višenjavanja osnovnih prava poput onih zaštićenih članovima 2. i 3. Evropske konvencije o ljudskim pravima, to ne bi trebalo činiti: tačke 20, 23, 45-46, 61, 67, 70. [...] 5. [...] Iako su posebno usmerene ka pitanju od sekundarne važnosti u datom predmetu, ove opservacije su jednostavno primenljive uopšte. Teško da bi pravilo moglo biti jednostavnije ili jasnije formulisano. Očigledno je, ili bi trebalo da bude, da ispitivanje zahteva mora biti usmerena ka situaciji konkretnog podnosioca zahteva, čiji uzrast, rod, iskustvo, zdravlje, veštine i porodične veze mogu biti od velike važnosti. Nema opravdanja za izuzimanje ili davanje prednosti razmatranju života podnosioca zahteva u mestu progona. Nema opravdanja za izuzimanje ili davanje prednosti razmatranju uslova koji preovladavaju u matičnoj zemlji. Ne potcenjujem to koliko je teško doneti odluke u nekim slučajevima. Ali teškoća je u primeni kriterijuma, ne u njegovom formulisanoj humanitarni cilj Konvencije o statusu izbeglica jeste da se osigura razuman nivo zaštite za one koji imaju osnovan strah od progona u svojoj matičnoj zemlji ili nekom njenom delu; ne da se obezbedi opšte poboljšanje životnog standarda širom sveta, koliko god da je to naravno poželjno.“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Januzi protiv Secretary of State for the Home Department, [2006] UKHL 5
Nemačka Upravni sud u Augsburgu	Au 6 S 08.30005 10.1.2008.	Presuda o verodostojnosti podnosioca zahteva za dobijanje statusa izbeglice davalac zaštite – međunarodne organizacije – UNMIK – KFOR Međunarodne organizacije (UNMIK i KFOR) kao davaoci zaštite, stav 56: „Krvna osveta nije političko proganjanje ili prema odeljku 60. člana 1. Zakona o boravku stranaca relevantno proganjanje grupe, jer bi podnosilac žalbe – čak i ako bi u njegovom slučaju krvna osveta zaista pretela – s jedne strane mogao da se obrati organima bezbednosti na Kosovu UNMIK i KFOR, kod kojih postoji sposobnost i volja za njegovom zaštitom, a s druge strane, opasnost može da se izbegne preseljenjem u drugi deo Srbije. [...] U takvom slučaju, moguće je govoriti o „grupi“, ali ne i o „grupom proganjanju“. Na kraju krajeva – čak i nakon eventualnog proglašenja nezavisnosti od strane Kosova – kao srpski državljanin sa školskim obrazovanjem i profesionalnim iskustvom, on ima i sigurnu domaću alternativu za beg u drugi deo Srbije. Isto važi i u pogledu članova 8, 9, i 10 Direktive 2004/83/EZ sada ugrađenih u odeljak 60. Zakona o boravku. Na kraju krajeva, UNMIK i KFOR su u načelu subjekti spremni i voljni da pruže zaštitu u smislu odeljka 60. član 1. stav 4. Zakona o boravku u vezi sa članom 7. Direktive 2004/83/EZ. Potpuna i apsolutna zaštita je praktično nemoguća i s pravnog aspekta ne može da se zahteva.“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Apelacioni sud Engleske i Velsa – Boban Lazarević protiv Secretary of State for the Home Department [1997] EWCA Civ 1007
Češka Vrhovni upravni sud	<i>EM protiv Ministry of Interior</i> , 4 AzS 99/2007-93 24.1.2008.	Presuda o zaštiti unutar zemlje. zaštita unutar zemlje – individualne okolnosti Važnost individualnih okolnosti podnosioca zahteva za zaštitu unutar zemlje, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Kad je reč o postojanju alternative u vidu zaštite unutar zemlje, Vrhovni upravni sud je izjavio da je neophodno razmotriti pitanje da li podnosilac zahteva ima pristup takvoj zaštiti i da li je ta zaštita efikasna. Ne samo to, Sud je naveo da u dvema prethodnim odlukama nije uzeta u obzir činjenica da je podnosilac zahteva neudata žena.“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Apelacioni sud Engleske i Velsa – Boban Lazarević protiv Secretary of State for the Home Department [1997] EWCA Civ 1007

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
<p>Nemačka Savezni upravni sud</p>	<p>BVerwG 10 C 33.07, BVerwG:2008:070208810C33.07.0 7.2.2008.</p>	<p>Presuda o povlačenju statusa izbeglice nakon fundamentalno izmenjenih okolnosti u zemlji porekla u smislu članova 11. i 14. Direktive o kvalifikaciji i člana 1.C. Konvencije o statusu izbeglica.</p> <p>značaj prethodnog progona/ozbiljne nepravde – izmenjene okolnosti Značaj prethodnog progona i izmenjenih okolnosti od odlaska, st. 40. i 41. dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de: „[40] bb) Dalje, postoji potreba da se objasni da li jednostavniji standard dokazivanja prema članu 4. (4) Direktive važi u takvoj situaciji – drugim rečima, u slučajevima u kojima nema unutrašnje veze između okolnosti pod kojima je pojedincu priznat status izbeglice i navodne opasnosti koja preti po povratku. Ovo je suština pitanja 3 b. Prema članu 4. stav 4. Direktive, činjenica da je neki podnosilac zahteva već doživeo progon, neku drugu ozbiljnu nepravdu ili direktnu pretnju takvim proganjanjem ili nepravdom predstavlja ozbiljan pokazatelj opravdanog straha podnosioca zahteva od progona ili stvarnog rizika od trpljenja ozbiljne nepravde, osim ukoliko ne postoje dobri razlozi da se smatra da se takav progon ili ozbiljna nepravda neće ponoviti. [41] Prema mišljenju ovog suda, restriktivna formulacija „takav progon“ – na nemačkom, „solicher Verfolgung“ – koja postoji i u verziji na engleskom („such persecutor“) i francuskom („cette persécution“), ukazuje na to da jednostavniji standard dokazivanja ne važi u svim slučajevima doživljenog ili direktno zaprečenog proganja, već pretpostavlja unutrašnju povezanost između doživljenog ili direktno zaprečenog proganja i okolnosti koja bi mogla dovesti do ponovnog progona u slučaju povratka. Dodatni argument u prilog ovoj poziciji jeste činjenica da opravdanje za pretpostavku da i dalje postoji ili će ponovo postojati opasnost od progona, uz obrnut teret dokazivanja u vezi s tim, zapravo nije u činjenici da je pojedinac već bio proganjan, već da pod istim okolnostima već doživljeno proganjane ili direktne pretnje njime ukazuju na rizik od ponovnog progona. Ova pretpostavka prestaje da važi kad prestanu da važe okolnosti pod kojima je izbeglički status priznat. U tim slučajevima prethodno proganjane nema faktički nikakav uticaj na nove, drugačije opasnosti od progona povezane s drugim razlozima, kao ni na progon izvršen od strane drugih progonilaca (na primer, proganjane od strane fizičkih lica tokom verskih sukoba u odnosu na prethodno proganjane od strane države zbog kritike režima), a koje nema nikakve veze s prethodnim progonom. [...] U kasnijem naktu Komisije je prvobitno stajalo, u članu 7. tačka (c), samo da prilikom ocenjivanja straha podnosioca zahteva od progona ili druge ozbiljne, neopravdane nepravde, države članice Evropske unije treba da uzmu u obzir i to da li je podnosilac zahteva već bio proganjan, da li je već doživeo drugu ozbiljnu neopravdanu nepravdu ili mu je direktno prečeno proganjane ili drugom ozbiljnom nepravdom, budući da je to ozbiljan pokazatelj objektivne mogućnosti da podnosilac zahteva bude i dalje proganjan ili da doživi takvu nepravdu u budućnosti. Međutim, u razlozima koje Komisija navodi vidi se ograđivanje u smislu toga da to ne važi ako su se uslovi od tada radikalno i suštinski promenili u zemlji porekla podnosioca zahteva ili u odnosima koje on ima sa tom zemljom (videti str. 16). Na osnovu zapisnika sa sastanka od 25. septembra 2002. (Dok. 12199/02, str. 9) ovo ograđivanje je članu 7. stav 4. dodato kasnije („činjenica da...“ predstavlja ozbiljan pokazatelj opravdanog straha podnosioca zahteva od progona ili stvarnog rizika od trpljenja ozbiljne i neopravdane nepravde, osim ukoliko od tada nije došlo do radikalnih promena uslova u zemlji porekla podnosioca zahteva ili u njegovim odnosima sa svojom zemljom porekla), ali na osnovu zapisnika od 12. novembra 2002. (Dok. 14083/02, str. 9) formulacija je ponovo izmenjena i umesto toga je usvojena sadašnja formulacija. Iz materijala nije jasno zašto je do toga došlo. Međutim, na osnovu toga rasprave može se pretpostaviti da reč „takvo“ nije dodata slučajno već sasvim namerno, pa stoga proizilazi da treba uspostaviti vezu sa konkretnim progonom, bilo da je doživljeno, bilo da je njime direktno prečeno.“</p>	
<p>Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima</p>	<p>8.758 14.3.2008.</p>	<p>Presuda o podnošenju zahteva za dobijanje međunarodne zaštite zbog rizika proizašlog iz krvne osvete.</p> <p>supsidijarna zaštita – ozbiljna nepravda (čl. 15. tačke (a) i (b)) – krvna osveta Rizik od krvne osvete (osvete) kao ozbiljna nepravda prema članu 15. tačke (a) i (b) Direktive o kvalifikaciji, stav 4.4.1.2. „U vezi sa ovim predmetom, Savet je izneo razloge zbog kojih se ne može isključiti da bi, u slučaju povratka u svoju zemlju, život ili telesni integritet podnosioca zahteva bio ugrožen zbog krvne osvete protiv porodice tog lica [...] Stoga on konstatuje da postoje opravdani razlozi da se veruje da bi, ukoliko bi lice bilo vraćeno u svoju zemlju porekla, ono bilo izloženo stvarnom riziku od ozbiljnih napada u smislu člana 48/4. stav 2. tačke (a) i (b) Zakona od 15. decembra 1980.“</p>	
<p>Francuska Nacionalni sud za pravo azila</p>	<p>Mlle N, 574495 2.4.2008.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice zbog sakaećenja ženskih genitalija i prisilnog braka. zaštita od progona – nemogućnost države Nemogućnost države da pruži zaštitu od progona: „Uzimajući u obzir (...) da iz istrage proističe da, u pogledu običajnih normi i zakona koji se odnose na sakaećenje ženskih genitalija i prisilni brak u državi Rivers u Nigeriji, bez obzira na zakonsku zabranu ove prakse od strane Savezne države, ali i države Rivers od 2001. godine po pitanju sakaećenja ženskih genitalija, žene žrtve iz ruralnih područja, ne mogu zahtevati zaštitu od vlasti ove države, a njihovi se stavovi smatraju transgresivnim od strane članova njihove zajednice; da u tim uslovima one čine društvenu grupu u smislu člana 1.A. stav 2. Ženevske konvencije; da se gospodica N. sa razlogom može bojati proganja zbog pripadnosti ovoj grupi [...]“</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa	YB (<i>Eritreja</i>) [2008] EWCA Civ 360 15.4.2008.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice zbog aktivnosti na licu mesta. naknadno podnošenje zahteva za dobijanje međunarodne zaštite (čl. 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji) – aktivnosti na licu mesta</p> <p>Tumačenje naknadnog zahteva prema članu 5. stav 3. Direktive o kvalifikaciji i aktivnosti na licu mesta prema mišljenju sudije Sedlija (Lord Justice Sedley), stav 13. i 14.: „13. Važna razlika se dakle pravi između aktivnosti u toj zemlji koje, iako nisu neophodne, legitimno vrši neki politički disident protiv svoje vlade i zbog kojih može biti izložen riziku od zlostavljanja po povratku i aktivnosti, čije vršenje nije motivirano izražavanjem neslaganja već stvaranjem ili povećavanjem takvog rizika. Ali ta razlika, iako je relevantna, nije od suštinske važnosti, zato što sve tri formulacije prepoznaju da oportunistička aktivnost na licu mesta ne znači automatsku zabranu dobijanja azila. Teškoća je u tome kako znati kada se ta zabrana može ukinuti. Pretpostaviti, kao u predmetu <i>Danian</i>, da je aktivnost podnosioca zahteva u Ujedinjenom Kraljevstvu u potpunosti oportunistička to da je, njegova verodostojnost verovatno slaba“; uz sve dužno poštovanje, povlači pitanje: verodostojnost u vezi sa čim? Njemu je prema pretpostavki već poveravano u vezi s njegovom aktivnošću, ali mu se (verovatno) ne veruje kad je rec'o motivu. To da li je njegov strah od progona ili zlostavljanja zbog toga osnovan onda predstavlja objektno pitanje. A ako jeste osnovan, ne poverovati mu kad kaže da je to strah koji sada ima se onda granici s poverljivim. 14. Direktiva ne reguliše taj problem direktno time što, na primer; jednostavno izuzima potpuno oportunističke zahteve. Njena jedina dozvoljena svrha jeste da postavi minimalne zajedničke standarde za primenu Ženevske konvencije i njome verovatno ne bi moglo da se usvoji takvo pravilo, a da bude u skladu s merodavnom definicijom pojma izbeglica u čl. 1. A. Konvencije. Ali, začudo, članom 5. stav 3. dozvoljava da „naknadni“, odnosno verovatno, ponovljeni zahtevi, budu izuzeti ako su zasnovani na aktivnosti na licu mesta, bez obzira na to da li su oportunističkog karaktera ili ne.“</p>	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Danian protiv Secretary of State for the Home Department, [2008] Imm AR 96
Poljska Vrhovni upravni sud	OSK 237/07 8.5.2008.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice na osnovu porodičnog nasilja.</p> <p>definicija pojma izbeglica – progona – nasilje u porodici – zaštita od progona – kvalitet zaštite</p> <p>Nasilje u porodici kao potencijalno čin proganjanja prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica i članu 9. Direktive o kvalifikaciji, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Nasilje, premlaćivanje i nasilništvo predstavljaju progona u smislu Konvencije o statusu izbeglica i Direktive o kvalifikaciji.“</p> <p>Zaštita od progona i kvalitet zaštite, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Podnosilac zahteva nije bio u obavezi da iscrpi sve dostupne mehanizme zaštite koje pruža država. Treba utvrditi da li bi, u datim okolnostima, dobila pomoć od države da ju je zatražila. Prvi važan faktor jeste taj da li pravosudni sistem u datoj zemlji predviđa pružanje takve zaštite (tj. da li su uspostavljeni odgovarajući postupci), ali drugi važan faktor jeste da li podnosilac zahteva ima pristup takvoj zaštiti (tj. da li postoji stvarna mogućnost da se zatraži).“</p>	UK, Gornji dom Parlamenta – AH (Sudan) protiv Secretary of State for the Home Department [2007] 3 WLR 832 UK, Gornji dom Parlamenta – Januzi protiv Secretary of State for the Home Dep. [2006] 2 AC 426
Ujedinjeno Kraljevstvo Apelacioni sud Engleske i Velsa	AA (<i>Uganda</i>) protiv Secretary of State for the Home Department [2008] EWCA Civ 579 22.5.2008.	<p>Presuda o tumačenju izraza „preterano strogo“ za potrebe zaštite unutar zemlje – zaštita unutar zemlje – preterano strogo – individualne okolnosti – posebna ranjivost</p> <p>Tumačenje uslova da zaštita unutar zemlje ne bude preterano stroga s obzirom na posebnu ranjivost podnosioca zahteva, st. 22. i 23., 22. Čak i da je prethodno navedeno netačno, a na Tribunalu za azil i imigracije je bilo da utvrdi da uopšteno nije preterano strogo vratiti mlade žene u Kampalu, i dalje je neophodno razmotriti da li AA ima karakteristike zbog kojih bi u njenom konkretnom slučaju vraćanje bilo preterano strogo. [...] 23. Dve posebne karakteristike koje AA ima, a za koje se smatralo da je čine posebno ranjivom bile su, prvo, to što AA nema nikakve formalne kvalifikacije; a drugo, što je bila istrauirana i patila od anksioznosti i depresije. Iz odlomaka navedenih u tački 9. iznad vidi se da se dr. Nelson pozvao na oba ta pitanja prilikom dokazivanja toga da bi AA bila još ranjivija nego što su inače ranjive mlade žene bez pratnje u Kampali.“</p>	UK, Gornji dom Parlamenta – AH (Sudan) protiv Secretary of State for the Home Department [2007] 3 WLR 832 UK, Gornji dom Parlamenta – Januzi protiv Secretary of State for the Home Dep. [2006] 2 AC 426
Nemačka Savezni upravni sud	BVerwG 10 C 11.07, BVerwG:2008:290508U10C11.07.0 29.5.2008.	<p>Presuda o zaštiti unutar zemlje.</p> <p>zaštita unutar zemlje – privremeno nedostupne bezbedne oblasti – teret dokazivanja</p> <p>Primena zaštite unutar zemlje u slučaju privremeno nedostupnih bezbednih oblasti, stav 20: „Takođe je već odlučeno da pravna zaštita u skladu sa zakonom o azilu nije potrebna licu koje prilikom povratka u matičnu državu, iako nije u mogućnosti da stigne u sigurne delove zemlje iz matične zemlje, može to da uradi direktno iz inostranstva. Zakon o azilu je relevantan u slučaju kada je nedostupnost bezbednih oblasti uzrokovana privremenim prekidom saobraćajnih veza ili poteškoćama u nabavci putnih isprava i tranzitnih viza koje mogu da se otklone na uobičajen način. Priznanje prava na azil lica prema članu 16. tačka (a) Ustava jedino je opravdano ako se utvrdi da od lica trajno i opravdano nije moguće očekivati povratak u bezbednu oblast matične države bez obzira što ispunjava sve uslove za unutrašnje preseljenje [...]“.</p> <p>Teret dokazivanja u slučajevima koji se tiču zaštite unutar zemlje, stav 22: „Kako nacionalni azil ne bi bio sama teoretska opcija, već stvarna mogućnost zaštite unutar zemlje koja se i praktično otvara tražitelju azila, za prognozu stvarne dostupnosti, kao i za procenu stvarno postojeće mogućnosti putovanja neophodno je pouzdano utvrđivanje činjenica. Samo u slučaju veoma pouzdane prognoze i procene opravdanosti uzimajući u obzir specifične lične okolnosti tražioca azila, s obzirom na supsidijarnost prava na azil, opravdano je da se podnosiocu zahteva ne odobri zaštita prema članu 16. tačka (a) Ustava u Nemačkoj.“</p>	Nemačka, Savezni upravni sud – BVerwG 9 C 16.00

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
<p>Češka Vrhovni upravni sud</p>	<p><i>SN protiv Ministry of Interior</i>, 5 Azs 66/2008-70 30.9.2008.</p>	<p>Presuda o podnošenju zahteva za dobijanje statusa izbeglice zbog progona od strane nedržavnih subjekata, između ostalog, po osnovu veroispovesti. definicija pojma izbeglice – razlozi progona Razlozi progona se međusobno ne isključuju, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL). „Vrhovni upravni sud je prihvatio da nezakonito postupanje policije nije bilo motivisano isključivo verskim uverenjima podnosioca zahteva. Međutim, počinci progona često imaju više od jednog motiva. Mnogoštvo motiva vlasti nije značilo da podnosilac zahteva ne ispunjava kriterijume progiranja i da mu treba odbiti zahtev za dobijanje statusa izbeglice. Nema potrebe da rasa, veroispovest, nacionalnost, pripadnost određenoj društvenoj grupi, politički stavovi ili rod budu jedini i isključivi osnov po kom je podnosilac zahteva progiran. Dovoljno je da jedan od njih bude odlučujući razlog za nаноšenje ozbiljne nepravde ili odbijanje pružanja zaštite. U ovom je slučaju uzročna-posledična veza između progona i razloga progiranja uspostavljena.”</p>	
<p>Češka Vrhovni upravni sud</p>	<p><i>SICH protiv Ministry of Interior</i>, 1 Azs 86/2008-101 18.12.2008.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice na osnovu veroispovesti. Progon od strane nedržavnih subjekata (čl. 6. Direktive o kvalifikaciji) – efikasnost i pristupačnost zaštite od progona (čl. 7. Direktive o kvalifikaciji) Progon od strane nedržavnih subjekata prema članu 6. Direktive o kvalifikaciji i zaštita od progona prema članu 7. Direktive o kvalifikaciji, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Pored toga, Vrhovni upravni sud je osporio obrazloženje Regionalnog upravnog suda, naime, činjenicu da je podnosilac zahteva bio u obavezi da dokaže direktno progiranje od strane državnih organa ili progiranje kome državni organi pružaju podršku. Vrhovni upravni sud je smatrao da je u članu 6. Direktive o kvalifikaciji navedeno da je, u slučaju da progiranje vrše nedržavni subjekti, dovoljno da državni organi ne mogu da zaštite podnosioca zahteva od takvog progiranja. Vrhovni upravni sud je takođe napomenuo da prema članu 7. Direktive o kvalifikaciji, pravosudni sistem u zemlji porekla, da bi pružio zaštitu, mora biti efikasan i dostupan.”</p>	
<p>Švedska Apelacioni sud za migracije</p>	<p>MIG 2009:4 (UM 4118-07) 14.1.2009.</p>	<p>Presuda o zaštiti unutar zemlje. Teret dokazivanja prilikom ocenjivanja zaštite unutar zemlje, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Apelacioni sud za migracije je izjavio da čak i ako je podnosilac zahteva taj na kom je prvenstveno teret dokazivanja za navedenu potrebu za zaštitom, teret dokazivanja se obično prenosi na Odbor za migracije (Migration Board) kad je reč o postojanju zaštite unutar zemlje.” Utvrđivanje posebne oblasti za potrebe zaštite unutar zemlje, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Migracioni apelacioni sud je, međutim, izjavio da Odbor za migracije, ima obavezu barem da utvrdi posebnu oblast (upućivanje na „veće gradove“ nije dovoljno), kao i da dokaže da zaštita unutar zemlje (u utvrđenoj oblasti) predstavlja i opravdanu i uverljivu alternativu. U svom obrazloženju Sud je kao početnu tačku uzeo izjave UNHCR-a, raniju sudsku praksu i Direktivu o kvalifikaciji (koja u ovom trenutku nije ugrađena u švedsko zakonodavstvo). Sud je istakao da treba pridati važnost rodu, uzrastu i zdravlju datog pojedinca, kao i mogućnostima koje ima da zaradi za život. Smatrao je da upućivanje na zaštitu unutar zemlje nije moguće ako će se povratnici suočiti s ozbiljnim teškoćama iz humanitarne perspektive.”</p>	
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Tribunal za imigraciju i azi</p>	<p><i>AM i AM (oružani sukob: rizične kategorije) Sornalija CG</i> [2008] UKAIT 00091 27.1.2009.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite (status izbeglice, supsidijarna zaštita i zabrana praterivanja ili prisilnog vraćanja) prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda). davaoci zaštite – Klanovi Klanovi kao potencijalni davaoci zaštite od progona/ozbiljne nepravde, stav 164: „Ne sumnjamo da su nedavni događaji u značajnoj meri izmenili karakter i dinamiku aktivnosti klanova i potklanova u Sornaliji. Prihvatajući da zaštita koju pružaju klanovi više nije onoliko efikasna kao ranih 90-ih godina prošlog veka. Sigurni smo da je Mat Brajden (Matt Bryden) u pravu i da, [p]olitika i klan više nisu toliko bliske“ (dokazi u slučaju Najrobi). Takođe prihvatamo da su sukobi oko oskudnih resursa zakomplikovali situaciju i učinili je nepredvidljivom. Ali se ne možemo složiti s g. Tolom (Mr Toal) da je klan ili potklan nekako prestao da bude glavni subjekt kom se pojedinci okreću u potrazi za zaštitom.”</p>	
<p>Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima</p>	<p>22.175 28.1.2009.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, zaštiti unutar zemlje. Presuda o progona/ozbiljne nepravde – zaštita unutar zemlje – država počinitelj progona/ozbiljne nepravde Pretpostavka da zaštita od progona/ozbiljne nepravde ili zaštita unutar zemlje ne postoji u slučaju je progona počinitelj progona/ozbiljne nepravde, stav 3.3: „Što se tiče drugog razloga sporne odluke, Savet je odmah konstatovao da je obrazloženje sporne odluke po tom pitanju neadekvatno. Zapravo, razlog sporne odluke podrazumeva implicitno pojam alternativne unutrašnje zaštite ili zaštite unutar zemlje, predviđene članom 48/5. stav 3. Zakona, koji se, u načelu, primenjuje kada pretinja dolazi od nedržavnog subjekta [...] Čim pretinja progiranjem, kojeg se navodno boji podnosilac zahteva, dolazi od državnog subjekta, potrebno je da druga strana barem obrazloži iz kog razloga je član 48/5. stav 3. Zakona bio ipak primenljiv na ovaj slučaj.”</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Češka Vrhovni upravni sud	AR protiv Ministry of Interior, 1 Azs 107/2008-78 11.2.2009.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje supsidijarne zaštite koji se smatra očigledno neosnovanim ako je podnet radi odlaganja izvršenja prethodne odluke o deportaciji.</p> <p>supsidijarna zaštita – ozbiljna nepravda (čl. 15. tačke (a) i (b)) – pogubljenje</p> <p>Tumačenje člana 15. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji u vezi sa vansudskim pogubljenjem prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Vrhovni upravni sud je izjavio da u slučajevima kada Zakon o azilu smatra da je neko lice u opasnosti od ozbiljne nepravde koja se sastoji od smrtne kazne i izvršenja smrtne kazne, u skladu sa članom 15. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji, ozbiljnu nepravdu ne predstavlja samo smrtna kazna, već i pogubljenje. Vrhovni upravni sud je pogubljenje definisao kao širi pojam od izvršenja smrtne kazne, pošto pogubljenje ne mora biti zasnovano na formalnoj odluci proizašoj iz sudske postupke.”</p>	
Španija Vrhovni sud	6894/2005 16.2.2009.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice.</p> <p>zaštita od progona/ozbiljne nepravde – nemogućnost države</p> <p>Nemogućnost države da pruži zaštitu od progona/ozbiljne nepravde u smislu članova 6. i 7. Direktive o kvalifikaciji, stav 10: „U istoj presudi od 2. januara 2009. smo se izjasnili da se u članu 6. tačka (c) pomenute Direktive Evropske unije 83/2004 od 29. aprila proširuje zaštita kad progona potiče od „nadržavnih subjekata, ako može da se dokaže da subjekti spomenuti u tačkama (a) i (b) (Država i stranke ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije), uključujući međunarodne organizacije, nisu u stanju ili ne žele da pruže zaštitu od progona ili ozbiljne nepravde, kao što je definisano u članu 7. U ovom slučaju, kao što može da se zaključi iz izveštaja UNHCR-a, azilanti se mogu svrstati u dve različite grupe koje postoje u Kolumbiji, odnosno u grupu proganjanih od strane gerilaca ili u grupu proganjanih od strane paravojnih jedinica, koje su delovale bez ikakve kontrole. Međutim, nijedna rizična grupa nije dobila efikasnu zaštitu od države.”</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Nemačka Savezni upravni sud	BVerwG 10 C 50.07, BVerwG:2009:260209/10C50.07.0 26.2.2009.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu lišavanja državljanstva. definicija pojma izbeglica – ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava (čl. 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji) – lišavanje državljanstva – uobičajeno boravište lica bez državljanstva (čl. 2. tačke (c) i (e) Direktive o kvalifikaciji)</p> <p>Lišavanje državljanstva kao potencijalno ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava koje predstavlja progon u smislu člana 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji, st. 18-19, dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de; „18. Progon od strane države se ne mora sastojati isključivo od povrede prava na život i slobodu. Kršenja drugih prava na zaštitu i slobodu takođe se mogu smatrati elementima koji imaju odlike progona, u zavisnosti od okolnosti datog slučaja. Kad je reč o intenzitetu povrede prava, progonom se mora u osnovi smatrati i situacija u kojoj država uskraćuje nekom građaninu materijalna prava u vezi s državljanstvom, isključujući ga na taj način iz opšteg sistema mira unutar nacionalne jedinice [...] To važi i kada se uzme u obzir član 9. stav 1. tačka (a) Direktive 2004/83/EZ od 29. aprila 2004. (poznate kao „Direktiva o kvalifikaciji“), na čiju primenu obavezuje odeljak 60 (1), rečenica 5. Zakona o boravištu. Prema tome, u progon koji je relevantan za azil spadaju dela koja su zbog svoje prirode ili zbog toga što se ponavljaju dovoljno ozbiljna da predstavljaju ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava, naročito prava koja, prema članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, ne mogu biti ograničena. Iako je tačno da se lišavanjem državljanstva ne krši pravo koje važi čak i u vanrednim situacijama u smislu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, to takođe nije neophodno, pošto član 9. stav 1. Direktive to spominje samo kao neograničavajući primer. Ali time se krši član 15. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima od 10. decembra 1948. [...] u kojoj stoji sledeće: Član 15. stav 1. Svako ima pravo na državljanstvo. (2) Niko ne sme samovoljno biti lišen svog državljanstva niti prava da promeni državljanstvo. 19. Prema mišljenju ovog Suda, kritični faktor u vezi s ozbiljnošću kršenja prava zbog lišavanja državljanstva, u smislu člana 9. stav 1. Direktive, jeste taj što država lišava datog pojedinca njegovog osnovnog statusa državljanina, pa mu time nužno uskraćuje zaštitu u smislu boravišta, čime to lice ostaje bez državljanstva i bez zaštite – drugim rečima: ona ga isključuje iz državnog sistema zaštite i mira. Sudska praksa drugih evropskih zemalja lišavanje državljanstva kada je povezano s karakteristikama relevantnim za azil posmatra na isti način, kao čin proganjanja [...]”</p> <p>Tumačenje izraza „uobičajeno boravište“ lica bez državljanstva u definiciji pojma izbeglica/lice koje ispunjava uslove za dobijanje subsidijarne zaštite prema članu 2. tačka (c) odnosno članu 2. tačka (e) Direktive o kvalifikaciji, st. 31-33, dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de; „31. Suprotno mišljenju dolenavedenog suda, uobičajeno boravište u smislu ovih odredaba ne pretpostavlja to da boravak lica bez državljanstva mora biti zakonito. Naprotiv, dovoljno je da lice bez državljanstva zapravo živi u toj zemlji, dakle da nije tamo samo privremeno, a da nadležni organi nisu pokrenuli nikave radnje da mu boravak uskrate. 32. U svojoj odluci od 23. februara 1993. – Savezni upravni sud 1 C 45.90 [...] o tumačenju člana 2. Zakona o primeni Konvencije o smanjenju broja lica bez državljanstva od 29. juna 1977. [...] Savezni upravni sud je već istakao da se mora napraviti razlika između dužine boravka lica bez državljanstva i zakonitosti njegovog boravka. Prema članu 1. stav 2. tačka (b) Konvencije o smanjenju broja lica bez državljanstva, država može odobriti državljanstvo licu bez državljanstva na osnovu toga što je to lice imalo „uobičajeno boravište“ na teritoriji te države između pet i deset godina. Članom 2. stav 2. nemačkog Zakona o primeni Konvencije o smanjenju broja lica bez državljanstva (Convention on the Reduction of Statelessness) od 29. juna 1977. zahteva „trajno boravište“ u Nemačkoj u trajanju od najmanje pet godina. Savezni upravni sud je doneo odluku da termin „trajno boravište“ u Zakonu o primeni Konvencije o smanjenju broja lica bez državljanstva ima suštinski isto značenje kao termin „uobičajeno boravište“ u Konvenciji o statusu lica bez državljanstva i Ženevskoj konvenciji o statusu izbeglica („Ženevska konvencija o izbeglicama“). U verziji Konvencije o smanjenju broja lica bez državljanstva na nemačkom jeziku, formulacija u obavezujućoj verziji sporazuma na engleskom i francuskom (pored verzija na drugim jezicima) – „has habitually resided“ i „ait résidé habituellement“ – prevedena je sa „dauernden Aufenthalt gehabt“ („ima trajno boravište“). Nasuprot tome, u Ženevskoj konvenciji je formulacija u originalnom tekstu, „habitual residence/residence habituelle“, izvedena od iste korenske reči, tačno prevedena kao „gewöhnlicher Aufenthalt“ (videti član 14. rečenicu 1, član 16. stav 2. Konvencije o statusu lica bez državljanstva; član 1.A. stav 2. drugu polovinu rečenice, u Ženevskoj konvenciji o izbeglicama). U tim okolnostima se može pretpostaviti da „trajno boravište“ u smislu člana 2. Zakona o primeni Konvencije o smanjenju broja lica bez državljanstva ima suštinski isto značenje kao termin „uobičajeno boravište“ u izbegličkom pravu [...]. Takvo trajno boravište ne zahteva formalan pristanak vlasti strane države. Taj pristanak je u naletu neophodan samo da bi se uspostavio zakoniti boravak. Mora se napraviti razlika između zakonitosti i dužine boravka. Da bi boravište bilo trajno, dovoljno je da se, bez obzira na zakonske mogućnosti, vlasti strane države suzdrže od ukidanja boravišta licu bez državljanstva, na primer zato što smatra da je takvo ukidanje neopravdano ili neizvodljivo (odluka od 23. februara 1993. op. cit., 125). 33. I u sudskoj praksi drugih zemalja se pojam uobičajenog boravišta u smislu Ženevske konvencije o statusu izbeglica tumači tako da je defakto boravak dovoljan ukoliko traje određeno vreme. Na primer, Savezni sud Kanade je svoju odluku od 13. decembra 1993. [...] zasnovao na pretpostavci da je potrebno više od privremenog boravka. Naprotiv, lice bez državljanstva je moralo pronaći boravište na duže vreme („s namerom stalnog boravka dužeg trajanja“). Dalje, moralo je provesti značajan period defakto boravka u zemlji o kojoj je reč (značajan period defakto boravka). Sud se poziva na mišljenje G. Hataveja (Hathaway) da se boravak u trajanju od jedne godine može smatrati razumnim periodom koji se može uzeti kao standard. Nije neophodno da taj boravak bude zakonit.”</p>	<p>Nemačka, Savezni upravni sud – BVerwG 9 C 3.95 Nemačka, Savezni upravni sud – BVerwG 1 C 45.09 Nemačka, Savezni upravni sud – BVerwG 1 C 45.90 Ujedinjeno Kraljevstvo, Apelacioni sud Engleske i Velsa – EB (Etiopija) protiv Secretary of State for the Home Department [2007] EWCA Civ 809 Kanada, Savezni sud – Maarouf protiv Kanade [1994] 1 FC 723</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Nemačka Savezni upravni sud	BVerwG 10 C 51.07, ECLI:DE:BVerwG:2009: 050309U10C51.07.0 5.3.2009.	Presuda o, između ostalog, tumačenju pojma progona za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – čin proganjanja – kršenje osnovnih ljudskih prava – ozbiljnost Član 9. stav 1. Direktive o kvalifikaciji ne odnosi se samo na prava koja se ne mogu biti ograničavati, pod uslovom da je kršenje prava ozbiljno, stav 11, dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de ; „[...] Ako povreda ovog prava nije obuhvaćena članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, mora se pretpostaviti da je došlo do proganjanja ako je kršenje prava ozbiljno u smislu člana 9. stav 1. Direktive. Upućivanje tog člana na prava navedena u članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda nije ograničavajuće, kao što se može i zaključiti iz formulacije „posebno“ u članu 9. stav 1. Direktive. [...]” Automatska pretpostavka ozbiljnosti činova proganjanja u slučaju prava koja se ne mogu ograničavati, stav 11, dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de ; „U slučaju povrede telesnog integriteta ili fizičke slobode, automatski se pretpostavlja postojanje proganjanja značajnog intenziteta, pod uslovom da je povreda obuhvaćena članom 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.”	
Francuska Nacionalni sud za pravo azila	M K, 616907 6.4.2009.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu seksualne orijentacije. zaštita od progona – nemogućnost i nespremnost države Nemogućnost i nespremnost države da pruži zaštitu od progona: „Imajući u vidu da iz strage proizilazi da, iako kosovski zakonodavstvo, Zakonom protiv diskriminacije koji je Skupština Kosova usvojila 2004, zabranjuje diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, praksa pokazuje da su lica koja javno nose svoju homoseksualnost i pokazuju to svojim ponašanjem, redovno žrtve uznemiravanja i diskriminacije i da ne mogu koristiti zaštitu vlasti, koja često pogrešno tvrdi da je homoseksualnost nezakonita[.]”	
Češka Vrhovni upravni sud	AR protiv Ministry of the Interior, 5 Asz 7/2009-98 22.5.2009.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu veroispovesti. vršilac progona – državni subjekti koji postupaju ultra vires Proganjanje od strane državnih subjekata koji postupaju ultra vires, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Neophodno je napraviti jasnu razliku između takvih mogućih represivnih postupaka od strane bezbednosnih organa ili drugih državnih organa koji predstavljaju očigledno preokraćanje ovlašćenja datih zakonom i istovremeno mogu, bilo na sveukupnom nivou, zajedno sa drugim postupcima, biti usmereni protiv određenog lica i dostići stepen proganjanja, i zakonskog kriterijuma za registraciju verske grupe i njegove primene pomoću mehanizama dozvoljenih po zakonu i sredstava čija je upotreba opravdana. Ministarstvo nije prikupilo dovoljno informacija o zemlji porekla kako bi se mogao doneti zaključak o tome da li je ovo bilo izolovalo preokraćanje policijskih ovlašćenja ili rasprostranjena praksa koju organi vlasti tolerišu. Ministarstvo bi stoga u daljem postupku trebalo da usmeri svoju pažnju ka proveru istinitosti ovih navodnih pretnji. Ovo detaljno istraživanje i ispitivanje se ne može izbeći jednostavnim tvrdnjom da je podnosilac zahteva prvo imao priliku da zatraži zaštitu od progona (ili iscrpi dostupne mehanizme zaštite) u zemlji porekla. Činove proganjanja koje čini država (ili progonoici koje država podržava) neophodno je ispitati na drugačiji način od slučajeva progona koje vrše samo nevladini subjekti. U prvom slučaju je važno pažljivo ispitati da li prethodno pomenuti organi ili drugi davaoci zaštite mogu ili žele da pruže efikasnu zaštitu u skladu sa članom 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji. Ako ne, od podnosioca zahteva se ne može zahtevati da se takvim telima obrati.”	
Češka Vrhovni upravni sud	LO protiv Ministry of Interior, 5 Azs 40/2009 22.7.2009.	Presuda o zaštiti unutar zemlje. supsidijarna zaštita (čl. 15. tačka (a)) – pogubljenje Tumačenje termina „pogubljenje” prema članu 15. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji kao postupku u koji spadaju vansudska pogubljenja, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Odrebe odeljka 14a. pododjelak 2. Zakona o azilu se moraju tumačiti u skladu sa članom 15. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (2004/83/EZ). Član 15. tačka (a) propisuje da se ozbiljna nepravda sastoji od smrtne kazne ili pogubljenja. Termin „pogubljenje”, međutim, ima širi opseg od termina „smrtna kazna” zbog toga što do pogubljenja može doći i bez suđenja i bez ikakvog formalnog izricanja smrtno kazne, kao i zbog toga što kaznu pogubljenjem mogu izreći nedržavni subjekti.	
Francuska Nacionalni sud za pravo azila	M P, 643384 27.11.2009.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice zbog lišavanja državljanstva. definicija pojma izbeglica – čin proganjanja – lišavanje državljanstva Lišavanje državljanstva kao čin proganjanja prema članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica: „Imajući u vidu [...] da je utvrđeno da je praksa koju su vlasti Butana koristile, posebno nakon osnivanja „Driglam Namza”, što znači „Put svesne harmonije” kraljevskim dekretom od 16. januara 1989, vodila ka oduzimanju butanskog državljanstva nekim građanima ove zemlje, pripadnicima manjina, kojima pripada i podnosilac zahteva, te se stoga mora smatrati državljaninom Kraljevine Butan, jedine zemlje u odnosu na koju se njegova strahovanja razmatraju, praksa butanskih vlasti se može smatrati progonom jer sadrži jedno od obrazložena navedenih u članu 1.A. stav 2. Ženevske konvencije; sa druge strane, uprkos međunarodnim pregovorima, butanske vlasti i dalje odbijaju povratak onih koji su lišeni državljanstva i bili prisiljeni da napuste Butan početkom 90-ih [...]”	
Irska Visoki sud	ASO protiv Refugee Appeals Tribunal and Minister for Justice, Equality and Law Reform [2009] IEHC 607 9.12.2009.	Presuda o postojanju zaštite u zemlji porekla u slučaju zahteva za dobijanje statusa izbeglice. Kvalitet zaštite od progona/ozbiljne nepravde – kvalitet zaštite Kvalitet zaštite od progona/ozbiljne nepravde, stav 12: „Sud prihvata argument zastupnika podnosioca zahteva da ovo ne predstavlja zaključak da je zaštita države u Nigeriji dostupna pod ovim okolnostima. To je navođenje postojanja hijerarhijske strukture za podnošenje žalbi zbog toga što lokalni policajci ne sprovode istragu prijavljenih krivičnih dela. Kao što ustaljena sudska praksa u vezi s tim jasno pokazuje, to da li je zaštita države dostupna ne zavisi od toga da li postoji postupak za upućivanje pritužbi na rad policije, već od toga da li je utvrđeno da u zemlji porekla kao trenutna praksa postoji efikasan sistem za otkrivanje, istragu, sudsko gonjenje i izricanje presuda za krivična dela one vrste koja predstavljaju predmet pritužbe. [...]”	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud	[2010] UKUT 80 (IAC) 18.2.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice na osnovu trgovine ljudima. zaštita od progona – individualne okolnosti podnosioca zahteva – nemogućnost i nespremnost države</p> <p>Potreba za zaštitom od progona se mora utvrditi na individualnoj osnovi; nemogućnost i nespremnost države da pruži zaštitu, stav 182: „[...] Smatramo su da svi slučajevi u Albaniji i stavovi društva prema ženama, naročito onima za koje se misli da su „kurve“, takvi da nije moguće izvesti jasan zaključak da u svim slučajevima postoji dovoljna zaštita žrtve trgovine ljudima od onih koji su trgovali njom. Zaključujemo da je za svaku pojedinu žrtvu potrebno izvršiti ocenjivanje uzimajući u obzir konkretne faktore u vezi s tom konkretnom žrtvom. U njihov spadáju njen uzrast; njeno društveno okruženje; ekonomsku situaciju i obrazovanje; mrežu za podršku koju ima, da li ima vanbračno dete ili ne, kao i način na koji je ranije bila žrtva trgovine ljudima. Ako je žrtva u stvarnoj opasnosti od progona od strane svoje porodice ili „supruge“, onda nema dovoljno dokaza da bi država intervenisala, naročito na severu zemlje.“</p>	
Španija Vrhovni sud	429/2007 24.2.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po političkom osnovu. definicija pojma izbeglica – pripisani politički stavovi – percepcija progonoica</p> <p>Pripisani politički stavovi i percepcija progonoica, str. 4: „Ono što je bitno jeste način na koji progonoilac percipira osobu koju proganja i političke aktivnosti koje joj pripisuje, a takođe i procena podnosioca zahteva, koji ima opravdan strah od progona zbog političkih stavova koje mu pripisuju marokanske vlasti, a koji su prikupljeni iz marokanskih novina, što može da se smatra pretinjom. Zbog toga odlučujući faktor u ovom slučaju jeste perspektiva progonoilca, u onoj mjeri u kojoj podnosioca zahteva vidi kao opozicionara, imajući u vidu da će progonoilac verovatno delovati protiv osobe koju doživljava kao opozicionara. Pod ovom pretpostavkom potencijalna žrtva mora biti zaštićena. Zbog toga u presudi na koju je podneta žalba ne postoje netačna tumačenja koja Državni tužilac odbacuje u jedinom razlogu za ukidanje presude koje je zahtevao.“</p>	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – U slučaju B Regina protiv Special A Judicator, ex parte Hoxha [2005] UKHL 19
Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud	<i>AZ (žene žrtve trgovine ljudima)</i> <i>Tajland CG</i> [2010] UKUT 118 (IAC) 8.4.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite u kontekstu trgovine ljudima. definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa – žrtve trgovine ljudima – seksualno iskoristavanje</p> <p>Žrtve trgovine ljudima s ciljem seksualnog iskoristavanja kao određena društvena grupa prema članu 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji, stav 140: „Smatramo, međutim, da žalilac spada u užu društvenu grupu, a to su „mlade žene koje su žrtve trgovine ljudima s ciljem seksualnog iskoristavanja“. Ne želimo da definišemo konkretnu uzrasnu grupu, ali žaliteljka koja je bila u ranim dvadesetim kada je postala žrtva trgovine ljudima se očigledno može opisati kao mlada. Koristimo reči gđe Hej (Baroness Hale) u predmetu <i>Hoxha</i> i smatramo da žene koje su u prošlosti bile žrtve seksualnog nasilja povezuje nepromenljiva karakteristika koja je istovremeno i nezavisna u odnosu na trenutno zlostavljanje i njegov uzrok... zasigurno mogu predstavljati određenu društvenu grupu u smislu Konvencije“ [...].“</p>	
Francuska Nacionalni sud za pravo azila	<i>M K</i> , 09004366 14.4.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu seksualne orijentacije. zaštita od progona – nespremnost države</p> <p>Nespremnost države da pruži zaštitu od progona: „Imajući u vidu da iz istrage proizlazi da, iako Kosovsko zakonodavstvo, Zakonom protiv diskriminacije koji je Skupština Kosova usvojila 2004, zabranjuje diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, praksa pokazuje da su lica koja javno nose svoju homoseksualnost i pokazuju to svojim ponašanjem, redovno žrtve uznemiravanja i diskriminacije i da ne mogu koristiti zaštitu vlasti, koja često pogrešno tvrdi da je homoseksualnost nezakonita.“</p>	
Francuska Državni savet	<i>OFPRA protiv M A</i> , 323669 14.6.2010.	<p>Presuda kojom se ukida prethodna odluka o dodeli statusa izbeglice zbog nepostojanja razloga proganjanja. definicija pojma izbeglica – politički stavovi</p> <p>Politički stavovi prema članu 10. stav 1. Direktive o kvalifikaciji: „Drugo, uzimajući u obzir da se u pogledu istih odredaba (član 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji), politička mišljenja koja mogu dovesti do sticanja prava na zaštitu mogu posmatrati kao rezultat privržnosti državnoj instituciji samo kada državna institucija učini da pristup lica toj instituciji zavisi od zastupanja takvih mišljenja, ili deluje samo na toj osnovi, ili se bori isključivo protiv onih koji se tome suprotstavljaju.“</p>	
Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima	45.095 18.6.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite. Član 23. Direktive o kvalifikaciji – jedinstvo porodice</p> <p>Primena člana 23. Direktive o kvalifikaciji, stav 4.6: „Načelo jedinstva porodice na koje se poziva podnosilac zahteva ne može ni na koji način da dovede do izuzetka od primene prethodno navedenog pravila, koje proizlazi iz teksta zakona i pravila iz člana 1. A. stav 2. Ženevske konvencije. Dodeljivanje zaštite članu porodice izbeglog lica primenom ovog principa zapravo ne može da se sprovede ukoliko status lica to sprečava, posebno ukoliko poseduje drugo državljanstvo. U tom smislu podnosilac zahteva se uzalud poziva na član 23. Direktive 2004/83/EZ Saveta Evropske unije, u kojem se navodi sledeće: „Države članice se staraju da članovi porodice korisnika izbegličkog statusa ili supsidijarne zaštite koji pojedinačno ne ispunjavaju uslove potrebne za dobijanje tog statusa, mogu zahtevati pogodnosti navedene u članovima od 24. do 34., u skladu sa nacionalnim procedurama i u zavisnosti od toga koliko je to u saglasnosti sa ličnim pravnim statusom člana porodice“. Pored toga što ova odredba, koja nema neposrednu primenu, ne daje nikakva prava članu porodice korisnika izbegličkog statusa ili supsidijarne zaštite, ona podseća države članice na potrebu da uzmu u obzir lični pravni status člana porodice. [...].“</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima	45.742 30.6.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice.</p> <p>Član 7. stav 1. tačka (b) Direktive o kvalifikaciji (preinačene) – davaoci zaštite – nevladine organizacije</p> <p>Nevladine organizacije kao davaoci zaštite samo ukoliko kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, st. 5.8 i 5.8.1:</p> <p>„5.8. Treće, Savet razmatra mogućnost efikasne zaštite od strane albanskih vlasti. U meri u kojoj se podnosioc zahteva boji nekog nedržavnog vršioца progona, to jest svog bivšeg supruga, potrebno je ispitati mogućnost pristupa zaštiti koju pružaju organi vlasti. U skladu sa članom 48/5. stav 1. Zakona od 15. decembra 1980. godine, progona, u smislu člana 48/3. Zakona od 15. decembra 1980. može sprovesti ili prouzrokovati nedržavni subjekt, ukoliko se dokaže da ni država ni stranke, niti organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, uključujući i međunarodne organizacije, ne mogu ili ne žele da daju zaštitu od progona. Stav 2. iste odredbe propisuje da je zaštita u smislu člana 48/3. Zakona od 15. decembra 1980. odobrena kada akteri iz stava 1. preduzmu opravdane mere kako bi sprečili progona, kada, između ostalog, imaju efikasan pravosudni sistem za otkrivanje, istragu i kažnjavanje činova progiranja i kada podnosioc zahteva ima pristup takvoj zaštiti. 5.8.1. S jedne strane, podnosioc zahteva s pravom tvrdi da INVO-i ne spadaju u područje primene člana 48/5. stav 2. Zakona od 15. decembra 1980. Ne mogu se smatrati davaocima zaštite osim ako ne kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, što ovde nije slučaj.“</p>	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran i drugi [1988] 1 AC 958 Australija, Visoki sud - Žalilac S395/2002 protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs (2003) 216 CLR 473
UK Vrhovni sud	H/ (Iran) i HT (Kamerun) protiv Secretary of State for the Home Department [2010] UKSC 31 7.7.2010.	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu seksualne orijentacije.</p> <p>Definicija pojma izbeglica – osnovan strah od progona – standard dokazivanja – seksualna orijentacija – bez obaveze diskrecije</p> <p>Standard dokazivanja postojanja osnovanog straha od progona, stav 89: „Štaviše, istraga ni u kom slučaju nije potpuno subjektivna. Potreba da strah podnosioc zahteva bude opravdan u nju unosi veoma važan objektivni element. Različiti pravosudni sistemi na različite načine pristupaju proceni onoga što profesor Džeims C. Hatawei naziva „pragom zabrinutosti“ (Hathaway, „Pravo izbegličkog statusa“) (The Law of Refugee Status) (1991) str. 75-80). Kada je taj rad objavljen, kriterijum koji je odobrio Gornji dom Parlamenta u predmetu R protiv Secretary of State for the Home Department ex parte Sivakumaran (i spojene žalbe) [1988] AC 958 bio je taj da treba da postoji „opravdan stepen verovatnoće“ (g. Kit na str. 994) ili „stvarna i znatna opasnost“ (g. Templeman na str. 996) ili „stvaran i znatan rizik“ (g. Goff na str. 1000) od progona iz razloga obuhvaćenog Konvencijom. To je i dalje kriterijum. [...] „Rizik“ je po mom mišljenju najbolja reč pošto (kako je objašnjeno u sledećoj tački) obuhvata i veatnaoću da dođe do nepravde i njen intenzitet.“</p> <p>Bez obaveze diskrecije u kontekstu zahteva za dobijanje statusa izbeglice po osnovu seksualne orijentacije, st. 92, 94, 196: „92. Pretpostavka da bi gej muškarac mogao (a time, rekli bi neki, trebalo) da izbegava probleme tako što će imati „diskretan“ životni stil (ili živeti u potpunom celibat) nije ograničena na kontekst prava o azilu. To je način na koji je stotine hiljada gej muškaraca živelo u Engleskoj pre donošenja Zakona o seksualnim deliktima (Sexual Offences Act) 1967. Ali je dobila posebnu važnost u pravu o azilu pošto su gejovi i lezbijke postali opštepoznati kao određena društvena grupa u smislu Konvencije. [...] 93. Primena takvog pristupa je prekinuta, kad je reč o Zakonu o azilu Australije, većinskom odlukom Visokog suda Australije u Žalilac S395/2002 protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs (2003) 216 CLR 473. [...] 94. Smatram da je presuda sudija Gamoua (Gummow) i Hejnisa (Haynes) poučna i uverljiva. G. Houp (Lord Hope) i g. Roderžer (Lord Rodger) su citirali delove tačaka 81. i 82, ali ja mislim da će biti korisno navesti ceo odeljak (tačke 78-83), koji se nalazi pod naslovom „Diskrecija“, biti diskretan“: [...] Ako podnosioc zahteva ima politička ili verska uverenja koja nisu popularna u zemlji čiji je državljanin, verovatnoća da doživi negativne posledice po povratku u tu zemlju bi se obično povećala ako bi, po povratku, skretao pažnju na to da ima dato uverenje. Ali na zahtev za dobijanje zaštite u statusu izbeglice ne može se odgovoriti tako što će se podnosioc zahteva reći da bi te negativne posledice mogle biti izbegnute ako bi on skrivao činjenicu da ima data uverenja. A reći podnosioc zahteva da treba da bude „diskretan“ u vezi s takvim pitanjima je prosto preneti istu poruku uvijanim rečima. Pitanje koje treba razmotriti prilikom ocenjivanja toga da li je strah podnosioca zahteva od progona opravdan jeste šta se može dogoditi ako se podnosioc zahteva vrati u zemlju čiji je državljanin, a ne da i bi podnosioc zahteva mogao da živi u toj zemlji bez privlačenja negativnih posledica. [...] 96. [...] Ključno pitanje u ovakvim slučajevima jeste da li podnosioc zahteva ima opravdan strah od progona kao gej muškarac ako bi bio vraćen u svoju zemlju, čak i ako bi taj strah (koji bi možda bio povezan i sa drugim razlozima, poput osećanja njegove porodice) doveo do toga da promeni svoje ponašanje tako da umanjii rizik.“</p>	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran i drugi [1988] 1 AC 958 Australija, Visoki sud - Žalilac S395/2002 protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs (2003) 216 CLR 473
Poljska Odbor za izbeglice	ROU-439-1/S/10 8.9.2010.	<p>Odluka o dodeli statusa izbeglice u slučaju trgovine ljudima.</p> <p>progiranja od strane nedržavnog subjekta – nepostojanje zaštite</p> <p>Definicija pojma progiranja od strane nedržavnih subjekata, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Odbor je takođe istakao da iako fizička lica koja deluju u svoje ime ne predstavljaju tipične podnosioc progona, mogu biti smatrani progionicima u smislu Konvencije u slučajevima kada organi javne vlasti ne mogu ili nisu spremni da zaštite pojedinca od njihovih aktivnosti.“</p>	Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R protiv Secretary of State for the Home Department, ex parte Sivakumaran i drugi [1988] 1 AC 958 Australija, Visoki sud - Žalilac S395/2002 protiv Minister for Immigration and Multicultural Affairs (2003) 216 CLR 473

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Gornji dom Parlamenta</p>	<p><i>Regina protiv Secretary of State for the Home Department ex parte Bagdanavicius i drugi</i> [2005] UKHL 38 11.10.2010.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, <i>zabrani proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> prema članu 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u slučaju rizika koji dolazi od nedržavnih subjekata i dovoljna zaštita države. <i>Zabrana proterivanja ili prisilnog vraćanja</i> – opasnost od nedržavnih subjekata Rizik koji dolazi od nedržavnih subjekata, prema g. Braunu, stav 24: „Očigledna činjenica je da se tokom čitave rasprave mučimo nemogućnošću da u slučajevima vezanim za nedržavne subjekte shvatimo riziku između rizika od trpljenja ozbiljne nepravde s jedne strane i rizika od postupanja u suprotnosti sa članom 3. s druge strane. U slučajevima u kojima rizik, proističe iz namernog delovanja organa javne vlasti u zemlji primaoca” (formulacija u tački 49. predmeta D protiv Ujedinjenog Kraljevstva 24 EHRR 423, 447). Ti termini se mogu koristiti u istom značenju: namerno izvršene radnje bi same po sebi predstavljale zabranjeno postupanje. Međutim, kada rizik dolazi od nedržavnih organa, to se ne može raditi: bilo kakva nepravda koju nanese nedržavni subjekt neće predstavljati zlostavljanje u smislu člana 3. ukoliko se pored toga ne utvrdi da država nije pružila razumnu zaštitu. Ako neka krimiinalna banda nekoga pretuče i nanese mu teške povrede, država članica nije prekršila član 3. osim u slučaju da nije izvršila svoju pozitivnu dužnost da pruži razuman stepen zaštite od takvih krivičnih dela. Ovo je odgovor na tvrdnju g. Nikola (Mr Nico) da je obaveza Ujedinjenog Kraljevstva prema članu 3. negativna obaveza i stoga apsolutna. Iz te tvrdnje proizilazi ključno pitanje o tome kakav konkretan rizik povlači aktiviranje te obaveze. Da li je to samo rizik od trpljenja nepravde ili je to rizik od izloženosti zabranjenom postupanju? Po mom mišljenju reč je o potonjem. [...] Nedržavni subjekt ne sprovode mučenje, niti više druge zabranjene oblike zlostavljanja, bez obzira na to koliko nasilno postupaju s ljudima: ono što bi, međutim, pretvorilo takvo nasilno postupanje u zlostavljanje u smislu člana 3. bilo bi nepružanje razumne zaštite od toga od strane države.”</p>	<p>ECtHR – D protiv Ujedinjenog Kraljevstva zahtev br. 30240/96</p>
<p>Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima</p>	<p>49.821 20.10.2010.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice. davaoci zaštite – nevladine organizacije – nemogućnost države Nevladine organizacije kao potencijalni davaoci zaštite samo ukoliko kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, stav 4.8.2: S jedne strane, Savet podseća da NVO-i ne spadaju u područje primene člana 48/5. stav 2. Zakona od 15. decembra 1980. Ne mogu se smatrati davaocima zaštite osim ako ne kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, što ovde nije slučaj.” Nemogućnost države da pruži zaštitu zbog korupcije, stav 4.8.3: S druge strane, postavlja se pitanje može li podnosilac zahteva dokazati da makedonska država ne može ili ne želi da pruži zaštitu od navodnog progona. [...] Savet konstatuje takođe da su dokumenti, koje je optužena strana iznela o zaštiti od strane makedonskih vlasti, iznijansirani više nego što sugeriše dato obrazloženje o donetoj odluci. Čitanjem ovih dokumenata se otkriva da, iako je Makedonija učinila stvarne napore u borbi protiv trgovine ljudima, taj je fenomen još uvek prisutan i da, u nekim slučajevima, zaštita vlasti može biti nedovoljna ili nepostojeća, uglavnom zbog korupcije državnih subjekata, što u velikoj meri otežava napore makedonskih vlasti [...]. Ovaj dokument takođe spominje delovanje protiv policijskih ili carinskih službenika za koje se sumnja da olakšavaju postojanje mreža trgovine ljudima.”</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2001] 1 AC 489 Ujedinjeno Kraljevstvo, Tribunal za azil i imigraciju – AH (Dovoljna zaštita – sunitski ekstremisti) Pakistan CG [2002] UKIAT 05862 Ujedinjeno Kraljevstvo, Viši sud – KA i drugi (Porodično nasilje – rizik po povratku) Pakistan CG [2010] UKUT 216 (IAC) UK, Apelacioni sud [2005] EWCA 1605 R (Bagdanavicius) protiv Secretary of State the Home Department [2005] EWCA 1605</p>
<p>UK Viši sud</p>	<p>AW (Dovoljna zaštita) Pakistan [2011] UKUT 31 (IAC) 22.11.2010.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite. Dovoljna zaštita od progona/ozbiljne nepravde – individualne okolnosti podnosioca zahteva Dovoljna zaštita od progona/ozbiljne nepravde u zemlji porekla prema članu 7. Direktive o kvalifikaciji kao praktičan kriterijum, stav 22: „Prilikom razmatranja toga da li postoji dovoljna zaštita države mora se krenuti od člana 4. Uredbe o izbeglicama ili licima kojima je potrebna međunarodna zaštita (Uredba o kvalifikaciji) 2006. (kojom se sprovodi član 7. Direktive o kvalifikaciji 2004/83/EZ) za kojim se smatra da od silikava načela koja je uspostavio Gornji dom u predmetu <i>Horvath</i> [...] u kom je rečeno da to da li je zaštita dovoljna predstavlja praktičan standard koji u dovoljnoj meri uzima u obzir dužnost koju država duguje svim svojim državljanima... i da „se stepen zaštite koji država pruža ne meri postojanjem stvarnog rizika od zloupotrebe prava već dostupnošću sistema za zaštitu građanina i razumne spremnosti države da ga primenjuje.” Važnost individualnih okolnosti podnosioca zahteva prilikom ocenjivanja da li u zemlji porekla postoji dovoljna zaštita, st. 24, 34. i 35: „24. Dakle, iako će uvek biti važno postaviti pitanje da li u nekoj zemlji postoji uopšteno dovoljna zaštita, ključno pitanje u slučaju azila će ipak i dalje biti ono koje je u šestom predlogu naveo sudija Old (Auld) i u slučaju koji spada u opseg primene člana 3. kako je navedeno u petnaestom predlogu. Dakle, sudija u svakom slučaju mora, bez obzira na uglavnom dovoljnu zaštitu u nekoj zemlji, uzeti u obzir individualne okolnosti žaloca i postaviti sebi prethodno navedena pitanja. [...] 34. Prilikom ocenjivanja toga da li bi žalocu bila pružena dovoljna zaštita ukoliko bi bio vraćen u Pakistan polazi se od toga da li postoji sistemski nedovoljna zaštita države. Kad je reč o Pakistanu, uzimajući u obzir predmet AH, kao i predmet KA i drugi [...], ne može se reći da je utvrđeno da postoji uglavnom nedovoljna zaštita države. Nijedna strana nije tvrdila, niti smo mi zaključili, da dokazi o situaciji u zemlji koji su pred nama ukazuju na nedovoljan stepen zaštite. 35. Međutim, kao što smo istakli iznad, tu nije kraj, u obzir se moraju uzeti i individualne okolnosti žaloca kako bi se moglo odgovoriti na pitanja navedena u šestom i petnaestom predlogu sudije Olda u predmetu Bagdanavicius [2005] FCA 1605.”</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – Horvath protiv Secretary of State for the Home Department [2001] 1 AC 489 Ujedinjeno Kraljevstvo, Tribunal za azil i imigraciju – AH (Dovoljna zaštita – sunitski ekstremisti) Pakistan CG [2002] UKIAT 05862 Ujedinjeno Kraljevstvo, Viši sud – KA i drugi (Porodično nasilje – rizik po povratku) Pakistan CG [2010] UKUT 216 (IAC) UK, Apelacioni sud [2005] EWCA 1605 R (Bagdanavicius) protiv Secretary of State the Home Department [2005] EWCA 1605</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
<p>Nemačka Savezni upravni sud</p>	<p>BVerwG 10 C 19 09, ECLI:DE:BVerwG:2010: 091210810C19 09 10.12.2010.</p>	<p>Presuda o tumačenju pojma progona u kontekstu kršenja slobode veroispovesti (ključni aspekti nasuprot javnom praktikovanju vere). definicija pojma izbeglica – čin proganjanja (čl. 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji) – osnovna ljudska prava – sloboda veroispovesti kršenje slobode veroispovesti kao moguće ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava koje predstavlja progona prema članu 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji, stav 20, dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de. Ovaj Sud je mišljenja da povreda slobode veroispovesti može predstavljati ozbiljno kršenje ljudskih prava u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) Direktive 2004/83/EZ. Nema sumnje da je cilj ove odredbe da obuhvati kršenja ljudskih prava koja ne mogu biti ograničena prema članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Sloboda veroispovesti ne spada u njih. Međutim, upućivanje u članu 9. stav 1. tačka (a) Direktive 2004/83/EZ na prava navedena u članu 15. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda nije konačno, na šta ukazuje i izraz „posebno“. Evropski sud za ljudska prava (ECHR) u svojoj sudskoj praksi neprestano ističe fundamentalni značaj slobode veroispovesti u demokratskom društvu (videti, na primer, presudu od 5. aprila 2007. – 18147/02, Scijentologija protiv Rusije – marginalne [...]). Iz raznovrsne zaštite tog prava na nacionalnom, međunarodnom i nivou Evropske unije vidi se da je sloboda veroispovesti od najveće važnosti kad je reč o ljudskim pravima. Na primer, sloboda veroispovesti je zagarantovana kao ljudsko pravo ne samo u mnogim nacionalnim ustavima (videti član 4. stavove 1. i 2. Osnovnog zakona Nemačke), već i članom 10. stav 1. Povelje o Evropske unije o osnovnim pravima, članom 18. Univerzalne deklaracije Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima iz 1948. i članom 18. Međunarodnog pakta o građanskim i civilnim pravima iz 1966. Iz tog razloga, čak i pre nego što je Direktiva 2004/83/EZ stupila na snagu, ustajljena praksa ovog suda bila je da kršenje slobode veroispovesti – barem kad se tiče ključnog aspekta neophodnog za verski identitet pojedinca – opravdava pretpostavku da se radi o progonu koji je relevantan u pravu azila [...]. To smatra i kad je reč o članu 9. stav 1. tačka (a) Direktive [...]. Dalje, ovaj sudu svojoj sudskoj praksi vezanoj za zaštitu od deportovanja u slučajevima kršenja Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (sada odeljak 60. pododjeljak 5. Zakona o boravištu), smatra da ozbiljno kršenje slobode veroispovesti može biti osnov za zabranu deportovanja prema članu 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda [...].</p>	<p>ECTHR – Scijentološka crkva u Moskvi protiv Rusije zahtev br. 18147/02 – BVerwG 1 C 9 03 – Nemačka, Savezni upravni sud – BVerwG 10 C 51.07 – Nemačka, Savezni upravni sud – BVerwG 9 C 34.99</p>
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud</p>	<p>SA (palitički aktivista – unutrašnje preseljenje) Pakistan [2011] UKUT 30 (IAC) 26.1.2011.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, postojanju zaštite unutar zemlje. zaštita unutar zemlje (član 8. Direktive o kvalifikaciji) – bez obaveze diskrecije Odsustvo zahteva za diskrecijom za ocenjivanje zaštite unutar zemlje prema članu 8. Direktive o kvalifikaciji, stav 15: „I prema našem mišljenju, jedini način da žaliac postigne sigurnost preseljenjem bio je da faktički odluči da se krije ili da živi u političkom izgnanstvu. U zakonima Ujedinjenog Kraljevstva u vezi s azilom, zahtevati od političkog aktiviste da živi van svog matičnog područja kako bi izbegao progona od strane svojih političkih protivnika se nikada nije smatralo valjanom primenom načela unutrašnjeg preseljenja: videti, na primer, stav sudije Nolana u R protiv Immigration Appeal Tribunal, ex parte Jonah [...]. Za takav zahtev se (od oktobra 2006) ne može smatrati da je u skladu sa članom 3390. Pravilnika o imigraciji (član 8. Direktive o kvalifikaciji). Pored toga, Vrhovni sud je u predmetu HJ(Iran) [2010] UKSC 31 dodatno naglasio nedostatke toga da se od nekog lica zahteva da se ponaša suprotno svom uobičajenom ponašanju kako bi izbeglo progona.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Visoki sud – R protiv Immigration Appeal Tribunal, ex parte Jonah [1985] Imm AR 7</p>
<p>Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud</p>	<p>BA (Demonstranti u Britaniji – rizik po povratku) Iran CG [2011] UKUT 36 (IAC) 1.2.2011.</p>	<p>Presuda o, između ostalog, zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu aktivnosti podnosioca zahteva nakon bega iz zemlje porekla. aktivnosti podnosioca zahteva nakon bega iz zemlje porekla Faktori koje treba razmotriti u zahtevima zasnovanim na aktivnostima podnosioca zahteva nakon bega iz zemlje porekla, stav 64: „Posmatrajući to u kontekstu najave o nameri da se pokrenu postupci protiv iranskih disidenata u inostranstvu, moramo da donesemo presudu u vezi s rizikom koji bi po povratku u Iran imao podnosilac zahteva kada se u obzir uzmu njegove aktivnosti na licu mesta. U ovakvim slučajevima, faktori koji imaju uticaja na donošenje presude mogu se jednostavno svrstati u četiri glavne kategorije: (i) predmetna vrsta aktivnosti na licu mesta; (ii) rizik da će biti utvrđeno da lice učestvuje u njoj; (iii) faktori koji su okidači istrage po povratku lica i; (iv) ako ne postoji opšta provera svih koji ulaze u zemlju, faktori koji bi doveli do identifikacije na aerodromu prilikom povratka ili nakon ulaska u zemlju. Za svaki faktor postoji skala rizika. Njihov spisak nije konačan i može doći do njihovog preklapanja.“</p>	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo, Visoki sud</p>

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
UK Viši sud	<p><i>KK i drugi (Državljanstvo: Severna Koreja) Koreja CG [2011] UKUT 92 (IAC)</i> 21.2.2011.</p>	<p>Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice u slučaju dvojnog državljanstva. Područje lične primene međunarodne zaštite – državljanin treće zemlje – utvrđivanje državljanstva</p> <p>Utvrđivanje državljanstva za ispunjavanje uslova za status izbeglice, st. 79-82. „79. Na početku ovog utvrđivanja skrenuli smo pažnju na tri moguća scenarija kad je reč o tumačenju odredaba u vezi s višestrukim državljanstvom u članu 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica. Lice može imati državljanstvo o kom je reč, ili može da ga nema, ali da ima pravo na njega; ili može biti potencijalni uživalac diskrecionog prava da mu se dato državljanstvo dodeli. Žalioći spadaju u prvu kategoriju kad je reč o južnoj Koreji, pa stoga nije nužno razmatrati ostale. Uzimajući, međutim, u obzir tvrdnje koje smo čuli, treba ukratko da kažemo svoja mišljenja. Ne sumnjamo da se, u slučajevima u kojima sticanje državljanstva nekog lica zavisi od diskrecionog prava države čije državljanstvo želi da stekne, za takvo lice ne može smatrati da samim tim ima državljanstvo o kom je reč u smislu Konvencije o statusu izbeglica. 80. Ako je potrebno potkrepiti taj stav, mogu se pogledati slučajevi MZXLIT, NAGV i Katkova koji se tiču izraelskog Zakona o povratku. Zakon o povratku, koji je doneo Kneset (Knesset) 1950, dao je svim Jevrejima pravo da imigriraju u Izrael, ali čak ni one Jevrejke koji žele da se nastane u Izraelu ne smatra samim tim državljanima Izraela: postoje određene kojima se zahteva prvo dobijanje viza, a zatim utvrđivanje toga da li će državljanstvo biti odobreno. Zaključak sudije Makjouna (McKeown) u predmetu Katkova bio je da „Zakon o povratku daje široku diskrecionu slobodu izraelskom ministru unutrašnjih poslova da odbija zahteve za dobijanje državljanstva.“</p> <p>Sudovi su zbog toga zaključili (iako ne u svakom slučaju, što se jasno vidi i iz rasprave u predmetu Katkova) da lice koje može da dobije državljanstvo Izraela prema Zakonu o povratku ne treba smatrati licem koje je državljanin Izraela. Slično tome, ne vidimo uopšteno osnov da se lica smatraju državljanima neke države ako trenutno nisu njeni državljanini i ako trenutno nemaju nikakvo pravo na državljanstvo te države. 81. S druge strane, mogu se javiti slučajevi u kojima sticanje državljanstva koje još nije dobijeno nije stvar diskrecije, već prava i proste formalnosti. Pravo na sticanje ruskog državljanstva imali su podnosioci zahteva u predmetima Boulianova protiv MEI (1993) 67 FTR 74 i Izdanov protiv MEI (1994) 81 FTR 246. To su slučajevi iz Kanade u kojima su podnosioci zahteva tvrdili da su bez državljanstva, ali prema rečima sudije Rothsteina (Rothstein) u predmetu Boulianova [76] (prema citatu sudije Makjouna u predmetu Katkova): „Prema mom mišljenju, podnosilac zahteva postaje državljanin Rusije tako što jednostavno podnese zahtev i preda pasoš da se na njega udari pečat. Na osnovu dokaza koje imam pred sobom, službenici Rusije nemaju nikakvo diskreciono pravo da odbiju njen zahtev za dobijanje ruskog državljanstva. Mislim da treba da se podnese zahtev, koji u ovim okolnostima nije ništa više od puke formalnosti, ne znači da neko lice nema državljanstvo samo zato što je odlučilo da ne podnese takav zahtev.“ 82. Ukratko, kad je reč o Konvenciji o statusu izbeglica, kada lice već ima državljanstvo (čak i ako nema dokumente kojima to potvrđuje), tu je slučaj okončan: to lice je državljanin date zemlje. Ako ima pravo na državljanstvo, koje dobija tako što samo podnese zahtev, takođe ga treba smatrati državljaninom date zemlje. Ali ako nije njen državljanin, a zahtev za njegovo dobijanje mu može biti odbijen, ne treba ga smatrati državljaninom date zemlje. Ka je reč o pitanjima „faktičkog“ državljanstva, za pravo na drugo državljanstvo važi isto načelo kao i za pravo na prvo.“</p>	
Nemačka Savezni upravni sud	<p>BVerwG 10 C 3.10, BVerwG:2011:240211U10C3.10.0 24.2.2011.</p>	<p>Presuda o opozivu statusa izbeglice (prestanak statusa). Fundamentalno izmenjene okolnosti – stalnog karaktera – trajna zaštita od proganjanja/ozbiljne nepravde Definicija stalnog karaktera fundamentalno izmenjenih okolnosti prema članu 11. Direktive o kvalifikaciji (Klauzula o prestanku statusa), a time i trajne zaštite od progona/ozbiljne nepravde prema članu 7. Direktive o kvalifikaciji, stav 20. dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de; c) Prilikom primene zahteva koji proizilaze iz člana 11. Direktive 2004/83/EZ i sudske prakse Suda pravde Evropske unije, sud naveden ispod je naposljetku bio u pravu kad je smatrao da je opasnost od progona na osnovu koje je žalioćima odobren status izbeglica prestala da postoji. Savezna kancelarija je svojom odlukom od 26. februara 2002. žalioćima priznala status izbeglica zato što je u to vreme smatrala da su iračke vlasti samo podnošenje zahteva za dobijanje azila u drugoj zemlji smatrale otporom prema njenoj politici. Ta činjenica, zbog koje su se žalioći plašili da će ih država proganjati, prema nalazima dolenavedenog suda trajno je prestala da postoji. Prema tim nalazima, pad diktatora Sadama Huseina i njegovog režima sa vlasti je trajan. Povratak režima stranke Baath se smatra nemogućim. Ni nova iračka vlada ni drugi subjekti nisu doneli mere za progone onih koji podnesu zahtev za dobijanje azila u nekoj drugoj zemlji [...]. Budući da je stoga jasno da žalioći više ne moraju da se plaše progona bilo koje strane u Iraku zbog toga što su podneli zahtev za dobijanje azila, time se prihvata i nalaz da je državni subjekt davalac zaštite u smislu člana 7. Direktive 2004/83/EZ prisutan, i to u obliku nove vlade Iraka, koja je ukinula ranije državne sankcije i zlostavljanja u vezi s podnošenjem zahteva za dobijanje azila, čime je preduzela dovoljno odgovarajućih koraka da trajno spreči progona na osnovu kog je status izbeglice odobren.“</p>	
Švedska Apelacioni sud za migracije	<p>UM 3363-10 and 3367-10 9.3.2011.</p>	<p>Presuda o nasilju u vezi sa čašću i nepostojanju zaštite u slučaju zahteva za dobijanje supsidijarne zaštite. zaštita od progona/ozbiljne nepravde – individualne okolnosti podnosioca zahteva Važno uzimanja u obzir individualnih okolnosti podnosioca zahteva prilikom ocenjivanja efikasnosti zaštite od ozbiljne nepravde u zemlji porekla, prema rezeimu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Pitanje koje se tada postavilo bilo je da li lokalne vlasti u zemlji porekla mogu podnosiocima zahteva pružiti efikasnu zaštitu. Apelacioni sud za migracije je priznao da informacije o zemlji porekla daju dokaze o tome da je ponuđena zaštita efikasna. Uvek se mora izvršiti individualno ocenjivanje.“ Sud je tako u predmetnom slučaju ustanovio da, uzimajući u obzir društveni položaj oca devojičice, ograničeno dostupno znanje u vezi sa zaštitom od roditelja dostupnom devojčicama, ograničeni pristup zaštiti od nasilja u vezi sa čašću muškarcima, kao i činjenicu da su oba podnosioca zahteva maloletna lica, nije bilo opravdano zahtevati od njih da potraže zaštitu od lokalnih vlasti. Zaštita unutar zemlje smatrana je neprimenljivom.“</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Švedska Apelacioni sud za migracije	UM 7851-10 21.4.2011.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu rodne pripadnosti. nedržavni subjekti kao počinioci progona/ozbiljne nepravde od strane – rođaci Rođaci kao nedržavni progonooci, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Budućići da je podnosiocelika zahteva dokazala da bi po povratku u Kismajo bila izložena zlostavljanju od strane rođaka muškog pola u saradnji sa pripadnicima Al Šababa, s obzirom na to da kao žena nije poštovala preovlađujuće norme, a pošto je verovatnoća da podnosiocelika zahteva dobije efikasnu zaštitu u ovom području bila praktično nikakva, imala je pravo na zaštitu u svojstvu izbeglice po osnovu rodne pripadnosti. Međutim, uslov za to je bio da ne može dobiti zaštitu ni u jednom drugom delu Somalije.“	
Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima	62.867 9.6.2011.	Presuda o, između ostalog, efikasnoj zaštiti i unutrašnjem preseljenju za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. davaco zaštite – nevladine organizacije – efikasna zaštita od progona – sama kriminalizacija nedovoljna Nevladine organizacije kao potencijalni davaco zaštite samo ukoliko kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, stav 4.8.2.: „Preliminarno, Savet se slaže s podnosiocem zahteva i podseća da NVO-i ne spadaju u područje primene člana 48/5. stav 2. Zakona od 15. decembra 1980. Ne mogu se smatrati davacima zaštite osim ako ne kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, što ovde nije slučaj. Stoga, argument optužene strane koji se odnosi na udruživanje za ljudska prava TIMIDRIA nije dovoljan da bi se osporila odluka po tom pitanju.“ Kriminalizacija određenog ponašanja bez efikasne primene nedovoljan uslov za postojanje efikasne zaštite od progona u zemlji porekla, st. 4.8.3-4.8.5: „4.8.3. Glavno pitanje o kojem treba odlučiti u ovom slučaju je dakle sledeće: može li podnosiocelika zahteva dokazati da Nigerija ne može li neće da mu pruži zaštitu od progona? Podnosiocelika zahteva tvrdi da je bezuspešno odlazio kod policijskih vlasti i u islamsko udruživanje koje ga je navodno oteralo i reklo mu da „moja presuda mora biti smrt. Vrač je rekao da zbog ljudi poput nas kiša ne dolazi u našu zemlju“ [...]. Čini se da optužena strana ignoriše ove korake i insistira na važnosti udruživanja za ljudska prava TIMIDRIA u borbi protiv ropstva. Podnosiocelika zahteva, s druge strane, insistira na neefikasnosti zakonskih odredbi kojima se zabranjuje ropstvo, na nedostatku pomoći podnosiocu zahteva od strane vlasti kao i na neaktivnosti upravnih i sudskih vlasti u pogledu žrtava ropstva. Podnosiocelika zahteva pridružuje ovome i dosije sa izveštajima međunarodnih organizacija koji govore u prilog tome. 4.8.4. Iz objektivnih informacija u dosijeu koje su dali i podnosiocelika zahteva i od optužena strana proizlazi da efikasna primena kaznene odredbe koja inkriminiše ropstvo nije zadovoljavajuća i da su strahovi od odmazde od strane gospodara ponekad tako veliki da se podnosi mali broj žalbi [...]. 4.8.5. U tom slučaju, podnosiocelika zahteva dokazuje da, u njegovom slučaju, nigerijski pravosudni sistem nije gonio niti kaznio dela koja predstavljaju progona a u kojima je on bio žrtva. Savet stoga smatra da podnosiocelika zahteva nije imao pristup efikasnoj zaštiti u smislu člana 48/5. stav 2. tačka 2. Zakona od 15. decembra 1980. godine.“	
Nemačka Upravni sud u Augsburgu	Au 6 K 30092 16.6.2011.	Presuda o progону po osnovu rodne pripadnosti za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – razlog progona – određena društvena grupa (cl. 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji) – žene – nedržavni subjekti kao počinioci progona/ozbiljne nepravde – nemogućnost i nespremnost države da pruži zaštitu od progona Žene koje krše društvene norme kao određena društvena grupa u smislu člana 10. stav 1. tačka (d) Direktive o kvalifikaciji, str. 5: „Progon koji preči tužiteljki povezano je sa progonom usled polne pripadnosti i pripadnosti određenoj društvenoj grupi - neudate žene iz porodica čija tradicija nalaže prisilni brak (član 10. stav 1. tačka (d) Direktive 2004/83/EZ), čime je trenutno ugrožen njen život ili bar telesni integritet i sloboda.“ Pojedinci kao nedržavni progonooci, str. 6: „Progonooci koje tužiteljki preči u Avganistanu dolazi od nedržavnih subjekata u smislu odeljka 60. član 1. stav 4. tačka (c) Zakona o boravku stranaca. U ove nedržavne subjekte ubrajaju se i pojedinci, pa tako i otac tužiteljke.“ Nemogućnost i nespremnost države da pruži zaštitu od progona zemlji porekla, str. 6: „Nije obezbeđena dovoljna zaštita tužiteljke od prisilnog braka koji joj preči. Država Avganistan ne bi bila u stanju niti bi postojala volja države da tužiteljku zaštiti od progona [...]“	Nemačka, Upravni sud u Kelnu – Az 14 K 7186/09 A
Belgija Savet za parnični postupak u vezi sa zakonom o strancima	64.233 30.6.2011.	Presuda o zaštiti unutar zemlje za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. zaštita unutar zemlje – individualne okolnosti podnosioca zahteva – posebna ranjivost Posebna ranjivost podnosioca zahteva kao individualna okolnost koju treba uzeti u obzir prilikom ocenjivanja mogućnosti dobijanja zaštite unutar zemlje, stav 5.4.2: „[...] Imajući u vidu ove opšte uslove i ličnu situaciju podnosioca zahteva koji pati od, prema samom izveštaju stručnog savetnika Generalnog komesara, značajne psihopatologije i duševne patnje – potvrđene medicinskim izveštajem od 9. marta 2011. godine, koji je podnosiocelika zahteva predočio – Savet smatra da se ne može opravdano očekivati da on ostane u drugim delovima Gruzije. Dakle, član 48/5. stav 3. se ne može primeniti u ovom slučaju.“	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Španija Vrhovni sud	1789/2009 ECLI:ES:TS:2011:4013 15.6.2011.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice. Prepoznavanje žena kao određene društvene grupe po osnovu roda, str. 5 i 6: „Takođe verujemo da je odluka suda u skladu sa sudskom praksom ovog Upravnog suda pri Vrhovnom sudu, koji je u presudama od 15. februara 2007. godine (RC 9036/2003) i 11. maja 2009. (RC 3155/2006) procenio da, ukoliko se potvrdi postojanje „dovoljno dokaza“, a u skladu s okolnostima svakog slučaja, da je žena žrtva progona zbog pripadnosti ženskom rodu, kad su joj nametnute prakse koje narušavaju ljudsko dostojanstvo, kao što su prisilni brak ili sakaećenje genitalija, a pravosudni sistem njene zemlje porekla ne pruži efikasnu pravnu zaštitu, u tom slučaju treba da joj se odobri pravo na azil u skladu sa odredbama članova 3. i 8. Zakona 5/1984 od 26. marta, kojima se reguliše pravo na azil i izbeglički status. [...] U tom regulatornom kontekstu, reforma Španskog Zakona o azilu, uvedena organskim zakonom 3/2007, omogućava da se subjektima koje je potrebno zaštititi smatraju sva lica ženskog pola koja su žrtve kršenja njihovih osnovnih ljudskih prava, a posebno ona lica koja su žrtve ozbiljne diskriminacije u zemlji porekla na osnovu pravnog statusa podređenosti, a protivno načelu jednakosti žena i muškaraca, i koje ne uživaju efikasnu pravnu zaštitu protiv ozbiljnih dela seksualnog nasilja ili nasilja u porodici, koji narušavaju dostojanstvo, kao i telesni i moralni integritet.“	Španija, Vrhovni sud – 9036/2003 Španija, Vrhovni sud – 3155/2006
Poljska Sud u Vršavi	KH protiv Office of Immigration and Nationality, 6.K. 34.440/2010/20 5.10.2011.	Presuda o određenoj društvenoj grupi i nepostojanju efikasne zaštite u zemlji porekla za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. zaštita od progona/ozbiljne nepravde – efikasnost – prevencija Zaštita u zemlji porekla efikasna ako sprečava i buduće proganjanje, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Sud je utvrdio da se zaštita države može smatrati efikasnom samo ako postoje mehanizmi za sprečavanje javljanja [sic] činova proganjanja (ili dela ozbiljne diskriminacije), a ne samo za sudsko gonjenje počmilaca već počinjenih incidenata.“	
Češka Vrhovni upravni sud	DK protiv Ministry of Interior, 6 Azs 22/2011 27.10.2011.	Presuda o zaštiti unutar zemlje i efikasnoj zaštiti za ispunjavanje uslova za dobijanje međunarodne zaštite, davaoci zaštite – nevladine organizacije Nevladine organizacije kao davaoci zaštite od progona/ozbiljne nepravde ukoliko kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Kako bi se donela ocena o sposobnosti i spremnosti da se spreči progon ili ozbiljna nepravda od strane nedržavnih subjekata, o mogućoj zaštiti od strane države, moraju se ispitati strane ili organizacije koje kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije. Nevladine organizacije koje ne kontrolišu državu ili značajan deo njene teritorije ne mogu pružiti efikasnu zaštitu.“	
Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud	AMM i drugi (sukob; humanitarna kriza; povratnici; sakaećenje ženskih genitalija) Somalija CG [2011] UKUT 445 (IAC) 25.11.2011.	Presuda o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite, zaštita unutar zemlje – teret dokazivanja Teret dokazivanja prilikom ocenjivanja zaštite unutar zemlje, stav Z25: „Smatramo da sudska praksa na koju se žalio pozivaju nije ni blizu toga da ustanovi da je na tuženom teret dokazivanja da u zemlji porekla žalioca, koji ima osnovan strah na jednom delu njene teritorije, postoji neki deo zemlje u koji bi se od njega moglo opravdano očekivati da ode i tamo živi. Lice koje traži međunarodnu zaštitu snosi pravni teret dokazivanja da ima pravo na tu zaštitu. Šta taj teret obuhvata će, međutim, u velikoj meri zavist od okolnosti konkretnog slučaja. U praksi, pitanje alternative unutrašnjeg preseljenja treba da postavi ministar unutrašnjih poslova, ili u odbijenci ili (u skladu s praviličnom postupku) tokom žalbenog postupka. U mnogim slučajevima, tuženi će ukazati na dokaze u vezi s opštim stanjem u predloženoj zemlji. Tada je na žalocu da potkrepi tvrdnju da se od njega, bez obzira na to stanje, ne može opravdano očekivati da se tamo presele. Ti razlozi će često biti oni koje samo žalilac zna; na primer, da li u području u koje mu je predloženo preseljenje žive ljudi koji bi mogli da otkriju njegov identitet onima u svom matičnom području kojih se plaši. Od ministara unutrašnjih poslova se očekivano ne može očekivati da predoči dokaze o takvom nečemu.“	
Nemačka Upravni sud u Štutgartu	A 11 K 20666/11 30.12.2011.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice, davaoci zaštite – lokalni subjekti Lokalni subjekti (tj. opštinska kancelarija) kao potencijalni davaoci zaštite ukoliko mogu i žele da ponude efikasnu zaštitu od progona/ozbiljne nepravde, str. 10: „Tužilac nije dobio dovoljnu zaštitu od napada zadobijenih u Iranu. Tužilac je priložio dokumente kojima se dokazuje da je kancelarija za registraciju građana grada Mašhada odlukom donesenom u sudskom procesu koji je pokrenuo i sproveo njegov otac, obavezana da njemu i članovima njegove porodice izda lična dokumenta. Međutim, kako je uverljivo prikazao, Kancelarija za registraciju građana, uprkos zahtevima za izvršenje koje je uputio advokat angažovan njegovim ocem, nije izvršila svoju obavezu. U takvoj situaciji ne može da se pretpostavi efikasna garancija zaštite u smislu člana 7. stav 2. Direktive 2004/83/EZ.“	
Francuska Nacionalni sud za pravo azila	M i Mme M, 09002796 i 09002797 C 6.2.2012.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice na osnovu veroisповesti. Nemogućnost države da pruži zaštitu u vreme oružanog sukoba: „Imajući u vidu [...] da u ovim okolnostima nije moguće smatrati da bi zainteresovana lica mogla koristiti zaštitu od strane vlasti svoje zemlje uprkos naporima lokalnih vlasti da obnove javni red, posebno od odlaska američkih snaga, a kako proističe iz analize službe humanitarnih vesti i analiza Kancelarije Ujedinjenih nacija za koordinaciju humanitarnih poslova od 27. decembra 2011. [...]“	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Francuska Nacionalni sud za pravo azila	MD, 11025661 13.2.2012.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice po osnovu političkih stavova. Počinioci progona/ ozbiljne nepravde – defakto državni subjekti Strane ili organizacije koje kontrolišu značajan deo teritorije države kao de fakto državni subjekti. „S obzirom na to da su dokumenti iz dosijea, kao i precizne i lične izjave podnosioca zahteva omogućili da se utvrdi da je on rođen u kampu za izbeglice Smara, koji se nalazi na teritoriji Alžira, u blizini Tindufa, i da je oduvek živio tamo; da u tom smislu poseduje ličnu kartu izdatu od strane samoproglašavane SADR; da, sa druge strane, proizlazi iz istrage da su saharški izbeglički kampovi postavljeni u zapadnom delu juga Alžira od 1976. godine, na koncesiji delova teritorije koju su ustupile alžirske vlasti, na kojima se nalazi sedišta samoproglašavane Saharske arapske demokratske republike (SADR), od početka egzila Saharaca; da je SADR bio podržan od strane Alžira od proglašenja 1976. [...] da kamповima upravlja saharška vlast birana izbeglicama i koja vrši upravnu, policijsku, sudsku, vojnu i političku vlast s potpunom saglasnošću alžirskih vlasti; da ta de fakto vlast vrši isključivu vlast na toj teritoriji. U ovom slučaju, podnosilac zahteva nema ni marokansko ni alžirsko državljanstvo; neophodno je stoga odrediti njegovo mesto boravka; da iz istrage proizlazi da je on boravio isključivo na teritoriji pod kontrolom samoproglašavane SADR; iz prethodno navedenog proizlazi da se gospodin D. saharškog porekla može smatrati stanovnikom SADR, de fakto autoritetom; stoga, strahovi koje on izražava u odnosu na SADR moraju biti uzeti u obzir [.]”	
Slovenija Upravni sud	I U 42/2012 14.2.2012.	Presuda o zahtevu za dobijanje statusa izbeglice od strane deteta. definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa – deca Deca kao potencijalni pripadnici određene društvene grupe, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Dete u Avganistanu može biti pripadnik određene društvene grupe. U Avganistanu je biti mlado lice bez ikakvog kontakta s roditeljima neophodna karakteristika njihovog identiteta, što znači da te pojedince ne treba primoravati da se odreknu svog identiteta, budući da je nemoguće odrediti ga se u potpunosti. Pored toga, bez trunke sumnje je jasno i to da pomenuta grupa ima poseban identitet u Avganistanu, jer ih talibani tako posmatraju i koriste u svoje vojne i političke svrhe, dok ih kriminalne grupe koriste za druga nezakonita dela, poput trgovine ljudima, seksualno nasilje, trgovinu narkoticima i druga krivična dela. Žalilac bi stoga mogao biti proganjan zato što pripada ranjivoj grupi dece, bilo da ima roditelje, bilo da nema.”	Sud pravde Evropske unije – C-465/07 Mekki Elgaafaj i Noor Elgaafaj protiv Staatssecretaris van Justitie ECTHR – Saadi protiv Italije zahtev br. 37201/06
Belgija Državni savet	218.075 16.2.2012.	Presuda o tumačenju izraza stvarni rizik od trpljenja ozbiljne nepravde (individualizacija) za ispunjavanje uslova za dobijanje supsidijarne zaštite. stvarni rizik – dokazi u vezi s licima u sličnoj situaciji Dokazi o postojanju stvarnog rizika kod lica koja su u sličnoj situaciji: „[...] S obzirom na to da podnosilac zahteva „ne iznosi nikakvo lično izjašnjenje, argument niti razlog koji može utvrditi takav rizik”, Savet sudskog postupka za strana lica daje tumačenje koje nije u skladu s članom 48/4. stav 2. tačka (b) Zakona od 15. decembra 1980; da taj član prenosi značenje člana 15. tačka (b) prethodno pomenute Direktive 2004/83/EZ u kom se navodi: „Ozbiljne povrede su: a) [...] b) mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje prema licu u zemlji porekla, ili c) [...]”; Sud pravde Evropske unije je izjavio da pojam „mučenje ili nečovečno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje podnosioca zahteva u zemlji porekla” treba tumačiti u odnosu na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava u skladu sa članom 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; da u tom pogledu razmatra (presuda Saadi protiv Italije od 28. februara 2008) da osoba koja se poziva na kršenje člana 3. Konvencije mora dokazati da opšta situacija u zemlji porekla kao i okolnosti njegovog ličnog slučaja, potvrđuju rizik od nehumanog i ponižavajućeg postupanja u slučaju povratka u zemlju porekla, osim ukoliko ne dokaže pripadnost grupi koja je sistematski izložena praksi zlostavljanja; u tom slučaju, lice mora da dokaže da postoji ozbiljni i vidljivi razlozi za verovanje da postoji sporna praksa i da on pripada datoj grupi; sledi da, od trenutka kada Savet sudskog postupka za strana lica, u ovom slučaju, ne osporava status podnosioca zahteva kao odbijenog azilanta državljanstva XXX, kao i to da lice navodi rizik od zlostavljanja onih koji se suočavaju sa takvom situacijom, sudija ne može tražiti da to lice iznese bilo kakvo lično izjašnjenje, argument ili razlog koji može utvrditi takav rizik”, a da prethodno ne uzme u obzir to da kategorija odbijenih azilanata iz XXX nije bila izložena praksi zlostavljanja [.]”	Sud pravde Evropske unije – C-465/07 Mekki Elgaafaj i Noor Elgaafaj protiv Staatssecretaris van Justitie ECTHR – Saadi protiv Italije zahtev br. 37201/06
Irska Visoki sud	[2012] IEHC 99 1.3.2012.	Presuda o, između ostalog, tumačenju člana 6. Direktive o kvalifikaciji (počinioci ozbiljne nepravde) za ispunjavanje uslova za dobijanje supsidijarne zaštite. počinioci ozbiljne nepravde (čl. 6. Direktive o kvalifikaciji) – neiscrpna lista Tumačenje područja primene člana 6. Direktive o kvalifikaciji u smislu navođenja neiscrpne liste počinioca ozbiljne nepravde/ progona, st. 32-34. i 46: „32. Sud smatra da ni u Direktivi [tj. članu 6. Direktive o kvalifikaciji], ni u Uredbi termin „ozbiljna nepravda” ne treba definisati tako da „ozbiljnu nepravdu” mora da su izvršili samo počinioci ozbiljne nepravde. 33. To da li je neko određeno delo izvršio „počinilac ozbiljne nepravde” ili ne, važno je u smislu Direktive, kao i za donosioca odluke u Irskoj (pošto bi u suprotnom ta definicija bila izlišna), ali ne funkcioniše nužno samo po sebi tako da iz razmatranja za davanje supsidijarne zaštite izuzme nekoga kome je nepravdu nanelo neko ko nije počinioc ozbiljne nepravde. Da je to bila namera Direktive i Uredbe, to bi u njima bilo i rečeno. 34. Sud smatra da je značenje definicija jasno, ozbiljna nepravda je upravo to što kaže, ne treba je ograničavati samo na nepravdu nanetu od strane počinioca ozbiljne nepravde. [...] 46. Nije na sudu da spekulise o tome kakva će biti konačna odluka ministra. Ministar je taj koji treba da odluči da li podnosilac zahteva ispunjava zahteve za dobijanje supsidijarne zaštite. Prilikom donošenja zaključka, ministar ne treba iz razmatranja da izuzme činjenicu da je podnosilac zahteva pretrpeo „ozbiljnu nepravdu” zbog činjenice da tu „ozbiljnu nepravdu” nije nanео počinioc ozbiljne nepravde. To da li nepravdu jeste ili nije nanео počinioc ozbiljne nepravde može biti relevantno prilikom razmatranja pitanja ispunjavanja uslova za dobijanje supsidijarne zaštite, ali činjenica da nepravdu koju je podnosilac zahteva pretrpeo nije nanео počinioc ozbiljne nepravde ne znači da je ta nepravda manje „ozbiljna”, niti je isključuje iz definicije „ozbiljne nepravde” kako je navedeno u Uredbi.”	Sud pravde Evropske unije – C-465/07 Mekki Elgaafaj i Noor Elgaafaj protiv Staatssecretaris van Justitie ECTHR – Saadi protiv Italije zahtev br. 37201/06

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrani predmeti
Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud	AK (član 15. tačka (c)), <i>Avganistan protiv Secretary of State for the Home Department</i> , CG [2012] UKUT 001163 (IAC) 18.5.2012.	<p>Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje supsidijarne zaštite na osnovu člana 15. tačka (c) Direktive o kvalifikaciji – ocena u kontekstu supsidijarne zaštite prema članu 15. tačka (c)</p> <p>Ocenjivanje zaštite unutar zemlje u kontekstu ispunjavanja uslova za dobijanje supsidijarne zaštite na osnovu člana 15. tačka (c), stav 228: Iz strukture člana 8. Direktive o kvalifikaciji je jasno da je unutrašnje preseljenje neophodan element koji je relevantan ne samo za utvrđivanje ispunjenosti uslova za dobijanje statusa izbeglice (prema članovima 2. i 9.), već i za utvrđivanje ispunjenosti uslova za dobijanje supsidijarne (humanitarne) zaštite prema sva tri dela člana 15. – član 15. tačke (a), (b) i (c). Kad je reč o tome da je za potrebe člana 15. tačka (c) neophodno razmotriti mogućnost unutrašnjeg preseljenja, Sud pravde Evropske unije (CIEU) je u svojoj presudi u predmetu <i>Elgafaji</i> potvrdio da se pitanje člana 15. tačka (c) može javiti ne samo u odnosu na celu zemlju, već i samo u odnosu na neki njen deo/delove; videti stav 43. Ako u matičnom području ili regionu nekog civila vlada neselektivno nasilje koje prelazi prag postavljen u članu 15. tačka (c), on i dalje neće ispunjavati uslove za dobijanje supsidijarne (humanitarne) zaštite ukoliko ne može da dokazuje postojanje ili stalnog rizika od trpljenja ozbiljne nepravde (deo člana 8. stav 1. o „sigurnosti“) ili okolnosti zbog kojih se od njega ne može opravdano očekivati da se preseli u drugo područje ili region (deo člana 8. stav 1. o „opravdanosti“).</p>	Sud pravde Evropske unije – C-465/07 <i>Meki Elgafaji i Noor van Justitie</i>
Irska Visoki sud	[2012] IEHC 251 25.6.2012.	<p>Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje supsidijarne zaštite.</p> <p>Čl. 6. i 7. Direktive o kvalifikaciji – proganjanje ili nanošenje teške nepravde od strane nedržavnih subjekata – državni subjekt kao davalac zaštite</p> <p>Komplementarnost člana 6. Direktive o kvalifikaciji (počinioci progona/ ozbiljne nepravde) i člana 7. Direktive o kvalifikaciji (davaoci zaštite), stav 36:</p> <p>„Prema mišljenju Suda, uzimajući u obzir taj kontekst i cilj, neophodno je razmotriti svrhu i efekat definicije „počinilaca progona ili ozbiljne nepravde“ kako je navedena u odeljku 2. stav 1. Uredbe iz 2006, kojom je stupio na snagu član 6. Direktive. Pogrešno je, prema mišljenju Suda, posmatrati tu definiciju odvojeno, pošto je treba tumačiti i primenjivati zajedno s definicijom same „ozbiljne nepravde“, kao i s definicijama „lica koje ispunjava uslove za dobijanje supsidijarne zaštite“ i „zaštite od progona ili ozbiljne nepravde“ u članu 7. Direktive – „davaoci zaštite“.</p> <p>Nedržavni subjekti kao davaoci zaštite od progona ili ozbiljne nepravde prema članu 6. Direktive o kvalifikaciji, stav 40: „Vrdnja u Odluci da „ozbiljnu nepravdu“ mogu naneti samo „počinioci ozbiljne nepravde“ u smislu člana 2. stav 1. je tačna zbog toga što, praktično posmatrajući, ako je tvrdnja da postoji rizik od ozbiljne nepravde zasnovana na uzroku ili izvoru koji nije sama država čiji je lice državljanin i njene snage i agencije ili stranke ili organizacije koje kontrolišu tu državu ili značajan deo njene teritorije, smatra se da je zaštita unutar zemlje dostupna, pa stoga međunarodna zaštita nije potrebna, pod uslovom da se dokaže da „državni subjekt“ preduzimlje razumne korake da spreče predmetnu ozbiljnu nepravdu, a koju čine „nedržavni subjekti“. Dakle, „nedržavni subjekt“ mogu postati „počinioci ozbiljne nepravde“, samo kada se [...] dokaže da država čiji je lice državljanin nije u mogućnosti ili nije spremna da spreči nepravdu nanetu od strane nedržavnih subjekata.“</p> <p>Država kao tradicionalni davalac zaštite od progona/ozbiljne nepravde, stav 34: „Obaveza država potpisnica Konvencije o statusu izbeglica iz 1951. i država članica Evropske unije kao onih kojima je Direktiva o kvalifikaciji upućena da pruže međunarodnu zaštitu izbeglicama i pojedincu koji ispunjava uslove za njen dopunski oblik u vidu supsidijarne zaštite unutar Evropske unije, zasniava se na pretpostavci da je prema međunarodnom pravu osnovna dužnost svake nezavisne države da pomoću svojih institucija i bezbednosnih snaga i agencija zaštiti svoje državljane od napada spolja, kao i od nasilja i nepravde unutar zemlje. Međunarodna zajednica se suzdržava od mešanja u unutrašnje odnose između države i njenih državljanina i to čini samo kada je pojedinac podnosioc zahteva van svoje zemlje porekla zbog opasnosti od progona ili ozbiljne nepravde, kao i zato što vlada i agencije zemlje o kojoj je reč nisu spremne ili nisu u mogućnosti da pruže zaštitu unutar državljanima u takvoj situaciji. Međunarodna zaštita se pruža samo u slučajevima kada se zaštita ne pruža u zemlji porekla. [...]“</p>	
Ujedinjeno Kraljevstvo Vrhovni sud	<i>RT (Zimbabwe) i Drugi protiv Secretary of State for the Home Department</i> [2012] UKSC 38 25.7.2012.	<p>Presuda o pripisanom političkom uverenju za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice.</p> <p>definicija pojma izbeglica – razlozi progona – ljudsko dostojanstvo</p> <p>Važnost ljudskog dostojanstva za utvrđivanje razloga za progono, stav 39: „Pravo na dostojanstvo na kom se zasniava zaštita koju obezbeđuje Konvencija o statusu izbeglica: videti predmet <i>Kanada (Attorney General) protiv Ward</i> [1993] 2 SCR 689, u kom se odobrava stav profesora Hataveja (Hathaway) u <i>Pravu izbegličkog statusa (Law of Refugee Status)</i> (1991), str. 108: „Dominantan stav, međutim, jeste taj da izbegličko pravo treba da se bavi delima koja negiraju ljudsko dostojanstvo na bilo koji ključan način, kao i da dugotrajno ili sistemsko uskraćivanje osnovnih ljudskih prava predstavlja odgovarajući standard.“</p>	
Francuska Državni savet	M B. 349824 27.7.2012.	<p>Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice po osnovu seksualne orijentacije.</p> <p>zaštita od progona/ozbiljne nepravde – nespremnost države</p> <p>Nespremnost države da pruži zaštitu u slučajevima kada država toleriše ili odobrava progono, stav 3: „Imajući u vidu [...] da činjenica da pripadnost društvenoj grupi nije predmet bilo kakve posebne kaznene represivne odredbe ne utiče na procenu stvarnosti progonojanja zbog te pripadnosti koja može, u odsustvu konkretne krivične odredbe, da se zasniiva ili na odredbama opšteg zakona koje se zloupotrebljavaju na predmetnu društvenu grupu ili na ponašanje koje vlast podstiče ili favorizuje ili jedinstavno toleriše!“</p>	
Češka Vrhovni upravni sud	<i>HR protiv Ministry of the Interior</i> , 5 Asz 2/2012-49 2.8.2012.	<p>Presuda o izuzeću iz izbegličkog statusa i definiciji određene društvene grupe.</p> <p>definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa</p> <p>Definicija određene društvene grupe, prema režimu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL):</p> <p>„Dakle, može se zaključiti da se položaj u kom se podnosioc zahteva nalazi može okvalifikovati kao pripadnost određenoj društvenoj grupi. Ta grupa može biti takva da ju je „prilichno jedinstavno definisati, budući da su to lica koja su, pre pada režima Sadama Huseina, bila pripadnici iračke vojske ili drugih oružanih grupa, ili su ona lica koja su učestvovala u vlasti. Zbog toga ih ostatak stanovništva smatra pristalicama bivšeg režima, naročito ako su i pripadnici sunitске vere. To je grupa lica koja se sasvim precizno može identifikovati, budući da imaju sličan ili identičan status i da bi mogli biti, prema pomenutoj preporuci UNHCR-a, izloženi riziku od progona od strane naružanih grupa, kao i napadima, što je nešto što iračka vlada trenutno nije u mogućnosti da spreči.“</p>	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/ datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Poljska Regionalni upravni sud u Varšavi	V SA/Wa 2459/11 5.2.2013.	Presuda o nepostojanju zaštite od progona za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. zaštita od progona/ozbiljne nepravde – bez zahteva za iscrpljivanje domaćih pravnih lekova Nepostojanje zaštite od progona ne zahteva iscrpljivanje domaćih pravnih lekova, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Pored toga, Sud je utvrdio da su organi vlasti pogrešno tumačili član 1.A. stav 2. Ženevske konvencije prilikom procenjivanja toga što podnosioc zahteva nije od nadležnih organa u svojoj zemlji zatražio zaštitu od progona višenih nedržavnim subjektima. Ne može se prihvatiti stav da podnosilac zahteva svaki put mora dokazati da je iscrpeo sve dostupne vidove zaštite u svojoj zemlji porekla. Uslov da zaštita države ne postoji ne sme se u svakom slučaju tumačiti tako da znači apsolutnu obaveznu iscrpljivanja svih domaćih postupaka. Činjenica da policija, kako je podnosilac zahteva i dokazao, nema osnov za pokretanje istrage ukazuje na to da se podnosilac zahteva jeste obratio državnim organima radi zaštite, ali da mu ona nije pružena.”	
Nemačka Savezni upravni sud	BVerwG 10 C 23.12, BVerwG:2013: 200213U10C2312.0 20.2.2013.	Presuda o javnom praktkovanju vere kao progona za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – čin proganjanja (čl. 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji (preinačene)) – javno praktkovanje vere – ozbiljno kršenje slobode veroispovesti Zabrana javnog praktkovanja vere kao ozbiljno kršenje slobode veroispovesti koje predstavlja progona prema članu 9. stav 1. tačka (a) Direktive o kvalifikaciji, stav 30, dostupno na engleskom jeziku na www.bverwg.de : „U skladu sa zahtevima Saveznog zakona, sud ispod smatra da zabrana javnog praktkovanja vere već sama po sebi predstavlja pogodno tlo za ozbiljno kršenje prava na slobodu veroispovesti u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) Direktive 2011/95/EU [...]. Sud smatra, u skladu sa presudom Suda pravde Evropske unije od 5. septembra 2012, da u opseg zaštite slobode veroispovesti koji obezbeđuje član 9. stav 1. Direktive spada i praktkovanje vere u javnosti, uključujući i pravo na propagiranje te vere putem pozivanja na preobraćenje i ubeđivanje drugih da je prihvate [...]. Po uzoru na to, zabrane uvedene Krivičnim zakonom Pakistana usmerene ka ahmadima smatra čin proganjanja u smislu člana 9. stav 1. tačka (a) Direktive ako se pojedinac vernik sprečava da praktkuje svoju veru do te mere da se time krši minimalni standard ljudskih prava [...]. Prema prirodi stvari, to se odnosi na ozbiljno kršenje osnovnih ljudskih prava kako je navedeno u članu 9. stav 1. tačka (a) Direktive. Takvo ozbiljno kršenje ljudskih prava, prema ispravnom mišljenju dolenavedenog suda, može nastati i uvođenjem značajnih ograničenja ili zabrana javnog praktkovanja vere, ako je to praktkovanje ‚od suštinske važnosti‘ prema razumevanju date vere ili, što nije nužno identično, razumevanju pojedinca vernika [...].”	
Poljska Vrhovni upravni sud u Varšavi	II OSK 126/07 12.3.2013.	Presuda o porodici kao određenoj društvenoj grupi za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa – članovi porodice Članovi porodice kao moguća određena društvena grupa u smislu člana 1.A. stav 2. Konvencije o statusu izbeglica, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „U ispitivanom slučaju nadležni organi su pogrešno pretpostavili, dakle, da činjenica da je šuraku podnosioca zahteva odobren status izbeglice ne može imati uticaja na odluku o davanju statusa izbeglice podnosiocu zahteva. Smatrali su da se progona ne odnosi direktno na podnosioca zahteva. Treba napomenuti da Ženevska konvencija priznavanje izbegličkog statusa povezuje sa opravdanim strahom od progona iz razloga navedenih u njoj. Jedan od tih razloga je pripadnost određenoj društvenoj grupi. Priznati da je podnosilac zahteva pripadnik grupe koja je u opasnosti od proganjanja znači, dakle, da proganjanje ima individualni karakter. Ako, dakle, postoji osnov da se veruje da je time što je neko član porodice lica kome je priznat status izbeglice ispunjen uslov pripadnosti određenoj društvenoj grupi, onda se odbijanje zahteva može opravdati samo ako se dokaže da ne postoji opravdani strah od progona zbog toga.”	Austrija Ustavni sud
Austrija Ustavni sud	U1674/12 12.3.2013.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje supsidijarne zaštite. zaštita unutar zemlje – ocena Procena rizika potrebna za utvrđivanje mogućnosti zaštite unutar zemlje mora biti izvršena na osnovu stvarnog određišta podnosioca zahteva, stav 2.1: „U slučaju oružanog sukoba koji ne obuhvata celu državu (videti odeljak 8. član 1. Zakona o boravku stranaca iz 2005. godine), procena opasnosti zahtevana za ispitivanje potrebe za supsidijarnom zaštitom mora da bude zasnovana na stvarnom cilju povratka podnosioca žalbe. Ukoliko se region porekla podnosioca žalbe ne uzima u obzir kao cilj povratka usled pretnje koja mu tamo pretili, on može da se uputi u drugi region zemlje samo uzimajući u obzir opšte uslove i lične okolnosti (videti odeljak 1.1. član 2. Zakona o boravku 2005, npr. presuda Ustavnog suda U677/12 od 1.1.10.2012).”	Austrija, Ustavni sud – U677/12
Češka Vrhovni upravni sud	AS protiv Ministry of the Interior, Azs 56/2012-8 15.5.2013.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje međunarodne zaštite u kontekstu izručenja u vezi s krivičnim delima. Nedržavni subjekti ako počinioci progona/ozbiljne nepravde – zaštita od progona/ozbiljne nepravde Obaveza ispitivanja postojanja zaštite od progona u slučaju proganjanja od strane nedržavnih subjekata, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Sud je takođe pomenuo da ako podnosilac zahteva tvrdi da je njegov strah od ozbiljne nepravde nastao zbog radnji fizičkih lica, takozvanih nedržavnih subjekata, neophodno je ispitati efikasnost zaštite koju od takvih radnji pružaju ruske vlasti.”	
Francuska Nacionalni sud za pravo azila	M R, 13000622 C 15.7.2013.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice. zaštita od progona/ozbiljne nepravde – potreba za traženjem zaštite Potreba da je podnosilac zahteva tražio zaštitu od progona od svoje zemlje: „Imajući u vidu [...] da, osim toga, ne može da iskoristi nedostatak zaštite vlasti pošto od vlasti to nije ni zahtevao; da iz toga proizlazi da gospodin R. ne može stoga tvrditi da bi u slučaju povratka bio izložen proganjanju iz verskih razloga... u smislu pomenutih odredbi člana 1.A. stav 2., Ženevske konvencije[.]”	
Francuska Državni savet	350661 25.7.2013.	Presuda o pojmu određena društvena grupa za ispunjavanje uslova za dobijanje statusa izbeglice. definicija pojma izbeglica – određena društvena grupa – sopstveni identitet Sopstveni identitet kao društvena grupa u smislu Konvencije o statusu izbeglica, stav 5: „Imajući u vidu da su žene žrtve mreža trgovine ljudima i aktivno nastojale da se toga oslobode. Činile društvenu grupu a da se nije istraživalo da li su ih, izvan opasnih mreža nabavke koje su im pretile, okolno društvo ili institucije posmatrali kao društvenu grupu sa sopstvenim identitetom u smislu Konvencije, Nacionalni sud za azil je napravio pravnu grešku [...].”	

Država članica EU/sud	Naziv predmeta/referenca/datum	relevantnost/ključne reči/glavne tačke	citrirani predmeti
Češka Vrhovni upravni sud	<i>U protiv Minister of the Interior, 4 Azs 24/2013-34</i> 20.9.2013.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje statusa izbeglice. Zaštita unutar zemlje – pravna i činjenična dostupnost Pravna i činjenična dostupnost zaštite unutar zemlje, prema rezimeu slučaja na engleskom jeziku iz Evropske baze podataka u oblasti izbegličkog prava (EDAL): „Kad je reč o mogućnosti zaštite unutar zemlje, Sud je istakao da, uzimajući u obzir njegovu raniju sudsku praksu, unutrašnjem preseljenju treba dati prednost u odnosu na napuštanje zemlje pa je stoga tokom postupka azila potrebno logički ispitati njegovu dostupnost. Mora se, međutim, ispitati da li je ono dostupno u pravnom i činjeničnom smislu s obzirom na konkretnu situaciju u kojoj se nalazi podnosioc zahteva.”	
Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud	<i>MS (koptski hrišćani: Egipt) CG</i> [2013] UKUT 611 (IAC) 3.12.2013.	Presuda o ispunjavanju uslova za dobijanje međunarodne zaštite. efikasna zaštita od progona/ozbiljne nepravde – vanredno stanje – prava iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda koja se ne mogu ograničavati Efikasna zaštita od progona/ozbiljne nepravde u slučaju vanrednog stanja, stav 151: „Kada je reč o zemlji koja se nalazi u vanrednom stanju koje utiče na život nacije, i koja preduzima isključivo mere zahtevane hitnošću situacije, njena sposobnost da pruži odgovarajuću zaštitu prema Direktivi 2004/83/EZ (Direktivi o kvalifikaciji) treba da se ocenjuje uzimajući u obzir opšte obezbeđivanje prava koja se, kako je navedeno u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, ne mogu ograničavati.”	
Nemačka Savezni upravni sud	BVerwG 1 C 4.13, BVerwG:2014:130214U1C4.13.0 13.2.2014.	Presuda o povraćaju sredstava socijalne zaštite odobrenih sestri podnosioca zahteva. pravo boravka (čl. 24. Direktive o kvalifikaciji (preinačene)) – deklarativna priroda priznavanja statusa izbeglice – bez retroaktivne primene Uprkos deklarativnoj prirodi priznavanja statusa izbeglice, pravo boravka (član 24. Direktive o kvalifikaciji (preinačene) o boravišnim dozvolama) nije retroaktivno nakon ispunjavanja uslova za dobijanje međunarodne zaštite prema Direktivi o kvalifikaciji, stav 15: „Iz člana 24. stav 1. Direktive 2011/95/EU, koji od država članica zahteva izdavanje boravišne dozvole licima kojima je dodeljen izbeglički status što je pre moguće nakon dobijanja međunarodne zaštite, proizlazi da je pravo boravka izbeglog lica, u skladu sa zakonom Evropske unije, povezano sa priznavanjem zaštite izbeglog lica koja se, bez obzira na deklarativnu prirodu priznavanja, ne vezuje za sveobuhvatno retroaktivno dejstvo. Štaviše, ni odredbe Ženevske konvencije o izbeglicama, niti Direktiva 2011/95/EU ne utiču na pravni odnos između tužioca kao garanta i okrivljenog. I u tom smislu očigledno nema potrebe za pozivanje Suda pravde Evropske unije u skladu sa članom 267. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.”	
Ujedinjeno Kraljevstvo Viši sud	<i>NA 1 VA (Zaštita: član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji) Indija</i> [2015] UKUT 00432 (IAC) 29.5.2015.	Presuda o zahtevu za dobijanje međunarodne zaštite. Član 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (preinačene) – davaoci zaštite – kvalitet zaštite Tumačenje člana 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji (preinačene), st. 13-17: „13. Smatramo da je udaljenost između strana u vezi s pitanjem, između ostalog mala. Prema našem mišljenju, efekat koji uključivanje izraza, između ostalog, u član 7. stav 2. ima jeste taj da naglasi izraz, ugovornom. Taj skromni izraz, pripadnik engleskog jezika, ima nekontroverzno značenje obično ili u većini slučajeva. Dakle, to znači da konkretne mere koje slede ne moraju u datom slučaju biti dovoljne da predstavljaju, zaštitu. Iz toga proizlazi da postojanje efikasnog pravnog sistema za otkrivanje, sudsko gonjenje i kažnjavanje dela koja se smatraju progonom ili ozbiljnom nepravdom, kao i (naš naglasak) mogućnost da podnosioc zahteva dobije pristup tom sistemu ne mora, u datom slučaju, predstavljati postojanje zaštite. [...] 14. Prema tome, glavna tema kojom se bavi tekst člana 7. stav 2. u kom su reči nesumnjivo odabrane s pažnjom i namerom nakon uobičajenog procesa predstavljanja, pregovaranja i razmatranja među državama članicama, jeste da je taj član po svojoj prirodi nepreskriptivan. Izraz, ugovornom i, između ostalog, zajedno imaju određene druge efekte. Prvo, jasno je da omogućavaju izbor ili diskreciju državi o kojoj je reč. Član 7. stav 2. ne obavezuje državu da osmisli bilo kakve posebne mere zaštite. Drugo, član 7. stav 2. ne prepisuje ni najmanje ni najviše što treba preduzeti. Prema tome, nije isključeno da u određene države, praktičnai efikasna zaštita može biti obezbeđena primenom mera i rešenja koja se smatraju napredne zemlje prvog sveta, ne predstavljaju efikasan pravni sistem za otkrivanje, sudsko gonjenje i kažnjavanje dela koja se smatraju progonom ili ozbiljnom nepravdom kom pojedinac ima pristup. Na primer, mera prostog odvraćanja ili prevencije zasnovana na strahu od odmazde od strane klanova ili porodice mora biti uzeta u obzir u datom kontekstu. To je u skladu sa suštinski individualnom prirodom svakog slučaja i kontekstom zavisjećem od činjenica, a ka kom će sudska istraga biti usmerena. 15. Postoji još jedan efekat jezika koji je korišćen, a koji je takođe vredan pomena. Član 7. stav 2. govori o subjektima spomenutim u stavu 1. Oni nisu ograničeni samo na državne agencije. U načelu, čini se malo verovatnim da će u mnogim zemljama sveta mere navedene za reči, između ostalog, osmisli ili obezbediti, strane ili, organizacije predviđene vrste. Rezultat toga je da bi mere koje u razvijanim državama deluju nepoznato, nekonzicionalno ili neobično mogle u načelu predstavljati efikasnu zaštitu od progona ili joj doprineti. To se vidi u nedavnoj odluci Višeg suda u predmetu MOJ i drugi (Povratak u Mogadišu) Somalija CG [2014] UKUT 00442 (IAC), u kojoj je Sud, uzimajući u obzir pitanje dovoljne zaštite, identifikovao nešto što je opisao kao „mehanizam zaštite“ za civile, koji se sastoji od različitih elemenata: oružanih snaga, policijskih snaga, okružne policije sastavljene pretežno od pripadnika dominantnih klanova, „uže porodice“, naoružanih privatnih čuvara i funkcionalne centralne vlade [...]. To je u skladu sa UNHCR-ovim Priručnikom, na str. [65]. Stoga, da damo još jednu ilustraciju, dostupnost skloništa za žene u Pakistanu koja čuvaju naoružani telohranitelji treba uzeti u obzir prilikom ocenjivanja sveukupnog sistema zaštite. 16. Još jedna karakteristika člana 7. stav 2. Direktive o kvalifikaciji koju vredi istaći u ovom kontekstu jeste standard preduzimanja „opravdanih mera“. Time se uvode poznati koncepti široke diskrecije i srazmernosti [...]. Štaviše, stvara se direktna veza između ove mere u pravu Evropske unije i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, tačnije člana 2. potonje i načela uspostavljenog u predmetu, Osman (ispod), 17. U „opravdane mere“ potrebne za pružanje efikasne zaštite bi, u načelu, mogao spadati široki djalapazon mera. Dakle, iako je u predmetnom slučaju naglasak na potrebi za efikasnim modelom zaštite, mogu biti potrebne i druge mere, u zavisnosti od individualnog konteksta: na primer, kućni sigurnosni sistem; pojačana policijska zaštita; jednostavna upozorenja i sigurnosne preporuke predmetnom licu; davanje dozvole za nošenje oružja; ili, in extremis, ono što je u Ujedinjenom Kraljevstvu poznato kao sveobuhvatni paket „relokacije“, u koji može spadati promena identiteta praćena odgovarajućom finansijskom i logističkom podrškom. U pravu, kontekst je sve: prema g. Stejnu (Lord Steyn) u predmetu R (Daly) protiv Secretary of State for the Home Department [...]. Pored toga, iteli bismo da istaknemo povezano načelo po kom podnosioc zahteva mora predložiti jasne i uverljive dokaze o nemogućnosti njegove matične države da svom državljaninu pruži efikasnu zaštitu. To proizlazi iz osnovne svrhe međunarodne zaštite kao surrogat zaštite koja stupa na scenu u krajnjoj potrebi: videti Generali protiv Ward [...].“	Ujedinjeno Kraljevstvo, Viši sud – MOJ i drugi (Povratak u Mogadišu) Somalija CG [2014] UKUT 00442 (IAC) Ujedinjeno Kraljevstvo, Gornji dom Parlamenta – R (Daly) protiv Secretary of State for the Home Department [2001] 2 AC 532 Kanada, Vrhovni sud – Kanada (Attorney General) protiv Ward [1993] 2 SCR 689

Getting in touch with the EU

In person

All over the European Union there are hundreds of Europe Direct information centres. You can find the address of the centre nearest you at: https://europa.eu/european-union/contact_en

On the phone or by email

Europe Direct is a service that answers your questions about the European Union. You can contact this service:

- by freephone: 00 800 6 7 8 9 10 11 (certain operators may charge for these calls),
- at the following standard number: +32 22999696 or
- by email via: https://europa.eu/european-union/contact_en

Finding information about the EU

Online

Information about the European Union in all the official languages of the EU is available on the Europa website at: https://europa.eu/european-union/index_en

EU publications

You can download or order free and priced EU publications at: <https://op.europa.eu/en/publications>. Multiple copies of free publications may be obtained by contacting Europe Direct or your local information centre (see https://europa.eu/european-union/contact_en).

EU law and related documents

For access to legal information from the EU, including all EU law since 1952 in all the official language versions, go to EUR-Lex at: <http://eur-lex.europa.eu>

Open data from the EU

The EU Open Data Portal (<http://data.europa.eu/euodp/en>) provides access to datasets from the EU. Data can be downloaded and reused for free, for both commercial and non-commercial purposes.

Publications Office
of the European Union